

Doprinosi Elly Bašić hrvatskoj glazbenoj pedagogiji i kulturi

Vasilj, Denis

Doctoral thesis / Disertacija

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Croatian Studies / Sveučilište u Zagrebu, Fakultet hrvatskih studija**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:111:924988>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-27**

Repository / Repozitorij:

[Repository of University of Zagreb, Centre for Croatian Studies](#)

Sveučilište u Zagrebu

FAKULTET HRVATSKIH STUDIJA

Denis Vasilj

**DOPRINOS ELLY BAŠIĆ HRVATSKOJ
GLAZBENOJ PEDAGOGIJI I KULTURI**

DOKTORSKI RAD

Zagreb, 2020.

Sveučilište u Zagrebu

FAKULTET HRVATSKIH STUDIJA

Denis Vasilj

DOPRINOS ELLY BAŠIĆ HRVATSKOJ GLAZBENOJ PEDAGOGIJI I KULTURI

DOKTORSKI RAD

Mentori:

prof. dr. sc. Stanislav Tuksar
prof. dr. sc. Marko Pranjić

Zagreb, 2020.

University of Zagreb

FACULTY OF CROATIAN STUDIES

Denis Vasilj

**THE CONTRIBUTION OF ELLY BAŠIĆ TO
CROATIAN MUSIC PEDAGOGY AND
CULTURE**

DOCTORAL THESIS

Supervisors:

Stanislav Tuksar, Ph. D.
Marko Pranjić, Ph. D.

Zagreb, 2020

ŽIVOTOPIS PRVOGA MENTORA

Akademik **Stanislav Tuksar**, mr. sc., dr. sc., rođen je 27. srpnja 1945. u Gornjem Kraljevcu (Međimurje), Hrvatska. Osnovnu školu, gimnaziju i srednju glazbenu školu završio je u Zagrebu. Diplomirao je na Filozofskom fakultetu (filozofija, anglistika) i Muzičkoj akademiji (violončelo, u klasi Rudolfa Matza) Sveučilišta u Zagrebu, gdje je i magistrirao (1978.; mentor Ivan Supičić) i doktorirao (1990.; mentorica Koraljka Kos). Znanstveno se usavršavao na Université de Paris IV-Sorbonne i na Ecole pratique des hautes études u Parizu (1974.-1976.) te kao stipendist Humboldtove zaklade u Staatliches Institut für Musikforschung u Zapadnom Berlinu (1986.-1988.). Od 1970. do 1974. bio je član prvog hrvatskog ansambla za ranu glazbu "Universitas studiorum Zagrabienensis".

Radio je 1970.-1980. u Muzikološkom zavodu Muzičke akademije u Zagrebu, potom 1980.-1992. u Zavodu za muzikološka istraživanja JAZU/HAZU kao njegov upravitelj, a od 1992. do 2015., kada je umirovljen, bio je profesor na Odsjeku za muzikologiju Muzičke akademije Sveučilišta u Zagrebu. Od 2004. do 2009. godine bio je pročelnik toga Odsjeka, a od 1997. do 2000. godine bio je i prodekan Muzičke akademije. Predavao je i na Hrvatskim studijima Sveučilišta u Zagrebu (1994.-2020.) i Sveučilištu J. J. Strossmayera u Osijeku (1994.-2005.). Od 2017. emeritirani je profesor Sveučilišta u Zagrebu. Gostovao je i kao pozvani predavač na 25 akademskih institucija u SAD-u, Kanadi, Južnoj Africi, Australiji, Irskoj, Italiji, Poljskoj i Njemačkoj.

Kao autor, prevoditelj i urednik objavio je 28 znanstvenih i stručnih knjiga te više od 240 znanstvenih i stručnih radova u časopisima, zbornicima i drugim publikacijama u Hrvatskoj i inozemstvu. Glavna su mu djela: *Hrvatski renesansni teoretičari glazbe* (1978.); *Hrvatska glazbena terminologija u razdoblju baroka. Nazivlje glazbala i instrumentalne glazbe u hrvatskim tiskanim rječnicima od 1649. do 1742. Organografsko-povijesni i sociolingvistički aspekti* (1992.); *Kratka povijest hrvatske glazbe* (2000.); *Kratka povijest europske glazbe* (2000.), te niz uredništava važnih publikacija (npr. serija od sedam knjiga o povijesti glazbe od srednjega vijeka do 20. stoljeća u izdanju Hrvatskog muzikološkog društva). Od 2000. godine glavni je urednik međunarodnog časopisa *International Review of the Aesthetics and Sociology of Music* i član redakcija 8 časopisa u zemlji i inozemstvu (*Arti Musices*, Zagreb; *Current Musicology*, New York; *Acta Musicologica*, Basel; *The South African Journal of Musicology*, Sunnyside; *De musica disserenda*, Ljubljana; *Kroatologija*, Zagreb; *Prilozi za istraživanje hrvatske filozofske baštine*, Zagreb; *Muzika*, Sarajevo).

Sudjelovao je aktivno referatima na više od 140 simpozija (od čega 90 u 25 zemalja u inozemstvu), a organizirao je i 17 znanstvenih skupova, od čega 15 međunarodnih u Hrvatskoj, Italiji i Španjolskoj. Bio je suosnivač (1992.), tajnik (1992.-1997.) i predsjednik Hrvatskog muzikološkog društva (2001.-2006. i 2013.-2015.; 2016.-2018.).

Bio je glavni istraživač više projekata "Sređivanje, katalogizacija i obrada glazbenih arhiva i zbirki u Hrvatskoj" MZOŠ-a 1992.-2013., suradnik međunarodnog projekta Humanities in the European Research Area: "Music Migrations in the early modern age: the Meeting of the European East, West and South (MusMig)" (2013.-2016.). Trenutno je glavni istraživač projekta „Institucionalizacija moderne građanske glazbene kulture u 19. stoljeću na području civilne Hrvatske i Vojne krajine (MusInst19)“.

Hrvatsko muzikološko društvo objavilo je 2010. godine povodom njegove 65. obljetnice života zbirku znanstvenih članaka *Muzikologija bez granica. Svečani zbornik za Stanislava Tuksara*. Dobitnik je dviju godišnjih nagrada i Nagrade za životno djelo Dragan Plamenac (2019.) Hrvatskog muzikološkog društva, te plakete Grada Zagreba.

Od 2012. godine redoviti je član Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, a od 2019. tajnik je njezina Razreda za glazbenu umjetnost i muzikologiju te član Predsjedništva HAZU.

ŽIVOTOPIS DRUGOGA MENTORA

Marko Pranjić diplomirani je teolog i diplomirani pedagog te doktor odgojno-obrazovnih znanosti i redoviti profesor (trajno zvanje) Fakulteta hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu. Studij teologije upisao je na *Katoličkom bogoslovnom fakultetu* (KBF) u Zagrebu, a završio na *Pontificia Facoltà Teologica dell'Italia Meridionale* (Studio salesiano) u Napulju. Nakon toga upisao je i drugi studij odgojnih znanosti na *Facoltà delle Scienze dell'Educazione* na *Università Pontificia Salesiana* u Rimu gdje postiže bakalaureat, magisterij i doktorat iz odgojno-obrazovnih znanosti. Ujedno je na istom Sveučilištu diplomirao i filmologiju. Po povratku u domovinu bio je urednik znanstvenoga časopisa *Kateheza*, ravnatelj instituta *Salesianum* te je istovremeno angažiran u sveučilišnoj nastavi, najprije u Sarajevu, a onda i u Zagrebu. Bio je član *Katehetskog vijeća Hrvatske biskupske konferencije* te savjetnik za srednjoškolski vjeronauk u RH. Po zasnivanju radnog odnosa na *Hrvatskim studijima*, godinama je bio pročelnik njihova *Odjela edukacijskih znanosti i nastavničke naobrazbe*. Uz to je bio najprije obnašatelj dužnosti, a onda i voditelj Hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu kao i član *Matičnog odbora odgojnih znanosti* Nacionalnog vijeća za znanost RH. Pod njegovom upravom voditelj Hrvatskih studija postao je i član *Senata* Sveučilišta u Zagrebu, član *Društvenog i humanističkog vijeća područja*. On je suosnivač i član *Hrvatske akademije odgojnih znanosti*, predsjednik *Društva metodičara*, član *Arbeitsgemeinschaft der katechetischen Dozenten*, član *Consiglio internazionale per la catechesi* (COINCAT), član *Forum Internazionale*, međunarodnog foruma predstavnika nacionalnih katehetskih vijeća te voditelj triju znanstveno-istraživačkih projekata.

U svojoj znanstveno-nastavnoj karijeri, sam je ili u društvu svojih asistenata, osmislio i dijelom predavao više od petnaest sveučilišnih predmeta (*Katehetika, Religijska pedagogija, Opća ili sustavna pedagogija, Didaktika, Nastavna metodika, Pravna uporišta i pedagoška dokumentacija, Praktične vježbe, Hospitacije, Starogrčki odgoj i obrazovanje, Odgoj u vrijeme antike, Teološka antropologija, Antropologija svjetskih religija I* (hinduizam i budizam), *Antropologija svjetskih religija II* (židovstvo-kršćanstvo i islam), *Filozofija odgoja, Pedagoška psihologija, Školska pedagogija, Udžbenik kao nastavno sredstvo*). Napisao je preko petnaest autorskih knjiga, od razine udžbenika do znanstvenih monografija (neke i u elektroničkom obliku), nekoliko desetaka znanstvenih i dvostruko više stručnih radova koji pokrivaju područja pedagogije, psihologije, didaktike, metodike, antropologije, filozofije, teologije, povijesti. Radi svoga trajnog usavršavanja boravio je na mnogim sveučilištima (Rim, Beč, Dublin, Maynooth,

München, Strasbourg, Pariz, Madrid, London, Boston). Aktivno je sudjelovao na brojnim domaćim i inozemnim znanstvenim i stručnim skupovima.

Ovaj rad posvećujem svome suprugu Zdenku i djeci Maji, Marinu i Martini bez čije velike ljubavi i bezuvjetne podrške ne bi ugledao svjetlo dana.

Hvala Vam na iskazanoj ljubavi, ponosu i vjeri u svim mojim nastojanjima. Samo Vi znate koliko je ova mala pobjeda velika.

Zahvale

Zahvaljujem akademiku prof. dr. sc. Stanislavu Tuksaru koji mi je ukazao čast svojim mentorstvom. Hodajući sa mnom od prvog dana mog doktorskog puta, nesebično je dijelio svoje iskustvo i znanje. Njegova mudrost, poklonjeno mi povjerenje i podrška utkani su u tkivo ovoga rada.

Ujedno zahvaljujem drugome mentoru, prof. dr. sc. Marku Pranjiću, s kojim sam imala čast supromišljati, na suradnji u rješavanju pedagoških dilema. Savjeti i prijedlozi, koje je širokogrudno ustupio, usavršili su moj rad.

Zahvaljujem ravnateljici Glazbenog učilišta Elly Bašić, Mireli Buchberger Karlo koja mi je omogućila nesmetan uvid u cjelokupnu ostavštinu Elly Bašić, također i obitelji Relje Bašića na ustupljenim arhivskim fotografijama i materijalima.

Svojoj obitelji, svim prijateljima i poznanicima neizmjerne hvala na razgovorima i nebrojenim raspravama o temi koju sam obrađivala. Njihovi savjeti i komentari bili su vodilja u trenucima kada se činilo da stojim na mjestu.

SAŽETAK

U doktorskom radu *Doprinos Elly Bašić hrvatskoj glazbenoj pedagogiji i kulturi* istraživano je i analizirano djelovanje glazbene pedagoginje Elly Bašić i njezin doprinos razvoju glazbene pedagogije i kulture u 20. st. u Hrvatskoj. Analizom njezinog rada i djelovanja u kontekstu razvoja europske glazbene pedagogije postignut je uvid u cjelovitost stvaranja i realizacije autorskog i znanstvenog rada – Funkcionalne muzičke pedagogije (FMP).

Kao prvo sustavno istraživanje o djelovanju Elly Bašić, ovaj doktorski rad pruža značajan znanstveni doprinos. U prvom dijelu dokorskog rada istraživanje je obuhvatilo proučavanje do sada neobrađene i neobjavljene arhivske građe, u najvećem dijelu bogate ostavštine Elly Bašić, kao i dokumenata institucija u kojima je djelovala i implementirala svoju FMP te relevantne sekundarne literature. Analizom i valorizacijom arhivske građe kronološki se prikazalo cjelokupno glazbeno-pedagoško djelovanje Elly Bašić, kroz četiri razvojne faze: prva faza traženja i stvaranja novih pristupa u glazbenoj pedagogiji (1929-1945), druga faza istraživanja i eksperimentalnog znanstvenog verificiranja (1945-1961); treća faza realizacije i institucionaliziranja FMP (1961-1978) te četvrta faza definitivnog potvrđivanja rezultata FMP kroz rezultate institucija (1978-1998). Kroz prikaz navedenih faza djelatnosti Elly Bašić sagledan je i njezin bogati znanstveno-istraživački rad iz različitih područja. Pluralizam tema koje obrađuje u svojim objavljenim znanstvenim i stručnim radovima te izlaganjima na mnogobrojnim međunarodnim konferencijama i stručnim skupovima upućuje na interdisciplinarni pristup Funkcionalne muzičke pedagogije kroz tri područja: područje sinkretičke teorije i prakse glazbenog odgoja, područje etnomuzikologije te područje muzikoterapije.

U drugom dijelu rada prikazuju se osnovna načela FMP, a njihovom kontekstualizacijom u okvir europskih općih pedagogija (Montessori i Waldorf) i glazbeno-pedagoških koncepata (Dalcroze, Orff, Kodály) te komparacijom pedagoških postavki pokazat će se njihova zajednička obilježja. Pedagoški ideal FMP nije osposobiti darovito i privilegirano dijete za vrhunsko muziciranje već glazbom odgajati svako dijete poštujući njegov vlastiti svijet potencijalnih izražajnih sposobnosti. Ishodišno načelo FMP: *ne neko dijete već svako dijete ima pravo na glazbenu kulturu*, afirmira je kao jedinstvenu glazbenu pedagogiju i svrstava u kontekst značajnih suvremenih pedagoških disciplina. Izvrsno poznavanje dječje psihe i iznimna kreativnost u pronalaženju novih načina i metoda koje omogućavaju razvoj dječjeg

glazbenog izraza u skladu s prirođenim mogućnostima, svrstava Elly Bašić među najveća imena humanističke glazbene pedagogije.

Rezultati provedenog istraživanja pokazuju da najvrjednije postignuće i najšire društvene implikacije cjelokupne djelatnosti ove glazbene pedagoginje čini stvaranje izvorne glazbene pedagogije u povijesti hrvatskoga glazbenog školstva – Funkcionalne muzičke pedagogije, čime se potvrđuje značajno mjesto Elly Bašić u povijesti hrvatske i svjetske glazbene pedagogije i kulture.

Ključne riječi: Elly Bašić, Funkcionalna muzička pedagogija (FMP), Funkcionalna metoda, glazbena pedagogija, glazbeni odgoj i obrazovanje, muzikoterapija, etnomuzikologija, Funkcionalna muzička škola/Glazbeno učilište Elly Bašić, Muzička akademija u Sarajevu, hrvatska glazbena kultura 20. stoljeća.

SUMMARY

This doctoral thesis, *The Contribution of Elly Bašić to Croatian Music Pedagogy and Culture*, explores the work of Elly Bašić, a music pedagogue, throughout the analysis of her contribution to the development of music pedagogy and culture in the 20th century Croatia. The analysis of Bašić's work and influence, in the context of the development of music pedagogy in Europe, provides an insight into the totality of both the creation and implementation of her professional but also her academic work known as Functional Music Pedagogy (FMP). The first part of the thesis includes the analysis of the hitherto unanalyzed and unpublished archive material. The material primarily included documents from the rich professional legacy of Elly Bašić, also the documents from the institutions in which she worked and implemented her FMP and thirdly, the relevant secondary literature. The analysis and the valorization of archive material present the entire music-pedagogical work of Elly Bašić chronologically. Her work consisted of four developmental phases: the first phase was the search and creation of new approaches in music pedagogy (1929-1945), the second phase was research and experimental i.e. scientific verification of her approaches (1945-1961), the third phase was the implementation and institutionalization of the FMP (1961-1978), and the fourth phase was the final confirmation of the FMP results confirmed by the results achieved in the institutions (1978-1998).

In the first phase, from 1929 to 1945, Elly Bašić's worked in her Music School "Beethoven". Helped by some of the most influential persons of Croatian music culture (Šulek, Janigro, Papandopulo, Sachs, Prišlin, Feller, Lhotka-Kalinski, Bašić, Dugan, Šugh-Štefanec, Lorković, Pomykalo, Nohta, Vaulin, etc.) all interested in her idea, Elly Bašić searched for a new, innovative and modern ways for music education and teaching. During her 16 years long career at "Beethoven" school, she conducted both practical and experimental and musicological studies, exploring new paths for the development of music pedagogy so that every child can develop its inborn predispositions. During the second phase, from 1945 to 1961, she examined, searched and formed both the knowledge of music pedagogy and the teaching procedures resulting in the creation of the FMP nucleus. She presented FMP publicly in 1952 for the first time and, in the same year, the pedagogy was officially accepted by the Croatian Ministry of Education. In the second phase, Elly Bašić's pedagogical work included several institutions – the newly opened City Music School in Zagreb, the Academy of Music, and the Academy of Dramatic Arts in Zagreb. The third phase, from 1961 to 1978, was marked by the implementation of FMP in institutions for music education - Music Academy in Sarajevo and Functional Music School in Zagreb, while the fourth phase brought confirmation of her

influence and importance of her music pedagogy on the development of the Croatian music education system. It was based on the results of students educated by the officially accepted pedagogical principles of FMP.

The chronological analysis of Elly Bašić's professional phases demonstrates the richness of her research in various fields. The pluralism of the topics addressed in her published scientific and professional papers and presentations at numerous international conferences and professional congresses implies the interdisciplinary of FMP comprising three fields: syncretic theory and practice in music education, ethnomusicology, and music therapy.

The results of this study show that the most valuable contribution with the broadest social implications of Elly Bašić's entire work as a music pedagogue is the creation of an authentic music pedagogy (FMP) – the first in the history of Croatian music education. Functional Music Pedagogy confirms Elly Bašić's significant place in the history of both Croatian and world music pedagogy and culture.

The second part of the thesis presents the basic pedagogical principles of FMP, and their contextualization within the framework of the European pedagogical approaches (Montessori and Waldorf) and within music-pedagogical concepts (Dalcroze, Orff, Kodály) indicating their common features.

The pedagogical ideal of FMP is not to train a talented and privileged child to be a top musician, but to use music in order to educate every child, respecting its own world of potential expressive abilities. The basic principle of FMP is that not a particular child, but every child has the right to music culture, affirms it as a unique music pedagogy, and classifies it in the context of significant contemporary pedagogical disciplines. Excellent knowledge of the child's psyche and exceptional creativity in finding new ways and methods that enable the development of children's musical expression in accordance with innate abilities positions Elly Bašić among the greatest names in humanistic music pedagogy.

Keywords: Elly Bašić, Functional music pedagogy (FMP), Functional method, music pedagogy, music education, music therapy, ethnomusicology, Functional music school/Elly Bašić Music School, Music Academy in Sarajevo, Croatian music culture of the 20th century.

SADRŽAJ:

ŽIVOTOPIS PRVOGA MENTORA

ŽIVOTOPIS DRUGOGA MENTORA

Zahvale

SAŽETAK

SUMMARY

1. UVOD.....	1
2. GLAZBENO-PEDAGOŠKA I ZNANSTVENO-ISTRAŽIVAČKA DJELATNOST ELLY BAŠIĆ.....	6
2.1. Glazbeno školovanje Elly Bašić.....	6
2.2. Muzička škola „Beethoven“ (1929. – 1945.).....	14
2.2.1. Idejni koncept Muzičke škole „Beethoven“.....	20
2.2.2. Profesori Muzičke škole „Beethoven“.....	40
2.3.1. Prva sinteza glazbeno-pedagoškog i istraživačkog rada Elly Bašić – traženje i stvaranje novih pristupa u glazbenoj pedagogiji.....	49
2.3. Gradska muzička škola i visokoškolske ustanove u Zagrebu (1945. – 1961.).....	60
2.3.1. Druga sinteza glazbeno-pedagoškog i znanstveno-istraživačkog rada Elly Bašić – istraživanje i znanstveno verificiranje.....	149
2.4. Muzička akademija u Sarajevu i Funkcionalna muzička škola u Zagrebu – institucije implementacije FMP (1961. – 1977.).....	157
2.4.1. Treća sinteza glazbeno-pedagoškog i znanstveno-istraživačkog djelovanja Elly Bašić – realizacija i institucionalizacija FMP.....	255
2.5. Funkcionalna muzička škola i ostala djelovanja Elly Bašić (1977. – 1998.).....	263
2.6. Institucije glazbenog obrazovanja – nasljeđe Elly Bašić.....	318
2.6.1. Glazbena škola Slavonski Brod.....	321
2.6.2. Glazbeno učilište Elly Bašić.....	328
2.6.3. Četvrta sinteza djelovanja Elly Bašić – rezultati i potvrda.....	344
3. FUNKCIONALNA MUZIČKA PEDAGOGIJA.....	352
3.1. Osnovna načela i kontekstualizacija FMP.....	353
3.1.1. Montessori pedagogija i FMP.....	357
3.1.2. Waldorfska pedagogija i FMP.....	361
3.1.3. Glazbeno-edukacijski koncept Émilea Jaquesa-Dalcrozea i FMP.....	363
3.1.4. Glazbeno-edukacijski koncept Carla Orffa i FMP.....	366

3.1.5. Glazbeno-edukacijski koncept Zoltána Kodályja i FMP.....	368
4. ZAKLJUČAK.....	370
5. LITERATURA.....	375
6. ARHIVSKA GRAĐA.....	404
7. KAZIVANJA.....	460
8. PRILOZI.....	462
9. POPIS GRAFIKONA.....	560
ŽIVOTOPIS AUTORICE.....	561

1. UVOD

Razvoj i utjecaj glazbene pedagogije u Hrvatskoj jedna je od važnih tema hrvatske glazbene historiografije i kulture. Glazbena pedagogija kao znanstvena disciplina afirmira se u 20. stoljeću, pa su istraživanja rada znamenitih glazbenih pedagoga tog vremena i institucija u kojima su djelovali od velikog značenja za hrvatsku kulturu. Jedna od istaknutih osoba glazbene pedagogije u Hrvatskoj neupitno je Elly Bašić. Najvrjednije postignuće i najšire društvene implikacije njezine cjelokupne djelatnosti vezane su uz stvaranje izvorne glazbene pedagogije u povijesti hrvatskoga glazbenog školstva – Funkcionalne muzičke pedagogije (dalje: FMP). Djelovanje Elly Bašić na polju glazbene pedagogije odvijalo se u vrijeme revolucionarnih promjena u općoj pedagogiji sa stvaranjem smjernica alternativnih pristupa.¹ Spoznavši krizu tradicionalne glazbene pedagogije koja se u nastavi glazbe s jedne strane razvijala u smjeru stvaranja vrhunskih reproduktivnih umjetnika-virtuoza, a s druge strane u zatvorenom krugu davno zastarjelih glazbeno-teorijskih normi, Elly Bašić 1929., kao studentica Muzičke akademije u Zagrebu pokreće osnivanje svoje privatne Muzičke škole „Beethoven“.² Uz pomoć najvećih imena hrvatske glazbene kulture (Stjepan Šulek, Antonio Janigro, Boris Papandopulo, Milan Sachs, Ivo Prišlin, Marijan Feller, Ivo Lhotka-Kalinski, Mladen Bašić, Franjo Dugan st., Milena Šugh-Štefanec, Melita Lorković, Josip Pomykalo i dr.) koje je privukla idejom, Elly Bašić traži nove i suvremenije puteve u nastavi glazbenog odgoja i obrazovanja. Tijekom 16 godina djelovanja u školi Beethoven provodi „praktično-eksperimentalna i muzikološko-naučna ispitivanja tražeći nove puteve muzičke pedagogije“³ koji će omogućiti svakom djetetu razvoj njegovih prirodnih predispozicija. Nakon zatvaranja svih privatnih škola 1945. na poziv tadašnjeg Ministarstva prosvjete Hrvatske, ideje i pedagoška načela svoje škole Elly Bašić ugrađuje u Gradsku muzičku školu u Zagrebu. Tada započinje druga faza njezina djelovanja u kojoj kroz 16 godina i dalje ispituje, traži i oblikuje nova glazbeno-pedagoška saznanja i postupke koji rezultiraju kreiranjem jezgre FMP, koju prvi put javno prikazuje 1952. kada postaje i službeno prihvaćena od strane Ministarstva prosvjete Hrvatske.⁴

¹ Usp. MATIJEVIĆ, Milan (1999), *Alternativne škole*, Zagreb: UNA-MTV i Institut za pedagojska istraživanja, 14.

² Usp. BEZIĆ, Nada (2009) „Što je 20. stoljeće donijelo u Zagrebu“, u: *Hrvatska glazba u 20. stoljeću*, Jelena Hekman (ur.), Zagreb: Matica hrvatska, 401.

³ BAŠIĆ, Elly (1968), *Povijesni razvoj Funkcionalne muzičke škole u Zagrebu*, O. E. B., 22/39, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

⁴ Usp. TILJAK, Dina (2005), *Elly Bašić – tragovi i vizije. Pokušaj približavanja jednom fenomenu glazbene kulture*, diplomski rad, Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Muzička akademija.

Nadalje E. Bašić sa svojim suradnicima (Bratoljub. Klaić, Vinko Žganec, Rudi Supek, Božidar Marković, Vinko Selan Gliha) te glazbenim pedagozima i učenicima iz Ljubljane, Zagreba i Sarajeva 1954. kreira „muzičko-pedagošku, deklarativnu i naučno-dokumentarnu izložbu“ *Muzički izraz djeteta* kojom prikazuje mogućnosti glazbenog i opće-umjetničkog odgoja te načine očuvanja stvaralaštva kao prirodne dispozicije svakoga djeteta. Cilj ove izložbe postavljene s velikim uspjehom u Ljubljani, Zagrebu i Beogradu (1954), Ženevi (UNESCO 1955), Bratislavi (1967) i Moskvi (1970) bio je ukazati na potrebu potpune preorijentiranosti u glazbenoj nastavi i potaknuti znanstvenu i praktičnu suradnju umjetnika svih struka, psihologa, pedagoga, lingvista i drugih u svrhu napretka i humanizacije odgoja djeteta, te prikazati temeljne ideje i glazbeno-pedagoške postavke FMP koje uskoro postaju sastavni dio Saveznog plana i programa reformirane škole. Iste godine počinje razdoblje snažnog prodora FMP u Hrvatskoj, SFRJ i u inozemstvu (Njemačka, Češka i Slovačka, bivši SSSR, Finska, Francuska, Švedska, Švicarska, Rumunjska, Mađarska, SAD, Kanada). Implementacija FMP u institucije glazbenog obrazovanja realizira se na samom početku treće faze djelovanja E. Bašić, kada kao docentica Muzičke akademije u Sarajevu uvodi postavke FMP u nastavu teorijskih predmeta. Nadalje, na osnovi *Elaborata o Funkcionalnoj muzičkoj školi* (1962.) otvara Funkcionalnu muzičku školu (FMS) u Zagrebu⁵ (1963.) u kojoj se, pod njezinim stručnim vodstvom, po prvi put u cijelosti provode službeno verificirana načela i postavke FMP te uspostavlja suradnja s osnovnim školama u kojima se potiče interes djece za bavljenje glazbom.⁶

FMP svoje glazbeno-metodičke postupke i sadržaj gradi s jedne strane na prirodnoj dispoziciji svakog djeteta, njegovoj najspontanijoj sposobnosti – mašti i na njegovom doživljajnom senzibilitetu.⁷ S druge strane ona uključuje i kulturološku dimenziju kroz postavljene glazbeno-pedagoške zadatke: širenje glazbene kulture i glazbenoterapijskih dimenzija u procesu socijalizacije glazbom. Glazba postaje sredstvo metodički osmišljenog odgoja djeteta⁸ kojem je cilj „stvarati radne navike, intelektualnu znatiželjnost, pozitivan borbeni duh, razvijajući njegove sposobnosti u širokom razmjeru i ugraditi radost doživljaja muzike i radost njegova stvaralaštva.“⁹ Posebnost svakog određenog djeteta (nadarenog, prosječnog ili nadprosječnog) i njegovi individualni razvojni zakoni postaju polazište nastave glazbe. Središnja misao FMP

⁵ Danas škola nosi naziv Glazbeno učilište Elly Bašić.

⁶ Usp. VON HENTIG, Hartmunt (2008), *Što je obrazovanje*, Zagreb: Educa, 102.

⁷ Usp. SUPEK, Rudi (1987), „O kreativnosti djece“, u: *Dijete i kreativnost*, Livija Kroflin, Danica Nola, Antonija Posilović i Rudi Supek (ur.), Zagreb: Globus Zagreb, 52-54.

⁸ Usp. PRANJIC, Marko (2013), *Nastavna metodika u riječi i slici*, Zagreb: Sveučilište u Zagrebu. Hrvatski studiji, 284.

⁹ BAŠIĆ, Elly (1971), *Tekst izlaganja 'Glazba kao sredstvo oslobođanja ličnosti'*, O. E. B., 16/20, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 2.

ne neko dijete već svako dijete ima pravo na muzičku kulturu afirmira je kao jedinstvenu glazbenu pedagogiju.

Do sada su o djelovanju Elly Bašić objavljena određena djelomična istraživanja za pojedine segmente njezina glazbeno-pedagoškog rada u obliku stručnih i jednog znanstvenog rada,¹⁰ stoga će se u ovom istraživanju prema dostupnim izvorima po prvi put dati znanstveno usustavljen uvid u cjelokupno glazbeno-pedagoško i znanstveno-istraživačko djelovanje Elly Bašić i njezine implikacije na razvoj glazbenog školstva, pedagogije i kulture u Hrvatskoj.

Cilj ovog rada je istražiti dosad neproučenu i neobjavljenu dokumentaciju o Elly Bašić i njezinom sveukupnom djelovanju kako na području Hrvatske i bivše SFRJ tako i u europskom i svjetskom kontekstu te potvrditi njezino istaknuto mjesto u povijesti razvoja hrvatske glazbene pedagogije i kulture 20. stoljeća.

Istraživanje se temelji na proučavanju dostupnih primarnih izvora, prije svega vrlo bogate arhivske građe iz Ostavštine Elly Bašić koja se nalazi u Arhivu Glazbenog učilišta Elly Bašić u Zagrebu i dokumenata institucija u kojima je djelovala i implementirala FMP, kao i na proučavanju relevantne literature. Ostavština Elly Bašić za sada nije arhivski sređena i nalazi se u četrdeset pet registratora smještenih u kutije. Dokumenti i izvori u njima nisu slagani po određenom kriteriju, ali su označeni brojkama koje smo u navođenju izvora koristili, a za potrebe ovog rada odredili smo i vlastitu oznaku – kraticu O. E. B. Nakon dugotrajnog analitičkog pregleda cjelokupne O. E. B. slijedilo je usustavljanje građe u sljedeće kategorije:

¹⁰ Usp. TILJAK, Dina (2005), *Elly Bašić – tragovi i vizije. Pokušaj približavanja jednom fenomenu glazbene kulture*, diplomski rad, Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Muzička akademija; *Glazbeno učilište Elly Bašić 1965. – 2005.*, Nataša Perak Lovričević (ur.), Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić; KAZIĆ, Senad (2013), *Solfeggio: historija i praksa*, Sarajevo: Muzička akademija u Sarajevu. Institut za muzikologiju; BAČLIJA SUŠIĆ, Blaženka (2013), *Funkcionalna muzička pedagogija u klavirskoj poduci*, doktorska disertacija, Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Akademija za glasbo; KAZIĆ, Senad (2014), „Doprinos i značaj Elly Bašić u razvoju muzičke pedagogije i etnomuzikologije”, u: *Proslava 110 godina rođenja prve bosanskohercegovačke etnokoreologinje Jelene Dopuđe*, Jasmina Talam, Karača Beljak (ur.), Sarajevo: Univerzitet u Sarajevu, Muzička akademija, Muzikološko društvo FBiH, UTCM Nacionalni komitete Bosne i Hercegovine; (2014), *Vjerujem svakom djetetu, tekstovi iz ostavštine Elly Bašić*, Marina Letica i Nataša Perak Lovričević (ur.), Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić; VASILJ, Denis (2015), „Elly Bašić – žena i djelo“, *Ellymanija*, br. 5., Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić; BAČLIJA SUŠIĆ, Blaženka (2016), „Komparacija ideja Funkcionalne muzičke pedagogije i temeljnih glazbeno-pedagoških koncepata s početka 20. stoljeća“, *Život i škola, časopis za teoriju i praksu odgoja i obrazovanja*, vol. 62, br. 1, Osijek; (2017), *Što, kako i zašto? Vodič kroz posebnosti FMP*, Marina Letica (ur.), Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić; KAZIĆ, Senad (2017), „Naučni doprinos Elly Bašić kao autorice originalne metode u elementarnoj muzičkoj edukaciji u Bosni i Hercegovini“, u: *Naučna/znanstvena misao u Bosni i Hercegovini – historijski razvoj do kraja XX stoljeća*, Jasmin Branković (ur.), Mostar: Federalno ministarstvo obrazovanja i nauke/znanosti.

Rukopisi Elly Bašić (bilježnice, bilješke, zapisi, dopisi, pisma, notne bilješke, predavanja, popisi studenata, učenika i djece, ankete, nastavni planovi, nastavni programi, scenariji), *Rukopisi ostalih autora*, *Dokumenti Elly Bašić*, *Dokumenti ostalih autora*, *Članci Elly Bašić*, *Članci ostalih autora*, *Časopisi*, *Novine*, *Programi*, *Note*, *Knjige iz osobne knjižnice Elly Bašić*, *Sitni tisak*, *Pozivnice* i *Katalozi*. Poneki izvori iz O. E. B. koji su pronađeni u obliku fotokopije ili prijevoda, komparirani su s originalima iz ostalih arhiva, čime je potvrđena njihova autentičnost (Arhiv Muzičke akademije u Zagrebu, Arhiv Muzičke akademije u Sarajevu, Arhiv Hrvatskog glazbenog zavoda, Hrvatski državni arhiv, Arhiv Glazbene škole Slavonski Brod, Arhiv Glazbene škole Pregrada, Arhiv Instituta za etnologiju i folkloristiku, Arhiv Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu te Osobni arhivi).

Kronologija djelovanja Elly Bašić temeljena je na prikazu proizašlom iz arhivskih izvora pomoću muzikološko-kulturoloških metoda, analize i sinteze glazbeno-pedagoških načela na temelju standardnih glazbeno-teorijskih i pedagoških metoda te metode komparacije, koja se koristila u potvrđivanju podataka iz različitih izvora i relevantne znanstvene literature. Veliku pomoć u tumačenju određenih podataka i dopuna pisanim izvorima bila su i usmena kazivanja učenika i suradnika Elly Bašić.¹¹ Kvantitativnom analizom razmatrao se uspjeh institucija u kojima je realizirana FMP¹² kroz rezultate učenika koji su glazbeno obrazovani po njezinim službeno prihvaćenim pedagoškim načelima.

Iz navedene metodologije proizašla je i struktura ovog rada u kojoj prvi dio donosi kronološki prikaz djelovanja Elly Bašić kroz četiri faze i njihove sinteze u kojima je razvidan razvoj FMP od ishodišta do njezine institucionalizacije. U prvoj fazi od 1929. do 1945. razmatra se njezino djelovanje u okviru vlastite Muzičke škole „Beethoven“ u kojoj provodi praktično-eksperimentalna i muzikološka ispitivanja tražeći nove puteve glazbene pedagogije, koji će omogućiti svakom djetetu razvoj njegovih prirodnih predispozicija. U drugoj fazi djelovanja od 1945. do 1961. na novotvorenoj Gradskoj muzičkoj školi, Muzičkoj akademiji i Akademiji dramskih umjetnosti u Zagrebu, Elly Bašić ispituje, traži i oblikuje definitivna glazbeno-pedagoška saznanja i postupke koji rezultiraju kreiranjem nukleusa FMP, koju prvi put javno prikazuje 1952. kada postaje i službeno prihvaćena od strane Ministarstva prosvjete Hrvatske. Treća faza od 1961. do 1978. obilježena je implementacijom FMP u institucije glazbenog

¹¹ Intervjui su rađeni u obliku usmene ankete s unaprijed preciziranim pitanjima i slobodne diskusije u kojima je kazivač iznosio vlastite poglede i razmišljanja. Usp. ČAVLOVIĆ, Ivan (2012), *Uvod u muzikologiju i metodologiju naučno-istraživačkog rada*, Sarajevo: Muzička akademija. Muzikološko društvo FBiH, 118-126.

¹² Ovdje se prvenstveno misli na rezultate učenika Glazbenog učilišta Elly Bašić (nekad Funkcionalne muzičke škole), ali će se prikazati i rezultati Glazbene škole Slavonski Brod s obzirom da je i tamo provedena FMP, ali ne pod neposrednim stručnim okriljem Elly Bašić.

obrazovanja: Muzičke akademije u Sarajevu i Funkcionalne muzičke škole u Zagrebu i vrlo intenzivnom znanstveno-istraživačkom djelatnošću Elly Bašić. Kroz pluralizam tema koje obrađuje u svojim objavljenim znanstvenim i stručnim radovima te izlaganjima na mnogobrojnim međunarodnim konferencijama i stručnim skupovima nalazimo temelje interdisciplinarnog pristupa u stvaranju FMP kroz tri područja: područje sinkretičke teorije i prakse glazbenog odgoja, područje etnomuzikologije i područje muzikoterapije.

U četvrtoj fazi, uz prikaz nastavka bogate znanstvene i stručne djelatnosti Elly Bašić prikazat će se uspjeh institucija u kojima je implementirana FMP kroz rezultate učenika obrazovanih po službeno prihvaćenim pedagoškim načelima i principima FMP (od 1980. do 2019.). Time će se potvrditi značaj i utjecaj njezine glazbene pedagogije na razvoj hrvatskog glazbeno-obrazovnog sustava.

U drugom dijelu ovog rada komparacijom FMP s najznačajnijim općim pedagogijama tog vremena (Montessori i Waldorf) te glazbeno-pedagoškim konceptima (Dalcroze, Kodály, Orff), kontekstualizirat će se i prikazati njezino značajno mjesto u europskoj glazbenoj pedagogiji 20. stoljeća. Kroz dvije navedene cjeline ovaj rad će pokazati sveukupnu djelatnost Elly Bašić te značaj i uspjeh stvaranja novog znanstveno-pedagoškog pristupa glazbenom odgoju i obrazovanju kroz FMP, čime će se potvrditi teza da Elly Bašić zauzima značajno mjesto u povijesti hrvatske i šire međunarodne glazbene pedagogije i kulture.

Ovo istraživanje svoj ishodišni motiv pronašlo je u autoričinu poštovanju i oduševljenju stvaralaštvom i ličnošću Elly Bašić. Na samom početku svog profesionalnog djelovanja autorica ovog doktorskog rada imala je priliku ući u svijet glazbene pedagogije upravo pod okriljem Elly Bašić na Funkcionalnoj muzičkoj školi. Još tada je postala svjesna jedinstvenog značaja FMP i doprinosa Elly Bašić glazbenoj pedagogiji, koji je nažalost predugo ostao neobrađen i nevaloriziran na znanstvenoj razini.

2. GLAZBENO-PEDAGOŠKA I ZNANSTVENO-ISTRAŽIVAČKA DJELATNOST ELLY BAŠIĆ

2. 1. Glazbeno školovanje Elly Bašić (1908. – 1967.)

Elly Bašić rođena je 3. rujna 1908. u Zagrebu pod imenom Gabrijela Lerch¹³ u obitelji Richarda Lercha i Doroteje Lerch djevojačkog prezimena Conrid¹⁴ (vidi Prilog 1). Otac Richard (1878. – 1922.) rođen je u Valpovu, studij prava završava u Pečuhu i Budimpešti, a doktorat prava postiže u Kološvaru. Nakon završenog studija zapošljava se u Zagrebu na mjestu poštanskog brzojavnog činovnika te uskoro odlazi u Budimpeštu gdje obavlja dužnost savjetnika Ministarstva trgovine do 1918. Nedugo nakon toga postaje član uprave Zagorske željeznice te potom generalni predstavnik „Agence target. universalle“ u Parizu. Opet odlazi u Budimpeštu kao povjerenik Narodnog vijeća za obrt i trgovinu, a na povratku u Zagreb preuzima mjesto šefa odsjeka pošte. Pisao je mnogobrojne stručne i gospodarske članke u raznim listovima i časopisima koje je prevodio i na mađarski jezik. Bio je osnivač i urednik „Doglasnog lista“ te osnivač i organizator prve brzojavne agencije.¹⁵ Majka Doroteja osnivačica je „Srednjoškolskog korepetitorija“ u Zagrebu.¹⁶ Umjetnička sklonost zamjetna je i kod bake Elly Bašić, Ilce Conrad – kazališne kritičarke u Beču te djeda Augusta Lercha – arhitekta restauratora starih stilskih dvoraca u Slavoniji, odnosno Valpovu i Bizovcu.¹⁷

Zbog očeve službe obitelj Lerch često mijenja mjesto boravka, pa stoga Elly osnovnu školu pohađa u Budimpešti, a srednju u Zagrebu. Od 1920. do 1929. pratimo njezino glazbeno

¹³ Iako je rođena kao Gabrijela u većini dostupnih dokumenata iz arhivske građe nalazimo njezino ime u skraćenim oblicima: Elli, Ella i Elly. Tijekom svog života dvaput je mijenjala prezime zbog udaje u Prišlin i Bašić. U nastavku rada koristit će se uvriježeni oblik Elly Bašić kojim se ona potpisuje od 1941. do 1998.

¹⁴ Usp. *** (1994), *Rodni list Gabrijele Lerch*, Zagreb: Osobni arhiv Relje Bašića.

¹⁵ Usp. MILKOVIĆ, Dragan (1990), LERCH, Richard, u: *Znameniti i zaslužni Hrvati*, Dragan Milković (ur.), Zagreb: August Cesarec, 112. Usp. BARTULAC, Mirko (1993), dokument Narodnog sveučilišta “Ivan Meštrović” iz Valpova *Podatci o Richardu Lerchu*, Zagreb: Osobni arhiv Relje Bašića.

¹⁶ Ovaj podatak potkrepljujemo postojećim *Promotivnim letkom* najstarijeg Srednjoškolskog korepetitorija u Jugoslaviji, osnovanog 1923. koji je pronađen u Ostavštini Elly Bašić i pismima Elly Bašić u kojima obavještava svoju majku o radu njezinih učenika na nastavi. Kao što saznajemo iz pisama Doroteja je bila odsutna, a Elly je održavala nastavu „iz kulturne historije na njemačkom jeziku. Svakako moja kulturno-historijska misija ne nosi na terenu njemačkog jezika potresne uspjehe. Vrlo lako radim, ovo uopće nije napor, meni je to – nakon mojih napornih muzičkih radova upravo odmor. Mislím, da radím dobro.“ BAŠIĆ, Elly (1957), *Pismo majci I*, O. E. B., 30/21, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. BAŠIĆ, Elly (1957), *Pismo majci II*, O. E. B., 30/21, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. *** (1937), *Promotivni letak za otvaranje novih tečajeva Srednjoškolskog korepetitorija*, O. E. B., Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁷ Usp. BAŠIĆ, Elly (1993), *Upitnik za biografiju*, Zagreb: Osobni arhiv Relje Bašića.

obrazovanje u Zagrebu kroz nižu i srednju školu Hrvatskog glazbenog zavoda te Muzičke akademije u Zagrebu.¹⁸

Ime Elli Lerch prvi put se pojavljuje u *Izveštaju Hrvatske zemaljske glazbene škole u Zagrebu za školsku godinu 1920. – 1921.* u drugom razredu pripravnog tečaja *Učione glasoviranja*.¹⁹ U *Izveštaju o radu Kraljevskog konzervatorija u Zagrebu za školsku godinu 1921. – 1922.* njezino ime nalazimo u imeniku trećeg razreda *Učione glasoviranja* niže glazbene škole.²⁰ *Izveštaj Kraljevske muzičke akademije u Zagrebu za školsku godinu 1922. – 1923.*, pokazuje da je Elly Lerch učenica prvog razreda srednje škole *Klavira*.²¹ Već sljedeće godine u *Izveštaju Kraljevske muzičke akademije u Zagrebu za školsku godinu 1923. – 1924.* njezino ime je na popisu učenika trećeg razreda srednje glazbene škole *Klavira*²² te zaključujemo da joj je zbog dobrih rezultata dozvoljeno unapređenje u viši razred. U *Izveštaju Kraljevske muzičke akademije u Zagrebu za školsku godinu 1924. – 1925.* pronalazimo njeno ime na popisu učenika četvrtog razreda srednje glazbene škole *Klavira*.²³

¹⁸ „Osnovnu školu pohađala sam u Budimpešti, a srednju u Zagrebu /4 razreda gimnazije i 2 razreda trgovačke škole/. Nižu i srednju Muzičku školu pohađala sam /pri Akademiji/ u Zagrebu, a studij klavira na Muzičkoj akademiji u Zagrebu.“ BAŠIĆ, Elly (1961), *Natječajna dokumentacija Elly Bašić* za radno mjesto nastavnika Muzičke akademije u Sarajevu, O. E. B., 5/38, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1. Usp. BAŠIĆ, Elly (1966), dokument *Elly Bašić – Curriculum vitae* iz prijave teme doktorske disertacije „Razvojne i obrazovne mogućnosti stvaralačke sposobnosti djece u dobi od 8 – 14 godina kroz muzički odgoj“ koju Elly Bašić šalje 6. 12. 1966. Državnom sekretarijatu za visoko i stručno školstvo u Berlinu, O. E. B. 14/18, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1. Usp. *** (1929), *Svjedodžba osposobnica*, Zagreb: Osobni arhiv Relje Bašića. Usp. BAČLIJA SUŠIĆ, Blaženka (2013), *Funkcionalna muzička pedagogija u klavirskoj poduci*, doktorska disertacija, Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Akademija za glasbo, 25. Usp. TILJAK, Dina (2005), *Elly Bašić – tragovi i vizije. Pokušaj približavanja jednom fenomenu glazbene kulture*, diplomski rad, Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Muzička akademija, 5.

¹⁹ Usp. *** (1921), *Izveštaj Hrvatske zemaljske glazbene škole u Zagrebu za školsku godinu 1920. – 1921.* Zagreb: Arhiv Hrvatskog glazbenog zavoda, 8.

²⁰ U istom *Izveštaju* se pojavljuje Ivan Lerch, njezin brat, kao učenik jednogodišnjeg početničkog tečaja. Usp. *** (1922), *Izveštaj Kraljevskog konzervatorija u Zagrebu za školsku godinu 1921. – 1922.*, Zagreb: Arhiv Hrvatskog glazbenog zavoda, 10.

²¹ Usp. *** (1923), *Izveštaj Kraljevske muzičke akademije u Zagrebu za školsku godinu 1922. – 1923.*, Zagreb: Arhiv Hrvatskog glazbenog zavoda, 16.

²² Usp. *** (1924), *Izveštaj Kraljevske muzičke akademije u Zagrebu za školsku godinu 1923. – 1924.*, Zagreb: Arhiv Hrvatskog glazbenog zavoda.

²³ Usp. *** (1925), *Izveštaj Kraljevske muzičke akademije u Zagrebu za školsku godinu 1924. – 1925.*, Zagreb: Arhiv Hrvatskog glazbenog zavoda, 15.

Godine 1925. Elly Lerch započinje studij klavira pedagoškog smjera²⁴ Kraljevske muzičke akademije u Zagrebu u klasi Antonije Geiger Eichhorn²⁵ (vidi Prilog 2). U *Izveštaju Kraljevske muzičke akademije u Zagrebu za školsku godinu 1925. – 1926.* nalazimo njezino ime u „Imeniku slušača visoke škole kr. muzičke akademije.“²⁶ Sljedeće godine kao učenica drugog razreda Elly Lerch prvi put sudjeluje u „Javnim priredbama u školskoj godini 1926. – 1927.“²⁷ U *Izveštaju Državne muzičke akademije u Zagrebu za školsku godinu 1927. – 1928.* pronalazimo je u popisu trećeg razreda pod prezimenom Prišlin Lerch²⁸ budući da se udala za kolegu Ivu Prišlina.²⁹ Naredne godine njezino ime opet nalazimo na popisu trećeg razreda u

²⁴ U organizacijskom sustavu Muzičke akademije sve do statuta iz 1923. instrumentalni odjeli, pa tako i klavirski, postoje samo kao učionice pojedinih nastavnika, a ne kao odjeli. Donošenjem statuta klavirski odjel se dijeli na dva smjera: umjetnički i nastavnički (tijekom godina mijenjaju nazive u koncertantni ili umjetnički i pedagoški smjer). Pedagoški smjer trajao je tri godine, a koncertantni četiri. Godine 1947. ukida se nastavnički smjer, a već 1951. se vraća u organizacijsku strukturu studija, Usp. ŠABAN, Ladislav (1981), „Odjel za klavir, orgulje i harfu (V)“, u: *Muzička akademija u Zagrebu 1921 – 1981*, Koraljka Kos (ur.), Zagreb: Muzička akademija u Zagrebu, 38. Usp. *** (1927), *Nacional Elly Prišlin Lerch za 1927/1928 godinu*, Arhiv Muzičke akademije u Zagrebu. Usp. BAŠIĆ, Elly (1961), *Natječajna dokumentacija Elly Bašić za radno mjesto nastavnika Muzičke akademije u Sarajevu*, O. E. B., 5/38, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1. Usp. BAŠIĆ, Elly (1980), *Upitnik*, O. E. B., 9/25, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. BAŠIĆ, Elly (1980), *Dopis Branku Rakijašu Podatci za Hrvatski biografski leksikon*, O. E. B., 9/25, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 3.

²⁵ GEIGER EICHHORN, Antonija (1893. – 1971.), pijanistica i glasovirska pedagoginja. Već s pet godina uči glasovir u školi Hrvatskog glazbenog zavoda kod Anke Barbot – Krežme, a s jedanaest godina sudjeluje na velikom koncertu u Budimpešti. Studij glasovira započinje 1905. na Konzervatoriju u Pragu (gdje već 1906. nastupa uz Prašku filharmoniju) te ga nastavlja 1907. na bečkoj Akademiji za glazbenu i scensku umjetnost na kojoj 1909. diplomira. Nadalje se usavršava u Majstorskoj školi bečke Akademije gdje dobiva Austrijsku državnu nagradu. Svoj prvi samostalni solistički koncert održava u Beču 1913. Uz kratke prekide od 1920. do 1961. predaje glasovir na Muzičkoj akademiji u Zagrebu ne zapostavljajući bogatu koncertnu djelatnost kod nas i u svijetu. Usp. PERIĆ KEMPF, Bosiljka (1998), GEIGER EICHHORN, Antonija, u: *Hrvatski biografski leksikon*, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, <http://hbl.lzmk.hr/clanak.aspx?id=6724> (preuzeto 2. 5. 2019.). Usp. KOS, Koraljka (1977), GEIGER EICHHORN, Antonija, u: *Muzička enciklopedija, 1. sv.*, Krešimir Kovačević (ur.), Zagreb: Jugoslavenski leksikografski zavod, 663. Usp. POLIĆ, Branko (1992), „Antonija Geiger-Eichhorn i Leopold Godowski“, *Tonovi*, god. 7 (2), Zagreb: Hrvatsko društvo glazbenih i plesnih pedagoga, 47.

²⁶ Usp. *** (1926), „Imenik slušača visoke škole kr. muzičke akademije“, u: *Izveštaj Kraljevske muzičke akademije u Zagrebu za školsku godinu 1925. – 1926.* Zagreb: Arhiv Hrvatskog glazbenog zavoda, 23.

²⁷ Elly Lerch 25. travnja 1927. nastupa izvođačica Dvořákovog djela „Kod Mogile“ op. 85, broj 12, te djela Lešetickog „Tarantella op. 39, broj 5, a 18. lipnja iste godine izvodi Beethovenovu Sonatu op. 31, broj 3 u Es-duru. Usp. *** (1927), „Javne priredbe u školskoj godini 1926. – 1927.“, u: *Izveštaj Državne muzičke akademije u Zagrebu za školsku godinu 1926. – 1927.* Zagreb: Arhiv Hrvatskog glazbenog zavoda, 28 i 33. Usp. TILJAK, Dina (2005), *Elly Bašić – tragovi i vizije. Pokušaj približavanja jednom fenomenu glazbene kulture*, diplomski rad, Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Muzička akademija, 5.

²⁸ U *Izveštaju za školsku godinu 1927. – 1928.* Državne Muzičke akademije nalazimo ime Elly Prišlin Lerch u popisu studenata treće godine. Sudeći po navedenim podacima (promjena prezimena), a u nedostatku službenih dokumenata o sklapanju braka s Ivom Prišlinom, studentom kompozicije na Muzičkoj akademiji u Zagrebu, možemo samo pretpostaviti da se to dogodilo tijekom 1927. Usp. *** (1928), *Izveštaj Državne muzičke akademije u Zagrebu za školsku godinu 1927. – 1928.* Zagreb: Arhiv Hrvatskog glazbenog zavoda, 22.

²⁹ PRIŠLIN, Ivo (1902. – 1941.), skladatelj, pijanist i dirigent. Na osnovu položenog prijemnog ispita 1925. primljen je na treću godinu studija kompozicije na Muzičkoj akademiji u Zagrebu gdje 1928. diplomira u klasi Blagoje Berse. S tadašnjom suprugom Elly Bašić sudjeluje u osnivanju Muzičke škole „Beethoven“ na kojoj predaje glasovir sve do 1934. kada odlazi u Šibenik. Tamo djeluje do 1937. kao: nastavnik pjevanja, dirigent ženskog zbora i simfonijskog orkestra Masarykova filharmonijskog društva „Kolo“ i srpskog pjevačkog zbora „Srbadija“ i kao suosnivač privatnog „Muzičkog studija“ (kojeg osniva s violinistom Hugom Straussom) u kojem vodi glasovirsku klasu. Od 1937. do 1941. djeluje u Dubrovniku nakon čega je premješten u Knin na mjesto nastavnika realne gimnazije gdje je ubijen 1941. godine (vidi Prilog 3). Skladateljski opus Ive Prišlina obuhvaća:

*Izveštaju Državne muzičke akademije u Zagrebu za školsku godinu 1928. – 1929.*³⁰ U *Izveštaju Državne muzičke akademije u Zagrebu za školsku godinu 1928. – 1929.* nalazimo Elly Prišlin u svibnju 1929. na popisu izvođača javne priredbe na kojoj svira Sonatu op. 31, br. 2 Ludwiga van Beethovena.³¹ U službenim izvješćima Muzičke akademije nema podataka o diplomskom ispitu Elly Bašić zbog čega se u literaturi, a i kasnije o vremenu djelovanja ponekad postavljalo pitanje vjerodostojnosti njenog akademskog zvanja. Kako tada nije uspostavljen sustav diplomskih ispita na pedagoškom odjelu Muzičke akademije, završeni šesti semestar smatrao se završetkom studija kako Elly Bašić navodi u dopisu Branku Rakijašu za Hrvatski biografski leksikon,³² a isto potvrđuje Fran Lhotka (tadašnji rektor Muzičke akademije u Zagrebu) *Uvjerenjem o diplomskom ispitu Elly Bašić iz 1952.*³³ (vidi Prilog 4). Isti podatak nalazimo u *Svjedodžbi osposobnici iz 1929.*³⁴ koju potpisuju članovi *Državnog ispitnog povjerenstva za ispitivanje kandidata i kandidatkinja za učiteljstvo glazbe* (vidi Prilog 5). Nakon završetka studija, klavir *usavršava privatno*³⁵ kod Svetislava Stančića,³⁶ najistaknutijeg klavirskog pedagoga u bivšoj Jugoslaviji.

simfonije, solo-popijevke, izvorne skladbe, obrade narodnih napjeva za zbor, minijature i sonate za glasovir, gudački kvartet, komorna djela i koncert za glasovir. On je i otac sina Elly Bašić, poznatog glumca Relje Bašića. Usp. ŽUPANOVIĆ, Lovro (1989), „Opis skladateljstva hrvatskoga glazbenika Ive Prišlina (1902 – 1941)“, u: *Musicological Annual XXV*, Matjaž Barbo (ur.), Ljubljana: Oddelek za muzikologijo Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani 168 – 169. Usp. *** (1929), *Izveštaj Državne muzičke akademije u Zagrebu za školsku godinu 1928. – 1929.*, Zagreb: Arhiv glazbenog zavoda, 26. Usp. *** (1940), *Godišnja svjedodžba Relje Prišlina*, O. E. B., 15/6, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. *** (1942), *Godišnja svjedodžba Prišlin Lerch Relje*, O. E. B., 15/6, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. BAŠIĆ, Elly (1945), *Dopis Elly Bašić ravnateljstvu Državne realne gimnazije u Kninu iz 1945. godine*, O. E. B., 14/6, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

³⁰ Usp. *** (1929), *Izveštaj Državne muzičke akademije u Zagrebu za školsku godinu 1928. – 1929.* Zagreb: Arhiv Hrvatskog glazbenog zavoda, 25.

³¹ Usp. *** (1929), *Izveštaj Državne muzičke akademije u Zagrebu za školsku godinu 1928. – 1929.* Zagreb: Arhiv Hrvatskog glazbenog zavoda, 37.

³² Usp. BAŠIĆ, Elly (1980), *Dopis Branku Rakijašu Podatci za Hrvatski biografski leksikon*, O. E. B., 9/25, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 6.

³³ Usp. LHOTKA, Fran (1952), *Uvjerenje o diplomskom ispitu Elly Bašić*, O. E. B., 9/25, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

³⁴ *Svjedodžba osposobnica* Pedagoškog odjela Muzičke akademije u Zagrebu bila je najviša glazbeno-pedagoška kvalifikacija koja se u ono vrijeme u staroj Jugoslaviji mogla postići. Usp. BAŠIĆ, Elly (1980), *dopis Branku Rakijašu Podatci za Hrvatski biografski leksikon*, O. E. B., 9/25, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 5. Usp. *** (1929), *Svjedodžba osposobnica*, Zagreb: osobni arhiv Relje Bašića.

³⁵ Elly Bašić u dopisu Branku Rakijašu navodi da svoje *privatno usavršavanje* smatra anticipacijom poslijediplomskog usavršavanja koje tada nije postojalo. „To je ustvari bio „postdiplomski“, koji tada zvanično još nije postojao. Pošto se „privatno“ učilo i amaterski, predlažem da se u 3. redu stavi „u nastavku privatno Svetislav Stančić“. BAŠIĆ, Elly (1980), *Dopis Branku Rakijašu Podatci za Hrvatski biografski leksikon*, O. E. B., 9/25, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 7.

³⁶ STANČIĆ, Svetislav (1895. – 1970.), hrvatski pijanist, skladatelj i glazbeni pedagog. Glazbenu školu Hrvatskog glazbenog zavoda završava 1914., a 1915. do 1918. studira u Berlinu: glasovir privatno, a kompoziciju na majstorskoj školi Akademije i umjetnosti. Od 1922. do 1965. (s prekidom između 1941. i 1945.) u funkciji je profesora i pročelnika klavirskog odjela na Muzičkoj akademiji u Zagrebu. Utemeljitelj tzv. zagrebačke pijanističke škole, Svetislav Stančić je odgojio cijeli niz izvrsnih glasovirskih umjetnika i pedagoga koji su djelovali u zemlji i inozemstvu. Kao prvi koncertni pijanist u Hrvatskoj posebno se zalagao za izvođenje djela hrvatskih skladatelja. Za izuzetna umjetnička i pedagoška dostignuća 1961. dobiva Nagradu za životno djelo

Svoje školovanje na Muzičkoj akademiji nastavlja 1938. na Umjetničkom odjelu kompozicije gdje upisuje petogodišnji studij kompozicije u klasi Franje Dugana st.³⁷ Zahvaljujući završenom studiju klavira priznate su joj dvije godine studija te iste godine upisuje šesti semestar, tj. treću godinu studija, što je vidljivo u njezinom *Indexu predavanja*.³⁸ U literaturi kod Bačlije nalazimo podatak da je Elly Bašić studirala u klasi Milana Sachsa,³⁹ što u primarnoj arhivskoj građi nismo uspjeli utvrditi. Uvidom u arhivsku građu nalazimo podatak da Milan Sachs na Muzičkoj akademiji djeluje u razdoblju od 1945. do 1946.,⁴⁰ dok Elly Bašić studira kompoziciju u periodu od 1938. do 1941.⁴¹ (vidi Priloge 6 i 7). Također u *Indeksu predavanja Elly Prišlin Lerch* nalazimo ime Frana Lhotke kao profesora dirigiranja⁴² (vidi Prilog 8) što nam potvrđuje činjenicu da nije studirala u klasi Milana Sachsa. U tom periodu on djeluje na

„Vladimir Nazor“. „Stančićeva se veličina ne očituje samo u autoritetu kojim je obilježio hrvatski pijanizam 20. st. nego ponajviše u njegovoj pedagoškoj nesebičnosti zbog koje je bilo moguće da iz njegove klase izađe zapanjujući veliki broj uglednih pijanista.“ MIČIJA PALIĆ, Martina (2019), *Pijanistice zagrebačke sredine s kraja 19. i prve polovine 20. stoljeća u svjetlu suvremenoga pijanizma i glasovirske pedagogije*, doktorska disertacija, Zagreb: Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 129. Usp. KOS, Koraljka (1977), STANČIĆ, Svetislav, u: *Muzička enciklopedija*, 3. sv., Krešimir Kovačević (ur.), Zagreb: Jugoslavenski leksikografski zavod, 441.

³⁷ DUGAN, Franjo st. (1874. – 1948.), skladatelj, orguljaš, glazbeni pedagog i pisac. Studij matematike i fizike završava na Filozofskom fakultetu u Zagrebu, a kompoziciju diplomira na Visokoj školi za muziku u Berlinu 1908. Iste godine postaje direktor škole Hrvatskog glazbenog zavoda u Zagrebu, 1921. direktor Konzervatorija Hrvatskog glazbenog zavoda, a 1940. rektor Muzičke akademije. Sve do umirovljenja 1941. na Muzičkoj akademiji predaje teoretske predmete, kompoziciju i orgulje. Uz pedagošku djelatnost pratimo i bogatu koncertnu djelatnost Dugana kao dirigenta raznih pjevačkih društava i kao orguljaša. Skladateljski opus obuhvaća najviše kompozicije za orgulje, ali i razna orkestralna, komorna i vokalna djela. Kao osnivač i pobornik Cecilijanskog pokreta u Hrvatskoj propagirao je i harmonizirao veliki broj hrvatskih crkvenih pjesama koje su objavljene u raznim pjesmaricama. Tijekom života objavljuje svoje kritike, stručne napise i rasprave o orguljaškoj crkvenoj i svjetovnoj glazbi te glazbenom odgoju u raznim časopisima i publikacijama. Autor je nekoliko priručnika i teorijskih radova. Usp. KLOBUČAR, Anđelko (1993), DUGAN, Franjo st., u: *Hrvatski biografski leksikon*, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, <http://hbl.lzmk.hr/clanak.aspx?id=5586> (preuzeto 23. 2. 2019.).

³⁸ *** (1940), *Indeks predavanja Elly Prišlin Lerch*, Zagreb: Osobni arhiv Relje Bašića, 3.

³⁹ SACHS, Milan (1884. – 1968.), violinist i dirigent. Godine 1905. završava studij violine na konzervatoriju u Pragu. Odmah nakon studija započinje svoju koncertnu djelatnost kao član orkestra Češke filharmonije, a od 1907. do 1910. kao koncertni majstor kazališnog orkestra u Beogradu. U Zagrebu djeluje od 1911. kao koncertni majstor i korepetitor, a potom ubrzo i kao dirigent Opere Hrvatskoga narodnoga kazališta. Uz prekide od 1932. do 1938., kada je bio direktor opere u Brnu te za vrijeme Drugoga svjetskoga rata od 1941. do 1945. Sachs sve do smrti obavlja tu funkciju. Njegovu pedagošku djelatnost glazbenog odgoja i obrazovanja opernih pjevača pratimo u: Muzičkoj školi u Novom Sadu (1910. – 1911.), u Muzičkoj školi „Beethoven“ (1938. – 1941.) i na Muzičkoj akademiji u Zagrebu (1945. – 1946.). Usp. KOS, Koraljka (1977), SACHS, Milan, u: *Muzička enciklopedija*, 3. sv., Krešimir Kovačević (ur.), Zagreb: Jugoslavenski leksikografski zavod, 259. Usp. BAČLIJA SUŠIĆ, Blaženka (2013), *Funkcionalna muzička pedagogija u klavirskoj poduci*, doktorska disertacija, Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Akademija za glasbo, 20.

⁴⁰ Usp. BLAŽEKOVIĆ, Zdravko (1981), „Popis radnika Muzičke akademije u Zagrebu (1920/21 – 1980/81)“, u: *Muzička akademija u Zagrebu 1921 – 1981*, Koraljka Kos (ur.), Zagreb: Muzička akademija u Zagrebu, 110. Usp. BAČLIJA SUŠIĆ, Blaženka (2013), *Funkcionalna muzička pedagogija u klavirskoj poduci*, doktorska disertacija, Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Akademija za glasbo, 20.

⁴¹ Godine 1938. Muzička akademija djeluje pod nazivom *Državna muzička akademija u Zagrebu*, a već 1940. mijenja naziv u Akademija glazbe i kazališne umjetnosti. Usp. *** (1940), *Indeks predavanja Elly Prišlin Lerch iz 1938.*, Zagreb: Osobni arhiv Relje Bašića. Usp. *** (1940), *Nacional Prišlin Lerch Elly za 1940/1941 godinu*, Zagreb: Arhiv Muzičke akademije u Zagrebu. *Nacional* je tadašnji formular (današnja upisnica) kojim su studenti ostvarivali pravo upisa na Akademiji glazbe i kazališne umjetnosti.

⁴² Usp. *** (1940), *Indeks predavanja Elly Prišlin Lerch iz 1938.*, Zagreb: Osobni arhiv Relje Bašića.

školi „Beethoven“, zbog toga je izgledno da je Elly Bašić kod njega nastavila privatno usavršavanje iz dirigiranja. Ovu činjenicu ona potvrđuje u podacima koje šalje Branku Rakijašu gdje navodi da joj je na *Otsjeku kompozicije i dirigiranja* kompoziciju predavao prof. Franjo Dugan, dirigiranje prof. Fran Lhotka i „privatno u nastavku Milan Sachs.“⁴³ Tijekom tri godine slušala je predavanja kod vrhunskih profesora s kojima i surađuje: Franje Dugana, Frana Lhotke i Stanislava Stražnickog.⁴⁴

U kolovozu 1941. *zaključuje* brak s Mladenom Bašićem⁴⁵ i pri tom uzima njegovo prezime.⁴⁶ Iako je brak razveden 21. 3. 1954., ali prezime Bašić zadržava do kraja svog života⁴⁷ (vidi Priloge 1 i 9).

Tijekom svog cjeloživotnog profesionalnog djelovanja Elly Bašić se kontinuirano usavršava i provodi stručna, znanstvena i muzikološka istraživanja u području glazbene pedagogije. Iako u pismu dr Dragotinu Cvetku iz 1962. saznajemo njezinu zainteresiranost „za polaganje doktorata“,⁴⁸ nastavak školovanja Elly Bašić na najvišoj razini nalazimo 1966., kada kao docentica Muzičke akademije u Sarajevu započinje doktorski studij. Na to su je potakli prof. dr. Werner Busch, tadašnji ravnatelj Instituta za muzički odgoj na Humboldtovu univerzitetu u Berlinu i prof. dr. Paul Michel, prorektor Visoke škole „Franz Liszt“ u Weimaru prilikom njezinog izlaganja zaključaka istraživačkog rada u području *Funkcionalne muzičke pedagogije*

⁴³ Usp. BAŠIĆ, Elly (1980), *Dopis Branku Rakijašu Podatci za Hrvatski biografski leksikon*, O. E. B., 9/25, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 7.

⁴⁴ Usp. *** (1938), *Indeks predavanja Elly Prišlin Lerch*, Zagreb: Osobni arhiv Relje Bašića, 2-6.

⁴⁵ Sljedeći podatci o Mladenu Bašiću preuzeti su iz dva izvora: Muzičke enciklopedije i Hrvatskog biografskog leksikona u kojima se navodi da je Bašić završio studij klavira u klasi Marijana Fellerera na Muzičkoj akademiji u Zagrebu. Uvidom u arhivsku građu Muzičke akademije to ne možemo potvrditi jer njegovo ime nalazimo samo na popisu diplomiranih studenata Odjela za kompoziciju i dirigiranje u klasi profesora Franje Dugana (21. 6. 1940.). Usp. PETTAN, Hubert (1981), „Diplomirani studenti Muzičke akademije u Zagrebu“, u: *Muzička akademija u Zagrebu 1921 – 1981*, Kos Koraljka (ur.), Zagreb: Muzička akademija u Zagrebu, 113.

BAŠIĆ, Mladen (1917. – 2012.), hrvatski je dirigent i pijanist koji svoju bogatu umjetničku karijeru započinje 1940. u Operi HNK u Zagrebu gdje djeluje do 1958. kao korepetitor, dirigent i direktor. Od 1959. obnaša funkcije na glasovitim institucijama koncertnog djelovanja kod nas i u svijetu: direktora Opere Zemaljskog kazališta u Salzburgu i Opere HNK u Splitu, šefa dirigenta Mozarteum orkestra u Salzburgu i Opere u Frankfurtu te Zagrebačke filharmonije. Kao operni i simfonijski dirigent nastupa u gotovo svim većim gradovima Europe. Usp. NJIRIĆ, Nikša (1983), BAŠIĆ, Mladen u: *Hrvatski biografski leksikon*, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, <http://hbl.lzmk.hr/clanak.aspx?id=1441> (preuzeto 22. 4. 2019.). Usp. KOS, Koraljka (1977), BAŠIĆ, Mladen, u: *Muzička enciklopedija*, 2. sv., Krešimir Kovačević (ur.), Zagreb: Jugoslavenski leksikografski zavod, 149. Usp. *** (1940), *Uredovna svjedodžba Mladena Bašića*, O. E. B. 15/6, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. LORKOVIĆ, Radovan (2012), *Melita Lorković (1907 – 1987)*, Zagreb: Jakša Zlatar, 62.

⁴⁶ Usp. REPUBLIKA HRVATSKA Područni ured grada Zagreba (1994), *Rodni list Gabrijele Lerch*, O. E. B., 15/6, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. REDARSTVENO RAVNATELJSTVO u Zagrebu (1940), *Uredovna svjedodžba Mladena Bašića iz 1940. izdana za sklapanje braka*, O. E. B., 15/6, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

⁴⁷ Usp. PETEK, Ksenija (1998), *Prijava činjenice smrti*, Zagreb: Osobni arhiv Relje Bašića. *** (1994), *Rodni list Gabrijele Lerch*, Zagreb: Osobni arhiv Relje Bašića.

⁴⁸ Dragotin Cvetko, slovenski muzikolog i skladatelj u vremenu korespondencije s Elly Bašić bio je redoviti profesor za muzičku historiju na Akademiji za glasbo. Usp. *** (1977), CVETKO, Dragotin, u: *Muzička enciklopedija*, 1. sv., Krešimir Kovačević (ur.), Zagreb: Jugoslavenski leksikografski zavod, 386. BAŠIĆ, Elly (1962), *Pismo dr Dragotinu Cvetku*, O. E. B., 2/38, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

na konferenciji u Budimpešti.⁴⁹ Navedene podatke nalazimo u njezinoj prijavi doktorske disertacije:

„Ova moja prijava usljeđuje povodom velikog interesa, kojeg su za moje muzikološke naučne radove i moja rješenja u muzičkoj pedagogiji pokazali Dr Werner Busch, direktor Instituta za muzički odgoj na Humboldt-univerzitetu u Berlinu, i prof. Dr Paul Michel, prorektor „Franz Liszt“ Visoke škole u Weimaru, - na ISME – konferenciji u Budimpešti – kada su mi obojica spontano predložili, da na njihovim univerzitetima prijavim svoje radove kao disertaciju, pošto je za ovu temu njemačka muzikološka nauka veoma zainteresirana.“⁵⁰

Iz korespondencije s prof. Wernerom Buschom razvidno je da je njezina tema doktorskog rada prihvaćena i da će on biti njezin mentor⁵¹ (vidi Priloge 10, 10a, 11, 11a, 12, i 12a). U sažetku rada „Razvojne i obrazovne mogućnosti stvaralačke sposobnosti djece u dobi od 8 – 14 godina kroz muzički odgoj“ koju prilaze na njemačkom jeziku donosi tri teze⁵² koje obrađuje u poglavljima:

1. O „metodama“ muzičke pedagogije kroz historiju
2. O odnosima djeteta – odrasli u muzičkoj pedagogiji
3. O pravu svakog djeteta na muzičku kulturu.⁵³

Njezin plan za završetak doktorske disertacije i stjecanje stupnja doktora znanosti osujetile su poteškoće oko izdavanja putnih dokumenata za odlazak na „promociju doktorskog rada“⁵⁴ u Berlinu. Procedura oko dobivanja vize trajala je pet godina. U trenutku dobivanja iste, njezin

⁴⁹ Usp. BAŠIĆ, Elly (1985), *Izvjestaj – kolovoz, rujan 1985.*, O. E. B., 1/43, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 11. Usp. BAŠIĆ, Elly (1983), *Pismo kolegama Funkcionalne muzičke škole*, O. E. B., 17/28, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 2.

⁵⁰ BAŠIĆ, Elly (1967), *Prijava promocije doktorske disertacije Elly Bašić*, O. E. B., 14/18, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

⁵¹ Većinu dopisa upućenih Werneru Buschu, Elly Bašić šalje u nepromijenjenom obliku i Paulu Michelu. Iako je Elly Bašić bila dobar poznavatelj njemačkog jezika, za svu korespondenciju je imala službenu sveučilišnu lektoricu Gertrudu Postl-Božić. Usp. POSTL BOŽIĆ, Gertrude (1967), *Račun troškova prevoda*, O. E. B., 14/18, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. BAŠIĆ, Elly (1967), *Dopis Werneru Buschu (24. 2. 1967.)*, 14/18, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. BUSCH, Werner (1967), *Dopis Wenera Buscha Elly Bašić (6. 5. 1967.)*, O. E. B., 13/18, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. BUSCH, Werner (1967), *Dopis Wenera Buscha Elly Bašić (7. 6. 1967.)*, O. E. B., 13/18, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. BUSCH, Werner (1967), *Dopis Wenera Buscha Elly Bašić (27. 6. 1967.)*, O. E. B., 13/18, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. BAŠIĆ, Elly (1967), *Dopis Werneru Buschu (15. 8. 1967.)*, 14/18, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. BAŠIĆ, Elly (1967), *Dopis Paulu Michelu (24. 2. 1967.)*, 14/18, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

⁵² Kako navodi Bašić u intervjuu, razrađene teze su bile prihvaćene. Usp. I. K., (1991), „Kako izaći iz rekreativne pauze?“, *Školske novine* broj 26 – 27, 18. 6., O. E. B., Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

⁵³ BAŠIĆ, Elly (1967), *Prijava promocije doktorske disertacije Elly Bašić*, O. E. B., 14/18, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

⁵⁴ Pretpostavljamo da se ne radi o promociji u današnjem smislu riječi, nego o službenoj obrani doktorskog rada. Međutim u arhivskoj građi Elly Bašić koristi upravo navedenu sintagmu. Usp. BAŠIĆ, Elly (1966), *Prijava za promociju teme doktorske disertacije Elly Bašić*, O. E. B. 14/18, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

mentor prof. Werner Busch je smijenjen. Prema kazivanju Elly Bašić, službeno joj je dodijeljen drugi mentor koji je zahtijevao preinake određenih dijelova disertacije s usklađenjem prema postavkama tradicionalne pedagogije, s čime se ona nije mogla usuglasiti te je odustala od realizacije doktorske disertacije na tom sveučilištu.⁵⁵ O tom događaju Bašić kaže:

„Po dogovoru, trebala sam doći mome mentoru na Humboldt-Universität, ali jedan muzički krug, nezagrepčana, ovdje u mom Zagrebu – spriječio mi je dobivanje tada neminovne "vize" za ulazak u DDR. Kada sam iza dugog vremena ipak stigla u Berlin, moj mentor, prodekan bio je smijenjen, a nasljednici su od mene zahtijevali – da svoju disertaciju podesim prema osnovama „Uvjetnih refleksa“ Pavlova, tada u socrealizmu važeće „Teorije odraza“ što sam odbila i tako morala odustati od svog doktorata.“⁵⁶

Razlog zbog čega nije dovršila postupak stjecanja dokorskog stupnja kasnije na nekoj drugoj instituciji nije nam poznat. Pretpostavlja se da je u to vrijeme bilo vrlo malo profesora koji su mogli biti službeni mentori u području glazbene pedagogije, a ujedno spremni prihvatiti i pratiti suvremene teze njezinog istraživačkog rada.

Iako se kao učenica srednje glazbene škole bavi privatnom podukom učenika⁵⁷ Elly Bašić svoju glazbeno-pedagošku djelatnost službeno započinje završetkom Muzičke akademije u Zagrebu kada otvara svoju privatnu Muzičku školu „Beethoven“, a nastavlja kroz Gradsku muzičku školu u Zagrebu, Muzičku akademiju i Akademiju za dramsku umjetnost u Zagrebu, Muzičku akademiju u Sarajevu te kroz stvaranje i osnivanje Funkcionalne muzičke škole u Zagrebu o čemu će biti riječ u sljedećim poglavljima.

⁵⁵ Usp. I. K., (1991), „Kako izaći iz rekreativne pauze?“, *Školske novine* broj 26 – 27, 18. 6., O. E. B., Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

⁵⁶ BAŠIĆ, Elly (1975), *Rukopis iz mape Humboldt-Universität Berlin, 1966/1967*. O. E. B., 14/18, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. *** (1990), *Zapis snimke intervjua Elly Bašić*, O. E. B., 14/31, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-5.

⁵⁷ O svojim prvim iskustvima u poduci učenika Elly Bašić navodi: “Kao učenica srednje škole imala sam mnogo privatnih učenika i pročulo se da sam ‘izvrstan pedagog’. Taj sam posao oduvijek voljela, no nakon godinu dana intenzivne aktivnosti, u kojoj sam radila onako kako su mene učili, razmišljala sam što ja zapravo radim?” WAGNER, Aleksandra (1990), „Što je glazbi škola?“, *OKO*, br. 8, 19. 4. 1990., 31.

2. 2. Muzička škola „Beethoven“ (1929. – 1945.)

Elly Bašić kao mlada absolventica Muzičke akademije u Zagrebu, 1929. pokreće osnivanje svoje privatne eksperimentalne Muzičke škole „Beethoven“⁵⁸ – jedinstvene škole u tadašnjoj Jugoslaviji. Baveći se već u srednjoj glazbenoj školi i tijekom studiranja privatnom podukom glasovira uočava problematiku glazbene pedagogije, posebno u pristupu djeci i mladima⁵⁹ te na samom početku djelovanja škole, Elly Bašić kao osnivačica postavlja vrlo jasne smjernice u traženju novih, progresivnijih i boljih načina rada u nastavi glazbe od onih koji su se provodili na tadašnjim institucijama glazbenog obrazovanja.⁶⁰ Otvaranjem Muzičke škole „Beethoven“ stvara uvjete za realizaciju svojih ideja i vizija koje će kasnije dovesti do stvaranja jedinstvene cjelovite glazbene pedagogije *Funkcionalne muzičke pedagogije*:

„Počelo je davno, tamo 1929-te godine, kada sam još kao student prilazila realizaciji ove moje vizije – osnovavši prvu – i u našoj kulturi do danas jedinu eksperimentalnu „Muzičku školu Beethoven“.⁶¹

Svojom inventivnošću i novim idejama Elly Bašić privlači tadašnje absolvente Muzičke akademije, svoje kolege koji će kasnije postati značajna imena hrvatske glazbe te s njima pronalazi suvremene metode u individualnom glazbeno-pedagoškom radu kojem je cilj vrhunsko glazbeno obrazovanje i podizanje umjetničke kao i opće glazbeno-kulturne razine društva koja bi odgovarala suvremenoj glazbenoj kulturi Europe.⁶² Prvih šesnaest godina javnog djelovanja Elly Bašić kroz školu „Beethoven“ obilježeno je upornim traženjem, ispitivanjem i pronalaženjem novih glazbeno-pedagoških smjernica kojima se suprotstavlja

⁵⁸ Usp. BEZIĆ, Nada (2009), Što je 20. stoljeće donijelo u Zagrebu?, u: *Hrvatska glazba u 20. stoljeću*, Jelena Hekman (ur.), Zagreb: Matica hrvatska, 395-406. Usp. BAŠIĆ, Elly (1961), *Natječajna dokumentacija za radno mjesto nastavnika Muzičke akademije u Sarajevu*, O. E. B., 5/38, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1.

⁵⁹ Usp. MIROŠEVIĆ, Josip (1974), *Dokument Udruženja funkcionalaca Jugoslavije* kojim se predlaže Republičkom Savjetu za prosvjetu i kulturu Hrvatske Republičkog fonda „Ivan Filipović“ u Zagrebu Elly Bašić za nagradu za životno djelo. O. E. B., 3/44, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 3. Usp. BAŠIĆ, Elly (1966), *Dokument Elly Bašić – Curriculum vitae* iz prijave teme doktorske disertacije „Razvojne i obrazovne mogućnosti stvaralačke sposobnosti djece u dobi od 8 – 14 godina kroz muzički odgoj“ koju Elly Bašić šalje 6. 12. 1966. Državnom sekretarijatu za visoko i stručno školstvo u Berlinu, O. E. B., 14/18, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1.

⁶⁰ Usp. BAŠIĆ, Elly (1953), *Rukopis iz mape Kalendar*, O. E. B., 2/26, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1. Usp. SUPEK, Ivana (1995), *Kako je nastajala glazbena škola Funkcionalne muzičke pedagogije: Prilog proučavanju*, Zagreb: Osobni arhiv Marije Valjalo, 3. Usp. RADOIČIĆ KRALJEVIĆ, Smiljana (1978), „Prilog proučavanju muzičkog odgoja i obrazovanja u Splitu“, *Kulturna baština*, No.7-18, 101.

⁶¹ BAŠIĆ, Elly (1983), *Rukopis iz mape Kalendar*, O. E. B., 2/26, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1.

⁶² Usp. BAŠIĆ, Elly (1953), *Rukopis iz mape Kalendar*, O. E. B., 2/26, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1. Usp. BAŠIĆ, Elly (1966), *Dokument Elly Bašić – Curriculum vitae* iz prijave teme doktorske disertacije „Razvojne i obrazovne mogućnosti stvaralačke sposobnosti djece u dobi od 8 – 14 godina kroz muzički odgoj“ koju Elly Bašić šalje 6. 12. 1966. Državnom sekretarijatu za visoko i stručno školstvo u Berlinu, O. E. B. 14/18, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1.

dotadašnjim ustaljenim i uvriježenim mišljenjima te načinima rada u glazbenoj pedagogiji.⁶³

Stoga Bašić navodi:

„Bio je to protest nove generacije na začahurenost nekih odjela Muz. Akademije, „mladi“ pedagoški principi, protiv „starih“ skolastičkih.“⁶⁴

Muzička škola „Beethoven“ nikada nije bila financijski potpomognuta ni od nadležnih državnih ni privatnih institucija, jer svoj Nastavni plan i program nije uskladila s principima Muzičke akademije⁶⁵ i ostala je:

„...jedina muz. škola u staroj Jugoslaviji /i N. D. H./ koja nije nikada dobila ni subvencije ni ikakove pomoći, jer je odbila da svoj plan i program uskladi /podvrgne?/ s onim Muzičke Akademije u Zgbu., pošto joj je radna svrha bila upravo boriti se protiv zastarjelih pedagoških principa te institucije.“⁶⁶

Ovakvu hrabru i za to vrijeme vrlo neočekivanu odluku Elly Bašić, kojom je pokazala spremnost za ostvarivanje svoje vizije nove suvremene glazbene škole, pratili su i podržavali s velikim interesom njezini profesori s Muzičke akademije u Zagrebu.⁶⁷ U svom izlaganju na Osnivačkoj skupštini Udruženja za unapređivanje Funkcionalne muzičke pedagogije u Zagrebu 1983. Elly Bašić navodi:

„U tadanjem mom 'bundžijskom' radu i pokretu, s interesom su me i moralno i stručno podržavali – i tada, i kroz čitav daljnji tok ovog mog rada, moji profesori zagrebačke Muzičke akademije, najistaknutije ličnosti naše muzičko-kulturne historije: Svetislav Stančić, Antonija Geiger-Eichhorn, Vaclav Huml, Blagoje Bersa, Fran Lhotka, Franjo

⁶³ Usp. BAČLIJA SUŠIĆ, Blaženka (2013), *Funkcionalna muzička pedagogija u klavirskoj poduci*, doktorska disertacija, Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Akademija za glasbo, 32. Usp. BAŠIĆ, Elly (1961), *Natječajna dokumentacija Elly Bašić za radno mjesto nastavnika Muzičke akademije u Sarajevu*, O. E. B., 5/38, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1. Usp. BAŠIĆ, Elly (1966), *Dokument Elly Bašić – Curriculum vitae* iz prijave teme doktorske disertacije „Razvojne i obrazovne mogućnosti stvaralačke sposobnosti djece u dobi od 8 – 14 godina kroz muzički odgoj“ koju Elly Bašić šalje 6. 12. 1966. Državnom sekretarijatu za visoko i stručno školstvo u Berlinu, O. E. B., 14/18, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1.

⁶⁴ BAŠIĆ, Elly (1953), *Rukopis iz mape Kalendar*, O. E. B., 2/26, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1.

⁶⁵ Usp. BAŠIĆ, Elly (1983), Referat na Osnivačkoj skupštini Udruženja za unapređivanje Funkcionalne muzičke pedagogije u Zagrebu 1. 3. 1983., *Društveno – znanstveni značaj unapređivanja Funkcionalne muzičke pedagogije*, O. E. B., 23/38, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 2. Usp. BAŠIĆ, Elly (1945), *Obrazloženje načina rada u Muzičkoj školi „Beethoven“ kao dodatak Nastavnom planu i programu*, O. E. B., 12/32, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 3.

⁶⁶ BAŠIĆ, Elly (1953), *Rukopis iz mape Kalendar*, O. E. B., 2/26, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1.

⁶⁷ Usp. KAZIĆ, Senad (2017), „Naučni doprinos Elly Bašić kao autorice originalne metode u elementarnoj muzičkoj edukaciji u Bosni i Hercegovini“, u: *Naučna/znanstvena misao u Bosni i Hercegovini – historijski razvoj do kraja XX stoljeća*, Jasmin Branković (ur.), Mostar: Federalno ministarstvo obrazovanja i nauke/znanosti, 620.

Dugan i Krsto Odak...sarađivali smo na toj školi mi, tada mladi, tek stasali ili još studenti, a uz nas markantna imena 'starih' – rame uz rame s istim oduševljenjem.“⁶⁸

Elly Bašić svojoj školi daje naziv po velikom njemačkom skladatelju Ludwigu van Beethovenu čiji je glazbeni opus proučavala tijekom studija klavira na Muzičkoj akademiji. Analizirajući životni put skladatelja koji svojim temperamentom i nekonvencionalnim djelovanjem pomiče granice u glazbenom stvaralaštvu, Elly Bašić kao mlada studentica pronalazi inspiraciju za svoje glazbeno djelovanje. U tekstu monografije Glazbenog učilišta Elly Bašić u Zagrebu *Dva buntovnika – Ludwig i Elly*, Kolak navodi:

„Elly Bašić je školu nazvala po velikom kompozitoru, jer je Beethoven uvijek bio simbol nekonformizma, a to je bio osnovni stav i u njenom životu i radu.“⁶⁹

Osebjuni i neumorni skladatelj sa svojom strastvenom, burnom naravi i ljubavi prema glazbi unosi u svoja djela „odraz svojih duševnih raspoloženja, snagu borbe svoga titanskog duha i upornost u savladavanju zapreka.“⁷⁰ Govoreći kroz svoja djela jezikom novog vremena i jezikom suvremenog gledanja na međuljudske odnose, Beethoven postaje uzor u glazbeno-pedagoškom radu Elly Bašić o čemu i sama govori na jednom od niza predavanja održanih u Funkcionalnoj muzičkoj školi u Zagrebu.⁷¹

Strast i način kojima je uvijek prenosila svoje znanje, spoznaju i iskustvo glazbene pedagoginje potičući nastavnike da u svom pedagoškom radu streme naprijed, ukazivalo je na veliku želju

⁶⁸ BAŠIĆ, Elly (1983), Referat na Osnivačkoj skupštini Udruženja za unapređivanje Funkcionalne muzičke pedagogije u Zagrebu 1. 3. 1983., *Društveno – znanstveni značaj unapređivanja Funkcionalne muzičke pedagogije*, O. E. B., 23/38, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 2.

⁶⁹ KOLAK, Minja (2005), „Dva buntovnika – Ludwig i Elly“, u: *Glazbeno učilište Elly Bašić 1965. – 2005.*, Nataša Perak Lovričević, (ur.), Zagreb, Glazbeno učilište Elly Bašić, 54.

⁷⁰ KOVAČEVIĆ, Krešimir (1977), BEETHOVEN, Ludwig van, u: *Muzička enciklopedija, sv. 1.*, Krešimir Kovačević (ur.), Zagreb: Jugoslavenski leksikografski zavod, 162.

⁷¹ Elly Bašić je kao autor *Funkcionalne muzičke pedagogije* u periodu od 1980. do 1987. svake srijede održavala stručna predavanja i radionice nastavnicima glazbene teorije u prostorijama Funkcionalne muzičke škole u Zagrebu. Na jednom od tih predavanja u veljači 1986. godine kojem je bila prisutna i autorica ovog teksta, Elly Bašić govori o razvoju Muzičke škole „Beethoven“ i razlozima davanja tog imena školi. Usp. BAŠIĆ, Elly (1981), *Izveštaj Obrazovnom Centru za kulturu i umjetnost o broju sati stručnih predavanja Elly Bašić u Funkcionalnoj muzičkoj školi 15. 7. 1981.*, O. E. B., 17/28, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. BAŠIĆ, Elly (1981), *Izveštaj Mirjani Muršec Graovac o broju sati Seminara za nastavnike teoretskih predmeta Funkcionalne muzičke škole 9. 2. 1983.*, O. E. B., 17/28, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. BAŠIĆ, Elly (1984), *Izveštaj Mirjani Muršec Graovac o broju sati Seminara za nastavnike teoretskih predmeta Funkcionalne muzičke škole 5. 3. 1984.*, O. E. B., 17/28, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. BAŠIĆ, Elly (1984), *Izveštaj Mirjani Muršec Graovac o broju sati Seminara za nastavnike teoretskih predmeta Funkcionalne muzičke škole 30. 6. 1984.*, O. E. B., 17/28, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. BAŠIĆ, Elly (1986), *Stručno predavanje Elly Bašić za nastavnike održano u Funkcionalnoj muzičkoj školi u Zagrebu u veljači 1986.*

da nastavnike – glazbene pedagoge dovede do razine shvaćanja i očekivanja velikih rezultata u njihovom glazbeno-pedagoškom radu.⁷²

Nakon prve godine eksperimentalnog rada Muzička škola „Beethoven“ stječe službeni naziv „Koncesionirane privatne muzičke škole u Zagrebu (vl. Elly Lerch)“ odobrene otpisom Ministarstva prosvjete br. 21820., 25. 7. 1930.⁷³ (vidi Prilog 13). Sustav praćenja kvalitete rada i službeno odobravanje tadašnjih privatnih glazbenih škola na području bivše Jugoslavije pa tako i Hrvatske odvijalo se pod nadzorom Ministarstva prosvjete u Beogradu⁷⁴ koje je svake godine imenovalo komisiju sastavljenu od profesora Muzičke akademije sa zadatkom ocjenjivanja stručnosti navedenih škola. Sukladno vrlo pozitivnom izvješću komisije o prvoj eksperimentalnoj godini rada Muzička škola „Beethoven“ postaje redovita, stalna škola i time se potvrđuje podatak da je jesen 1929. početak rada škole, budući da je službeno odobrena godinu dana poslije (1930.) otpisom Ministarstva prosvjete.⁷⁵ Ovu konstataciju potvrđuje i službeni dopis Elly Bašić iz 1980. u kojem Branku Rakijašu, kroz odgovore na pitanja o biografskim i bibliografskim podacima, navodi godinu osnivanja škole:

⁷² Analogiju svoga djelovanja Elly Bašić pronalazi kod Beethovena kao što i Bloch navodi: „Beethoven tako pobuđuje prema naprijed, nikako prema natrag, on vodi ljude do svijesti da očekuju ili mogu očekivati ono veliko, ono buduće visoko.“ BLOCH, Ernst (1981), *O umjetnosti*, Zagreb: Školska knjiga, 124 i 125. Usp. BAŠIĆ, Elly (1953), *Rukopis iz mape Kalendar*, O. E. B., 2/26, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1. Usp. MIROŠEVIĆ, Josip (1974), *Dokument Udruženja funkcionalaca Jugoslavije* kojim se predlaže Republickom Savjetu za prosvjetu i kulturu Hrvatske Republickog fonda „Ivan Filipović“ u Zagrebu Elly Bašić za nagradu za životno djelo. O. E. B., 3/44, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 3.

⁷³ Odobrenjem Ministarstva prosvjete Muzička škola “Beethoven” 25. 7. 1930. imenovana je “Koncesioniranom privatnom muzičkom školom u Zagrebu” i na svim službenim memorandumima nalazimo taj naziv uz kojeg je otisak portreta Ludviga van Beethovena. U nekim dokumentima iz arhivske građe nalazimo i naziv *Muzička škola u Zagrebu* i *Glazbena škola u Zagrebu*. Iako se iz navedenih podataka zaključuje da je naziv Muzička škola „Beethoven“ bio službeni naziv prve godine djelovanja škole kao eksperimentalne, u ovom radu će se koristiti taj naziv. Razlog tome je da je uvidom u cjelokupnu arhivsku građu potvrđeno da naziv Muzička škola „Beethoven“ najčešće koristi Elly Bašić i njezini suvremenici. Usp. *** *Plakat Muzičke škole Beethoven iz 1936.*, Zagreb: Osobni arhiv Relje Bašića. Usp. BAŠIĆ, Elly (1938), *Obavijest roditeljima o otvaranju dječjeg tečaja*, O. E. B. 17/36, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1. Usp. TOMAŠEK, Andrija (1968), “Privatne muzičke škole u Zagrebu”, u: *Razvoj muzičkog školstva u SR Hrvatskoj 1788. – 1968.*, Andrija Tomašek, (ur.), Zagreb: Hrvatski školski muzej, 54. Usp. *** (1940), *Godišnja svjedožba Relje Prišlina*, O. E. B., 15/6, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. *** (1942), *Godišnja svjedožba Prišlin Lerch Relje*, O. E. B., 15/6, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

⁷⁴ Tadašnji načelnik Ministarstva prosvjete u Beogradu bio je Veljko Petrović, srpski pjesnik, književnik, likovni i književni kritičar i teoretičar koji je, kako navodi Elly Bašić, u svojim rukopisima moralno podržavao Muzičku školu “Beethoven” od samog početka njezina djelovanja. Usp. BAŠIĆ, Elly (1983), referat na Osnivačkoj skupštini Udruženja za unapređivanje Funkcionalne muzičke pedagogije u Zagrebu 1. 3. 1983., *Društveno – znanstveni značaj unapređivanja Funkcionalne muzičke pedagogije*, O. E. B., 23/38, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 3. Usp. KOLAK, Minja (2005), „Dva buntovnika – Ludwig i Elly”, u: *Glazbeno učilište Elly Bašić 1965. – 2005.*, Nataša Perak Lovričević (ur.), Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić, 54.

⁷⁵ Usp. BAŠIĆ, Elly (1953), *Rukopis iz mape Kalendar*, O. E. B., 2/26, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1. Usp. KOLAK, Minja (2005), „Dva buntovnika – Ludwig i Elly”, u: *Glazbeno učilište Elly Bašić 1965. – 2005.*, Nataša Perak Lovričević (ur.), Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić, 54.

„Rješenje o osnivanju niže i srednje Muzičke škole „Beethoven“ dobila sam 1929. g. na osnovu položenog Diplomskog ispita Pedagoškog odjela Muzičke akademije u Zagrebu.“⁷⁶

Muzička škola „Beethoven“ djelovala je na različitim lokacijama u Zagrebu (navodimo ih kronološki od najstarije prema najnovijoj):

1. Jelačićev trg 8/II
2. Zrinjski trg 3
3. Gundulićeva ulica 7
4. Ilica 34.⁷⁷

U literaturi koju navodi Dina Tiljak⁷⁸ navedene su još dvije adrese škole: Jelačićev trg 15 i Bakačeva 1, ali to nismo uspjeli potvrditi uvidom u arhivsku građu.

Adresa Jelačićev trg 8/II vidi se u članku objavljenom 1930. u časopisu „Svijet“ (vidi Prilog 14), na plakatu škole iz 1933.⁷⁹ i službenoj obavijesti o upisima u „Koncesioniranu privatnu muzičku školu u Zagrebu“ (vidi Prilog 15). U nedostatku detaljnih podataka ne može se precizno odrediti datum početka i završetka djelovanja škole na toj adresi, ali se može potvrditi njezino djelovanje u periodu od 1930. do 1933.

Djelovanje škole „Beethoven“ na adresi Zrinjski trg broj 3 nalazimo na *Plakatu Muzičke škole „Beethoven“* iz 1936. (vidi Prilog 13), na *Fotografiji Muzičke škole „Beethoven“* (vidi Prilog 16), na *Plakatu Muzičke škole „Beethoven“* koji se nalazi na gradskom stupu nepoznate adrese (vidi Prilog 17),⁸⁰ u *Rasporedu javne priredbe Muzičke škole*⁸¹ koja je održana u velikoj dvorani Hrvatskog glazbenog zavoda u Zagrebu 10. 5. 1935. i u članku *Obavijest o Muzičkoj školi Beethoven* u časopisu „Svijet“ iz 1936. kojim se javnost obavještava da Elly Lerch već šest godina kao upraviteljica uspješno vodi svoju glazbenu školu čije česte javne produkcije pokazuju vrhunske rezultate djece i odraslih učenika (vidi Prilog 18).

⁷⁶ BAŠIĆ, Elly (1980), Dopis Branku Rakijašu 17. 11. 1980. *Podatci za Hrvatski biografski leksikon*, O. E. B., 9/25, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 3.

⁷⁷ Ovo su originalni nazivi ulica kako su zapisani u dokumentima koje navodimo u nastavku.

⁷⁸ Usp. TILJAK, Dina (2005), *Elly Bašić – tragovi i vizije. Pokušaj približavanja jednom fenomenu glazbene kulture*, diplomski rad, Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Muzička akademija, 26.

⁷⁹ Plakat je objavljen u monografiji Glazbenog učilišta Elly Bašić na str. 55. Usp. KOLAK, Minja (2005), „Dva buntovnika – Ludwig i Elly“, u: *Glazbeno učilište Elly Bašić 1965. – 2005.*, Nataša Perak Lovričević (ur.), Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić, 55.

⁸⁰ Usp. *** (1936), *Plakat Muzičke škole „Beethoven“*, O. E. B., 17/6, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

⁸¹ Usp. *** (1935), *Program Raspored javne priredbe Muzičke škole*, O. E. B., 2/10, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

Potvrdu o djelovanju škole na novoj adresi, u Gundulićevoj ulici 7 nalazimo u *Obavijesti roditeljima o otvaranju dječjeg tečaja* iz 1938.,⁸² na plakatu iz 1939.⁸³ i u dokumentu *Razjašnjenje i upute*⁸⁴ koje Ministarstvo prosvjete 1939. šalje upravi Muzičke škole „Beethoven“ (vidi Prilog 19). Službeni podatci u *Nacionalu Akademije glazbe i kazališne umjetnosti* iz školske godine 1940./41.⁸⁵ potvrđuju podatak da je Elly Prišlin Lerch na istoj adresi i stanovala.

Za djelovanje škole „Beethoven“ na adresi Ilica 34 (gdje je Elly Bašić stanovala do kraja svog života) nisu pronađeni službeni dokumenti škole na kojima je vidljiva ta adresa, ali potvrdu nalazimo na *Plakatu Glazbene škole Beethoven* koji se nalazi u Osobnom arhivu obitelji Bašić (vidi Prilog 20). Stan je bio dovoljno prostran za nesmetano održavanje nastave u jednom dijelu koji je preuređen za potrebe škole. Četiri sobe su prenamijenjene u prostorije za nastavu, od kojih su dvije dobivene rekonstrukcijom verande, što se vidi na fotografijama nastavnika i učenika iz Osobnog arhiva Relje Bašića⁸⁶ (vidi Prilog 20a) i u tekstu Zvonimira Berkovića⁸⁷ u kojem on opisuje školu „Beethoven“ koju je pohađao od 1943. do 1945. kada je ukinuta:

„To se događa na verandi kuće u Ilici 34, kroz velika stakla vide se zelene i cvjetne terase na padini ispod Griča. Mi djeca pošlihtali smo se na kamenim vrtnim stubama i otvorenih očiju i usta buljimo u to čudo.“⁸⁸

⁸² Usp. BAŠIĆ, Elly (1938), *Obavijest roditeljima o otvaranju dječjeg tečaja*, O. E. B., 17/36, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1.

⁸³ Plakat je objavljen u monografiji Glazbenog učilišta Elly Bašić na str. 55. Usp. KOLAK, Minja (2005), „Dva buntovnika – Ludwig i Elly“, u: *Glazbeno učilište Elly Bašić 1965. – 2005.*, Nataša Perak Lovričević (ur.), Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić, 55.

⁸⁴ Usp. *** (1939), *Dokument Ministarstva prosvjete Razjašnjenja i upute*, O. E. B., 7/23, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

⁸⁵ Usp. *Nacional Prišlin Lerch Elly iz 1940.*, Zagreb: Arhiv Muzičke akademije u Zagrebu.

⁸⁶ BAŠIĆ, Relja (1930. – 2017.) sin Elly Bašić bio je istaknuti hrvatski kazališni, filmski i televizijski glumac i redatelj. U dugogodišnjoj umjetničkoj karijeri ostvario je značajne uloge u kazališnim predstavama te domaćim i inozemnim filmovima. Godine 1974. utemeljuje i preuzima umjetničko vodstvo *Teatra u gostima*, prvoga poratnog putujućeg kazališta. Dobitnik je mnogobrojnih nagrada od kojih se ističe nagrada za životno djelo *Vladimir Nazor*. Usp. MRDULJAŠ, Igor i ŠKRABALO, Ivo (1983), u: *Hrvatski biografski leksikon*, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, <http://hbl.lzmk.hr/clanak.aspx?id=1444> (preuzeto 22. 4. 2019.).

⁸⁷ BERKOVIĆ, Zvonimir (1884. – 2009.), filmski redatelj i scenarist, kazališni i glazbeni kritičar rođen u Beogradu. Godine 1943. dolazi u Zagreb gdje uči violinu u klasi Stjepana Šuleka prvo na Muzičkoj školi „Beethoven“, a zatim na Državnoj muzičkoj školi u Zagrebu. Neko vrijeme studira filozofiju, a zatim režiju na Akademiji za kazališnu umjetnost u Zagrebu. U Zagrebu djeluje kao: dramaturg Zagrebačkoga dramskog kazališta (1953.–1954.), zatim „Jadran-filma“, a 1957. prelazi u slobodnu profesiju kao filmski radnik, nastavnik filmskog scenarija i filmske dramaturgije na Akademiji za kazalište, film i televiziju u Zagrebu, član i predsjednik Društva filmskih radnika Hrvatske te potpredsjednik Saveza filmskih radnika Jugoslavije. Usp. ŠKRABALO, Ivo (1983), BERKOVIĆ, Zvonimir, u: *Hrvatski biografski leksikon*, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, <http://hbl.lzmk.hr/clanak.aspx?id=1803> (preuzeto 17. 4. 2019.).

⁸⁸ BERKOVIĆ, Zvonimir (2005), „Apostol glazbe“, u: *Glazbeno učilište Elly Bašić 1965. – 2005.*, Nataša Perak Lovričević (ur.), Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić, 11.

Uz kazivanja Elly Bašić⁸⁹ i Relje Bašića⁹⁰ zaključujemo da se nastava škole „Beethoven“ odvijala na toj adresi u periodu od 1941. do 1945. Nakon prestanka rada škole 1945. Elly Bašić do kraja života (1998.) nastavlja svoj izvaninstitucionalni glazbeno-pedagoški i muzikološko-istraživački rad na istoj adresi kroz *Glazbeni studio Elly Bašić*.⁹¹ Po kazivanju Relje Bašića škola „Beethoven“ imala je vrlo bogatu knjižnicu koju je Elly Bašić zadržala u *Glazbenom studiju* te dopunjavala tijekom cijelog života. U trenutku pisanja ovog rada knjige iz Ostavštine Elly Bašić koje se nalaze u Arhivu Glazbenog učilišta Elly Bašić još nisu u cijelosti popisane ni arhivirane u skladu s arhivsko-bibliografskim načelima, zbog čega nije bilo mogućnosti da se u cijelosti sagledaju i vrednuju u ovom radu.

2. 2. 1. Idejni koncept Muzičke škole „Beethoven“

Muzička škola „Beethoven“ djelovala je na tri razine: kao niža, srednja škola i visoka škola⁹² po uzoru na tadašnji konzervatorijski princip djelovanja institucija glazbenog obrazovanja. Bio je to prvi i jedini privatni glazbeni Konzervatorij na području Jugoslavije.⁹³ Elly Bašić kazuje:

„Bila je to koncepcija razvojne vertikale od predškolskog do visokoškolskog uzrasta. U školstvu uopće, ne samo muzičkom postoje 'predmeti': svaki 'predmet' funkcionira kao zatvorena cjelina i s drugima nema kontakta. Oduvijek sam smatrala potrebnim da se znanje, sposobnost i učenikov razvoj uzročno i posljedično povežu. Prema tome, vertikalna je u mojem projektu, s jedne strane, značila metodičko povezivanje jednog predmetnog područja do kraja njegova razvoja, ali i horizontalno povezivanje, u kojem se između solfeggia, harmonije, polifonije, analize glazbenih oblika, povijesti glazbe, nastave klavira – metodički prepleću prirodne, logične, kulturološke razvojne veze.“⁹⁴

⁸⁹ BAŠIĆ, Elly (1983), Razgovor s Elly Bašić vodila Denis Vasilj u ožujku 1986. u stanu (Ilica 34) u kojem se odvijala nastava Muzičke škole „Beethoven“.

⁹⁰ BAŠIĆ, Relja (2014), Razgovor s Reljom Bašićem, sinom Elly Bašić vodila Denis Vasilj u ožujku 2014. u stanu (Ilica 34) u kojem se odvijala nastava Muzičke škole „Beethoven“.

⁹¹ *Glazbeni studio Elly Bašić* je naziv kojim je Elly Bašić imenovala svoju sveukupnu izvaninstitucionalnu djelatnost koja se odvijala u njezinom stanu na adresi Ilica 34/II, a uključivala je razna glazbeno-pedagoška, muzikološka i etnomuzikološka istraživanja, razgovore i diskusije s različitim stručnim suradnicima i profesorima, čitanje i istraživanje strane literature, korespondenciju s uvažanim profesorima i stručnjacima iz cijelog svijeta, pisanje stručnih i znanstvenih radova, vođenje eksperimentalnih istraživanja s učenicima i različita medijska istraživanja. Usp. TOMAŠEK, Andrija (1968), „Privatne muzičke škole u Zagrebu“, u: *Razvoj muzičkog školstva u SR Hrvatskoj 1788. – 1968.*, Tomašek, Andrija (ur.), Zagreb: Hrvatski školski muzej, 54. Usp. TILJAK, Dina (2005), *Elly Bašić – tragovi i vizije. Pokušaj približavanja jednom fenomenu glazbene kulture*, diplomski rad, Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Muzička akademija, 6.

⁹² Usp. *** [S. a.], *Promotivni letak Muzičke škole „Beethoven“*, Zagreb: Osobni arhiv Relje Bašića.

⁹³ Usp. WAGNER, Aleksandra (1990), „Što je glazbi škola?“, *OKO*, br. 8, 19. 4. 1990., 31.

⁹⁴ Isto.

Na samom početku djelovanja niža glazbena škola trajala je tri godine, a srednja šest godina. Kasnijim razvojem ostvaruju se uvjeti za visoku škola koja traje dvije godine.⁹⁵ Uz školu „Beethoven“ zagrebačko glazbeno školstvo tog perioda odvijalo se kroz sljedeće ustanove:

1. Muzička akademija⁹⁶
2. Muzička škola „Lisinski“⁹⁷
3. Muzička škola „Polihimnija“.⁹⁸

Sve do 1945. Muzička akademija bila je jedina državna institucija glazbenog obrazovanja u Zagrebu,⁹⁹ a uz navedene privatne škole (javno odobrene)¹⁰⁰ postojali su i tzv. *privatni studiji*: „Glazbeni studio kao radna zajednica“ (poznatiji kao „Studio Margite i Rudolfa Matza“)¹⁰¹ i

⁹⁵ Usp. BAŠIĆ, Elly (1930), *Plan i program "Beethoven" škole*, O. E. B., 13/40, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

⁹⁶ Muzička akademija u Zagrebu nasljednik je glazbene škole Hrvatskog glazbenog zavoda, koja svojim radom započinje 1829. Nastojanja da se škola pretvori u konzervatorij ostvarena su 1916. (Hrvatski konzervatorij). Tijekom dugogodišnjeg djelovanja Muzička akademija mijenja svoje nazive koje navodimo kronološkim redoslijedom: *Kraljevski konzervatorij* (1921), *Kraljevska muzička akademija* (1922), *Državna muzička akademija* (1927), *Akademija glazbe i kazališne umjetnosti* (1940), *Hrvatski državni konzervatorij* (1941), *Državni konzervatorij* (1947), *Muzička akademija u Zagrebu* (1951), *Muzička akademija Sveučilišta u Zagrebu* (1979). U periodu od 1922. do 1951. organizirana je prema konzervatorijskom tipu s nižom, srednjom i visokom školom. Uredbom Banovine Hrvatske iz 1940. Muzička akademija (tadašnjeg naziva *Akademija glazbe i kazališne umjetnosti*) ulazi u rang fakulteta. Godine 1951. niža i srednja škola se odvajaju i postaju Muzička škola "Vatroslav Lisinski", a visoka škola postaje Muzička akademija. U arhivskoj građi tog vremena često pronalazimo naziv koji se koristi za akademiju *Državna muzička škola u Gundulićevoj*, ali zbog lakšeg razumijevanja sadržaja u nastavku ćemo koristiti naziv *Muzička akademija* bez obzira na razdoblje u kojem je kontekstualiziramo. Usp. KOVAČEVIĆ, Krešimir (1981), "Povijest Muzičke akademije u Zagrebu", u: *Muzička akademija u Zagrebu 1921 – 1981.*, Koraljka Kos (ur.), Zagreb: Muzička akademija u Zagrebu, 12. Usp. ANDREIS, Josip (1968), "Muzička akademija u Zagrebu", u: *Razvoj muzičkog školstva u SR Hrvatskoj 1788. – 1968.*, Andrija Tomašek (ur.), Zagreb: Hrvatski školski muzej, 39. Usp. TUKSAR, Stanislav (ur.) (2002), *Muzička akademija: 80 godina*, Zagreb: Muzička akademija Sveučilišta u Zagrebu, 6. Usp. *** (1940), *Izveštaj Akademije glazbe i kazališne umjetnosti u Zagrebu za školsku godinu 1939.-40.*, Zagreb: Arhiv Hrvatskog glazbenog zavoda, 3.

⁹⁷ Muzička škola "Lisinski" bila je prva privatna glazbena škola u Zagrebu osnovana 1927. pod nazivom "Muzički tečajevi". Pravo javnosti za početničko odjeljenje i sve razrede niže muzičke škole ostvaruje 1930. kada mijenja svoj naziv u Muzička škola "Lisinski". Godine 1945. škola prestaje s radom kao i sve druge private škole. Usp. TOMAŠEK, Andrija (1968), "Privatne muzičke škole u Zagrebu", u: *Razvoj muzičkog školstva u SR Hrvatskoj 1788. – 1968.*, Andrija Tomašek (ur.), Zagreb: Hrvatski školski muzej, 54.

⁹⁸ Muzička škola "Polihimnija" kao privatna škola u Zagrebu svoje djelovanje bilježi u razdoblju od 1932. do 1941. Kao škola s pravom javnosti, ostvarivala je svoje sadržaje prema nastavnim programima za nižu i srednju muzičku školu tadašnje Muzičke akademije u Zagrebu. Usp. TOMAŠEK, Andrija (1968), "Privatne muzičke škole u Zagrebu", u: *Razvoj muzičkog školstva u SR Hrvatskoj 1788. – 1968.*, Andrija Tomašek (ur.), Zagreb: Hrvatski školski muzej, 54.

⁹⁹ TOMAŠEK, Andrija (1955), *Deset godina Gradske muzičke škole u Zagrebu*, Zagreb: Gradska muzička škola, 8.

¹⁰⁰ ŽUPANOVIĆ, Lovro (1980), *Stoljeća hrvatske glazbe*, Zagreb: Školska knjiga, 279.

¹⁰¹ "Glazbeni studio kao radna zajednica", osnovao je 1932. i vodio Rudolf Matz, a kasnije i njegova supruga Margita. hrvatska čembalistica i pijanistica. Studio je izdavao potvrde s podacima o trajanju učenja i savladanom gradivu. MATZ, Rudolf (1901. – 1988.), hrvatski je skladatelj, dirigent, komorni glazbenik i pedagog. Studij kompozicije završava 1926. na Muzičkoj akademiji u klasi Blagoja Berse, a violončelo uči kod znamenitih glazbenih pedagoga Umberta Fabbrija, Jure Tkalčića i Vaclava Humla. Uz bogatu skladateljsku djelatnost obilježenu povezivanjem narodnog melosa i elemenata impresionističkog izričaja, Matz se dugi niz godina bavio pedagoškom djelatnošću na zagrebačkim srednjim školama, Muzičkoj akademiji i Gradskoj muzičkoj školi u

„Klavirski studio Feller-Gušić“.¹⁰² Sve navedene institucije glazbenog obrazovanja izuzev Muzičke škole „Beethoven“ svoju su nastavu kreirale prema tadašnjim postojećim Nastavnim planovima i programima Muzičke akademije (u čijem je sastavu djelovala niža i srednja muzička škole) u Gundulićevoj¹⁰³ pa su i sufinancirane od državnih institucija, što potvrđuje Elly Bašić u svom izlaganju na Osnivačkoj skupštini Društva za unapređivanje FMP u Zagrebu 1983.:

„Sve su one bile uzdržavane dotacijama, jedino Beethovenova škola – iako zvanično odobrena – nije n i k a d a bila dotirana, jer je nasuprot „provjerenog“ i standardnog plana i programa „državne“ muzičke škole, išla putem traženja, i morala se tek dokazati. Umjesto materijalne dotacije, Muzička škola Beethoven živjela je kroz 16 godina svoga vijeka – od „moralne“ dotacije.“¹⁰⁴

Jedini pisani dokument o sadržaju rada Muzičke škole „Beethoven“ (nastavni program) i njegovom planskom provođenju (nastavnom planu) nalazimo u rukopisu *Plan i program „Beethoven“ škole za teorijske predmete iz 1931.* Već kroz stvaranje samostalnog plana i programa teorijskih nastavnih predmeta i načina njihovih međusobnih korelacija koje do tada nisu bile uobičajene u drugim glazbenim školama, Elly Bašić ukazuje na jedan sasvim novi, suvremeniji i nadasve kreativniji pristup u razvoju glazbeno-teorijske nastave koja bi svojom glazbenom logikom i organskom progresivnošću ostvarila uspostavljanje ravnopravnog odnosa u nastavi teorijskih predmeta i instrumenata.¹⁰⁵ Osnovni problem s kojim se Elly Bašić suočava na samom početku djelovanja škole je kako usvojeno znanje i vještine različitih disciplina

Zagrebu i Akademiji za glasbu u Ljubljani. Osnivač je raznih glazbenih društava, orkestara, zborova i utemeljitelj je Udruženje glazbenih pedagoga Hrvatske i bio njegov predsjednik. Svoje dugogodišnje pedagoško iskustvo Matz. je u suradnji sa Vaclavom Humlom i Antoniom Janigrom izložio u opsežnom djelu *Prve godine violončela*. Usp. JELČIĆ, Zrinka (2010), *Zbirka Margite & Rudolfa Matza*, Zagreb: Muzej grada Zagreba, 24-25. Usp. KOS, Koraljka (1977), MATZ, Rudolf, u: *Muzička enciklopedija*, 2. sv., Krešimir Kovačević (ur.), Zagreb: Jugoslavenski leksikografski zavod, 550. Usp. KOLAK, Minja (2005), „Dva buntovnika – Ludwig i Elly“, u: *Glazbeno učilište Elly Bašić 1965. – 2005.*, Nataša Perak Lovričević (ur.), Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić, 55. Usp. TOMAŠEK, Andrija (1968), „Privatne muzičke škole u Zagrebu“, u: *Razvoj muzičkog školstva u SR Hrvatskoj 1788. – 1968.*, Andrija Tomašek (ur.), Zagreb: Hrvatski školski muzej, 54.

¹⁰² „Klavirski studio Feller-Gušić“ 1928. godine osniva pijanist i glazbeni pedagog Marijan Feller, koji sa svojom suprugom pijanisticom Dorom Gušić vodi do 1945. Usp. AJANOVIC-MALINAR, Ivona (1998), FELLER, Marijan, u: *Hrvatski biografski leksikon*, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, <http://hbl.lzmk.hr/clanak.aspx?id=5885> (preuzeto. 6. 4. 2019.).

¹⁰³ Uvriježen naziv koji se koristio za nižu i srednju muzičku školu pri Muzičkoj akademiji bio je *Državna muzička škola u Gundulićevoj* ili *Gundulićeva*. Usp. KOLAK, Minja (2005), Intervju iz emisije TV Zagreb (1989) „Elly Bašić o školi Beethoven i Janigru“, u: *Glazbeno učilište Elly Bašić 1965. – 2005.*, Nataša Perak Lovričević (ur.), Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 55.

¹⁰⁴ BAŠIĆ, Elly (1983), Referat na Osnivačkoj skupštini Udruženja za unapređivanje Funkcionalne muzičke pedagogije u Zagrebu 1. 3. 1983., *Društveno – znanstveni značaj unapređivanja Funkcionalne muzičke pedagogije*, O. E. B., 23/38, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 3.

¹⁰⁵ Usp. BAŠIĆ, Elly (1953), *Rukopis iz mape Kalendar*, O. E. B., 2/26, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1.

glazbeno-obrazovnog procesa¹⁰⁶ pozicionirati, osuvremeniti, usmjeravati, međusobno povezivati i sistematizirati u institucionalnom obrazovanju glazbenika različitih dobnih skupina. Ukazujući na nedostatke u pedagogiji glazbeno-teorijskih predmeta traži nova rješenja koja će rezultirati sustavnim i kompleksnim razvojem glazbenika od samih početaka do završenih studija. O visokoj razini instrumentalne glazbene pedagogije i položaju teorijske glazbene pedagogije Elly Bašić govori:

„...nastava teorijskih predmeta je – uz neke iznimke – bila, nasuprot zaista visokom nivou nastave violine i klavira /Stančić i Huml/, na nesrazmjerno nižem stupnju, bazirajući se na sasvim zastarjelim i davno preživjelim principima. Osim toga je – a možda upravo i zato, bila stalno tretirana kao neko nužno zlo, kao „sporedni“ studij.“¹⁰⁷

Ovu njezinu tvrdnju kojom ukazuje na nedostatak takve vrste specijaliziranog studija za nastavnike glazbeno-teorijske nastave potkrepljuje i činjenica da se na Muzičkoj akademiji u Zagrebu tek 1955. u sklopu postojećeg *Pedagoškog odjela*¹⁰⁸ otvara poseban *Teoretsko-folklorni odsjek*.¹⁰⁹ Studij tog usmjerenja oslanja se na *Odjel za kompoziciju i dirigiranje*, s razlikama u trajanju studija (četiri godine, dok studij kompozicije traje pet godina) i ispitnim zahtjevima u glazbeno-teoretskim disciplinama koji su osjetno blaži. Tek 1961. ovaj odsjek se izdvaja u samostalni odjel *Teoretsko-pedagoški* (četverogodišnji studij), a 1977. se spaja s *Odsjekom za kompoziciju* u *Odjel za kompoziciju i glazbenu teoriju*, dok se *Odsjek za dirigiranje* osamostaljuje kao posebni odjel.¹¹⁰ Razlog ovakvog restrukturiranja na Muzičkoj akademiji objašnjava Klobučar u povijesnom pregledu razvoja tih odjela:

¹⁰⁶ Glavna podjela disciplina u glazbenim školama odnosi se na podjelu nastavnih predmeta u grupe glazbeno-teorijske (glazbeno-teoretske) i instrumentalne nastave. Svaka od navedenih grupa dijeli se na različite specijalizirane programe – predmete. Glavni predmet glazbeno-teorijske nastave je *Solfeggio* koji kao obavezni predmet svih odjela institucija glazbenog obrazovanja pratimo u kontinuitetu od osnovne glazbene škole do Muzičke akademije. Osim obrazovne uloge suvremeni *Solfeggio* ima i važnu odgojnu ulogu koja je u svom povijesnom razvoju izložena mnogim promjenama koje su nastajale pod utjecajem didaktičkih ili pedagoških intencija. Usp. KAZIĆ, Senad (2013), *Solfeggio: historija i praksa*, Sarajevo: Muzička akademija u Sarajevu. Institut za muzikologiju, 9. Usp. KRŠIĆ SEKULIĆ, Vesna (1987), “Uloga nastave solfeđa u početnoj fazi opismnjenjavanja instrumentalista”, *Tonovi*, god. 2, br. 4., Zagreb: Udruženje muzičkih pedagoga Hrvatske, 17.

¹⁰⁷ BAŠIĆ, Elly (1953), *Rukopis iz mape Kalendar*, O. E. B., 2/26, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1.

¹⁰⁸ *Pedagoški odjel* je u organizacijskom smislu obuhvaćao nastavničke smjerove za razne instrumente i solo pjevanje. Usp. KLOBUČAR, Anđelko (1981), “Odjel za kompoziciju i glazbenu teoriju” (I), u: *Muzička akademija u Zagrebu 1921 – 1981*, Koraljka Kos (ur.), Zagreb: Muzička akademija u Zagrebu, 17.

¹⁰⁹ U dokumentima i literaturi o glazbenom obrazovanju i školstvu tog vremena često nalazimo dvije riječi koje imaju naizgled isto značenje: *odjel* i *odsjek*. *Odjel* označava sveukupni studij određene glazbene djelatnosti (npr. *Odjel za kompoziciju i dirigiranje*), a *odsjek* označava jednu vrstu specijalizacije unutar studija koja proučava određenu glazbenu disciplinu kao npr. *Odsjek za dirigiranje*. Upravo ta različitost omogućavala je odvajanje i osamostaljenje ponekih odsjeka u odjel kada su za to postignuti uvjeti.

¹¹⁰ Usp. KLOBUČAR, Anđelko (1981), “Odjel za kompoziciju i glazbenu teoriju” (I), u: *Muzička akademija u Zagrebu 1921 – 1981*, Koraljka Kos (ur.), Zagreb: Muzička akademija u Zagrebu, 18. Usp. TUKSAR, Stanislav (2002), “Što je akademija?”, u: *Muzička akademija: 80 godina*, Stanislav Tuksar (ur.), Zagreb: Muzička akademija, 6.

„Istovjetnost mnogih ključnih disciplina i strukturalna sličnost između Odsjeka za kompoziciju odjela za kompoziciju i dirigiranje i Teoretsko-pedagoškog odjela s jedne strane, a posebno pooštavanje kriterija za prijem novih studenata i povećavanje ispitnih zahtjeva tijekom studija u Teoretsko-pedagoškom odjelu s druge strane, rezultirali su konačno 1977. formiranjem zajedničkog Odjela za kompoziciju i glazbenu teoriju.“¹¹¹

Uočavanje nedostataka, nezadovoljavajuće razine nastave teorijskih predmeta te važnosti kvalitetnog i suvremenog cjelovitog obrazovanja budućih glazbenih pedagoga, a posebice teoretičara,¹¹² za Elly Bašić znači početak promišljanja o korjenitim promjenama u glazbenoj pedagogiji i njihovoj realizaciji u školskom sustavu. Prvi preduvjet je obrazovanje glazbenika prema suvremenim metodama, a drugi da se o općem glazbenom odgoju treba promišljati na jedan sasvim novi način i dati mu mjesto koje mu pripada.¹¹³

Kako je i sama bila učenica i studentica ustanova koje su glazbene predmete realizirali na principima tradicionalnog glazbenog obrazovanja te svjesna potrebe za promjenama, svoje ideje i promišljanja praktično provodi u nastavi Muzičke škole „Beethoven“. Na temelju poznavanja i uočavanja pozitivnih vrijednosti glazbeno-pedagoške prošlosti nastavlja dalje graditi nove.¹¹⁴ Zadržavajući neke kvalitetne principe dotadašnje nastave glazbeno-teorijskih predmeta i dobre teorijske okvire istih, spontano uvodi inovacije kroz djelomične promjene u kojima poboljšava nastavni proces.¹¹⁵ Analizirajući svaku inovaciju koja je provedena u praksi dolazi do novih spoznaja koje postaju temelj stvaranja nove pedagogije.

„Usudjujem se ustvrditi, da su mnoge novosti u nastavi teorijskih predmeta, koje spadaju danas među opće usvojene principe nastave na muzičkim školama, prokušani, provedeni i fiksirani od mene i mojih suradnika na muzičkoj školi „Beethoven“.“¹¹⁶

Tijekom šesnaest godina postojanja Muzičke škole „Beethoven“ nastava se odvijala kroz glazbene predmete instrumentalne i teorijske nastave.¹¹⁷ U citiranoj literaturi B. Rakijaša

¹¹¹ KLOBUČAR, Anđelko (1981), „Odjel za kompoziciju i glazbenu teoriju“ (I), u: *Muzička akademija u Zagrebu 1921 – 1981*, Koraljka Kos (ur.), Zagreb: Muzička akademija u Zagrebu, 18.

¹¹² Teoretičar je uobičajeni naziv za nastavnika koji predaje skupinu glazbeno-teorijskih predmeta u institucijama glazbenog obrazovanja: *Solfeggio, Teorija, Harmonija, Polifonija, Glazbeni oblici, Sviranje partitura, Dirigiranje i Skupno muziciranje*.

¹¹³ Usp. HARNONCOURT, Nikolaus (2005), *Glazba kao govor zvuka*, Zagreb: Algoritam, 11.

¹¹⁴ Usp. MARKOVAC, dr. Pavao (1957), „Radnička muzika“, u: *Izabrani članci i eseji*, Zagreb: Hrvatski glazbeni zavod, 56-57.

¹¹⁵ Usp. PASTUOVIĆ, Nikola (2012), *Obrazovanje i razvoj*, Zagreb: Institut za društvena istraživanja u Zagrebu i Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 23.

¹¹⁶ BAŠIĆ, Elly (1953), *Rukopis iz mape Kalendar*, O. E. B., 2/26, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1.

¹¹⁷ Instrumentalna nastava u glazbenim školama odvija se na dva načina: kao *individualna* u glavnim nastavnim predmetima – *instrumentima* i kao *grupna* u nastavnim predmetima tzv. *skupnog muziciranja*. Teorijska nastava se uvijek izvodi kao *grupna* nastava.

spominje se da su u školi podučavani *Klavir*,¹¹⁸ *Violina*, *Violončelo* i *teorijski predmeti* (ne navodeći o kojim se predmetima radi), a u radovima D. Tiljak i M. Kolak nalazimo potpuniji popis glazbenih predmeta u kojima se navode i teorijski predmeti: *Klavir*, *Violina*, *Viola*, *Violončelo*, *Kontrabas*, *Fagot*, *Oboa*, *Klarinet*, *Orgulje*, *Solo pjevanje*, *Studio opernog pjevanja*, *Solfeggio*, *Kontrapunkt*, *Harmonija*, *Harmonijska analiza*, *Estetika muzike*, *Dirigiranje* i *Kompozicija*.¹¹⁹ Na plakatu *Glazbene škole Beethoven* vidimo da se u školskoj godini 1943/44. nastava odvija kroz predmete: *Glasovir*, *Violina*, *Violoncello*, *Solopjevanje*, *Duhača glazbala*, *Solfeggio*, *Teorija*, *Harmonija Kontrapunkt*, *Nauka forme*, *Poviest glasbe*, *Kompozicija*, *Instrumentacija*, *Dirigiranje*.¹²⁰ U arhivskoj građi ne nalazimo teorijski predmet *Slušanje glazbe* koji je uvidom u arhivsku građu potvrđen,¹²¹ a neki predmeti su doživjeli samo promjenu u svom službenom nazivu: *Analiza muzičkih formi* u *Nauka forme*, *Muzička teorija* u *Teorija* te *Historija* u *Poviest glasbe*.¹²²

Dokument iz kojeg se u cijelosti vidi organizacijska struktura Muzičke škole „Beethoven“ je *Promotivni letak* iz perioda djelovanja škole na adresi Jelačićev trg 8/II¹²³ (vidi Prilog 15). Zbog nepostojanja podataka u arhivskoj građi o dataciji letka, možemo potvrditi da se radi o periodu između 1930. i 1933. kada je škola djelovala na toj adresi. U tekstu koji detaljno prikazuje razvoj i djelovanje škole, posebno se ističe organizacijska struktura škole kroz postojanje sljedećih odjeljenja:

¹¹⁸ Često u literaturi nailazimo na različita imena glasovira – instrumenta s tipkama: *klavir*, *glasovir*, *piano* i *pianino*. *Klavir* je riječ njemačkih korijena, a odnosi se na instrument s tipkama, koji je nastao u prvim desetljećima osamnaestog stoljeća zahvaljujući graditelju instrumenata Bartolomeu Cristoforiju. *Glasovir* je riječ koja pripada hrvatskom standardnom jeziku, dok je *klavir* inačica uobičajena u govornom jeziku, no isto tako je pravilan izbor riječi. *Pianino* je naziv jedne od varijanti manjeg modela klavira, namijenjenog prvenstveno za manje prostore. Kako se u talijanskom jeziku klavir naziva *piano*, mali klavir je dobio naziv *pianino*. U nastavku ovog rada koristit ćemo nazive onako kako su se koristili u vremenu o kojem se piše. Usp. BILIĆ, Žanina (2006), „Klavir ili glasovir“ u: *Hrvatski povijesni portal*, <http://povijest.net/2018/?p=2427> (preuzeto 24. 4. 2019.).

¹¹⁹ Usp. TOMAŠEK, Andrija (1968), „Privatne muzičke škole u Zagrebu“, u: *Razvoj muzičkog školstva u SR Hrvatskoj 1788. – 1968.*, Andrija Tomašek (ur.), Zagreb: Hrvatski školski muzej, 54. Usp. TILJAK, Dina (2005), *Elly Bašić – tragovi i vizije. Pokušaj približavanja jednom fenomenu glazbene kulture*, diplomski rad, Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Muzička akademija, 27. Usp. KOLAK, Minja (2005), „Dva buntovnika – Ludwig i Elly“, u: *Glazbeno učilište Elly Bašić 1965. – 2005.*, Nataša Perak Lovričević (ur.), Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić, 55.

¹²⁰ Usp. *** (1943), *Plakat Glazbene škole Beethoven*, Zagreb: Osobni arhiv Relje Bašića.

¹²¹ Usp. BAŠIĆ, Elly (1966), *Dokument Elly Bašić – Curriculum vitae* iz prijave teme doktorske disertacije „Razvojne i obrazovne mogućnosti stvaralačke sposobnosti djece u dobi od 8 – 14 godina kroz muzički odgoj“ koju Elly Bašić šalje 6. 12. 1966. Državnom sekretarijatu za visoko i stručno školstvo u Berlinu, O. E. B. 14/18, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1. Usp. BAŠIĆ, Elly (1945), *Obrazloženje načina rada u muzičkoj školi „Beethoven“ kao dodatak Nastavnom planu*, O. E. B., 12/32, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1.

¹²² Usp. *** (1943), *Plakat Glazbene škole Beethoven*, Zagreb: Osobni arhiv Relje Bašića. Usp. BAŠIĆ, Elly (1945), *Obrazloženje načina rada u muzičkoj školi „Beethoven“ kao dodatak Nastavnom planu*, O. E. B., 12/32, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1.

¹²³ *** [S. a.], *Promotivni letak Muzičke škole Beethoven*, Zagreb: Osobni arhiv Relje Bašića.

„...klavirskih, orkestralno-instrumentalnih, teoretskih i historičko-muzičkih u kojima se odgaja muzički pomladak od prvoga početka do potpunomašnje muzičke zrelosti.“¹²⁴

Nastavni predmeti podijeljeni su u dvije skupine: *glavni predmeti* (instrumentalna nastava) i *obligatno obvezatni predmeti* (teorijska nastava).¹²⁵ Zahtjevi o pohađanju nastave određeni su različitim statusom učenika: redovitih i izvanrednih. Uz nastavu odabranog glavnog predmeta (određenog instrumenta, kompozicije ili solo-pjevanja) redoviti učenici su obavezni pohađati nastavu obligatnih teorijskih predmeta, dok

„...izvanredni đaci mogu biti oprosteni od toga te pohađaju samo predavanja u odabranom glavnom predmetu.“¹²⁶

Podatke o razlici plaćanja školarina redovitih i izvanrednih učenika nalazimo u *Promotivnom letku Muzičke škole „Beethoven“*:

„1. Za redovite đake: a) Niža škola Din 200 – mjesečno b) Srednja škola Din 200 – mjesečno za sve predmete, bez obzira na broj obligatnih predmeta.

2. Za izvanredne đake: a) Za glavni predmet Din 200 mjes. b) Za sporedni predmet Din 100 mjes. c) Za glavni i sporedni predmet – 250 Din mjes. Upisnina iznosi Din 50 za cijelu godinu.“¹²⁷

Različitošću uvjeta o pohađanjima nastavnih predmeta određenim statusnom kategorizacijom učenika, Elly Bašić anticipira strukturu budućeg *Funkcionalnog tipa glazbenog školstva*¹²⁸ koje se provodi kroz nastavne programe koji omogućavaju učenicima s jedne strane profesionalno glazbeno usmjerenje (tzv. *usmjereni A program*), a s druge obogaćenje kulturnog, umjetničkog i glazbenog razvoja (tzv. *širi B program*).¹²⁹ Time ukazuje na podjednaku potrebu za sustavnim

¹²⁴ Isto.

¹²⁵ Ovakav način podjele predmeta i danas postoji u glazbenim školama.

¹²⁶ *** [S. a.] *Promotivni letak* Muzičke škole „Beethoven“, Zagreb: Osobni arhiv Relje Bašića.

¹²⁷ Isto.

¹²⁸ Ovaj pojam se odnosi na implementaciju *Funkcionalne muzičke pedagogije* u instituciji Funkcionalne muzičke škole u Zagrebu. Navedenu sintagmu Elly Bašić koristi u svojim zapisima.

¹²⁹ Takva podjela specifična je za kasniju Funkcionalnu muzičku pedagogiju koja se do suvremenog doba implementira u Funkcionalnu muzičku školu (današnje Glazbeno učilište Elly Bašić) kao jedina glazbena škola u Republici Hrvatskoj koja je u cijelosti provodi. Isti takav model nalazimo kasnije u sistemu općeobrazovnih osnovnih škola. Napuštanjem obaveznog šestogodišnjeg školovanja i prerastanjem u osmogodišnje (1954/55) još neko vrijeme su postojala dva tipa škola: tip “A” i tip “B”. Iz osnovnih škola tipa “A” učenici su mogli upisati bilo koju vrstu srednje škole, dok su iz škola tipa “B” (koje su imale reducirani nastavni plan) mogli nastaviti školovanje samo u industrijskim školama te školama učenika u privredi. Usp. MUNJIZA, Emerik, LUKAŠ, Mirko (2006), “Pedagoško-psihološko osposobljavanje učitelja u visokoškolskim institucijama”, *Odgojne znanosti*, Vol. 8, br. 2, Zagreb: Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 364-365.

i kvalitetnim glazbenim obrazovanjem profesionalaca, a posebno amatera u svrhu podizanja kvalitete kulturno-glazbenog života zajednice kojoj pripadaju.¹³⁰

Paralelno djelovanje Elly Bašić kao profesorice u okviru dviju grupa glazbenih disciplina: u instrumentalnoj nastavi (*Klavir*) i glazbeno-teorijskoj nastavi (*Solfeggio, Muzička teorija, Harmonija, Kontrapunkt, Analiza muzičkih formi, Kompozicija, Slušanje muzike*)¹³¹ daje joj uvid u cjelovitost glazbenog obrazovanja učenika u kojem uočava postojeće nedostatke i „prostor“ za poboljšanje istog:

„...želim postati teoretičar da sebe kontroliram kao pijanist, a želim isto biti i pijanist da sebe kontroliram kao teoretičar. ...zapravo ja objedinjujem ta sva znanja i ta dva načina razmišljanja, koji izuzetno popunjavaju i dopunjuju jedno drugo. Na taj sam način onda kreirala i svoju pedagogiju.“¹³²

Funkcija ravnateljice privatne glazbene škole¹³³ daje joj slobodu u realizaciji promjena organizacije i sadržaja nastavnog procesa: uvođenje i kreiranje novih predmeta, mijenjanje satnice pojedinog predmeta, promjene sadržaja unutar pojedinog predmeta, uvođenje novih suvremenih postupaka u nastavi, uzajamno povezivanje i ispreplitanje sadržaja različitih nastavnih predmeta. O kvaliteti i rezultatima inovacija koje Elly Bašić uvodi u nastavu govori Berković:

„Dvije godine predavali ste mi solfeggio, ali ste privatno vodeći računa o mojoj privatnoj zainteresiranosti, taj predmet maksimalno proširivali, i on je obuhvatio kontrapunkt i nadalje harmoniju. Prije nego sam odustao od karijere muzičara, ja sam još dosta učio od raznih učitelja i uglavnom sve zaboravio. Ali iz one dvije godine sve pamtim, mogao bih sutra opet

¹³⁰ Usp. RUDOLF PERKOVIĆ Dina (2005), „Funkcionalna muzička pedagogija – u ideji i razradi“, u: *Glazbeno učilište Elly Bašić 1965. – 2005.*, Nataša Perak Lovričević (ur.), Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić, 31. Usp. *** (1994), *Elaborat o osnivanju Konzervatorija Funkcionalne muzičke pedagogije*, O. E. B., 4/26, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 5. Usp. MUNJIZA, Emerik, LUKAŠ, Mirko (2006), „Pedagoško-psihološko osposobljavanje učitelja u visokoškolskim institucijama“, *Odgojne znanosti*, Vol. 8, br. 2, Zagreb: Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 364-365.

¹³¹ Usp. BAŠIĆ, Elly (1966), *Dokument Elly Bašić – Curriculum vitae* iz prijave teme doktorske disertacije „Razvojne i obrazovne mogućnosti stvaralačke sposobnosti djece u dobi od 8 – 14 godina kroz muzički odgoj“ koju Elly Bašić šalje 6. 12. 1966. Državnom sekretarijatu za visoko i stručno školstvo u Berlinu, O. E. B. 14/18, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1.

¹³² BAČLIJA SUŠIĆ, Blaženka (2013), *Funkcionalna muzička pedagogija u klavirskoj poduci*, doktorska disertacija, Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Akademija za glasbo, 76.

¹³³ Uvidom u arhivsku građu ustvrđujemo da je Elly Bašić obnašala funkciju ravnateljice škole “Beethoven” u periodu od 1929. do 1941. kada tu funkciju do zatvaranja škole preuzima Mladen Bašić (vidi Prilog 20). Usp. *** (1942), *Godišnja svjedočba Prišlin Lerch Relje*, O. E. B., 15/6, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. *** (1943), “Privatna glazbena škola u Zagrebu”, *Sv. Cecilija*, god. 37., br. 1., 34. Usp. KOLAK, Minja (2005), intervju iz emisiji TV Zagreb (1989) “Elly Bašić o školi *Beethoven* i Janigru”, u: *Glazbeno učilište Elly Bašić 1965. – 2005.*, Nataša Perak Lovričević (ur.), Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić, 55.

na ispit. Vaša (sic.) tumačenje harmonije tako sam duboko proživio, a sve lekcije tako dobro svladao, da ih odonda ponavljam u svim medijima.“¹³⁴

Učenici Muzičke škole „Beethoven“ pripadali su različitoj dobi – od najmlađih do polaznika koji su bili stariji od Elly Bašić, što se vidi iz fotografije polaznika i nastavnika škole (vidi Prilog 21). Navedenu činjenicu Elly Bašić potvrđuje u referatu iz 1983.:

„Na toj se školi Bruno Bjelinski spremao za prijemni ispit na Akademiji u isto vrijeme, kada je dječak Milan Tarbuk tek započinjao na svojim praznim žicama.“¹³⁵

Upravo zbog svoje specifične organizacijske strukture djelovanja te *nekonvencionalnosti i kreativne elastičnosti nastavnog plana i programa*¹³⁶ omogućeno je studentima Mladenu

¹³⁴ BERKOVIC, Zvonimir (2004), *Pisma iz diletantije*, Zagreb: Hena com, 334-337. BERKOVIC, Zvonimir (2005), „Apostol glazbe“, u: *Glazbeno učilište Elly Bašić 1965. – 2005.*, Nataša Perak Lovričević (ur.), Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić, 11. BERKOVIC, Zvonimir (1998), „Elly Bašić“, *Vijenac*, br. 109/VI, 12. 3. 1998.

¹³⁵ BAŠIĆ, Elly (1983), Referat na Osnivačkoj skupštini Udruženja za unapređivanje Funkcionalne muzičke pedagogije u Zagrebu 1. 3. 1983., *Društveno – znanstveni značaj unapređivanja Funkcionalne muzičke pedagogije*, O. E. B., 23/38, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 3.

¹³⁶ Pojam *elastičan nastavni plan i program* koji Elly Bašić u svojim zapisima i dokumentima često spominje odnosi se na mogućnost promjene svakog pojedinačnog programa različitih glazbenih disciplina (predmeta) i stvaranje novog koji je u praksi potvrđen uspješnim ishodom nastavnog procesa. Svakom nastavniku omogućeno je samostalno kreiranje programa koji se konceptualno uklapa u viziju njezine nove glazbene pedagogije. Usp. BAŠIĆ, Elly (1983), Referat na Osnivačkoj skupštini Udruženja za unapređivanje Funkcionalne muzičke pedagogije u Zagrebu 1. 3. 1983., *Društveno – znanstveni značaj unapređivanja Funkcionalne muzičke pedagogije*, O. E. B., 23/38, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 3.

Jaguštu,¹³⁷ Vladimiru Beniću,¹³⁸ Emilu Cosettu¹³⁹ i Branimiru Sakaču¹⁴⁰ učenje dirigiranja u klasama Borisa Papandopula i Milana Sachsa, a već afirmiranim opernim pjevačicama Veri

¹³⁷ JAGUŠT, Mladen (1924.), dirigent. Studij dirigiranja završio je 1949. na Muzičkoj akademiji u Zagrebu u klasi Milana Sachsa i Friedricha Zauna. U Hrvatskoj djeluje u periodu od 1948. do 1957. kao: osnivač i prvi dirigent Akademskoga pjevačkoga zbora "Ivan Goran Kovačić", dirigent Komornoga zbora Radio-Zagreba, dirigent i korepetitor zagrebačke Opere, voditelj i dirigent obnovljenog Društvenog orkestra HGZ-a. Od 1957. do umirovljenja (1985) djeluje u Beogradu kao: dirigent zbora i simfonijskog orkestra Umjetničkoga ansambla Doma JNA u Beogradu, dirigent Simfonijskoga orkestra i zbora RTV Beograd, ravnatelj i prvi dirigent Opere i Baleta Srpskoga narodnoga pozorišta u Novom Sadu, šef Simfonijskoga orkestra i zbora RTV Beograd, profesor dirigiranja na beogradskom Fakultetu muzičkih umetnosti i. na Akademiji umetnosti u Novom Sadu. Usp. AJANOVIĆ-MALINAR, Ivona (2005), JAGUŠT, Mladen, u: *Hrvatski biografski leksikon*, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, <http://hbl.lzmk.hr/clanak.aspx?id=8962> (preuzeto 16. 4. 2019).

¹³⁸ BENIĆ, Vladimir (1922. – 2017.), dirigent. Violinu je učio kod Vaclava Humla na Muzičkoj akademiji, a dirigiranje diplomirao 1947. u klasi Friedricha Zauna. Kao stipendist *Kulas fondacije* usavršavao se u Clevelandu u periodu od 1960. do 1961. Nakon završenog studija 1948. započinje svoje koncertno djelovanje: kao operni korepetitor i dirigent u Skoplju, 1950. kao dirigent i direktor riječke Opere i kao dirigent Simfonijskog orkestra Narodnog kazališta »Ivan Zajc«. Svoje bogato koncertno djelovanje nastavlja i izvan zemlje: u Njemačkoj, Austriji, Italiji, Rumunjskoj, Mađarskoj, SSSR-u, Poljskoj, Španjolskoj, Irskoj, SAD i Japanu. Usp. NJIRIĆ, Nikša (1983), BENIĆ, Vladimir, u: *Hrvatski biografski leksikon*, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, <http://hbl.lzmk.hr/clanak.aspx?id=1725> (preuzeto 16. 4. 2019.).

¹³⁹ COSSETTO, Emil (1918. – 2006.), skladatelj i dirigent. Studij dirigiranja završio 1947. na Muzičkoj akademiji u Zagrebu u klasi Friedricha Zauna. Godine 1945. započinje svoju dugogodišnju dirigentsku djelatnost u OKUD „Joža Vlahović“ u Zagrebu, a nastavlja je kroz djelovanje u Radio-zboru, Ansamblu narodnih pjesama i plesova „Lado“ te KUD „Moša Pijade“ u Zagrebu i Simfonijskom orkestru JNA u Beogradu. Njegov glazbeni opus sačinjavaju mnogobrojna orkestralna, komorna, klavirska i vokalna djela. Usp. KOS, Koraljka (1977), COSSETTO, Emil, u: *Muzička enciklopedija*, 1. sv., Krešimir Kovačević (ur.), Zagreb: Jugoslavenski leksikografski zavod, 359. Usp. KOVAČEVIĆ, Krešimir (1966), *Muzičko stvaralaštvo u Hrvatskoj 1945 – 1965*, Zagreb: Udruženje kompozitora Hrvatske, 186.

¹⁴⁰ SAKAČ, Branimir (1918. – 1979.), hrvatski skladatelj i glazbeni pedagog. Studij kompozicije završava na Muzičkoj akademiji u Zagrebu 1947. u klasi Franje Dugana st., ali svoju skladateljsku karijeru započinje još tijekom studija 1937. kada postaje dirigent Grafičkog gudačkog orkestra u Zagrebu. Njegovu pedagošku djelatnost pratimo na srednjoj školi Muzičke akademije i Državnoj školi u Zagrebu te od 1975. na Akademiji umetnosti u Novom Sadu. Kao direktor djeluje u institucijama: Institut za narodnu umjetnost, Jugoslavenska muzička tribina u Opatiji (čiji je utemeljitelj) i zagrebačkog Muzičkog biennala. Glazbeni opus obuhvaćaju orkestralna, i komorna djela te elektronička glazba. Dobitnik je nagrade za životno djelo „Vladimir Nazor“. Usp. KOS, Koraljka (1977), SAKAČ, Branimir, u: *Muzička enciklopedija*, 3. sv., Krešimir Kovačević (ur.), Zagreb: Jugoslavenski leksikografski zavod, 263.

Grozaj,¹⁴¹ Srebrenki Jurinac,¹⁴² Štefaniji Lenković¹⁴³ i Dragici Martinis¹⁴⁴ u *opernom studiju* škole, kod Milana Sachsa i Mladena Bašića usavršavanje njihovog bogatog opernog repertoara. Na popisu u *upisnoj knjizi* prve školske godine 1929/30. pod rednim brojem 54 nalazimo ime Brune Bjelinskog¹⁴⁵ (kao polaznika nastavnih predmeta klavira, harmonije i kompozicije). Razlog njegovog upisa bila je priprema za prijemni ispit na Muzičkoj akademiji.¹⁴⁶ U tekstu

¹⁴¹ GROZAJ, Vera (1911. – 1986.), pjevačica. Studij pjevanja završava na Muzičkoj akademiji u Zagrebu 1936. u klasi Marije Kostrenčić. U zagrebačkoj Operi debitira još kao studentica 1934. i od tada neprekidno nastupa. Stalnom članicom zagrebačke Opere postaje 1940. sve do umirovljena 1965. Njezino umjetničko djelovanje obuhvaća širok repertoar od velikih i glavnih uloga do manjih i sporednih, koje tumači jednakim glazbeno-scenskim zanosom i uživljavanjem u likove. Bila je idealan tumač naivka i priprostih djevojaka znajući im udahnuti nježnost i toplinu vlastite osobnosti. Usp. BARBIERI, Marija (2002), GROZAJ, Vera, u: *Hrvatski biografski leksikon*, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, <http://hbl.lzmk.hr/clanak.aspx?id=7963> (preuzeto 17. 4. 2019.).

¹⁴² JURINAC, Srebrenka (1921. – 2011.), pjevačica, sopran. Studij pjevanja završava na Muzičkoj akademiji u Zagrebu u klasi Marije Kostrenčić. Na trećoj godini studija debitira u Puccinijevoj La Boheme nakon čega niže uloge u raznim operama i na raznim europskim opernim scenama: u Beču, Salzburgu, Parizu, milanskoj Scali, Edinburgu, Londonu, Zürichu i Weisenbadenu. Posebno se ističu njeni nastupi u Beču gdje je u dvadeset sezona pjevala 129 puta za koje je dobila glazbeno priznanje nazvano po njoj *Zlatni prsten Sena Jurinac*. Usp. KOS, Koraljka (1977), JURINAC, Srebrenka, u: *Muzička enciklopedija*, 2. sv., Krešimir Kovačević (ur.), Zagreb: Jugoslavenski leksikografski zavod, 287.

¹⁴³ LENKOVIĆ, Štefanija (1904. – 1998.) pjevačica, sopranistica. Studij pjevanja završava 1938. na Muzičkoj akademiji u Beogradu gdje ubrzo debitira u Operi narodnog pozorišta. Usavršava se u Beču, a 1945. priređuje samostalni koncert u Hrvatskom glazbenom zavodu u Zagrebu. Na poziv Borisa Papandopula prihvaća angažman u riječkoj Operi gdje kroz dugi niz godina ostvaruje mnogobrojne značajne uloge. Od 2002. godine godišnja nagrada Hrvatskog narodnog kazališta u Rijeci nosi njezino ime. Usp. BARBIERI, Marija (2017), LENKOVIĆ, Štefanija, u: *Opera. hr*, <http://opera.hr/index.php?p=article&id=121> (preuzeto 24. 4. 2019.).

¹⁴⁴ MARTINIS, Dragica (1922. – 2010.), pjevačica, sopran. Studij pjevanja završava u klasi Marije Kostrenčić na Muzičkoj akademiji u Zagrebu. Godine 1942. debitira u Zagrebačkoj operi čija članica postaje sve do 1951. Na Međunarodnom pjevačkom natjecanju u Ženevi 1949. osvaja prvu nagradu koja joj otvara vrata važnih svjetskih opernih kuća u: Salzburgu, Beču, Sjedinjenim Američkim Državama i Italiji. Posebno značajne nastupe ostvarila je 1951. i 1952. kada nastupa u milanskoj Scali s najpoznatijim svjetskim pjevačima i pod ravnanjem najvećih dirigenata. Dragica (u svijetu poznata kao Carla) Martinis jedna je od najvećih zvijezda operne produkcije pedesetih godina 20. stoljeća. U Beču dobiva prestižni naslov *Komorne pjevačice – Kammersängerin*, visoko austrijsko odličje *Austrijski počasni križ za znanost i umjetnost* koje austrijski predsjednik dodjeljuje za zasluge u kulturi te Zlatni orden grada Beča, koji Beč dodjeljuje umjetnicima koji su ga najviše proslavili. Usp. BARBIERI, Marija (2017), MARTINIS, Dragica, u: *Opera. hr*, <http://www.opera.hr/index.php?p=article&id=135> (preuzeto 25. 4. 2019.). Usp. KOS, Koraljka (1977), MARTINIS, Dragica, u: *Muzička enciklopedija*, 2. sv., Krešimir Kovačević (ur.), Zagreb: Jugoslavenski leksikografski zavod, 539.

¹⁴⁵ BJELINSKI, Bruno (1909. – 1992.), skladatelj. Godine 1934. završava studij prava u Zagrebu na Pravnom fakultetu gdje i doktorira. Paralelno studira kompoziciju na Muzičkoj akademiji u Zagrebu te 1936. diplomira u klasi Franje Dugana st. Njegovu glazbeno-pedagošku djelatnost profesora kontrapunkta i kompozicije pratimo od 1944. do 1977. na Srednjoj muzičkoj školi u Splitu, Državnoj muzičkoj školi u Zagrebu i Muzičkoj akademiji u Zagrebu. Skladati počinje već tijekom studiranja na Muzičkoj akademiji kada najviše sklada za klavir i komorne sastave. Vrlo brzo se afirmira kao skladatelj različitih vrsta glazbenih djela od kojih se posebno ističu koncerti koje je skladao za svaki instrument što ga čini jednim od najistaknutijih i najplodnijih suvremenih hrvatskih skladatelja. Usp. AJANOVIĆ, Ivona (1989), BJELINSKI, Bruno, u: *Hrvatski biografski leksikon*, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, <http://hbl.lzmk.hr/clanak.aspx?id=2047> (preuzeto 25. 4. 2019.). Usp. WAGNER, Aleksandra (1990), „Što je glazbi škola?“, *OKO*, br. 8, 19. 4. 1990., 31.

¹⁴⁶ Usp. KOLAK, Minja (2005), „Dva buntovnika – Ludwig i Elly“, u: *Glazbeno učilište Elly Bašić 1965. – 2005.*, Nataša Perak Lovričević (ur.), Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić, 55. Usp. BAŠIĆ, Elly ((1983), Referat na Osnivačkoj skupštini Udruženja za unapređivanje Funkcionalne muzičke pedagogije u Zagrebu 1. 3. 1983., *Društveno – znanstveni značaj unapređivanja Funkcionalne muzičke pedagogije*, O. E. B., 23/38, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 3.

Radovana Lorkovića nalazimo podatak da je hrvatski skladatelj Nikola Glassl¹⁴⁷ učio klavir kod pobornice alternativne glazbene poduke, Elly Lerch-Prišlin-Bašić, osnivačice Funkcionalne glazbene škole – danas Glazbene škole Elly Bašić u Zagrebu¹⁴⁸. Na popisu bivših učenika kojeg je Elly Bašić načinila 1983. nalazimo Branka Sakača, Dragu Diklića, Vasilija Jordana, Milana Tarbuka i Vladimira Krpana.¹⁴⁹ Individualan pristup u radu s učenicima u instrumentalnoj nastavi prisutan je i u teorijskoj nastavi škole „Beethoven“ zahvaljujući činjenici da se ona odvijala u malim skupinama učenika različitih dobnih uzrasta. Takva organizacija nastave zahtijevala je veliku sposobnost i prilagodbu nastavnika jednom novom, suvremenijem načinu rada u kojem škola

„...potpuno odgovara za uspjeh svojih đaka, koji su – bez obzira na dobu života – podvrgnuti jednakom stručnom i disciplinskom nadzoru.“¹⁵⁰

Iako model tadašnjeg tradicionalnog glazbenog obrazovanja nije zadovoljavao njezine ideje i vizije, prvih nekoliko godina rada Elly Bašić zadržava pozitivne elemente navedenog obrazovanja od kojih ističemo: usmjeravanje učenika prema profesionalizmu i naglašavanje potrebe da se talentiranim učenicima omogući nastavak školovanja iako im njihove materijalne mogućnosti to ne dozvoljavaju.¹⁵¹

U tekstu Dine Tiljak nalazimo podatke o plaćanju školarina u financijskom izvješću škole „Beethoven“ koje je za školsku godinu 1932./33. vodila upraviteljica Dora Lerch.¹⁵² Iznosi školarina navedeni u izvještaju različiti su: 150, 165, 215 i 260 dinara (tadašnja valuta).¹⁵³ Kriterij po kojemu se određivala školarina bio je socijalni i materijalni status svakog pojedinog učenika. Slabije situirani učenici i njihovi roditelji sami određuju visinu školarine prema materijalnim mogućnostima, a posebne privilegije imaju učenici čiji su roditelji ili skrbnici za vrijeme Nezavisne Države Hrvatske bili u zatvorima i logorima. Oni ne plaćaju školarinu tako

¹⁴⁷ Nikola Glassl je diplomirao kompoziciju na Muzičkoj akademiji u Zagrebu u klasi Stjepana Šuleka 1957. Usp. PETTAN, Hubert (1981), „Diplomirani studenti Muzičke akademije u Zagrebu“, u: *Muzička akademija u Zagrebu 1921 – 1981*, Koraljka Kos (ur.), Zagreb: Muzička akademija u Zagrebu, 130.

¹⁴⁸ LORKOVIĆ, Radovan (2013), „Nikola Glassl – hrvatski skladatelj? Europljanin? Jedno i drugo?“, *Tonovi*, god. 28 (1), br. 61., Zagreb: Hrvatsko društvo glazbenih i plesnih pedagoga, 125.

¹⁴⁹ Usp. BAŠIĆ, Elly (1968), *Povijesni razvoj Funkcionalne muzičke škole u Zagrebu*, O. E. B., 22/39, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 10.

¹⁵⁰ *** [S. a.] *Promotivni letak* Muzičke škole „Beethoven“, Zagreb: Osobni arhiv Relje Bašića.

¹⁵¹ Sustav glazbenih škola tog vremena omogućavao je obrazovanje glazbeno sposobnih učenika (uvriježen naziv za takve sposobnosti je *glazbeni talent*) koje su se provjeravale službenim prijemnim ispitima prije samog upisa u glazbenu školu. Usp. BAŠIĆ, Elly (1945), *Obrazloženje načina rada u Muzičkoj školi „Beethoven“ kao dodatak Nastavnom planu i programu*, O. E. B., 12/32, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 3.

¹⁵² Podatak da je Dora Lerch, majka Elly Bašić bila upraviteljica Muzičke škole „Beethoven“ nismo mogli potvrditi u postojećoj arhivskoj građi. Usp. TILJAK, Dina (2005), *Elly Bašić – tragovi i vizije. Pokušaj približavanja jednom fenomenu glazbene kulture*, diplomski rad, Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Muzička akademija, 28.

¹⁵³ Usp. TILJAK, Dina (2005), *Elly Bašić – tragovi i vizije. Pokušaj približavanja jednom fenomenu glazbene kulture*, diplomski rad, Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Muzička akademija, 28.

dugo dok im se materijalne prilike ne poprave i stvore mogućnost za plaćanje.¹⁵⁴ Humanistički i socijalno prilagođen pristup učenicima vidljiv je u statističkim podacima o školi koje Elly Bašić navodi u rukopisu iz 1945.:

„Tako je u šk. godini 1944/45 od 112 upisanih djaka samo 85 plaćalo potpunu školarinu, dočim je 25 djaka uživalo popust od 11 – 84%, a dva su djaka učila besplatno. Poprečno (sic.) je tih 27 djaka uživalo popust od 48%.“¹⁵⁵

Osim navedenih školarina u financijskom izvješću iz školske godine 1932./1933. nalazimo i podatke o tekućim troškovima škole: stan 2000 dinara, najam glasovira 150 dinara, svjetlo, plakatiranje, publikacije 132 dinara, novinska reklama 100 dinara i posluga 50 dinara.¹⁵⁶

Nakon devet godina vođenja, provjeravanja, promatranja i traženja u glazbeno-pedagoškom radu u Muzičkoj školi „Beethoven“, Elly Bašić dolazi do važnih spoznaja o potrebi razvoja glazbenih sposobnosti i zanimanja za glazbu u najranijoj dobi koji će omogućiti spontani i prirodni razvoj muzikalnosti svakom djetetu.¹⁵⁷ Želeći ukazati na činjenicu da roditelji u rijetkim slučajevima posvećuju pozornost njegovanju i razvoju glazbenih predispozicija svoje djece,¹⁵⁸ Elly Bašić u *Obavijesti roditeljima* o otvaranju *Dječjeg tečaja* 1. 10. 1938. objašnjava potrebu za sustavnim glazbenim odgojem u najranijoj dobi:

„Tokom devetgodišnjeg rada naše škole uvidjeli smo, da je nužno otpočeti sa muzičkim odgojem djeteta – ne u njegovoj osmoj, devetoj godini, već daleko ranije. Kako dijete u najmlađim godinama ne valja ni fizički ni živčano opteretiti, odlučili smo otvoriti poseban DJEČJI TEČAJ. Svrha dječjeg tečaja jest odgojiti i razviti sluh i muzikalnost kod djece, da bi im se dao zdrav temelj za njihov kasniji muzički razvoj.“¹⁵⁹

To je prvi pisani tekst u kojem Elly Bašić govori o mogućnosti odgoja i razvoja sluha kod svakog djeteta i daje svoju tezu budućeg glazbeno-pedagoškog i muzikološko-istraživačkog rada:

¹⁵⁴ Usp. BAŠIĆ, Elly (1941), *List za podatke o učenicima Muzičke škole Beethoven*, O. E. B., 12/31, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁵⁵ BAŠIĆ, Elly (1945), *Obrazloženje načina rada u Muzičkoj školi „Beethoven“ kao dodatak Nastavnom planu i programu*, O. E. B., 12/32, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 3.

¹⁵⁶ Usp. TILJAK, Dina (2005), *Elly Bašić – tragovi i vizije. Pokušaj približavanja jednom fenomenu glazbene kulture*, diplomski rad, Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Muzička akademija, 28.

¹⁵⁷ Usp. MIHAJLOVIĆ TIMAKIN, Evgenij (1997), *Klavirska pedagogija*, Zagreb: Naklada Jakša Zlatar, 2. Usp. REUTER, Fritz (1962), *Grundlagen der Musikeziehung*, Leipzig: VEB Breitkopf & Härtel, 9.

¹⁵⁸ POŽGAJ, Joža (1988), *Metodika nastave glazbene kulture u osnovnoj školi*, Zagreb: Školska knjiga, 10.

¹⁵⁹ BAŠIĆ, Elly (1938), *Obavijest roditeljima o otvaranju dječjeg tečaja*, O. E. B., 17/36, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1.

„Svako normalno dijete imade prirodan sluh. Kod djece kod kojih se to ne goji i ne pazi, zahiri sluh, upravo kao i tijelo koje se ne njeguje.“¹⁶⁰

Nedostatak „sluha“ pripisuje isključivo lošem ili nikakvom glazbenom odgoju u djetinjstvu¹⁶¹ i u tekstu obavijesti potiče roditelje da omoguće svojoj djeci što raniji glazbeni odgoj jer je on važan za duševno zdravlje djeteta – budućeg čovjeka.¹⁶² Način rada *Dječjeg tečaja* po uzoru moderne pedagogije (tzv. ogledne škole)¹⁶³ ne smije dijete opteretiti, već za njega ono mora biti radost i igra sa zvukom koju će voditi njegov nastavnik:

„I samo neće primijetiti, da ga njegov nastavnik - kao na ruci, - vodi sigurno i snažno u carstvo tonova, gdje ono malo dijete neće više biti stranac, već dobar drug tih tonova“¹⁶⁴

Ovim novim pristupom u ranoj fazi glazbene poduke djece u grupama različitog uzrasta (grupe za djecu od 4 do 6 godina i za djecu od 6 do 8 godina), Elly Bašić anticipira buduću formu predškolskog glazbenog odgoja u glazbenim školama pod nazivom *Muzički vrtić*.¹⁶⁵ Emocionalna vezanost za glazbu koja postaje važno sredstvo odgoja i razvoja svakog djeteta postiže se individualnim pristupom djetetu što je omogućeno radom u malim grupama. Pobuđivanjem interesa i znatiželje kod djece, pod utjecajem emocija, počinju se razvijati glazbene sposobnosti – glavni pokretači budućeg učenja glazbe u obrazovnom procesu,¹⁶⁶ kako navode Mičija Palić i Vasilj:

„Glazbena poduka koja obuhvaća predškolski stupanj odnosi se na razdoblje kada dijete dobiva prve poticaje za razvijanje glazbenih sposobnosti, emocionalni i sociološki razvoj posredovanjem glazbe, koji rezultiraju višestrukim razvojem i senzibilizacijom djeteta za umjetnost u cilju obogaćivanja njegova životnog puta.“¹⁶⁷

¹⁶⁰ Isto.

¹⁶¹ POŽGAJ, Joža (1988), *Metodika nastave glazbene kulture u osnovnoj školi*, Zagreb: Školska knjiga, 10..

¹⁶² Usp. BREITENFELD, Darko, MAJSEC VRBANIĆ, Valerija (2019), „Mozak i glazba“, *Tonovi*, god. 34 (1), br. 72., Zagreb: Hrvatsko društvo glazbenih i plesnih pedagoga, 63.

¹⁶³ Usp. BAŠIĆ, Elly (1938), *Obavijest roditeljima o otvaranju dječjeg tečaja*, O. E. B., 17/36, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1.

¹⁶⁴ Isto.

¹⁶⁵ *Muzički vrtić* (kasnije mijenja naziv u *Glazbeni vrtić*) dugo godina je dio verificiranog Nastavnog plana i programa glazbenih škola koji se provodi dva puta tjedno po 45 minuta. Predškolski program koji vode profesori glazbene teorije uključuje djecu u različite glazbene aktivnosti: glazbene igre s pjevanjem i pokretom s ciljem razvoja socijalizacije, razvoja iskazivanja osjećaja, doživljaja, potreba, razvojem glazbene komunikacije (ritma, sluha, slušne percepcije, postave glasa, interpretacije) i razvojem sposobnosti doživljavanja i razumijevanja glazbenih djela. Usp. REPUBLIKA HRVATSKA Ministarstvo znanosti obrazovanja i športa, (2006), *Nastavni planovi i programi predškolskog i osnovnog obrazovanja za glazbene i plesne škole*. Zagreb: Hrvatsko društvo glazbenih i plesnih pedagoga, 435.

¹⁶⁶ Usp. MIHAJLOVIĆ TIMAKIN, Evgenij (1997), *Klavirska pedagogija*, Zagreb: Naklada Jakša Zlatar. 2.

¹⁶⁷ MIČIJA PALIĆ, Martina i VASILJ, Denis (2015), “Nastavni planovi i programi predškolskoga glazbenog obrazovanja u Republici Hrvatskoj – implementacija u praksi”, u: *Istraživanja glazbenih paradigmi djetinjstva, odgoja i obrazovanja*, Diana Atanasov Piljek; Tamara Jurkić Sviben (ur.). Zagreb: Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 305.

Otvaranjem *Dječjeg tečaja* u školi „Beethoven“, Elly Bašić realizira svoju ideju nove glazbene škole i pedagogije koja nije samo usmjerena k profesionalizmu, nego velikim dijelom i glazbenom odgoju svakog djeteta na njegovom putu odrastanja. U svom tekstu Elly Bašić ukazuje na važnu ulogu razvoja prirodnih glazbenih dispozicija i spontane mašte djece već u predškolskoj dobi:

„Želim, da ovim razmišljanjem o odgojnoj potrebi doprinesemo da bogatstvo kreativne mašte djetinjstva, za odraslog ne spašava za sebe samo poneki pjesnik ili poneki kompozitor, već da tu prirodnu datost **svakog djeteta** očuvamo za bogatije življenje odraslog – **za svakog odraslog**.“¹⁶⁸

S obzirom na postojanje programa niže, srednje i visoke glazbene škole u sklopu privatne Muzičke škole „Beethoven“ i otvaranjem *Dječjeg tečaja* za djecu predškolskog uzrasta 1938. Elly Bašić zaokružuje cjelovitost glazbenog obrazovanja na svim razinama (od sasvim malog djeteta do odraslog) koje i dalje razvija kroz dva paralelna smjera: profesionalnog glazbenog obrazovanja i glazbenog odgoja cjelovite osobnosti svakog djeteta/čovjeka.¹⁶⁹

Svjesna činjenice da ovakav razvoj glazbenog obrazovanja zahtijeva osim organizacijskih promjena unutar škole u kojoj se provodi i organizacijske promjene sustava u kojem škola djeluje, te da taj proces ne može do kraja sama provesti, Elly Bašić neumorno traga za mladim glazbenim pedagozima koji će razvijati njezine ideje i implementirati ih u nastavni program po njezinim smjernicama. Kvalitetna komunikacija nastavnika s učenicima u kojoj se ostavlja dovoljno prostora za raznolikost, eksperimentiranje, interakciju i individualnost, postaje temelj djelovanja nove glazbene škole kojim se potvrđuje njena društvena uloga.¹⁷⁰ Iako osnivačica škole i idejna kreatorica nove glazbene pedagogije, nikada to nije smatrala isključivo svojim djelom jer kako sama kazuje 1983.:

„Bilo bi mi to nemoguće, da nije bilo intenzivne suradnje mojih kolega istomišljenika, koji su oduševljavajući se za moje ideje – sa mnom zajednički tražili, eksperimentirali, analizirali, probijali, borili se – ne za neku „metodu“ – nego za realizaciju i d e j e „humanizacije odnosa prema djetetu““¹⁷¹

¹⁶⁸ BAŠIĆ, Elly (2014), „Sinkretizam u muzikalnom izražavanju djeteta“, u: *Vjerujem svakom djetetu. Tekstovi iz ostavštine Elly Bašić*, Marina Letica i Nataša Perak Lovričević (ur.), Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić, 57.

¹⁶⁹ Usp. *** (1994), *Elaborat o osnivanju Konzervatorija Funkcionalne muzičke pedagogije*, O. E. B., 4/26, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 2.

¹⁷⁰ Usp. BRAJŠA, Pavao (1993), *Pedagoška komunikologija*, Ljubljana: Glotta nova, 11.

¹⁷¹ BAŠIĆ, Elly (1983), Referat na Osnivačkoj skupštini Udruženja za unapređivanje Funkcionalne muzičke pedagogije u Zagrebu 1. 3. 1983., *Društveno – znanstveni značaj unapređivanja Funkcionalne muzičke pedagogije*, O. E. B., 23/38, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-2.

Moralni i etički zadatak, na putu realizacije njezine ideje ugrađene u praksu glazbene škole, bio je „doprinos umjetničko-pedagoškoj kulturi i znanosti“¹⁷² kroz razvoj humanog odnosa nastavnika prema djetetu na tri razine koje Bašić navodi u svom referatu:

- „1. Mi vjerujemo svakom djetetu.
2. Maknimo mu strah pred neuspjehom.
3. Očuvajmo njegovo dostojanstvo i odgojimo u djetetu slobodnu, stabilnu i neagresivnu ličnost.“¹⁷³

U radovima Minje Kolak i Dine Rudolf Perković nalazimo podatak da škola „Beethoven“ nikada nije imala prijemne ispite,¹⁷⁴ a uvidom u arhivsku građu u kojoj nismo pronašli nijedan dokument o prijemnim ispitima ili komisijama koje su ih provodile, to možemo i potvrditi. Ideja nove glazbene pedagogije Elly Bašić zasnovana je na činjenici da kontakt učenika sa školom i njezinim nastavnicima treba započinjati, bez opterećenosti strogim pravilima selekcijskog ispita, u atmosferi koja pomaže učeniku osloboditi se straha pred neuspjehom, jer nijedan učenik nije ravnodušan prema neuspjehu.¹⁷⁵ Tako je omogućeno svakom učeniku, bez obzira na razinu njegovih glazbenih sposobnosti baviti se glazbom: glazbeno prosječnom, glazbeno natprosječnom i učeniku ispodprosječnih glazbenih sposobnosti. Implementacijom individualnog pristupa u nastavnoj praksi škole „Beethoven“ glazbeno prosječnom učeniku omogućen je normalan kontinuirani razvoj, talentiranom učeniku poseban pedagoški pristup u umjetničkom razvoju (prema glazbenoj profesiji), a ispodprosječnom djetetu s emocionalnim

¹⁷² BAŠIĆ, Elly ((1983), Referat na Osnivačkoj skupštini Udruženja za unapređivanje Funkcionalne muzičke pedagogije u Zagrebu 1. 3. 1983., *Društveno – znanstveni značaj unapređivanja Funkcionalne muzičke pedagogije*, O. E. B., 23/38, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1.

¹⁷³ Isto, 2.

¹⁷⁴ Prijemni ispiti su obavezni kvalifikacijski ispiti koje institucije glazbenog obrazovanja koriste kako bi odabrale učenike za upis u različite programe glazbenog obrazovanja kako u Hrvatskoj tako i u svijetu. Po sadašnjim spoznajama, jedina institucija glazbenog obrazovanja u Hrvatskoj i u ostalim europskim zemljama koja nema (i nije nikada imala) prijemne ispite je *Glazbeno učilište Elly Bašić* u Zagrebu (nekad *Funkcionalna muzička škola*). Prijemni ispit za upis u osnovnu glazbenu školu sastoji se od kratke provjere *sluha* kod pojedinog djeteta tj. provjere glazbenih sastavnica *melodije i ritma* u obliku: ponavljanja odsvirane kratke melodije (jednostavne meloritamske strukture koju nastavnik svira na klaviru, a dijete je mora otpjevati), ponavljanja otkucanog, izvedenog na jednom tonu klavira ili pljeskanjem izvedenog ritamskog obrasca jednostavne strukture i pjevanja pjesmice po odabiru samog djeteta. Ova kratka provjera navedenih sastavnica pokazuje samo neke glazbene sposobnosti. Usp. VASILJ, Denis (2015), „Usklađenost instrumentalne i teorijske nastave u osnovnoj glazbenoj školi“, u: *Poučavanje umjetnosti u 21. stoljeću*, Dubravka Težak (ur.), Zagreb: Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 252.

¹⁷⁵ Usp. BARIĆ, Leo (1952), *Škola i duševno zdravlje djece*, Zagreb: Štamparski zavod Ognjen Prica, 18.

ili motoričkim kočnicama pomoć u njegovoj socijalizaciji te poticanje interesa za umjetnost i kulturu.¹⁷⁶

Unatoč različitim razinama glazbenih sposobnosti upisanih učenika, zapažen je značajan uspjeh na godišnjim (završnim) ispitima¹⁷⁷ koje su provodile komisije sastavljene od profesora Muzičke akademije u Zagrebu. Na kraju obavljenih ispita članovi komisija pišu *Izveštaje*¹⁷⁸ Ministarstvu prosvjete koje ih je imenovalo, a predsjedavajući član potpisuje svjedodžbe učenika:

„...o uspjehu i sposobnosti u pojedinim predmetima, koje temelje na i s p i t i m a, položenim pred predsjedavanjem izaslanika Ministarstva prosvjete.“¹⁷⁹

Tako u *Godišnjoj svjedodžbi Relje Prišlina*,¹⁸⁰ učenika škole „Beethoven“ iz 1940.¹⁸¹ vidimo da se uz potpise nastavnika glavnog predmeta Ljudevita Dobronyja i ravnateljice škole Elly Lerch Prišlin nalazi potpis Krste Odaka¹⁸² kao predsjedavajućeg člana komisije na ispitima (vidi Prilog 22), a u *Godišnjoj svjedodžbi Prišlin Lerch Relje iz 1942.*¹⁸³ potpis Melite Lorković¹⁸⁴

¹⁷⁶ Usp. RUDOLF PERKOVIĆ, Dina (2005), „Funkcionalna muzička pedagogija – u ideji i razradi“, u: *Glazbeno učilište Elly Bašić 1965. – 2005.*, Nataša Perak Lovričević (ur.), Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić, 30. Usp. KOLAK, Minja (2005), „Dva buntovnika – Ludwig i Elly“, u: *Glazbeno učilište Elly Bašić 1965. – 2005.*, Nataša Perak Lovričević (ur.), Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić, 56.

¹⁷⁷ Godišnji (završni) ispiti uobičajene su provjere znanja i vještina učenika pojedinih nastavnih predmeta na kraju svake školske godine u glazbenim školama, a provode ih komisije koje sačinjavaju profesori određenih glazbenih disciplina. Nekad su komisije bile postavljane od strane Ministarstva prosvjete, a danas se komisije formiraju unutar glazbene škole i njezinih odjela.

¹⁷⁸ Dužnost svakog pojedinog člana komisije bila je predati *Izveštaj s ispita* Ministarstvu prosvjete. Izveštaj je pisani dokument u kojem svaki član komisije daje svoj stručni osvrt na rezultate koje učenici postižu na ispitima i cjelokupni rad pojedine glazbene škole.

¹⁷⁹ *** [S. a.] *Promotivni letak Muzičke škole „Beethoven“*, Zagreb: Osobni arhiv Relje Bašića.

¹⁸⁰ Relja Bašić je tada nosio prezime svoga oca Ive Prišlina.

¹⁸¹ Usp. *** (1940), *Godišnja svjedodžba Relje Prišlina iz 1940.*, O. E. B., 15/6, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁸² ODAK, Krsto (1888. – 1965.), skladatelj koji je pridonio međunarodnoj afirmaciji hrvatske glazbe u godinama nakon Prvog svjetskog rata. Prvu glazbenu naobrazbu stekao je u djetinjstvu kod privatnih učitelja, a 1911. odlazi u München na studij teologije, gdje istovremeno uči kompoziciju i orgulje kod Patera Hartmanna. Nakon završenog studija kompozicije u klasi Viítězslava Nováka na Praškom konzervatoriju, 1922. vraća se u Hrvatsku gdje postaje redoviti profesor na Muzičkoj akademiji u Zagrebu do 1961. godine. Njegova bogata umjetnička ostavština broji osamdeset numeriranih i nekoliko nenumeriranih opusa. U godinama nakon Prvog svjetskog rata aktivno djeluje na polju međunarodne afirmacije hrvatske glazbe. Usp. KOS, Koraljka (1977), ODAK, Krsto, u: *Muzička enciklopedija, 2. sv.*, Krešimir Kovačević (ur.), Zagreb: Jugoslavenski leksikografski zavod, 718.

¹⁸³ Usp. *** (1942), *Godišnja svjedodžba Prišlin Lerch Relje iz 1942.*, O. E. B., 15/6, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁸⁴ LORKOVIĆ, Melita (1907. – 1987.), pijanistica i glazbena pedagoginja. Studij glasovira na Muzičkoj akademiji u Zagrebu u klasi Svetislava Stančića završava 1928., a zatim odlazi na usavršavanje u Pariz. Kao glazbeni pedagog djeluje u raznim institucijama glazbenog obrazovanja: u srednjoj školi Muzičke akademije gdje postaje i pročelnica glasovirskog odjela, u Glazbenom studiju Rudolfa Matza i na Gradskoj muzičkoj školi. Godine 1948. prelazi na Muzičku akademiju u Beogradu gdje djeluje kao profesorica do 1960. Na poziv Nacionalnog konzervatorija u Kairu preuzima funkciju voditeljice glasovirskog odsjeka i profesorice glasovira do umirovljenja 1972. Od 1983. do 1987. na Muzičkoj akademiji u Zagrebu djeluje kao naslovna redovita profesorica. Intenzivnu koncertnu djelatnost započinje 1937. godine koncertom u Zagrebu nakon kojeg je stekla veliki ugled kod nas i u inozemstvu. U svom repertoaru koji je izvodila diljem svijeta važno mjesto zauzimaju djela hrvatskih skladatelja.

(vidi Prilog 23). U osobnom arhivu Relje Bašića sačuvana je potvrda o primitku honorara iz 1934. Stanislava Stražnickog¹⁸⁵ za „predsjedanje ispitima u Muzičkoj školi“¹⁸⁶ (vidi Prilog 24), ali izvještaj o ispitima te godine nije pronađen. Na posljednjim godišnjim ispitima škole „Beethoven“ 1945., članovi komisije bili su Stanka Vranjanin¹⁸⁷ i profesori Muzičke akademije u Zagrebu Ivo Maček¹⁸⁸ i Milo Cipra¹⁸⁹ o čemu Elly Bašić piše u *Kalendaru*:

„Predstavnik Ministarstva Prosvjete Stanka Vranjanin i izaslanici Ivo Maček i Milo Cipra, jednoglasno konstatiraju sasvim izvanredan nivo ispita na svim odjeljenjima.“¹⁹⁰

U arhivskoj građi nisu sačuvani izvještaji za svaku godinu, stoga se u ovom radu koriste Izvještaji izaslanika prosvjete s ispita u školi “Beethoven” iz 1942., 1943. i 1944. godine. Izvještaj godišnjih ispita u srpnju 1942. potpisuje redovita profesorica Muzičke akademije u Zagrebu Melita Lorković koja, uz pohvale za vrlo uspješan rad škole „Beethoven“, posebno ističe visoku razinu razreda teorijske nastave:

„Svi odjeli pokazali su vrlo lijep uspjeh, no naročito moram istaći visoki niveau teoretskih razreda, što je posljedica posebnog truda nastavnika oko manje nadarene djece. Poduka je zapravo u svim razredima pojedinačna, jer se svakom učeniku posvećuje onoliko pažnje

Usp. AJANOVIĆ MALINAR, Ivona (2017), LORKOVIĆ, Melita, u: *Hrvatski biografski leksikon*, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, <http://hbl.lzmk.hr/clanak.aspx?id=11948> (preuzeto 23. 2. 2019).

¹⁸⁵ STRAŽNICKI, Stanislav (1883. – 1945.) hrvatski je glazbeni pisac i kritičar. U Zagrebu je završio studij prava i pohađao muzičku školu Hrvatskog glazbenog zavoda. U periodu od 1907. do 1914. studira kompoziciju na Konzervatoriju u Leipzigu, a od 1908. do 1913. muzikologiju. Godine 1914. postaje korepetitor Zagrebačke opere, a od 1916. do 1923. tajnik koncertne direkcije Gewandhaus u Leipzigu. Od 1923. do 1945. djeluje kao profesor na Muzičkoj akademiji u Zagrebu. Usp. KOS, Koraljka (1977), STRAŽNICKI, Stanislav, u: *Muzička enciklopedija*, 3. sv., Krešimir Kovačević (ur.), Zagreb: Jugoslavenski leksikografski zavod, 475. Usp. LORKOVIĆ, Radovan (2011), “Sjećanja na Stanislava Stražnickog”, *Tonovi*, god. 26 (1), br. 57., Zagreb: Hrvatsko društvo glazbenih i plesnih pedagoga, 105.

¹⁸⁶ STRAŽNICKI, Stanislav (1934), *Potvrda o primitku honorara Stanislava Stražnickog iz 1934.*, Zagreb: Osobni arhiv Relje Bašića.

¹⁸⁷ Tadašnja izaslanica Ministarstva prosvjete.

¹⁸⁸ MAČEK, Ivo (1914. – 2002.) pijanist. Studij glasovira na Muzičkoj akademiji u Zagrebu završava u klasi Vjekoslava Rosenberga-Ružića, a kompoziciju kod Franje Dugana st. Godine 1934. usavršava se privatno kod Svetislava Stančića, a od 1939. do 1940. godine na Konzervatoriju u Parizu. U Zagrebu je od 1936. do 1939. bio nastavnik na Muzičkoj školi Lisinski, zatim profesor srednje škole Državnoga konzervatorija (današnje Muzičke akademije). Od 1945. djeluje prvo kao docent, a od 1953. kao redoviti profesor na Muzičkoj akademiji u Zagrebu, gdje 1967. pa do umirovljenja 1977. postaje pročelnik Odsjeka za klavir i orgulje. Bio je član žirija mnogih natjecanja mladih pijanista u bivšoj Jugoslaviji, ali i uglednih međunarodnih pijanističkih natjecanja. Usp. KOVAČEVIĆ, Krešimir (1977), MAČEK, Ivo, u: *Muzička enciklopedija*, 2. sv., Krešimir Kovačević (ur.), Zagreb: Jugoslavenski leksikografski zavod, 498.

¹⁸⁹ CIPRA, Milo (1906. – 1985.) hrvatski skladatelj, glazbeni pisac i pedagog. Godine 1931. diplomira filozofiju, a 1933. godine kompoziciju na Muzičkoj akademiji u Zagrebu. Od 1941. djeluje kao profesor na zagrebačkoj Muzičkoj akademiji (u razdoblju od 1961. do 1971. obavlja funkciju dekana). Izvanredni član Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti postaje 1976. Ciprin bogat skladateljski opus sastoji se od mnogobrojnih orkestralnih, komornih, vokalnih i klavirskih djela koja ga obilježavaju kao jednog od značajnijih skladatelja suvremene hrvatske glazbe 20. stoljeća. Usp. ANDREIS, Josip (1977), CIPRA, Milo, u: *Muzička enciklopedija*, 1. sv., Krešimir Kovačević (ur.), Zagreb: Jugoslavenski leksikografski zavod, 334.

¹⁹⁰ BAŠIĆ, Elly (1983), *Rukopis iz mape Kalendar*, O. E. B., 2/26, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 3.

koliko mu je upravo potrebno i koliko po marljivosti i sposobnostima zaslužuje. Rad ove škole zaslužuje puno povjerenje i pažnju naše javnosti, te svaku pohvalu zbog svoje umjetničko-odgojne strane.“¹⁹¹

Izvještaje s ispita u srpnju 1943. potpisuju profesori Muzičke akademije u Zagrebu: Fran Lhotka¹⁹² i Marijan Feller.¹⁹³ Fran Lhotka u svom izvještaju opisuje veliku stručnost nastavnika i njihova postignuća u radu s manje nadarenim učenicima:

„Kod svih učenika opažao se najsavjesniji rad sposobnih nastavnika, koji se je naročito isticao i kod manje nadarenih učenika. Lijepo uspjeha kod ovih, manje nadarenih učenika mogu postići samo nastavnici koji tim učenicima posvećuju specijalnu pažnju.“¹⁹⁴

Lhotka naglašava kako su postignuti iznenađujući uspjesi na ispitima instrumenata i teorijskih predmeta: početničkog tečaja, solfeggia, teorije, harmonije i kontrapunkta. U njegovoj stručnoj ocjeni zamjetno je da je koncepcija rada škole prilagođena svakom djetetu koje, bez obzira na njegove predispozicije (talent, nadarenost, intelektualni nivo), postiže iznenađujuće visoke rezultate:

„Ovaj način rada pokazao je, kako sam već spomenuo, rezultate koji iznenađuju. Napominjem, da sam po želji nastavnika u svim razredima sam postavljao sva pitanja i zadavao sve zadaće. Odgovori na zadana pitanja kao i izradbe zadanih zadaća pokazali su ne

¹⁹¹ LORKOVIĆ, Melita (1942), *Izvještaji izaslanika prosvjete s ispita u školi Beethoven*, O. E. B., 26/40, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁹² LHOTKA, Fran, (1883. – 1962.), skladatelj, dirigent i glazbeni pedagog. Studij kompozicije i roga završio na Konzervatoriju u Pragu. Kompoziciju diplomira 1905. u klasi Antonína Dvořáka. Koncertnu djelatnost započinje 1909. u Zagrebu kao kornist i korepetitor opernog ansambla HNK te nastavlja kao dirigent studentskog orkestra i zbora Muzičke akademije, Hrvatskim pjevačkim društvom “Lisinski” te Društvenim orkestrom HGZ. Bogatu pedagošku djelatnost Frana Lhotke pratimo kroz institucije glazbenog obrazovanja u: Glazbenoj školi u Jekaterinoslavu, školi HGZ-a i na Muzičkoj akademiji u Zagrebu gdje u periodu od 1923. do 1940. i 1948. do 1952. obavlja i funkciju rektora. Veliki skladateljski opus obuhvaća glasovirska, vokalna, orkestralna i glazbeno-scenska djela u kojima pokazuje zanimanje za spajanje glazbe s plesnom ritmikom i pokretom. Godine 1935. surađujući s baletnim umjetnicima Pijom i Pinom Mlakarom stvara glazbu kraćega baleta *Đavo i njegov šegrt* (praizvedba 1931. u HNK, libreto Z. Grgošević) koju ugrađuje u svoje najpoznatije djelo, balet *Đavo u selu* (praizveden 1935. u züriškom Državnom kazalištu i 1937. u zagrebačkom HNK). Tako ostvaruje jedinstven primjer scenske moderne u nas. Usp. AJANOVIĆ MALINAR, Ivona (2013), LHOTKA, Fran, u: *Hrvatski biografski leksikon*, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, <http://hbl.lzmk.hr/clanak.aspx?id=11774> (preuzeto 26. 4. 2019.). Usp. KOVAČEVIĆ, Krešimir (1953), “Fran Lhotka”, *Muzičke novosti*, god. 1., broj 6., Zagreb: Muzička naklada, 11.

¹⁹³ FELLER, Marijan (1903. –1974.) hrvatski je pijanist i glazbeni pedagog. Nakon studiranja glasovira na Muzičkoj akademiji u Zagrebu usavršava se u klasi Svetislava Stančića u Zagrebu i Isidora Phillipa u Parizu. Na srednjoj školi Muzičke akademije u Zagrebu djeluje u periodu od 1924. do 1928., a od 1928. do 1945. sa svojom suprugom pijanisticom Dorom Gušić vodi Klavirski studio. Na Muzičkoj akademiji kao docent djeluje od 1948., a na Muzičkoj akademiji u Sarajevu od 1958. do kraja života obnaša funkciju redovnog profesora i šefa klavirskog odjeljenja. Usp. AJANOVIĆ – MALINAR, Ivona (1998), FELLER, Marijan, u: *Hrvatski biografski leksikon*, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, <http://hbl.lzmk.hr/clanak.aspx?id=5885> (preuzeto 6. 4. 2019.). Usp. KOVAČEVIĆ, Krešimir (1977), FELLER, Marijan, u: *Muzička enciklopedija*, 1. sv., Krešimir Kovačević (ur.), Zagreb: Jugoslavenski leksikografski zavod, 561.

¹⁹⁴ LHOTKA, Fran (1943), *Izvještaji izaslanika prosvjete s ispita u školi „Beethoven“*, O. E. B., 26/40, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

samo potpuno savladavanje gradiva, nego i razumijevanje, marljivost i ljubav s kojom su učenici te predmete učili. Nastavnicima koji su postigli te uspjehe zaslužuju za svoj rad svako priznanje. Sveukupni rad Glazbene škole u školskoj godini 1942-43 pokazao je na godišnjim ispitima izvrstan uspjeh.“¹⁹⁵

U svom izvještaju Marian Feller¹⁹⁶ piše o školi „Beethoven“ kao jednoj posebnoj privatnoj školi koja zahvaljujući nastavničkom fanatizmu u struci i velikoj ljubavi prema učenicima u nekim glazbenim disciplinama nadilazi uspjehe Državne škole:

„Zato privatna glazbena škola Bašić-Lerch ispada iz uobičajenog tipa privatnih masovnih škola, u kojima nenadareni učenici za slabi honorar ne primaju nikakvo znanje, nego predstavlja sa grupom svojih saradnika jednu malu privatnu „akademiju“ u visokom smislu te riječi.“¹⁹⁷

Izvješće Božidara Kunca¹⁹⁸ iz srpnja 1944. govori nam o velikom oduševljenju s postignutim rezultatima nastavnika i učenika koji su daleko nadmašili njegova očekivanja:

„Imao sam prilike u svojoj dosadanoj praksi da prisustvujem nekim ispitima sličnih škola, pa znam, da se djački materijal u velikom postotku sastoji od manje nadarenih djaka a i takvih koji nisu mogli naći mjesta u državnim školama radi slabijeg talenta. Ako se to ima u vidu onda rezultati, koji su postignuti u ovoj školi, upravo zapanjuju.“¹⁹⁹

U svim navedenim izvješćima izaslanika Ministarstva prosvjete možemo vidjeti oduševljenje s visokom profesionalnošću pedagoškog rada na Muzičkoj školi „Beethoven“ koja je ugrađena u odnos pun poštovanja i ljubavi nastavnika i učenika kao ravnopravnih sudionika nastavnog procesa. Ono što posebno zadivljuje članove komisije su podjednaki rezultati koje nastavnici postižu u radu s nadarenom i manje nadarenom djecom što potvrđuje činjenicu da pojam nadarenosti za pedagoga ostaje pitanje koje se samo praksom može potvrditi.²⁰⁰

¹⁹⁵ LHOTKA, Fran (1943), *Izvještaji izaslanika prosvjete s ispita u školi „Beethoven“*, O. E. B., 26/40, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁹⁶ Ime pijanista Feller nalazimo u dva oblika: Marian (kao vlastoručni potpis) i Marijan, ali za potrebe ovog rada koristi se inačica iz službenih dokumenata i Muzičke enciklopedije. Usp. FELLER, Marian (1943), *Izvještaji izaslanika prosvjete s ispita u školi „Beethoven“*, O. E. B., 26/40, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. *** (1943), *Odsuda izrečena u razvodnoj parnici br. 764/42, Dosje Dore Gušić-Feller*, Zagreb: Arhiv Muzičke akademije.

¹⁹⁷ FELLER, Marian (1943), *Izvještaji izaslanika prosvjete s ispita u školi „Beethoven“*, O. E. B., 26/40, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁹⁸ KUNC, Božidar (1903. – 1964.), hrvatski je skladatelj i pijanist. Na Muzičkoj akademiji završava studij glasovira u klasama Antonije. Geiger Eichhorn i Svetislava Stančića te kompoziciju u klasi Blagoje Berse. Od 1929. djeluje kao nastavnik, a kasnije kao profesor na Muzičkoj akademiji u Zagrebu na kojoj u periodu od 1941. do 1951. vodi operni studio. U bogatom skladateljskom opusu Božidara Kunca uz orkestralna, komorna i vokalna djela posebno mjesto zauzimaju klavirska djela. Usp. ANDREIS, Josip, KUNC, Božidar, (1977), KUNC, Božidar, u: *Muzička enciklopedija*, 2. sv., Kresimir Kovačević (ur.), Zagreb: Jugoslavenski leksikografski zavod, 398.

¹⁹⁹ KUNC, Božidar (1944), *Izvještaji izaslanika prosvjete s ispita u školi „Beethoven“*, O. E. B., 26/40, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

²⁰⁰ PRANJIC, Marko (2001), *Pedagogija*, Zagreb: Hrvatski studiji Sveučilišta u Zagrebu, 48.

U slučaju škole „Beethoven“ praksa je potvrdila novi stav u glazbenoj pedagogiji Elly Bašić da je glazbena sposobnost temeljna predispozicija svakog prosječnog djeteta, a glazbeni odgoj i razvijanje umjetničkog senzibiliteta potreba svakog budućeg građanina zemlje u kojoj živi i moralna obaveza glazbenih pedagoga.²⁰¹ Svojim stavom zadire u bolnu točku tadašnjeg, a i današnjeg, sustava glazbenog obrazovanja koji omogućava razvoj samo nadarenom djetetu bez znanstvenog i stručnog objašnjenja što je nadarenost, o čemu Pranjić kazuje:

„Nadarenost po svemu sudeći spada u spomenuti antropološki optimizam, odnosno pesimizam, te je „vrući kesten“ sustavnog i programiranog nastojanja oko obrazovanja. Tamo gdje je ono obilježeno određenom konzervativnošću, nadarenost je različito raspoređena unutar pojedinih društvenih slojeva.“²⁰²

2. 2. 2. Profesori Muzičke škole „Beethoven“

Elly Bašić na samom početku osnivanja svoje glazbene škole postavlja visoku razinu zahtjeva prema glazbenim pedagozima, budućim suradnicima. Izbor nije bio težak jer je pripadala iznimnoj generaciji mladih glazbenika koji su s njom studirali i bili zaneseni njezinom idejom o stvaranju nove glazbene pedagogije.

Iako su njezini suradnici bili izuzetno zainteresirani i željeli raditi u školi „Beethoven“, morali su prihvatiti uvjete koje je postavila Elly Bašić: da se ne radi kao u Gundulićevoj (što je značilo za buduće nastavnike da ne rade po standardima državnog nastavnog plana i programa), da su spremni tražiti novi, suvremeni put u nastavnoj praksi kreirajući vlastite nastavne programe i da uvažavajući dijete kao cjelovito biće koje treba poznavati i poštovati,²⁰³ razvijaju njegove glazbene i ljudske sposobnosti. O slobodi, vjeri, zanosu i radosti kreiranja nove, jedinstvene glazbene pedagogije Bašić govori na Osnivačkoj skupštini Udruženja za unapređivanje FMP u Zagrebu 1983.:

„Bez krutog plana i programa, svaki je od nas imao punu stvaralačku slobodu eksperimentiranja, traženja i kreiranja. Jer – mi smo si međusobno vjerovali! Otuda i zanos,

²⁰¹ BAŠIĆ, Elly (2014), „Osnivanje eksperimentalne funkcionalne muzičke škole“, u: *Vjerujem svakom djetetu, tekstovi iz ostavštine Elly Bašić*, Marina Iletica i Nataša Perak Lovričević (ur.), Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić, 12.

²⁰² PRANJIĆ, Marko (2001), *Pedagogija*, Zagreb: Hrvatski studiji Sveučilišta u Zagrebu, 48.

²⁰³ Usp. TRNAVAC, Nedeljko (1983), *Dečja igra*, Gornji Milanovac: Dječje novine, 15.

koji nije jenjao svih 16 godina ove škole, od njenog osnutka do 1945. godine. Zanos – zajednički i nastavnika, i učenika, od najmanjih do najstarijih.“²⁰⁴

Iako se često savjetovala sa svojim profesorima s Muzičke akademije, odluku o odabiru nastavnika za svoju školu donosila je sama slijedeći svoju viziju i intuiciju. Kako sama navodi:

„No birala sam ne samo vrhunske stručnjake, nego i vrhunske ljudske ličnosti, humaniste. Samo uz slobodnu ličnost pedagoga i slobodnu ličnost djeteta moguće je ostvariti toplu ljudsku zajednicu. Takva zajednica, kakvu je danas teško zamisliti, bila je škola *Beethoven*.“²⁰⁵

Sposobnost kojom je odabirala nastavnike koji su bili spremni „ići putem nonkonformizma“ u potpunoj slobodi istraživanja²⁰⁶ Elly Bašić razvija i njeguje tijekom svog dugogodišnjeg djelovanja. O spontanosti odabira svojih suradnika, Elly Bašić govori u emisiji TV Zagreb iz 1989.:

„...odmah sam kao direktor ove škole Antoniju Janigru ponudila, da – uz rad sa studentima na Akademiji, prihvati i pedagoško-istraživački rad sa djecom i omladinom na mojoj školi.“²⁰⁷

Svojom upornošću i neumornim djelovanjem podizala je i svijest nastavnika o djetetu kao središtu njegova promišljanja i pedagoškog djelovanja u kojem treba iskoristiti sve svoje ljudske, stvaralačke i intelektualne sposobnosti za dobrobit djeteta.

Popis nastavnika²⁰⁸ Muzičke škole „Beethoven“²⁰⁹ koji slijedi složen je prema instrumentima i teorijskim predmetima koje su predavali:

²⁰⁴ BAŠIĆ, Elly (1983), Referat na Osnivačkoj skupštini Udruženja za unapređivanje Funkcionalne muzičke pedagogije u Zagrebu 1. 3. 1983., *Društveno – znanstveni značaj unapređivanja Funkcionalne muzičke pedagogije*, O. E. B., 23/38, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 3.

²⁰⁵ WAGNER, Aleksandra (1990), „Što je glazbi škola?“, *OKO*, br. 8, 19. 4. 1990., 31. Usp. LETICA, Marina (2017), „Odgoj kroz glazbu“, u: *Što, kako i zašto? Vodič kroz posebnosti FMP*, Marina Letica (ur.), Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić, 16.

²⁰⁶ WAGNER, Aleksandra (1990), „Što je glazbi škola?“, *OKO*, br. 8, 19. 4. 1990., 31.

²⁰⁷ KOLAK, Minja (2005), Intervju iz emisije TV Zagreb (1989) „Elly Bašić o školi Beethoven i Janigru“, u: *Glazbeno učilište Elly Bašić 1965. – 2005.*, Nataša Perak Lovričević (ur.), Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić, 55.

²⁰⁸ Zanimljiv je podatak da su u školi „Beethoven“ tijekom šesnaest godina u nastavi radile uz Elly Bašić samo dvije žene i to vrlo kratko: Melita Lorković i Milena Šugh Štefanec. Usp. MIČIJA PALIĆ, Martina (2019), *Pijanistice zagrebačke sredine s kraja 19. i prve polovine 20. stoljeća u svjetlu suvremenoga pijanizma i glasovirske pedagogije*, doktorska disertacija, Zagreb: Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 138.

²⁰⁹ Usp. BAŠIĆ, Elly (1983), Referat na Osnivačkoj skupštini Udruženja za unapređivanje Funkcionalne muzičke pedagogije u Zagrebu 1. 3. 1983., *Društveno – znanstveni značaj unapređivanja Funkcionalne muzičke pedagogije*, O. E. B., 23/38, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 3. Usp. TILJAK, Dina (2005), *Elly Bašić – tragovi i vizije. Pokušaj približavanja jednom fenomenu glazbene kulture*, diplomski rad, Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Muzička akademija, 29. Usp. KOLAK, Minja (2005), „Dva buntovnika – Ludwig i Elly“, u: *Glazbeno učilište Elly Bašić 1965. – 2005.*, Nataša Perak Lovričević, (ur.), Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić, 54-56. Usp. BAŠIĆ, Elly (1953), *Rukopis iz mape Kalendar*, O. E. B., 2/26, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1. Usp. *** (1943), *Plakat Glazbene škole Beethoven*, Zagreb: Osobni arhiv Relje Bašića.

Klavir: Marijan Feller, Melita Lorković Pozajić, Ivo Prišlin, Evgenij Vaulin,²¹⁰ Elly Lerch Bašić, Mladen Bašić

Violina: Dragutin Arany,²¹¹ Ljudevit Dobrony,²¹² Jaroslav Front,²¹³ Ivan Pinkava,²¹⁴ Stjepan Šulek,²¹⁵ Raoul Weidenhoffer²¹⁶

Viola: Dragutin Arany

Violončelo: Antonio Janigro²¹⁷

²¹⁰ VAULIN, Evgenij (1902. – 1970.), sovjetski klavirski pedagog koji je diplomirao klavir na Muzičkoj akademiji u Zagrebu u klasi Svetislava Stančića, a usavršavao se kod Leonida Kreutzera. Uz bogatu solističku karijeru dugi niz godina djeluje kao klavirski pedagog: u periodu do 1951. radi kao profesor klavira na Muzičkoj školi „Beethoven“ i Muzičkoj akademiji u Zagrebu. Kao pedagog djeluje i na Muzičkoj akademiji u Budimpešti, Konzervatoriju u Sverdlovsku i na Konzervatoriju u Odesi. Autor je *Škole za klavir* (II izd. 1946). Usp. KOVAČEVIĆ, Krešimir (1977), VAULIN, Evgenij, u: *Muzička enciklopedija, 1. sv.*, Krešimir Kovačević (ur.), Zagreb: Jugoslavenski leksikografski zavod, 646.

²¹¹ ARANY, Dragutin (1899. – 1964.) mađarski je violist koji dolazi u Zagreb 1915. gdje uči violu kod Vjekoslava Rosenberga Ružića i Vaclava Humla u glazbenoj školi Hrvatskog glazbenog zavoda. Umjetničku karijeru započinje u orkestru Opere HNK u Zagrebu kao član orkestra, zatim na mjestu drugog koncertnog majstora, solo-violiste i pročelnika opernog orkestra. Neko vrijeme nakon 1945. djeluje u Sarajevu kao violist opernog orkestra i gudačkog kvarteta i kao profesor na Muzičkoj akademiji. Utemeljitelj je i dugogodišnji predsjednik Zagrebačke filharmonije. Usp. STAHULJAK, Zlatko (1983), ARANY, Dragutin, u: *Hrvatski biografski leksikon*, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, <http://hbl.lzmk.hr/clanak.aspx?id=815> (preuzeto 22. 4. 2019.).

²¹² U preuzetim izvorima prezime Dobrony nalazimo u različitim varijantama: Dobronji i Dobroni koje su nastale jezičnim promjenama izvornog prezimena. U radu ćemo koristiti njegovo izvorno prezime koje nalazimo u arhivskoj građi *Dobrony*. DOBRONY, Ljudevit (1917.) rođen je 1917. u Rusiji. Violinu studira na Muzičkoj akademiji u Zagrebu u klasi Vaclava Humla, nakon čega odlazi u Beč na usavršavanje u „Majstorsku školu“. Njegovo djelovanje kao koncert majstora pratimo u sljedećim institucijama: u orkestru Opere HNK u Zagrebu, orkestru bečke Državne opere, Zagrebačkom komornom orkestru i Zagrebačkom kvartetu. Od 1950. nastavlja solističku djelatnost u Beču. Usp. KOS, Koraljka (1977), DOBRONJI, Ljudevit, u: *Muzička enciklopedija, 2. sv.*, Krešimir Kovačević (ur.), Zagreb: Jugoslavenski leksikografski zavod, 458. Usp. AJANOVIĆ-MALINAR, Ivona (1993), DOBRONY, Ljudevit, u: *Hrvatski biografski leksikon*, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, <http://hbl.lzmk.hr/clanak.aspx?id=4958> (preuzeto 22. 4. 2019.).

²¹³ FRONT, Jaroslav – podatke o ovom glazbeniku nismo pronašli u dostupnoj leksikografskoj literaturi.

²¹⁴ PINKAVA, Ivan (1912. – 1986.) violinist rođen u Mađarskoj. Godine 1934. diplomira na Muzičkoj akademiji u Zagrebu u klasi Václava Humla. Kao koncertni majstor djeluje u orkestru Hrvatskoga narodnoga kazališta, Simfonijskom i Komornom orkestru Radio Zagreba, a kao prvi violinist u ansamblu Zagrebačkih solista i u različitim gudačkim kvartetima. Kao profesor na Muzičkoj akademiji nastavio je tradiciju zagrebačke violinističke škole koju je utemeljio njegov profesor Václav Huml te odgojio niz uspješnih violinista. Usp. KOS, Koraljka (1977), PINKAVA, Ivan, u: *Muzička enciklopedija, 3. sv.*, Krešimir Kovačević (ur.), Zagreb: Jugoslavenski leksikografski zavod, 78 – 79.

²¹⁵ ŠULEK, Stjepan (1914. – 1986.) hrvatski skladatelj, violinist i dirigent. Godine 1936. diplomira violinu na Muzičkoj akademiji u Zagrebu u klasi Vaclava Humla, a predavanja iz kompozicije sluša kod Blagoje Berse. Članom Radio-orkestra postaje 1933., a od 1940. do 1975. djeluje kao profesor violine i kompozicije na Muzičkoj akademiji. Koncertno djeluje kao violinist u Klavirskom triju, u Zagrebačkom kvartetu i u Komornom triju. U periodu od 1958. do 1962. obavlja funkciju dirigenta Komornog orkestra Radio-televizije Zagreb te 1954. postaje tajnik *Odjela za muzičku umjetnost JAZU*. Za svoje veliko glazbeno-stvaralačko, pedagoško i kulturno djelovanje 1974. dobiva nagradu za životno djelo Vladimir Nazor. Usp. KOS, Koraljka (1977), ŠULEK, Stjepan, u: *Muzička enciklopedija, 3. sv.*, Krešimir Kovačević (ur.), Zagreb: Jugoslavenski leksikografski zavod, 519-520.

²¹⁶ WEIDENHOFFER, Raoul – podatke o ovom glazbeniku nismo pronašli u dostupnoj leksikografskoj literaturi.

²¹⁷ JANIGRO, Antonio (1918. – 1989.) talijanski violončelist i dirigent. Studij violončela završava na Konzervatoriju u Milanu nakon čega odlazi na usavršavanje u Parizu. Od 1935. do 1955. djeluje na Muzičkoj akademiji u Zagrebu kao izvanredni profesor, a od 1965. profesor je violončela na Konzervatoriju *Robert Schumann* u Düsseldorfu. Godine 1954. osniva Ansambl zagrebačkih solista (danas Zagrebački solisti) u kojem do 1968. obnaša funkciju violončelista, dirigenta i umjetničkog direktora. Kao dirigent i violončelist nastupa u najvećim svjetskim glazbenim centrima. Usp. KOS, Koraljka (1977), JANIGRO, Antonio, u: *Muzička enciklopedija, 3. sv.*, Krešimir Kovačević (ur.), Zagreb: Jugoslavenski leksikografski zavod, 247.

Kontrabas: Milovan Ećimović²¹⁸

Klarinet: Josip Nohta,²¹⁹ Josip Pomykalo²²⁰

Oboa: Karlo Prohaska²²¹

Fagot: Rudolf Klepač²²²

Solo – pjevanje: Milena Šugh Štefanec,²²³ Ivo Lhotka Kalinski²²⁴

²¹⁸ EĆIMOVIĆ, Milovan (1904. – 1939.), hrvatski violončelisti i pedagog. Studij violončela završava na Muzičkoj akademiji u Zagrebu u klasi Umberta Fabbrija nakon čega odlazi na usavršavanje u Italiju. Godine 1927. postaje nastavnik srednje škole Muzičke akademije na kojoj djeluje do smrti 1939. Kratku koncertnu djelatnost pratimo u orkestrima Hrvatskog narodnog kazališta, Zagrebačke filharmonije i Zagrebačkog komornog orkestra. U svojim solističkim nastupima najčešće izvodi skladbe hrvatskih autora. Usp. KATALINIĆ, Vjera (1998), EĆIMOVIĆ, Milovan, u: *Hrvatski biografski leksikon*, Leksikografski zavod <http://hbl.lzmk.hr/clanak.aspx?id=5628> (preuzeto 22. 4. 2019.).

²¹⁹ NOCHTA, Josip (1924. – 1995.) diplomira klarinet na Akademiji za glasbo u Ljubljani Od 1942. u Zagrebu je solist Opernog orkestra HNK, od 1957. do 1960. prvi je klarinetist Simfonijskog orkestra RTV, od 1973. član je Zagrebačkog duhačkog kvinteta i od 1960. do 1978. solist Zagrebačke filharmonije. Kao profesor klarineta na Muzičkoj akademiji u Zagrebu djeluje od 1978. U njegovom repertoaru značajno mjesto zauzimaju djela hrvatskih skladatelja. Usp. KOS, Koraljka (1977), NOCHTA, Josip, u: *Muzička enciklopedija*, 2. sv., Krešimir Kovačević (ur.), Zagreb: Jugoslavenski leksikografski zavod, 688.

²²⁰ POMYKALO, Josip (1917. – 2001.), klarinetist i skladatelj. Studij klarineta završio je na Muzičkoj akademiji u Zagrebu. Od 1945. postaje član uprave Udruženja reproduktivnih muzičara Hrvatske (URMUH, kasnije Hrvatskog društva glazbenih umjetnika). Iako diplomu stječe tek 1964., njegov pedagoški rad počinje puno prije: na Muzičkoj akademiji u školskim godinama 1945/46, 1948/49 i 1950/51 i na muzičkoj školi Vatroslava Lisinskog. Njegovu koncertnu djelatnost pratimo od 1937. kada postaje član orkestra Hrvatskog narodnog kazališta i solist Zagrebačke filharmonije. Kao skladatelj pisao je popularne i plesne melodije. Usp. KOS, Koraljka (1977), POMYKALO, Josip, u: *Muzička enciklopedija*, 3. sv., Krešimir Kovačević (ur.), Zagreb: Jugoslavenski leksikografski zavod, 109.

²²¹ PROHASKA, Karlo – podatke o ovom glazbeniku nismo pronašli u dostupnoj leksikografskoj literaturi.

²²² KLEPAČ, Rudolf (1913. – 1994.), fagotist i glazbeni pedagog. Od 1926. godine započinje s učenjem fagota u vojnoj glazbenoj školi u Vršcu, a od 1940. nastavlja u srednjoj školi Muzičke akademije u Zagrebu u klasi Antuna Kubika. Godine 1945. postaje prvi profesor fagota na Muzičkoj akademiji. Bogatu koncertnu djelatnost započinje kao član Komornog radijskog orkestra Zagreb, a nastavlja od 1945. u: orkestru Hrvatskog narodnog kazališta, u Zagrebačkom duhačkom kvintetu (čiji je osnivač) i Državnom simfonijskom orkestru (danas Zagrebačka filharmonija). U periodu od 1955. do umirovljenja 1978. djeluje u Salzburgu kao: profesor fagota i komorne glazbe na Akademiji za glazbu i scensku umjetnost Mozarteum, solo-fagotist Mozarteum orkestra, osnivač i dugogodišnji umjetnički voditelj Salzburškog serenadnoga ansambla i salzburškog puhačkoga komornog društva. Kao solist i komorni glazbenik ostvario je međunarodnu karijeru započetu 1954. godine na salzburškim Svečanim igrama. Dobitnik je austrijske Medalje Maxa Reinhardta 1962. i Nagrade za životno djelo Vladimir Nazor 1987. Usp. PINTAR, Marijana (2009), KLEPAČ, Rudolf, u: *Hrvatski biografski leksikon*, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, <http://hbl.lzmk.hr/clanak.aspx?id=216> (preuzeto 23. 2. 2019.).

²²³ ŠUGH ŠTEFANEC, Milena (1884. – 1957.), operna pjevačica. Pjevanje uči na glazbenoj školi Hrvatskog glazbenog zavoda u Zagrebu i na bečkom konzervatoriju. Odmah nakon završnog ispita debitira 1908. u Gradskom kazalištu u Linzu (gdje nastupa do 1919.), a 1909. prihvaća stalni angažman u novoutemeljenoj Hrvatskoj operi koji traje sve do njezina umirovljenja 1927. Nakon angažmana u operi u Pragu, godine 1910. odlazi u Darmstadt gdje ostaje tri godine. U svojoj pjevačkoj karijeri ostvarila je preko četrdesetak različitih uloga od kojih se ističu njezina interpretacije Wagnerovih likova. Usp. KOS, Koraljka (1977), ŠUGH ŠTEFANEC, Milena, u: *Muzička enciklopedija*, 3. sv., Krešimir Kovačević (ur.), Zagreb: Jugoslavenski leksikografski zavod, 518 – 519.

²²⁴ LHOTKA KALINSKI, Ivo (1913. – 1987.), hrvatski skladatelj i pjevački pedagog. Studij kompozicije i pjevanja završava na Muzičkoj akademiji u Zagrebu, a usavršavanje kompozicije u Rimu. Bogatu pedagošku djelatnost na srednjoj glazbenoj školi i Muzičkoj akademiji u Zagrebu pratimo kroz dvije glazbene discipline: pjevanje i kompoziciju. Od 1967. postaje pročelnik Odjela za solo-pjevanje na zagrebačkoj akademiji. U velikom skladateljskom opusu oslanja se na veliku tradiciju hrvatske narodne glazbe koju unosi u svoja mnogobrojna vokalna, orkestralna, klavirska i scenska djela. Poseban interes Lhotke nalazimo u stvaranju televizijskih opera za koja piše i libreta: *Analfabeta*, *Putovanje*, *Dugme* i *Vlast* u kojima napušta tradicijske tonalne osnove. Autor je mnogobrojnih zbirki napjeva, urednik notnih izdanja drugih skladatelja te autor priručnika *Tehnika pjevanja* i

Studio opernog pjevanja: Mladen Bašić (*korepeticija*), Milan Sachs

Dirigiranje: Milan Sachs, Fridrik Rukavina,²²⁵ Boris Papandopulo²²⁶

Kompozicija: Franjo Dugan st., Elly Lerch Bašić

Orgulje: Franjo Dugan st.

Muzička teorija: Franjo Dugan st., Elly Lerch Bašić

Harmonija, Kontrapunkt, Solfeggio, Analiza muzičkih formi, Slušanje muzike: Elly Lerch Bašić.

U radu Dine Tiljak nalazi se popis nastavnika i učenika iz njihove klase za školsku godinu 1932./33. koji navodimo u cijelosti:

„Prof. Evgenij Vaulin, klavir – učenici/ce Kendelić i Tomičić.

Prof. Rukavina, dirigent.

Prof. Raoul Weidenhoffer – učenici/ce Alkalay, Felser, Grković, Halambek, Juričko, Knopp, Kovač, Oterman, Počujka, Tarbuk, Tischler, Winkelsberg.

Prof. Ivo Prišlin, klavir – Bleicher, Brnjas, Brodarić, Burgolić, Cvjetković, Donković, Heiligstein, Kisir, Knopp, Mali, Marjanović, Miletić, Negler, Počujka, Ročić, Sever, Smiljanić, Vinkelsberg, Župančić, Zvezdik.

Prof. Elly Lerch-Prišlin, klavir – Alkalay, Andraković, Dvojković, Dvoraček, Farčić, Franculj, Hofman, Ivanek, Jugović, Kumelj, Kunštek, Marjanović, Smiljanić, Veseli, Vukušić, Zagar.

Umjetnost pjevanja. Usp. PINTAR, Marijana i VRBANIĆ, Vilena (2013), LHOTKA KALINSKI, Ivo, u: *Hrvatski biografski leksikon*, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, <http://hbl.lzmk.hr/clanak.aspx?id=11776> (preuzeto 23. 4. 2019.).

²²⁵ RUKAVINA, Fridrik (1883. – 1940.), hrvatski dirigent. Glazbu počinje učiti na glazbenoj školi Hrvatskog glazbenog zavoda u Zagrebu i privatno kod Ivana Zajca. Studira na Konzervatoriju u Pragu, a privatno se usavršava u Milanu kod Arriga Boita. Bogatu umjetničku karijeru dirigenta započinje u Ljubljani te nastavlja u Lavovu, a vrlo brzo postaje dirigent varšavske filharmonije. Njegovo djelovanje pratimo i na funkcijama institucija koncertnog djelovanja: dirigenta i zamjenika direktora Zagrebačke opere, direktora Ljubljanske opere, intendanta Hrvatskog narodnog kazališta u Osijeku, direktora Zagrebačke opere i dirigenta Opere i Filharmonije u Pragu. Usp. KOS, Koraljka (1977), RUKAVINA, Fridrik, u: *Muzička enciklopedija*, 3. sv., Krešimir Kovačević (ur.), Zagreb: Jugoslavenski leksikografski zavod, 244.

²²⁶ PAPANOPULO, Boris (1906. – 1991.), skladatelj, dirigent i glazbeni pisac. Studira kompoziciju na Muzičkoj akademiji u Zagrebu gdje 1929. godine diplomira u klasi Blagoje Berse. Od 1925. do 1928. paralelno studira dirigiranje u Beču. Bogatu dirigentsku djelatnost započinje 1928.: prvo u pjevačkom društvu *Kolo*, zatim u Društvenom orkestru Hrvatskog glazbenog zavoda u Zagrebu, u Operi HNK, u Simfonijskom orkestru Radio stanice Zagreb, u Operi Narodnog kazališta u Sarajevu i kazalištu Komedija. U periodu od 1935. do 1938. radi kao profesor na Gradskoj muzičkoj školi u Splitu, a od 1946. do 1948. i 1953. do 1959. postaje direktor Opere na Rijeci. Skladateljski opus Borisa Papandopula je jedan od najvećih i najvažnijih u cjelokupnoj hrvatskoj glazbenoj povijesti ne samo opsegom nego i umjetničkom kvalitetom kojom je obilježio hrvatsku glazbenu umjetnost 20. stoljeća. Usp. KRPAN, Erika (2016), PAPANOPULO, Boris, u: *Hrvatski biografski leksikon*, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, <http://hbl.lzmk.hr/clanak.aspx?id=11916> (preuzeto 23. 2. 2019.). Usp. LEDERER, Ana (2003), *Redatelj Tito Strozzi*, Zagreb: Meandar, 45.

Prof. Ećimović

Prof. Dugan.²²⁷

Podatke o mjesečnom plaćanju nastavnika škole „Beethoven“ nalazimo kod Tiljak i primjećujemo različite iznose: Weiderhoffer 1425, Lerch Prišlin 1910, Prišlin 1980, Ećimović 10 250, Vaulin 10 250 te Rukavina 18750 dinara.²²⁸

Svi navedeni profesori Muzičke škole „Beethoven“ obilježili su razvoj hrvatske glazbene kulture tog vremena kako sa svojom pedagoškom djelatnošću tako i svojim koncertnim djelovanjima u zemlji i inozemstvu. Većina njih školovala se i usavršavala na vrlo cijenjenim institucijama glazbenog obrazovanja u inozemstvu te su tako bili svjedoci i promotori tadašnjih europskih stremljenja glazbene kulture i pedagogije u Hrvatskoj. Elly Bašić je imala vrlo jasne stavove u stvaranju novih kreativnih pristupa u glazbenoj pedagogiji i zato su joj pomagali s jedne strane afirmirani profesori, a s druge njihovi studenti – njezine kolege koji postaju najveća imena hrvatske glazbene pedagogije 20. stoljeća, kako navodi Stanislav Tuksar:

„Najveći glazbeni pedagozi 20. st. u Hrvatskoj bili su Vaclav Huml (violina), Svetislav Stančić (glasovir), Rudolf Matz i Antonio Janigro (violončelo) te Blagoje Bersa i Stjepan Šulek (kompozicija). Njih je okruživala i za njima slijedila plejada njihovih učenika i nastavljača koji su, osobito na violini i glasoviru, činili internacionalno poznate zagrebačku violinsku i klavirsku školu.“²²⁹

Zanimljiv je podatak da većina mladih profesora, nezadovoljna s uobičajenim glazbeno-pedagoškim konceptima u ostalim institucijama glazbenog obrazovanja, u nastavi instrumenata ili teorijskih predmeta, u školi „Beethoven“ započinju modificiranje uvriježenih pedagogija kojima se bave. Uz Melitu Lorković, koja je primijenila i oblikovala svoju novu koncepciju poduke klavira,²³⁰ na školi djeluju Evgenij Vaulin i Marijan Feller, studenti uvaženog klavirskog pedagoga profesora Stančića. Sloboda primjene i ispitivanje novih principa klavirske pedagogije u školi „Beethoven“ omogućava im kreiranje vlastitih klavirskih pedagogija, nastavljajući ih razvijati i na drugim institucijama svoga djelovanja, kojima pridonose raznolikosti zagrebačke pijanističke kulture.²³¹ Tako Evgenij Vaulin svoje djelovanje

²²⁷ TILJAK, Dina (2005), *Elly Bašić – tragovi i vizije. Pokušaj približavanja jednom fenomenu glazbene kulture*, diplomski rad, Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Muzička akademija, 28.

²²⁸ Usp. Isto.

²²⁹ TUKSAR, Stanislav (2000), *Kratka povijest hrvatske glazbe*, Zagreb: Matica Hrvatska, 109.

²³⁰ Usp. BAŠIĆ, Elly (1968), *Povijesni razvoj Funkcionalne muzičke škole u Zagrebu*, O. E. B., 22/39, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta u Zagrebu, 2.

²³¹ Usp. LORKOVIĆ, Radovan (2011), “Evgenij Vaulin, Marijan Feller i ostali zaboravljeni klavirski pedagozi”, *Tonovi*, god. 57, br. 26/1, Zagreb: Hrvatsko društvo glazbenih i plesnih pedagoga, 103. Usp. MIROŠEVIĆ, Josip

nastavlja na Muzičkoj akademiji u Zagrebu na kojoj je zaposlen od 1932. u trajnom zvanju stalnog profesora.²³² U dopisu iz 1933. kojim najavljuje svoj odlazak zbog nedostatka vremena uslijed povećanja nastavnčkih obveza na Muzičkoj akademiji,²³³ vidljivo je veliko poštovanje i zahvalnost prema „upraviteljici Elly Lerch-Prišlin“²³⁴ (vidi Prilog 25). Marijan Feller od 1929. do 1941. sa svojom suprugom uvaženom pijanisticom Dorom Gušić (Gussich) vodi svoj privatni studio „Feller – Gussich“, a od 1945. do 1958. djeluje kao docent na Muzičkoj akademiji u Zagrebu.²³⁵

Antonio Janigro je tijekom šestogodišnjeg rada na Muzičkoj školi „Beethoven“ od 1939. do 1945. ispitivao i oblikovao nove puteve u nastavi violončela²³⁶ i stvarao svoju suvremenu metodu rada koju je kasnije s Rudolfom Matzom razradio i ugradio u poznatu *Modernu školu violončela*. Rezultat njihove suradnje je knjiga *Prve godine violončela* koja postaje osnovni udžbenik za violončelo u našim glazbenim školama i u inozemstvu.²³⁷ Razgovor kojeg Elly Bašić vodi s Antoniom Janigrom 1939. povodom suradnje u školi „Beethoven“ pokazuje njegovo razumijevanje i otvorenost prema novom idejnom konceptu u glazbenoj pedagogiji koji se u potpunosti razlikovao od onog kojeg je morao provoditi na Muzičkoj akademiji.²³⁸ Nakon kratkog razgovora u kojem su vrlo brzo dogovorili suradnju, Elly Bašić navodi u emisiji TV Zagreb:

„...i onda je Janigro postavio na mene jedno izuzetno pitanje koje me posebno oduševilo. Pita me: „Da li ja ovdje kod vas moram raditi kao što bih morao raditi u Gundulićevoj ulici (to je bio pojam za nižu i srednju muzičku školu pri Akademiji – i mi smo to zvali Gundulićeva ulica) ili bih smio raditi onako kako bih ja volio raditi.“ Ja sam ludo oduševljeno rekla: „Ja vas molim da ne radite kao u Gundulićevoj ulici“, jer je ta cijela moja škola „Beethoven“ bila koncipirana upravo kao istraživačka, za pronalaženje novih, drugačijih,

(1974), *Dokument Udruženja funkcionalaca Jugoslavije* kojim se predlaže Republickom Savjetu za prosvjetu i kulturu Hrvatske Republičkog fonda „Ivan Filipović“ u Zagrebu Elly Bašić za nagradu za životno djelo, O. E. B., 33/44, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 3.

²³² Usp. BLAŽEKOVIĆ, Zdravko (1981), „Popis radnika Muzičke akademije u Zagrebu (1920/21 – 1980/81)“, u: *Muzička akademija u Zagrebu 1921 – 1981*, Koraljka Kos (ur.), Zagreb: Muzička akademija u Zagrebu, 112.

²³³ Evgenij Vaulin je predavao klavir na srednjoj školi Muzičke akademije koja je u tom periodu organizirana prema konzervatorijskom obliku glazbenog obrazovanja.

²³⁴ VAULIN, Evgenij (1933), *Dopis Evgenija Vaulina Elly Bašić iz 1933.*, Zagreb: Osobni arhiv Relje Bašića.

²³⁵ Usp. BLAŽEKOVIĆ, Zdravko (1981), „Popis radnika Muzičke akademije u Zagrebu (1920/21 – 1980/81)“, u: *Muzička akademija u Zagrebu 1921 – 1981*, Kos Koraljka (ur.), Zagreb: Muzička akademija u Zagrebu, 105.

²³⁶ U intervjuu Elly Bašić nalazimo podatak da je Antonio Janigro predavao i kontrabas. Usp. WAGNER, Aleksandra (1990), „Što je glazbi škola?“, *OKO*, br. 8, 19. 4. 1990., 31. Usp. BAŠIĆ, Elly (1968), *Povijesni razvoj Funkcionalne muzičke škole u Zagrebu*, O. E. B., 22/39, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta u Zagrebu, 2.

²³⁷ Usp. NAGY, Milan (1981), „Odjel za gudačke instrumente i gitaru (VI)“, u: *Muzička akademija u Zagrebu 1921 – 1981*, Koraljka Kos (ur.), Zagreb: Muzička akademija u Zagrebu, 53.

²³⁸ Antonio Janigro 1939. godine nakon smrti Milovana Ećimovića preuzima njegovo mjesto profesora Muzičke akademije, a isto tako i u školi „Beethoven“.

suvremenijih putova u muzičkoj pedagogiji, posebno sa djecom. I tu je počela naša velika suradnja, koja je trajala jedno šest godina sve do kraja rata.“²³⁹

U školi „Beethoven“, uz Ljudevita Dobronyja, Jaroslava Fronta, Ivana Pinkave, Raoula Weidenhofferera koji traže nove tehnike u nastavi violine,²⁴⁰ Stjepan Šulek započinje svoj pedagoški rad na violini koji nastavlja razvijati na Muzičkoj akademiji na kojoj kao profesor violine djeluje od 1945. do 1947. godine.²⁴¹

Na *Plakatu Muzičke škole „Beethoven“* iz osobnog arhiva Relje Bašića²⁴² kojim se oglašavaju upisi u 14. školsku godinu 1942./43., navedeni su nastavnici: Mladen Bašić, Antonio Janigro, Elly Lerch-Bašić, Ivo Lhotka-Kalinski, Boris Papandopulo i Stjepan Šulek.

Veliki doprinos svih profesora u cjelovitom glazbenom razvoju polaznika škole vidljiv je u čestim produkcijama²⁴³ učenika različitih odjeljenja. Muzička škola „Beethoven“ u nedostatku svoje koncertne dvorane godišnje produkcije održava u tada obnovljenoj i osuvremenjenoj velikoj dvorani Hrvatskog glazbenog zavoda²⁴⁴ što potvrđuje program produkcije učenika klavirske klase Elly Bašić.²⁴⁵ Uzimajući u obzir veliki broj polaznika škole i različitost instrumenata koje su svirali, javne produkcije svojom su kvalitetom izvođenja pridonosile obogaćenju kulturnog života Zagreba što nam potvrđuje afirmativni osvrt u tjednom časopisu „Svijet“ iz 1936.:

„Produkcije ove škole su javne te su sve dosadašnje pokazale vanredne uspjehe kod djece do 11. godine, kao i kod odraslijih učenika.“²⁴⁶

Svi profesori Muzičke škole „Beethoven“ bili su vrhunski glazbeni pedagozi – nastavnici,²⁴⁷ koji su i kao odgajatelji postajali uzori osobnih, kulturnih, društvenih i profesionalnih vrednota, znanja i ponašanja koje su prenosili svojim učenicima. Uz sustavno glazbeno obrazovanje koje

²³⁹ KOLAK, Minja (2005), Intervju iz emisije TV Zagreb (1989) „Elly Bašić o školi Beethoven i Janigru“, u: *Glazbeno učilište Elly Bašić 1965. – 2005.*, Nataša Perak Lovričević (ur.), Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić, 55.

²⁴⁰ Usp. BAŠIĆ, Elly (1968), *Povijesni razvoj Funkcionalne muzičke škole u Zagrebu*, O. E. B., 22/39, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta u Zagrebu, 2.

²⁴¹ Usp. NAGY, Milan, „Odjel za gudačke instrumente i gitaru (VI)“, u: *Muzička akademija u Zagrebu 1921 – 1981*, Koraljka Kos (ur.), Zagreb: Muzička akademija u Zagrebu, 52. Usp. KLOBUČAR, Anđelko (1981), „Odjel za kompoziciju i glazbenu teoriju“ (I), u: *Muzička akademija u Zagrebu 1921 – 1981.*, u: Kos Koraljka, Zagreb: Muzička akademija u Zagrebu, 18.

²⁴² Usp. *** (1942), *Plakat Muzičke škole „Beethoven“*, Zagreb: Osobni arhiv Relje Bašića.

²⁴³ Uobičajeni naziv za koncerte učenika u institucijama glazbenog obrazovanja je *produkcija* ili *javna produkcija*, a u vremenu djelovanja škole „Beethoven“ nalazimo naziv *javna priredba*. Usp. *** (1935), *Raspored javne priredbe Muzičke škole „Beethoven“*, O. E. B. 2/10, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

²⁴⁴ Usp. ŠABAN, Ladislav (1982), *150 godina Hrvatskog glazbenog zavoda*, Zagreb: Hrvatski glazbeni zavod, 132.

²⁴⁵ Usp. *** (1935), *Raspored javne priredbe Muzičke škole „Beethoven“*, O. E. B., 2/10, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

²⁴⁶ *** (1936), *Obavijest o Muzičkoj školi „Beethoven“*, Zagreb: Osobni arhiv Relje Bašića.

²⁴⁷ Usp. ŽUPANOVIĆ, Lovro (1980), *Stoljeća hrvatske glazbe*, Zagreb: Školska knjiga, 279.

je bilo na vrlo visokoj razini, njihova odgajateljska sposobnost postaje uz glazbu snažno sredstvo pedagoga²⁴⁸ u izgradnji moralnih stavova učenika koji neprestano promatraju i procjenjuju kvalitetu svojih profesora kroz njihova djelovanja, odlučivanja i odnošenja prema drugima.²⁴⁹ U okruženju ljepote odnosa s profesorima koji su produbljavali svoje spoznaje u nespontanom glazbeno-pedagoškom radu, učenici su doživljavali umirujuće povjerenje u odrasle koji su ih glazbeno obrazovali i glazbom odgajali na njihovom putu k odraslosti.²⁵⁰

O zbiljskom autoritetu koji se nikad ne stvara krutošću ili silom, već neautoritativnim podučavanjem koje se ostvaruje jedino u bliskom i toplom odnosu nastavnika i učenika govori Berković:

„Dopustite mi da se od vas oprostim u ime svih živih učenika Glazbene škole Beethoven! Jedne male privatne pedagoške ustanove, koja je bila privatna po svemu: po vašem privatnom egzistencijalnom riziku; po tome što smo se tamo osjećali kao doma, a bili smo u vašem privatnom stanu; po tome što smo bili okruženi privatnom brigom i osjetljivošću za naše male privatne osobnosti, kao i po tome što smo i na sve to odgovarali svojom privatnom sklonošću prema glazbi, ljubavlju koja možda i nije bila toliko plodna koliko nježna, i kako se danas čini, doživotna.“²⁵¹

²⁴⁸ Usp. MIČIJA PALIĆ, Martina, VASILJ, Denis (2014), „Integracija glazbe u program obveznog predškolskog odgoja i obrazovanja – male škole”, u: *Pedagogija, obrazovanje i nastava*, Neven Hrvatić, Anita Lukenda, Slavica Pavlović, Vedrana Spajić Vrkaš, Mario Vasilj (ur.), Mostar: Fakultet prirodoslovno-matematičkih i odgojnih znanosti Sveučilišta u Mostaru, 313.

²⁴⁹ Usp. PRANJIĆ, Marko (2001), *Pedagogija*, Zagreb: Hrvatski studiji Sveučilišta u Zagrebu, 259.

²⁵⁰ Usp. CARLGREN, Frans (1990), *Odgoj ka slobodi: pedagogija Rudolfa Steinera*, Zagreb: Društvo za waldorfsku pedagogiju, 116.

²⁵¹ BERKOVIĆ, Zvonimir (2005), „Apostol glazbe“, u: *Glazbeno učilište Elly Bašić 1965. – 2005.*, Nataša Perak Lovričević (ur.), Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić, 11.

2. 2. 3. Prva sinteza glazbeno-pedagoškog i istraživačkog rada Elly Bašić – traženje i stvaranje novih pristupa u glazbenoj pedagogiji

U razdoblju od 1929. do 1945. Elly Bašić tražeći nove suvremenije puteve u glazbenoj pedagogiji, u Muzičkoj školi „Beethoven“ provodi „praktično eksperimentalna i muzikološko-naučna ispitivanja“²⁵² kreirajući i razvijajući svoj jedinstveni Nastavni plan i program kojeg implementira u praksi škole. Rezultat dugogodišnjeg rada je spoznaja o potrebi konstantne promjene u nastavnoj praksi i stvaranje *elastičnog nastavnog programa*²⁵³ koji njoj i njezinim suradnicima daje slobodu i stvaralačku mogućnost kreiranja pojedinačnih pedagogija glazbenih disciplina kojima se bave i njihovim povezivanjem u integralnu cjelinu.

Tijekom šesnaestogodišnjeg pedagoškog i organizacijskog djelovanja kroz školu „Beethoven“ uočava se njezina stručna, znanstvena, odgajateljska i nadasve ljudska posvećenost problemu odgojnog i glazbeno-pedagoškog djelovanja u vremenu bitnih promjena u pedagogiji općenito. Kao velika poznavateljica grčke povijesti i kulture često je na predavanjima govorila o Platonovom kritičkom prihvaćanju prošlosti koje je dovelo do prihvaćanja tradicijskih modela u glazbi.²⁵⁴ Uz prihvaćanje i primjenu modela tradicionalne glazbene pedagogije u nastavi koju shvaća kao polazni autoritet, Elly Bašić se oslanja na njezine povijesno potvrđene vrijednosti,²⁵⁵ kritički promišlja i istražuje te dolazi do spoznaje o potrebi stvaranja suvremene glazbene pedagogije kojoj nije jedini cilj glazbeno obrazovanje budućih profesionalnih glazbenika nego i glazbeni odgoj djece i mladih s velikom posvećenošću problemima njihovog odgojnog i humanog razvoja. Svjesna velike odgovornosti učiteljskog poziva kao produžetka roditeljskog, postavlja visoke zahtjeve sebi i suradnicima u prenošenju znanja, vještina, načina poučavanja i odgajanja kako bi se ostvarilo etičko načelo učiteljskog kodeksa u pedagogiji o čemu govori Delibašić:

²⁵² BAŠIĆ, Elly (1968), *Mapa s prijepisima*, O. E. B. 10/30, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

²⁵³ Vidi o tome u poglavlju 2. 2. 1.

²⁵⁴ Usp. BAŠIĆ, Elly ((1984), *Stručno predavanje Elly Bašić za nastavnike* održano u Funkcionalnoj muzičkoj školi u Zagrebu u ožujku 1984. Usp. JURIC, Monika (2011), „Teorija ethosa i pojam paideie u Platonovim i Aristotelovim promišljanjima o glazbi“, u: *Arti musices*, god. 42, br. 1., Stanislav Tuksar (ur.), Zagreb: Hrvatsko muzikološko društvo i Odsjek za povijest glazbe HAZU i Muzička akademija Sveučilišta u Zagrebu, 40.

²⁵⁵ Usp. CHACIŃSKI, Jaroslaw (2009), „Glazba i glazbena pedagogija u Poljskoj – nezavršeni process promjene povijesne svijesti“, *Tonovi*, god. 24 (1), br. 53., Zagreb: Hrvatsko društvo glazbenih i plesnih pedagoga, 51.

„...obveza odgajanja i osposobljavanja za život, koja u svih ostalih živih bića pripada strogo „roditeljima“, u ljudskom se rodu širi na svakoga tko je sposoban predati znanje i vještinu i tko zna poučiti.“²⁵⁶

Iako svoju novu glazbenu pedagogiju stvara u slobodi organizacije strukture i sadržaja u školi „Beethoven“, njezin rad podliježe tijekom svih šesnaest godina stručnoj procjeni izaslanika nadležnih državnih i prosvjetnih institucija. Izuzetno pozitivno ocjenjivana Muzička škola „Beethoven“ uvelike utječe na razvoj glazbenog školstva u Hrvatskoj, implementacijom novih tendencija na reformiranje cjelokupnog glazbeno-obrazovnog sustava koji će u drugoj polovini 20. stoljeća dobiti okvire kakve poznajemo danas. Razdoblje škole „Beethoven“ za Elly Bašić bilo je vrijeme traženja, stvaranja i provjeravanja novog glazbeno-pedagoškog koncepta o kojem Bašić govori:

„Bilo mi je važno da škola i praktično i znanstveno istražuje nove putove – da traži odgovore na pitanja: Što je to dijete, što je to dijete u svom razvoju do čovjeka i Što je to glazba koja može mnogo učiniti u tom procesu.“²⁵⁷

Ovaj temeljni koncept u kasnijoj razvojnoj fazi dovodi do stvaranja jedinstvene glazbene pedagogije *Funkcionalne muzičke pedagogije* što potvrđuje Bašić u svom referatu iz 1983.:

„Tu se rodila i sazrijevala i Funkcionalna muzička pedagogija i njene metode rada.“²⁵⁸

Zatvaranjem svih privatnih škola u Zagrebu 1945. Ministarstvo prosvjete poziva Elly Bašić na suradnju u osnivanju nove Gradske muzičke škole o čemu ona piše u mapi *Kalendar rada*:

„Zadivljeni radom Muzičke škole „Beethoven“, šefovi muz. odjeljenja Min. Prosvj. Nikola Hercigonja i Stanka Vrinjanin pozivlju me, da prenesem kao šef teorijskog odjela, svoja „velika iskustva, velike sposobnosti i eksperimentalni način rada škole „Beethoven“ u Gradsku muzičku školu koja treba time da se suprostavi konzervativnom dotadanjem radu Muzičke Akademije.“²⁵⁹

²⁵⁶ DELIBAŠIĆ, Asim (2012), „Usporedba i tumačenje etičkih načela učiteljskoga i liječničkoga kodeksa“, u: *Suvremena pitanja – časopis za prosvjetu i kulturu*, god. VII, br. 14., Ivan Sivrić (ur.), Mostar: Matica Hrvatska u Mostaru, 28 – 29.

²⁵⁷ WAGNER, Aleksandra (1990), „Što je glazbi škola?“, *OKO*, br. 8, 19. 4. 1990., 31.

²⁵⁸ BAŠIĆ, Elly (1983), Referat na Osnivačkoj skupštini Udruženja za unapređivanje Funkcionalne muzičke pedagogije u Zagrebu 1. 3. 1983., *Društveno – znanstveni značaj unapređivanja Funkcionalne muzičke pedagogije*, O. E. B., 23/38, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 4.

²⁵⁹ U literaturi nalazimo podatak da je i Natko Devčić bio jedan od “šefova” tog odjela. BAŠIĆ, Elly (1953), *Rukopis iz mape Kalendar*, O. E. B., 2/26, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 3. Usp. WAGNER, Aleksandra (1990), „Što je glazbi škola?“, *OKO*, br. 8, 19. 4. 1990., 31.

Detaljna analiza arhivske građe iz Ostavštine Elly Bašić, a posebice dokumenta *Obrazloženje načina rada u muzičkoj školi „Beethoven“ kao dodatak Nastavnom planu*, daje nam uvid u prvu sintezu glazbeno-pedagoškog i istraživačkog djelovanja Elly Bašić koja je podijeljena u četiri glavne *principijelne napomene*.²⁶⁰ One su rezultat sustavnog vođenja i razvijanja nastavnog procesa glazbenog obrazovanja koji se ostvarivao u različitim glazbenim disciplinama kroz međusobno povezivanje njihovih sadržaja.

1. „Osnovni i prvi princip nastave jest **stavljanje artizma u prvi red**, a tehničkog savladavanja materijala tek u drugi. Potpuno i po mogućnosti ležerno vladanje svim tehničkim materijalom, kao uslov za artistski rad.“²⁶¹

U želji da se kod učenika ne identificira tehnika s artizmom te da se savršenim tehniciranjem ne zatire razvoj individualnog i kreativnog izraza, bilo je potrebno u nastavni proces uvesti promjene. Svjesna da preveliko naglašavanje tehničkog aspekta u glazbenom obrazovanju, a zanemarivanje umjetničkog i kreativnog ne stvara glazbenike nego prazne artiste,²⁶² Elly Bašić stvara novu koncepciju uzajamnog horizontalnog i vertikalnog nadovezivanja sadržaja svih glazbeno-teorijskih predmeta. Da bi se to ostvarilo, bilo je potrebno uvesti neke pripremne predmete kojima je osnovni zadatak teorijski i tehnički obraditi određenu glazbenu disciplinu, koja će se sljedeće školske godine obrađivati s glazbeno-umjetničkog aspekta. Primjer za to su: *Dječji tečaj* koji djecu priprema za savladavanje tonalnog sistema u *Solfeggiu* I i II te atonalnog sistema²⁶³ u *Solfeggiu* III; nastavni predmeti *Teorija* I i II u kojima se savladavaju osnovni elementi budućeg predmeta *Harmonije*; nastavni predmet *Polifonija* kao priprema za

²⁶⁰ Elly Bašić u svom sažimanju rezultata nastave i principa nove glazbene pedagogije u okviru Muzičke škole „Beethoven“ koristi izraz *principijelne napomene*.

²⁶¹ Izraz *artistski* Elly Bašić koristi za iskazivanje visoke razine umjetničkog izražavanja koja je posljedica vještina i cjelokupnog znanja glazbenika. BAŠIĆ, Elly (1945), *Dokument Obrazloženje načina rada u muzičkoj školi „Beethoven“ kao dodatak Nastavnom planu*, O. E. B., 12/32, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1.

²⁶² HARNONCOURT, Nikolaus (2005), *Glazba kao govor zvuka*, Zagreb: Algoritam, 24.

²⁶³ *Atonalni sistem* je naziv koji Elly Bašić koristi za atonalitetnost i po prvi put ga uvodi u niže razrede osnovne glazbene škole. Zbog zahtjevnosti izvođenja atonalnih primjera iz glazbene literature, u nastavnim programima solfeggia za osnovnu glazbenu školu ne nalazimo atonalnost kao dio nastavnog sadržaja. Tek u srednjoj školi u programu 4. razreda solfeggia uvodi se atonalitet u nastavnoj jedinici „Izvantonalne, intervalske vježbe i primjeri (XX. st.) Usp. REPUBLIKA HRVATSKA Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, (2008), *Nastavni planovi i programi za srednje glazbene i plesne škole*, Zagreb: Hrvatsko društvo glazbenih i plesnih pedagoga, 19. Usp. BAŠIĆ, Elly (1945), *Dokument Obrazloženje načina rada u muzičkoj školi „Beethoven“ kao dodatak Nastavnom planu*, O. E. B., 12/32, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1.

*Kontrapunkt te Harmonija koja s Kontrapunktom anticipira glazbeno-kreativan predmet Kompoziciju.*²⁶⁴

Upravo u nastojanju da glazbeno-teorijski predmeti budu više zastupljeni u nastavi, a da pri tom kroz bolje rezultate učenika ostvare svoju primarnu funkciju cjelovitog glazbenog obrazovanja, Elly Bašić stvara novi princip glazbeno-teorijske nastave kojom uspostavlja ravnopravan odnos teorijskih predmeta i instrumenata koji danas spada u opće usvojene principe nastave u glazbenim školama.²⁶⁵

2. „Drugi važni princip sastoji se u nastojanju, da se omogući individualni razvitak /prema talentu i intelektu/ svakog pojedinca, a ujedno da se **srednji rezultat digne iznad uobičajene razine**. Radi se o tome, da talentirana djeca u svom radu i napretku ne budu zadržavana od slabije nadarene djece, a ova opet, na očigled nadmoći onih prvih, da ne budu opterećena nekim osjećajem malovrijednosti.“²⁶⁶

Svjesna da realizacija ovog principa zahtijeva velike organizacijske i sadržajne promjene, ali i velike promjene u svijesti nastavnika, provodila ih je sistematično kroz nekoliko godina. Tehnički ovaj princip je proveden kroz brojčano male razrede (kako bi nastavnik imao dovoljno vremena na svakom satu za pojedinačni rad s učenicom), koji su na samom početku školske godine privremeno formirani. Elastičnost nastavnog plana i programa omogućavala je nastavniku da već nakon mjesec ili dva mjeseca pregrupira razred prema sposobnostima i mogućnostima pojedinih učenika. Pregrupiranje je bilo moguće i tijekom školske godine, a ovisilo je o napretku pojedinih učenika što je dovelo do postojanja grupa različitih razina. Ovakav način rada omogućavao je Elly Bašić da postavljenju tezu *Svako normalno dijete imade prirodan sluh. Kod djece kod kojih se to ne goji i ne pazi, zahiri sluh, upravo kao i tijelo koje se ne njeguje*, nadalje provjerava u nastavnoj praksi.²⁶⁷

Uvođenjem sistema ocjenjivanja na kraju školske godine po kojem pojedini učenici mogu, ako posjeduju znanje i sposobnost, položiti i nekoliko semestara, a pojedini učenici koji su ispod prosjeka sa svojim znanjem i sposobnostima mogu završiti samo jedan semestar određenog

²⁶⁴ Usp. BAŠIĆ, Elly (1945), *Dokument Obrazloženje načina rada u muzičkoj školi „Beethoven“ kao dodatak Nastavnom planu*, O. E. B., 12/32, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1.

²⁶⁵ Usp. BAŠIĆ, Elly (1953), *Rukopis iz mape Kalendar*, O. E. B., 2/26, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1.

²⁶⁶ BAŠIĆ, Elly (1945), *Dokument Obrazloženje načina rada u muzičkoj školi „Beethoven“ kao dodatak Nastavnom planu*, O. E. B., 12/32, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1.

²⁶⁷ Usp. BAŠIĆ, Elly (1938), *Obavijest roditeljima o otvaranju dječjeg tečaja*, O. E. B., 17/36, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1.

razreda i sljedeće godine nastaviti drugi semestar²⁶⁸ ostvaren je u cijelosti individualan pristup i praćenje razvoja svakog učenika ponaosob. Da je takva organizacija u praksi bila jednostavno realizirana potvrđuje Elly Bašić:

„Naše je iskustvo pokazalo da je to vrlo lako provoditi, pogotovo ako je nastavnik elastičan i ima malo ljubavi za samu stvar, naročito pak za djecu.“²⁶⁹

Ono što je posebnost individualnog pristupa u nastavi Elly Bašić – međusobna interakcija učenika u radu na nastavnim predmetima *Kontrapunkt* i *Harmonija* ostvarena je tako da bolji učenici rade sa slabijima (naravno u dogovoru s nastavnikom) čime se intenzivira nastavnikov rad, a kod učenika razvija pedagoški interes.²⁷⁰ Omogućavanjem praktičnog pedagoškog rada učenika koji postižu vrhunske rezultate (budućih profesionalaca) kroz iskustvo rada s drugim učenicima, razvija kod prvih svjesnost o muzikalnosti kao prirodne datosti i onih učenika koji ne postižu takve rezultate. Tako se učenici ograničenih glazbenih sposobnosti ne osjećaju manje vrijednim i omogućava im se ugodna i opuštana atmosfera u nastavi koja im pomaže da se oslobode straha od neuspjeha. Upravo uz pomoć vještina i stvaranjem nove metodologije glazbeno-pedagoškog rada, Elly Bašić uspijeva u svojim nastojanjima podizanja uobičajene srednje razine ostvarenog uspjeha učenika koji u drugim institucijama glazbenog obrazovanja ne bi imali mogućnost opstanka. Time naviješta svoju cjeloživotnu borbu za svakog učenika u razredu, svjesna njegovih ograničenja, ali i sposobnosti. Vjerujući u svako dijete i imajući na umu da je svako dijete od rođenja inteligentno i otvoreno biće koje želi i može učiti,²⁷¹ traži od nastavnika da posebnu pozornost posvete onom pojedincu kojem nedostaje samopouzdanje i koncentracija kako bi pokušali otkloniti uzrok njegovog eventualnog neuspjeha.²⁷² Uvažavajući tempo kojim pojedini učenik postiže ishode učenja nastavnik kreira individualan program kojim će ih ostvariti. Ovim pristupom od nastavnika se očekuje da kontinuirano istražuje i pruža učeniku višestruke izbore u rješavanje određenog problema te primjenjuje kriterije vrednovanja

²⁶⁸ U tom periodu ocjenjivanje i procjenjivanje sposobnosti učenika određeno je kriterijem po kojem u sljedeći razred mogu ići samo učenici s ocjenom vrlo dobar i odličan, a ako posjeduju potrebno znanje omogućeno im je polaganje više semestara odjednom. Učenici s ocjenom dobar imaju mogućnost prelaza u novi semestar, ali pod uvjetom da paralelno ponavljaju semestar u kojem su bili ispod očekivane razine.

²⁶⁹ BAŠIĆ, Elly (1945), *Dokument Obrazloženje načina rada u muzičkoj školi „Beethoven“ kao dodatak Nastavnom planu*, O. E. B., 12/32, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1.

²⁷⁰ Usp. Isto.

²⁷¹ Usp. PRANJIĆ, Marko (2001), *Pedagogija*, Zagreb: Hrvatski studiji Sveučilišta u Zagrebu, 43.

²⁷² LETICA, Marina (2017), „Odgoj kroz glazbu“, u: *Što, kako i zašto? Vodič kroz posebnosti FMP*, Marina Letica (ur.), Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić, 17.

sukladne individualnim sposobnostima učenika i zahtjevima određene razine glazbenog obrazovanja.²⁷³

3. „Treći princip rada je svodjenje **teoretiziranja na minimum**, što je ustanovljeno već činjenicom, da muzika nije nauka već živa umjetnost, te joj kao takovoj nije potrebno svrstavanje eksperimentalnih podataka zbog sistematiziranja, u teoretske formule.“²⁷⁴

U praktičnom smislu to je značilo da *Solfeggio* kao centralni predmet nastave glazbe ne bude isključivo u službi nastave instrumenta koju je do tada imao. Uvođenjem muzičkog diktata i slobodnog skladanja *Solfeggio* postaje predmet koji za cilj postavlja kreativnost kao formu samostalnog i oslobođenog izražavanja.²⁷⁵ Velike promjene vidljive su i u nastavi ostalih glazbeno-teorijskih predmeta od kojih ističemo: rad na *Harmoniji* koji se isključivo odvija u formi sviranja na klaviru; *Kontrapunkt* u formi sviranja dviju dionica ili pjevanja kontrapunkta uz zamišljeni cantus firmus; *Historija muzike* uči se slušanjem raznih izvedbi glazbenih djela, a ne samo učenjem podataka; *Nauk o instrumentima* provode nastavnici instrumentalisti koji kroz sviranje i edukativni razgovor o instrumentu i njegovom povijesnom razvoju predstavljaju učenicima glazbenu literaturu dotičnog instrumenta. Ovaj novi princip rada u nastavi omogućava nastavniku vođenje učenika prvenstveno kroz emocionalan doživljaj glazbe koji postaje temelj u budućem teorijskom osvještavanju kroz različite glazbeno-nastavne predmete.²⁷⁶

4. „**Odgaj djaka glazbom usmjeren je što je više moguće modernistički** t.j. ne ostaje se na rezultatima klasika i romantizma, nego se teoretskom i artistskom analizom muzike /t.j. samom nastavom/ nastoji slijediti njen razvoj sve do zadnjih izražaja zadanih u kompozicijama majstora impresionizma, ekspresionizma itd. do danas. Oslobiditi djaka

²⁷³ Usp. MINISTARSTVO ZNANOSTI I OBRAZOVANJA (2017), *Nacionalni kurikulum za umjetničko obrazovanje*,

<https://mzo.gov.hr/UserDocsImages//dokumenti/Obrazovanje/NacionalniKurikulum/NacionalniKurikulumi//Nacionalni%20kurikulum%20za%20umjetni%C4%8Dko%20obrazovanje.pdf> (preuzeto 3. 7. 2020.), 11.

²⁷⁴ BAŠIĆ, Elly (1945), *Dokument Obrazloženje načina rada u muzičkoj školi „Beethoven“ kao dodatak Nastavnom planu*, O. E. B., 12/32, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 2.

²⁷⁵ Usp. KAZIĆ, Senad (2013), *Solfeggio: historija i praksa*, Sarajevo: Muzička akademija u Sarajevu. Institut za muzikologiju. 13. Usp. BAŠIĆ, Elly (1953), *Rukopis iz mape Kalendar*, O. E. B., 2/26, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1.

²⁷⁶ Emocionalni doživljaj glazbe pa tek naknadno teorijsko osvještavanje glazbene senzacije postaje temelj na kojem se razvija metodički pristup u nastavi svih glazbenih predmeta, kojeg Elly Bašić integrira u svom autorskom djelu *Funkcionalnoj muzičkoj pedagogiji*. Usp. SOCIJALISTIČKA REPUBLIKA HRVATSKA (1989), *Program Funkcionalne muzičke pedagogije od IV – VII razreda*, O. E. B., 27/6, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 3. Vidi o tome u poglavlju o Funkcionalnoj muzičkoj pedagogiji.

dvijestogodišnje pedagoške sugestije o „glavnim stepenima“ i ne stati kod instrumentacije klasika, ne se zadovoljiti polifonijom „Nota protiv note“, već uputiti djaka u to da u razvoju muzike sve bogatijem i kompleksnijem izražaju odgovara čak i da ga prevazilazi sve razredjenija i složenija tehnika.“²⁷⁷

U ovakvom nastojanju Elly Bašić ukazuje na primarnu ulogu glazbenog pedagoga kojem glazba postaje sredstvo estetskog odgoja i obrazovanja učenika koje je neodvojivo od ostalih umjetnosti:

„Dijete nije tu zbog muzike nego je muzika zbog djeteta!“²⁷⁸

Osvrćući se na zastarjeli princip rada u tadašnjem glazbenom školstvu gdje glazba posebice u teorijskim predmetima suhoparnim teoretiziranjem postaje sama sebi svrhom, Bašić potiče glazbene pedagoge na suvremeni pristup u glazbenoj pedagogiji u kojoj glazba postaje živo tkivo estetičkog razvoja učenika:

„U tom nastojanju vrlo važan faktor je upozoravanje na paralelizam muzike sa literaturom i pogotovo likovnom umjetnošću, upućivanjem na izložbe i različite priredbe takvog karaktera pa čak možda i kakvim kraćim tečajevima o tim problemima tokom godina.“²⁷⁹

Želeći približiti glazbenu umjetnost što većem broju djece i mladih svojim pedagoškim konceptom ugrađenim u školu „Beethoven“ podiže razinu njihovog glazbeno-umjetničkog odgoja koji će dovesti do podizanja opće kulturnog života zajednice u kojoj će djelovati kao odrasli ljudi. Vrhunsko glazbeno obrazovanje želi omogućiti, ne samo onima koji će se profesionalno baviti glazbom i tako postati kreatori glazbene kulture, nego svim sudionicima glazbenog života koji postaju njegovi moderatori u sredinama u kojima žive što potvrđuje i Nikolaus Harnoncourt:

„Obrazovanje glazbenika, naravno ima veliku ulogu, a pod „glazbenikom“ razumijem ne samo svakog profesionalnog sudionika u glazbenom životu, nego i profesionalnog slušatelja glazbe; zapravo i publiku.“²⁸⁰

Sve navedene *principijelne napomene* plod su šesnaestogodišnjeg pedagoškog rada, iskustva, eksperimentiranja i na kraju svjesnog sistematičnog mijenjanja Nastavnog plana i programa

²⁷⁷ BAŠIĆ, Elly (1945), *Dokument Obrazloženje načina rada u muzičkoj školi „Beethoven“ kao dodatak Nastavnom planu*, O. E. B., 12/32, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 2.

²⁷⁸ LETICA, Marina (2017), „Odgoj kroz glazbu“, u: *Što, kako i zašto? Vodič kroz posebnosti FMP*, Marina Letica (ur.), Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić, 17.

²⁷⁹ BAŠIĆ, Elly (1945), *Dokument Obrazloženje načina rada u muzičkoj školi „Beethoven“ kao dodatak Nastavnom planu*, O. E. B., 12/32, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 2.

²⁸⁰ HARNONCOURT, Nikolaus (2005), *Glazba kao govor zvuka*, Zagreb: Algoritam, 17.

škole „Beethoven“ na temelju istraživanja i upoznavanja dječjih intelektualnih i psihičkih mogućnosti te stroge kritike vlastitog pedagoškog rada kao što navodi i Branimir Sakač:

„Kritičar ne može biti samo sudac, nego i učitelj, ne samo porota, nego škola umjetnosti.“²⁸¹

Prateći sve kulturne promjene u vremenu u kojem živi, naročito one u glazbenoj umjetnosti, a ipak uvjetovana standardima uvriježenog tradicionalnog načina razmišljanja i djelovanja na drugim institucijama glazbenog obrazovanja, Elly Bašić na vrlo mudar, kreativan i sustavno osmišljen način uvodi revolucionarne promjene u samom poimanju glazbene pedagogije tog vremena. Svjesna postizanja visoke kvalitete pedagoškog rada kreativnih učitelja na školi „Beethoven“ vidljive u rezultatima učenika, a potvrđene od nadležnih institucija, Elly Bašić ukazuje na visoke standarde u daljnjem razvoju i modifikaciji postojećeg pedagoškog koncepta kojim anticipira potrebu za stalnim vrednovanjem i kritiziranjem²⁸² vlastitog pedagoškog djelovanja:

„Nije nam na žalost nikada bilo moguće da u sličnim institucijama u inozemstvu proučimo već prokušane sisteme, pa zato ne smatramo naš današnji način rada nikako gotovim i završenim, ma da on već dugo nije samo eksperimentiranje nego ima naprotiv jasne konture i pokazao je do danas – mislimo – rezultate koji u mnogom pogledu premašuju rezultate ostalih, kod nas uobičajenih načina muzičke nastave.“²⁸³

Uvidom u arhivsku građu i iz usmenih kazivanja Elly Bašić na stručnim predavanjima kojima je prisustvovala i autorica ovog rada, ne može se zaključiti da je kao nastavnica klavira na Muzičkoj školi „Beethoven“ imala posebnu metodologiju rada, ali je u glazbeno-pedagoškim krugovima pozicionirana kao pobornica alternativne glazbene poduke.²⁸⁴ Analizom njezinih zapisa o metodici rada može se uočiti da u nastavu klavira kao novost uvodi suvremenu glazbenu literaturu koja kasnije postaje sastavni dio verificiranog nastavnog programa. Na taj način omogućava nastavnicima klavira da implementacijom elemenata harmonijske, strukturalne i povijesne analize glazbene literature koju učenici sviraju, razviju njihov emocionalni odnos prema glazbi, a posebice prema suvremenoj glazbi.

²⁸¹ SAKAČ, Branimir (1953), „Kritika kao umjetničko djelo“, *Muzičke novosti*, god. 1., broj 6., Zagreb: Muzička naklada, 1.

²⁸² Usp. BEZIĆ, Krešimir (1996), „Učitelj razredne nastave“, u: *Pedagogija i hrvatsko školstvo jučer i danas, za sutra: zbornik radova Sabora hrvatskih pedagoga*, 2. sv., Hrvoje Vrgoč (ur.), Zagreb: Hrvatski pedagoško-književni zbor, 477.

²⁸³ BAŠIĆ, Elly (1945), *Dokument Obrazloženje načina rada u muzičkoj školi „Beethoven“ kao dodatak Nastavnom planu*, O. E. B., 12/32, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 3.

²⁸⁴ Usp. LORKOVIĆ, Radovan (2013), „Nikola Glassl – hrvatski skladatelj? Europljanin? Jedno i drugo?“, *Tonovi*, god. 28 (1), br. 61., Zagreb: Hrvatsko društvo glazbenih i plesnih pedagoga, 125.

Ipak, najznačajniji doprinos Elly Bašić ostvaruje u nastavi glazbeno-teorijskih predmeta, donoseći nove pedagoške principe, koji danas spadaju u opće usvojene principe nastave u glazbenim školama,²⁸⁵ a primjenjeni su, provjeravani i fiksirani na školi „Beethoven“:

- šestogodišnje trajanje nastave *Solfeggia* (nasuprot uobičajenom dvogodišnjem)
- postavljanje *glazbenog diktata* kao centralnog problema nastave
- paralelno uvođenje i tretiranje *mola* kao tonalitetnog fenomena
- sadržajno povezivanje nastave *Teorije* sa *Solfeggiom* koje anticipira nastavu *Harmonije*
- uvođenje novih glazbeno-teorijskih predmeta koji učenike uvode u poznavanje glazbene literature kao osnove glazbene kulture.

Sve ove inovacije kojima je Elly Bašić pokrenula novi način razmišljanja i osuvremenjivanja glazbene pedagogije, kao nove discipline koja uključuje i izučavanje pedagogije općenito, bile su neophodne za daljnji razvoj i uzdizanje tadašnje nastave glazbenog obrazovanja.²⁸⁶

Stavljajući u prvi plan glazbeno-umjetnički odgoj kroz individualizirani pristup prilagođen mogućnostima svakog učenika, Elly Bašić svoju glazbenu pedagogiju razvija prateći suvremena europska stremljenja u glazbenoj i općoj pedagogiji te tendencijama u razvoju glazbene umjetnosti.²⁸⁷ Ukazujući na vrlo važnu ulogu budućih glazbenih amatera u organizaciji kulturnog života sredine u kojoj žive, u svojoj školi podiže razinu njihovog institucionalnog glazbenog obrazovanja ne zanemarujući i obrazovanje budućih profesionalaca, te mijenja uvriježeno razmišljanje da je amaterizam ekvivalent diletantizmu, kao što je naznačio Lovro Žjupanović na popisu glazbenika.²⁸⁸

Zahvaljujući visokom obrazovanju obitelji u kojoj je odrasla, odabiru interdisciplinarnog glazbenog obrazovanja od kojih je umjetnički studij kompozicije i dirigiranja neuobičajen za žene u vremenu između dvaju svjetskih ratova kada je u većoj mjeri započeo njihov ulazak na visokoškolske institucije²⁸⁹ te vrlo ranom glazbeno-pedagoškom djelovanju tijekom studiranja,

²⁸⁵ Usp. REPUBLIKA HRVATSKA Ministarstvo znanosti obrazovanja i športa, (2006), *Nastavni planovi i programi predškolskog i osnovnog obrazovanja za glazbene i plesne škole*, Zagreb: Music Play. Usp. REPUBLIKA HRVATSKA Ministarstvo znanosti obrazovanja i športa, (2006), *Nastavni plan i program za srednje glazbene i plesne škole*, Zagreb: Music Play. Usp. REPUBLIKA HRVATSKA Ministarstvo znanosti obrazovanja i športa, (2006), *Nastavni plan i program Funkcionalne muzičke pedagogije za srednju školu*, Zagreb: Music Play.

²⁸⁶ Usp. BAŠIĆ, Elly (1953), *Rukopis iz mape Kalendar*, O. E. B., 2/26, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 2.

²⁸⁷ Opširnije o tome vidi u poglavlju o Funkcionalnoj muzičkoj pedagogiji.

²⁸⁸ U literaturi kod Županovića na popisu glazbenika koji su „vodili glavnu riječ u svim glazbenim manifestacijama“ te utjecali na glazbeni život sredina u kojima su živjeli nalazimo ime Elly Bašić. Usp. ŽUPANOVIĆ, Lovro (1980), *Stoljeća hrvatske glazbe*, Zagreb: Školska knjiga, 283.

²⁸⁹ Školovanje djevojaka u osnovnom obrazovanju u Europi započinje krajem 19. stoljeća (oko 1880.), a u srednjem oko 1900. Njihov ulazak na europska sveučilišta započinje u periodu između prvog i drugog svjetskog rata, a nakon 1950. je omasovljen. Usp. PERROT, Michelle (2009), *Moja povijest žena*, Zagreb: Ibis grafika, 110.

Elly Bašić vidi širu sliku glazbenog obrazovanja. Tijekom studiranja prisustvovala je i promatrala nastavu na tadašnjoj nižoj i srednjoj glazbenoj školi te uočavala dobre i loše strane pedagoga koji su vodili nastavni proces.²⁹⁰ Uvidjevši potrebu za osuvremenjivanjem glazbenog obrazovanja, analizom, promišljanjem i dugogodišnjim istraživanjem na područjima instrumentalnih i glazbeno-teorijskih disciplina kroz školu “Beethoven“ Elly Bašić ostvaruje prvu fazu realizacije svoje vizije iz studentskih dana o novoj vrsti pristupa u glazbenoj pedagogiji.

Neosporno je da je Elly Bašić već kao mlada studentica Muzičke akademije uočila nedostatnost sustava glazbenog odgoja i obrazovanja kao **fenomen** tadašnjeg vremena, postavila *dijagnozu* te nadalje ponudila *terapiju* budućnosti glazbenog odgoja kao hipotezu svog budućeg djelovanja.²⁹¹ Sve stvorene spoznaje u prvoj fazi djelovanja, gradila je pomoću kriterija motrenja i eksperimenta u nastavnoj praksi svoje privatne institucije i tako svoje teorijsko mišljenje postavila kao okvir praktičnom djelovanju bez insistiranja na preciznoj znanstvenoj skrupuloznosti²⁹².

Kao idejna kreatorica i ravnateljica mijenja organizaciju škole po svojim kriterijima koji u sebi objedinjavaju kvalitetne elemente tradicionalnog glazbenog sustava obrazovanja i ispravljajući propuste istog, stvara nova pedagoška rješenja. Već tada je zamjetno da Elly Bašić glazbenu pedagogiju razumije i osjeća kao promjenjivu kategoriju u kojoj dijete/učenik postaje njezina primarna okosnica. Po uzoru na tendencije ondašnje suvremene pedagogije glazbena pedagogija ugrađena u školski sustav za dijete ne smije biti teret, već mjesto radosti, vedrine i igre koje mu omogućava nesputani razvoj mašte i kreativnosti bez obzira na prirodne dispozicije.

„Dijete ima svoje sposobnosti koje su cjelovite! Dijete nije specijalist (nije pijanist, nije slikar, nije glumac). Prerano specijalizirati dijete je pogreška ambicioznih odraslih.“²⁹³

Na taj način ukazuje na potrebu neminovne promjene postojećih nastavnih programa i promjene poimanja glazbenog obrazovanja koje je do tada bilo usmjereno profesionalcima. Promišljajući o kulturnom razvoju sredine u kojoj živi usmjerava pozornost na glazbeni odgoj i obrazovanje svih onih kojima će glazba postati neodvojivi dio kulturnog života – amatera/publike.

²⁹⁰ BAČLIJA SUŠIĆ, Blaženka (2013), *Funkcionalna muzička pedagogija u klavirskoj poduci*, doktorska disertacija, Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Akademija za glasbo, 26.

²⁹¹ Usp. PRANJIC, Marko (2001), *Pedagogija*, Zagreb: Hrvatski studiji Sveučilišta u Zagrebu, 208.

²⁹² Usp. Isto, 209.

²⁹³ LETICA, Marina (2017), „Odgoj kroz glazbu“, u: *Što, kako i zašto? Vodič kroz posebnosti FMP*, Marina Letica (ur.), Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić, 11.

„...nisam tu zato da stvorim samo umjetnike. Svako se dijete može relativno razviti. Može biti izvrstan ili zanimljiv konzument kulture. Jedno je stvaranje umjetnika, a drugo kulturno uzdizanje naroda. Za koga stvaramo reproduktivca ili umjetnika? Za publiku. A zašto ne stvaramo publiku? Mi razvijamo senzibilne umjetnike, a desenzibiliramo publiku. Tu je ključna pogreška nastavnih programa.“²⁹⁴

Svjesna društveno-političkih promjena Elly Bašić tijekom posljednjih godina djelovanja u Muzičkoj školi „Beethoven“ i u *Glazbenom studiju Elly Bašić* svoje sinteze glazbeno-pedagoškog rada sabire i implementira u već konkretiziranu ideju o *Funkcionalnoj muzičkoj pedagogiji*.²⁹⁵ Na posljednjim ispitima Muzičke škole „Beethoven“ 1945. tadašnji izaslanici Ministarstva prosvjete Ivo Maček i Milo Cipra jednoglasno potvrđuju izvanredne rezultate učenika na svim odjeljenjima. Zadivljeni izvješćima o radu škole „Beethoven“, tadašnji šefovi Ministarstva prosvjete Nikola Hercigonja i Stanka Vrinjanin pozivaju Elly Bašić na suradnju u novoosnovanoj Gradskoj muzičkoj školi.²⁹⁶ Od nje traže da kao šefica teorijskog odjela prenese svoja velika iskustva, sposobnosti i uspješan način rada škole „Beethoven“ u Gradsku muzičku školu. Kako sama kazuje:

„...pozvali su me, da – citiram: 'Velike ideje Muzičke škole „Beethoven“ budu baza jednog novog tipa muzičkog školstva u nas, da se pomoću njih borimo protiv učmalosti muzičke pedagogije, na novoosnovanoj Gradskoj muzičkoj školi (sada „Pavao Markovac“) i na 4 tada novoosnovanim rajonskim muzičkim školama Zagreba koje su spontano prihvatile Funkcionalnu muzičku pedagogiju.“²⁹⁷

Muzička škola „Beethoven“ završava s radom 1945. kada su od strane Narodne vlasti zabranjene sve privatne škole u tadašnjoj državi. Prostor s postojećim inventarom u kojem je djelovala škola „Beethoven“ prenamijenjen je u *Glazbeni studio Elly Bašić*. Prva sinteza glazbeno-pedagoškog djelovanja na toj školi postaje ishodište *Funkcionalne muzičke pedagogije* koju Elly Bašić dalje razvija u praksi novoosnovane Gradske muzičke škole u Zagrebu.

²⁹⁴ LETICA, Marina (2017), „Odgaj kroz glazbu“, u: *Što, kako i zašto? Vodič kroz posebnosti FMP*, Marina Letica (ur.), Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić, 9.

²⁹⁵ BAŠIĆ, Elly (1983), referat na Osnivačkoj skupštini Udruženja za unapređivanje Funkcionalne muzičke pedagogije u Zagrebu 1. 3. 1983., *Društveno – znanstveni značaj unapređivanja Funkcionalne muzičke pedagogije*, O. E. B., 23/38, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 4.

²⁹⁶ Usp. BAŠIĆ, Elly (1983), *Rukopis iz mape Kalendar*, O. E. B., 2/26, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 3.

²⁹⁷ BAŠIĆ, Elly (1983), Referat na Osnivačkoj skupštini Udruženja za unapređivanje Funkcionalne muzičke pedagogije u Zagrebu 1. 3. 1983., *Društveno – znanstveni značaj unapređivanja Funkcionalne muzičke pedagogije*, O. E. B., 23/38, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 4.

2. 3. Gradska muzička škola i visokoškolske ustanove u Zagrebu (1945. – 1961.)

Rad Elly Bašić u periodu od 1945. do 1961. pratimo kroz različite institucije glazbenog i umjetničkog obrazovanja. Uz glazbeno-pedagoško djelovanje na različitim razinama glazbenog i umjetničkog obrazovanja navedeni period obilježen je nastavkom njezinog istraživačkog rada, eksperimentalnim i znanstvenim verificiranjem novih smjernica glazbene pedagogije, provedenih u praksi Muzičke škole „Beethoven“, a potvrđenih u Gradskoj muzičkoj školi u Zagrebu i bogatim znanstvenim djelovanjem u zemlji i inozemstvu. Još za vrijeme djelovanja na Gradskoj muzičkoj školi u Zagrebu (1945. – 1961.),²⁹⁸ Elly Bašić započinje svoj rad na visokoškolskim umjetničkim institucijama u Zagrebu: Muzičkoj akademiji (1949. – 1950.) i Akademiji kazališne umjetnosti (1950. – 1954.), čime dobiva uvid u cjelokupnu vertikalnu glazbenog obrazovanja kao jednog od segmenata umjetničkog obrazovanja. Iako u navedenom razdoblju Elly Bašić djeluje i kao vanjski suradnik Muzičke akademije u Sarajevu (1958. – 1961.) u ovom poglavlju ćemo iznijeti samo glavne smjernice koje su proizašle iz tog perioda, a utječu na drugu sintezu njezina glazbeno-pedagoškog rada.²⁹⁹

U nastavku pratimo kronološki glazbeno-pedagoško i znanstveno-istraživačko djelovanje Elly Bašić kroz tri institucije u Zagrebu: Gradsku muzičku školu, Muzičku akademiju i Akademiju kazališne umjetnosti,³⁰⁰ koje će rezultirati *Drugom sintezom* njezina pedagoško-istraživačkog rada: stvaranjem i znanstvenim verificiranjem koncepta nove suvremene glazbene pedagogije – *Funkcionalne muzičke pedagogije*.

Nakon ukidanja rada svih privatnih glazbenih škola 1945. ukazala se potreba za osnivanjem državne glazbeno-obrazovne institucije koja bi ih zamijenila te omogućila glazbeno obrazovanje širokom sloju društva. Tadašnje Povjereništvo za prosvjetu i kulturu grada

²⁹⁸ U postojećoj literaturi koja se bavi djelomičnim istraživanjem djelovanja Elly Bašić nalazimo podatak da je Elly Bašić na Gradskoj muzičkoj školi djelovala od 1945. do 1962. što nije potvrđeno u arhivskoj građi. Pregledom iste utvrđeno je da je period djelovanja Elly Bašić u Gradskoj muzičkoj školi od 1945. do 1961. jer već krajem 1961. preuzima funkciju docentice Muzičke akademije u Sarajevu. Usp. BAŠIĆ, Elly (1961), *Dopis rektoru Muzičke akademije u Sarajevu Miroslavu Špileru*, O. E. B., 5/38, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 3. Usp. BAŠIĆ, Elly (1966), dokument *Elly Bašić – Curriculum vitae* iz prijave teme doktorske disertacije „Razvojne i obrazovne mogućnosti stvaralačke sposobnosti djece u dobi od 8 – 14 godina kroz muzički odgoj“ koju Elly Bašić šalje 6. 12. 1966. Državnom sekretarijatu za visoko i stručno školstvo u Berlinu, O. E. B. 14/18, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1. Usp. BAŠIĆ, Elly (1961), *Dopis drugu Čaldaroviću*, O. E. B., 5/38, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1. Usp. SUPEK, Ivana (1995), *Kako je nastajala glazbena škola Funkcionalne muzičke pedagogije: Prilog proučavanju*, Zagreb: Osobni arhiv Marije Valjalo, 3.

²⁹⁹ Opširnije o tome vidi u slijedećem poglavlju o djelovanju Elly Bašić na Muzičkoj akademiji u Sarajevu.

³⁰⁰ Akademija kazališne umjetnosti od 1950. do danas mijenjala je nazive u Akademija kazališne i filmske umjetnosti, Akademija za kazalište, film i televiziju, a danas nosi ime Akademija dramske umjetnosti u Zagrebu.

Zagreba³⁰¹ osniva 1945. Gradsku muzičku školu u Zagrebu³⁰² u svrhu omogućavanja glazbenog obrazovanja širokim slojevima društva kroz koje će se odgajati glazbena publika uz stvaranje novih kadrova učitelja glazbe. Svoje djelovanje u osnovnom (četverogodišnjem) i srednjoškolskom (šestogodišnjem) obrazovanju u kojem se prvih godina podučavaju klavir, violina, violončelo, harfa, solo pjevanje, puhaći instrumenti i obvezni teorijski predmeti, škola započinje u rujnu 1945. kada organizira i provodi prijemne ispite kojima pristupa 700 kandidata od kojih se 650 upisuje na različite odjele.³⁰³ U vrlo neprikladnim uvjetima za rad – u stambenoj zgradi,³⁰⁴ Gradska muzička škola preuzima arhiv i inventar bivše Muzičke škole Lisinski,³⁰⁵ a stručna i sadržajna rješenja provedena i provjerena iz Nastavnog plana i programa Muzičke škole “Beethoven”.³⁰⁶ Ministarstvo prosvjete traži od Elly Bašić da svojim bogatim iskustvom u glazbenoj pedagogiji i nastavi pomogne u postavljanju i organizaciji škole, te postaje jedna od začetnica Gradske muzičke škole.³⁰⁷ Veliki uloženi trud nastavnika i učenika tijekom prve godine djelovanja škole vidljiv je kroz njihovu bogatu koncertnu djelatnost: četiri interne i jedna javna priredba u dvorani Hrvatskog glazbenog zavoda, koncert za djecu u Dječjem domu na Josipovcu i jedan interni koncert za učenike škole u svrhu poznavanja orkestralnih puhačkih instrumenata, na kojem su osim nastavnika škole nastupali i članovi orkestra Narodnog kazališta.³⁰⁸ Iz podataka o svojoj kulturno-umjetničkoj, društvenoj i naučnoj djelatnosti koje Elly Bašić kao nastavnik Gradske muzičke škole prilaže za listu ocjenjivanja, vidimo kako je pozicija nastavnika i njegova valorizacija uvjetovana ne samo pedagoškom nego i ostalom

³⁰¹ U dokumentima iz arhivske građe pronalazimo različite nazive: *Povjerenstvo za prosvjetu grada Zagreba* i *Povjerenstvo za prosvjetu Narodnog odbora grada Zagreba*.

³⁰² Gradska muzička škola je 1960. promijenila svoj naziv u Muzička škola „Pavao Markovac“ (danas: Glazbena škola Pavla Markovca). Usp. *** [S. a.], *Pravilnik srednje muzičke škole 'Pavao Markovac'*, O. E. B., 4/23, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-14. Usp. *** [S. a.] *Povijest škole*, <http://glazbena-skola-pavla-markovca.hr/5-natjecanje-solo-pjevaca-qbruna-spilerg-2012.html#1-1-povijest-%C5%A1kole> (preuzeto 27. 1. 2020.).

³⁰³ Usp. TOMAŠEK, Andrija (1955), *Deset godina Gradske muzičke škole u Zagrebu 1945.-1955.*, Zagreb: Gradska muzička škola, 6. Usp. *** (1946), *Izveštaj Muzičke škole u Zagrebu za školsku godinu 1945 – 1946*, O. E. B., 6/13, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 17.

³⁰⁴ Glazbena škola Pavla Markovca i danas djeluje u istoj zgradi.

³⁰⁵ Usp. TOMAŠEK, Andrija (1968), “Muzička škola Pavao Markovac”, u: *Razvoj muzičkog školstva u SR Hrvatskoj 1788. – 1968.*, Andrija Tomašek (ur.), Zagreb: Hrvatski školski muzej, 55.

³⁰⁶ Usp. *** [S. a.] *Povijest škole*, <http://glazbena-skola-pavla-markovca.hr/5-natjecanje-solo-pjevaca-qbruna-spilerg-2012.html#1-1-povijest-%C5%A1kole> (preuzeto 27. 1. 2020.).

³⁰⁷ RAKIJAŠ, Branko (1983), BAŠIĆ, Elly, u: *Hrvatski biografski leksikon*, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, <http://hbl.lzmk.hr/clanak.aspx?id=1433> (preuzeto 3. 8. 2019.).

³⁰⁸ U Izvještaju Muzičke škole nalazimo imena članova orkestra: Josip Hus (flauta), Miroslav Eichner (oboa), Slavko Bača (fagot), Josip Nočta (clarinet) i Freddy Došek (klavir). Usp. *** (1946), *Izveštaj Muzičke škole u Zagrebu za školsku godinu 1945 – 1946*, O. E. B., 6/13, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 19. Usp. TOMAŠEK, Andrija (1955), *Deset godina Gradske muzičke škole u Zagrebu 1945.-1955.*, Zagreb: Gradska muzička škola, 3. Usp. RAKIJAŠ, Branko (1983), BAŠIĆ, Elly, u: *Hrvatski biografski leksikon*, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, <http://hbl.lzmk.hr/clanak.aspx?id=1433> (preuzeto 3. 8. 2019.).

stručnom djelatnošću.³⁰⁹ Isto tako u rješenju koje 1958. donosi *Sekretarijat za prosvjetu i kulturu Narodnog odbora grada Zagreba* vidimo da Elly Bašić prvi put nakon trinaest godina rada u Gradskoj muzičkoj školi dobiva povišicu:

„Elly Bašić u zvanju profesor VI./I plaćenog razreda, prve periodske povišice prevodi u IV./I četvrti prve periodske povišice.“³¹⁰

Nastavničko vijeće sastojalo se od osamnaest stalno zaposlenih i devet honorarnih nastavnika od kojih je većina imala stručnu spremu, ali ne i pedagoško iskustvo. Ravnateljstvo je bilo povjerenoiskusnom glazbenom pedagogu, bivšem rektoru Muzičke akademije Franu Lhotki koji je vrlo delikatan zadatak organiziranja i vođenja nove škole uz veliku pomoć tajnice Danice Ogrizović-Pollak obnašao do 1948.³¹¹

Na popisu *Nastavničkog zbora Muzičke škole u Zagrebu* i *Nastavničkog kolegija*, pod rednim brojem šest, nalazimo ime Lerch-Bašić Elly kao nastavnice teorijskih predmeta i klavira koja na školi djeluje od 1945.³¹² Također, među nastavnicima instrumenata čiji su učenici svirali na internim priredbama škole, njezino ime pronalazimo 7. 6. 1946.³¹³ Na samom početku pedagoškog djelovanja na Gradskoj muzičkoj školi ona, uz klavir,³¹⁴ predaje i teorijske predmete: *Harmoniju, Solfeggio, Teoriju, Kontrapunkt* i *Analizu muzičkih oblika. Metodiku muzičke nastave* uvodi nekoliko godina kasnije kada su ostvareni uvjeti za njezino provođenje u nastavi. U arhivskoj građi nismo pronašli podatak kada je uveden predmet *Metodika muzičke nastave*, ali u službenom dopisu koji direktorica Gradske muzičke škole šalje Elly Bašić potvrđujemo da je 1955. postojao u nastavi glazbeno-teorijskih predmeta.³¹⁵

³⁰⁹ Usp. BAŠIĆ, Elly (1955), *Podaci za list ocjenjivanja*, O. E. B., 27/2, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

³¹⁰ Usp. RAUSAVLJEVIĆ, Milan (1958), *Rješenje o prvoj periodskoj povišici*, O. E. B., 5/13, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. BAŠIĆ, Elly (1960), *Dopis Sekretarijatu za prosvjetu NO Općine Medveščak*, O. E. B., 10/15, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

³¹¹ Usp. TOMAŠEK, Andrija (1955), *Deset godina Gradske muzičke škole u Zagrebu 1945.-1955.*, Zagreb: Gradska muzička škola, 7.

³¹² U arhivskoj građi i službenim dokumentima škole pronalazimo dva naziva: *Muzička škola u Zagrebu* i *Gradska muzička škola u Zagrebu*. U nastavku ćemo koristiti naziv *Gradska muzička škola u Zagrebu*. Usp. TOMAŠEK, Andrija (1955), *Deset godina Gradske muzičke škole u Zagrebu 1945.-1955.*, Zagreb: Gradska muzička škola, 1. Usp. *** (1946), *Izveštaj Muzičke škole u Zagrebu za školsku godinu 1945 – 1946*, O. E. B., 6/13, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 4. Usp. TOMAŠEK, Andrija (1968), “Muzička škola Pavao Markovac”, u: *Razvoj muzičkog školstva u SR Hrvatskoj 1788. – 1968.*, Andrija Tomašek (ur.), Zagreb: Hrvatski školski muzej, 55.

³¹³ Usp. *** (1946), *Izveštaj Muzičke škole u Zagrebu za školsku godinu 1945 – 1946*, O. E. B., 6/13, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 19.

³¹⁴ Usp. *** (1946), *Izveštaj Gradske muzičke škole za 1945/46.*, O. E. B., 6/13, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 4.

³¹⁵ Usp. BIŠICKY, Tonka (1955), *Dopis Primjedbe na satnicu*, O. E. B., 23/13, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. BAŠIĆ, Elly (1966), dokument *Elly Bašić – Curriculum vitae* iz prijave teme doktorske disertacije „Razvojne i obrazovne mogućnosti stvaralačke sposobnosti djece u dobi od 8 – 14 godina kroz muzički odgoj“ koju Elly Bašić šalje 6. 12. 1966. Državnom sekretarijatu za visoko i stručno školstvo u Berlinu, O. E. B. 14/18, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. 1.

Na kraju prve školske godine (u kojoj su provođeni i kontrolni ispiti na završetku polugodišta), nakon godišnjih ispita kojima je bio nazočan Natko Devčić,³¹⁶ tadašnji izaslanik Ministarstva prosvjete, ukupan broj učenika škole iznosio je 536.³¹⁷ Ispiti postaju stalna praksa u školi kao dodatak prijemnim ispitima, na kojima se zbog ograničenog vremena i velikog broja kandidata nije moglo realno ocijeniti svakog pojedinca.³¹⁸

Uz pedagoško djelovanje na Gradskoj muzičkoj školi zamjetno je da je Elly Bašić zahvaljujući svom iskustvu ravnateljice privatne muzičke škole imala i ulogu savjetnika za strukturalnu i sadržajnu organizaciju te institucije koja će se u nastavku ovog rada prikazati. Od samog početka rada škola je posvećivala veliku pozornost kvaliteti nastave koju je zbog neiskustva mladog nastavnčkog kadra trebalo razvijati, a što je rezultiralo organizacijom prvog *specijalnog kursa* za nastavnike klavira, kojeg su 1947. održali profesori Muzičke akademije Svetislav Stančić i Evgenij Vaulin.³¹⁹ Iste godine na inicijativu Elly Bašić i uz veliku podršku tadašnje ravnateljice Danice Ogrizović-Pollak započinje s radom *Teoretsko-nastavnički odjel* u kojem se uvode općeobrazovni predmeti za one učenike koji nisu pohađali neku drugu srednju školu.³²⁰

Gradska muzička škola nije mogla svojim kapacitetom zadovoljiti veliki interes za glazbeno obrazovanje polaznika. Stoga, tadašnja vlast organizira *muzičke tečajeve* u postojećim

³¹⁶ DEVČIĆ, Natko (1914. – 1997.), skladatelj, glazbeni pisac i pedagog. Rođen u Glini, a od 1926. živi u Zagrebu, gdje na Muzičkoj akademiji diplomira glasovir u klasi Antonije Geiger-Eichhorn (1937) i kompoziciju u klasi F. Dugana st. (1939). Uz pijanističku i bogatu skladateljsku djelatnost, Devčić tijekom pedagoške djelatnosti na zagrebačkoj Muzičkoj akademiji gdje je obavljao i funkciju pročelnika Odjela za kompoziciju i teoriju, pokreće i vodi kolegij Harmonijska analiza. Nakon povratka iz SAD-a, gdje je studirao elektroničku glazbu i suvremene metode nastave kompozicije, 1968. utemeljio je i vodio kolegij Aspekti suvremene glazbe, a bio je i pročelnik Odjela za kompoziciju i glazbenu teoriju (1947/48. i 1960–80). Usp. GLIGO, Nikša (1993), DEVČIĆ, Natko, u: *Hrvatski biografski leksikon*, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, <http://hbl.lzmk.hr/clanak.aspx?id=4672> (preuzeto 12. 7. 2019.).

³¹⁷ Usp. *** (1946), *Izvjestaj Muzičke škole u Zagrebu za školsku godinu 1945 – 1946*, O. E. B., 6/13, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 3.

³¹⁸ Praksa kontrolnih/godišnjih ispita i danas je uobičajena u sustavu institucija glazbenog obrazovanja na osnovnoj, srednjoškolskoj i visokoškolskoj razini i dio je verificiranih nastavnih planova i programa izuzev Nastavnog plana i programa Funkcionalne muzičke pedagogije. Usp. TOMAŠEK, Andrija (1955), *Deset godina Gradske muzičke škole u Zagrebu 1945.-1955.*, Zagreb: Gradska muzička škola, 8. Usp. REPUBLIKA HRVATSKA Ministarstvo znanosti obrazovanja i športa (2006), *Nastavni planovi i programi predškolskog i osnovnog obrazovanja za glazbene i plesne škole*, Zagreb: Music Play. Usp. REPUBLIKA HRVATSKA Ministarstvo znanosti obrazovanja i športa (2006), *Nastavni plan i program za srednje glazbene i plesne škole*, Zagreb: Music Play.

³¹⁹ Usp. TOMAŠEK, Andrija (1955), *Deset godina Gradske muzičke škole u Zagrebu 1945.-1955.*, Zagreb: Gradska muzička škola, 8.

³²⁰ Taj oblik glazbenog školovanja namijenjen je učenicima koji se žele baviti profesionalno glazbom, te u nastavi općeobrazovnih predmeta imaju smanjeni program. Danas u Hrvatskoj također postoji takav oblik obrazovanja budućih profesionalnih glazbenika: uz nastavu stručnih predmeta u različitim glazbenim školama, učenici pohađaju općeobrazovne predmete u jedinstvenoj srednjoj školi (npr. *Školi za primjenjenu umjetnost i dizajn* u Zagrebu). Usp. TOMAŠEK, Andrija (1955), *Deset godina Gradske muzičke škole u Zagrebu 1945.-1955.*, Zagreb: Gradska muzička škola, 10.

domovima kulture koje pohađaju djeca koja na prijemnim ispitima nisu pokazala vrhunske rezultate, o čemu izvještavaju *Narodne novine* iz 1947.:

„...ove godine školu je pohađalo 700 učenika od kojih djeca koja pokazuju najviše talenta uče u Gradskoj muzičkoj školi, a ostala, koja također imaju smisla za muziku, upućena su na muzičke tečajeve po rajonima.“³²¹

Kako razina *muzičkih tečajeva* nije zadovoljavala potrebu za kvalitetnim glazbenim obrazovanjem, a imali su veliki broj polaznika (500), Prosvjetni odjel Gradskog narodnog odbora Zagreb na temelju Uredbe o muzičkim školama predlaže tadašnjem Ministarstvu prosvjete rješenje o osnivanju gradskih muzičkih škola tzv. *rajonskih muzičkih škola*.³²² U *Izvještaju* iz 1948. predlaže se osnivanje „tri gradske muzičke škole“³²³ čija će se nastava odvijati u prostorijama Domova kulture grada Zagreba, a glavni zadatak im je:

„...razvijanje smisla za muziku u najširim slojevima naroda, razvijanje muzičkih sposobnosti te davanje kvalifikacija za srednju školu.“³²⁴

Školovanje je bilo besplatno, jer su škole financirane iz sredstava Gradskog narodnog odbora u Zagrebu kako se navodi u *Narodnim novinama* iz 1947.:

„Školovanje je besplatno, tako da se djeca najširih slojeva mogu muzički obrazovati: ima tu djece tvorničkih radnika i seljaka, djece obrtnika i namještenika.“³²⁵

Također nalazimo podatak o humanim rezultatima dostupnosti glazbenog obrazovanja djeci najširih društvenih slojeva:

„...ima i mališana koji – kao ni njihovi roditelji – nisu nikada ni sanjali da će im biti omogućeno da uče muziku.“³²⁶

³²¹ *** (1947), *Članak iz Narodnih novina Godišnji ispit u Gradskoj muzičkoj školi*, O. E. B., 5/12, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

³²² *Rajonske muzičke škole* radile su prema zadanom Nastavnom programu Gradske muzičke škole i na taj način stekle status redovitih osnovnih glazbenih škola. Takav organizacijski model u sustavu glazbenih školama i danas postoji pod nazivom *Područno odjeljenje*. Usp. TOMAŠEK, Andrija (1968), „Rajonske muzičke škole u Zagrebu“, u: *Razvoj muzičkog školstva u SR Hrvatskoj 1788. – 1968.*, Andrija Tomašek (ur.), Zagreb: Hrvatski školski muzej, 55. Usp. *** (1948), *Izvještaj Gradskog narodnog odbora u Zagrebu o osnivanju gradskih muzičkih škola*, O. E. B., Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

³²³ *** (1948), *Izvještaj Gradskog narodnog odbora u Zagrebu o osnivanju gradskih muzičkih škola*, O. E. B., Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

³²⁴ *** (1948), *Rješenje Gradskog narodnog odbora u Zagrebu o osnivanju tri Gradske niže muzičke škole*, O. E. B., Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

³²⁵ *** (1947), *Članak iz Narodnih novina Godišnji ispit u Gradskoj muzičkoj školi*, O. E. B., 5/12, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 5.

³²⁶ Isto.

Svojim stručnim i obrazovnim djelovanjem koje se odvijalo u suradnji s vanjskim kulturnim institucijama, škola je trebala udovoljiti potrebama kulturnog života Zagreba u čemu se i ostvarila njezina uloga. Navest ćemo samo neke suradnje: višegodišnja suradnja s Radničkim kulturnim društvom „Pavao Markovac“ s kojim je formiran zajednički simfonijski orkestar u kojem su sudjelovali nastavnici i učenici škole te suradnja sa zagrebačkom Radio stanicom s kojom je na inicijativu tadašnjeg Republičkog Savjeta za prosvjetu, nauku i kulturu u školskoj godini 1952./53. organizirana škola za zbarske pjevače.³²⁷ Program *Svečane javne priredbe* koju je Gradska muzička škola u suradnji s Đačkim domom Državne muzičke škole u Zagrebu³²⁸ organizirala 1955. povodom „desete godišnjice oslobođenja i desete godišnjice djelovanja škole“³²⁹ nam potvrđuje spomenutu suradnju. (vidi Prilog 26). Takav oblik djelovanja škole rezultirao je s jedne strane mogućnošću glazbene naobrazbe širokih slojeva društva i „odgajanja“ glazbene publike, a s druge strane stvaranjem kvalitetnih profesionalnih glazbenika i kadrova učitelja glazbe što postaje i osnovni zadatak glazbene škole tog vremena.³³⁰

„Ova škola ima važan zadatak – da omasovi publiku i stvori dobre muzičare, u prvom redu, naše domaće muzičare.“³³¹

U tijeku svog djelovanja na Gradskoj muzičkoj školi, Elly Bašić se posvetila širim aspektima glazbene pedagogije i znanstveno-istraživačkog rada što ćemo kronološki pratiti u nastavku. Sve spoznaje iz dotadašnje pedagoške prakse koje nastavlja kroz eksperimentalni rad s djecom u Gradskoj muzičkoj školi i djelomično u svom *Glazbenom studiju* prvo predstavlja kolegama u školi.

³²⁷ U literaturi kod Tomašeka nalazimo podatak da škola za pjevače prerasta u Odjel za izobrazbu zbarskih pjevača koji je vrlo brzo ukinut zbog nesuglasnosti prosvjetne vlasti. Uvidom u dokument Odjela za prosvjetu i kulturu Narodnog odbora grada Zagreba potvrđujemo ispravan naziv spomenutog odjela – *Odjel za zbarske pjevače*. Usp. TOMAŠEK, Andrija (1968), „Muzička škola Pavao Markovac“, u: *Razvoj muzičkog školstva u SR Hrvatskoj 1788. – 1968.*, Andrija Tomašek (ur.), Zagreb: Hrvatski školski muzej, 55. Usp. MAGAŠIĆ, A., (1955), *Dopis o imenovanju komisije za sastavljanje plana i programa Odjela za zbarske pjevače*, O. E. B., 22/3, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

³²⁸ Rješenjem Savjeta za prosvjetu, nauku i kulturu 19. 10. 1951. osnovan je *Đački dom Državne muzičke škole u Zagrebu*. U zgradi na adresi Jurjevska 3, Đački dom je bio namijenjen smještaju „...učenika Državne muzičke škole /duvački i gudački odjel pa teoretsko-nastavnički/, a prema raspoloživom kapacitetu u dom se mogu primati i studenti Muzičke akademije.“ MAGDALENIĆ, Miroslav (1954), *Analiza sveukupnog rada i stanje u Đačkom domu drž. muzičke škole*, O. E. B., 30/13, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta u Zagrebu, 1.

³²⁹ *** (1955), *Program svečane javne priredbe Gradske muzičke škole u Zagrebu*, O. E. B., 27/2, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

³³⁰ *** (1948), Gradski Narodni Odbor u Zagrebu, br.1., *Gradska muzička škola*, Zagreb: Arhiv Hrvatskog glazbenog zavoda, 3. Usp. UMPH (1953), *Prijedlog za uredbu o muzičkim školama*, O. E. B., 22/13, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. UMPH (1954), *Izveštaj Plenuma UMPH*, O. E. B., 22/13, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. RUŽA, Dada (2008), „Glazbena škola u Varaždinu kao nositeljica kontinuiteta glazbenog života grada u posljednjem razdoblju svojeg djelovanja (1936. – 2008.)“, u: *Radovi Zavoda za znanstveni rad Varaždin 19*, Miroslav Šicel (ur.), Zagreb-Varaždin: Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, 125.

³³¹ *** (1947), *Članak iz Narodnih novina Godišnji ispit u Gradskoj muzičkoj školi*, O. E. B., 5/12, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 5.

Daljnju umjetničku djelatnost Elly Bašić bilježimo od 1946. kada je za klavirsku kompoziciju *Groteskna suita*³³² (vidi Prilog 27) dobila 3. nagradu Nakladnog Zavoda Hrvatske za dječju kompoziciju, a prvi put je izvedena na četvrtoj internoj priredbi Gradske muzičke škole 7. 6. 1946.³³³ U *Obračunu autorskih honorara za 1950.* izdanu od Saveza kompozitora Jugoslavije uz navedeno glazbeno djelo nalazimo i skladbu *Basnica*³³⁴ (vidi Prilog 28). Popis glazbenih djela koje je Elly Bašić napisala 1980. nam pokazuje da su postojale još tri skladbe koje nismo mogli pronaći u arhivskoj građi:

„ 1947. g. ZA MALJUŠKANE, ciklus kompozicija za klavir – Izvedeno na Javnoj priredbi Gradske muzičke škole, Zgb. (Program od 29. V. 1947.)

1961. g. DVA MALA PRELUDIJA za klavir – Izvedeno na VIII Internoj priredbi Gradske muzičke škole u Zagrebu, 16. Vi 1961.

? g. CIKLUS KOMPOZICIJA ZA VIOLINU za djecu."³³⁵

O senzacionalnim rezultatima godišnjih ispita u razredima Elly Bašić nakon prve godine njenog rada, na sjednici Muzičke akademije izvještava Fran Lhotka, a prisutni kolege traže da sljedeće školske godine *hospitiraju* u njezinim razredima kako bi pratili i usvojili nove pedagoške principe i metode rada kojima učenici tako uspješno svladavaju gradivo.³³⁶ Ubrzo nakon tog uspjeha izabrana je za pročelnicu „sekcije za unapređivanje rada“³³⁷ i službenu izaslanicu Ministarstva prosvjete čija je funkcija obuhvaćala prisustvovanje godišnjim ispitima iz teorijskih predmeta na svim *Muzičkim rajonskim tečajevima* te stručno ocjenjivanje i unapređivanje njihovog provođenja što se vidi u *Izveštaju Gradskog Narodnog Odbora iz*

³³² *Groteskna suita* je tiskana 1948. (izdavač Nakladni Zavod Hrvatske). Djelo se sastoji od pet stavaka: (*Kokica niz cestu hodi; Mačka pored plota drijema; Pingvin važno hoda; Pužu, pužu, ideš sporo; Dva medvjedića igraju*) za koje je stihove koji se nalaze uz svaki stavak napisao hrvatski književnik Olinko Delorko, a ilustrirao kipar i slikar Branko Ružić. Usp. TILJAK, Dina (2005), *Elly Bašić – tragovi i vizije. Pokušaj približavanja jednom fenomenu glazbene kulture*, diplomski rad, Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Muzička akademija, 7.

³³³ *** (1946), *Izveštaj Muzičke škole u Zagrebu za školsku godinu 1945 – 1946*, O. E. B., 6/13, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 19.

³³⁴ U popisu rukopisa Elly Bašić nalazimo podatak da je *Basnica*, ciklus kompozicija za klavir, prvi put izvedena u programu Radio Zagreba, 26. 4. 1949. Usp. SAVEZ KOMPOZITORA JUGOSLAVIJE (1950), *Obračun autorskih honorara za 1950.*, O. E. B., 13/34, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 2. Usp. BAŠIĆ, Elly (1980), *Elly Bašić – rukopisi*, O. E. B., 6/2, H, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1. Usp. BAŠIĆ, Elly (1980), *Prilog Elly Bašić – Rukopisi*, O. E. B., 6/26, H, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1. Usp. BAŠIĆ, Elly (1982), *Rukopisi*, O. E. B., 10/26, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1.

³³⁵ U arhivu Glazbene škole Pavla Markovca (nekad Gradska muzička škola) ne postoji niti jedan dokument iz vremena djelovanja Gradske muzičke škole. Usp. BAŠIĆ, Elly (1980), *Prilog Elly Bašić – Rukopisi*, O. E. B., 6/26, H, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1. Usp. BAŠIĆ, Elly (1982), *Rukopisi*, O. E. B., 10/26, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1.

³³⁶ Usp. BAŠIĆ, Elly (1950), *Rukopis iz mape Kalendar*, O. E. B., 2/26, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1.

³³⁷ *** (1946), *Izveštaj Gradskog Narodnog Odbora u Zagrebu*, br.1., Zagreb: Arhiv Hrvatskog glazbenog zavoda, 3.

1946. Iščitavanjem svih njezinih *Izvjestaja* o godišnjim ispitima uočava se vrlo detaljna analiza rezultata u kojoj uz pozitivnu ili negativnu ocjenu na kraju svakog izvještaja daje stručnu i konstruktivnu uputu nastavniku dotičnog predmeta s ciljem poboljšanja nastavnog rada i protokola provođenja ispita.³³⁸

U periodu od 1946. do 1951. djeluje na različitim područjima pedagoškog rada za koje dobiva pohvale i nagrade Mjesnog sindikalnog foruma, Sindikalne podružnice i Zemaljskog sindikalnog vijeća: „na mjestu inspektora, odnosno izaslanika na zagrebačkim i pokrajinskim muzičkim školama; za stručna vođenja kurseva za dirigente zborova i voditelja amaterskih društava te stručno usavršavanje nastavničkog kadra na Savjetodavnim konferencijama.“³³⁹

Godine 1947. Ministarstvo prosvjete poziva Elly Bašić da na Konferenciji Visokih muzičkih škola u Zagrebu održi predavanje o svom prijedlogu novog Nastavnog plana i programa solfeggia i teorije za niže i srednje glazbene škole.³⁴⁰ Iako je do tada kreiranje planova i programa glazbenog obrazovanja bilo prepušteno profesorima visokoškolskih institucija, ovo je prvi put da je ta uloga povjerena profesoru srednje škole o čemu Elly Bašić kazuje:

„Konferencija Visokih škola /muzičkih/ u Zagrebu. Ministarstvo meni – iako sam profesor srednje škole – povjerava referat o prijedlogu novog plana i programa teorijskih predmeta, za niže i srednje muz. škole, pošto se prijašnji pokazao potpuno zastarjelim i nesvršishodnim.“³⁴¹

Nakon izlaganja koje je izazvalo vrlo pozitivne reakcije od strane predstavnika svih glazbenih akademija bivše Jugoslavije, Nastavni plan i program je prihvaćen. Te iste godine prestaje s radom na klavirskom odjelu i s velikim interesom posvećuje se području glazbeno-teorijskih disciplina i nastave u kojima, kako sama kaže, „nije postignuta razina i kvaliteta kao u instrumentalnoj nastavi.“³⁴² Upravo zbog lošeg nastavnog plana i programa i nedostatka

³³⁸ Usp. BAŠIĆ, Elly (1948), *Izvjestaj o godišnjim ispitima iz teorijskih predmeta na Muzičkim tečajevima I. rajona*, O. E. B., Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. BAŠIĆ, Elly (1948), *Osvrt na godišnje ispite iz teorijskih predmeta na I. i VI. rajonu*, O. E. B., Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. BAŠIĆ, Elly (1948), *Izvjestaj o godišnjim ispitima iz teorijskih predmeta na Muzičkim tečajevima VI. rajona*, O. E. B., Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

³³⁹ BAŠIĆ, Elly (1953), *Rukopis iz mape Kalendar*, O. E. B., 2/26, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 11.

³⁴⁰ Usp. BAŠIĆ, Elly (1980), *Plan i program nastave solfeggia i teorije kroz 10 razreda niže i srednje muzičke škole – vertikalni kontinuitet. Elaborat za Jugoslavenski susret Muzičkih akademija*, O. E. B., 2/26, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 2. Usp. BAŠIĆ, Elly (1980), *Spisak rukopisa Elly Bašić*, O. E. B., 6/26, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 2.

³⁴¹ Elly Bašić izrađuje prijedlog novog Nastavnog plana i programa na zahtjev Ministarstva prosvjete. BAŠIĆ, Elly (1950), *Rukopis iz mape Kalendar*, O. E. B., 2/26, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 2.

³⁴² Razlog tome je i tadašnji nastavni plan i program teorijskih predmeta, posebice solfeggia koji je predstavljao samo skice nastavnog gradiva koje su pisali oni koji su ih u datom trenutku predavali. Kako do tada nije postojao glazbeno-teorijski odjel, navedene predmete predavali su instrumentalisti, skladatelji ili dirigenti koji nisu imali dostatne pedagoške kompetencije za predavanje istih.

profesora čija je specijalnost i interes bilo područje glazbeno-teorijskih predmeta i slobode koju je dobila u kreiranju novog, Elly Bašić u novi program ugrađuje sve svoje pedagoške principe provedene i provjerene još u Muzičkoj školi „Beethoven“. O njenom zanosu i entuzijazmu u pedagoškom radu govori i činjenica da je nastavu tijekom godine održavala duže od predviđenog vremena,³⁴³ što kod većine nastavnika nije naišlo na razumijevanje. Ovaj podatak potvrđujemo u njezinom tekstu dopisa koji šalje tadašnjem ravnatelju škole Franu Lhotki, nakon sjednice na kojoj je taj podatak izazvao vrlo negativne reakcije kolega:

„Dakle, zbog mog dobrovoljnog produljenja radnog vremena, a zbog prekoračenja norme, zbog ljubavi i brige koji preko birokratski postavljenog radnog vremena posvećujemo djeci, ja sam na odlasku jednoglasno ispraćena sa urlicima 'sramota', 'fuj' i slično.“³⁴⁴

Uz velike promjene u nastavi *Solfeggia* kao glavnog teorijskog predmeta Elly Bašić uvodi i promjenu u redosljed u i dinamici uvođenja ostalih teorijskih predmeta.³⁴⁵ Nastavu *Kontrapunkta* započinje godinu dana prije *Harmonije* što je bilo neuobičajeno za institucionalno glazbeno obrazovanje kod nas, što potvrđuje ona sama:

„U smislu mog općeg nastojanja oko podizanja nivoa muzičke nastave, uvodim – za naše prilike i shvatanje jednu 'shoking novotariju': nastavu Kontrapunkta prije Harmonije. Napominjem da ta praksa već davno postoji na konzervatorijima Zapadne Evrope, da sam to, nadalje, ja sama provela i prakticirala u svojoj 'Beethovenovoj školi', te konačno, da je to gotovo istovremeno uveo u svom nastavnom programu šef muzičkog odjela Više Pedagoške škole Zlatko Grgošević.“³⁴⁶

U nedostatku zadovoljavajuće literature potrebne za praćenje nastave *Solfeggia*,³⁴⁷ Bašić priređuje zbirke meloritamskih primjera i udžbenik za solfeggio: *Vježbe za solfeggio u svim*

³⁴³ Iz navedenog podatka zaključujemo da Elly Bašić već tada anticipira produljenje nastavnog sata *Solfeggia/teorijskih predmeta* u FMS (nekad i danas u Glazbenom učilištu Elly Bašić) s uobičajenih 45 minuta na 60 minuta, što je još jedna od jedinstvenosti FMP implementirana u nastavne planove teorijskih predmeta. Usp. REPUBLIKA HRVATSKA Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, (2008), “Nastavni plan i program Funkcionalne muzičke pedagogije (FMP) za srednju školu”, u: *Nastavni planovi i programi za srednje glazbene i plesne škole*, Zagreb: Hrvatsko društvo glazbenih i plesnih pedagoga, 299-507. Usp. REPUBLIKA HRVATSKA Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, (2006), “Nastavni plan i program za osnovnu školu funkcionalne muzičke pedagogije”, u: *Nastavni planovi i programi predškolskog i osnovnog obrazovanja za glazbene i plesne škole*, Zagreb: Hrvatsko društvo glazbenih i plesnih pedagoga, 181-297.

³⁴⁴ BAŠIĆ, Elly (1946), *Odgovor Lhotki*, O. E. B., 4/14, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 16.

³⁴⁵ Institucionalno glazbeno školovanje se nadalje odvijalo kroz četiri razreda osnovne i 6 razreda srednje glazbene škole. Usp. *** (1956), *Nastavni program muzičke škole*, O. E. B., 13/40, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

³⁴⁶ BAŠIĆ, Elly (1983), *Rukopis iz mape Kalendar*, O. E. B., 2/26, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 17.

³⁴⁷ Godine 1948. “...izlazi iz štampe Matzov solfeggio – III. Izdanje – /još uvijek, i sve do danas jedini udžbenik “Solfeggia” za muzičke škole, koji se štampa u N. R. H./.” BAŠIĆ, Elly (1949), *Rukopis iz mape Kalendar*, O. E. B., 2/26, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 7.

dur-tonalitetima (1943),³⁴⁸ *Čitanka za početnički solfeggio* (1946),³⁴⁹ *Početnica za solfeggio* (1948)³⁵⁰ i *Početnica za solfeggio* (1953)³⁵¹ (vidi Prilog 29).

U radu kod Dine Tiljak u popisu neverificiranih radova Elly Bašić, prema popisu kojeg je sama načinila, nalazimo još jednu zbirku i jedan udžbenik: *Vježbe za solfeggio za odrasle* (1948) i *Solfeggio za I. razred dječji* (1948).³⁵² Uvidom u arhivsku građu podatke o prvom naslovu nismo mogli potvrditi, dok za drugi naslov nalazimo podatke u *Rukopisu* u kojem Elly Bašić potvrđuje predaju „rukopisa svoga udžbenika za Solfeggio I. redakcionoj komisiji Nakladnog Zavoda Hrvatske“³⁵³ u proljeće 1948. Cjelovitom analizom arhivske građe zaključujemo da je rukopis, pod radnim nazivom *Solfeggio I.* ustvari *Početnica za solfeggio* (1948, 1953).³⁵⁴

Pregledom i analizom sadržaja *Početnica za solfeggio* iz 1948. i 1953. te njihovom komparacijom, zaključujemo da se radi o istom sadržaju koji je namijenjen učenicima prvih razreda glazbene škole što potvrđuje autorica u *Pogovoru* udžbenika:

„Ovaj udžbenik po razradi svoga gradiva odgovara nastavnom planu i programu prve godine solfeggia, predmeta, koji u svojoj zadnjoj konsekvenci (VI solfeggio) uvodi u harmoniju, kontrapunkt i forme.“³⁵⁵

Zamjetna je razlika u činjenici da je *Početnica* iz 1948. pisana isključivo po principima Tonika – Do sistema³⁵⁶ kao „pokušaj njegova donošenja u metodičko-didaktičkom obliku.“³⁵⁷ Tonika – Do sistem nije prenesen doslovno, već modificiran u jednoj svojoj daljnjoj razvojnoj fazi kao rezultat njezinog dugogodišnjeg eksperimentiranja i iskustva.³⁵⁸ Na samom početku udžbenika nalazimo tekst Maksima Gorkog koji ne nalazimo u *Početnici* iz 1953. Tekst M. Gorkoga koji upućuje na način izlaganja sadržaja i promišljanje autorice o djetetu i pristupu nastavnika u praksi glazbene nastave donosimo u cijelosti:

³⁴⁸ Usp. BAŠIĆ, LERCH, Elly (1943), *Vježbe za solfeggio u svim dur-tonalitetima*, O. E. B., 20/7, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

³⁴⁹ Usp. BAŠIĆ, Elly (1946), *Čitanka za početnički solfeggio*, O. E. B., 32/7, Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

³⁵⁰ Usp. BAŠIĆ, Elly (1948), *Početnica za solfeggio*, O. E. B., Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

³⁵¹ Usp. BAŠIĆ, Elly (1953), *Početnica za solfeggio*, O. E. B., 32/7, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

³⁵² Usp. TILJAK, Dina (2005), *Elly Bašić – tragovi i vizije. Pokušaj približavanja jednom fenomenu glazbene kulture*, diplomski rad, Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Muzička akademija, 62.

³⁵³ Usp. BAŠIĆ, Elly (1948), *Rukopis iz mape Kalendar*, O. E. B., 2/26, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 3.

³⁵⁴ Zaključak donosimo na osnovi nedostatka podataka u dostupnoj arhivskoj građi o postojanju rukopisa pod naslovom *Solfeggio I.* i činjenice da navedeni rukopis nismo pronašli u Ostavštini Elly Bašić.

³⁵⁵ BAŠIĆ, Elly (1948), *Pogovor iz Početnice za solfeggio*, O. E. B., Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 130.

³⁵⁶ U literaturi nalazimo neusustavljenost oko naziva ove metode: *Tonika Do metoda*, *Tonika – Do sistem*, *Metoda Tonika – Do*. U nastavku ćemo koristiti nazive kako su korišteni u arhivskoj građi iz koje se navode podatci.

³⁵⁷ BAŠIĆ, Elly (1948), *Pogovor iz Početnice za sokfeggio*, O. E. B., Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 130.

³⁵⁸ Usp. Isto.

„Do svoje desete godine dijete zahtijeva zabavu, i taj je njegov zahtjev biološki zakonit. Ono se želi igrati, ono se igra svime i upoznaje svijet svoje okoline najprije i najlakše u igri i kroz igru.“³⁵⁹

Poznavajući dječju psihu kojom se u svojim glazbeno-pedagoškim istraživanjima bavila, već tada uvodi igru kao aktivacijsko sredstvo od doživljaja glazbe k njenom svjesnom usvajanju u nastavni proces. Cijeli princip njezinog tadašnjeg pedagoškog rada implementira u *Počelnici* iz 1948. Razvijajući ga unutar odgojnog područja, učeniku je trebao omogućiti da što jednostavnijim putem potpuno osjeti i razumije govor glazbe.³⁶⁰

Za razliku od navedene, u *Počelnici* iz 1953. posebno u *Kalendaru rada*³⁶¹ (vidi Prilog 30), uočavamo njezina nastojanja da omogući upotrebu udžbenika za prvu godinu nastave solfeggia svim nastavnicima bez obzira na metodu kojom rade. Uvažavajući popularnost *Metode Tonika Do*, a ujedno i najnoviju afirmaciju *Funkcionalne metode*, sadržaj je prilagođen upotrebi dviju metoda.³⁶² Koristeći se principima moderne pedagogije u donošenju sadržaja, Elly Bašić nastoji dijete zainteresirati za sam predmet kroz igru kao metodičko sredstvo (uvažavajući zakonitosti dviju navedenih metoda) kojim potiče emotivni doživljaj glazbe kod djeteta. O načinu kojim to provodi, E. Bašić govori:

„Upravo svjesnim sukobljavanjem suprotnih, a ipak komplementarnih pojmova, pojačava se intenzitet tog emotivnog doživljavanja, podcrtava se logika osnova muzičke umjetnosti.“³⁶³

Tijekom stvaranja udžbenika sudjelovali su različiti stručnjaci čija imena nalazimo u zahvali Elly Bašić: dr. Bratoljub Klaić (akcentologija), dr. Stjepan Pataki i dr. Marijan Tkalčić (pedagogija), prof. Bosiljka Jugović (dječja psihologija), prof. Ivo Lhotka Kalinski (tehnika pjevanja) i prof. Zorka Drežančić (praktična nastava u razredima). Vrlo promišljen odabir različitih stručnjaka ukazuje na suvremeni interdisciplinarni pristup Elly Bašić djetetu u nastavi glazbe (koji nije bio uobičajen u vremenu kada je realiziran udžbenik), a koji je tijekom daljnjeg djelovanja implementirala u svoju *Funkcionalnu muzičku pedagogiju* (o tome više u poglavlju o Funkcionalnoj muzičkoj pedagogiji). U impresumu *Počelnice za solfeggio* (vidi Prilog 29)

³⁵⁹ BAŠIĆ, Elly (1948), *Počelnica za sokfeggio*, O. E. B., Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

³⁶⁰ Usp. LETICA, Marina (2017), „Odgoj kroz glazbu“, u: *Što, kako i zašto? Vodič kroz posebnosti FMP*, Marina Letica (ur.), Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić, 12.

³⁶¹ *Kalendar rada* je dio teksta na kraju udžbenika koji u sebi sadržava razrađen godišnji plan i program rada za nastavnike, kroz nastavne jedinice popraćene stranicama udžbenika na kojima se nalaze. U ovoj *Počelnici* sadržaj godišnjeg plana i programa pisan je u dva dijela: za nastavnike koji se koriste *Tonika Do* metodom i za one koji primjenjuju *Funkcionalnu metodu*. „Plan rada na koncu udžbenika, postavljen je na osnovu iskustava i rada s tim udžbenikom u Gradskoj muzičkoj školi u Zagrebu.“ Usp. BAŠIĆ, Elly (1948), *Pogovor iz Počelnice za sokfeggio*, O. E. B., Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 132. Usp. BAŠIĆ, Elly (1953), *Kalendar rada iz Počelnice za solfeggio*, O. E. B., 32/7, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

³⁶² Ovdje se radi o razlici u imenovanju nota (solmizaciji) te sukladno s tim i teksta koji prati didaktičke primjere.

³⁶³ BAŠIĆ, Elly (1953), *Počelnica za solfeggio*, O. E. B., 32/7, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 2.

doznajemo da su autori stihova pisanih za didaktičke melodijske, meloritamske i ritamske primjere Olinko Delorko, Vojmil Rabadan i Mladen Bašić, dok su crteži tek skicirani, a konačnu verziju će „raditi akademski slikar“.³⁶⁴

U trenutku njegove predaje Nakladnom Zavodu Hrvatske udžbenik, kako Elly Bašić piše u *Predgovoru* postaje:

„...prvi pokušaj da udžbenik bude ujedno i metodički priručnik za samog nastavnika. On nastavniku omogućuje, da samom interpretacijom teksta, odnosno njegovim vjernim prenošenjem na razred, svlada gradivo gotovo matematičkom sigurnošću.“³⁶⁵

Motivirana idejom da se već na prvom nastavnom satu doživljajnim i intelektualnim aktiviranjem djeteta potakne njegov interes za problematiku nastavnih jedinica koje se obrađuju, Elly Bašić svojim udžbenikom omogućava svakom nastavniku glazbe ostvariti svoj poziv koji se realizira kada „u djetetu razvija onu, već latentnu ljubav za muziku“.³⁶⁶

U periodu predaje Zavodu do njezina tiskanja, *Početnica za solfeggio* doživljava promjene koje su vezane uz rezultate glazbeno-pedagoškog i znanstveno-istraživačkog rada Elly Bašić, što se vidi u napisanim promjenama u sačuvanom rukopisu udžbenika i komparacijom s novonastalom verzijom istoga, ali s promijenjenim naslovom – *Sedam nota sto divota*. Tiskanje je ostvareno uz financijsku pomoć Republičkog Savjeta 1957. što će se kasnije u ovom poglavlju detaljnije objasniti.³⁶⁷

Nadalje, Elly Bašić u svojim glazbeno-pedagoškim nastojanjima sve više dovodi u pitanje uobičajene stavove o ciljevima i metodama učenja glazbe te u prvi plan stavlja dijete smatrajući da je muzikalnost osnovna dispozicija svakog prosječnog djeteta koju nastavnik, pronalazeći nove načine rada u nastavi, mora njegovati i razvijati. Glazba tada postaje sredstvo u odgoju djeteta, a ne samo cilj glazbenog školovanja što se vidi u *Članku na zidnim novinama u dječjem tjednu Gradske muzičke škole Zagreb*³⁶⁸ koji je napisala 1947. U njemu je, na vrlo poetičan način Elly Bašić sažela svoju viziju buduće glazbene pedagogije koju će dalje razvijati i provjeravati u praksi svog glazbeno-pedagoškog i znanstveno-istraživačkog rada (vidi Prilog 31).

³⁶⁴ Usp. Isto.

³⁶⁵ BAŠIĆ, Elly (1953), *Predgovor iz Početnice za solfeggio*, O. E. B., 32/7, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 2.

³⁶⁶ Isto, 3.

³⁶⁷ „Republički savjet je, za podupiranje mog udžbenika dotirao istaknutu sumu“. BAŠIĆ, Elly (1957), *Pismo Danici Noli*, O. E. B., 5/15, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 2.

³⁶⁸ BAŠIĆ, Elly (1947), *Članak na zidnim novinama u dječjem tjednu Gradske muzičke škole Zagreb*, O. E. B., 28/6, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

Tijekom djelovanja na Gradskoj muzičkoj školi ponajprije je nastojala unaprijediti određene segmente nastavne prakse te 1948. drži svoje stručno predavanje za nastavnike „Upotreba pedala po Kreutzeru“ koje je zbog interesa nastavnika ponovljeno. Uz kolegicu Melitu Lorković koja je na klaviru *ilustrirala* njezino izlaganje,³⁶⁹ Elly Bašić anticipira postojeću suvremenu praksu *Stručnih vijeća*³⁷⁰ u svrhu poboljšanja i napredovanja glazbeno-pedagoškog rada nastavnika. Tijekom školske godine 1949./50. Elly Bašić vodi dva stručna predavanja: za nastavnike klavira „Osnovi klavirske tehnike“,³⁷¹ a za teoretičare „Nastavni program“ u kojem prezentira novi službeni Nastavni plan i program za niže i srednje glazbene škole, prihvaćen od strane državnih institucija.³⁷²

U rujnu 1949. Elly Bašić započinje u *I. Nižoj muzičkoj školi*³⁷³ s radom prvog eksperimentalnog razreda *Solfeggia* u kojem po prvi put provjerava rezultate dugogodišnjeg rada na metodološkom rješavanju problema *mola* u nastavi *Solfeggia* i *Teorije*.³⁷⁴ Kako sama navodi:

„Moja 'Funkcionalna metoda', jedan potpuno novi način tretiranja i rješavanja problema 'Solfeggia' rezultat je mojeg dugogodišnjeg teoretskog i praktičkog eksperimentiranja. Kad se taj problem u meni konačno iskristalizirao i poprimio definitivnu naučno-teoretsku formu, usudila sam se 1949/50 u jednom svom 'eksperimentalnom razredu' sve to provjerim.“³⁷⁵

Tijekom izvođenja cjelogodišnjeg eksperimentalnog programa, glazbeno-pedagoška javnost pokazuje velik interes. Nastavnici zagrebačkih glazbenih škola učestalo prisustvuju nastavi Elly Bašić u želji da budu osposobljeni za izvođenje nastave solfeggia po Funkcionalnoj muzičkoj pedagogiji. Također profesori i učenici splitske glazbene škole tijekom ekskurzije posjećuju

³⁶⁹ Usp. TOMAŠEK, Andrija (1955), *Deset godina Gradske muzičke škole u Zagrebu 1945.-1955.*, Zagreb: Gradska muzička škola, 10. Usp. BAŠIĆ, Elly (1980), *Popis predavanja, referata i seminara (1948-1980)*, O. E. B., 7/25, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1.

³⁷⁰ *Stručna vijeća* su i danas uobičajena praksa službenih sastanaka nastavnika glazbenih škola koja su podijeljena po glazbenim disciplinama kojima se bave: Stručno vijeće nastavnika teorijskih predmeta, Stručno vijeće nastavnika klavira... Uz izlaganje stručnih problema, važan dio takvih radnih sastanaka je diskusija svih prisutnih nastavnika, kojima se donose moguća rješenja i prijedlozi u svrhu napredovanja nastavne prakse.

³⁷¹ Ovo predavanje je održano u Domu kulture II Rajona na „Stručnom aktivu pijanista Zagreba“. BAŠIĆ, Elly (1980), *Popis predavanja, referata i seminara (1948-1980)*, O. E. B., 7/25, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1.

³⁷² Usp. TOMAŠEK, Andrija (1955), *Deset godina Gradske muzičke škole u Zagrebu 1945.-1955.*, Zagreb: Gradska muzička škola, 11.

³⁷³ Kasnije Glazbena škola Blagoje Bersa.

³⁷⁴ Nakon prve godine rada u eksperimentalnom razredu Bašić je dokazala da se *mol* može savladati već u 1. razredu, dok je u tadašnjem službenom udžbeniku “zbog velikih poteškoća u ovladavanju s njime” *mol* stavljen u 5. razred. Bila je to velika i revolucionarna teza u glazbenoj pedagogiji ne samo Hrvatske već i šire. Usp. BAŠIĆ, Elly (1950), *Rukopis iz mape Kalendar*, O. E. B., 2/26, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 9. Usp. BAŠIĆ, Elly (1952), *Rukopis iz mape Kalendar*, O. E. B., 2/26, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 14.

³⁷⁵ BAŠIĆ, Elly (1952), *Rukopis iz mape Kalendar*, O. E. B., 2/26, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 14.

eksperimentalni razred i uz veliko oduševljenje traže da im Elly Bašić „dozvoli Funkcionalnu metodu prenijeti u Split“.³⁷⁶

Krajem školske godine, u lipnju 1950. prvom godišnjem ispitu eksperimentalnog razreda Elly Bašić (nastavnog predmeta *Solfeggio*) prisustvuju, uz službene izaslanike Ministarstva prosvjete i Gradskog Narodnog odbora i mnogi zagrebački glazbeni pedagozi. Ogroman uspjeh u nastavnoj praksi kroz rezultate učenika na prvim ispitima potvrđuje ispravnost njezinih postavki te „*Funkcionalna metoda* prestaje biti eksperiment, već postaje definitivni metodičko-naučni sistem nastave koji ulazi u praksu muzičke pedagogije.“³⁷⁷

Sljedeće školske godine (1950./51.) taj razred preuzima njezina asistentica Zorka Drežančić³⁷⁸ koja radi po Funkcionalnoj metodi tako uspješno da na godišnjem ispitu 1951., „na predlog ispitne komisije i referenta za muzičko školstvo Prosvj. odj. GNOa – cjelokupnom razredu budu odobrena 2 razreda /III i IV/.“³⁷⁹ Iste godine Bašić uvodi novost u glazbenom školstvu tzv. *javne satove*³⁸⁰ o čemu kazuje u *Kalendaru*:

„Praksa otvorenih, javnih satova odn. Predavanja, koja je kod mene postojala još iz muz. škole „Beethoven“, postaje od sada principom rada kod mene i svih mojih saradnika. Nasuprot stanovišta većine ostalih mojih kolega na zgbačkim muz. školama i Akademiji.“³⁸¹

O velikom interesu za prisustvovanju *otvorenim* nastavnim satima kojima je svatko zainteresiran mogao prisustvovati i slobodno diskutirati, Bašić govori:

„...kod svakog pojedinog sata slobodno je prisustvovati, pa čak i diskutirati svakom, tko god to želi. Gotovo svi zagrebački muzičari i to ne samo teoretičari, već i instrumentalisti, kompozitori, reproduktivci, pa muzičari iz vana /iz Ljubljane dolaze u organizaciji Min. Prosvj. NR Slovenije i sindikalnih podružnica u dva navrata velike grupe slovenskih muzičkih pedagoga/, zatim studenti muzike, te mnogi kulturni i javni radnici ostalih struka

³⁷⁶ Usp. BAŠIĆ, Elly (1952), *Rukopis iz mape Kalendar*, O. E. B., 2/26, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 14.

³⁷⁷ BAŠIĆ, Elly (1953), *Rukopis iz mape Kalendar*, O. E. B., 2/26, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 14.

³⁷⁸ Usp. BAŠIĆ, Elly (1952), *Rukopis iz mape Kalendar*, O. E. B., 2/26, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 14 i 17.

³⁷⁹ Usp. Isto, 15.

³⁸⁰ *Javni satovi* su praksa otvorenog oblika nastave kojem mogu prisustvovati svi zainteresirani nastavnici, studenti i ostali stručnjaci različitih disciplina. Prvi put ih uvodi u praksu hrvatskog glazbenog školstva Elly Bašić. Stav da svaki mladi nastavnik koji želi raditi po principima Funkcionalne muzičke pedagogije, osim teorijskog znanja mora prisustvovati otvorenim nastavnim satima iskusnijih kolega i tako vidjeti u praksi metodičku primjenu svog pedagoško-teorijskog znanja, postaju uobičajeni princip njezina rada i rada svih njezinih suradnika. Danas su takvi oblici nastave uobičajena praksa u glazbenom školstvu. Usp. BAŠIĆ, Elly (1952), *Rukopis iz mape Kalendar*, O. E. B., 2/26, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 15.

³⁸¹ BAŠIĆ, Elly (1952), *Rukopis iz mape Kalendar*, O. E. B., 2/26, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 15.

– koriste to, i prate vanredno živim interesiranjem, tako, da nije bilo kroz čitavu šk. godinu niti jednog radnog sata, koji ne bi imao svoju izvanškolsku publiku.“³⁸²

Godine 1949. Elly Bašić na poziv profesora Frana Lhotke započinje svoje paralelno pedagoško djelovanje na Muzičkoj akademiji u Zagrebu o čemu postoji vrlo malo zapisa. U radovima D. Tiljak i S. Kazića nalazimo podatak da je Elly Bašić započela svoj pedagoški rad na toj instituciji 1941. kada ju je Fran Lhotka izabrao kao najbolju studenticu generacije za privatnu asistenticu za predmet *Harmonija* na Umjetničkom odjelu kompozicije,³⁸³ što se djelomično potvrđuje u njezinom priloženom životopisu *Natječajne dokumentacije* za radno mjesto nastavnika Metodike muzičke nastave na Muzičkoj akademiji u Sarajevu:

„Kroz 2 sam godine radila kao privatni asistent prof. Frana Lhotke, na Muz. Akademiji u Zagrebu „Harmonija“ u klasi „kompozicija“.“³⁸⁴

Fran Lhotka je dugi niz godina pratio rad Elly Bašić kroz različite faze njezinog profesionalnog razvoja: fazu studiranja na Muzičkoj akademiji kada joj je predavao zbor i dirigiranje; razvoj njezine Muzičke škole „Beethoven“ gdje je kao izaslanik Ministarstva prosvjete prisustvovao godišnjim ispitima; njezino djelovanje na Gradskoj muzičkoj školi na kojoj je obnašao funkciju ravnatelja i njezino izvaninstitucionalno djelovanje. Na osnovi svih pozitivnih ocjena rezultata koje je Bašić ostvarivala u navedenom raznolikom djelovanju, nije mu bilo teško donijeti odluku o njezinom angažmanu kao *privatne asistentice*.³⁸⁵ Iz kazivanja Elly Bašić saznajemo da je jedan od razloga zbog kojeg je Fran Lhotka odabrao nju za privatnu asistenticu je njezina vrlo uspješna suradnja u realizaciji njegovih knjiga *Harmonija I* i *Harmonija II*.³⁸⁶ Naime, ona je zajedno s njim sudjelovala u procesu nastajanja knjiga tijekom kojeg je Fran Lhotka prihvatio

³⁸² BAŠIĆ, Elly (1952), *Rukopis iz mape Kalendar*, O. E. B., 2/26, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 15.

³⁸³ Usp. TILJAK, Dina (2005), *Elly Bašić – tragovi i vizije. Pokušaj približavanja jednom fenomenu glazbene kulture*, diplomski rad, Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Muzička akademija, 6. Usp. KAZIĆ, Senad (2017), „Naučni doprinos Elly Bašić kao autorice originalne metode u elementarnoj muzičkoj edukaciji u Bosni i Hercegovini“, u: *Naučna/znanstvena misao u Bosni i Hercegovini – historijski razvoj do kraja XX stoljeća*, Jasmin Branković (ur.), Mostar: Federalno ministarstvo obrazovanja i nauke/znanosti, 620. Usp. BAŠIĆ, Elly (1980), *Upitnik*, O. E. B., 9/25, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

³⁸⁴ BAŠIĆ, Elly (1961), *Natječajna dokumentacija Elly Bašić za radno mjesto nastavnika Muzičke akademije u Sarajevu*, O. E. B., 5/38, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1.

³⁸⁵ Pojam *privatna asistentica* ukazuje na činjenicu da nije bila angažirana od strane institucije nego od samog profesora kao nositelja kolegija kojem je pomagala u izvođenju nastave.

³⁸⁶ Usp. BAŠIĆ, Elly (1986), *Stručno predavanje Elly Bašić za nastavnike* održano u Funkcionalnoj muzičkoj školi u Zagrebu u veljači 1986. Usp. RUDOLF PERKOVIĆ; Dina (2020), *Razgovor s Dinom Rudolf Perković* vodila Denis Vasilj u svibnju 2020. Usp. LHOTKA, Fran (1948), *Harmonija I*, Zagreb: Nakladni zavod Hrvatske. Usp. LHOTKA, Fran (1948), *Harmonija II*, Zagreb: Nakladni zavod Hrvatske.

ideje Elly Bašić o promjeni sadržaja i izbora harmonijskih zadataka po njezinim suvremenim pedagoškim postavkama provjerenim u nastavnoj praksi .Muzičke škole Beethoven.³⁸⁷

Pregledom i analizom cjelokupne arhivske građe došli smo do podataka koji nam pokazuju da njezino djelovanje na Muzičkoj akademiji kao privatne asistentice Frana Lhotke za glavni predmet *Harmonija*³⁸⁸ na Odjelu za kompoziciju i dirigiranje nije bilo 1941. kako navode Tiljak i Kazić već u periodu od 1948. do 1950.³⁸⁹ Ovaj podatak potvrđujemo tekstom zahvale studenata koje je u školskoj godini 1949/50. Elly Bašić kao asistentica spremala za ispit glavnog predmeta *Harmonija*:

„Draga gospođo, sretni smo što smo položili i najljepše se zahvaljujemo na trudu koji ste uložili za naš uspjeh.“³⁹⁰

To nam potvrđuje rukopis iz mape *Kalendar* (zapis 1950.) u kojem Elly Bašić navodi uz ime Frana Lhotke njegovu funkciju rektora, koju je obavljao u periodu od 1929. do 1940. i od 1948. do 1952.³⁹¹ te objašnjava razlog i vrijeme prekida rada na Muzičkoj akademiji:

„Rektor Akademije Fr. Lhotka uzeo me je za svog privatnog asistenta na Visoku školu sa glavnim predmetom „Harmonija“ za kompozitore i dirigente, gdje sam vodila samostalne kružoke. Tek nakon puna 3 semestra rada, ja sam ovaj položaj napustila zbog preopterećenosti, kada sam postala honorarni nastavnik na Akademiji za Kazališnu umjetnost.“³⁹²

U rujnu 1950. Marko Tajčević, tadašnji šef *Odjela za kompoziciju* na Muzičkoj akademiji u Beogradu, moli Evgenija Vaulina, rektora zagrebačke Muzičke akademije, da mu preporuči najsposobnijeg teoretičara za kojeg bi se raspisao natječaj na njihovoj akademiji. Vaulin je kao jedinog kandidata naveo Elly Bašić.³⁹³ Razlog zbog kojeg ona nije prihvatila ponudu nismo pronašli u arhivskoj građi, ali moguće je pretpostaviti da je jedan od razloga natječaj koji je u

³⁸⁷ Usp. BAŠIĆ, Elly (1986), *Stručno predavanje Elly Bašić za nastavnike* održano u Funkcionalnoj muzičkoj školi u Zagrebu u veljači 1986.

³⁸⁸ U zapisu Elly Bašić nalazimo naziv za taj predmet *Harmonija kao glavni predmet*. Usp. BAŠIĆ, Elly (1980), *Upitnik*, O. E. B., 9/25, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. BAŠIĆ, Elly (1980), *Dopis Branku Rakijašu Podatci za Hrvatski biografski leksikon*, O. E. B., 9/25, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

³⁸⁹ Razdoblje se odnosi na školske godine 1948/49. i 1949/50. Usp. BAŠIĆ, Elly (1961), *Natječajna dokumentacija Elly Bašić za radno mjesto nastavnika Muzičke akademije u Sarajevu*, O. E. B., 5/38, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1. Usp. BAŠIĆ, Elly (1986), *Stručno predavanje Elly Bašić za nastavnike* održano u Funkcionalnoj muzičkoj školi u Zagrebu u veljači 1986.

³⁹⁰ Usp. Čedo, Ivona, Lela, Ula, Zorka (1950), *Tekst zahvale Elly Bašić*, O. E. B., Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

³⁹¹ Usp. KOVAČEVIĆ, Krešimir (1981), „Povijest Muzičke akademije u Zagrebu“, u: *Muzička akademija u Zagrebu 1921 – 1981.*, Koraljka Kos (ur.), Zagreb: Muzička akademija u Zagrebu, 13.

³⁹² BAŠIĆ, Elly (1950), *Rukopis iz mape Kalendar*, O. E. B., 2/26, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 5.

³⁹³ BAŠIĆ, Elly (1952), *Rukopis iz mape Kalendar*, O. E. B., 2/26, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 13.

istom periodu Muzička akademija u Zagrebu raspisala za mjesto docenta i dva asistenta za koji je ona bila jedan od kandidata. O negativnom ishodu natječaja Bašić navodi:

„Kako je za docenta već unaprijed predviđen K. Kovačević, to se ja natječjem za mjesto asistenta. Prije toga konzultirala sam šefa odjela Dra Žganca, koji je moju kandidaturu oduševljeno želio poduprijeti, i rektora Akademije Fr. Lhotku /kome sam 3 semestra bila privatni asistent na Visokoj školi/, koji je izjavio: „Dok sam ja rektor, uvijek ću izjaviti da je vaša suradnja najveća dobit za našu Akademiju“. Na sjednici profesorskog vijeća Muz. Akademije moja kandidatura nije uopće spomenuta, jer je prije sjednice „stavka“ položaja na koji sam se natjecala brisana.“³⁹⁴

Godine 1950. na poziv Branka Gavelle, Elly Bašić postaje vanjski suradnik Akademije kazališne umjetnosti³⁹⁵ na kojoj predaje kolegij *Muzičko obrazovanje* na odsjeku *Glume*. U potpunoj slobodi kreira suvremeni nastavni predmet u kojem implementira sva svoja znanja različitih glazbenih disciplina. Iako u svim zapisima Elly Bašić pronalazimo naziv kolegija *Muzika*³⁹⁶ uvidom u Indeks studenta Akademije kazališne umjetnosti potvrđujemo službeni naziv predmeta *Muzičko obrazovanje* (vidi Prilog 32). Razlog različitog imenovanja ovog kolegija nije nam poznat.

Djelovanje na ovoj Akademiji i suradnja s vrhunskim profesorima drugih umjetničkih područja omogućio je Elly Bašić uvid u kompleksnost umjetničkog odgoja i obrazovanja. Neki od njih kasnije postali su njezini dugogodišnji suradnici i savjetnici na polju interdisciplinarnog pristupa glazbenoj pedagogiji (Bratoljub Klaić³⁹⁷ i Rudi Supek³⁹⁸).

U radu D. Tiljak pronalazimo podatak da ukupnu građu vezanu uz Akademiju kazališne umjetnosti čini jedan fascikl s naslovom *Akad. Kaz. 1952/53* u čijem se sadržaju nalazi dopis Elly Bašić iz 1952. upućen Profesorskom Vijeću u kojem ona navodi peti semestar predavanja i obavijest iz 1953. kojom se profesori „pozivaju na kontrolni godišnji ispit slušača prve godine

³⁹⁴ Isto.

³⁹⁵ U arhivskoj građi iz tog vremena nalazimo različite nazive ove akademije: Akademija kazališne umjetnosti, Akademija za kazališnu umjetnost i Kazališna akademija (danas: Akademija dramske umjetnosti u Zagrebu).

³⁹⁶ Usp. BAŠIĆ, Elly (1980), *Upitnik*, O. E. B., 9/25, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. BAŠIĆ, Elly (1961), *Natječajna dokumentacija Elly Bašić za radno mjesto nastavnika Muzičke akademije u Sarajevu*, O. E. B., 5/38, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1. Usp. BAŠIĆ, Elly (1957), *Rukopis iz mape Kalendar*, O. E. B., 2/26, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 5. Usp. BAŠIĆ, Elly (1958), *Rukopis iz mape Kalendar*, O. E. B., 2/26, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 3.

³⁹⁷ KLAJČ, Bratoljub (1909. – 1983.) hrvatski leksikograf, jezikoslovac i prevoditelj. Usp. PRANJKO, Klara (2009), KLAJČ, Bratoljub, u: *Hrvatski biografski leksikon*, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, <http://hbl.lzmk.hr/clanak.aspx?id=211> (preuzeto 1. 7. 2019.).

³⁹⁸ SUPEK, Rudi (1913. –1993.), hrvatski sociolog, filozof i psiholog. Usp. SUPEK, Rudi, *Hrvatska enciklopedija*, Zagreb: Leksikografski zavod Miroslav Krleža, <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=58813> (preuzeto 1. 7. 2019.).

glume.³⁹⁹ Kao prilog u obavijesti o ispitima nalaze se i rasporedi ispita studenata prve godine glume kod profesora Koste Spajića, Mile Turić i Ljudevita Galica te studenata druge i treće godine kod profesora Viktora Becka, Mate Grkovića, Mladena Škiljana i Branka Gavelle.⁴⁰⁰ Kako u radu Dine Tiljak nije naveden izvor tog podatka može se samo pretpostaviti iz opisa da je riječ o fasciklu iz Ostavštine Elly Bašić koji tijekom ovog istraživanja nije pronađen u Arhivu Glazbenog učilišta Elly Bašić. Međutim u Ostavštini Elly Bašić pronalazimo fascikl s njezinim zapisima, referatima i popisima studenata (u rukopisu) iz vremena djelovanja na Akademiji kazališne umjetnosti koji, među ostalim, sadržava i podatke koje Tiljak navodi.⁴⁰¹ Godine 1954. Elly Bašić napušta radno mjesto predavača, a razlog odlaska objašnjava:

„Na sjednici Akademije za kazališnu umjetnost /gdje od osnutka predajem „Muziku“/ na kojoj nisam bila prisutna, tajnica čita jedno – po meni potpisano pismo – koje ja nikada nisam napisala, i za čije sam postojanje tek kasnije doznala. U tom pismu, ja postavljam neke „nerealne uvjete“ za moj rad i sl. – i cijelo prof. vijeće – koje se do onda naprama meni odnosilo savršeno pozitivno – revoltirano reagira, i odbija moje „navodne zahtjeve“. Saznavši za to falsificirano pismo, ja sam od Rektora Gavelle zatražila da ga vidim, on ga je tražio, pismo je međutim iz arhive netragom nestalo. Nikada nisam doznala što je tamo pisalo. Ja sam tražila, da se to izvidi, i stvar raščisti, a dotle nisam /ovako desavuirana/ želila raditi. Stvar se nikada nije raščistila, i ja sam tada prestala sa jednim radom, gdje sam na jednoj visokoj školi kreirala jedan idealno zamišljen rad, na veliko oduševljenje studenata /i prijašnjeg rektora Dra Škavića/.“⁴⁰²

Uz pedagošku djelatnost godine 1950. Elly Bašić nastavlja stručnu djelatnost kroz vođenje tromjesečnog stručnog tečaja za folklorne rukovodioce i instruktore u Zagrebu koji organizira Savez kulturno-prosvjetnih društava Hrvatske u zajednici s Ministarstvom za nauku i kulturu s ciljem da „u tu granu masovne kulturno-umjetničke djelatnosti unese više sistema i studioznosti.“⁴⁰³

Na kraju školske godine 1950./51. Povjereništvo za prosvjetu Gradskog Narodnog odbora dodjeljuje Elly Bašić Posebnu pohvalu za „nesebično ukazivanje stručne pomoći manje

³⁹⁹ Usp. TILJAK, Dina (2005), *Elly Bašić – tragovi i vizije. Pokušaj približavanja jednom fenomenu glazbene kulture*, diplomski rad, Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Muzička akademija, 7.

⁴⁰⁰ Usp. Isto.

⁴⁰¹ Usp. BAŠIĆ, Elly (1952), *AKU – referati i spisak studenata*, O. E. B., 4/19, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

⁴⁰² BAŠIĆ, Elly (1956), *Rukopis iz mape Kalendar*, O. E. B., 2/26, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 5.

⁴⁰³ Tečaj se ponavlja i u 1950. Usp. *** (1950), *Prvi stručni tečaj za rukovodioce i instruktore folklornih grupa*, *Vjesnik*, 28. 10. 1950., O. E. B., Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 2. Usp. TILJAK, Dina (2005), *Elly Bašić – tragovi i vizije. Pokušaj približavanja jednom fenomenu glazbene kulture*, diplomski rad, Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Muzička akademija, 7.

iskusnim nastavnicima, za uspjehe u pedagoškom, stručnom i sindikalnom radu, a osobito za uporno i uspješno nastojanje i pronalaženje novih metoda rada.⁴⁰⁴

Zahvaljujući statusu uspješne i nagrađivane glazbene pedagoginje, u Gradskoj muzičkoj školi omogućeno joj je da u daljnjem razdoblju vrši ispitivanja i proučavanja iz područja glazbene pedagogije⁴⁰⁵ u eksperimentalnim razredima te škole kao i u ostalim glazbenim školama Hrvatske:

1. Zagreb: Niža muzička škola u Tuškancu, Trnju, Maksimiru, Britanskom trgu i u Gradskoj muzičkoj školi;
2. Muzička škola u Sisku;
3. Srednja muzička škola u Splitu;
4. Muzička škola u Vinkovcima.⁴⁰⁶

Tijekom 1950. Elly Bašić započinje svoju pedagoško-istraživačku i znanstvenu djelatnost objavljivanjem stručnih radova⁴⁰⁷ iz područja povijesti glazbene pedagogije te metode solfeggia i glazbene teorije. U radu *Linija osnovne muzičke pedagogije kroz historiju* daje uvid u povijesni kontekst glazbenog odgoja i obrazovanja kroz analizu postojećih glazbeno-pedagoških koncepata i metodologije. Komparacijom s postojećim glazbenim konceptima i pedagogijama vremena u kojem ona djeluje, ukazuje na relativno neshvaćanje i nerazumijevanje važnosti temelja nastave glazbe s kojom se susreće. U zaključku članka poziva glazbene pedagoge da se kroz članke, diskusije i sugestije postavi konačno čvrsta pojmovna baza ove discipline:

„Taj rad odvija se, istina u različitim oblicima, već kroz dulje vrijeme u našoj muzičkoj stvarnosti, ali ne takvom podcrtanom koncentracijom, kako to zahtijeva hitnost rješavanja tog vitalnog pitanja muzičke pedagogije.“⁴⁰⁸

⁴⁰⁴ Usp. BAŠIĆ, Elly (1956), *Rukopis iz mape Kalendar*, O. E. B., 2/26, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 4. Usp. TOMAŠEK, Andrija (1955), *Deset godina Gradske muzičke škole u Zagrebu*, Zagreb: Gradska muzička škola, 11.

⁴⁰⁵ Usp. TOMAŠEK, Andrija (1968), „Muzička škola Pavao Markovac“, u: *Razvoj muzičkog školstva u SR Hrvatskoj 1788. – 1968.*, Andrija Tomašek (ur.), Zagreb: Hrvatski školski muzej, 55.

⁴⁰⁶ Usp. BAŠIĆ, Elly (1968), *Povijesni razvoj Funkcionalne muzičke škole u Zagrebu*, O. E. B., 22/39, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta u Zagrebu, 3.

⁴⁰⁷ Iste godine objavljuje tri stručna članka: *Linija osnovne muzičke pedagogije kroz historiju*, *Teorija i praksa Tonika Do metode I dio* i *Teorija i praksa Tonika Do metode II dio*.

⁴⁰⁸ Usp. BAŠIĆ, Elly (1950), „Linija osnovne muzičke pedagogije kroz historiju“, *Muzička revija*, god. 1., br. 2-3., Zagreb: Zora, Državno izdavačko poduzeće, 128.

Radovi *Teorija i praksa Tonika Do metode* (I i II dio) prikazuju detaljnu analizu metode (koja se u to vrijeme najčešće koristi u nastavi solfeggia kako na području bivše Jugoslavije tako i u Europi) kroz povijesni razvoj, njezinu primjenu u sustavu glazbenog obrazovanja, u nastavi solfeggia i fonomimiju kao pomoćnog sredstva u nastavi glazbe. Elly Bašić uočava nedostatke kod postavljanja tonaliteta i u solmizaciji kao pomoćnom sredstvu nastave glazbe.⁴⁰⁹ U pronalaženju novih metodičkih rješenja tadašnji kolega s Akademije kazališne umjetnosti jezikoslovac Bratoljub Klaić pomaže joj u kreiranju karakterističnih solmizacijskih slogova⁴¹⁰ koji postaju dio *Funkcionalne metode* – suvremene hrvatske metode solfeggia.⁴¹¹ Akcentirajući neravnopravnost metodičkog postavljanja *mol* tonaliteta u odnosu na *dur* tonalitet u nastavi glazbe, ukazuje na organsku nepovezanost umjetničke glazbe i narodnog izričaja kao temelja dječjeg glazbenog izraza na području u kojem žive te didaktičke literature koja bi trebala pratiti razvoj glazbeno-umjetničke nastave.⁴¹² U tom obrazloženju posebno naglašava utjecaje folklornog izričaja različitih područja (alpskog područja, Njemačke, Italije itd.) u kojima su dječje narodne i pučke pjesme isključivo u duru te pokazuje bogatstvo dječjeg glazbenog stvaralaštva na području Hrvatske i bivše Jugoslavije koje je stvarano u okvirima molškoga i durskoga tonalitetnog odnosa kao istovjetnog fenomena.⁴¹³

Upravo kroz ovakav znanstveni pristup glavnom teorijskom predmetu *Solfeggiu* kao glazbenoj disciplini nastaloj iz glazbene prakse i prema zakonitostima bogatog glazbeno-umjetničkog stvaralaštva, ona nalazi nova metodička rješenja na kojima stvara *Funkcionalnu muzičku pedagogiju*. Kako sama kazuje o rezultatima svog istraživačkog puta:

⁴⁰⁹ Usp. BAŠIĆ, Elly (1950), „Teorija i praksa Tonika Do metode“ I dio, *Muzička revija*, god. 1., br. 5., Zagreb: Zora, Državno izdavačko poduzeće, 294. Usp. BAŠIĆ, Elly (1950), „Teorija i praksa Tonika Do metode“ II dio, *Muzička revija*, god. 1., br. 6., Zagreb: Zora, Državno izdavačko poduzeće, 372. Usp. BAŠIĆ, Elly (1950), *Rukopis teksta (radna verzija) 'Teorija i praksa Tonika Do metode'*, O. E. B., 11/44, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

⁴¹⁰ Solmizacijski slogovi koji se i danas koriste u Funkcionalnoj muzičkoj pedagogiji modificirana su verzija uobičajenih slogova koji se koriste u nastavi solfeggia, a svoje podrijetlo nalaze u romanskom i germanskom govornom području. Glavna misao Elly Bašić je da solmizacijski slogovi prate funkcionalno djelovanje svakog tona u tonalitetu i govorni jezik djece (slavensko govorno područje). Usp. KAZIĆ, Senad (2013), *Solfeggio: historija i praksa*, Sarajevo: Muzička akademija u Sarajevu. Institut za muzikologiju. 110.

⁴¹¹ U vrijeme kad je stvarana i realizirana, *Funkcionalna metoda* se u medijima (pogotovo stranim) predstavljala kao „jugoslovenska metoda solfeggia Elly Bašić“. Elly Bašić ističe da Funkcionalna metoda nije samo metoda Solfeggia već „jedan pedagoški princip“ o čemu će biti više riječi u poglavlju o Funkcionalnoj muzičkoj pedagogiji. Usp. BAŠIĆ, Elly (1962), *Pismo drugu Barbariću*, O. E. B., 6/11, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-4. Usp. *** (1954), *Članak iz Vjesnika Uspjeh 'Funkcionalne metode' – prof. Elly Bašić (8. 4. 1954.)*, O. E. B., 9/6, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

⁴¹² Godinu 1950. Elly Bašić smatra početkom svog rada na problematici dječjeg izraza i dječje kreativnosti. Usp. BAŠIĆ, Elly (1950), *Rukopis iz mape Teorija i praksa T - Do metode*, O. E. B., 11/44, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. BAŠIĆ, Elly (1975), *Dopis Institutu za narodnu umjetnost*, O. E. B., 19/33, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

⁴¹³ Isto.

„...da je najsvrsishodniji put onaj kakovim sam ja došla do svojih postavki: poći od muziciranja, muzičke prakse, logike i zakonitosti kojima nas uči muzička literatura, preko eksperimentiranja koje je, u formi otvorenih javnih satova, pristupačno i slobodno svakom na diskusiju. Samo tako mogu se odmjeriti efikasnost, odnosno slabosti samog sistema, te udio nastavnikove sposobnosti u krajnjim rezultatima.“⁴¹⁴

Uz ova dva navedena rada u Ostavštini Elly Bašić pronalazimo i tekst rada *Problem ritma u našoj muzičkoj nastavi*.⁴¹⁵ Iako neobjavljen, analizom smo ustanovili da se ovaj rad svojom tematikom nadovezuje na prethodne radove. Ujedno ovaj rad daje smjernicu u postavljanju ritamskih pojava i načina njihovih savladavanja u Funkcionalnoj metodi (FM) i njezinom provođenju u nastavnoj praksi. U tekstu Elly Bašić, uz cjeloviti povijesni pregled razvoja ritamske problematike u nastavi glazbe, daje odgovor na aktualni problem na kojeg ukazuje „jedan od naših najuglednijih pijanističkih pedagoga: *Da je preko 70% grešaka na ispitima klavira ritmičke naravi*.“⁴¹⁶ Elly Bašić analizira dva postojeća sistema koji se koriste u tadašnjoj nastavi solfeggia za savladavanje problema ritma: Gallinov „Langue de durèe“⁴¹⁷ i Solfeggio parlato koji se koristio u školama s talijanskom manjinom.⁴¹⁸ Ukazujući na pozitivne, ali i negativne strane oba sistema, Elly Bašić kazuje:

„Rezimirajući naša iskustva s oba sistema, došli smo do uvjerenja da bi za naše muzičko školstvo bilo od važnosti, koristiti se pozitivnostima i jednoga i drugoga, eliminirajući odnosno ispravljajući njihove manjkavosti.“⁴¹⁹

U nastavku rada, ona daje pregled mogućih metodičkih rješenja (vodeći računa o psihološkom razvoju djeteta koja slijede zakonitost doživljaja pa tek onda svjesnog usvajanja) koja bi se u tadašnjoj praksi muzičke nastave mogla primijeniti, tako da se ovaj tekst može smatrati neobjavljenim stručnim radom.⁴²⁰

Godine 1951. započinje s predstavljanjem rezultata svog eksperimentalnog rada stručnoj javnosti, pretežno iz područja nastave solfeggia.⁴²¹ Kroz stručna predavanja o cjelovitoj

⁴¹⁴ BAŠIĆ, Elly (1953), „Moje primjedbe na 'opažanja prof. Požgaja prigodom seminara Funkcionalne metode“, *Muzičke novosti*, god. 1., broj 6., Zagreb: Muzička naklada, 7.

⁴¹⁵ Usp. BAŠIĆ, Elly [S. a.], *Problem ritma u našoj muzičkoj nastavi*, O. E. B., 32/4, 11/44, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

⁴¹⁶ Usp. BAŠIĆ, Elly [S. a.], *Problem ritma u našoj muzičkoj nastavi*, O. E. B., 32/4, 11/44, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. 1.

⁴¹⁷ „Jezik trajanja“ koji preuzima Tonica Do-metoda. Usp. Isto.

⁴¹⁸ Ovom analizom obuhvaćena je praksa na muzičkim školama NR Hrvatske. Usp. Isto. 1.

⁴¹⁹ Usp. Isto, 11.

⁴²⁰ Uvidom u arhivsku građu podatak o objavljivanju ovog rada nismo pronašli. Sva ponuđena rješenja su ugrađena Funkcionalnu metodu. Usp. Isto, 11-17. Usp. FERVIĆ, Selma (1985), *Metodika muzičkog vaspitanja (odgoja)*, O. E. B., 1/24, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

⁴²¹ Usp. TILJAK, Dina (2005), *Elly Bašić – tragovi i vizije. Pokušaj približavanja jednom fenomenu glazbene kulture*, diplomski rad, Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Muzička akademija, 7.

Funkcionalnoj muzičkoj pedagogiji s posebnim osvrtom na *Funkcionalnu metodu* ukazuje na veliku razliku u odnosu na dotadašnji pristup u nastavi solfeggia, a to je naglasak na korelaciju solfeggia i instrumentalne nastave koja do tada nije postojala u nastavi glazbe. Naziv metode *Funkcionalna* odnosi se na njezinu primjenu i ishode u glazbenoj nastavi kako E. Bašić objašnjava:

„Funkcionalna – jer se u njoj integralno funkcionalno rješavaju:

- a) problemi tonaliteta /dur, mol, stari načini, itd. ritma i drugih teoretskih i metodičkih problema
- b) metodika muzičkog odgajanja – prilazeći tome psihološki i pedagoški kompleksno.“⁴²²

Tako za nju *Solfeggio* kao glavni teorijski predmet postaje temelj svakog oblika nastave glazbe (kao u talijanskom i francuskom glazbenom obrazovanju), a ne isključivo vještina a vista čitanja⁴²³ i zapisivanja diktata (koja se nalazi u njemačkom pristupu glazbenoj nastavi).⁴²⁴ Ne isključujući niti jedan od navedenih pristupa, traži način da olakša svakom djetetu savladavanje gradiva njegujući dječju spontanost. Uvodi igru kao metodičko sredstvo koja u sebi sadrži osmišljene pedagoško-didaktičke ciljeve u glazbenoj nastavi.⁴²⁵ Koristeći igru kao aktivacijsko sredstvo od emocionalnog doživljaja glazbene umjetnosti pa sve do svjesnog savladavanja glazbenih pojava, vještina i znanja Elly Bašić želi dijete osloboditi straha od neuspjeha i dati mu mogućnost izražavanja na bilo kojem području umjetnosti.⁴²⁶ *Funkcionalna metoda*, bez obzira na materiju kojom se bavi, u sebi sadrži umjetnički, estetički i pedagoški princip koji objašnjava Elly Bašić:

„FM proizlazi iz 3 principa u svim svojim pojavama: umjetnik – kao živi izraz, realna sadašnjost i njene potrebe i dijete (cjelovito biće) – kao akter.“⁴²⁷

⁴²² BAŠIĆ, Elly (1966), Dokument *Elly Bašić – Curriculum vitae* iz prijave teme doktorske disertacije „Razvojne i obrazovne mogućnosti stvaralačke sposobnosti djece u dobi od 8 – 14 godina kroz muzički odgoj“ koju Elly Bašić šalje 6. 12. 1966. Državnom sekretarijatu za visoko i stručno školstvo u Berlinu, O. E. B. 14/18, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. 1.

⁴²³ *A vista* ili *prima vista* je izraz koji se koristi u glazbenoj terminologiji, a označava izvođenje (pjevanje ili sviranje) bez prethodnog vježbanja – „na prvi pogled“. Danas je prima vista pjevanje ili sviranje nezaobilazni element u nastavi teorijskih predmeta.

⁴²⁴ BAECKER, Frédérique (1967), „Betrachtung zum Fach Solfège“, ur. *Probleme des musiktheoretischen Unterrichts*. Institut für Neue Musik und Musikerziehung Darmstadt, Berlin: Merseburger, 64.

⁴²⁵ Usp. RUDOLF PERKOVIĆ, Dina (2005), „Funkcionalna muzička pedagogija – u ideji i razradi“, u: *Glazbeno učilište Elly Bašić 1965. – 2005.*, Nataša Perak Lovričević, (ur.), Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić, 39.

⁴²⁶ Usp. LETICA, Marina (2017), „Odgoj kroz glazbu“, u: *Što, kako i zašto? Vodič kroz posebnosti FMP*, Marina Letica (ur.), Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić, 17.

⁴²⁷ BAŠIĆ, Elly (1961), *Zapisi Elly Bašić o FM*, O. E. B., 5/44, Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić, 2-3.

U rujnu 1951. na Gradskoj muzičkoj školi nastavnica Bojana Ivančević službeno uvodi *Funkcionalnu metodu* u šest razreda I. solfeggia, a u Muzičkoj školi na Britanskom trgu, nastavnica i suradnica Elly Bašić – Zorka Drežančić, na svoju osobnu inicijativu kroz dva prva razreda solfeggia radi s različitim metodama: *Tonika – Do* i *Funkcionalnom metodom*.⁴²⁸ Razlog njezine odluke da radi paralelnim metodama je želja da se komparira rad i rezultati (kroz otvorene javne sate kroz cijelu godinu), konstatiraju razlike između metoda i objektivno dokaže prednost Funkcionalne metode.⁴²⁹ U svojim zapisima Bašić napominje:

„...da je rezultat rada Zorke Drežančić sa starom „Tonika – Do“ metodom – uzet sam za sebe – bio izvanredan, tim više je rezultat uporedbe s Funkcionalnom metodom bio interesantniji.“⁴³⁰

U radu kod Dine Tiljak nalazimo podatak da je Elly Bašić u prosincu 1951. održala seminar o *Funkcionalnoj metodi* u Ljubljani. Taj podatak nismo mogli potvrditi pregledom cjelokupne arhivske građe. Kako Tiljak navodi da se seminar održavao od 20. do 22. prosinca,⁴³¹ dakle kroz tri dana, moguće je da se radi o seminaru koji je organizirao Gradski Narodni odbor Ljubljane u siječnju 1952.⁴³² Na poziv Sindikata profesora muzičkih škola, Elly Bašić u prostorima Muzičke akademije u Ljubljani održava trodnevni seminar o *Funkcionalnoj metodi*. Na poziv prisutnih glazbenih pedagoga, sljedećih dana prisustvuje nastavi u šest muzičkih škola te naposljetku održava stručna savjetovanja. O pozitivnim ishodima seminara Bašić kazuje :

„Od onda veliki broj slovenskih pedagoga podržava stalne veze sa mnom kao sa „jedinim autoritetom“ na polju muzičko-teoretske nastave koji im pomaže i koristi. U „Slovenskoj reviji“ objavljuju veliku studiju o mojoj 'Funkcionalnoj metodi', na VI. odjelu /historijsko-naučnom/ Visoke škole Akademije zadužen je jedan student da o tome održi referat itd. itd.“⁴³³

⁴²⁸ „Na osnovu kampanje inspektora Trude Reich i suradnika, Funkcionalna muzička pedagogija je 1964. likvidirana na Muzičkoj školi Blagoje Bersa na Britanskom trgu.“ Usp. BAŠIĆ, Elly (1985), *Funkcionalna muzička pedagogija – afirmacija i uspjesi*, O. E. B., 1/43, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 7.

⁴²⁹ Zora Drežančić je u kasnijim stručnim radovima objavljenim u glazbenim i pedagoškim časopisima objasnila pedagošku i psihološku osnovu svojih postupaka u nastavi. Usp. SUPEK, Ivana (1995), *Kako je nastajala glazbena škola Funkcionalne muzičke pedagogije: Prilog proučavanju*, Zagreb: Osobni arhiv Marije Valjalo, 2.

⁴³⁰ BAŠIĆ, Elly (1952), *Rukopis iz mape Kalendar*, O. E. B., 2/26, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 17.

⁴³¹ Usp. TILJAK, Dina (2005), *Elly Bašić – tragovi i vizije. Pokušaj približavanja jednom fenomenu glazbene kulture*, diplomski rad, Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Muzička akademija, 51.

⁴³² Usp. BAŠIĆ, Elly (1952), *Rukopis iz mape Kalendar*, O. E. B., E. B., 2/26, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 19.

⁴³³ BAŠIĆ, Elly (1952), *Rukopis iz mape Kalendar*, O. E. B., E. B., 2/26, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 19.

U lipnju 1952. Ministarstvo prosvjete, Savjet za prosvjetu, nauku i kulturu Narodne Republike Hrvatske⁴³⁴ organizira prvo službeno predstavljanje i znanstveno obrazloženje *Funkcionalne muzičke pedagogije* u Hrvatskoj (Zagrebu) pod nazivom „Konferencija o Funkcionalnoj metodi“.⁴³⁵ Bio je to dvodnevni javni prikaz rada učenika *funkcionalnih klasa*⁴³⁶ Gradske muzičke škole u Zagrebu organiziran kao tečaj za glazbene pedagoge, a ujedno *javna naučna obrana Funkcionalne metode* kojoj su prisustvovali službenici Ministarstva i veliki broj glazbenih pedagoga iz Hrvatske.⁴³⁷ Savjet za prosvjetu, nauku i kulturu šalje obavijest obrazovnim institucijama o prekidu nastave glazbe, kako bi svi glazbeni pedagozi mogli prisustvovati Konferenciji u kojoj se naglašava obavezan dolazak svih teoretičara i svih šefova Odjela Visoke škole Akademije.⁴³⁸ Elly Bašić prezentira *Funkcionalnu metodu* kroz izlaganje teme *Funkcionalna metoda kao osnovni princip muzičke nastave, njena naučno-teoretska argumentacija i svrha*⁴³⁹ kao rezultat njezinog dugogodišnjeg istraživanja u području nastave

⁴³⁴ U dokumentima iz arhivske građe tog vremena, posebno u Ostavštini Elly Bašić nalazimo dva naziva iste institucije: *Ministarstvo prosvjete Republike Hrvatske* (ili *Narodne Republike Hrvatske*) i *Savjet za prosvjetu, nauku i kulturu Narodne Republike Hrvatske* koji se u službenim dokumentima često pišu jedan uz drugog, a ponekad se koristi samo jedan naziv. *Ministarstvo prosvjete Narodne vlade Hrvatske* je osnovano 1945. (NN 2/45), a 1946. mijenja ime u *Ministarstvo prosvjete NRH*. Već 1947. *Ministarstvo prosvjete NRH* postaje savezno-republičko ministarstvo. Odlukom o reorganizaciji Vlade NRH iz 1951. ukida se *Ministarstvo prosvjete*, a poslove iz njegove nadležnosti preuzima *Savjet za prosvjetu, nauku i kulturu* (1951-1956). Usp. *** (2006), *Ministarstvo prosvjete Narodne Republike Hrvatske*, u: *Nacionalni arhivski informacijski sustav*, Zagreb: Hrvatski državni arhiv, http://arhinet.arhiv.hr/details.aspx?ItemId=3_8619 (preuzeto 5. 8. 2019.).

⁴³⁵ BAŠIĆ, Elly (1952), *Rukopis iz mape Kalendar*, O. E. B., 2/26, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 20. Usp. BAŠIĆ, Elly (1980), *Ekperimentalni i istraživački znanstveni radovi i praktični prikaz rada*, O. E. B., 30/39, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1.

⁴³⁶ Pojam *funkcionalne klase* odnosi se na eksperimentalne razrede u Gradskoj muzičkoj školi u kojima se nastava solfeggia radila po *Funkcionalnoj metodi*. Tada uz Elly Bašić *funkcionalne klase* vodi i nastavnica Zorka Drežančić. Usp. BAŠIĆ, Elly (1968), *Povijesni razvoj Funkcionalne muzičke škole u Zagrebu*, O. E. B., 22/39, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta u Zagrebu, 3. Usp. MIROŠEVIĆ, Josip (1974), *Dokument Udruženja funkcionalaca Jugoslavije* kojim se predlaže Republičkom Savjetu za prosvjetu i kulturu Hrvatske Republičkog fonda „Ivan Filipović“ u Zagrebu Elly Bašić za nagradu za životno djelo. O. E. B., 33/44, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 4. Usp. TILJAK, Dina (2005), *Elly Bašić – tragovi i vizije. Pokušaj približavanja jednom fenomenu glazbene kulture*, diplomski rad, Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Muzička akademija, 51. Usp. *** (1952), „Prikaz nove metode nastave solfeggia“, *Borba*, 9. 4. 1952. Usp. *** (1952), „Jedna novost u nastavi solfeggia“, *Vjesnik*, XIII, 15. 6. 1952.

⁴³⁷ Usp. *** (1952), *Zapisnik Konferencije Republičkog Savjeta za prosvjetu, nauku i kulturu*, O. E. B., 28/2, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. MIROŠEVIĆ, Josip (1966), „Novi putevi u muzičkom školstvu“, *Školski vjesnik*, XVI, br. 5-6, 22-29.

⁴³⁸ Elly Bašić piše o “diskusiji u kojoj je moglo sudjelovati osamdeset prisutnih hrvatskih teoretičara”. BAŠIĆ, Elly (1958), *Pismo Čaldaroviću*, O. E. B., 1/15, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 5. Usp. BAŠIĆ, Elly (1952), *Rukopis iz mape Kalendar*, O. E. B., 2/26, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 20. Usp. VALJALO, Marija (1977), *Govor Marije Valjalo na svečanoj sjednici FMŠ*, Zagreb: Osobni arhiv Marije Valjalo, 1.

⁴³⁹ Prije Konferencije na kojoj predstavlja *Funkcionalnu metodu* Elly Bašić predaje svoj *Elaborat o Funkcionalnoj metodi* Rudolfu Matzu, tadašnjem izaslaniku Savjeta za prosvjetu, nauku i kulturu, kao službeni dokument koji je on trebao predati nadležnoj instituciji. Iz rukopisa Elly Bašić doznajemo da “on nije taj elaborat predao Savjetu, niti bilo kojem nadležnom forumu”. BAŠIĆ, Elly (1952), *Rukopis iz mape Kalendar*, O. E. B., 2/26, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 20. Usp. BAŠIĆ, Elly (1952), *Funkcionalna metoda*, O. E. B., 1/38, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

solfeggia⁴⁴⁰ i ističe kako je potrebno da se svaki novi pedagoški stav i postupak sa stručnom i moralnom odgovornošću iznese javno na stručnu i društvenu ocjenu.⁴⁴¹ Izlaganje u kojem Elly Bašić naglašava da „...Funkcionalna metoda nije solfeggio – nego pedagoški princip, bez obzira na materiju“⁴⁴² sastojalo se od prikaza rada s učenicima (u kojem su prisutni sudionici mogli sami ispitivati djecu),⁴⁴³ njezinoj naučnoj obrani i otvorenoj diskusiji u kojoj su se svi prisutni „mogli suprotstaviti svim dozvoljenim sredstvima“.⁴⁴⁴ Nakon uspješne javne obrane znanstvenih postavki i prihvaćanja *Funkcionalne metode*,⁴⁴⁵ Ministarstvo prosvjete daje svoje odobrenje i od tada ona postaje službena metoda nastave glazbenog odgoja i obrazovanja.

Usljedila su razna javna promišljanja i rasprave glazbenih pedagoga o posebnostima ove nove metode koje su zabilježene u stručnim časopisima⁴⁴⁶ o čemu će biti više riječi u poglavlju Funkcionalna muzička pedagogija.

O velikom uspjehu javnog predstavljanja *Funkcionalne metode* kojem su prisustvovali, uz nastavnike glazbenih škola i Muzičke akademije i nastavnici glazbe iz općeobrazovnih škola te mnogobrojni kulturni djelatnici, E. Bašić kazuje:

„Nakon demonstracije rada po našim učenicima, znanstvene obrane i diskusije u prisustvu svih nastavnika grada Zagreba, uključivši i one sa Muzičke akademije, naša je stručna javnost definitivno prihvatila Funkcionalnu muzičku pedagogiju. Pijanist Ladislav Šaban sa Muzičke akademije, tada je spontano izjavio: 'Ja sam za Funkcionalnu muzičku pedagogiju, jer sam za progres!'“⁴⁴⁷

⁴⁴⁰ Usp. KAZIĆ, Senad (2013), *Solfeggio: historija i praksa*, Sarajevo: Muzička akademija u Sarajevu. Institut za muzikologiju, 79. Usp. NEUMAN, Oto (1954), *Nova metoda u radu solfeggia*, O. E. B., 5/39, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1.

⁴⁴¹ Usp. BAŠIĆ, Elly (1983), referat na Osnivačkoj skupštini Udruženja za unapređivanje Funkcionalne muzičke pedagogije u Zagrebu 1. 3. 1983., *Društveno – znanstveni značaj unapređivanja Funkcionalne muzičke pedagogije*, O. E. B., 23/38, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 4.

⁴⁴² BAŠIĆ, Elly (1961), *Oprečni napadaji – FM*, O. E. B., 3/44, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 2.

⁴⁴³ U prikazu rada s učenicima uz Elly Bašić sudjelovala je Zora Drežančić sa svojim učenicima. Usp. SUPEK, Ivana (1995), *Kako je nastajala glazbena škola Funkcionalne muzičke pedagogije: Prilog proučavanju*, Zagreb: Osobni arhiv Marije Valjalo, 3.

⁴⁴⁴ BAŠIĆ, Elly (1952), *Rukopis iz mape Kalendar*, O. E. B., 2/26, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 20.

⁴⁴⁵ Ovaj događaj Bašić smatra javnim početkom *Funkcionalne metode* i *Funkcionalne muzičke pedagogije*. Usp. BAŠIĆ, Elly (1952), *Funkcionalna metoda*, O. E. B., 1/38, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. KAZIĆ, Senad (2013), *Solfeggio: historija i praksa*, Sarajevo: Muzička akademija u Sarajevu. Institut za muzikologiju, 79.

⁴⁴⁶ Usp. POŽGAJ, Joža (1953), „Problem funkcionalnih metoda solfeggia“, *Muzičke novosti*, god. 1., broj 6., Zagreb: Muzička naklada, 2-4. Usp. BAŠIĆ, Elly (1953), „Moje primjedbe na 'opažanja prof. Požgaja prigodom seminara Funkcionalne metode““, *Muzičke novosti*, god. 1., broj 6., Zagreb: Muzička naklada, 4-7. Usp. POŽGAJ, Joža (1953), „Još nekoliko riječi o 'Funkcionalnoj metodi““, *Muzičke novosti*, god. 1., broj 7., Zagreb: Muzička naklada, 5-7. Usp. BAŠIĆ, Elly (1953), Odgovor na još nekoliko riječi o 'Funkcionalnoj metodi““, *Muzičke novosti*, god. 1., broj 8-9, Zagreb: Muzička naklada, 10-13.

⁴⁴⁷ BAŠIĆ, Elly (1983), referat na Osnivačkoj skupštini Udruženja za unapređivanje Funkcionalne muzičke pedagogije u Zagrebu 1. 3. 1983., *Društveno – znanstveni značaj unapređivanja Funkcionalne muzičke pedagogije*, O. E. B., 23/38, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 4.

Još iste godine Republički Savjet za prosvjetu i kulturu Hrvatske organizira *Kurs Funkcionalne metode*⁴⁴⁸ na kojem se pojavljuju nastavnici i profesori iz drugih republika bivše Jugoslavije. Razlog tako brze organizacije prijedlog je tadašnjeg zamjenika Ministra prosvjete Lukatella:

„...da se ne bi izgubila još jedna školska godina, Savjet će odmah organizirati Kurs 'Funkcionalne metode' za nastavnike iz pokrajine, kako bi svatko tko to želi, još u istoj školskoj godini /t. j. 1952/53/ mogao započeti radom po njoj.“⁴⁴⁹

Nakon dvanaest dana koliko je trajao *Kurs* zadnji dan je održana, pod predsjedanjem Jelene Drobac, tadašnje referentice Savjeta za prosvjetu, nauku i kulturu, diskusija u kojoj svi prisutni izražavaju svoje oduševljenje i želju za uvođenjem *Funkcionalne metode* u svoju nastavnu praksu. Zainteresiranim profesorima Elly Bašić dopušta da „prepišu njezine udžbenike funkcionalne metode za prvi i drugi razred solfeggia“.⁴⁵⁰ Kolege iz Hrvatske, Slovenije i Srbije (nastavnici i direktori škola) koji u sljedećoj školskoj godini započinju rad s *Funkcionalnom metodom*, šalju svoja izvješća Elly Bašić u kojima opisuju impresivne rezultate koje postižu s učenicima.⁴⁵¹ Profesor Oto Neumann iz Muzičke škole u Sisku, odmah nakon Seminara, uvodi *Funkcionalnu metodu* u nastavu prvog i drugog razreda Solfeggia u svojoj školi. O svojim rezultatima rada, koje je prikazao na skupu Udruženja muzičkih pedagoga Slovenije u Ljubljani 1954., piše u članku objavljenom u *Savremenim tonovima* iz 1955.:

„Ja sam smatrao potrebnim da iznesem uspjehe svoga rada, jer su oni dokaz da i u provinciji, sa manje talentiranom djecom, može biti uspjeha u radu ovom novom metodom. Oko 13 polaznika kursa funkcionalne metode, poznato mi je da danas rade istom metodom 10 nastavnika na terenu. Uvođenjem funkcionalne metode nastave solfeđa u nižim muzičkim školama, uspjelo je postaviti jedan pedagoški ispravan razvoj i temelj budućih muzičkih umjetnika i muzičke publike.“⁴⁵²

⁴⁴⁸ U arhivskoj građi i literaturi nalazimo dva naziva za ove stručne skupove: *Kurs* ili *Seminar*. U nastavku ćemo koristiti naziv koji se nalazi u arhivskoj građi ili literaturi koju navodimo.

⁴⁴⁹ BAŠIĆ, Elly (1952), *Rukopis iz mape Kalendar*, O. E. B., 2/26, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 25.

⁴⁵⁰ Radi se o tri udžbenika koja su tada bila u obliku skripte pripremljena za tisak: *Vježbe za solfeggio u svim dur-tonalitetima*, *Čitanka za početnički solfeggio*, *Početnica za solfeggio* i *Solfeggio za I. razred*. Usp. BAŠIĆ, Elly (1983), referat na Osnivačkoj skupštini Udruženja za unapređivanje Funkcionalne muzičke pedagogije u Zagrebu 1. 3. 1983., *Društveno – znanstveni značaj unapređivanja Funkcionalne muzičke pedagogije*, O. E. B., 23/38, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 5. . Usp. BAŠIĆ, Elly (1952), *Rukopis iz mape Kalendar*, O. E. B., 2/26, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 25. Usp. TILJAK, Dina (2005), *Elly Bašić – tragovi i vizije. Pokušaj približavanja jednom fenomenu glazbene kulture*, diplomski rad, Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Muzička akademija, 62.

⁴⁵¹ Usp. BAŠIĆ, Elly (1952), *Rukopis iz mape Kalendar*, O. E. B., 2/26, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 25.

⁴⁵² NEUMANN, Oto (1955), „Praktični rezultati rada po Funkcionalnoj metodi prof. Elly Bašić u Muzičkoj školi u Sisku“, *Suvremeni akordi*, O. E. B., 5/39, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

Interes javnosti bio je toliko velik da Republički Savjet za prosvjetu, nauku i kulturu i Zavod za školstvo Narodnog odbora grada Zagreba sljedećih trinaest godina organizira dvadeset takvih seminara, a Republički Zavodi Slovenije i Bosne i Hercegovine paralelno organiziraju seminare u svojim Republikama.⁴⁵³ Zahvaljujući velikom broju oduševljenih nastavnika, Funkcionalna metoda je našla svoju primjenu u glazbenim i osnovnim školama Zagreba, Siska, Splita, Vinkovaca, Ljubljane i Banja Luke.⁴⁵⁴

O velikom interesu koju je izazvala javna i naučna obrana *Funkcionalne metode* kod profesora visokoškolskih institucija glazbenog obrazovanja u bivšoj Jugoslaviji Elly Bašić piše:

„Na temelju tog Kurza pozvana sam od rektora Miljenka Živkovića i šefa Odjela za Kompoziciju Marka Tajčevića, da i na njihovoj Akademiji održim referat o 'Funkcionalnoj metodi' slično, kao i godinu dana prije u Ljubljani.“⁴⁵⁵

Isto tako, Boris Papandopulo, tada profesor Državne muzičke škole u Sarajevu,⁴⁵⁶ nekoliko dana prije početka *Kursa* prisustvuje nastavi Elly Bašić. O velikom zanimanju za njezin rad i metodu u nastavi glazbe, te o želji da on prezentira u BiH njezine ideje Elly Bašić kazuje:

„...posjetio je moj razred i istaknuo da će učiniti sve što je moguće, kako bi u cilju uzdizanja kvalitete nastave solfeggia u BiH, upoznao i svoje sarajevske kolege s mojim radom.“⁴⁵⁷

U lipnju 1952. Elly Bašić traži od direktorice Gradske muzičke škole Tonke Bišicky da godišnjim ispitima njenih razreda prisustvuju predstavnici Savjeta za prosvjetu, nauku i kulturu Narodne Republike Hrvatske i Gradskog narodnog odbora. Po zapisu Elly Bašić na ispitima je nazočan Rudolf Matz,⁴⁵⁸ koji nakon dva ispitana učenika *II. razreda dječjeg solfeggia*,

⁴⁵³ Usp. TILJAK, Dina (2005), *Elly Bašić – tragovi i vizije. Pokušaj približavanja jednom fenomenu glazbene kulture*, diplomski rad, Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Muzička akademija, 11.

⁴⁵⁴ Usp. FERVIĆ, Selma (1994), *Teorija i praksa muzičkog vaspitanja i obrazovanja u Bosni i Hercegovini*, Sarajevo: IDP 'Udžbenici, priručnici i didaktička sredstva', 126.

⁴⁵⁵ BAŠIĆ, Elly (1952), *Rukopis iz mape Kalendar*, O. E. B., 2/26, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 25.

⁴⁵⁶ Usp. KRPAŃ, Erika (2016), PAPANOPULO, Boris, u: *Hrvatski biografski leksikon*, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, <http://hbl.lzmk.hr/clanak.aspx?id=11916> (preuzeto 5. 8. 2019.).

⁴⁵⁷ BAŠIĆ, Elly (1952), *Rukopis iz mape Kalendar*, O. E. B., 2/26, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 26.

⁴⁵⁸ Rudolf Matz je tada obnašao funkcije: docenta violončela na Muzičkoj akademiji (tada Visoka škola Hrvatskog državnog konzervatorija) u Zagrebu, predsjednika Udruženja pedagoga muzičkih škola Narodne republike Hrvatske i službenog predstavnika Savjeta za prosvjetu, nauku i kulturu Narodne Republike Hrvatske i Gradskog narodnog odbora. Usp. BAŠIĆ, Elly (1952), *Rukopis iz mape Kalendar*, O. E. B., 2/26, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 19. Usp. BLAŽEKOVIĆ, Zdravko (1981), „Popis radnika Muzičke akademije u Zagrebu (1920/21 – 1980/81)“, u: *Muzička akademija u Zagrebu 1921 – 1981*, Koraljka Kos (ur.), Zagreb: Muzička akademija u Zagrebu, 108.

sljedećem učeniku daje pripremljeni ispitni primjer⁴⁵⁹ koji prelazi razinu znanja i vještina usvojenih u navedenom razredu. Bašić opisuje taj dio ispita:

„Djak odgovara perfektno, našto Matz spontano uzvikuje: 'Predajem se i priznajem, da ovaj primjer ne bi mogao otpjevati niti jedan djak solfeggia naše Visoke škole!' Dakle, Matz provjerava moju metodu u II. razredu niže škole, primjerom, za koji sam znade, da je pretežak za Visoku školu Akademije!“⁴⁶⁰

Narednog dana, prije početka ispita Matz pred prisutnim kolegama iz ispitne komisije upućuje riječi hvale i podrške Elly Bašić na uspjehu učenika koji su postignuti Funkcionalnom metodom:

„Izjavljujem ovim da je to tako velika stvar, da treba da pređe uske granice naše domovine, kako bi se upoznalo i inozemstvo. To je konačno jedan korak naprijed ne samo u muzičkoj pedagogiji, već u muzičkom životu uopće. Ja ću tražiti od Narodne Vlasti, da Elly Bašić u svemu ide do maksimuma na ruku, da ju odtereti svih zaduženja koja bi ju dekoncentrirala od ovog njezinog rada...“⁴⁶¹

Godine 1952. Udruženje muzičkih pedagoga Hrvatske (UMPH) donosi *Prijedlog za uredbu o nižim muzičkim školama*. U primjerku navedenog prijedloga, kojeg UMPH dostavlja Elly Bašić, nalazimo njezine korekcije koje se najviše odnose na definiciju zadatka škole, organizaciju škole te nastavnih planova i programa. Sve navedene primjedbe su ipak nakon nekoliko godina usvojene kao uobičajena norma rada nižih glazbenih škola.⁴⁶²

U godini 1953. Elly Bašić započinje svoje znanstveno djelovanje na području **muzikoterapije**. Svoja istraživanja vodi kroz četiri kategorije ispitanika:

- emocionalno inhibirane djece,
- mentalno retardirane djece i djece s oboljenjem mozga,
- djece s lakšim oblicima šizofrenije,
- hospitalizirane djece.⁴⁶³

⁴⁵⁹ *Primjer* je u praksi glazbenog obrazovanja pojam koji se odnosi na meloritamski didaktički primjer ili primjer iz glazbene literature koju učenik na ispitu prvi put vidi i bez prethodne pripreme ga mora otpjevati (solmizacijom, abecedom ili na nekom neutralnom slogu). Komisija ocjenjuje korektnost izvedbe zadanog primjera.

⁴⁶⁰ BAŠIĆ, Elly (1952), *Rukopis iz mape Kalendar*, O. E. B., 2/26, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 19.

⁴⁶¹ Isto, 20.

⁴⁶² UMPH (1953), *Prijedlog za uredbu o nižim muzičkim školama*, O. E. B., 22/13, Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić.

⁴⁶³ Usp. BAŠIĆ, Elly (1985), *Ispitivanja i radovi na području muzikoterapije*, O. E. B., 30/17, Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić.

Istraživanja umjetničkog izraza *emocionalno inhibirane* djece provodi na području Hrvatske, Slovenije, Bosne i Hercegovine i Crne Gore.⁴⁶⁴ Po njezinom zapisu istraživanja su vođena u Domu siročadi u Banja Luci (1953./54.), u Dječjem domu u Kopru (1954./55.), u osnovnim i muzičkim školama u Hrvatskoj, Sloveniji i Crnoj Gori (od 1953. pa nadalje) i u specijalnoj školi „Kruge“ u Zagrebu.⁴⁶⁵ Nadalje vrši istraživanja mentalno retardirane djece i djece s oštećenjem mozga, u specijalnoj školi „Kruge“ i u *Krankenhaus der Stadt Wien* (1974.), lakših slučajeva šizofrenije u bolnici u Vrapču (1956. do 1960.) te mogućnosti primjene muzikoterapije kod hospitalizirane djece na dječjem odjelu bolnice u Bjelovaru.⁴⁶⁶ Koristeći crtež doživljaja glazbe kao psihogram djetetovog unutarnjeg svijeta, ulazi u područje psihologije i psihijatrije u kojem uz stručnjake s tog područja nadalje razvija svoj interdisciplinarni znanstveni pristup glazbenoj pedagogiji. Stečeno iskustvo i rezultati provedenih istraživanja E. Bašić koristi kao dokaz važnosti glazbe za zdrav razvoj svakog pojedinog djeteta.⁴⁶⁷ Svojim znanstvenim istupanjima skreće pozornost Jugoslavenskog koordinacijskog odbora za rehabilitaciju u psihijatriji (JUKO) te postaje njegovim dugogodišnjim stručnim suradnikom.⁴⁶⁸

Iste godine (1953.) započinje terenska istraživanja iz područja **etnomuzikologije** koja su vezana uz spontani glazbeni izričaj djece i odraslih u Zagrebu, Beogradu i Hvaru.⁴⁶⁹

Krajem kolovoza 1953. direktor Muzeja za umjetnost i obrt u Zagrebu, Zdenko Vojnović poziva Elly Bašić na suradnju na izložbi „Dječjih crteža“ (vidi Prilog 33). Poznavajući njezino iskustvo u istraživanju dječjeg likovnog izraza moli je da u suradnji s akademskim slikarom Edom Kovačevićem sudjeluje u izlaganju dječjih crteža njezinih učenika na izložbi i održi predavanje na tu temu.⁴⁷⁰ Za tu priliku Elly Bašić je na osnovi „svojih eksperimentalnih naučnih radova i

⁴⁶⁴ Usp. BAŠIĆ, Elly (1956), *Pismo Relji Bašiću*, O. E. B., 30/21, Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić.

⁴⁶⁵ Usp. BAŠIĆ, Elly (1985), *Ispitivanja i radovi na području muzikoterapije*, O. E. B., 30/17, Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić. Usp. BAŠIĆ, Elly (1980), *Istraživanja i radovi na području muzikoterapije*, O. E. B., Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić.

⁴⁶⁶ Usp. Isto.

⁴⁶⁷ Usp. VASILJ, Denis (2015), „Elly Bašić – žena i djelo“, *Ellymanija*, br. 5., Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić, 20. Usp. TILJAK, Dina (2005), *Elly Bašić – tragovi i vizije. Pokušaj približavanja jednom fenomenu glazbene kulture*, diplomski rad, Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Muzička akademija, 8. Usp. BAŠIĆ, Elly (1979), „Pokret na glazbu – glazba pokreće“, *Anali kliničke bolnice 'Dr. M. Stojanović'. Musicoterapia*, vol. XVIII, br. 2., O. E. B. 37/2, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 106. Usp. BAŠIĆ, Elly (1973), „Improvizacija kao kreativan čin“, *Umjetnost i dijete*, god. V, br. 26., 44.

⁴⁶⁸ Usp. CARIĆ, Ismet (1986), *Dopis o imenovanju Elly Bašić*, O. E. B., 23/33, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

⁴⁶⁹ Usp. BAŠIĆ, Elly (1988), *Dopis Zavodu za istraživanje folkloru Instituta za filologiju i folkloristiku*, O. E. B., 2/13, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

⁴⁷⁰ U arhivskoj građi literature kojom se Elly Bašić koristila nalazimo knjižicu *Dečji crteži sa jedne izložbe dečjih radova* iz 1925. Uvidom u njezin sadržaj zaključujemo da je Elly Bašić u njoj zasigurno pronašla neka rješenja koja su joj bila određen poticaj u razvijanju njezine ideje o likovnom izrazu doživljaja glazbe kod djeteta. Usp.

svoje pedagoške prakse, kreirala muzičko-pedagoški deklarativnu i polemičku izložbu⁴⁷¹ u kojoj je prikazala dječje crteže iz svog istraživačkog rada „Doživljaj dura i mola“. Uz likovni postav u istoimenom predavanju kroz analizu crteža prezentira rezultate svog dotadašnjeg glazbeno-pedagoškog istraživačkog rada kojem je bio cilj, kako sama navodi:

„...ukazati na to, da ne samo pojedinac – istaknuto dijete, već svako dijete imade pravo na muzičku, odnosno umjetničku kulturu. Izloženi radovi djece su radovi prosječnog – dakle svakog djeteta, te djece, koju su stručni forumi proglasili čak i 'muzikalno negativnim'⁴⁷²

Izložba je potvrdila činjenicu da postoje načini aktiviranja dječjeg izražavanja pomoću glazbe „koji neobično povećavaju kvalitet izraza u umjetničkom smislu, u smislu oslobađanja spontanosti stvaralačkog izražavanja“,⁴⁷³ te da je Elly Bašić prva glazbena pedagoginja u povijesti hrvatskog, tj. ondašnjeg jugoslavenskog glazbenog školstva koja istražujući dječji glazbeni izraz, uvodi elemente i sredstva izražavanja druge nastavne discipline, tj. nastavnog predmeta – likovnog odgoja.⁴⁷⁴

Oduševljeni slovenski slikari i glazbenici koji su prisustvovali izložbi, pozivaju Elly Bašić da svoje radove i zaključke istraživačkog rada predstavi u Ljubljani. Ona u svom izlaganju 1961. iznosi podatak o njihovoj velikoj ulozi u povijesnom trenutku Funkcionalne metode:

PAVLOVIĆ, Milivoj (1925), „Dečji crteži sa jedne izložbe dečjih radova“, preštampano iz *Priloga za Psihologiju Deteta*, sv. 2, god. 1., 1-16. Usp. VOJNOVIĆ, Zdenko (1953), *Dopis direktora Muzeja za umjetnost i obrt u Zagrebu*, O. E. B., 1/43, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. TOMAŠEK, Andrija (1954), „Muzički izraz djeteta“, *Narodni list*, 12. 2. 1954. Usp. TURKALJ, Nenad (1954), „Gdje počinje muzička kultura“, *Narodni list*, 15. 1. 1954.

⁴⁷¹ Elly Bašić u svojim zapisima i službenim dokumentima koristi različite pojmove kojima objašnjava izložbu: *studijsko-polemička izložba, muzičko-pedagoško deklarativna izložba, muzičko-deklarativna, naučno-dokumentarna izložba*. Usp. BAŠIĆ, Elly (1953), *Tekt predavanja Elly Bašić u Muzeju za umjetnost i obrt*, O. E. B., 16/5, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-8. Usp. BAŠIĆ, Elly (1961), *Natječajna dokumentacija Elly Bašić za radno mjesto nastavnika Muzičke akademije u Sarajevu*, O. E. B., 5/38, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 2. Usp. BAŠIĆ, Elly (1968), *Povijesni razvoj Funkcionalne muzičke škole u Zagrebu*, O. E. B., 22/39, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 5. Usp. BAŠIĆ, Elly (1967), dokument *Elly Bašić - Curriculum vitae* iz prijave teme doktorske disertacije „Razvojne i obrazovne mogućnosti stvaralačke sposobnosti djece u dobi od 8 – 14 godina kroz muzički odgoj“ koju Elly Bašić šalje 6. 12. 1966. Državnom sekretarijatu za visoko i stručno školstvo u Berlinu, O. E. B. 14/18, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 2.

⁴⁷² BAŠIĆ, Elly (1954), *Dopis Savjetu za prosvjetu, nauku i kulturu grada Zagreba*, O. E. B., 2/12, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

⁴⁷³ SUPEK, Rudi (1954), „Muzika i crtež u dječjem izrazu“, *Suvremeni akordi*, 11 – 12, O. E. B., 21/27, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 127.

⁴⁷⁴ Taj princip povezivanja različitih nastavnih disciplina *Funkcionalna muzička pedagogija* od tada kontinuirano koristi u svrhu cjelokupnog estetskog odgoja učenika.(glazbeni odgoj – likovni odgoj – tjelesni odgoj). Usp. SUPEK, Rudi (1954), „Muzika i crtež u dječjem izrazu“, *Suvremeni akordi*, 11-12, O. E. B., 21/27, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 127.

„Upozorila bih na moment koji je za 'FM' i proboj njezinih ideja bio historijski. Moment kada su slovenski pedagozi još negdje oko 1949. g. dolazeći u Zgb, u naše klase – pokrenuli ideju Izložbe 'FM' u Ljubljani 1953. g.“⁴⁷⁵

U organizaciji Udruženja muzičkih pedagoga Slovenije izložba je postavljena u ožujku 1954. u dvorani Slovenske filharmonije pod nazivom „Muzički izraz djeteta“.⁴⁷⁶ U svom izlaganju 1961. Elly Bašić odaje priznanje Ljubljani i svim pedagozima koji su među prvima u zemlji (bivšoj Jugoslaviji) bili inicijatori ideje o predstavljanju njezinih novih pedagoških spoznaja široj javnosti.⁴⁷⁷ Tijekom trajanja izložbe drži predavanja o dječjem glazbenom izrazu i stvaralačkoj mašti djece od 8 do 12 godina te općenito o muzičkom odgoju. Uz pomoć svojih učenika iz Gradske muzičke škole u Zagrebu (dvije grupe učenika: od 7 do 11 i od 11 do 15 godina) kroz tri dana praktično prikazuje razvoj Funkcionalnih metodičkih postupaka od prvih do najviših razreda osnovne glazbene škole kroz različite glazbeno-teorijske predmete.⁴⁷⁸ Ovom cjelovitom javnom prikazu *Funkcionalne metode* i njezine primjene u nastavi prisustvovala je cjelokupna slovenska glazbeno-pedagoška javnost,⁴⁷⁹ a zbog velikog interesa tri dana glazbene škole u Sloveniji nisu radile.⁴⁸⁰ Izložba je pobudila velik interes i postigla zapažen uspjeh u slovenskim glazbeno-pedagoškim krugovima što se vidi iz članaka objavljenim u novinama.⁴⁸¹ Lajovic u *Ljubljanskom dnevniku* opisuje s velikim oduševljenjem predavanje Elly Bašić i njezine ogledne sate s učenicima te ukazuje na važnost ovog događaja u kulturnim i glazbeno-pedagoškim krugovima Slovenije:

⁴⁷⁵ Usp. BAŠIĆ, Elly (1961), *Izlaganje o FM na Seminaru Zavoda za školstvo*, O. E. B., 13/40, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 11.

⁴⁷⁶ Na prijedlog Udruženja slovenskih pedagoga “taj dio izložbe prerasta u studijsku izložbu Glazbeni izraz otrokov, odnosno Muzički izraz djeteta”. Usp. KOLAK, Minja (2005), „Per aspera ad astra (1945 – 1965)”, u: *Glazbeno učilište Elly Bašić 1965. – 2005.*, Nataša Perak Lovričević (ur.), Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić, 57. Usp. BAŠIĆ, Elly (1980), *Eksperimentalni i istraživački znanstveni radovi i praktični prikazi rada*, O. E. B., 12/43, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 2.

⁴⁷⁷ Usp. BAŠIĆ, Elly (1961), *Izlaganje Elly Bašić na III. Saveznom seminaru Saveza muzičkih pedagoga Jugoslavije u Ljubljani*, O. E. B., 6/45, 33/39, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 2.

⁴⁷⁸ Usp. KOLAK, Minja (2005), „Per aspera ad astra (1945 – 1965)”, u: *Glazbeno učilište Elly Bašić 1965. – 2005.*, Nataša Perak Lovričević (ur.), Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić, 57. Usp. LAJOVIC, L. (1954), *Recenzija u Ljubljanskom dnevniku 'Veliki uspeh Funkcionalne metode prof. Bašičeve'*, O. E. B., 9/6, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. BAŠIĆ, Elly (1956), *Rukopis iz mape Kalendar*, O. E. B., 2/26, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

⁴⁷⁹ Usp. BAŠIĆ, Elly (1987), *Dopis Jakobu Ježu*, O. E. B., 1/41, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

⁴⁸⁰ Usp. BAŠIĆ, Elly (1968), *Povijesni razvoj Funkcionalne muzičke škole u Zagrebu*, O. E. B., 22/39, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 5.

⁴⁸¹ Slovenski tisak je objavio članak u *Slovenskom poročevalcu* 1. 12. 1954. „Manifestacija naprednog glazbenog pouka” i u *Ljubljanskom dnevniku* 31. 3. 1954. “Veliki uspeh Funkcionalne metode prof. Bašičeve”. Usp. KOLAK, Minja (2005), „Per aspera ad astra (1945 – 1965)”, u: *Glazbeno učilište Elly Bašić 1965. – 2005.*, Nataša Perak Lovričević (ur.), Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić, 57. Usp. *** (1954), “Obisk znane hrvatske glazbene pedagoginje”, *Ljubljanski dnevnik*, 25. 3. 1954., 3. Usp. R. F. (1954), “Uspjeh funkcionalne metode prof. Elly Bašić”, *Vjesnik*, XV, 8. 4. 1954.

„Istog dana popodne, prikazala je sa djecom zagrebačkih muzičkih škola dalekometne nastavne uspjehe po svojoj Funkcionalnoj metodi. Dupkom puna dvorana bila je zaprepaštena nad znanjem tih učenika...Udruženje muzičkih pedagoga iz NR Slovenije učinilo je svojim članovima, studentima također i brojnim prisutnim roditeljima veliku uslugu, što je pozvalo ovu znamenitu pedagoškinju u Ljubljani.“⁴⁸²

Isto tako u članku koji je izašao u *Slovenskom poročevalcu*⁴⁸³ povodom izložbe, Danilo Švara ukazuje na prekretnicu u glazbenoj pedagogiji na prostorima bivše Jugoslavije koja se događa zahvaljujući Funkcionalnoj metodi prof. Elly Bašić:

„U našem muzičkom životu – odnosno muzičkoj pedagogiji vlada potpuni analfabetizam. Funkcionalna metoda prof Bašić, ako ne 100%, ali sigurno 99% garantira, da će se u našem školstvu taj muzički analfabetizam istrijebiti“⁴⁸⁴

U *Vjesniku* izlaze članci „Uspjeh 'Funkcionalne metode' – prof. Elly Bašić“ (8. 4. 1954.) i „Idea jedne izložbe“ (12. 4. 1954.) u kojima se izvještava o događajima u Ljubljani. Kako se navodi u prvom:

„Slovenski glazbeni pedagozi su bez rezerve prihvatili „Funkcionalne metode“ prof. Elly Bašić i s uspjehom je provode u slovenskim muzičkim školama. To je, bez sumnje, lijep uspjeh našeg muzičkog naučnog radnika i afirmacija hrvatskog muzičkog školstva.“⁴⁸⁵

Drugi članak, koji izlazi u rubrici *Žena u društvu i kulturi*, govori o važnosti umjetničkog odgoja svakog djeteta na koju upućuje Elly Bašić:

„Ne brani djetetu bezvrijedno i besadržajno, već odgojiti u njemu sposobnost da samo ispravno vrednuje ono vrijedno – i mi smo dobili bitku.“⁴⁸⁶

U istom članku najavljuje se buduća suradnja s Elly Bašić u kojoj će ona prezentirati postavke svoje glazbene pedagogije kroz edukativne članke namijenjene roditeljima i široj publici:

„Nastojat ćemo da u broju od iduće nedjelje prof. Elly Bašić sama objasni čitateljicama svoje principe muzičkog obrazovanja, što će sigurno interesirati svaku majku.“⁴⁸⁷

⁴⁸² Tekst je preveden sa slovenskog jezika. LAJOVIC, L. (1954), *Recenzija u Ljubljanskom dnevniku Veliki uspeh Funkcionalne metode prof. Bašičeve'*, O. E. B., 9/6, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

⁴⁸³ Usp. KOLAK, Minja (2005), „Per aspera ad astra (1945 – 1965)“, u: *Glazbeno učilište Elly Bašić 1965. – 2005.*, Nataša Perak Lovričević (ur.), Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić, 58. Usp. ŠVAR, Danilo (1954), „Manifestacija naprednoga glazbenoga pouka“, *Slovenski poročevalac*, 1. IX 1954.

⁴⁸⁴ ŠVAR, Danilo (1954), *Članak iz fascikla Izvještaj sa Savjetovanja direktora muzičkih škola u Sarajevu 1958.*, O. E. B., 5/13, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

⁴⁸⁵ *** (1954), *Članak iz Vjesnika 'Uspjeh Funkcionalne metode' – prof. Elly Bašić (8. 4. 1954.)*, O. E. B., 9/6, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

⁴⁸⁶ Isto.

⁴⁸⁷ *** (1954), *Članak iz Vjesnika 'Ideje jedne izložbe' (11. 4. 1954.)*, O. E. B., 9/6, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

Nakon toga slijedi niz edukativnih članaka Elly Bašić kojima je najavljena suradnja ostvorena: *Svako dijete ima sluh, Prvi kontakt s muzikom, Očuvajte stvaralačko u djetetu, Ritam – izraz slobodnog djeteta, Muzika – doživljaj, Djeca – muzički stvaraoci, Prvi susreti s muzikom, Malo je djece bez sluha* i *Svi, a ne samo talenti*.⁴⁸⁸ S obzirom na prilagođenost ovih znanstveno-istraživačkih tema široj publici i njihovoj popularizaciji (posebice roditeljima), Elly Bašić ih svrstava u kategoriju *Naučno-popularne publicistike*.⁴⁸⁹ U popisu kod Tiljak nalazimo: članak „Razvijati muzikalnost, a ne samo sluh“ (*Vjesnik*, 21. 3. ili 17. 3. 1958.) i podatak o člancima (bez njihovih naziva) koji su objavljeni u časopisima *Danas* i *Svijet* 1962., a koje uvidom u arhivsku građu nismo uspjeli potvrditi.⁴⁹⁰

Predavanja s obrazovnim ciljem započinje na Školskom programu Radio Zagreba u okviru autorskih emisija: *Cin can Cvirgudan* (1954.),⁴⁹¹ *Simfonijsko kolo Jakova Gotovca* (1954.)⁴⁹² i *Pismo drugu doktoru* (1956.),⁴⁹³ a na Radio Sarajevu *Ajde da vam pričam o muzici* (1960.).⁴⁹⁴ U Ostavštini Elly Bašić pronalazimo scenarij za emisiju *Stvaralačke sposobnosti djeteta*⁴⁹⁵ koji je podijeljen u dvije emisije. Prva emisija se bavi problematikom sviranja klavira i improvizacije koju ona uvodi u nastavu klavira, a u drugoj objašnjava pojam *sluha* i likovnog doživljaja glazbe. Kako se u sadržaju/sinopsisu cijelo vrijeme označava prikazivanje dječjih crteža, zaključujemo da se radi o televizijskoj emisiji u kojoj je Relja Bašić voditelj, a moderator Rudi Supek.⁴⁹⁶ Za ciklus emisija *Ples kroz historiju* koje su se emitirale na RTV Sarajevo u okviru programa *Radioškole-Sarajevo* nalazimo scenarij za dvije emisije radnog naslova

⁴⁸⁸ Edukativni članci koji su navedeni razlikovali su se od njezinih znanstvenih članaka, te su pisani pojednostavljenim jezikom koji je razumljiv za prosječnog čitatelja. Usp. *** (1954) „Svako dijete ima sluh“, *Vjesnik*, 18. 4. 1954. O. E. B., Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. *** (1954) „Prvi kontakt s muzikom“, *Vjesnik*, 25. 4. 1954., O. E. B., Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. *** (1954) „Očuvajte stvaralačko u djetetu“, *Vjesnik*, 10. 5. 1954. Usp. *** (1957), „Ritam – izraz slobodnog djeteta“, *Žena*, 1957., br. 10. Usp. *** (1957), „Muzika - doživljaj“, *Žena*, 1957., br. 11. Usp. *** (1957), „Djeca – muzički stvaraoci“, *Plavi vjesnik*, 15. 2. 1957. Usp. *** (1958), „Prvi susreti s muzikom“, *Vjesnik*, 7. 8. 1958. Usp. *** (1958), „Malo je djece bez sluha“, *Vjesnik*, 21. 8. 1958. Usp. *** (1958), „Svi, a ne samo talenti“, *Večernji vjesnik*, 12. 3. 1958.

⁴⁸⁹ Usp. BAŠIĆ, Elly (1961), *Natječajna dokumentacija Elly Bašić za radno mjesto nastavnika Muzičke akademije u Sarajevu*, O. E. B., 5/38, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 3.

⁴⁹⁰ TILJAK, Dina (2005), *Elly Bašić – tragovi i vizije. Pokušaj približavanja jednom fenomenu glazbene kulture*, diplomski rad, Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Muzička akademija, 9.

⁴⁹¹ Branko Polić, tadašnji urednik *muzičko-govorne redakcije* Radio Zagreba poziva Elly Bašić na suradnju. Usp. POLIĆ, Branko (2012), *Razgovor s Brankom Polićem* vodila Denis Vasilj 19. 10. 2012. Usp. BAŠIĆ, Elly (1954), *Scenarij radio-emisije Cin can Cvirgudan*, O. E. B., Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

⁴⁹² Usp. BAŠIĆ, Elly (1954), *Scenarij radio-emisije Jakov Gotovac: Simfonijsko kolo*, O. E. B., Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

⁴⁹³ Usp. BAŠIĆ, Elly (1954), *Scenarij radio-emisije Pismo drugu doktoru*, O. E. B., Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

⁴⁹⁴ Usp. BAŠIĆ, Elly (1960), *Scenarij dječje emisije Ajde da vam pričam o muzici*, O. E. B., 20/37, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

⁴⁹⁵ Usp. BAŠIĆ, Elly [S. a.], *Scenarij emisije Stvaralačke sposobnosti djeteta*, O. E. B., 4/30, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

⁴⁹⁶ Isto.

Uvodna plesna muzika i Valcer.⁴⁹⁷ Nadalje u Ostavštini pronalazimo i rukopis *Emisija za roditelje 'Da li moje dijete imade sluha?'*,⁴⁹⁸ ali o realizaciji emisije nemamo podataka.

Odmah nakon velikog uspjeha izložbe u Ljubljani, Savjet za prosvjetu, nauku i kulturu grada Zagreba poziva Elly Bašić da izložbu „Muzički izraz djeteta“ postavi u Zagrebu povodom Svjetskog kongresa za zaštitu djece na kojoj je predsjednik bivše Jugoslavije Josip Broz Tito potpisao *Deklaraciju o pravu djeteta*.⁴⁹⁹ Na odlasku s izložbe zadržao se u razgovoru s Elly Bašić (što nije bilo predviđeno protokolom) u kojem je pokazao veliki interes za njezinu ideju i borbu za svako dijete.⁵⁰⁰ Nakon njezine rečenice „...osjećam veliki respekt pred sudom historije, koja će procijeniti da li sam dala toliko mnogo u ovome novom, da mi je to dalo pravo da rušim staro“,⁵⁰¹ Josip Broz Tito ukazuje veliko povjerenje rečenicom: „Mislim da ste u pravu!“⁵⁰² Predsjednik Sabora Narodne republike Hrvatske Vladimir Bakarić izjavljuje „da je izložba 'borba protiv 18. stoljeća u školstvu“.⁵⁰³ O tome Mirošević kazuje:

„Ova je izložba – angažiranog programa „NE NEKO DIJETE – NEGO SVAKO DIJETE IMA PRAVO NA MUZIČKU KULTURU“ uz ogroman odaziv stručnjaka i građanstva bila izuzetno počašćena posjetom Druga Tita, koji se s velikim interesom neobično dugo zadržao na njoj, podcrtajući autoru izložbe Elly Bašić, da smatra da je ovo pravi put.“⁵⁰⁴

⁴⁹⁷ Usp. BAŠIĆ, Elly (1962/63), *Scenarij radio-emisije 'Uvodna plesna muzika'*, O. E. B., Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. BAŠIĆ Elly (1962/63), *Scenarij radio-emisije 'Valcer'*, O. E. B., Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

⁴⁹⁸ Usp. BAŠIĆ, Elly (1953), *Emisija za roditelje 'Da li moje dijete imade sluha?'*, O. E. B., 16/5, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

⁴⁹⁹ Uz predsjednika Jugoslavije, “koji je umjesto predviđenih 10 minuta ostao 1 sat i 20 minuta i dinamičnim interesom pratio moja izlaganja”, izložbi su prisustvovali i “predsjednik Sabora NR (narodne republike) Hrvatske dr Vladimir Bakarić i Ivan Krajačić, potpredsjednik Izvršnog vijeća NR Hrvatske:” Usp. TILJAK, Dina (2005), *Elly Bašić – tragovi i vizije. Pokušaj približavanja jednom fenomenu glazbene kulture*, diplomski rad, Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Muzička akademija, 9. Usp. BAŠIĆ, Elly (1957), *Rukopis iz mape Kalendar*, O. E. B., 2/26, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 3. Usp. MIROŠEVIĆ, Josip (1974), *Dokument Udruženja funkcionalaca Jugoslavije* kojim se predlaže Republičkom Savjetu za prosvjetu i kulturu Hrvatske Republičkog fonda „Ivan Filipović“ u Zagrebu Elly Bašić za nagradu za životno djelo. O. E. B., 33/44, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 4. Usp. *** (1954), “Titov boravak u Zagrebu”, *Vjesnik*, XV, 30. 8. 1954. Usp. *** (1954), “Predsjednik Tito posjetio četiri izložbe otvorene povodom Svjetskog kongresa za zaštitu djece”, *Borba*, 30. 8. 1954. Usp. MIROŠEVIĆ, Josip (1972), *Pismo drugu Josipu Brozu Titu*, O. E. B., 11/38, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 2.

⁵⁰⁰ Usp. MIROŠEVIĆ, Josip (1972), *Pismo drugu Josipu Brozu Titu*, O. E. B., 11/38, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 2.

⁵⁰¹ Isto, 2.

⁵⁰² Isto.

⁵⁰³ Usp. BAŠIĆ, Elly (1957), *Rukopis iz mape Kalendar*, O. E. B., 2/26, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 3.

⁵⁰⁴ MIROŠEVIĆ, Josip (1974), dokument *Udruženja funkcionalaca Jugoslavije* kojim se predlaže Republičkom Savjetu za prosvjetu i kulturu Hrvatske Republičkog fonda „Ivan Filipović“ u Zagrebu Elly Bašić za nagradu za životno djelo, O. E. B., 33/44, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 4.

Cilj izložbe postavljene 30. 8. 1954. u Galeriji ULUH⁵⁰⁵ bio je afirmacija novih, naprednih ideja u glazbenoj i općoj pedagogiji, a ujedno i afirmacija Gradske muzičke škole čija su djeca sudjelovala na njoj. *Dječji stvaralački potencijal* i *Muzička pedagogija općenito* dvije su teme koje Elly Bašić uzajamno povezuje u ovoj proširenoj izložbi koja zahvaljujući suradnji sa stručnjacima iz različitih znanstvenih područja prerasta u interdisciplinarnu *studijsko-polemičku izložbu*.⁵⁰⁶ U dopisu upućenom 22. 6. 1954. Savjetu za prosvjetu nauku i kulturu grada Zagreba, Elly Bašić traži financijsku pomoć za realizaciju izložbe „Muzički izraz djeteta“ koja će se održati u vrijeme Svjetskog kongresa za zaštitu djece u Zagrebu, te ukazuje na važnost iste.

„Ta bi izložba, i s njom povezana predavanja, paralelno sa izložbom dječjeg crteža – dala našem gradjanstvu i učesnicima kongresa sliku naših nastojanja oko rješavanja problema kulturnog i umjetničkog odgoja djeteta u skladu sa suvremenim principima moderne pedagogije i dječje psihologije.“⁵⁰⁷

Ova izložba je u odnosu na prethodnu sadržajno proširena kroz interdisciplinarni pristup u kojem sudjeluju znanstveni suradnici: dr. Bratoljub Klaić (akcentologija), dr. Rudi Supek (psihologija) i dr. Vinko Žganec (muzikologija) te suradnici iz nastavne prakse: pedagozi muzičkih škola u Zagrebu, Ljubljani, Banja Luci i Sarajevu.⁵⁰⁸ Zahvaljujući novoostvorenoj suradnji sa Zavodom za narodnu umjetnost i folklor u Zagrebu,⁵⁰⁹ Elly Bašić za prezentaciju teme o dječjem stvaralačkom potencijalu priprema poseban dodatak: brojalice i rugalice koje su sakupili njezini učenici 4. razreda solfeggia (Gradska muzička škola). U dokumentaciji Instituta za etnologiju i folkloristiku nalazimo materijal s izložbe "Muzički izraz djeteta" u

⁵⁰⁵ Udruženje likovnih umjetnika Hrvatske (ULUH) osnovano je 1868. u Zagrebu pod nazivom Društvo umjetnosti. Tijekom godina društvo je mijenjalo svoje nazive, a danas djeluje kao Hrvatsko društvo likovnih umjetnika (HDLU). Usp. BAŠIĆ, Elly (1968), *Povijesni razvoj Funkcionalne muzičke škole u Zagrebu*, O. E. B., 22/39, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 5.

⁵⁰⁶ *Studijsko-polemička izložba* je pojam koji Elly Bašić koristi u svojim zapisima i službenim dokumentima. Usp. BAŠIĆ, Elly (1958), *Rukopis iz mape Kalendar*, O. E. B., 2/26, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 3. Usp. BAŠIĆ, Elly (1968), *Povijesni razvoj Funkcionalne muzičke škole u Zagrebu*, O. E. B., 22/39, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 5. Usp.*** (1954), „Pred stvaranje izložbe 'Muzički izraz djeteta'. Svako dijete ima pravo na muzičku kulturu, *Vjesnik*, XV, 28. 8. 1954. Usp. L. L. (1954), „Glasbeni izazv otrok – ob rasztavi prof. Bašićeve u Zagrebu”, *Ljudska pravica*, 14. 11. 1954. Usp. M. M. (1954), „Manifestacija naprednoga glasbenoga pouka”, *Slovenski poročevalec*, 1. 9. 1954. *** (1968), *Osvrt na Izložbe 'Muzički izraz djeteta'*, O. E. B., 7/38, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 3.

⁵⁰⁷ BAŠIĆ, Elly (1954), *Dopis Savjetu za prosvjetu, nauku i kulturu grada Zagreba*, O. E. B., 2/12, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1.

⁵⁰⁸ Usp. KOLAK, Minja (2005), „Per aspera ad astra (1945 – 1965)”, u: *Glazbeno učilište Elly Bašić 1965. – 2005.*, Nataša Perak Lovričević (ur.), Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić, 58.

⁵⁰⁹ U arhivskoj građi nalazimo različite nazive tadašnjeg *Zavoda za narodnu umjetnost i folklor u Zagrebu* koji je osnovan 1948.: *Institut za narodnu umjetnost u Zagrebu*, *Zavod za istraživanje folkloru*, *Institut za filologiju i folkloristiku*, a danas djeluje pod nazivom *Institut za etnologiju i folkloristiku*. Usp. *** (1955), *Zapisnik Udruženja muzičkih folklorista Hrvatske*, 22. 4. 1955., O. E. B., 17/15, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

Zagrebu i Beogradu pod nazivom *Brojalice i rugalice; Materijal sa izložbe Muzički izraz djeteta, Beograd – Zagreb, 1954 –1955.*⁵¹⁰ (signatura IEF rkp N 195) iz kojeg saznajemo i imena njezinih učenika i broj njihovih prikupljenih brojalica: Dafne Gamulin (31), Ljerka Grgić (26), Carmen Mikulić (19), Zrinka Novak (18), Vesna Špoljar (16), Helmut Zunder (10), Snješka Knežević (10), Jasminka Matišić (10), Vlasta Šanjek (8), Ljerka Popović (7), Ante Padjen (4), Nada Tršinski (4) i Asja Perfiljeva (1). Za izložbu u Zagrebu Elly Bašić je prikupila 11 brojalica, a prilikom održavanja iste izložbe u Beogradu sljedeće godine, ona zapisuje brojalice djece koja su bila u publici i sudjelovala u interakciji njezinog predavanja. U zapisima nalazimo 19 brojalica uz koje se nalaze imena i prezimena djece od sedam do devet godina.⁵¹¹ Nakon dvogodišnje uspješne suradnje sa Zavodom za narodnu umjetnost i folkloristiku, Elly Bašić ostvaruje status stalne vanjske suradnice u području etnomuzikoloških istraživanja dječjeg stvaralaštva i spontane kreativnosti odraslih. Tijekom 1955. nastavlja terenska istraživanja i proučavanja dječjeg stvaralaštva započeta u Republici Crnoj Gori zbog čega šalje dopis Gradskoj muzičkoj školi za odobrenje „...dopusta do 3. IX.“⁵¹² u kojem objašnjava važnost cjelovitog znanstvenog istraživanja:

„Sav naprijed planiran terenski rad vršila sam za vrijeme svog godišnjeg odmora. Provođenje mojih radova u unutrašnjosti za moj naučni rad (a kako se iz priloženog akta vidi – i za kulturni interes same Republike Crne Gore) od velikog je značaja pa molim Naslov da mi – za slučaj da ne može udovoljiti mome traženju, ovaj moj dopis prosljedi na nadležni savjet NO GO Zagreba.“⁵¹³

Članak koji izlazi u *Narodnom listu* 22. 9. 1954. „Medicina i muzički odgoj djeteta“ potvrđuje veliki uspjeh Izložbe i detaljno analizira rezultate istraživanja koje Elly Bašić prezentira. Autor članka ističe njezinu tezu koju u cjelovitosti prikazuje i argumentira na izložbi: da je glazbene tonalitete koji za dijete predstavljaju veliku zapreku u tradicionalnoj nastavi glazbe, moguće „dekomplicirati do tog stupnja da već mala djeca mogu u svojoj osmoj godini komponirati i

⁵¹⁰ Usp. BAŠIĆ, Elly (1954/55), *Brojalice i rugalice; Materijal sa izložbe Muzički izraz djeteta, Beograd – Zagreb, 1954 – 1955.*, IEF rkp N 195, Zagreb: Arhiv Instituta za etnologiju i folkloristiku.

⁵¹¹ Usp. BAŠIĆ, Elly (1955), *Brojalice iz publike na Izložbi Beograd 1955*, O. E. B., 2/13, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. TILJAK, Dina (2005), *Elly Bašić – tragovi i vizije. Pokušaj približavanja jednom fenomenu glazbene kulture*, diplomski rad, Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Muzička akademija, 9. Usp. BAŠIĆ, Elly (1954/55), *Brojalice i rugalice; Materijal sa izložbe Muzički izraz djeteta, Beograd – Zagreb, 1954 – 1955.*, Zagreb: Arhiv Instituta za etnologiju i folkloristiku.

⁵¹² BAŠIĆ, Elly (1955), *Molba za odobrenje dopusta*, O. E. B., 9/18, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. BAŠIĆ, Elly (1987), *Dopis Radonji Vučekoviću, prosvjetnom savjetniku Republičkog Zavoda za unapređivanje školstva Crne Gore*, O. E. B., 1/1, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

⁵¹³ Isto.

naučiti stvari, koje su inače teške i za odrasle“.⁵¹⁴ Ukazujući na latentne snage u djetetu, koje već rano doživljava uspjeh tamo gdje je do sada doživljavalo neuspjeh, potvrđuje ih kao najbolji poticaj za volju i rad svakog djeteta što privlači pažnju liječnika koji se bave pitanjima dječje medicine. Tako i dr. Božidar Marković, šef odsjeka za zdravstveno-prosvjetnu nastavu pri Centralnom higijenskom zavodu u članku „Medicina i muzički odgoj djeteta“ iz 1954. ističe:

„...prof. Elly Bašić radi upravo na tome za što se bore liječnici, naime da se putem uspjeha pomogne djetetu, da se oslobodi straha i osjećaja manje vrijednosti, jer mu oni smanjuju volju za rad, guše interes i ljubav za ono, čemu inače dijete teži. Nas liječnike snažno je impresionirala činjenica, da je autorica funkcionalne metode prof. Elly Bašić dokazala veliku muzičku darovitost naše djece, njihovu latentnu ljubav za muziku i smisao za ritam. Ti faktori, zahvaljujući pogrešnom stavu roditelja prema djetetu, a i zastarjelim metodama školovanja potpuno su ugušeni.“⁵¹⁵

Zaključak koji nakon otvorene diskusije iznose pred javnost istaknuti domaći i strani liječnici odnosi se na izložbu kao jedinstven primjer u praksi koji dokazuje da glazba može biti vrlo važno sredstvo u odgoju uz primjenu psiholoških metoda kod povučene i nesigurne djece:

„Uspjesi, koje omogućava funkcionalna metoda, dovode u živčano stabilno stanje, što se odražava i u osnovnoj školi. Takva djeca sa mnogo više samopouzdanja, koje im je ranije nedostajalo, pristupaju svojim dnevnim zadacima i postaju uravnoteženi đaci.“⁵¹⁶

Ukazujući na posebnost svakog djeteta (nadarenog, prosječnog ili hendikepiranog) u kojem njegovi individualni razvojni zakoni postaju polazište nastave glazbe, ovom izložbom Elly Bašić službeno započinje razvoj i širenje uporabe glazbeno-terapijskih dimenzija u procesu socijalizacije glazbom te se, kao dugogodišnja suradnica *Jugoslavenskog koordinacijskog odbora za rehabilitaciju u psihijatriji* (JUKO), smatra začetnicom muzikoterapijskih istraživanja na području Hrvatske i bivše Jugoslavije.⁵¹⁷ Kako sama navodi:

„...moji znanstveno-istraživački radovi nisu bili izolirano vezani samo za 'muziku', pa tako ni samo za 'muzikoterapiju' u užem smislu, pošto se moji radovi bave sa čovjekovom

⁵¹⁴ Usp. *** (1954), *Članak iz Narodnog lista Medicina i muzički odgoj djeteta*, 22. 9. 1954., O. E. B., 2/12, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

⁵¹⁵ *** (1954), *Članak iz Narodnog lista Medicina i muzički odgoj djeteta*, 22. 9. 1954., O. E. B., 2/12, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

⁵¹⁶ Isto.

⁵¹⁷ Usp. CERIĆ, Ismet (1986), *Dopis Jugoslavenskog koordinacijskog odbora za rehabilitaciju u psihijatriji Elly Bašić*, O. E. B., 23/33, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

sposobnosti (datosti) kreativnog izražavanja svakog prosječnog čovjeka, a posebno djeteta.“⁵¹⁸

Ova Izložba po svom sadržaju prelazi okvire izložbe u pravom smislu riječi⁵¹⁹ i predstavlja zaokruženi dugogodišnji posvećeni znanstveno-istraživački rad Elly Bašić. Ona predstavlja „sintezu znanosti, umjetnosti, misli i osjećaja, matematičke preciznosti i topline srca, sintezu naslućivanog i razumljivog, sinteza koju u životu nalazimo samo kod djeteta i u onim odraslima koji su u sebi sačuvali ' dušu djeteta'“. ⁵²⁰ Zapise o velikom uspjehu Izložbe koja nadilazi sva očekivanja i otvara novi put u svjetskoj suvremenoj glazbenoj pedagogiji pronalazimo u stranom i domaćem tisku.⁵²¹

Uspjeh izložbe potvrđuje istaknuti psiholog Rudi Supek čija detaljna studija „Muzika i crtež u dječjem izrazu“ izlazi u tada vrlo važnom stručnom časopisu za glazbena pitanja – *Savremeni akordi*.⁵²² Kao znanstveni suradnik Elly Bašić u kreiranju izložbe te potaknut velikim rezultatima njezina istraživačkog rada na polju glazbene pedagogije, Supek započinje svoj rad tezom:

„Svako dijete je potencijalni umjetnik. Umjetnik kojeg je netko spriječio da to postane.“⁵²³

Ovu konstataciju potkrepljuje detaljnom analizom crteža djece „koja su bila prethodno čuvstveno aktivirana jednom muzički izražajnijom 'Funkcionalnom metodom'“. ⁵²⁴ Govoreći o relativno dobrom poznavanju dječje inteligencije, njegove percepcije i usavršavanja njegove pokretljivosti, Supek ukazuje na nedostatan poznavanje razvoja opće osjetljivosti djeteta i slobodnu igru njegove mašte, te postavlja ključno pitanje o odgajanju dječjeg umjetničkog izražavanja:

„Gledajući brojne eksponate dječjeg muzičkog i likovnog izražavanja, koji su nastali kao plod pedagoškog i istraživačkog rada prof. Bašić, u nama zajedno sa nadrealističkim protestom protiv 'klasičnih' metoda odgoja dječje osjetljivosti iskrsava čitav niz, koji u najvećoj mjeri moraju zanimati svakog psihologa i pedagoga, a koja se mogu svesti na jedno

⁵¹⁸ BAŠIĆ, Elly (1986), *Dopis Elly Bašić Jugoslavenskom koordinacijskom odbora za rehabilitaciju u psihijatriji*, O. E. B., 8/33, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

⁵¹⁹ Usp. TOMAŠEK, Andrija (1954), „Kritika odnosa“, *Narodni list*, 12. 9. 1954.

⁵²⁰ AMBROŽIĆ, M. (1955), „Jedan novi uvid u psihološki život deteta“, *Borba*, 22. 1. 1955.

⁵²¹ Usp. *** (1954), *Članak iz Vjesnika 'Ideje jedne izložbe' (11. 4. 1954.)*, O. E. B., 9/6, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. *** (1954), *Članak iz Narodnog lista Medicina i muzički odgoj djeteta*, 22. 9. 1954., O. E. B., 2/12, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

⁵²² Usp. SUPEK, Rudi (1954), „Muzika i crtež u dječjem izrazu“, *Savremeni akordi*, 11 -12, O. E. B., 21/27, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

⁵²³ Isto, 127.

⁵²⁴ Isto, 127.

osnovno: da li naše dosadašnje metode odgajanja dječjeg umjetničkog izražavanja odgovaraju njegovim potencijalnim mogućnostima ili ga, naprotiv, koče i onemogućavaju u zametku?⁵²⁵

Analizirajući psihološke aspekte dječjeg stvaralaštva i mašte kao sposobnosti svakog djeteta, Supek ukazuje na važnu ulogu nastavnika i načina kojima se potiče razvoj te prirodne dispozicije:

„Kolike vrijedne sposobnosti umjetničkog doživljaja i izražavanja su u njemu bile zgažene prije nego što su uspjele da se očituju. Pokazalo se, međutim, da u velikoj mjeri zavisi od nastavnika, od metoda nastave pa i od same kulturne sredine, da li će se te sposobnosti razviti i očitovati ili ne.“⁵²⁶

Zahvaljujući otvorenosti Elly Bašić za suradnju s vrhunskim stručnjacima iz različitih područja umjetnosti, književnosti i medicine, već tada je primjetno da će se u realizaciji svoje glazbene pedagogije koristiti interdisciplinarnošću, koja je za to vrijeme u tradicionalnoj glazbenoj pedagogiji bila isuviše avangardna. Uključujući kulturološke dimenzije kroz postavljene glazbeno-pedagoške zadatke u kojima glazba postaje sredstvo metodički osmišljenog odgoja djeteta,⁵²⁷ ona istražuje odnos njegovih prirodnih dispozicija i zahtjeva u primijenjenoj nastavnoj praksi glazbene pedagogije kojima određuje svoju znanstvenu specijalizaciju *Dijete u muzičkoj pedagogiji*.⁵²⁸ Unutar navedene specijalizacije Elly Bašić proučava različite teme koje navodi:

„...cjelovitost djetetove ličnosti, kreativnost djeteta, muzikalitet djeteta, djetetovo doživljavanje muzike, problem korištenja djetetovih dispozicija u muzičkoj pedagogiji, dječja mašta, djetetovo muzičko – likovno – poetsko izražavanje, it.d., it. d.“⁵²⁹

Veliko oduševljenje javnosti koje je izazvala izložba „Muzički izraz djeteta“ zapisano je u *Knjizi utisaka*⁵³⁰ iz koje navodimo samo nekoliko. Martin Sagner, tadašnji student Akademije za kazališnu umjetnost piše:

⁵²⁵ Isto, 125.

⁵²⁶ Isto, 127.

⁵²⁷ PRANJIĆ, Marko (2013), *Nastavna metodika u riječi i slici*, Zagreb: Sveučilište u Zagrebu. Hrvatski studiji, 285.

⁵²⁸ Usp. BAŠIĆ, Elly (1961), *Natječajna dokumentacija Elly Bašić za radno mjesto nastavnika Muzičke akademije u Sarajevu*, O. E. B., 5/38, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1. Usp. PAPIĆ, Radivoj (1967), „Muzika svakom čovjeku“, *Oslobođenje*, 21. 5., O. E. B., 9/6, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

⁵²⁹ BAŠIĆ, Elly (1961), *Natječajna dokumentacija Elly Bašić za radno mjesto nastavnika Muzičke akademije u Sarajevu*, O. E. B., 5/38, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1.

⁵³⁰ U Ostavštini Elly Bašić nismo pronašli originalan rukopis *Knjige utisaka*, već njegov prijepis. Usp. *** (1954) *Knjiga utisaka s Izložbe Muzički izraz djeteta*, O. E. B., 2/18, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

„Žalostan sam. zato što sam na izložbi vidio koliko sam izgubio. Još žalosniji kad pomislim da nisam jedini – da nas još ima...radujem se tome, da će mnogi – izgubljeno moje – dobiti.“⁵³¹

Ana Maletić, pedagoginja umjetničkog plesa koja iste godine u jesen osniva suvremenu Školu za ritmiku i ples u idejama Elly Bašić prepoznaje i svoje vizije umjetničkog odgoja te potvrdu potrebe za reformom i osuvremenjivanjem plesnog odgoja u Hrvatskoj.⁵³² O tome piše u *Knjizi utisaka*:

„Oduševljena sam i naročito dirnuta izložbom rezultata rada koji se u mnogome podudara sa mojim vlastitim težnjama na polju umjetničkog odgoja.“⁵³³

Olinko Delorko, hrvatski pjesnik, prevoditelj i folklorist⁵³⁴ koji je već kao suradnik Elly Bašić 1948. pisao stihove za meloritamske primjere u njezinom udžbeniku iz solfeggia, ukazuje na velike i nove ideje u glazbenoj pedagogiji koje izlaze iz lokalnih okvira naše zemlje:

„U svakom pogledu ova je izložba primjer, kako se i u našoj sredini mogu razviti velike ideje na području muzičke pedagogije i u svjetskim relacijama.“⁵³⁵

Dr. Božidar Marković, koji nakon ove izložbe postaje suradnik Elly Bašić u daljnjim istraživanjima, također govori o velikoj međunarodnoj vrijednosti izložbe te ukazuje na povezanost mentalne higijene (kao jednog pravca medicine) i glazbe:

„Ovdje se sastaju linije mentalne higijene i muzike. Mnogo sam naučio na ovoj Izložbi, i nikad nisam mislio da se ovako teške stvari, pred kojima još danas osjećamo strah, mogu ovako dekomplirati, da se dijete oslobodi straha, da se uspjehom ohrabri i da počne komponirati, što u stvari znači umjetnički stvarati. Vaša metoda kao i ova Izložba predstavlja

⁵³¹ SAGNER, Martin (1954), *Rukopis iz Knjige utisaka*, O. E. B., 2/18, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1.

⁵³² Godine 1999. škola mijenja naziv u *Škola suvremenog plesa Ane Maletić* (i danas). Ana Maletić je u školi utemeljila jedinstven plesno-ritmički odgoj, zasnovan na improvizaciji kao pedagoškoj metodi, te sustav plesne edukacije na sintezi osnovnih načela Jaques-Dalcrozeove euritmike i Labanove teorije umjetnosti pokreta. Elly Bašić na izložbi u Zagrebu 1954. također prikazuje improvizaciju kao jedan element njezine pedagoške metode koju će kasnije razvijati u sintezi s osnovnim načelima Jaques-Dalcrozeove euritmike, što nam potvrđuje da su dvije pedagoginje imale vrlo slične stavove o važnosti i potrebi za osuvremenjivanjem umjetničkog odgoja kojim su se bavile. Usp. ĐURINOVIĆ, Maja, PINTAR, Marijana (2019), MALETIĆ, Ana, u: *Hrvatski biografski leksikon*, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, <http://hbl.lzmk.hr/clanak.aspx?id=12036> (preuzeto 2. 8. 2019.).

⁵³³ MALETIĆ, Ana (1955), *Rukopis iz Knjige utisaka*, O. E. B., 2/18, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 7.

⁵³⁴ Usp. ŠICEL, Miroslav (1993), DELORKO, Olinko, u: *Hrvatski biografski leksikon*, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, <http://hbl.lzmk.hr/clanak.aspx?id=4511> (preuzeto 2. 8. 2019.).

⁵³⁵ DELORKO, Olinko (1954), *Rukopis iz Knjige utisaka*, O. E. B., 2/18, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 8.

naučno otkriće velike vrijednosti i to ne samo u okviru naše zemlje nego i u međunarodnom smislu.“⁵³⁶

Hrvatski pjesnik Dragutin Tadijanović sa svojom suprugom Jelom prisustvuje izložbi te u knjizi utisaka pokazuje svoj emocionalni doživljaj koji je ona izazvala:

„Nemamo dovoljno riječi da izrazimo oduševljenje – ali i žalost, što se nismo sreli u prostoriji u kojoj ste nam poklonili uvid u Vaš rad, koji mora da potrese čovjeka. Smijemo li da kažemo toplo hvala i čovjeku i muzičaru.“⁵³⁷

Emily P. Thies, ravnateljica Škole za odgajatelje i profesorica pedagogije na Sveučilištu Amherst u Massachussetu piše:

„Ova izložba bila mi je uzbudljiv doživljaj. Naučila sam mnogo vrijednog što ću moći upotrijebiti u radu s djecom od tri do četiri godine, s kojom radim, a isto tako sa studentima predškolskog odgoja koji surađuju u programu naših vrtića. Veliko mi je zadovoljstvo, da imam priliku vidjeti kreativno podučavanje kojim se ovdje radi.“⁵³⁸

Iako je javni prikaz Izložbe značio dinamičnu prekretnicu u tada „uvelike verbalnoj muzičkoj pedagogiji“,⁵³⁹ 1954. nije kako se često misli početak FMP već rezultat, izvjesna završnost jednog dugogodišnjeg perioda pedagoškog rasta i razvoja o čemu Elly Bašić kazuje:

„Sa 1954. – sa 'Izložbom' – počelo je njeno društveno zrelo doba. I ako pokretač, autor i nosilac ovih kretanja, nikada to nisam smatrala isključivo 'svojim' djelom, bilo bi mi to nemoguće, da nije bilo intenzivne suradnje mojih kolega istomišljenika, koji su – oduševljavajući se za naše ideje – sa mnom zajednički tražili, eksperimentirali, analizirali, probijali, borili se – ne za neku 'metodu' – nego za realizaciju ideje 'humanizacije odnosa prema čovjeku.“⁵⁴⁰

Prodor suvremenih glazbeno-pedagoških ideja Elly Bašić prezentiranih na izložbi „Muzički izraz djeteta“ i njihova ugradnja u praksi nastave glazbe, izaziva veliku pozornost raznih glazbenih institucije i njihovih djelatnika. Na Skupštini Udruženja pedagoga muzičkih škola Hrvatske, Elly Bašić predlaže diskusiju na temu „...uvođenja solfeggia kao glavnog

⁵³⁶ MARKOVIĆ, Božidar (1954), *Rukopis iz Knjige utisaka*, O. E. B., 2/18, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 4.

⁵³⁷ TADIJANOVIĆ, Jela i Dragutin (1954), *Rukopis iz Knjige utisaka*, O. E. B., 2/18, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 8.

⁵³⁸ THIES, Emily P. (1954), *Rukopis iz Knjige utisaka* (prijevod s engleskog), O. E. B., 2/18, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 8.

⁵³⁹ BAŠIĆ, Elly (1985), *Izveštaj – kolovoz, rujan 1985.*, O. E. B., 1/43, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 2.

⁵⁴⁰ Usp. Isto, 3.

predmeta“,⁵⁴¹ koja izaziva veliku pažnju svih prisutnih. Objasnjavajući u diskusiji ciljeve i ishode nastavnog predmeta *Solfeggia*, kao temeljnog predmeta sustavnog glazbenog odgoja i obrazovanja, ona ukazuje na svoju suvremenu viziju njegove realizacije u nastavi koja bi se trebala odvijati u manjim razredima (4 – 5 učenika) i naglašava njegovu odgojnu ulogu koja će se u cjelovitosti ostvariti kada „...nastava solfeggia više ne bude samo učenje i pisanje muzike, već cjelokupni odgoj dječje ličnosti...“⁵⁴² Zahvaljujući Elly Bašić, *Solfeggio* kao nastavni predmet prvi put u povijesti glazbenog školstva zauzima mjesto obveznog i glavnog predmeta u svim nastavnim programima glazbenih škola koje zadržava i danas.

Pri završetku Skupštine, tadašnji predsjednik Feller predlaže za novu predsjednicu Udruženja muzičkih pedagoga Hrvatske Elly Bašić „koja je vrlo konstruktivna i puna dobrih ideja“.⁵⁴³ Uz veliku zahvalu, ona odbija ponuđenu funkciju zbog obveza koje su vezane uz nastavak njezinog istraživačkog rada kojem će „muzika, povezana sa likovnim izrazom, pokretom, poezijom, stvoriti stabilnu ličnost budućeg čovjeka.“⁵⁴⁴ U dokumentu Udruženja muzičkih pedagoga iz 1954. *Prijedlog o muzičkim školama* pronalazimo podatak da je Elly Bašić već od 1953. član komisije koja se bavi pitanjem povećane odgovornosti pedagoga koji mora biti svjestan velike odgovornosti „u razvojnom procesu umjetničke civilizacije i kulturnog oblikovanja budućeg čovjeka u našoj sredini“⁵⁴⁵

U siječnju 1955. Savet za prosvetu i kulturu Narodnog odbora Beograda i Udruženje muzičkih pedagoga Beograda organizira izložbu „Muzički izraz djeteta“ koja je trajala od 21. 1. do 31. 1. 1955. u Galeriji ULUSA⁵⁴⁶ (vidi Prilog 34). O protivljenju profesora zagrebačke Muzičke akademije o održavanju Izložbe u Beogradu svjedoče članovi Upravnog odbora Udruženja muzičkih pedagoga Beograda i Narodnog odbora Beograda u službenom razgovoru s Elly Bašić nakon Izložbe. O tome ona kazuje:

„Članovi upravnog odbora 'Udruženja muz. pedag.' i NO grada Beograda – Sekretarijat za prosvjetu, pričaju mi, da su prije moje Izložbe do njih doputovali iz Zagreba Zlatić i

⁵⁴¹ PETTAN, Hubert (1954), *Zapisnik II. redovite glavne skupštine Udruženja pedagoga muzičkih škola Hrvatske*, O. E. B., 17/14, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 5.

⁵⁴² BAŠIĆ, Elly (1961), *Izlaganje Elly Bašić na 3. seminaru Saveza muzičkih pedagoga Jugoslavije. Savjetovanje o solgeggiu*, O. E. B., 6/45, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 2.

⁵⁴³ PETTAN, Hubert (1954), *Zapisnik II. redovite glavne skupštine Udruženja pedagoga muzičkih škola Hrvatske*, O. E. B., 17/14, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 5.

⁵⁴⁴ BAŠIĆ, Elly (1961), *Izlaganje Elly Bašić na 3. seminaru Saveza muzičkih pedagoga Jugoslavije. Savjetovanje o solgeggiu*, O. E. B., 6/45, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 2.

⁵⁴⁵ *** (1954), *Radovi i dokumenti za Udruženje muzičkih pedagoga*, O. E. B., 22/13, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1.

⁵⁴⁶ Usp.*** (1955), *Promotivni letak izložbe Muzički izraz djeteta u Beogradu*, O. E. B., 9/6, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

Brkanović, i nagovarali ih na sve moguće načine, da se moja izložba u Beogradu ne bi održala. Beograđani su to odlučno odbili.“⁵⁴⁷

Ne neko dijete – već svako dijete ima pravo na muzičku kulturu postaje središnja ideja kojom se autorica i njezini suradnici vode tijekom realizacije ove proširene Izložbe. Nakon dobivenih rezultata Izložbe u Zagrebu, Elly Bašić uz postojeće stručnjake s kojima je surađivala na prethodnoj izložbi, u svoj postojeći istraživački tim uvodi i dr. Božidara Markovića (mentalna higijena⁵⁴⁸) i Vilka Selana-Glihu (akademske slikara) te vanjske suradnike: učenike i nastavnike iz devet glazbenih škola Hrvatske, Slovenije, Bosne i Hercegovine i Srbije (vidi Prilog 35). Uz financijsku pomoć Saveta za prosvetu i kulturu Narodnog odbora Beograda Elly Bašić nastavlja istraživanja spontanog dječjeg izraza s posebnim osvrtom na ritmičkom izražavanju⁵⁴⁹ koja prezentira na Izložbi kroz temu „Brojalica – najmuzikalnije dječje poetsko izražavanje“.⁵⁵⁰ Svrha izložbe bila je upozoriti na izuzetno velike mogućnosti glazbenog, odnosno opće-umjetničkog odgoja djeteta, budućeg sudionika u kulturnom životu. Izlaganjem Elly Bašić uz javnu prezentaciju primjene suvremene metode u radu s djecom, prikazan je put kojim ona sa svojim suradnicima pokušava formirati suvremena pedagoška načela i tako dati svoj doprinos glazbenom i općekulturnom odgoju djeteta.⁵⁵¹ O trosatnom izlaganju Elly Bašić saznajemo iz *Knjige utisaka* Izložbe „Muzički izraz djeteta“ u kojoj dr. Rad Tadić (Higijenski Institut SR Srbije, Beograd) piše svoje utiske:

„Nikad u životu nisam izdržao tri puna sata predavanja – a ovdje je to vreme proteklo neprimetno. Divim se i Izložbi i načinu izlaganja gdje. Elly Bašić.“⁵⁵²

O svom osobnom doživljaju s oduševljenjem beogradske javnosti za Izložbu Elly Bašić govori:

„Beograd me ponio na rukama. Bilo je to slavlje jedne ideje o Djetetu, i jednog životnog rada.“⁵⁵³

⁵⁴⁷ BAŠIĆ, Elly (1958), *Rukopis iz mape Kalendar*, O. E. B., 2/26, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 5. Usp. BAŠIĆ, Elly (1958), *Pismo Čaldaroviću*, O. E. B., 1/15, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 5.

⁵⁴⁸ Mentalna higijena je sintagma koja se odnosi na „duševno zdravlje i sposobnost pojedinca da živi u miru i skladu sa samim sobom i svojom okolinom, zatim da odgoji svoju djecu tako da budu zdrava i sretna i konačno sa ima dovoljno energije, koju će dati u korist zajednice, u kojoj živi“. U ovom periodu suradnje dr Marković se bavi intenzivnim praktičnim i znanstveno-istraživačkim djelovanjem na tom području. MARKOVIĆ, Božidar (1952), *Put u sretan život*, Zagreb: Štamparski zavod Ognjen Prica, 5.

⁵⁴⁹ Usp. KOLAK, Minja (2005), „Per aspera ad astra (1945 – 1965)“, u: *Glazbeno učilište Elly Bašić 1965. – 2005.*, Nataša Perak Lovričević (ur.), Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić, 58.

⁵⁵⁰ Usp. Isto.

⁵⁵¹ Usp. *** (1955), *Promotivni letak izložbe Muzički izraz djeteta u Beogradu 1955.*, O. E. B., 9/6, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. PLAVŠA, Dušan (1955), „Muzički izraz djeteta“, u: *Nin*, 30. 1. 1955.

⁵⁵² TADIĆ, Rad (1955), *Tekst iz Knjige utisaka Izložbe 'Muzički izraz djeteta' u Beogradu*, O. E. B., Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

⁵⁵³ BAŠIĆ, Elly (1958), *Pismo Čaldaroviću*, O. E. B., 1/15, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 5.

Izložba „Muzički izraz djeteta“ tijekom godina zadržava istu strukturu: izlaganje crteža dječjeg doživljaja glazbe kao stalni postav (uvijek su to novi crteži istraživanja Elly Bašić), predavanje u kojem kroz znanstveni pristup tumači izložene eksponate i rezultate svog istraživanja te javni prikaz rada s djecom. Ovisno o tijeku i rezultatima istraživanja koja je vodila između postavljanja Izložbe ovisile su i njezine teme.⁵⁵⁴ Prikazujući nove pedagoške putove stvarane i provjeravane u suradnji s različitim stručnjacima, kojima je svrha da sačuvaju stvaralačko u djetetu, Bašić kazuje:

„Izložba želi da pokrene ideju o užoj naučnoj i praktičnoj suradnji umjetnika sviju struka, psihologa i pedagoga, lingvista, liječnika i dr., u pitanju napretka i humanizacije odgoja djeteta.“⁵⁵⁵

Zbog velikog zanimanja koje je Izložba izazvala⁵⁵⁶ i „zanosa kojim je primljena u čitavom intelektualnom Beogradu bez razlike /muzičari, književnici, slikari, liječnici, sociolozi, psiholozi, pedagozi, studenti, publika/“,⁵⁵⁷ ukazala se potreba da se njezino trajanje produlji. U telegramu koji je poslala direktorici svoje škole Tonki Bišicky, Elly Bašić traži „produljenje dopusta zbog ogromnog uspjeha izložbe /ponavljam, rada djece njene škole/.“⁵⁵⁸ Kako sama navodi odgovor nije dobila, ali pri povratku u Zagreb pozvana je od predstavnice Gradskog Narodnog odbora da joj na temelju podnijete prijave od Tonke Bišicky – podijeli ukor zbog produljenog boravka u Beogradu. Odgovor na pismenu žalbu koju je E. Bašić uputila

⁵⁵⁴ Iz kazivanja Elly Bašić na stručnim predavanjima i razgovorima kojima je bila prisutna autorica ovog rada, zaključujemo da je teme predavanja na Izložbama, tj. naslove korigirala prema sadržaju i rezultatima tekućih istraživanja, prema jeziku na koji se prevodila tema, najavljenim sudionicima i potencijalnim slušačima te muzikalnosti naslova teme. Govoreći na svojim predavanjima o muzikalnosti koju nastavnik mora imati u sebi da bi je, uz velika znanja o metodičkim postupcima u nastavnoj praksi mogao razvijati kod djeteta, Elly Bašić često upozorava da poslanje glazbenog pedagoga mora biti muzikalno, makar se radilo i o naslovu tematske jedinice koju obrađuje. Usp. BAŠIĆ, Elly (1984), *Stručno predavanje Elly Bašić za nastavnike* održano u Funkcionalnoj muzičkoj školi u Zagrebu u ožujku 1984.

⁵⁵⁵ BAŠIĆ, Elly (1955), *Citat Elly Bašić iz Promotivnog letka izložbe Muzički izraz djeteta u Beogradu 1955.*, O. E. B., 9/6, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

⁵⁵⁶ U tadašnjem tisku su po zapisu Elly Bašić izašli članci koje su potpisivali eminentni književnici: „Ovo je najveći kulturni događaj ove sezone“ i „Samo jedan Zagreb je mogao dati ovo“. Usp. BAŠIĆ, Elly (1958), *Rukopis iz mape Kalendar*, O. E. B., 2/26, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 5. Usp. VRINJANIN, Stanka (1955), „Povodom izložbe Muzički izraz djeteta“, u: *Naša deca*, II. 1955. Usp. BAŠIĆ, Elly (1961), *Štampa o mojem radu*, O. E. B., 5/38, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1. Usp. AMBROŽIĆ, M. (1955), „Jedan novi uvid u psihološki život deteta“, *Borba*, 22. 1. 1955.

⁵⁵⁷ Usp. BAŠIĆ, Elly (1958), *Rukopis iz mape Kalendar*, O. E. B., 2/26, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 5. Usp. DRAGIĆ, Milorad (1955), „Muzički izraz deteta“, *Politika*, 29. 1. 1955.

⁵⁵⁸ BAŠIĆ, Elly (1958), *Rukopis iz mape Kalendar*, O. E. B., 2/26, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 5.

Nastavničkom vijeću škole nije nikada dobila,⁵⁵⁹ ali joj je zbog *ukora direktora* snižena ocjena u listi ocjenjivanja od strane direktorice Bišicky na *vrlo dobar*.⁵⁶⁰

Prateći vrlo pozitivnu reakciju javnosti na Izložbu, *Muzička naklada*⁵⁶¹ nakon dugog niza godina zadržavanja rukopisa udžbenika Elly Bašić, u **siječnju** najavljuje isti u svom *Katalogu štampe* s napomenom „u tisku“.⁵⁶² U srpnju izlazi novi *Katalog* u kojem uz naslov njezine knjige i dalje piše „u tisku“. Na upit Elly Bašić o razlogu zbog kojeg se knjiga ne tiska, tadašnji direktor Kugli joj odgovara:

„Pa nećete mi valjda tvrditi, da će itko kupiti vašu knjigu, kada postoji knjiga jednog profesora Matza! Meni su to muzičari objasnili.“⁵⁶³

Iz navedenog odgovora vidljivo je da jačanjem svog ugleda kao uspješnog prosvjetnog djelatnika, Elly Bašić nailazi na „protivnike“ koji kao pobornici ustaljene i tradicionalne metode rada u glazbenoj pedagogiji, posebno u Solfeggiu, na kolektivnoj razini onemogućavaju njezin slobodan rad.

U ožujku iste godine u Zagreb dolazi snimateljska ekipa „Filmskih novosti“, da u Studiju Elly Bašić snimi reportažu na temu „Tamo – u onome gradu – gdje su se ideje Izložbe rodile“. Osim razgovora s autoricom Izložbe, snimali su se kadrovi njezina rada s djecom iz Gradske muzičke škole. Premijera te reportaže odvijala se u Klubu Narodnih poslanika u Beogradu gdje je pobudila veliko zanimanje prisutnih. Po kazivanju režisera, ova reportaža je bila „jedna od najčešće davanih, još mnogo vremena kasnije, u raznim krajevima naše zemlje.“⁵⁶⁴ Zahvaljujući medijskoj promidžbi, ideje „Funkcionalne metode postale su poznate u svim dijelovima Jugoslavije.“⁵⁶⁵

⁵⁵⁹ Usp. Isto.

⁵⁶⁰ Snižavanje ocjena je u određenom postotku smanjivalo plaće službenika u prosvjeti. Kako navodi Elly Bašić u *Rukopisu iz 1958.* već kod prve *sistematizacije* nakon Oslobođenja 1945. ona je zavedena kao učitelj početnik, s najnižom plaćom i bez priznanja godina rada u Muzičkoj školi “Beethoven”, s objašnjenjem “da je u školi Beethoven bila kapitalista i eksploator.” Iz rukopisa iz 1955., doznajemo da je Elly Bašić priložila listi ocjenjivanja “veoma dugu listu svoje stručno-naučne i društvene djelatnosti” po kojoj tek 1958. dobiva rješenje u kojem joj se priznaju sve godine staža i donosi odluka o povišici njezine plaće. BAŠIĆ, Elly (1958), *Rukopis iz mape Kalendar*, O. E. B., 2/26, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 7 i 9.

⁵⁶¹ *Muzička naklada* je izdavačko poduzeće osnovano na 1. godišnjoj skupštini Udruženja kompozitora Hrvatske u prosincu 1945. unutar Nakladnog Zavoda Hrvatske. Usp. *** (2003), „Povijest HDS-a“, u: *Službena internetska stranica Hrvatskog društva skladatelja*, <http://www.hds.hr/o-nama/povijest-hds-a/> (preuzeto 5. 8. 2019.).

⁵⁶² BAŠIĆ, Elly (1958), *Rukopis iz mape Kalendar*, O. E. B., 2/26, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 5a.

⁵⁶³ Isto, 8.

⁵⁶⁴ Isto.

⁵⁶⁵ Isto.

Tako Republički Savjet Crne Gore ubrzo šalje poziv Elly Bašić za studijsko istraživanje problema *neimanja sluha* crnogorske djece.⁵⁶⁶ Od tada boravi na terenima Crne Gore gdje provodi etnomuzikološka znanstvena istraživanja što potvrđujemo njenim zapisima u zbirci brojalica (rukopis) iz 1955.⁵⁶⁷ O predavljanju rezultata spomenutih istraživanja kojima je započeta dugogodišnja suradnja, Bašić kazuje:

„...iznosim rezultate tih svojih naučnih eksperimenata u nizu predavanja, radova i u studiji, koju je Zavod za unapr. Nastave NRH štampao u svom Biltenu /sa reprodukcijama crteža – pretežno crnogorske djece/.“⁵⁶⁸

Iste godine u kolovozu, na zahtjev UNESCO-a Izložba „Muzički izraz djeteta“⁵⁶⁹ obogaćena novim materijalima postavljena je u Ženevi u sklopu *Kongresa Umjetničkih pedagoga*. Likovni eksponati Izložbe u Ženevi bile su reprodukcije crteža netom završenog istraživačkog rada na području Crne Gore (crteži djece Crne Gore) s popratnim tekstom Elly Bašić na temu *Kreativnost djeteta*. Iz arhivske građe vidimo da su predstavnici Hrvatske (Žanko i Lukatella) ponijeli jedan dio Izložbe koji je bio izložen kao *album radova*⁵⁷⁰ s velikim brojem fotografija i popratnih objašnjenja, pod naslovom *Jugoslavija. Iz eksperimentalnog muzičkog studia prof. Elly Bašić, Zagreb*.⁵⁷¹ Uvidom u dokumentaciju nismo mogli utvrditi razlog zbog kojeg Elly Bašić nije bila prisutna na toj Izložbi. Reakcija švicarske javnosti bila je iznad svih očekivanja što potvrđuje i službeni dopis UNESCO-a upućen Elly Bašić neposredno nakon završenog Kongresa. U njemu se moli odobrenje autorice za produženje izloženog *albuma* kod njih još jednu godinu „jer služi u studijske svrhe Švicarske, i stranim članovima Unesco-a i pedagogima posjetiocima.“⁵⁷² Uslijedila su i mnogobrojna kontaktiranja „naučnih institucija u Evropskim i Američkim zemljama“.⁵⁷³ Švicarski muzikolog dr. Cherbullier koji boravi u Zagrebu iste godine oduševljava se novim pristupom u glazbenoj pedagogiji Elly Bašić:

⁵⁶⁶ Usp. BAŠIĆ, Elly (1980), *Eksperimentalni i istraživački znanstveno radovi i praktični prikazi rada*, O. E. B., 30/39, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 2.

⁵⁶⁷ Usp. BAŠIĆ, Elly (1955), *Brojalice Kotor, Sarajevo, Cetinje 1955*, O. E. B., 4/13, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

⁵⁶⁸ Rezultate ovog istraživanja Elly Bašić objavljuje u svom prvom izlaganju na *Kongresu folklorista Jugoslavije* u Cetinju 1956. BAŠIĆ, Elly (1958), *Rukopis iz mape Kalendar*, O. E. B., 2/26, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 7.

⁵⁶⁹ Originalan naziv izložbe je *L'expression musicale de l'enfant*.

⁵⁷⁰ *Album radova* se odnosi na sve dječje crteže iz istraživanja Elly Bašić koji su slagani određenim redoslijedom.

⁵⁷¹ Usp. BAŠIĆ, Elly (1958), *Rukopis iz mape Kalendar*, O. E. B., 2/26, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 6. Usp. BAŠIĆ, Elly (1961), Izlaganje na III. seminaru Saveza muzičkih pedagoga Jugoslavije u Ljubljani, O. E. B., 6/45, 33/39, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 2.

⁵⁷² BAŠIĆ, Elly (1958), *Rukopis iz mape Kalendar*, O. E. B., 2/26, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 6.

⁵⁷³ Isto.

„Je li moguće, da sam ja rješenja ovih pitanja našao u ovoj maloj zemlji! Dajte mi Vašu naučnu obranu 'FM', ja ću o njoj pisati u švicarskim stručnim časopisima.“⁵⁷⁴

Nakon velikog međunarodnog uspjeha i odjeka u široj javnosti koji je postigla Izložba, u studenom 1955. u Zagrebu započinje ciklus predavanja obrazovnog karaktera *Razgovori o muzici* koja su namijenjena studentskoj populaciji, a dio su autorskog projekta Elly Bašić *Socijalizacija u kulturi*.⁵⁷⁵ Cilj ovih predavanja je obrazovanje studenata – budućih slušatelja koji su završetkom srednjoškolskog obrazovanja prepušteni pasivnoj konzumaciji glazbe koju nude dostupni mediji⁵⁷⁶ (izuzev studenata koji se obrazuju u nekoj umjetničkoj instituciji visokog školstva) te da ih „na jedan novi način približe muzici, koja je za većinu studenata prilično apstraktna“.⁵⁷⁷ Bašić upozorava na važnost sustavnog glazbenog odgoja djece i mladih – buduće publike koja bi prisustvovala koncertima profesionalnih glazbenika⁵⁷⁸ i punila poluprazne koncertne dvorane. O utjecaju medija na glazbeni odgoj publike 20. stoljeća N. Harnoncourt upozorava:

„Tonovi koji danomice slušatelja obasipaju putem radija glazbeno ga odgajaju, pri čemu, a da on sam ne zamjećuje, izgrađuju njegovo shvaćanje vrijednosti i važnosti glazbe, bilo ono pozitivno ili negativno.“⁵⁷⁹

Ciklus predavanja (kasnije nazvane *Muzičke srijede*) održava se tijekom akademske godine u Studentskom domu broj 1, a koncipirana su kao neposredan razgovor između predavačice i slušatelja u kojima je izlaganje Elly Bašić popraćeno slušanjem primjera iz glazbene literature i detaljnom analizom.⁵⁸⁰ Teme su na svakom predavanju bile drukčije i prema njima su za studente organizirani posebni tematski koncerti u Hrvatskom glazbenom zavodu i u Hrvatskom narodnom kazalištu. U Ostavštini Elly Bašić nalazimo cjeloviti tekst predavanja koje je bilo vezano uz analizu praižvedbe opere *Fidelio* u HNK kojem su studenti prisustvovali.⁵⁸¹

⁵⁷⁴ Isto, 7.

⁵⁷⁵ O projektu Elly Bašić *Socijalizacija u kulturi*, saznajemo iz dokumenta *Kultura umjetnosti I i II* (iste autorice). Usp. BAŠIĆ, Elly (1983), *Kultura umjetnosti I i II*, O. E. B., 14/41, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 62.

⁵⁷⁶ Ovdje se misli na radio.

⁵⁷⁷ TILJAK, Dina (2005), *Elly Bašić – tragovi i vizije. Pokušaj približavanja jednom fenomen i glazbene kulture*, diplomski rad, Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Muzička akademija, 10.

⁵⁷⁸ Usp. GABRIĆ, Vanja (2016), „Klasična suvremenost kroz nastavu glazbene kulture i umjetnosti“, u: *Pedagogija, obrazovanje i nastava*, Neven Hrvatić, Anita Lukenda, Slavica Pavlović, Vedrana Spajić-Vrkaš, Mario Vasilj (ur.), Mostar: Fakultet prirodoslovno-matematičkih i odgojnih znanosti Sveučilišta u Mostaru, 697.

⁵⁷⁹ HARNONCOURT, Nikolaus (2005), *Glazba kao govor zvuka*, Zagreb: Algoritam, 17.

⁵⁸⁰ Usp. *** (1956), „Ciklus predavanja u studentskom domu“, *Vjesnik*, 11. 5. 1956.

⁵⁸¹ Usp. BAŠIĆ, Elly (1956), *Tekst predavanja uz analizu praižvedbe opera Fidelio*, O. E. B., Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

U časopisu *Studentski list* 5. 3. 1956. izlazi članak „Do sada mi je muzika bila strana“ u kojem se najavljuje početak novog ciklusa predavanja *Postanak i razvoj opere* te ističe društveno-kulturni značaj tih predavanja u izjavi jednog od stalnih posjetitelja tih večeri:

„Ja do sada nisam imao pojma, koliko je muzika u stanju ovladati čovjekom i koliko može pružiti zadovoljstva.“⁵⁸²

Ciklus kontinuiranih predavanja Elly Bašić završava u svibnju 1956. što saznajemo iz članka „Oproštajna 'Muzička srijeda' održana u Studentskom domu I“ koji izlazi u časopisu *Vjesnik* 11. 5. iste godine.⁵⁸³

Rad sa studentima Elly Bašić obnavlja 1961. kada na tribini *5 minuta poslije 8* u sklopu muzičke slušaonice u Studentskom centru Sveučilišta u Zagrebu održava predavanje *Kako slušamo muziku*.⁵⁸⁴

Paralelno s vrlo uspješnim znanstvenim i pedagoškim djelovanjem u Hrvatskoj i u inozemstvu, a i stručnim djelovanjem na školi gdje sudjeluje u raznim komisijama,⁵⁸⁵ Elly Bašić nailazi na mnoge prepreke u glazbeno-pedagoškim strukturama grada Zagreba. U rujnu 1955. na Sjednici profesorskog zbora, ravnateljica Gradske muzičke škole Tonka Bišický čita Zapisnik pročelnika, kojim se Elly Bašić uzima nastava *Metodike* s objašnjenjem da je to iz „budžetskih razloga“.⁵⁸⁶ Taj događaj ona drži početkom organiziranog otpora prema njezinom uspješnom radu i kazuje:

„Ja energično protestiram, i najavljujem žalbu. Preko toga se prelazi ironičnim smijehom, i odmah priključno, T. Bišický 'nuđa' taj predmet mladom početniku, još studentu /onda još bez velike mature/ Tomašku, koji honorarno predaje historiju. Tomašek zbunjeno odbija, shvaćajući, da je to udar na mene. Osim toga, on nikada – ne samo da nije podučavao solfeggio, nije ga čak ni učio, odn. znao /to mi je godinu prije – slušajući moju djecu, sam

⁵⁸² Z. A. (1956), Članak *Do sada mi je muzika bila strana*. *Studentski list*, XI, 4, O. E. B., 9/6, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

⁵⁸³ Usp. *** (1959), „Oproštajna 'Muzička srijeda' održana u Studentskom domu I“, *Vjesnik*, 11. 5. 1956. Usp. *** (1985), *Štampa o znanstveno-istraživačkom, stručnom i pedagoškom radu Elly Bašić*, O. E. B., 30/39, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 3.

⁵⁸⁴ Usp. *** (1961), *Program tribine 5 minuta poslije 8*, O. E. B., 9/6, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

⁵⁸⁵ Prilikom otvaranja *Odjela za zbornice pjevače* pri Gradskoj muzičkoj školi Odjel za prosvjetu i kulturu povjerava Elly Bašić (uz ravnateljicu škole Tonku Bišický) sastavljanje plana i programa tog odjela. Nadalje Elly Bašić sudjeluje u sljedećim komisijama: „*Komisija za reguliranje odnosa učenika muzičkih škola spram općeobrazovnim školama, Komisija u vezi otvaranja rajonskih škola i Komisija u vezi produljenja srednje muzičke škole za dvije godine.*“ *** (1955), *Plan rada komisija*, O. E. B., 22/3, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. MAGAŠIĆ, A., (1955), *Dopis o imenovanju komisije za sastavljanje plana i programa Odjela za zbornice pjevače*, O. E. B., 22/3, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

⁵⁸⁶ BAŠIĆ, Elly (1958), *Rukopis iz mape Kalendar*, O. E. B., 2/26, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 8.

izjavio 'pa oni znadu – vaša mala djeca – ono što mi studenti Akademije – niti jedan ne znamo'.⁵⁸⁷

Stoga, u prosincu 1955. Elly Bašić šalje pismo namjere tadašnjem predsjedniku Sabora Narodne Republike Hrvatske Vladimiru Bakariću koji iste godine, potaknut njezinom Izložbom kojoj je prisustvovao, piše članak o borbi protiv 18. stoljeća u našem školstvu i suvremenim stremljenjima u pedagogiji. U pismu objašnjava spomenute probleme te traži njegovu osobnu pomoć za olakšavanje puta k realizaciji njezine ideje koja je javno započela izložbom „Muzički izraz djeteta“ kojoj je i on prisustvovao:

„A tu – upravo tu mi Vi možete pomoći. I zato Vas molim, da me primite lično – a ne da me uputite na nekoga iz Vaše kancelarije. Znam da je upravo to – da lično razgovaram s Vama – govorim važno. I suviše sam već govorila drugima! A godine prolaze.“⁵⁸⁸

Način kojim je napisano pismo državniku od kojeg očekuje pomoć dokazuje, uz njezinu inteligenciju te visoku umješnost u pisanju, vrhunsku diplomatsku sposobnost koja je rezultirala kasnijom uspješnom suradnjom s Bakarićem. Nakon službenog dijela teksta u kojem ukazuje na vrlo ozbiljne tekuće probleme, pismo završava osobnom zahvalom u kojoj ga podsjeća na njegovu vrlo pozitivnu reakciju povodom Izložbe kojoj je prisustvovao:

„Hvala Vam – i za ono što ste mi dali na Izložbi – onaj zanos za dijete – i za to, da ćete naći vremena, da o tome samnom govorite. Ja Vas čak molim, da to vrijeme ne odredite suviše kratko.“⁵⁸⁹

Usljedila je dugogodišnja suradnja s Vladimirom Bakarićem, koji je dugi niz godina s velikim interesom pratio zbivanja o Funkcionalnoj metodi. U pismu Mladenu Čaldaroviću u kojem najavljuje drugi službeni sastanak s Bakarićem krajem 1958. E. Bašić govori:

„Rekao mi je u Zagrebu „ne jednu, nego obadvije ruke ću Vam dati, kada me ustrebate, u toj Vašoj borbi protiv 18. stoljeća u našem školstvu.““⁵⁹⁰

Po kazivanju Elly Bašić na Stručnom vijeću, cilj njezinog razgovora bio je dobiti podršku osobe koja ima utjecaja u društveno-političkim krugovima i takvoj osobi detaljno objasniti poteškoće s kojima se susreće u zagrebačkim glazbeno-pedagoškim krugovima zbog „svog preopasnog

⁵⁸⁷ Isto.

⁵⁸⁸ BAŠIĆ, Elly (1955), *Pismo Vladimiru Bakariću*, O. E. B., 4/15, Zagreb: Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 2.

⁵⁸⁹ Usp. Isto.

⁵⁹⁰ Usp. BAŠIĆ, Elly (1958), *Pismo Čaldaroviću*, O. E. B., 1/15, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 3.

rada“.⁵⁹¹ Pozitivan ishod razgovora za nju je bio ozbiljna *referenca* na koju se često pozivala u komunikacijama s prosvjetnim, kulturnim i društveno-političkim institucijama koje su direktno ili indirektno utjecala na razvoj njezine glazbene pedagogije.⁵⁹²

Upravo tada Elly Bašić anticipira naklonost i društvenu podršku Vladimira Bakarića, koji je za kasnije potrebe osnivanja *Funkcionalne muzičke škole* ustupio stambenu zgradu nedaleko od njegove kuće na adresi Mlinarska 25 u kojoj škola djeluje do 2020. kao *Glazbeno učilište Elly Bašić*.⁵⁹³

Krajem godine u prosincu 1955. Elly Bašić dobiva Nagradu grada Zagreba za svoj pedagoški rad.⁵⁹⁴ Iz poziva tadašnjeg predsjednika Narodnog odbora grada Zagreba Većeslava Holjevca doznajemo da je *dodjela* nagrade održana u „prostorijama *Dverce, Katarinski trg 6*“⁵⁹⁵ (vidi Prilog 36).

Iste godine započinje istraživanje dječjeg spontanog stvaralaštva u Boki Kotorskoj i Cetinjskom kraju gdje nailazi na izuzetno zanimljiv raspon različitosti dječjeg interesa i emocionalnog reagiranja o čemu kasnije piše znanstveni rad kojeg izlaže na 28. Kongresu Saveza udruženja folklorista Jugoslavije 1981.⁵⁹⁶

Početak 1956. Elly Bašić završava svoj *Elaborat o osnivanju Instituta za znanstvenu muzičku pedagogiju* kojeg dostavlja Savjetu za prosvjetu i kulturu N. R. Hrvatske.⁵⁹⁷ Razlog tome je što ona u to vrijeme već provodi jedan oblik takvog djelovanja kroz suradnju „...s nizom muzičkih škola u 3 republike /NRH, NR Slovenija i NR B. i H.“⁵⁹⁸ U njemu ukazuje na potrebu i svrhu realizacije ovakve institucije koja bi „problematiku muzičke pedagogije uz umjetničku

⁵⁹¹ Ovaj izraz Elly Bašić koristi za svoj izuzetno kvalitetan glazbeno-pedagoški rad i uspjehe koje je postizala i javno prezentirala.

⁵⁹² Usp. BAŠIĆ, Elly (1986), *Stručno predavanje Elly Bašić za nastavnike* održano u Funkcionalnoj muzičkoj školi u Zagrebu u ožujku 1986.

⁵⁹³ Zgrada je tada bila u državnom vlasništvu. Nastava Funkcionalne muzičke škole u njoj započinje u siječnju 1965. Usp. PERAK LOVRIČEVIĆ, Nataša (2005), „Nova škola u Mlinarskoj (1965.-2005.)“, u: *Glazbeno učilište Elly Bašić 1965. – 2005.*, Nataša Perak Lovričević (ur.), Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić, 63.

⁵⁹⁴ Usp. BAŠIĆ, Elly (1958), *Rukopis iz mape Kalendar*, O. E. B., 2/26, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 11.

⁵⁹⁵ HOLJEVAC, Većeslav (1955), *Pozivnica Elly Bašić za primanje povodom podjele nagrada prosvjetnim radnicima*, O. E. B., 9/18, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

⁵⁹⁶ Usp. BAŠIĆ, Elly (1987), „Dinamizam stvaralačke mašte poslijeratne generacije djece Crne Gore“, u: *Zbornik 28. Kongresa Saveza udruženja folklorista Jugoslavije, Sutomore*, Cetinje: 100.

Usp. BAŠIĆ, Elly (1981), *Dinamizam stvaralačke mašte poslijeratne generacije djece Crne Gore*, O. E. B., 6/27, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1.

⁵⁹⁷ Zbog svojih seminara na kojima su nastavnici muzičkih škola iz Jugoslavije uspostavili suradnju s istaknutim glazbeno-pedagoškim stručnjacima Engleske i Švicarske, Elly Bašić smatra „da je čitav taj već ‘uhodani’ rad danas daleko prevazišao Republičke okvire i dobiva fizionomiju Saveznog značaja.“ Usp. BAŠIĆ, Elly (1956), *Elaborat o osnivanju Instituta za znanstvenu muzičku pedagogiju*, O. E. B., 14/37, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 3.

⁵⁹⁸ Isto, 3.

/Muzička akademija/ podigla i na naučni stepen“⁵⁹⁹ koristeći znanstvene spoznaje i praktična iskustva za potpunu reorganizaciju i stalno unapređenje glazbene nastave kao umjetničke i općekulturne discipline.⁶⁰⁰ Kao suradnike navodi stalne i honorarno zaposlene: glazbenike raznih struka, znanstvenike i praktičare ostalih struka (psihologije, pedagogije, medicine, književnosti, likovne umjetnike...) te vanjske suradnike dopisnike iz zemlje i inozemstva.⁶⁰¹ Kroz stalnu povezanost sa znanstvenim dostignućima izvan zemlje, ovaj *Institut* bi „povezivao praktičnim radom glazbene i općeobrazovne škole u Zagrebu, u pokrajinama i ostalim republikama“.⁶⁰² U detaljno elaboriranom sadržaju i organizacijskoj strukturi ove institucije nalazimo već tada anticipaciju buduće Funkcionalne muzičke škole:

„Struktura Instituta bi prema tome obuhvatala uz svoje naučno odjeljenje i svoju vlastitu eksperimentalnu muzičku školu, koja bi ujedno služila kao ogledna škola studentima i pedagozima.“⁶⁰³

O realizaciji *Instituta za znanstvenu muzičku pedagogiju* u arhivskoj građi nismo našli potvrdu, ali sve temeljne postavke i ciljeve takva Instituta pronalazimo u *Znanstveno-muzikološkom odjelu* kojeg Elly Bašić unosi kasnije u organizacijsku strukturu Funkcionalne muzičke škole.⁶⁰⁴ Isto tako u arhivi pronalazimo dokument koji nam potvrđuje nastojanje Elly Bašić da se takav odjel osnuje na Muzičkoj akademiji:

„Mi smo jedina zemlja Evrope, koja nema i ne provodi znanstvena istraživanja muzičko-pedagoške problematike. Osnovati ZNANSTVENI ODJEL MUZIČKE PEDAGOGIJE na Akademiji!“⁶⁰⁵

Godine 1956. održano je savjetovanje o jedinstvenoj obveznoj osnovnoj osmogodišnjoj školi na kojem je donesena odluka o reformi školstva ustrojavanjem jedinstvenog organizacijskog modela četiri razreda razredne i četiri razreda predmetne nastave koji je zadržan i danas.⁶⁰⁶

⁵⁹⁹ Usp. Isto, 1.

⁶⁰⁰ Usp. Isto.

⁶⁰¹ Usp. Isto.

⁶⁰² Isto.

⁶⁰³ Isto.

⁶⁰⁴ O tome vidi na str. 166-170.

⁶⁰⁵ U ovom tekstu sintagma *jedina zemlja Evrope* odnosi se na Jugoslaviju. Usp. BAŠIĆ, Elly [S. a.], *Prijedlozi reforme osnovnih, srednjih muzičkih škola i Muzičke akademije*, O. E. B., 2/8, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 5.

⁶⁰⁶ Reforma je završena 1958. donošenjem Zakona o školstvu koji je stupio na snagu 1959. Odgojno-obrazovni dokument (nastavni plan i program) donosi Savjet za prosvjetu NR Hrvatske na sjednici 28. prosinca 1959. godine, pod brojem 4839/1-1959. Usp. SIKAVICA, Ana (2018), *Nacionalni programi obrazovanja kroz umjetnost na području Republike Hrvatske od 1945. do 2017. godine sa studijom slučaja Ruksak (pun)kulture*, diplomski rad, Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Akademija dramske umjetnosti, 24. Usp. MUNJIZA, Emerik, LUKAŠ, Mirko (2006), “Pedagoško-psihološko osposobljavanje učitelja u visokoškolskim institucijama”, *Odgojne znanosti*, Vol.

Zavod za unapređenje nastave i općeg obrazovanja Savjeta za prosvjetu poziva Elly Bašić na suradnju oko tadašnje reforme školstva. U službenom dopisu se vidi da je Elly Bašić član komisije sastavljene za kreiranje novog *Nacrta plana i programa muzičkog odgoja u osmogodišnjoj obaveznoj školi*.⁶⁰⁷ (vidi Prilog 37). Nastavni predmet *Muzički odgoj* dobio je u okviru područja rada na estetičkom odgoju značajno mjesto i po opsegu i po sadržaju, a njegov program zamišljen je vrlo fleksibilno kako bi nastavnik prema objektivnim mogućnostima škole ostvarivao obrazovne i odgojne zadatke postavljajući u prvi plan razvoj dječjih glazbenih sposobnosti, poticanje stvaralačkih sposobnosti i omogućavanje sudjelovanja svih učenika u pjevanju, sviranju, slušanju glazbe i glazbenim igrama uz pokret.⁶⁰⁸

Analizom radne verzije *Prijedloga plana i programa nastave muzike u obaveznoj osmogodišnjoj školi* koju je napisala radna grupa Elly Bašić i konačne verzije koja je predana 1956. nakon „izvršenih korektura, nadopuna i skraćivanja sugerirana od prof. T. Reich i prof. E. Bašić“,⁶⁰⁹ vidljivo je da su ideje i stavovi s Izložbe „Muzički izraz djeteta“ ušli u programsku strukturu. Elly Bašić u svom izlaganju 1961. naglašava da je Izložba „provjerena kroz prizmu gledanja naših pedagoga i pedagoga iz čitavog svijeta – neokrnjena – ušla u našu reformu“.⁶¹⁰ U nastavku navodimo samo neke postavke koje postaju integralni dio *Plana i programa nastave muzike u osnovnoj školi*:

„Muzika je najsnažnije i najneposrednije sredstvo estetskog odgoja.

Svojim sadržajem i aktivnostima, u pravilno vođenoj nastavi, unosi radost u školu i zadovoljava potrebu djetinjstva i mladalaštva.

Vodeći računa o stvarnim mogućnostima, muzička nastava treba djetetu da daje prvu i trajnu odgojno-obrazovnu vrijednost.

8, br. 2, Zagreb: Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 365. Usp. *** (1959), Zakon o osnovnoj školi, *Prosvjetni vjesnik* 12 (8), 77-78.

⁶⁰⁷ U komisiji su uz Elly Bašić bili: Zlatko Grgošević (profesor Više pedagoške škole u Zagrebu), Truda Reich (profesorica i inspektorica za muzički odgoj Narodnog odbora kotara Zagreb), Branko Rakijaš (profesor i inspektor Savjeta za prosvjetu NR Hrvatske) i Elvira Aranješ (profesorica i inspektorica Zavoda za unapređivanje nastave i općeg obrazovanja NR Hrvatske). Iz dopisa Ivana Lekića upućenog Elly Bašić vidimo da su postojale i potkomisije. Usp. LEKIĆ, Ivan (1957), *Dopis Elly Bašić*, O. E. B., 5/15, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta i Elly Bašić. Usp. ARANJEŠ, Elvira (1956), *Dopis Zavoda za unapređivanje nastave i općeg obrazovanja Elly Bašić iz 1956*, O. E. B., 14/32, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. SUPEK, Ivana (1995), *Kako je nastajala glazbena škola Funkcionalne muzičke pedagogije: Prilog proučavanju*, Zagreb: Osobni arhiv Marije Valjalo, 3.

⁶⁰⁸ Usp. SUPEK, Ivana (1995), *Kako je nastajala glazbena škola Funkcionalne muzičke pedagogije: Prilog proučavanju*, Zagreb: Osobni arhiv Marije Valjalo, 3.

⁶⁰⁹ Isto.

⁶¹⁰ BAŠIĆ, Elly (1961), *Izlaganje na III. seminaru Saveza muzičkih pedagoga Jugoslavije u Ljubljani*, O. E. B., 6/45, 33/39, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 2.

Cilj nastave muzike na osmogodišnjoj obaveznoj školi je taj, da daje svakom učeniku takovo elementarno muzičko obrazovanje i odgoj, koje će mu omogućiti, da po završetku obavezne škole postane aktivni sudionik muzičkog života sredine.

Stečena iskustva i stečeno znanja djeteta treba funkcionalno t. j. organski povezati koristeći mogućnosti harmoničnog usvajanja i napredovanja.⁶¹¹

U tekstu Elly Bašić „Obrazloženje ciljeva i principa muzičkog obrazovanja u osmogodišnjoj školi“⁶¹² pronalazimo njezine pedagoške stavove i ciljeve koji su provjereni i potvrđeni u školi „Beethoven“: približavanje glazbene umjetnosti što većem broju djece i mladih te podizanje njihovog glazbeno-umjetničkog odgoja koje će dovesti do podizanja općeg kulturnog života zajednice u kojoj će djelovati kao odrasli ljudi. Smatrajući da *muzika treba da odgoji svako dijete* te da se to u organizacijskom smislu može postići isključivo u obaveznoj osmogodišnjoj osnovnoj školi,⁶¹³ postavlja načine rada u nastavi muzičkog odgoja na dvije razine: u *redovitoj* nastavi i u *vanškolskim muzičkim aktivnostima*.⁶¹⁴ U *redovitoj* nastavi postavlja težište na glazbenoj umjetnosti koja treba odgajati harmoničnu ličnost čovjeka, a u *vanškolskim aktivnostima* težište postavlja na njezinom tehničkom ovladavanju te naglašava:

„...da i u jednome i u drugome radu treba da se goje oba principa, s time, da tehničko ovladavanje bude smatrano isključivo **sredstvom**, a ne **ciljem**.“⁶¹⁵

⁶¹¹ *** (1956), *Prijedlog plana i programa nastave muzike u obaveznoj osmogodišnjoj školi*, O. E. B., 29/2, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 2-4.

⁶¹² Ovaj tekst je dio dokumenta Elly Bašić *Nacrt nastavnog plana i programa nastave muzike*. Usp. BAŠIĆ, Elly (1956), „Obrazloženje ciljeva i principa muzičkog obrazovanja u osmogodišnjoj školi“, u: *Nacrt nastavnog plana i programa nastave muzike*, O. E. B., 14/32, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. *** (1956), *Prijedlog plana i programa nastave muzike u obaveznoj osmogodišnjoj školi*, O. E. B., 29/2, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

⁶¹³ U tom periodu Elly Bašić osnovnu školu promatra kao *širu bazu* institucija glazbenog obrazovanja (glazbenih škola) u kojoj bi glazbeni pedagozi, izvodeći nastavu glazbenog odgoja na vrhunskom nivou, djelovali na dvije razine: glazbom odgajali i glazbeno obrazovali svu djecu, a one koji pokazuju veliki interes uključivali u nastavu glazbenih škola. Svoju ideju nastavlja razvijati i realizira je pri osnivanju *Funkcionalne muzičke škole* u Zagrebu. Elaborat koji je napisala kao službeni dokument iz 1962. nosi naziv *Elaborat Funkcionalne muzičke škole Srednje kadrovske, sa nižom školom i Isturenim odjelima – pri osnovnim školama*. Po zapisu Bašić, jedna od osnovnih škola u kojoj je bilo *Istureno odjeljenje* je morala biti na ruralnom području. O tome će biti više riječi u poglavlju o Funkcionalnoj muzičkoj školi. Usp. BAŠIĆ, Elly (1962), *Elaborat Funkcionalne muzičke škole Srednje kadrovske, sa nižom školom i Isturenim odjelima – pri osnovnim školama*. O. E. B., 12/27, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

⁶¹⁴ Iz dostupnih podataka možemo zaključiti da Elly Bašić po prvi put uvodi u nastavni plan i program muzičkog odgoja pojam *vanškolska muzička aktivnost (slobodna muzička aktivnost)*. Organizirana kroz različite vrste skupnog muziciranja u kojima djeca stječu vještine potrebne za izvođenje glazbeno-umjetničkih djela: *zbor, orkestar* te manji *komorni instrumentalni* ili *vokalni ansambli, vanmuzička aktivnost* i danas postoji u sustavu osmogodišnjih škola pod nazivom *izborna nastava*. Usp. BAŠIĆ, Elly (1956), „Obrazloženje ciljeva i principa muzičkog obrazovanja u osmogodišnjoj školi“, u: *Nacrt nastavnog plana i programa nastave muzike*, O. E. B., 14/32, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1.

⁶¹⁵ Isto.

Vanškolske aktivnosti predstavljaju dopunu ili nadogradnju redovitoj nastavi glazbe, a namijenjena su glazbeno nadarenoj djeci, čiji interes i ljubav prema glazbi ne zadovoljava redovna nastava.⁶¹⁶ Uz učenja pojedinih instrumenata djeci je omogućeno sudjelovanje u grupama pjevača solista, komornih instrumentalnih ansambala, orkestara, pjevačkih zborova i jazz orkestara.⁶¹⁷ Posebno je zanimljiv podatak da su u sklopu *vanmuzičkih aktivnosti* predviđeni „kružoci muzičke publike i kružoci za izučavanje muzičke historije.“⁶¹⁸

Ukazujući na veliku pozornost i stalnu informiranost nastavnika prema zahtjevima pojedinog dječjeg razdoblja, te komparacijom s tradicionalnim poimanjem glazbenog obrazovanja/odgoja donosi nove postavke glazbenog odgoja:

„...odgoj treba da ima aktivni i stvaralački karakter, kako bi lična inicijativa djeteta što više došla do izražaja, vodeći u svim razvojnim fazama djeteta računa o njegovoj potrebi, kako njegov interes ne bi oslabio.“⁶¹⁹

Dokument Elly Bašić *Nacrt nastavnog plana i programa nastave muzike* implementiran je u *Prijedlog plana i programa nastave muzike u obaveznoj osmogodišnjoj školi* koji njezina radna grupa dostavlja Zavodu za unapređivanje nastave i općeg obrazovanja. U njemu Elly Bašić iznosi sintezu svog istraživačkog rada iz područja dječjeg stvaralaštva koju integrira u „jedno od odgojnih područja nastave muzike u osmogodišnjoj školi – stvaralački rad“.⁶²⁰ Jedan oblik stvaralaštva u nastavi glazbe nalazimo u *Nastavnom planu i programu za osmogodišnje škole i niže razrede gimnazije* iz 1951. U vrlo kratkim naputcima o oblicima rada uočava se da je riječ o pokušaju skladanja – svjesnog glazbenog stvaralaštva,⁶²¹ a ne dječjeg stvaralaštva kao odgojnog područja glazbene nastave. Uz pjevanje didaktičkih primjera (svjesno/notalno pjevanje), Elly Bašić predlaže pjevanje pjesmica „po sluhu“ s bogatijom tonskom materijom nego što ih imaju didaktički primjeri. Veliki otpor prema toj ideji pokazao je vrlo ugledan član komisije profesor Zlatko Grgošević, predstavnik *Tonic-solfa* sistema (metode) govoreći:

⁶¹⁶ *** (1956), *Prijedlog plana i programa nastave muzike u obaveznoj osmogodišnjoj školi*, O. E. B., 29/2, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 17.

⁶¹⁷ Isto, 21-22.

⁶¹⁸ Isto, 22.

⁶¹⁹ Isto, 3.

⁶²⁰ Kako Bašić navodi ovdje se radi o dopunjenom tekstu o stvaralačkom radu iz prve faze izrade nacrtu u kojem ona ističe da se tu misli isključivo o spontanom dječjem stvaralaštvu, a ne o svjesnom. Usp. *** (1956), *Prijedlog plana i programa nastave muzike u obaveznoj osmogodišnjoj školi*, O. E. B., 29/2, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 7. Usp. *** (1958), *Elaborat za reformu nastave u općeobrazovnim školama*, O. E. B., 14/32, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. BAŠIĆ, Elly (1956), „Obrazloženje ciljeva i principa muzičkog obrazovanja u osmogodišnjoj školi“, u: *Nacrt nastavnog plana i programa nastave muzike*, O. E. B., 14/32, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

⁶²¹ „...glazbeni odgovor na učiteljevo glazbeno pitanje, male glazbene cjeline od četiri i osam taktova – „suvisle“, drugi glas zadanoj melodiji.“ Usp. *** (1951), *Nastavni plan i program za osmogodišnje škole i niže razrede gimnazije*, O. E. B., Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

„Ako ja to moram potpisati, izlazim iz komisije.“⁶²²

Međutim, nakon godinu i pol upornog rada komisije na čelu s Elly Bašić, uvidjevši odgojnu potrebu pjevanja pjesmica izvan didaktičke materije „glazbenog opismenjavanja“, Grgošević sporazumno potpisuje ovaj novi načina rada, koji je kasnije usvojen u Saveznom planu i programu.⁶²³ Nakon odobrenja i korekcija nadležne komisije *Prijedlog plana i programa nastave muzike u obaveznoj osmogodišnjoj školi* dobiva svoj konačni oblik i službeni naziv *Elaborat o nastavnom planu i programu nastave muzike na osmogodišnjim školama* što se potvrđuje dopisom Zavoda za unapređenje nastave i općeg obrazovanja (vidi Prilog 38) u kojem se, uz zahvalu Elly Bašić na sudjelovanju u kreiranju programa glazbene nastave na osmogodišnjim školama, u prilogu nalazi kopija Elaborata.⁶²⁴ O velikom doprinosu Elly Bašić piše Branko Rakijaš:

„Prof. Elly Bašić je bila jedan od sastavljača novog nastavnog programa za muziku u osnovnim školama, u koji je utkan i dio njenog bogatog iskustva...“⁶²⁵

Isto tako o svom doprinosu piše Elly Bašić u službenom pismu koji upućuje 1957. prosvjetnoj savjetnici Danici Noli:

„Ja Vas molim da ne ispuštate iz vida moj rad, koji reforma muzičke nastave do potpunosti koristi /Elaborat/...“⁶²⁶

U navedenom *Elaboratu*, koji odobrenjem nadležnih institucija **1959.** postaje dio službenog *Nastavnog plana i programa za osnovne škole*⁶²⁷ pod radnim nazivom *Nastavni plan i program muzičkog odgoja u osmogodišnjoj obaveznoj školi*, nalazimo upute za rad nastavnika glazbe na području stvaralačkog rada, koje također potvrđuju veliki doprinos te utjecaj stavova i ideja Elly Bašić na nastavne procese u kojima treba:

⁶²² BAŠIĆ, Elly (1961), *Izlaganje na III. seminaru Saveza muzičkih pedagoga Jugoslavije u Ljubljani*, O. E. B., 6/45, 33/39, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 4.

⁶²³ Isto.

⁶²⁴ Usp. LEKO, Ivan (1956), *Dopis Zavoda za unapređivanje nastave i općeg obrazovanja Elly Bašić*, O. E. B., 14/32, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. *** (1956), *Elaborat o nastavnom planu i programu nastave muzike na osmogodišnjim školama*, O. E. B., 14/32, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

⁶²⁵ RAKIJAŠ, Branko (1959), *Pismo Savjetu za prosvjetu*, O. E. B., 2/43, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

⁶²⁶ BAŠIĆ, Elly (1957), *Pismo Danici Noli*, O. E. B., 5/15, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1.

⁶²⁷ Ovaj dokument iz 1959. postaje prvi hrvatski unificiran program odgojno-obrazovnog rada osnovne škole u SR Hrvatskoj. Usp. SIKAVICA, Ana (2018), *Nacionalni programi obrazovanja kroz umjetnost na području Republike Hrvatske od 1945. do 2017. godine sa studijom slučaja Ruksak (pun)kulture*, diplomski rad, Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Akademija dramske umjetnosti, 24. Usp. *** (1958), *Nastavni plan i program za osnovne škole. Osnovna škola – programatska struktura*, Zagreb: Zavod za unapređivanje školstva NR Hrvatske, O. E. B., Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

- a) **vratiti povjerenje u njegovu ličnu vrijednost i sposobnost**, što će biti poticaj za daljnji stvaralački rad
- b) **rezultat stvaralačkog rada djeteta ne smije se vrednovati ocjenom** i na taj način dijete će se **osloboditi straha od pogreške** (neuspjeha)
- c) **održati stvaralačku radost i stalnu želju da napreduje u svom stvaralaštvu.**⁶²⁸

Stvaralački rad kao odgojno područje nastave glazbe u osnovnim školama od tada postaje dio svih budućih verificiranih nastavnih planova i programa nastave glazbe u osnovnim školama, uz vrlo male korekcije u obrazloženjima i oblicima njegova provođenja u praksi.⁶²⁹ U pismu Milošu Žanku iz 1957. E. Bašić zahvaljuje na povjerenju koje joj je ukazano i slobodi koju je imala u sudjelovanju i kreiranju suvremenog glazbenog školstva što je značilo veliki pomak u poimanju glazbene pedagogije:

„Ja lično, smatrala sam da je taj Vaš reformatorski nalet u suvremeno ne znači 'preskočiti razvoj', već da će to jednostavno biti katalizator koji će izvanredno ubrzati razvojni proces pedagoga. Vjerovala sam u to.“⁶³⁰

U istoj godini Ivana Supek, nastavnica glazbenog odgoja osnovne škole *Ivan Goran Kovačić*⁶³¹ susreće se s Elly Bašić na stručnom savjetovanju. U dužem razgovoru Elly Bašić joj je pokazala rukopis svog udžbenika *Sedam nota sto divota*. Ugodno iznenađena i oduševljena idejama Elly Bašić o novom pristupu u glazbenoj pedagogiji, Ivana Supek⁶³² uvodi Funkcionalnu metodu (FM) u nastavu glazbenog odgoja u svojoj školi. O početku uvođenja Funkcionalne metode u svojoj školi I. Supek kazuje:

⁶²⁸ Usp. *** (1956), *Elaborat o nastavnom planu i programu nastave muzike na osmogodišnjim školama*, O. E. B., 14/32, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

⁶²⁹ Usp. *** (1960) Nastavni plan i program za osnovnu školu, *Prosvjetni vjesnik* 13 (5), O. E. B., Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. *** (1984), Plan i programi odgoja i osnovnog obrazovanja – Jezično-umjetničko područje: I. – IV. razred osnovne škole, *Vjesnik Republičkog komiteta za prosvjetu, kulturu, fizičku i tehničku kulturu SR Hrvatske*, 4 (7). Usp. *** (1984), Plan i programi odgoja i osnovnog obrazovanja – Jezično-umjetničko područje: V. – VIII. razred osnovne škole, *Vjesnik Republičkog komiteta za prosvjetu, kulturu, fizičku i tehničku kulturu SR Hrvatske*, 4 (7). Usp. *** (2006), *Nastavni plan i program za osnovnu školu*, Zagreb: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa.

⁶³⁰ BAŠIĆ, Elly (1957), *Pismo Milošu Žanku*, O. E. B., 12/30, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1.

⁶³¹ Osnovna škola *Ivan Goran Kovačić* započela je svojim radom 1954/55. u Mesićevoj ulici u Zagrebu. Prema zahtjevima reformirane škole odudarala je kako sadržajem i organizacijom nastave tako i svojim dimenzijama, arhitekturom i unutarnjim izgledom od nekadašnjih osnovnih škola. Uskoro je škola postala jedna od najboljih osnovnih škola pa su je često posjećivale delegacije iz zemlje i inozemstva. Već krajem druge školske godine glazbena učionica te škole bila je najbolje opremljena u Zagrebu. Godine 1957. uslijed nove reorganizacije škola je podijeljena na dvije škole: *I Mesićevo* (I. G. Kovačić) i *II Mesićevo* (R. Končar). Nakon odlaska tadašnje nastavnice glazbenog odgoja u mirovima u *II Mesićevoj* na njezino mjesto dolazi Erika Skurić, nastavnica koja radi po FM. S njezinim dolaskom ova škola je postala ogledna škola za sve one koji su dolazili u Zagreb kako bi se upoznali s FM i FMP. Usp. SUPEK, Ivana (1995), *Kako je nastajala glazbena škola Funkcionalne muzičke pedagogije: Prilog proučavanju*, Zagreb: Osobni arhiv Marije Valjalo, 5.

⁶³² Ime nastavnice Supek u arhivskoj građi nalazimo u dva oblika: Ivana i Iva.

„Dogovorili smo se da će u prvo vrijeme prof. Elly Bašić sama postavljati glavne 'metodske jedinice' u mojim razredima. Došla je nekoliko puta i postavila temelje nove metode u jednom razredu moje škole. To je ujedno bilo za nju dragocjeno iskustvo o mogućnostima rada po Funkcionalnoj metodi u općeobrazovnoj školi. Osnovna škola 'I. G. Kovačić' bila je prva općeobrazovna škola u kojoj se radilo po Funkcionalnoj metodi.“⁶³³

Zbog velikog interesa u glazbeno-pedagoškim i kulturnim krugovima za istraživačke domete Elly Bašić, 13. 3. 1956. *Zvez prijatelja mladine Slovenije* (Savez prijatelja omladine Slovenije) organizira još jedno predavanje pod nazivom „O umetniškom izrazu otroka. Likovni izraz ob glasbi“.⁶³⁴ U tekstu poziva kojim organizacija najavljuje četvrto predavanje Elly Bašić, daje se detaljan pregled dosega njezinog glazbeno-pedagoškog i istraživačkog djelovanja s posebnim osvrtom na estetski odgoj koji podrazumijeva dobro poznavanje dječje psihe. Također se najavljuju zanimljiva istraživanja usporedbe glazbeno-likovno manje nadarene i natprosječno nadarene djece.⁶³⁵ U Ostavštini Elly Bašić nalazimo strojno tipkan tekst njezinog predavanja „Doživljaj muzike“ koje je održala u Sloveniji. U njemu detaljno prikazuje nove metode aktiviranja dječjeg izraza pomoću glazbe kojima se oslobađa spontanost stvaralačkog izražavanja te daje konstruktivne prijedloge za glazbenu nastavu. Ukazujući na odgojnu vrijednost glazbe i metodičkih postupaka kroz sve faze djetetova razvoja Elly Bašić zaključuje:

„Uspijemo li ispravnim odgojnim postupcima, da u djetetu razvijemo sposobnost muzičkog shvaćanja i muzičkog izražavanja, u dvanaestoj, trinaestoj godini muzika će im postati potreba emotivnog izražavanja u njihovim najintimnijim raspoloženjima. U toj se dobi u djetetu počinje stvarati svijest o vrijednosti ličnih doživljaja, o ljepoti i značaju njihova izraza, i tu može muzika da pruži pomoć u rješavanju intimnih životnih problema, koji se djetetu živo nameću u doba puberteta.“⁶³⁶

O velikom uspjehu navedenog predavanja izvještava Jerko Bezić u članku *Ljubljanskog dnevnika* „Otroške ispovedi – zanimiva otkritja prof. E. Bašičeve“.⁶³⁷ Nastavno na uspjeh u Sloveniji, Republički savjet za prosvjetu i kulturu u travnju iste godine organizira seminar u Pionirskom gradu na kojem Elly Bašić drži predavanje „Dječje muzičko stvaralaštvo“.⁶³⁸

⁶³³ SUPEK, Ivana (1995), *Kako je nastajala glazbena škola Funkcionalne muzičke pedagogije: Prilog proučavanju*, Zagreb: Osobni arhiv Marije Valjalo, 4.

⁶³⁴ Usp. AJLEC, Rafael (1956), „Umetnostna vzgoja otroka“, u: *Ljudska pravica*, 7. III 1956.

⁶³⁵ *** (1956), *Vabilo Zaveza prijatelja mladine Slovenije*, O. E. B., 9/6, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

⁶³⁶ BAŠIĆ, Elly (1956), *Doživljaj muzike*, O. E. B., 5/35, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 10.

⁶³⁷ Usp. BEZIĆ, Jerko (1956), *Članak Otroške ispovedi – zanimiva otkritja prof. E. Bašičeve*, O. E. B., 9/6, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

⁶³⁸ Usp. BAŠIĆ, Elly (1980), *Seminari Funkcionalne metode*, O. E. B., 16/39, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1.

U lipnju 1956. na Plenumu Udruženja muzičkih pedagoga Jugoslavije, beogradski delegat predlaže teme, za koje svaka Republika treba izabrati članove koji će ih izlagati na *I Kongresu muzičkih pedagoga FNRJ* u Beogradu.⁶³⁹ Elly Bašić prihvaća jednu od dviju glavnih tema „Problem nastavnčkog odsjeka – problem stvaranja kadrova“ koju izlaže na navedenom Kongresu u rujnu iste godine. Na prijedlog tadašnjeg inspektora Saveta za prosvjetu Socijalističke Republike Srbije Dušana Plavše,⁶⁴⁰ izloženi referat Elly Bašić postaje polazna točka za diskusiju o toj temi. *Savremeni akordi – list za muzička pitanja* objavljuje referat Elly Bašić, ističući ga kao jedan od najboljih na Kongresu.⁶⁴¹

U istom mjesecu Elly Bašić prvi put sudjeluje na *Kongresu folklorista Jugoslavije* u Cetinju⁶⁴² sa svojim izlaganjem znanstveno-istraživačkog rada „Brojalica – najmuzikalnije dječje poetsko stvaralaštvo“ koji izlazi 1958. u *Zborniku 3. kongresa folklorista* pod promijenjenim naslovom „Brojalica – melografski problem dječjeg poetskog stvaralaštva“.⁶⁴³ U radu postavlja svoju tezu o brojalici kao najmuzikalnijem obliku dječjeg poetskog i glazbenog stvaralaštva koju u radu dokazuje analizom rezultata, istraživanjem i zapisivanjem dječjih brojalica na „terenima Crne Gore (1955), Istre (1956) i Zagreba (1953-54)“.⁶⁴⁴ Ukazujući na ritamsku i metričku analizu brojalica čiji je rezultat činjenica da, ritam koji je u školi tako težak na igralištu kod spontanog djeteta postaje tako lak, E. Bašić govori:

⁶³⁹ Usp. BAŠIĆ, Elly (1958), *Rukopis iz mape Kalendar*, O. E. B., 2/26, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 14.

⁶⁴⁰ P LAVŠA, Dušan (1924.), srpski muzikolog i kritičar koji je 1956. završio studij klavira na Muzičkoj akademiji u Beogradu. U periodu od 1955. do 1960. obavlja funkciju Inspektora za muziku Saveta za prosvjetu SR Srbije, a od 1969. profesora teoretskih predmeta na Muzičkoj školi Isidor Bajić u Novom Sadu. Kao muzički kritičar objavljuje svoje radove u raznom tisku i u medijima (Radio-Zagreb i Radio-Beograd). Od 1945. do 1961. Postaje urednik časopisa *Savremeni akordi*. Usp. ANDREIS, Josip (1977), P LAVŠA, Dušan, u: *Muzička enciklopedija*, 1. sv., Krešimir Kovačević (ur.), Zagreb: Jugoslavenski leksikografski zavod, 93.

⁶⁴¹ Isto, 15-16.

⁶⁴² Usp. BAŠIĆ, Elly (1956), *Pismo Relji Bašiću*, O. E. B., 30/21, Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić.

⁶⁴³ U radu Dine Tiljak nalazimo podatak o radu Elly Bašić vrlo slična naziva *Brojalica – najmuzikalnije dječje poetsko stvaralaštvo* koji je izašao u Biltenu Saveza folklorista 1961., ali taj podatak nismo uspjeli potvrditi. Usp. TILJAK, Dina (2005), *Elly Bašić – tragovi i vizije. Pokušaj približavanja jednom fenomenu glazbene kulture*, diplomski rad, Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Muzička akademija, 63. Usp. BAŠIĆ, Elly (1956), „Brojalica – melografski problem dječjeg poetskog stvaralaštva“, *Zbornik 3. kongresa folklorista Jugoslavije*, Cetinje, 241-253. Usp. BAŠIĆ, Elly (1956), *Brojalica – melografski problem dječjeg poetskog stvaralaštva*, O. E. B., 18/1, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. BAŠIĆ, Elly (1966), *Dokument Elly Bašić -- Curriculum vitae iz prijave teme doktorske disertacije „Razvojne i obrazovne mogućnosti stvaralačke sposobnosti djece u dobi od 8 – 14 godina kroz muzički odgoj“* koju Elly Bašić šalje 6. 12. 1966. Državnom sekretarijatu za visoko i stručno školstvo u Berlinu, O. E. B. 14/18, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 4. Usp. BAŠIĆ, Elly (1985), *Predavanja – referati*, O. E. B., 30/39, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1.

⁶⁴⁴ BAŠIĆ, Elly (1956), *Brojalica – melografski problem dječjeg poetskog stvaralaštva*, O. E. B., 18/1, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 3. Usp. BAŠIĆ, Elly (1980), *Eksperimentalni i istraživački znanstveni radovi i praktični prikazi rada*, O. E. B., 12/43, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 2.

„Ovdje dijete u igri doživljuje, i motorički izživljuje ritam, u njegovim – često i veoma kompliciranim pojavama.“⁶⁴⁵

Po prvi put uvrštava brojalice, rugalice i ostale vrste dječjeg usmenog izražavanja⁶⁴⁶ u područje etnomuzikološkog istraživanja,⁶⁴⁷ a brojalicu nadalje u nastavnoj praksi uvodi kao sredstvo osvještavanja ritma.⁶⁴⁸ Kako je do tada interes za brojalice bio usmjeren isključivo od strane književnika ili pedagoga,⁶⁴⁹ Elly Bašić zaključuje da su se dotadašnja zapažanja i obrađivanja brojalica bavila isključivo tekstem, „nizom nesuvislih riječi – isuviše djetinjima, da bi se nauka njima dublje pozabavila“.⁶⁵⁰ Svoju tezu da je brojalica „najčistije poetsko i muzičko stvaralaštvo djeteta samog“ u ovom radu potkrepljuje brojalicama⁶⁵¹ koje je zapisala na terenima Crne Gore (1955.), Istre (1956.) i Zagreba (1954.). Za svoj zaključak koji iznosi tijekom izlaganja rada na Kongresu *da se muzikologija do sada nije naučno pozabavila brojalicama*, u istom radu koji je pripremila za *Zbornik 3. kongresa folklorista*, iznosi napomenu u prvoj bilješci objavljenog rada. U njoj objašnjava kako u trenutku kada je izlagala rad nije imala podatke o istraživanju uvaženog muzikologa Brailoiousa:

„Ovaj je referat održan ljeti 1956. g. U međuvremenu, međutim, primila sam zanimljivu raspravu o dječjim brojalicama, uglednog muzikologa Constantina Brailoiousa 'La rythmique enfantine' Pariz – Bruxelles 1956.“⁶⁵²

⁶⁴⁵ BAŠIĆ, Elly (1956), *Brojalica – melografski problem dječjeg poetskog stvaralaštva*, O. E. B., 18/1, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 15.

⁶⁴⁶ Navedene govorno-ritmičke igre kao oblik dječjeg folklor podložne su promjenama u kojem ih djeca „...prenoseći prilagođavaju, osuvremenjuju, variraju ili izmišljaju nove. Skandirani ritmički tekstovi igara, uglavnom su plod dječjeg stvaralaštva“. HADŽIHUSEJNOVIĆ, Miroslava (1982), *Kliker, lopta, skočica*, Osijek: Pedagoški fakultet, 1.

⁶⁴⁷ Usp. BAŠIĆ, Elly (1956), *Brojalica – melografski problem dječjeg poetskog stvaralaštva*, O. E. B., 18/1, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1. Usp. DREŽANČIĆ, Zorka (1959), „Pretškolsko dijete i muzika“, u: *Društvo i vaspitanje*, broj 1, 1960, O. E. B., 9/6, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 19.

⁶⁴⁸ Usp. LETICA, Marina (2017), „Odgoj kroz glazbu“, u: *Što, kako i zašto? Vodič kroz posebnosti FMP*, Marina Letica (ur.), Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić, 45. Usp. HADŽIHUSEJNOVIĆ, Miroslava (1982), *Kliker, lopta, skočica*, Osijek: Pedagoški fakultet, 2.

⁶⁴⁹ Isti stav o narodnoj pjesmi iznosi etnomuzikolog Vinko Žganec u raspravi *Metrika i ritmika u versifikaciji narodnog deseterca*. Pedagog Ante Cividini 1940. objavljuje u knjizi *Igre i zabave* zbirku tekstova brojanica, igara, pjesama i zabava. Kako je ova knjiga dio Ostavštine Elly Bašić možemo pretpostaviti da je upravo ona bila polazište i osnovna literatura u njezinom daljnjem istraživanju, a predgovor samog autora inspiracija za njezin daljnji rad u istraživanju brojalica i igara te njihovoj uporabi u glazbenoj nastavnoj praksi: „Kad bi svećenici, učitelji, činovnici, oci i majke i uopće svi pismeni ljudi naši shvatili, koliku vrijednost imaju igre za podizanje čovjeka do ideala savršenstva“. Usp. CIVIDINI, Ante (1940), *Igre i zabava. – 1. knjiga*, Zagreb: Tiskara Kuzma Rožmanić, 7-16. Usp. ŽGANEC, Vinko (1963), „Metrika i ritmika u versifikaciji narodnog deseterca“, u: *Narodna umjetnost : hrvatski časopis za etnologiju i folkloristiku*, Vol. 2, No. 1, 3-35.

⁶⁵⁰ BAŠIĆ, Elly (1956), *Brojalica – melografski problem dječjeg poetskog stvaralaštva*, O. E. B., 18/1, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1. Usp. CIVIDINI, Ante (1940), *Razvoj i sustav suvremene pedagogike*, O. E. B., 31/29, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

⁶⁵¹ Pod brojalice uvrštava i rugalice te ostale oblike dječjeg stvaralaštva koje pronalazi u upotrebi kao brojalice. Usp. Isto, 3.

⁶⁵² Isto, 1.

Iz navedenog teksta zamjetno je da je Elly Bašić bila u stalnoj komunikaciji s glazbenim stručnjacima i institucijama izvan zemlje te da je pratila promjene koje su se zbivale na polju glazbeno-pedagoških istraživanja kojima se ona bavila.

Ukazujući na lakoću stvaranja i primanja svih produkata folklorne tradicije, uključujući i glazbu (naravno na područjima gdje ona nastaju) koja predstavlja izraz „dubokih psiholoških stanja i objektivnog odraza društvene stvarnosti“,⁶⁵³ Elly Bašić već tada anticipira uvođenje tradicionalne folklorne glazbe u nastavne sadržaje školskog sustava uz znanstveni i stručni pristup kojim bi se realizirala njezina odgojno-obrazovna uloga, o čemu će biti više riječi u poglavlju o FMP.

Godine 1957., u siječnju, Zavod za unapređivanje nastave i općeg obrazovanja poziva Elly Bašić da u sklopu *Savjetovanja direktora osmogodišnjih škola NR Hrvatske* održi predavanje o svom radu na reformi muzičke nastave i prezentira *Nacrt nastavnog plana i programa nastave muzike*.⁶⁵⁴ Predavanje drži u ožujku pod nazivom „Kreativnost muzičkog odgoja“, a na poziv Republičkog savjeta za prosvjetu i kulturu Hrvatske u sklopu *Saveznog savjetovanja likovnih pedagoga* u kolovozu izlaže istu temu.⁶⁵⁵

U veljači 1957. slijedi dopis Antuna Bauera, direktora Hrvatskog školskog muzeja u kojem poziva Elly Bašić da: prikupi cjelovitu dokumentaciju svojih Izložbi „Muzički izraz djeteta“, napiše povijesni pregled svog rada koji je rezultirao Izložbama, složi katalog Izložbi s popratnim tekstom te pošalje objavljene recenzije dnevne i stručne štampe.⁶⁵⁶ Svrha ovog poziva objavljivanje je publikacije potaknute velikim interesom javnosti za dugogodišnji rad i nastojanja Elly Bašić u stvaranju i kreiranju novih smjernica u muzičkoj pedagogiji. Navodeći *Arhiv Hrvatskog školskog muzeja – građa za povijest* kao izdavača i popis svih troškova izdanja koje će Školski muzej u cijelosti financirati, uključujući i honorar Elly Bašić, Antun Bauer ukazuje na njezin doprinos glazbenom školstvu tog vremena:

„Ove Vaše Izložbe su značajni događaji za povijest muzičkog školstva i odgoja i nastave uopće. Smatram da bi bilo potrebno prikupiti naučnu dokumentaciju Vašeg dugogodišnjeg rada i nastojanja oko pronalaženja novih puteva u muzičkoj pedagogiji. Školski muzej želio bi publicirati sve Vaše radove.“⁶⁵⁷

⁶⁵³ KRAJTMAYER, Vinko (1978), *Folklorna muzika, njen tretman i primjena u muzičkoj nastavi*, Sarajevo: Osobni arhiv Esada Šumana, 11.

⁶⁵⁴ Usp. BAŠIĆ, Elly (1957), *Rukopis iz mape Kalendar*, O. E. B., 2/26, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 16.

⁶⁵⁵ Usp. BAŠIĆ, Elly (1974), *Funkcionalna metoda – seminari*, O. E. B., 16/39, Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1.

⁶⁵⁶ Usp. BAUER, Antun (1957), *Dopis Elly Bašić*, O. E. B., 1/19, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

⁶⁵⁷ Isto.

Iz pisma Elly Bašić koje upućuje Jelki Đurić, inspektorici Savjeta za kulturu grada Sarajeva doznajemo da je u ljeto 1957. pozvana od načelnika Savjeta Riste Besarovića održati ciklus predavanja u sklopu njihovog *Savjetovanja direktora muzičkih škola*. Razlog zbog kojeg nije održala gostujuće predavanje je preuzetost Elly Bašić oko izlaska njezine knjige o čemu govori:

„Kako me je izlaženje knjige /vremenski u velikom zakašnjenju/ permanentno vezalo uz Zagreb, jer sam sve detalje tehničke naravi i čitavu korekturu, montažu it. d. koja je bila veoma komplikovana obavila sama, kako bi knjiga izbjegla po mogućnosti griješke, te su se svi moji predviđeni radovi, koji su unaprijed fiksirani na dvije godine, nužno pomakli.“⁶⁵⁸

U prosincu 1957. Zavod za unapređivanje nastave i općeg obrazovanja organizira *Seminar za slaviste* u Pionirskom gradu te poziva Elly Bašić da održi predavanja o svojim dostignućima u glazbenoj pedagogiji.⁶⁵⁹ Razlog poziva Zavoda zasigurno je pismo koje u rujnu iste godine Elly Bašić šalje Danici Noli,⁶⁶⁰ tadašnjoj prosvjetnoj savjetnici. U pismu ukazuje na potrebu da Savjet za prosvjetu što prije organizira nove seminare za glazbene pedagoge i sve one koji se žele upoznati s principima rada *Funkcionalne metode* u nastavi glazbe i s postavkama *Funkcionalne muzičke pedagogije* jer je to jedini način da se nastavnici osposobe za provođenje suvremene metode. Tako Elly Bašić navodi u pismu:

„S jedne strane, ja treba da na svim područjima surađujem u reformi školstva, dok se s druge strane organiziraju seminari – još uvijek isključivo po staroj – importiranoj nastavnoj metodi /Tonika-Do, odn. Tonic-Solfa sistem/.“⁶⁶¹

Kako je predavanje bilo u sklopu *Seminara za slaviste*, a ne za glazbene pedagoge, možemo zaključiti da je Danica Nola⁶⁶² brzo i pozitivno reagirala na pismo Elly Bašić te joj je omogućila predstavljanje njezinih principa nastave glazbe u okviru već dogovorenog seminara. Još jedan od mogućih razloga brzog organiziranja seminara je napomena Elly Bašić:

⁶⁵⁸ BAŠIĆ, Elly (1958), *Pismo Jelki Đurić*, O. E. B., 5/13, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1.

⁶⁵⁹ Usp. BAŠIĆ, Elly (1957), *Rukopis iz mape Kalendar*, O. E. B., 2/26, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 16.

⁶⁶⁰ NOLA, Danica, hrvatska pedagoginja (1910. – 2005.). Nastavnica hrvatskog jezika i povijesti u osnovnim i srednjim školama koja dugi niz godina djeluje kao prosvjetna savjetnica Zavoda za školstvo i Ministarstva prosvjete. Suraduje na ustroju školskoga sustava Hrvatske nakon II. svjetskog rata i osnivanju eksperimentalnih škola u Hrvatskoj. Kao ravnateljica Centra za izvanškolski odgoj, bavi se tematikom slobodnog vremena mladih te postaje glavna urednica časopisa *Umjetnost i dijete*. Usp. *** HRVATSKA ENCIKLOPEDIJA, NOLA, Danica, Zagreb: Leksikografski zavod Miroslav Krleža, <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=44009> (preuzeto 11. 8. 2019.).

⁶⁶¹ BAŠIĆ, Elly (1957), *Pismo Danici Noli*, O. E. B., 5/15, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1.

⁶⁶² U korespondenciji s Milošem Žankom, Elly Bašić navodi kako se upravo vratila sa *Seminara FM*, kojeg je 'moj dobri duh' Danica Nola organizirala. Usp. BAŠIĆ, Elly (1957), *Pismo Milošu Žanku*, O. E. B., 12/30, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1.

„U koliko ćete planirati seminare za 'Funkcionalnu metodu' trebao bi da se prvi organizira odmah – sada, na početku školske godine, jer mi udžbenik sada izlazi /još tokom ovog mjeseca/, a ukoliko se nastavnici s njim ne mogu služiti odmah, propada i opet jedna školska godina /trinaesta - otkada je udžbenik pisan/.“⁶⁶³

Seminar u Pionirskom gradu na kojem Elly Bašić drži dva predavanja početak je predavljanja postavki *Funkcionalne muzičke pedagogije*. U arhivskoj građi nismo pronašli točne datume odvijanja Seminara, ali iz dopisa koji Elly Bašić upućuje Gradskoj muzičkoj školi o usklađivanju njezine nastave s radom Seminara, zaključujemo da je trajanje seminara bilo u periodu od 16. do 30. prosinca.⁶⁶⁴ O visokoj razini cjelokupnog seminara u odnosu na prethodni Bašić govori:

„Posljednji takav održala sam pre (sic.) godinu i pol. Razlika u zrelosti slušača međutim bila je tolika, kao da smo preskočili nekoliko generacija. Nikada još nisam održala seminar FM u tako zanosnom i oduševljenom štimungu.“⁶⁶⁵

U prvom predavanju s temom *Funkcionalna metoda*,⁶⁶⁶ uz Elly Bašić svoj rad s učenicima demonstrirale su profesorice Zora Drežančić i Ula Wolf,⁶⁶⁷ tako da su svi prisutni mogli vidjeti praktičnu primjenu službeno priznate *Funkcionalne metode* te su kroz otvorenu diskusiju mogli dobiti sve potrebne naputke o radu i rezultatima.⁶⁶⁸ Tijekom drugog predavanja *Kreativnost djeteta*⁶⁶⁹ Elly Bašić prikazuje svoja saznanja iz provedenih istraživanja i prakse glazbeno-pedagoškog rada koji rezultiraju stvaranjem postavki *Funkcionalne muzičke pedagogije* (FMP). Takav oblik seminara, koji je namijenjen pedagozima i stručnjacima što se po prvi put susreću s postavkama FMP ili nadograđuju svoja znanja, postaju uobičajena praksa do 1970. u zemljama bivše Jugoslavije.⁶⁷⁰ Seminaru su prisustvovali glazbeni pedagozi i stručnjaci iz svih

⁶⁶³ Isto, 2.

⁶⁶⁴ Usp. BAŠIĆ, Elly (1957), *Dopis Gradskoj muzičkoj školi o usklađivanju satova s radom Seminara*, O. E. B., 3/15, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

⁶⁶⁵ BAŠIĆ, Elly (1957), *Pismo Milošu Žanku*, O. E. B., 12/30, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 2.

⁶⁶⁶ Usp. BAŠIĆ, Elly (1957), *Rukopis iz mape Kalendar*, O. E. B., 2/26, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 16.

⁶⁶⁷ Ulla Wolf je kao diplomirana glazbenica i plesačica unijela novu dinamiku u razredima Solfeggia po Funkcionalnoj metodi. Posebnu pažnju posvećivala je pokretu tijela i improvizaciji kod djece. Na ovom seminaru je kao i Zora Drežančić prikazala rad s djecom iz svog razreda te održala predavanje o pokretu kao izrazu glazbe i didaktičkom sredstvu u nastavi Solfeggia. Usp. SUPEK, Ivana (1995), *Kako je nastajala glazbena škola Funkcionalne muzičke pedagogije: Prilog proučavanju*, Zagreb: Osobni arhiv Marije Valjalo, 3.

⁶⁶⁸ Prikaz praktičnog rada s djecom *funkcionalnih razreda* na seminarima postala je uobičajena praksa predavljanja *Funkcionalne metode* i *Funkcionalne muzičke pedagogije*. Iz tog razloga Elly Bašić traži da se prvi seminari održavaju u Zagrebu „jer polaznicima odmah mogu pokazati nastavu u praksi, na dvijem Muzičkim, i na Općeobrazovnoj školi, odn. na sama predavanja dovesti djecu svojih razreda, da im praktički demonstriram rad.“ BAŠIĆ, Elly (1957), *Pismo Danici Noli*, O. E. B., 5/15, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 3.

⁶⁶⁹ Usp. Isto.

⁶⁷⁰ Usp. TILJAK, Dina (2005), *Elly Bašić – tragovi i vizije. Pokušaj približavanja jednom fenomenu glazbene kulture*, diplomski rad, Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Muzička akademija, 11.

područja bivše Jugoslavije,⁶⁷¹ od kojih su neki kasnije postali suradnici Elly Bašić i promicatelji *Funkcionalne muzičke pedagogije*. Ističemo Branka Smiljanića, tadašnjeg direktora Muzičke škole u Sarajevu, koji oduševljen postavkama *Funkcionalne metode* i *Funkcionalne muzičke pedagogije*, na njihovom *Savjetovanju direktora muzičkih škola* započinje ciklus predavanja o suvremenim principima *Funkcionalne muzičke pedagogije* što se vidi iz njihove korespondencije.⁶⁷² Kako je odmah nakon Seminara uveo u praksu svoje škole *Funkcionalnu metodu*, kroz svoja praktična iskustva postaje jedan od njezinih glavnih promotora na području BiH.⁶⁷³ Kao jedan od prvih suradnika na tom području, svojim utjecajima i željom da se njezine suvremene postavke ugrade u sustav glazbenog školstva BiH, uvelike je zaslužan za dolazak Elly Bašić na Muzičku akademiju u Sarajevo 1959. godine.

Godine 1957. izlazi prvi tiskani udžbenik Elly Bašić *Sedam nota sto divota*.⁶⁷⁴ (vidi Prilog 39) U podnaslovu nalazimo podatak da je ovaj „udžbenik za I. razred nastave solfeggia na muzičkim školama, odnosno za muzičku nastavu u IV. razredu na osmogodišnjim školama“ dotacijom Savjeta za nauku i kulturu N. R. Hrvatske izdan u nakladi *Udruženja kompozitora lake muzike Hrvatske*. U radovima D. Tiljak i M. Kolak⁶⁷⁵ spominje se da je u bilješkama Elly Bašić „pronađena opaska da je godina izdanja omaška“⁶⁷⁶ te da se radi o 1958. koju i Kazić navodi.⁶⁷⁷ Ovaj podatak nismo potvrdili u arhivskoj građi, a sudeći po zapisima Elly Bašić i

⁶⁷¹ Isto.

⁶⁷² Usp. SMILJANIĆ, Branko (1958), *Pismo Elly Bašić*, O. E. B., 5/13, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. BAŠIĆ, Elly (1958), *Pismo Branku Smiljaniću*, O. E. B., 5/13, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. BAŠIĆ, Elly (1958), *Pismo Jelki Đurić*, O. E. B., 5/13, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

⁶⁷³ Usp. BAŠIĆ, Elly (1958), *Pismo Čaldaroviću*, O. E. B., 1/15, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1.

⁶⁷⁴ *Sedam nota sto divota* zadnja je verzija već spomenutog udžbenika *Solfeggia I* iz 1948. Od trenutka predaje rukopisa Nakladnom Zavodu Hrvatske za tisak (1948) do izlaska njegovog prvog izdanja (1957), naslov je doživio još jednu promjenu u *Počelnica za solfeggio* (1953.). Naslov udžbenika pojavljuje se u dvama oblicima (ponekad s crticom, a ponekad bez nje): *Sedam nota – sto divota* i *Sedam nota sto divota*. Usp. BAŠIĆ, Elly (1957), *Sedam nota sto divota*, Zagreb: Udruženje kompozitora lake muzike Hrvatske. Usp. DURAKOVIĆ, Lada (2019), *Glazba kao odgojno sredstvo u formiranju 'socijalističkog čovjeka': nastava glazbe u osnovnim školama u Hrvatskoj (1945-1965)*, Zagreb: Hrvatsko muzikološko društvo, 56.

⁶⁷⁵ Usp. KOLAK, Minja (2005), „Per aspera ad astra (1945 – 1965)“, u: *Glazbeno učilište Elly Bašić 1965. – 2005.*, Nataša Perak Lovričević (ur.), Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić, 59. Usp. TILJAK, Dina (2006), *Elly Bašić – tragovi i vizije. Pokušaj približavanja jednom fenomenu glazbene kulture*, diplomski rad, Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Muzička akademija, 11.

⁶⁷⁶ Usp. BAŠIĆ, Elly (1958), *Not sedmero čud stotero*, Zagreb: Udruženje kompozitora lake muzike Hrvatske. Usp. BAŠIĆ, Elly (1960), *Sedem not – sto lepot*, Ljubljana: Mladinska knjiga. Usp. TILJAK, Dina (2005), *Elly Bašić – tragovi i vizije. Pokušaj približavanja jednom fenomenu glazbene kulture*, diplomski rad, Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Muzička akademija, 11.

⁶⁷⁷ Usp. KAZIĆ, Senad (2013), *Solfeggio: historija i praksa*, Sarajevo: Muzička akademija u Sarajevu. Institut za muzikologiju, 80.

tiskanoj godini u prvom izdanju zaključujemo da se ipak radi o 1957. kao godini prvog izdanja.⁶⁷⁸ To potvrđujemo i jednim od zapisa Elly Bašić u kojem kazuje:

„Ona je prva suvremena knjiga na svim našim područjima, sasvim u duhu reforme i suvremenih pedagoških koncepcija. A pisana je, i štampana prema rukopisu, koji je bio gotov u decembru 1945. g.“⁶⁷⁹

Podatke o datumu predaje prve verzije rukopisa ovog udžbenika iz 1945. koju Elly Bašić navodi nalazimo i u sljedećim dokumentima iz arhivske građe: u dokumentu *Funkcionalna muzička pedagogija – afirmacije i uspjesi* i u rukopisu *Izlaganje o FM na Seminaru Zavoda za školstvo*. U prvom Elly Bašić navodi povod predaje rukopisa i razlog zbog čega je objavljen tek dvanaest godina kasnije:

„U XII mjesecu 1945, g.- na inicijativu rektora Muzičke akademije u Zagrebu, Frana Lhotke, predala sam rukopis moga udžbenika Funkcionalne muzičke pedagogije na štampanje, na ruke tadanjeg predsjednika našeg sindikata Trude Reich. Rukopis je ona kasnije prosljedila (tek iza nekoliko godina!) predsjedniku novoosnovanog „Udruženja muzičkih pedagoga Hrvatske“, Rudolfu Matzu. Moj je rukopis tako bio zadržavan i spriječavan da bude objavljen.“⁶⁸⁰

Navodeći i mjesec predaje rukopisa, Elly Bašić u drugom tekstu govori kako njezina knjiga nije napisana „u vezi sa reformom – nego u rukopisu predana u XII. 1945.“⁶⁸¹ U nadi da se ovim udžbenikom uklone nepravilnosti rada s mladima, Elly Bašić u njemu predstavlja svoju novu koncepciju učenja glazbe – Funkcionalnu metodu.⁶⁸² U pismu koje piše svojoj majci 1957., Elly Bašić kazuje:

⁶⁷⁸ U prvom izdanju ovog udžbenika unutar korica je naslovnica na kojoj piše godina izdanja 1957. Nadalje, u službenom pismu koji Elly Bašić piše krajem rujna 1957. Danici Noli, nalazimo podatak da je udžbenik u tisku i da se njegov izlazak očekuje do kraja godine. Usp. DURAKOVIĆ, Lada (2019), *Glazba kao odgojno sredstvo u formiranju 'socijalističkog čovjeka': nastava glazbe u osnovnim školama u Hrvatskoj (1945-1965)*, Zagreb: Hrvatsko muzikološko društvo, 56. Usp. BAŠIĆ, Elly (1957), *Pismo Danici Noli*, O. E. B., 5/15, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1. Usp. BAŠIĆ, Elly (1957), *Sedam nota sto divota*, Zagreb: Udruženje lake glazbe, 3. Usp. BAŠIĆ, Elly (1958), *Pismo Čaldaroviću*, O. E. B., 1/15, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 5. Usp. BAŠIĆ, Elly (1956), *Rukopis iz mape Kalendar*, O. E. B., 2/26, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 8.

⁶⁷⁹ BAŠIĆ, Elly (1958), *Pismo Čaldaroviću*, O. E. B., 1/15, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 4.

⁶⁸⁰ BAŠIĆ, Elly (1985), *Funkcionalna muzička pedagogija – afirmacija i uspjesi*, O. E. B., 1/43, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 3.

⁶⁸¹ Usp. BAŠIĆ, Elly (1961), *Izlaganje o FM na Seminaru Zavoda za školstvo*, O. E. B., 13/40, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 10.

⁶⁸² Usp. DURAKOVIĆ, Lada (2019), *Glazba kao odgojno sredstvo u formiranju 'socijalističkog čovjeka': nastava glazbe u osnovnim školama u Hrvatskoj (1945-1965)*, Zagreb: Hrvatsko muzikološko društvo, 56.

„...izleda, da sada zbilja kane štampati moj udžbenik. Udruženje slovenskih pedagoga naručilo je kod naše naklade posebno izdanje na slovenskom jeziku.“⁶⁸³

Nadalje, u pismu izražava veliko veselje jer je „na Muzičkoj Akademiji dr Žganec jednoj od studentica dao kao diplomski rad, temu: 'Zapisi brojalica Elly Bašić iz Crne Gore' /ono što sam ovih ferija radila tamo, a Institut je to prihvatio“.⁶⁸⁴

Prvo izdanje na slovenskom jeziku bilježimo 1958. također u nakladi *Udruženja kompozitora lake muzike Hrvatske* pod naslovom *Not sedmero čud stotero*⁶⁸⁵ koje je u rekordnom roku prodano u 1000 primjeraka.⁶⁸⁶ Drugo izdanje udžbenika na slovenskom jeziku (ujedno i posljednje) izlazi 1960. u nakladi *Mladinske knjige* iz Ljubljane pod izmijenjenim naslovom *Sedem not – sto lepot*.⁶⁸⁷ Knjiga je u Hrvatskoj doživjela 11 izdanja⁶⁸⁸ koja navodimo kronološki po godinama: 1957., 1959., 1960., 1962., 1963., 1965., 1968., 1969., 1971., 1973. i 1976. Prvo izdanje knjige, realizirano zahvaljujući financijskoj podršci Republičkog Savjeta izlazi u 2000 primjeraka. Kako navodi E. Bašić:

„Moj udžbenik izlazi, zaslugom dotacije Rep. Savjeta – ovih dana izlazi /konačno, nakon 12 godina uporne borbe na pravo postojanja/ - Naklada izdaje u stidljivom broju od 2.000 primjeraka, jer „Funkcionalnu metodu još nitko ne poznaje, pošto nema seminara!“ – dok se knjiga po „Tonic-Solfa sistemu B. Antolića, u oko 4 godine izdalo oko 170.000 ili više primjeraka, „jer to svi poznaju, pošto se stalno organiziraju seminari.“⁶⁸⁹

U dopisu iz 1958. Dušan Plavša, tadašnji Republički inspektor za muziku NR Srbije obavještava Elly Bašić da je „knjiga odobrena od strane naše komisije za udžbenike kao priručnik za škole u Srbiji“.⁶⁹⁰ Uvidom u arhivsku građu podatak o objavljivanju knjige u Srbiji

⁶⁸³ BAŠIĆ, Elly (1957), *Pismo majci II*, O. E. B., 30/21, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

⁶⁸⁴ Isto.

⁶⁸⁵ Usp. BAŠIĆ, Elly [S. a.], *Bilješke Elly Bašić*, O. E. B., 17/3, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. SUPEK, Iva (1959), „Seminar Funkcionalne metode u Mariboru“, u: *Školske novine*, 30. X 1959., O. E. B., 9/6, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. BAŠIĆ, Elly [S. a.], *Izdanja udžbenika – prilog 13*, O. E. B., Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

⁶⁸⁶ Usp. MAGAŠIĆ, Anica (1959), *Dopis Školskoj knjizi*, O. E. B., 1/19, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

⁶⁸⁷ Usp. TILJAK, Dina (2005), *Elly Bašić – tragovi i vizije. Pokušaj približavanja jednom fenomenu glazbene kulture*, diplomski rad, Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Muzička akademija, 11. Usp. BAŠIĆ, Elly [S. a.], *Bilješke Elly Bašić*, O. E. B., 17/3, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. BAŠIĆ, Elly [S. a.], *Problem ritma u našoj muzičkoj nastavi*, O. E. B., 32/4, 11/44, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-17. Usp. PAVŠA, Dušan (1960), *Odgovor ili pilatsko pranje ruku*, O. E. B., 27/13, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 2. Usp. MIROŠEVIĆ, Josip (1974), *Dopis UFJUG Vladimiru Pezi, zamjeniku Rep. Sekretara za prosvjetu, kulturu i fiz. kuturu*, O. E. B., 12/43, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 3. Usp. BAŠIĆ, Elly (1985), *Izveštaj – kolovoz, rujan 1985.*, O. E. B., 1/43, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 11.

⁶⁸⁸ Od drugog pa sve do posljednjeg nepromijenjenog izdanja izdavač je *Školska knjiga*.

⁶⁸⁹ BAŠIĆ, Elly (1957), *Pismo Danici Noli*, O. E. B., 5/15, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1.

⁶⁹⁰ Usp. PAVŠA, Dušan (1958), *Pismo Elly Bašić*, O. E. B., 2/43, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. PAVŠA, Dušan (1958), „Elly Bašić: Sedam nota – sto divota“, *Savremeni akordi*, br. 5-6.

nismo mogli potvrditi. Knjiga ubrzo postaje vrlo popularna u glazbeno-pedagoškim krugovima, ali isto tako izaziva različite reakcije i polemike u zemlji⁶⁹¹ te po prvi put u povijesti glazbenog školstva Hrvatske stvara podjelu među glazbenim pedagogima o čemu govori Mirošević:

„...toliko je uzбудila duhove i stvorila u pravom smislu riječi – tabore muzičkih pedagoga za i protiv, kao nijedan udžbenik dosada. Razlog tome možemo zasigurno naći u sadržaju knjige, u novom shvaćanju i tretiranju osnovnih muzičkih problema odgoja, kao i metodskim i muzikalnim postavkama autora koji u izvjesnom smislu znače preokret u muzičkoj pedagogiji.“⁶⁹²

Udžbenik je, kao i sama Funkcionalna metoda koju je Elly Bašić prije objavljivanja već predstavljala na seminarima za nastavnike izazvao podijeljenost u stavovima: od sumnje i vrlo grubog neprimjerenog prozivanja autorice za neznanje, neinformiranost i nekompetenciju do zagovaratelja koji su je s uspjehom primjenjivali u nastavi.⁶⁹³ Kao što i Senad Kazić objašnjava, javnost je bila usmjerena isključivo na novi sustav *funkcionalne* solmizacije, koji se razlikovao od tadašnjeg općeprihvaćenog sistema *Tonika Do* metode i u tretmanu mola:

„Prijedlog novog izgovora solmizacijskih slogova nikako nije odgovarao metodičkim i jezičkim čistuncima i stručna javnost se podijelila na one koji su odobravali i druge koji su žestoko kritizirali. Tako su svi dobri, originalni i manje originalni postupci koji promoviraju stvaralaštvo i improvizaciju ostali nekako u sjeni...Potpuno nezasluženo, jer su originalni metodički put i principijelnost poučavanja i učenja u elementarnoj muzičkoj edukaciji prihvatljivi bez obzira na orijentaciju solmizacije.“⁶⁹⁴

Da se ne radi samo o „nesporazumu“ vezanim uz neprihvatanje *funkcionalne* solmizacije od strane određenih glazbeno-pedagoških krugova potvrđuje S. Kazić:

„...danas nakon šezdeset godina od pojave udžbenika Sedam nota sto divota...izgleda da se ipak nije radilo toliko o metodičkoj principijelnosti koliko o tome da je dvanaest rasprodanih tiraža očigledno remetilo nečije planove na udžbeničkom tržištu.“⁶⁹⁵

⁶⁹¹ O tome vidi više kod Kazića. Usp. KAZIĆ, Senad (2019), *Muzička improvizacija u edukaciji: historija i praksa*, Sarajevo: Muzička akademija u Sarajevu, 148-150.

⁶⁹² MIROŠEVIĆ, Josip (1961), „Sporni udžbenik muzičkog školstva. Elly Bašić ‘Sedam nota sto divota’“, u: *Slobodna Dalmacija*, 15. 2. 1961., O. E. B., Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 4.

⁶⁹³ Usp. GORTAN, Milan (1957), „Sistem i metoda solfeggia“, *Muzika i škola*, god. 3, 2, 35-38. Usp. SINKOVIĆ, Marijan (1959), „Dva fronta u muzičkoj pedagogiji – spor oko jedne rasprodane knjige“, *Vjesnik u srijedu*, 14. 10. 1959., 7. Usp. SINKOVIĆ, Marijan (1959), „Jedan (nepotreban) spor u našoj muzičkoj pedagogiji“, *Telegram*, 7. 10. 1960, 11.

DURAKOVIĆ, Lada (2019), *Glazba kao odgojno sredstvo u formiranju ‘socijalističkog čovjeka’: nastava glazbe u osnovnim školama u Hrvatskoj (1945-1965)*, Zagreb: Hrvatsko muzikološko društvo, 57.

⁶⁹⁴ KAZIĆ, Senad (2019), *Muzička improvizacija u edukaciji: historija i praksa*, Sarajevo: Muzička akademija u Sarajevu, 149.

⁶⁹⁵ Isto, 149.

Dok sve druge republike bivše Jugoslavije/države pišu pohvalne kritike, u Hrvatskoj godinu dana nije bilo (u tisku) reakcije na izlazak ovog udžbenika. Godinu dana kasnije započinje „prava lavina napada na Elly Bašić i njezinu muzičku pedagogiju, te knjigu 'Sedam nota – sto divota‘.“⁶⁹⁶ O razlozima osporavanja kvalitete ovog udžbenika i onemogućavanja njegovog izlaska, posebno od strane nekih članova Udruženja muzičkih pedagoga, čija je i sama bila članica, te nekih profesora Muzičke akademije u Zagrebu, Elly Bašić kazuje:

„Matz, grupa Grgošević-Antonić. Požgaj, u novije vrijeme u Ljubljani Gregore, i sada, novi pisac, neki mladi Tomerlin, svi su oni autori, kojima sam ugrozila monopol, jer ako moja knjiga izađe, onda će se nešto krupnoga desiti u muzičkoj pedagogiji.“⁶⁹⁷

„Truda Reich i Rudolf Matz – kroz UMPH i „Muzika i škola“ organiziraju njegovo sprječavanje.“⁶⁹⁸

Sedam nota sto divota izlazi u periodu kada su se na području udžbeničke produkcije odvijale mnogobrojne napadačke polemike koje su, umjesto iznošenja argumenata koji bi trebali autore upozoravati na moguće pogreške, imale za cilj obračunavanje s konkurencijom radi stjecanja osobnih koristi. O tome kazuje Duraković:

„No, s obzirom na to da su 'funkcionerske' društvene pozicije pojedincima osiguravale privilegirani položaj, razvidno je da im se toleriralo ponašanje koje se općenito smatralo pogrešnim i neprimjerenim.“⁶⁹⁹

Javno izražavajući svoje mišljenje o monopolu u tadašnjem izdavaštvu udžbenika glazbenih sadržaja,⁷⁰⁰ Elly Bašić ukazuje na akutni i dugogodišnji problem o kojem se već dugi niz godina pisalo u tisku.⁷⁰¹ Tako se Filipović već 1953. u jednom od niza članaka u rubrici „Kulturna kronika“ časopisa *Borba* bavi pitanjima opravdanosti monopola izdavanja različitih udžbenika i problemima uvijek istih članova komisije koji svoje stavove i razmišljanja nameću kroz udžbenike odbacujući mnoge korisne novosti koje pojedini autori udžbenika donose:

⁶⁹⁶ SUPEK, Ivana (1995), *Kako je nastajala glazbena škola Funkcionalne muzičke pedagogije: Prilog proučavanju*, Zagreb: Osobni arhiv Marije Valjalo, 5.

⁶⁹⁷ BAŠIĆ, Elly (1958), *Pismo Čaldaroviću*, O. E. B., 1/15, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 5.

⁶⁹⁸ BAŠIĆ, Elly (1985), *Funkcionalna muzička pedagogija – afirmacija i uspjesi*, O. E. B., 1/43, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 3.

⁶⁹⁹ DURAKOVIĆ, Lada (2019), *Glazba kao odgojno sredstvo u formiranju 'socijalističkog čovjeka': nastava glazbe u osnovnim školama u Hrvatskoj (1945-1965)*, Zagreb: Hrvatsko muzikološko društvo, 69.

⁷⁰⁰ O problemima vezanim za izdavaštvo udžbenika i metodičkih priručnika iz područja glazbene pedagogije tog razdoblja vidi više u: DURAKOVIĆ, Lada (2019), *Glazba kao odgojno sredstvo u formiranju 'socijalističkog čovjeka': nastava glazbe u osnovnim školama u Hrvatskoj (1945-1965)*, Zagreb: Hrvatsko muzikološko društvo, 51-69.

⁷⁰¹ U arhivskoj građi nalazimo dokument iz 1974. koji nam potvrđuje postojanje problema o odobrenju *Sedam nota sto divota* od strane nadležnih institucija. Usp. ČEMALOVIĆ, Narcisa (1974), *Dopis Zavodu za unapređivanje osnovnog obrazovanja SR Hrvatske*, O. E. B., 12/24, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

„I ako udžbenik ne odgovara shvaćanjima članova komisije onda se on odbacuje ili vraća piscu s primjedbama. Ako pisac hoće da mu udžbenik izađe, on mora, bez obzira da li se slaže ili ne, da postupa po primjedbama.“⁷⁰²

U Ostavštini Elly Bašić u mapi *Kalendar* nalazimo tekstove Elly Bašić (u obliku dnevnika) u kojima vrlo detaljno opisuje kronologiju događanja vezanih za reakcije, polemike i osobne konflikte s osobama koje su onemogućavale afirmaciju udžbenika i FMP u periodu od 1945. do 1957. kada je udžbenik izašao.⁷⁰³

Na mnogobrojnim stručnim vijećima kojima je autorica ovog rada bila prisutna, Elly Bašić je često ponavljala da je neprihvatanje njezine metode rada i osporavanje udžbenika imalo političku konotaciju te da su o njegovoj sudbini odlučivala samo „sedmorica veličanstvenih, od kojih su četiri autora udžbenika kojima se odbacivanjem njezina udžbenika ostvarila mogućnost nastavka izlaženja vlastitih“.⁷⁰⁴ O slobodi metoda i vrlo korektnom i zainteresiranom odnosu prema FMP u dužem poslijeratnom razdoblju i trenutku kada je taj odnos promijenjen Elly Bašić kazuje:

„Zatim je ta vlast bila onemogućena, jer su na 'vlast' došli ljudi sa svojim osobnim interesima...Htjeli su da podesim FMP prema njihovim interesima. Odlučno sam odbila da 'pravim biznis' kao i njihove diletantske zahtjeve. Posljedice su bile vidljive. I tako se 46 godina u našoj glazbenoj pedagogiji, kulturi i međuljudskim odnosima stvarala atmosfera razaralačke strasti, agresivnosti i straha.“⁷⁰⁵

Prvo hrvatsko i slovensko izdanje udžbenika rasprodano je u rekordnom roku te je *Izdavačko poduzeće Školska knjiga* ponudilo Elly Bašić preuzimanje daljnjih izdanja. S obzirom na promjenu izdavača drugog izdanja udžbenika, trebalo je prikupiti novu dokumentaciju. U nastavku navodimo službene dopise koje ona prilaže u potrebnoj dokumentaciji za pokretanje postupka izdavanja udžbenika.

⁷⁰² FILIPOVIĆ, S. (1953), „Da li je još uvijek opravdan monopol u izdavanju udžbenika“, u: *Borba*, 13. 11. 1953., O. E. B., 17/43, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

⁷⁰³ Usp. BAŠIĆ, Elly (1948), *Rukopis iz mape Kalendar*, O. E. B., 2/26, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. BAŠIĆ, Elly (1949), *Rukopis iz mape Kalendar*, O. E. B., 2/26, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. BAŠIĆ, Elly (1950), *Rukopis iz mape Kalendar*, O. E. B., 2/26, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. BAŠIĆ, Elly (1952), *Rukopis iz mape Kalendar*, O. E. B., 2/26, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. BAŠIĆ, Elly (1953), *Rukopis iz mape Kalendar*, O. E. B., 2/26, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

⁷⁰⁴ BAŠIĆ, Elly (1984), *Stručno predavanje Elly Bašić za nastavnike* održano u Funkcionalnoj muzičkoj školi u Zagrebu u ožujku 1984. BAŠIĆ, Elly (1986), *Stručno predavanje Elly Bašić za nastavnike* održano u Funkcionalnoj muzičkoj školi u Zagrebu u veljači 1986. BAŠIĆ, Elly (1986), *Stručno predavanje Elly Bašić za nastavnike* održano u Funkcionalnoj muzičkoj školi u Zagrebu u ožujku 1986.

⁷⁰⁵ KLARIĆ, Ivo (1991), „Kako izaći iz 'rekreativne pauze'“, *Školske novine*, broj 26-27, 18. lipnja 1991.

Jedan od priloga u dokumentaciji je korespondencija Elly Bašić s Brankom Furlan⁷⁰⁶ u kojoj doznajemo da se udžbenik *Sedam nota sto divota* nalazio na dječjim odjelima knjižnica, što je bilo neuobičajeno u tadašnjoj praksi knjižnica. Elly Bašić traži od Furlan obrazloženje razloga zbog kojeg se s njezinom knjigom napravila iznimka i njezino stručno mišljenje o knjizi.⁷⁰⁷ U odgovoru Furlan navodi da u trenutku nabave knjige nadležni iz Gradske knjižnice nisu ni znali da će se ona koristiti kao udžbenik, a kao razlog za njezinu nabavu ističe vrlo pristupačan način obrade osnova glazbenog odgoja i da kao takva može biti vrlo aktualna za njihove korisnike i kada se prestane koristiti kao udžbenik⁷⁰⁸ (vidi Prilog 40).

U svojoj studiji *Funkcionalnost u muzičkom odgoju specijalne škole* nastavnik-defektolog „Specijalne škole za mentalno retardiranu djecu“ Mirko Djurašević iznosi „misli ličnosti i naučnih radnika, koje su i mene oduševile i zainteresirale za funkcionalnost u muzičkom odgoju“.⁷⁰⁹ Na kraju svog teoretskog razmatranja i iznošenja rezultata eksperimentalnog rada muzičkog odgoja po udžbeniku *Sedam nota – sto divota* u svojoj školi, on zaključuje:

„Učenici treba da se identificiraju sa nastavnikom. Vidimo sa koliko mnogo poznavanja dječje ličnosti polazi funkcionalnost u muzičkom odgoju i zato bi toj metodi vrlo lijepo pristajao i naziv: pedagoško-psihološko-fiziološka metoda. Mislim da nije potrebno naglašavati koliko prednosti ima rad na ovakav način u specijalnoj nastavi jer su u njoj sadržani i elementi koji su zajednički i u specijalnoj pedagogiji.“⁷¹⁰

Ovaj udžbenik, koji je uskoro postao „bestseller udžbenika za muzički odgoj Školske knjige“,⁷¹¹ svojim je odmakom od uobičajene prakse u glazbenoj nastavi tog perioda dao jedan sasvim novi, suvremeni pristup kojemu nije bio isključiv cilj naučiti djecu pisati i čitati note.⁷¹² On je rezultat dugogodišnje glazbeno-pedagoške prakse i istraživanja na području dječje psihologije kojima Elly Bašić pronalazi novi način i metodu kojom će se razvijati dječje glazbeno

⁷⁰⁶ Za Branku Furlan koja potpisuje dopis *Gradske knjižnice* u Zagrebu nismo uspjeli naći podatke o njezinoj tadašnjoj funkciji. Kod Bitunjac nalazimo podatak da je Branka Furlan, tijekom drugog preuređenja *Dječjeg odjela Gradske knjižnice* 1959. izradila klasifikacijski sustav za fond dječjeg odjela koji je poslije primijenjen u svim dječjim knjižnicama u Hrvatskoj. Sustav je izrađen po uzoru na knjižnice u Danskoj, gdje je Branka Furlan boravila kao stipendistica. Usp. BITUNJAC, Ana (2017), *Aktivnosti na dječjim odjelima narodnih knjižnica – dječji odjeli Knjižnica grada Zagreba*, Sveučilište u Zagrebu. Filozofski fakultet, 10.

⁷⁰⁷ Usp. BAŠIĆ, Elly (1959), *Dopis Branki Furlan*, O. E. B., 1/19, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

⁷⁰⁸ Usp. FURLAN, Branka (1959), *Dopis Elly Bašić*, O. E. B., 1/19, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

⁷⁰⁹ DJURAŠEVIĆ, Mirko (1966), *Funkcionalnost u muzičkom odgoju specijalne škole*, O. E. B., Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1.

⁷¹⁰ Usp. Isto, 11.

⁷¹¹ MIROŠEVIĆ, Josip (1974), *Dopis UFJUG Vladimiru Pezi, zamjeniku Rep. Sekretara za prosvjetu, kulturu i fiz. kuturu*, O. E. B., 12/43, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 3.

⁷¹² Usp. SUPEK, Iva (1960), „Neka iskustva u muzičkom odgoju“, *Školske novine*, broj 23, 3.

izražavanje u skladu s njegovim prirodnim mogućnostima. Vrlo zanimljivim suvremenim grafičkim dizajnom, osmišljenim i metodski prilagođenim popratnim tekstom didaktičkih pjesmica⁷¹³ te metodski razrađenim sadržajem, autorica kroz *Funkcionalnu metodu* unosi ideje svoje *Funkcionalne muzičke pedagogije* u kojoj glazba postaje sredstvo odgoja djeteta, budućeg odraslog čovjeka: senzibiliziranje djeteta, razvijanje mašte i poticanje njegovog stvaralačkog izražavanja, uvođenje igre koja će unijeti radost u nastavu i razvijanje glazbenog pamćenja. Svi navedeni ciljevi uključuju i sve one elemente koje je sadržavala nastava glazbe do tada: glazbeno opismenjavanje i muziciranje koje će biti ostvareno na jednostavniji i djetetu prilagođen način.⁷¹⁴ O želji da udžbenik postane pomoć nastavniku (kako u glazbenoj tako i u općeobrazovnoj školi) u odgoju djeteta glazbom, Elly Bašić kazuje:

„Želimo da u djetetu odgojimo ličnost koja neće treniranim tehnikama mehanički realizirati grafičke znakove, već – razvijenom radoznalošću, kritičnošću i samostalnošću duha – stvaralački pristupati problemima.“⁷¹⁵

O realizaciji njezine želje uvaženi psiholog, sociolog i filozof Rudi Supek⁷¹⁶ u uvodu knjige piše:

„Ako prof. Elly Bašić postigne poznate rezultate u nastavi solfeggia i muzičkog obrazovanja, onda to nije plod samo njenoga muzičkog i pedagoškog talenta, već dobroga poznavanja dječje psihe i velike inventivnosti u pronalaženju pravih načina i metoda da se dječje muzičko izražavanje najbolje razvije u skladu s prirodnim mogućnostima. I ovdje važi onaj veliki zakon prirodom možemo ovladati samo – pokoravajući joj se!“⁷¹⁷

Za razliku od prethodne verzije udžbenika (*Početnice za solfeggio*) koja je prilagođena radu nastavnika s različitim metodama, što se vidi u *Kalendaru rada* (o čemu smo govorili ranije u ovom poglavlju), udžbenik *Sedam nota sto divota* prilagođen je isključivo postavkama Funkcionalne metode. *Kalendar rada* koji je u prethodnoj verziji udžbenika jednim dijelom bio namijenjen Metodi Tonika Do, sada je prilagođen sadržaju nastave glazbenog odgoja u općeobrazovnoj školi⁷¹⁸ (vidi Prilog 41). Na kraju knjige, u *Napomenama nastavnica*, E. Bašić naglašava važnu ulogu solfeggia u nastavi glazbe u općeobrazovnim školama jer je ona

⁷¹³ Naslovnici i crteže je radila Vesna Borčić, akademska slikarica i grafičarka, a stihove Olinko Delorko i Vojmil Rabadan, hrvatski književnici i prevoditelji.

⁷¹⁴ Usp. BAŠIĆ, Elly (1959), *Predgovor Sedam nota sto divota*, Zagreb: Školska knjiga, 7.

⁷¹⁵ Isto.

⁷¹⁶ Rudi Supek i Ivo Lhotka Kalinski su bili recenzenti udžbenika *Sedam nota sto divota*.

⁷¹⁷ SUPEK, Rudi (1959), “Uvodni tekst”, u: *Sedam nota sto divota*, Zagreb: Školska knjiga, 6.

⁷¹⁸ Usp. BAŠIĆ, Elly (1959), *Sedam nota sto divota*, Zagreb: Školska knjiga, 108-112. Usp. BAŠIĆ, Elly (1953), *Početnica za solfeggio*, O. E. B., 32/7, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 93-97. Usp. BAŠIĆ, Elly (1982), *Dopis drugu Maliću (Školska knjiga)*, O. E. B., 14/34, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

cjelokupna i jedina glazbena naobrazba djeteta⁷¹⁹ te preporučuje korištenje udžbenika u četvrtom razredu osnovne škole kroz dvije godine. Razlog za to Bašić objašnjava:

„Ovdje je nastava solfeggia tek jedna komponenta muzičkog rada s djecom koji treba znatno obogatiti nizom drugih pedagoških djelatnosti, od kojih podcrtavamo pjevanje dječjih pjesmica u samom razredu:“⁷²⁰

Povodom izlaska udžbenika *Not sedmero čud stotero* u Sloveniji,⁷²¹ slovenske prosvjetne vlasti iste godine (1958.) organiziraju u Mariboru seminar *Funkcionalna metoda I* za glazbene pedagoge glazbenih i općeobrazovnih škola na kojem će se upoznati s idejama i principima *Funkcionalne muzičke pedagogije*, a posebno *Funkcionalne metode* i metodike rada prema navedenom udžbeniku.⁷²² Iako je seminar organiziran za slovenske pedagoge,⁷²³ došli su nastavnici iz drugih republika bivše Jugoslavije. Elly Bašić je svoja izlaganja vodila u interakciji s prisutnim sudionicima (koji su za tu priliku preuzeli ulogu učenika) i tako prolazila sve nastavne sate drugog i trećeg razreda solfeggia objašnjavajući postavke *Funkcionalne metode* u praksi.⁷²⁴ U jednom dijelu izlaganja, E. Bašić je posebnu pozornost posvetila temi muzikalnost – kao prirodna dispozicija svakog djeteta. Tijekom seminara, svoja iskustva su podijelili i profesori koji već dugi niz godina u nastavnoj praksi primjenjuju *Funkcionalnu metodu*.⁷²⁵ Govoreći o velikim pozitivnim promjenama u njihovoj nastavi, rezultatima djece te lakoći i radosti u samoj nastavi solfeggia podijelili su svoje oduševljenje svim prisutnim sudionicima i iznijeli zaključak:

⁷¹⁹ Usp. BAŠIĆ, Elly (1959), *Sedam nota sto divota*, Zagreb: Školska knjiga, 106.

⁷²⁰ Isto.

⁷²¹ Usp. LAJOVIC, Aleksandar (1958), „Elly Bašić – Not sedmero – čud stotero“, u: *Večernji list*, XI. 1958. Usp. MIRK, Vasilije (1959), „Ob slovenski izdaji udžbenika Elly Bašičeve“, u: *Glasilo društva glasbenih pedagogov Slovenije*, V. 1959., O. E. B., Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. BAŠIĆ, Elly (1980), *Eksperimentalni i istraživački znanstveni radovi i praktični prikazi rada*, O. E. B., 12/43, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 2. Usp. *** (1985), *Štampa o znanstveno-istraživačkom, stručnom i pedagoškom radu Elly Bašić*, O. E. B., 30/39, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 3..

⁷²² Usp. SUPEK, Iva (1959), „Seminar Funkcionalne metode u Mariboru“, u: *Školske novine*, 30. X 1959., O. E. B., 9/6, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

⁷²³ Seminar je organiziralo Društvo glasbenih pedagogov Mariborskog okraja od 14. do 17. svibnja. Usp. BAŠIĆ, Elly (1980), *Eksperimentalni i istraživački znanstveni radovi i praktični prikazi rada*, O. E. B., 12/43, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 2.

⁷²⁴ Oblik interaktivnih predavanja metode rada Elly Bašić u kojem prisutni nastavnici preuzimaju ulogu djece u razredu, a predavač nastavnika postao je uobičajena praksa na svim seminarima o Funkcionalnoj metodi.

⁷²⁵ Usp. GOLOB, Vlado (1959), *Vsi smo muzikalni!*, O. E. B., 9/6, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. SUPEK, Iva (1959), „Seminar Funkcionalne metode u Mariboru“, u: *Školske novine*, 30. X 1959., O. E. B., 9/6, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

„...da je Funkcionalna metoda, iako kvantitativno i kvalitativno daje djeci više muzičkog znanja nego druge metode, uspjela da dijete u školi ostane dijete i da u školi živi dječjim životom.“⁷²⁶

Sljedeći seminar u Mariboru održan je u listopadu 1959. pod nazivom *Funkcionalna metoda II* i trajao je dva tjedna.⁷²⁷ Na predavanju je uz Elly Bašić sudjelovala i nastavnica Erika Skurić (nastavnica glazbenog odgoja iz *II Mesićeve*), koja je u praktičnom radu sa svojim učenicima prikazala „igranje dječjih brojalica, koje u Funkcionalnoj metodi imaju važnu ulogu u osvještavanju ritma“.⁷²⁸ U *Knjizi utisaka* iščitavamo oduševljenje prisutnih vrlo značajnih glazbenih umjetnika i pedagoga iz svih republika bivše Jugoslavije i inozemstva (Njemačke, Švedske, Danske, Južne Amerike).⁷²⁹ Na *Plenumu slušača seminara* koji je održan zadnjeg dana, uz najavu sljedećeg seminara, pokrenuto je osnivanje Inicijativnog odbora *Udruženja funkcionalaca Jugoslavije* (UFJUG) u kojem su zastupljeni predstavnici svih republika i autonomnih pokrajina bivše Jugoslavije. Ukazujući na probleme na koje nailaze, radeći po Funkcionalnoj metodi od strane nadležnih institucija ili pojedinaca, sudionici upućuju službeni zahtjev nadležnim prosvjetnim i političkim institucijama u svim republikama Jugoslavije o „formiranju grupe pristaša FM u Udruženje“.⁷³⁰ Inicijativni odbor⁷³¹ donosi prve službene odluke koje se odnose na afirmaciju i razvoj *Funkcionalne muzičke pedagogije*. Kako navodi E. Bašić, odbor donosi zaključak:

„...o potrebi osnivanja 'model' škole Funkcionalne muzičke pedagogije, 'Funkcionalne muzičke škole' spontano i oduševljeno, jednoglasno predlažući, da ta škola – kao rasadnik Funkcionalne muzičke pedagogije i njene prakse za cijelu Jugoslaviju, bude u gradu, u kojem je ova pedagogija rođena – Zagrebu.“⁷³²

⁷²⁶ Isto.

⁷²⁷ Usp. BIOČIĆ, Jasminka (1982), *Pismo Elly Bašić 13. 10. 1982.*, O. E. B., 8/42, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

⁷²⁸ SUPEK, Ivana (1995), *Kako je nastajala glazbena škola Funkcionalne muzičke pedagogije: Prilog proučavanju*, Zagreb: Osobni arhiv Marije Valjalo, 5.

⁷²⁹ Usp. *** (1959), *Knjiga utisaka Seminara FM III*, O. E. B., Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

⁷³⁰ *** (1960), *Zaključci Plenuma slušača 'Funkcionalne metode II'*, O. E. B., 21/33, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 2.

⁷³¹ Inicijativni odbor sačinjavaju ugledni profesori: Petar Joksimović i Danica Stanimirović (Beograd), Branka Šimić, Jasminka Biočić i Ismet Pilav (Sarajevo), Zorka Drežančić i Ivana Supek (Zagreb) te Jana Korošec i Milica Ralca (Maribor). Usp. *** (1960), *Zaključci Plenuma slušača 'Funkcionalne metode II'*, O. E. B., 21/33, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 3.

⁷³² BAŠIĆ, Elly (1983), Referat na Osnivačkoj skupštini Udruženja za unapređivanje Funkcionalne muzičke pedagogije u Zagrebu 1. 3. 1983., *Društveno – znanstveni značaj unapređivanja Funkcionalne muzičke pedagogije*, O. E. B., 23/38, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 5.

Ovaj događaj smatra se začetkom dugogodišnjeg djelovanja budućeg *Udruženja funkcionalaca Jugoslavije* (UFJUG)⁷³³ koje od Osnivačke skupštine u Zagrebu 1965.⁷³⁴ postaje nositelj i organizator svih seminara *Funkcionalne muzičke pedagogije*.⁷³⁵ Za predsjednika Udruženja izabran je Josip Mirošević, a Elly Bašić za doživotnu počasnu predsjednicu.⁷³⁶ Godine 1983. osniva se *Udruženje za unapređivanje Funkcionalne muzičke pedagogije* (UUFMP)⁷³⁷ koje je i danas aktivno pod nazivom *Društvo za promicanje Funkcionalne muzičke pedagogije* (DPFMP). Iz pisma Jasminke Biočić u kojem se zahvaljuje Elly Bašić što je postala *funkcionalac*, saznajemo kako je prisustvovanje tom seminaru odredilo njezin glazbeno-pedagoški rad:

„Zašto je ovaj svijet oko mene tako krut. Bez 'safta' bez gladi za širinom, bez duhovne znatiželje – onda znam razlog – nije imao sreću postati funkcionalac.“⁷³⁸

Pojam *funkcionalac* je od tada postao uobičajen naziv za članove UFJUG, ali i za sve one koji su s velikom ljubavlju i zanosom odlučili slijediti i promicati ideje suvremene glazbene pedagogije Elly Bašić – FMP. Ali, naziv *funkcionalac* znači i mnogo više od pripadnosti zagovaranja načela ideje ove glazbene pedagogije. Njegova najvažnija odrednica je posvećenost odgovornom odgojno-obrazovnom radu, koja postaje privilegija samo izabranima, o čemu govori Vinko Krajtmajer:

„Biti FUNKCIONALAC znači voljeti, ali isto tako i razumijeti sve ono što će se od malog čistog djeteta pretvoriti u kvalitetnog čovjeka. Elly Bašić je osjetila DIJETE, osjetila je 'malu', znatiželjnu prirodu, kojoj svi kasnije možemo pokloniti svoje duboko i iskreno povjerenje. Jer, povjeriti odgoj vlastitog djeteta možemo samo onim ličnostima u koje vjerujemo.“⁷³⁹

⁷³³ Iva Supek navodi da su se članovi *Aktiva funkcionalaca* grupirali na područjima gdje su djelovali (*Aktiv funkcionalaca Zagreb, Aktiv funkcionalaca Split* itd...). Nadalje, Supek kazuje da se *Aktiv funkcionalaca Zagreb*, koji je ona vodila do 1962. osnovan 12. rujna 1961. Godine 1965. na Osnivačkoj skupštini koja se održala u novotvorenoj Funkcionalnoj muzičkoj školi u Zagrebu *Aktiv funkcionalaca* prerasta u UFJUG. Usp. SUPEK, Ivana (1995), *Kako je nastajala glazbena škola Funkcionalne muzičke pedagogije: Prilog proučavanju*, Zagreb: Osobni arhiv Marije Valjalo, 6.

⁷³⁴ U službenom dopisu Ivana Vraneka nalazimo podatak o održavanju Osnivačke skupštine u Zagrebu. Usp. VRANEK, Ivan (1965), *Dopis Inicijativnom odboru Osnivačke skupštine Udruženja Funkcionalaca*, O. E. B., 4/1, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

⁷³⁵ Udruženje je i danas aktivno, ali pod nazivom *Društvo za promicanje Funkcionalne muzičke pedagogije* (DPFMP) o čemu će biti više govora u sljedećem poglavlju.

⁷³⁶ Usp. ERCEG, D. (1965), „Osnovano udruženje funkcionalaca“, *Vjesnik*, 2. IX, O. E. B., 3/43, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

⁷³⁷ Usp. TILJAK, Dina (2005), *Elly Bašić – tragovi i vizije. Pokušaj približavanja jednom fenomenu glazbene kulture*, diplomski rad, Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Muzička akademija, 13.

⁷³⁸ BIOČIĆ, Jasminka (1982), *Pismo Elly Bašić 13. 10. 1982.*, O. E. B., 8/42, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

⁷³⁹ Usp. KRAJTMAJER, Vinko (2005), „Sarajevo – sjećanje“, u: *Glazbeno učilište Elly Bašić 1965. – 2005.*, Nataša Perak Lovričević (ur.), Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić, 10-11.

Zahvaljujući svim zapaženim rezultatima te intenzivnom javnom i znanstvenom djelovanju, Koncertna poslovnicu Udruženja muzičkih umjetnika NRH početkom 1959. upućuje Elly Bašić službeni poziv u kojem je razvidno da je ona odabrana, kao dobar poznavatelj područja glazbe, glazbene umjetnosti i pedagogije da održi niz predavanja iz tog područja na raznim *Narodnim i radničkim sveučilištima* u Hrvatskoj.⁷⁴⁰

Udruženje muzičkih pedagoga Hrvatske organizira 19. lipnja 1959. sastanak povodom razmatranja knjige *Sedam nota sto divota* koju je „Školska knjiga predvidjela za štampanje kao udžbenik“.⁷⁴¹ O reakciji UMPH Elly Bašić govori:

„1959. Školska knjiga želi preuzeti njegova daljnja izdanja, i Truda Reich i Rudolf Matz – kroz 'UMPH' i 'Muzika i škola' organiziraju njegovo sprječavanje.“⁷⁴²

Iz dopisa Branka Rakijaša, tadašnjeg prosvjetnog savjetnika, vidimo da se u javnosti očekivao negativan stav Udruženja o izlasku udžbenika. Navodeći da je razlog te rasprave zasigurno sugeriranje Školskoj knjizi i nadležnim institucijama da ne tiska drugo izdanje udžbenika, Rakijaš osuđuje kritiku sedmorice članova komisije UMPH kao neobjektivnu i jednostranu. Ocjenjujući da je autorica knjige u glazbeno-nastavnu praksu unijela „...svježinu, naročito u odnosu prema djetetu“,⁷⁴³ Rakijaš u dopisu Školskoj knjizi kazuje:

„U ime suvremenih principa pedagogije i stava naše prosvjetne politike, protestiram. To je sprečavanje slobode mišljenja i izražavanja uopće i napretka naše muzičke prakse i teorije.“⁷⁴⁴

Iste godine Udruženje muzičkih pedagoga Hrvatske (UMPH) objavljuje u svom časopisu *Muzika i škola* članak pod nazivom „Sedam nota – sto divota“ u kojem iznose zajedničku stručnu javnu kritiku komisije koju su oformili u svrhu proučavanja knjige „koja bi kao eventualni priručnik mogla unijeti zabunu u izbor metoda za nastavu solfeggia“.⁷⁴⁵ Komisija je sastavljena od „nekoliko najistaknutijih muzičkih pedagoga, teoretičara i kompozitora“.⁷⁴⁶ U

⁷⁴⁰ Usp. MAČEK, Ivo (1959), *Dopis Udruženja muzičkih umjetnika Hrvatske Elly Bašić*, O. E. B., 9/28, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

⁷⁴¹ DROBAC, Jelena (1959), *Dopis Udruženja muzičkih pedagoga Hrvatske*, O. E. B., 1/19, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

⁷⁴² BAŠIĆ, Elly (1985), *Funkcionalna muzička pedagogija – afirmacija i uspjesi*, O. E. B., 1/43, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 3.

⁷⁴³ RAKIJAŠ, Branko (1959), „Mišljenje inspektora za muzički odgoj“, *Vjesnik u srijedu*, god. 8, br. 393, 11. 11. 1959., 7.

⁷⁴⁴ RAKIJAŠ, Branko (1959), *Dopis Školskoj knjizi*, O. E. B., 2/43, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

⁷⁴⁵ UMPH (1959), „Sedam nota – sto divota“, u: *Muzika i škola*, god. IV, 3., O. E. B., 19/20, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 50.

⁷⁴⁶ Komisiju su sačinjavali: Tomislav Adamić (profesor Državne muzičke škole), Božo Antičić (profesor Visoke pedagoške škole), Josip Kazić (profesor Gradske muzičke škole), Miroslav Magdalenić (profesor Državne

detaljnjoj analizi vidljivo je da su udžbenik ocijenili negativno, ali isto tako sve navedene napomene Elly Bašić demantira i pojašnjava u dopisu koji šalje UMPH i Savjetu za prosvjetu, ukazujući na njihovo nepoznavanje elementarnih postavki psihofizičkog razvoja djeteta i njegovog muzikaliteta kao prirodne dispozicije za kojeg je knjiga napisana.⁷⁴⁷ Spomenuti dopis šalje i redakciji kulturne rubrike novina *VUS (Vjesnik u srijedu)*. Razlog zbog kojeg želi da se njezin odgovor na kritiku UMPH⁷⁴⁸ objavi u tim novinama, Elly Bašić navodi u dopisu koji u studenom 1959. šalje Slavku Goldsteinu, uredniku kulturne rubrike:

„Podcrtavam – da objavljivanje moga odgovora na bilo kojem drugom mjestu, a naročito u stručnim časopisima, znači, odgovoriti drugoj, i sasvim malobrojnoj čitalačkoj publici, nego što je to ona, koja će u *Vus*-u čitati insinuacije o meni. Ti čitaoci /to jest/, cijela jugoslavenska javnost/ ostali bi definitivno krivo obaviješteni.“⁷⁴⁹

U istom tekstu Elly Bašić vrlo detaljno objašnjava razloge zbog kojih UMPH ne podržava izdavanje njezine knjige te ukazuje na neobjektivnost članova komisije koji su dali ocjenu njezine knjige:

„Od 7 kritičara, koji su udruženim snagama 'komisijski' napali moju knjigu, njih su petorica autori udžbenika, u kojima zastupaju druge metode.“⁷⁵⁰

Prethodna objava članaka u *VUS-u*: „Sedam nota – sto divota“ (u travnju) i „Dva fronta u muzičkoj pedagogiji – spor oko jedne rasprodane knjige“ (u listopadu) je zasigurno još jedan od razloga zbog kojeg je Elly Bašić odlučila svoj tekst objaviti u istim novinama.⁷⁵¹ Uskoro se u njima objavljuju još dva članka kao nastavak polemike o udžbeniku i novom pristupu u nastavi glazbene pedagogije.⁷⁵²

muzičke škole), Rudolf Matz (profesor Muzičke akademije), Andrija Tomašek ((profesor Gradske muzičke škole) i Slavko Zlatić (profesor Muzičke akademije). Usp. UMPH (1959), „Sedam nota – sto divota“, u: *Muzika i škola*, god. IV, 3., O. E. B., 19/20, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 50.

⁷⁴⁷ Usp. BAŠIĆ, Elly (1959), *Odgovor Elly Bašić UMPH*, O. E. B., 6/15, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-4.

⁷⁴⁸ Isto.

⁷⁴⁹ BAŠIĆ, Elly (1959), *Dopis Slavku Goldsteinu*, O. E. B., 6/15, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

⁷⁵⁰ BAŠIĆ, Elly (1959), *Odgovor Elly Bašić UMPH*, O. E. B., 6/15, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 3.

⁷⁵¹ Usp. *** (1985), *Štampa o znanstveno-istraživačkom, stručnom i pedagoškom radu Elly Bašić*, O. E. B., 30/39, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 3. Usp. SARACEVIĆ, Sead (1959), „Sedam nota – sto divota“, *Vjesnik u srijedu*, 22. 4. 1959. Usp. SINKOVIĆ, Marijan (1959), „Dva fronta u muzičkoj pedagogiji – spor oko jedne rasprodane knjige“, *Vjesnik u srijedu*, 14. 10. 1959.

⁷⁵² Usp. RAKIJAŠ, Branko (1959), „Mišljenje inspektora za muzički odgoj“, *Vjesnik u srijedu*, 11. 11. 1959. Usp. *** (1959), „Postoje li zaista dva fronta? Polemika o muzičkom odgoju“, *Vjesnik u srijedu*, 11. 11. 1959.

U tekstu koji je odgovor na organiziranu „hajku protiv udžbenika *Sedam nota – sto divota* prof. Elly Bašić“⁷⁵³ Rudi Supek ukazuje na nepravilnosti i monopol u djelovanju određenih glazbenih pedagoga koji zahvaljujući svojim pozicijama u društvenim organizacijama⁷⁵⁴ „ne osiguravaju slobodni razvitak muzičke pedagogije“.⁷⁵⁵ Ukazujući na isključivo pozitivne prikaze o knjizi i radu Elly Bašić u svim novinama ondašnje Jugoslavije i argumentirajući činjenicu da se u časopisu *Muzika i škola* pojavilo niz napada na metodu Elly Bašić, a niti jedan pozitivan prikaz on postavlja niz pitanja:

„Da li je časopis 'Muzika i škola' namijenjen da potpomaže i popularizira rad svih naših pedagoga, u prvom redu onih koji se odlikuju originalnim stvaralačkim radom, ili samo jednu grupu sa određenom pedagoškom koncepcijom? Što je redakcija uradila, kad je primila ovaj posljednji napad na E. Bašić? Da li ga je predočila onoj o čijoj se koži radi i tražila od nje odgovor? Da li je ona postupila u ovom slučaju onako kako postupaju sve naše redakcije, kad se radi o stručnim diskusijama i o ugledu i časti pojedinca?“⁷⁵⁶

Supek u ovom tekstu upozorava i na kršenje nekih bitnih načela tadašnje prosvjetne politike i čitavog društvenog razvitka od kojih ističe maksimalno razvijanje ljudskog stvaralaštva koje postaje cilj i sredstvo cijelog društvenog razvitka.⁷⁵⁷

Muzička akademija, od koje je zatraženo mišljenje o udžbeniku daje svoj odgovor u srpnju 1959. u kojem se navodi kako njezino „vijeće ne ulazi u detaljnu analizu“,⁷⁵⁸ jer to ne spada u njihovu nadležnost.⁷⁵⁹

Bez obzira na negativnu kritiku komisije i otpor prema štampanju udžbenika, izgledno je da Udruženje muzičkih pedagoga daje pozitivnu odluku o štampanju drugog izdanja, što se potvrđuje u službenom dopisu koji Školskoj knjizi upućuje Savjet za nauku i prosvjetu. Iz njega doznajemo da UMPH „nije ni jednom stavkom stručno oborilo kvalitet i stručnost spomenute knjige“.⁷⁶⁰ Istu činjenicu potvrđujemo i u članku Andrije Tomašeka *Dezinformatorska rabota* navodeći dio teksta iz dopisa Savjeta za nauku i prosvjetu NRH:

⁷⁵³ SUPEK, Rudi (1959), *Društvena nedozrelost – ili nešto mnogo gore?*, O. E. B., 9/47, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1.

⁷⁵⁴ U tekstu Supek navodi imena glazbenih pedagoga i institucija u kojima oni djeluju, s posebnim osvrtom na redakciju časopisa *Muzika i škola*, 3-4.

⁷⁵⁵ Isto, 2.

⁷⁵⁶ Isto, 4.

⁷⁵⁷ Usp. Isto, 5.

⁷⁵⁸ BAŠIĆ, Elly (1960), *Dopis rektoru Muzičke akademije u Zagrebu*, O. E. B., 1/19, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

⁷⁵⁹ Usp. LUČIĆ, Franjo (1961), *Dopis Elly Bašić*, O. E. B., 1/19, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

⁷⁶⁰ MAGAŠIĆ, Anica (1959), *Dopis Školskoj knjizi*, O. E. B., 1/19, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

„Mišljenje stručnjaka Savjet ne uvažava i iz njegova stava proizlazi: nije istina da ta knjiga obiluje greškama kakvih ne bi smjelo biti u djelu, kojeg bi trebalo proglasiti udžbenikom, već je naprosto istina, da je knjiga kvalitetna jer je prvo izdanje rasprodano.“⁷⁶¹

S obzirom na veliki uspjeh prvog izdanja, prodaje u rekordnom roku i velikog interesa za udžbenik u ostalim republikama bivše Jugoslavije, Savjet donosi službeno rješenje koje potpisuje Magašić:

„Mi stojimo na stanovištu, da nema nikakvih razloga da se knjiga ne objavi među vašim edicijama, tim više što smatramo, da se u školama ne može favorizirati samo jedna metoda rada, već treba omogućiti nastavnicima, da svoju metodu, kao i udžbenike i priručnike biraju prema svojim sposobnostima i naklonostima.“⁷⁶²

U posljednjem službenom dopisu Zavoda za unapređivanje školstva, tadašnji direktor Ivan Leko daje preporuku za što bržu pripremu za štampanje udžbenika te ukazuje na zakonsku odredbu o slobodi metoda kojima se nastavnici služe:

„Nije bitno, kojom će se metodom nastavnici služiti...štampanje udžbenika prof. Elly Bašić uz udžbenik, koji se već upotrebljava u našim školama, upravo daje garanciju za poštivanje principa slobodnog izbora i s toga – preporučujemo da se spomenuti udžbenik dovrši do početka šk. godine, tako da se nastavnici mogu po slobodnom izboru služiti jednom ili drugom metodom.“⁷⁶³

Udžbenik *Sedam nota sto divota* nalazimo na popisu odobrenih knjiga za muzičke škole u narudžbenici koju Školska knjiga šalje nastavnicima škola.⁷⁶⁴ Elly Bašić se 1962. po drugi put obraća Školskoj knjizi u svrhu zaštite „svojih autorskih koncepcija od kontinuirano krivih tumačenja“⁷⁶⁵ Navodi da u publikaciji Školske knjige „Bibliografija“ iza naslova knjige piše „udžbenik solfeggia“ što ona kao autor nije nikad navela i moli da se izbriše netočni podatak.⁷⁶⁶ U stručnom časopisu *Bojište mišljenja* iz 1964. u članku „Pravo lice Razgovora o muzičkim početnicama“ autora Josipa Završkog nalazimo podatak da je u osnovnoj školi u upotrebi udžbenik *Sedam nota sto divota*.⁷⁶⁷

⁷⁶¹ TOMAŠEK, Andrija (1959), *Dezinformatorska rabota*, O. E. B., 3/12, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 3.

⁷⁶² Isto.

⁷⁶³ LEKO, Ivan (1959), *Dopis Školskoj knjizi*, O. E. B., 1/19, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

⁷⁶⁴ U popisu su još ilustrirani priručnik Trude Reich i priručnik za nastavnike Branka Rakijaša. Usp. *** (1961), *Narudžbenica Školske knjige*, O. E. B., 31/13, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 18.

⁷⁶⁵ BAŠIĆ, Elly (1962), *Dopis Školskoj knjizi*, O. E. B., 19/29, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

⁷⁶⁶ Ovaj udžbenik ima višefunkcionalnu primjenu u sustavu cjelokupnog glazbenog odgoja i obrazovanja. Usp. Isto.

⁷⁶⁷ Usp. ZAVRŠKI, Josip (1964), „Pravo lice Razgovora o muzičkim početnicama“, *Bojište i mišljenja*, 18. 12., O. E. B., 12/43, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

O velikom interesu i vrlo brzom prodaji novog izdanja *Sedam nota sto divota* piše Miroslav Špiler u kratkom dopisu Elly Bašić. U njemu je obavještava o interesu kupaca u knjižari (u kojoj je slučajno bio) za *Sedam nota sto divota*. Kako knjige više nema u knjižari sugerira joj „da bi se tu dalo nešto učiniti“.⁷⁶⁸ U *Posebnoj cjeniku br. 32* Muzičke naklade nalazimo *Sedam nota sto divota* na popisu udžbenika za četvrti i peti razred osnovnih škola.⁷⁶⁹

U zapisima Elly Bašić i dopisu Josipa Miroševića nalazimo podatke o prijevodu rukopisa knjige na makedonski, rumunjski, njemački i talijanski.⁷⁷⁰ O prijevodu knjige na rumunjski nalazimo u tekstu Jasminke Slijepčević, koja kao članica UFJUG navodi kronologiju razvoja FMP:

„Na inicijativu profesora Muzičke akademije u Bukureštu, prevedena je već prije tri godine knjiga Elly Bašić 'Sedam nota sto divota' na rumunjski.“⁷⁷¹

Prijevod knjige koji navodi Slijepčević odnosi se na 1969., ali uvidom u ostalu arhivsku građu podatak o realizaciji samog izdavanja knjige u Rumunjskoj nismo mogli potvrditi. Za sada jedini dokument koji nam potvrđuje navedene podatke je dopis *Novinsko izdavačkog poduzeća Edit*⁷⁷² iz 1960. (vidi Prilog 42) u kojem se traži ustupanje autorskog prava Elly Bašić za prevođenje i štampanje udžbenika na talijanski jezik koji bi se koristio u manjinskim školama.⁷⁷³ Razlog zašto se suradnja nije ostvarila E. Bašić kazuje:

„Slučajno saznajem – da je ovih dana naklada, koja štampa udžbenike za talijansku manjinu, na Rijeci, poslala Republ. Savjetu dopis, u kojemu traži da se ne štampa moj udžbenik 'Sedam nota...', već umjesto toga udžbenik prof. Adamića – pozivajući se na napadaj na moju knjigu u 'Muzika i škola' – u kojem je međutim jedan od potpisnika toga napadaja sam prof. Adamić. Kako je Rijeka područje pedagoške djelatnosti prof. Požgaja – koji godinama sistematski vodi kampanju protiv 'Funkcionalne metode' i pripada gornjoj grupi, stvar je jasna.“⁷⁷⁴

⁷⁶⁸ Usp. ŠPILER, Miroslav (1962), *Dopis Elly Bašić*, O. E. B., 4/12, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

⁷⁶⁹ Usp. *** (1969), *Posebni cjenik br. 32*, O. E. B., 12/16, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1.

⁷⁷⁰ Usp. BAŠIĆ, Elly [S. a.], *Izdanja udžbenika – prilog 13*, O. E. B., Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. TILJAK, Dina (2005), *Elly Bašić – tragovi i vizije. Pokušaj približavanja jednom fenomenu glazbene kulture*, diplomski rad, Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Muzička akademija, 12. Usp. MIROŠEVIĆ, Josip (1974), *Dopis UFJUG Vladimiru Pezi, zamjeniku Rep. Sekretara za prosvjetu, kulturu i fiz. kuturu*, O. E. B., 12/43, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 3.

⁷⁷¹ SLIJEPCJEVIĆ, Jasminka (1972), *Tražimo mjesto pod suncem*, O. E. B., 11/38, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 3.

⁷⁷² *Edit (Edizioni Italiane)* – izdavačka kuća talijanske manjine, osnovana u Rijeci 1952.

⁷⁷³ Usp. MICHELAZZI, Luciano (1960), *Dopis Elly Bašić*, O. E. B., 2/20, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

⁷⁷⁴ BAŠIĆ, Elly (1960), *Osvrt Elly Bašić*, O. E. B., 19/14, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 2.

Iako smo u arhivskoj građi pronašli *Sedam nota sto divota* na popisu literature u knjizi Gerharta Harrera *Grandlagen der Musikpsychologie*, ne možemo potvrditi njezin prijevod na njemački jer naslov knjige nije preveden na njemački jezik.⁷⁷⁵

Po pozivu Savjeta za kulturu grada Sarajeva iz 1957. Elly Bašić u ožujku 1959. drži prvi *Seminar Funkcionalne metode* (FM) u Bosni i Hercegovini (BiH). O profesorici Bašić, autorici *Funkcionalne metode* koja je postavila glazbenu pedagogiju na znanstvenim osnovama tražeći psihološke, pedagoške, fonetske i estetske osnove za svoj rad piše Tomislav Gluvić u *Prosvjetnom listu*. Ukazujući na potrebu da se nastavnici putem ove vrste seminara educiraju o primjeni Funkcionalne metode u nastavnoj praksi on govori:

„...potrebno je da nastavnici muzike prisustvuju jednom ovakvom seminaru gdje bi im autor sve pojedinosti objasnila.”⁷⁷⁶

Veliki odaziv glazbenih pedagoga i uglednih stručnjaka različitih područja djelatnosti i izuzetno zanimljivo predstavljanje FM i postavki *Funkcionalne muzičke pedagogije* (FMP), rezultirao je pozivom Muzičke akademije u Sarajevu Elly Bašić za suradnju. Poziv je uslijedio nakon prve razvojne faze u radu Muzičke akademije⁷⁷⁷ u kojoj velike zasluge pripadaju tadašnjem rektoru Cvjetku Rihtmanu.⁷⁷⁸ Godine 1959. rektor Akademije postaje Miroslav Špiler⁷⁷⁹ koji, potaknut

⁷⁷⁵ Usp. HARREN, Gerhart (1975), *Grandlagen der Musikpsychologie*, Stuttgart: Fisher Verlag, O. E. B., Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

⁷⁷⁶ GLUVIĆ, Tomislav (1959), “Nov način muzičkog obrazovanja učenika”, u: *Prosvjetni list* 15. IV. 1959., O. E. B., 9/6, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

⁷⁷⁷ Muzička akademija u Sarajevu osnovana je odlukom Narodne skupštine Bosne i Hercegovine 20. svibnja 1955. te započela radom u listopadu iste godine kada su primljena i upisana 42 studenta na sedam odjela. Nakon prve faze djelovanja akademije ukazao se problem nedostatka dovoljno kvalificiranog nastavnog kadra, pa se rješenje pronašlo u izboru odgovarajućih stručnjaka i pedagoga iz drugih jugoslavenskih centara. Usp. *** (2006), “Muzička akademija u proteklih 50 godina”, u: *50 godina Muzičke akademije u Sarajevu*, Vinko Krajtmajer, Ivan Čavlović i dr. (ur.), Sarajevo: Muzička akademija u Sarajevu, 22-23.

⁷⁷⁸ U dokumentima iz arhivske građe njegovo prezime nalazimo i u obliku Richtman. RIHTMAN, Cvjetko (1902. – 1989.), hrvatski etnomuzikolog i skladatelj. Studirao teoriju glazbe i kompoziciju na konzervatorijima u Pragu i Leipzigu, te kompoziciju i muzikologiju na Schola cantorum u Parizu. Od 1932. djeluje u Sarajevu kao zborovođa i pedagog, a od 1955. kao profesor etnomuzikologije na Muzičkoj akademiji (kao rektor od 1955-1959) i ravnatelj Instituta za istraživanje folkloru. Uz skladateljski opus koji sačinjavaju pretežno vokalne skladbe djeluje kao znanstvenik na području etnomuzikoloških istraživanja bosanskih folklornih napjeva. Redovni je član Akademije nauka i umjetnosti SR BiH. Usp. MILANKOVIĆ, Bogdan i ŠPIRIĆ, Slobodan (1967), RIHTMAN, Cvjetko, u: *Muzička enciklopedija*, 3. sv., Krešimir Kovačević (ur.), Zagreb: Jugoslavenski leksikografski zavod, 204. Usp. *** (2006), „Dekani Muzičke akademije u Sarajevu 1955-2005.“, u: *50 godina Muzičke akademije u Sarajevu*, Vinko Krajtmajer, Ivan Čavlović i dr. (ur.), Sarajevo: Muzička akademija u Sarajevu, 136.

⁷⁷⁹ ŠPILER (SPILLER), Miroslav, hrvatski skladatelj i dirigent (1906. –1982.). Studij dirigiranja završava 1926. u Zagrebu kod Frana Lhotke. Usavršava se: u Berlinu (studij kompozicije) kod Arnolda Schönberga, u Baselu (kompoziciju) kod Weingartnera i (klavir) kod H. Klugea te u Parizu (kompoziciju i dirigiranje) kod V. d’Indyja. Nakon kratkog djelovanja na mjestu urednika, dirigenta i skladatelja na zagrebačkom radiju od 1953. odlazi u Sarajevo, gdje predaje na Višoj pedagoškoj akademiji, a zatim na novoosnovanoj Muzičkoj akademiji, gdje postaje i rektor (1959. – 1963.). Usp. POZAJIĆ, Mladen (1977), ŠPILER, Miroslav, u: *Muzička enciklopedija*, 3. sv., Krešimir Kovačević (ur.), Zagreb: Jugoslavenski leksikografski zavod, 575. Usp. *** (2006), “Dekani Muzičke akademije u Sarajevu 1955-2005.“, u: *50 godina Muzičke akademije u Sarajevu*, Vinko Krajtmajer, Ivan Čavlović i dr. (ur.), Sarajevo: Muzička akademija u Sarajevu, 137.

njezinim brzim razvojem i djelovanjem kojim podiže kvalitetu rada ostalih obrazovnih i izvođačkih institucija u Bosni i Hercegovini, započinje s praksom dovođenja nastavnika koji će podići razinu nastavnog rada i djelovanja.⁷⁸⁰ Uglavnom su to bili nastavnici Muzičkih akademija iz Zagreba, Ljubljane i Beograda.⁷⁸¹ U arhivu Muzičke akademije u Sarajevu zabilježeni su na samom početku djelovanja različiti seminari i radionice iz područja metodike muzičke nastave i solfeggia koje su držali Anton Lavrin,⁷⁸² Božidar Trudić,⁷⁸³ Joža Požgaj⁷⁸⁴ i Elly Bašić.⁷⁸⁵ U literaturi kod Kazića nalazimo podatak da je prvi seminar o principima Funkcionalne metode održan 1959., nakon čega je uslijedila ponuda Elly Bašić za mjesto honorarnog predavača.⁷⁸⁶

⁷⁸⁰ Uz Elly Bašić nalazimo i ostala imena glazbenika: Mladen Pozajić, Teodor Romanić, Vlasta Debelić, Ružica Savić, Dragutin Arany, Vladimir Antolek, Zija Kučukalić, Zlata i Marijan Feller, Izolda Ambrozić, Elly Bašić, Kurt Hauser, Danijel Škerl i dr.). Usp. *** (2006), "Muzička akademija u proteklih 50 godina", u: *50 godina Muzičke akademije u Sarajevu*, Vinko Krajtmajer, Ivan Čavlović i dr. (ur.), Sarajevo: Muzička akademija u Sarajevu, 23. Usp. KAZIĆ, Senad (2014), "Doprinos i značaj Elly Bašić u razvoju muzičke pedagogije i etnomuzikologije", u: *Proslava 110 godina rođenja prve bosanskohercegovačke etnokoreologinje Jelene Dopuđe*, Jasmina Talam i Karača Beljak (ur.), Sarajevo: Univerzitet u Sarajevu, Muzička akademija, Muzikološko društvo FBiH, UTCM Nacionalni komitet Bosne i Hercegovine, 135.

⁷⁸¹ Usp. KAZIĆ, Senad (2017), „Naučni doprinos Elly Bašić kao autorice originalne metode u elementarnoj muzičkoj edukaciji u Bosni i Hercegovini“, u: *Naučna/znanstvena misao u Bosni i Hercegovini – historijski razvoj do kraja XX stoljeća*, Jasmin Branković (ur.), Mostar: Federalno ministarstvo obrazovanja i nauke/znanosti, 621.

⁷⁸² LAVRIN, Anton, slovenski skladatelj i glazbeni pedagog (1908 – 1965). Kao glazbeni pedagog djeluje od 1946. u glazbenoj školi u Ljubljani, a zatim od 1956. do 1962. na Muzičkoj akademiji u Sarajevu i od 1964. na Pedagoškoj akademiji u Mariboru. Skladao je vokalna i orkestralna djela. Usp. CVETKO, Dragutin (1977), LAVRIN, Anton, u: *Muzička enciklopedija, 2. sv.*, Krešimir Kovačević (ur.), Zagreb: Jugoslavenski leksikografski zavod, 434.

⁷⁸³ TRUDIĆ, Božidar, srpski skladatelj (1911. – 1989.). Na Muzičkoj školi Stanković u Beogradu djeluje kao profesor teorijskih predmeta od 1948., a od 1955. do 1964. kao profesor na Muzičkoj akademiji u Sarajevu. Od 1964. živi u Beogradu, gdje se uz skladanje bavi i istraživanjima iz matematičkog područja. Kao skladatelj u svoja djela unosi elemente nacionalnog glazbenog stila i dodekafonije. Usp. POZAJIĆ, Mladen (1977), TRUDIĆ, Božidar, u: *Muzička enciklopedija, 3. sv.*, Krešimir Kovačević (ur.), Zagreb: Jugoslavenski leksikografski zavod, 609.

⁷⁸⁴ POŽGAJ, Joža, glazbeni pisac i pedagog (1914. – 1984.). Diplomirao je na Muzičkoj akademiji u Zagrebu 1939., a od 1940. započinje svoju pedagošku djelatnost: na Učiteljskoj školi u Čakovcu i na Muzičkoj školi u Varaždinu; od 1941. do 1945. na Muzičkoj akademiji u Zagrebu, a zatim u Čakovcu kao profesor gimnazije gdje organizira koncerte glazbenih umjetnika. U periodu od 1951. do 1960. radi u muzičkoj školi Ivan Matetić-Ronjgov u Rijeci, a od 1960. postaje savjetnik za muzički odgoj u Zavodu za školstvo grada Zagreba. Nakon umirovljenja nastavlja pedagošku aktivnost kao honorarni docent na Muzičkoj akademiji i predavač na seminarima za unapređenje glazbenog odgoja te postaje pedagoški savjetnik i počasni član Udruženja muzičkih pedagoga Hrvatske. Osim glazbeno-pedagoškim i publicističkom radom bavio se i glazbenom kritikom u dnevnim i stručnim časopisima. Usp. KOVAČEVIĆ, Krešimir (1977), POŽGAJ, Joža, u: *Muzička enciklopedija, 3. sv.*, Krešimir Kovačević (ur.), Zagreb: Jugoslavenski leksikografski zavod, 120.

⁷⁸⁵ Usp. KAZIĆ, Senad (2017), „Naučni doprinos Elly Bašić kao autorice originalne metode u elementarnoj muzičkoj edukaciji u Bosni i Hercegovini“, u: *Naučna/znanstvena misao u Bosni i Hercegovini – historijski razvoj do kraja XX stoljeća*, Jasmin Branković (ur.), Mostar: Federalno ministarstvo obrazovanja i nauke/znanosti, 621.

⁷⁸⁶ Usp. Isto.

Početak rada Elly Bašić na Muzičkoj akademiji u Sarajevu je ožujak 1959. što potvrđujemo u dokumentima iz 1959.⁷⁸⁷ i 1961.,⁷⁸⁸ u monografiji akademije,⁷⁸⁹ u *Ugovoru o honorarnoj službi*⁷⁹⁰ te u dopisu *Sekretarijatu za prosvjetu NO općine Medveščak* iz 1960. u kojem traži „dopust od 30 dana /od 1. – uklj. 30. III./ kroz mjesec mart, pošto treba da održim svoja predavanja 'Metodike' na muzičkoj Akademiji /nastavak prošlogodišnjih predavanja/“.⁷⁹¹ U istom dopisu ona ukazuje na postojanje problema koji onemogućavaju razvoj njezinog suvremenog glazbeno-pedagoškog djelovanja u Zagrebu. Anticipirajući kasniji prelazak u Sarajevo E. Bašić navodi:

„Kako ja zbog prilika u mome Udruženju i u mojoj školi, ne mogu da predajem ovu moju struku, to molim, da mi se omogući tamo, gdje za to imade interes.“⁷⁹²

Zahvaljujući smanjenoj satnici u Gradskoj muzičkoj školi (koja je uslijedila zbog opsega njezinog znanstveno-istraživačkog djelovanja, a i oduzimanja nekih predmeta) Elly Bašić dogovara predavanja svog kolegija u obliku jednomjesečnih seminara. Iz dokumenta koji dostavlja Muzičkoj akademiji o utiscima studenata njezinog kolegija *Metodika*, vidimo da je imala potpunu slobodu u kreiranju vlastitog programa i plana te njihovu provedbu u praksi.⁷⁹³ Spomenute okolnosti omogućavale su joj učvršćenje *Funkcionalne metode* na području NR BiH koje rezultiraju osnivanjem *Aktiva Funkcionalaca* u Sarajevu.⁷⁹⁴ U dopisu kojeg sudionici seminara *Funkcionalne metode II* šalju organizatorima Odjeljenju za prosvjetu NOS i Zavodu za unapredjenje školstva SR BiH, saznajemo koliko im je značilo sudjelovanje na seminaru:

„Želimo da zahvalimo organizatorima...koji su nam omogućili da pedagoški put koji smo prihvatili na prvim seminarima 'FM' i naše znanje iz metodike rada po 'FM' produbimo s

⁷⁸⁷ Usp. BAŠIĆ, Elly (1959), *Utisci o studentima – slušačima 'Metodike'*, O. E. B., 11/37, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić

⁷⁸⁸ Usp. BAŠIĆ, Elly (1961), *Dopis Miroslavu Špileru*, O. E. B., 5/38, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. SIMIĆ, Mirko (1961), *Izvod iz izvještaja o održanom času Metodike muzičke nastave*, O. E. B., 5/38, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

⁷⁸⁹ Usp. *** (2006), „Nastavnici i saradnici – kronološki“, u: *50 godina Muzičke akademije u Sarajevu*, Vinko Krajtmajer, Ivan Čavlović i dr.(ur.), Sarajevo: Muzička akademija u Sarajevu, 162. Usp. *** (2006), „Nastavnici i saradnici u stalnom radnom odnosu“, u: *50 godina Muzičke akademije u Sarajevu*, Vinko Krajtmajer i Ivan Čavlović (ur.), Sarajevo: Muzička akademija u Sarajevu, 149.

⁷⁹⁰ Usp. ŠPILER, Miroslav (1960), *Ugovor o honorarnoj službi Elly Bašić*, O. E. B., Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

⁷⁹¹ BAŠIĆ, Elly (1960), *Dopis Sekretarijatu za prosvjetu NO općine Medveščak*, O. E. B., 30/13, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

⁷⁹² Isto.

⁷⁹³ Usp. BAŠIĆ, Elly (1959), *Utisci o studentima – slušačima 'Metodike'*, O. E. B., 11/37, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

⁷⁹⁴ Usp. PILAV, Ismet (1962), *Referat i diskusija*, O. E. B., 5/44, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 4. Usp. PREBANDA, Milan (1961), „Muzički kolektiv Više pedagoške škole u Sarajevu ocijenio metodu Elly Bašić kao negativnu i neprihvatljivu“, *Muzika i škola*, br. 1-2., O. E. B., 4/22, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 33.

našim učenicima omogućimo da lakšim putem nauče mnogo više o muzici i zavole je trajno.“⁷⁹⁵

Iako u statusu honorarnog profesora,⁷⁹⁶ iz dopisa Cvjetku Richtmanu doznajemo da je Elly Bašić već tada imala zavidan status među kolegama na akademiji gdje je imenovana za člana *Komisije za stručne profesorske ispite*.⁷⁹⁷ O njezinom djelovanju na Muzičkoj akademiji u Sarajevu, kao profesorice u stalnom radnom odnosu, bit će više riječi u poglavlju o Muzičkoj akademiji u Sarajevu.

Na drugom *Seminaru Saveza muzičkih pedagoga Jugoslavije* održanog u Zadru u kolovozu 1960. sudjelovalo je preko 200 glazbenih pedagoga iz cijele Jugoslavije te grupa muzičkih pedagoga i umjetnika iz Varšave. Seminar je organiziralo Udruženje muzičkih pedagoga Srbije uz pomoć UMPH koje je bilo zaduženo za tehničku podršku i smještaj sudionika.⁷⁹⁸ Gosti predavači bili su ugledni profesori i pedagozi iz Hrvatske, Slovenije i Srbije te kao poseban gost Cesare Bresgen, profesor kompozicije na Mozarteumu u Salzburgu. Iz dopisa u kojem traži naknadno odobrenje putnih troškova i dnevnica za prisustvovanje seminaru koji se održavao od 17. do 23. kolovoza saznajemo da Elly Bašić po prvi put traži od državne institucije „pokriće troškova svoje lične stručne nadgradnje“.⁷⁹⁹ Na *Plenumu Saveza muzičkih pedagoga Jugoslavije*, na inicijativu glazbenih pedagoga iz Slovenije i Srbije donesen je zaključak koji E. Bašić navodi u tekstu koji šalje *Sekretarijatu za prosvjetu*:

„...da se slijedeće godine imadu slušači na Seminaru Saveza udruženja upoznati sa 'Funkcionalnom metodom' – koju – kako su svi izjavili – nitko još nije imao prilike upoznati.“⁸⁰⁰

U istom tekstu ona upozorava nadležnu instituciju da je taj zaključak donesen unatoč javnom nastojanju prisutne profesorice Trude Reich iz Zagreba da se prisutni izjasne protiv,⁸⁰¹ navodi činjenice o problemima i otporu koje doživljava u svom radu i na samom kraju zaključuje:

⁷⁹⁵ KRALJEVIĆ, Mirko, BIOČIĆ, Jasminka, ŠTEFANEC, Edita i dr. [S. a.], *Dopis Odjeljenju NOS i Zavodu za unapredjenje školstva SR BiH*, O. E. B., 9/6, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

⁷⁹⁶ *** (2006), „Nastavnici i saradnici u stalnom radnom odnosu“, u: *50 godina Muzičke akademije u Sarajevu*, Vinko Krajtmajer, Ivan Čavlović i dr. (ur.), Sarajevo: Muzička akademija u Sarajevu, 149.

⁷⁹⁷ Usp. BAŠIĆ, Elly (1960), *Dopis Cvjetku Richtmanu*, O. E. B., 2/37, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

⁷⁹⁸ Usp. ČOLAKOVIĆ, Stella (1960), „Drugi Savezni muzički seminar u Zadru“, u: *Muzika i škola*, godina V, broj 3-4, O. E. B., 3/39, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 35.

⁷⁹⁹ BAŠIĆ, Elly (1960), *Dopis Sekretarijatu za prosvjetu NO Općine Medveščak*, O. E. B., 10/15, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

⁸⁰⁰ BAŠIĆ, Elly (1960), *Osvrt Elly Bašić*, O. E. B., 19/14, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 2.

⁸⁰¹ Usp. PAVŠA, Dušan (1960), *Odgovor ili pilatsko pranje ruku*, O. E. B., 27/13, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-3. Usp. BAŠIĆ, Elly (1960), *Osvrt Elly Bašić*, O. E. B., 19/14, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 2.

„Mislim, da je koordinacija rada i stavova naših prosvjetnih, političkih i društvenih organa u jednom jedinstvenom htijenju i suradnji, ovdje – u našim rastrovanim muzičko-pedagoškim prilikama u Zagrebu – od odlučne važnosti.“⁸⁰²

Dušan Plavša u dopisu uredniku časopisa *Telegram* šalje svoj tekst o uspjesima i problemima rada velike glazbene pedagoginje Elly Bašić za objavljivanje.⁸⁰³ U njemu daje pregled različitih pozitivnih i negativnih reakcija glazbeno-pedagoških krugova, s posebnom kritikom prema Savezu muzičkih pedagoga Jugoslavije koji tek sada reagira na „neprincipijelnu borbu protiv 'Funkcionalne metode' E. Bašić“⁸⁰⁴ koju UMPH već dugi niz godina provodi. U tekstu Plavša navodi:

„Savez muzičkih pedagoga i sva njegova Udruženja potpuno su indiferentno gledali na fakt da jedan muzički pedagog o kome se u našoj kulturnoj javnosti veoma mnogo piše i govori, izdaje ovaj udžbenik, nov i originalan u svojoj suštini, preko Udruženja kompozitora lake muzike Hrvatske. Taj udžbenik je do sada doživio 3 hrvatska i 2 slovenska izdanja. Nije mi poznato koji se udžbenik iz oblasti muzičke pedagogije može pohvaliti takvim uspehom?“⁸⁰⁵

Kompletan tekst upotpunjen je dokumentima Elly Bašić koji „bacaju jarko svetlo na ovaj slučaj i kojima, mislim da ne treba komentara“.⁸⁰⁶ U korespondenciji s Elly Bašić s kojom dogovara termin slanja teksta uredniku, Plavša upozorava da se članak mora predati „u zadnji čas, kada nikakve intervencije u 'Telegramu' neće moći da im pomognu“.⁸⁰⁷ O ozbiljnosti trenutne situacije i važnosti trenutka u kojem će članak izaći, Plavša upozorava Elly Bašić da „o ovome što Vam pišem, naravno nikome ni reći“.⁸⁰⁸

Na trećem seminaru u Sloveniji (Koper) 1960. pod nazivom *Funkcionalna metoda III*, Elly Bašić prisutnim nastavnicima daje uvid u cjelovitost *Funkcionalne metode* kao jednog važnog segmenta *Funkcionalne muzičke pedagogije* čiji koncept u sebi sadrži uz psihološke, pedagoške, estetske te glazbene spoznaje i humanističke postavke. Ovaj seminar treći je u nizu predstavljanja metode Elly Bašić i s njim zaokružuje predstavljanje Funkcionalne muzičke pedagogije u Sloveniji. O svome oduševljenju Srećko Grušovnik⁸⁰⁹ piše u *Knjizi utisaka*:

„Te istine otvaraju široke horizonte u svim smjerovima, lome čvrsta i uska načela dosadanje muzičke pedagogije, lome konzervativne obrise dosadanjeg muzičkog školstva, mijenjaju

⁸⁰² BAŠIĆ, Elly (1960), *Osvrt Elly Bašić*, O. E. B., 19/14, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 4.

⁸⁰³ Usp. PLAVŠA, Dušan (1960), *Dopis uredniku časopisa Telegram*, O. E. B., 27/13, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 2.

⁸⁰⁴ Isto.

⁸⁰⁵ Isto.

⁸⁰⁶ Isto, 3.

⁸⁰⁷ PLAVŠA, Dušan (1960), *Pismo Elly Bašić*, O. E. B., 27/13, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

⁸⁰⁸ Isto.

⁸⁰⁹ Profesor Srednje muzičke škole i direktor novoosnovane muzičke škole po suvremenim principima iz Maribora.

kriterije itd., itd. I najvažnije: Funkcionalna metoda pokreće oduševljenje pedagoga i izvanredno ih aktivira, što je pri današnjem pomanjkanju oduševljenja kod pedagoškog rada izvanredno važno.“⁸¹⁰

Veliki prodor ideja Elly Bašić i uspjeh koji je postigla u glazbeno-pedagoškim krugovima na cijelom području bivše Jugoslavije, pa tako i u Sloveniji izazvao je i negativne reakcije onih koji su smatrali da je jedini pravi način glazbenog odgoja tradicionalan pristup. O tome saznajemo iz neobjavljenog članka upućenog uredniku *Telegrama* iz 1961. U njemu je sadržan afirmativan i objektivan tekst *Okrajnog odbora Društva glasbenih pedagoga* iz Maribora u kojem se, u ime članova društva, želi objektivno prikazati kvalitete korištenja Funkcionalne metode u nastavnoj praksi glazbe.⁸¹¹

Također iz pisma uvažene profesorice glazbe Birthe Trærup iz Ringsteda u Danskoj saznajemo da se o djelovanju Elly Bašić već 1960. znalo u glazbeno-pedagoškim krugovima u Danskoj.⁸¹² U periodu između 1963. do 1969. Birthe Trærup i Elly Bašić zajedno surađuju na etnomuzikološkom znanstveno-istraživačkom projektu o dječjem spontanom stvaralaštvu na Kosovu (Prizrenska Gora). Kroz njihovu korespondenciju iz 1978. saznajemo da su pripremale izdavanje zbirke brojalica kao rezultat dugogodišnjeg istraživanja. Također nalazimo podatke o terenskom radu i načinu kojim su usustavile kategorije ovog istraživanja (dječje brojalica, uspavanke, cupkalice...)⁸¹³

Godine 1960. Zora Drežančić,⁸¹⁴ suradnica Elly Bašić započinje paralelno s radom na glazbenoj školi Blagoje Bersa svoju glazbeno-pedagošku djelatnost u netom otvorenom *Centru za rehabilitaciju djece oštećena sluha SUVAG*. Primjenjujući Funkcionalnu metodu u radu s djecom oštećena sluha tijekom četiri godine kao vanjska suradnica postiže zavidne rezultate te

⁸¹⁰ GRUŠOVNIK, Srećko (1960), *Knjiga utisaka Seminara FM III*, O. E. B., 21/33, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 4.

⁸¹¹ Usp. OKRAJNI ODBOR DRUŠTVA GLASBENIH PEDAGOGOVA (1960), *Nekaj principielnih pripome i polemiki o Funkcionalnoj metodi*, O. E. B., 4/22, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

⁸¹² U pismu iz 1993. B. Trærup se prisjeća njihovog druženja (posebno proslave Božića kod Elly Bašić u Zagrebu 1960.) i kronologije događaja vezanih uz intenzivnu znanstveno-istraživačku djelatnost Elly Bašić. Usp. TRÆRUP, Birthe (1993), *Pismo Elly Bašić*, O. E. B., Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

⁸¹³ Usp. BAŠIĆ, Elly (1978), *Dopis Birthe Trærup*, O. E. B., 29/40, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. BAŠIĆ, Elly (1978), *Analiza poslanih zapisa dječjih brojalica*, O. E. B., 29/40, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. TRÆRUP, Birthe (1978), *Dopis Elly Bašić*, O. E. B., 29/40, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. TRÆRUP, Birthe (1978), *Zapisi brojalica Prizrenska Gora 1963.-1969.*, O. E. B., 29/40, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-33. Usp. TRÆRUP, Birthe (1972), *Sažetak rada 'Skakati Twist'*, O. E. B., 13/23, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

⁸¹⁴ U tom periodu Zora Drežančić, nastavljaajući suradnju s Elly Bašić, bavi se glazbeno-pedagoškim istraživanjima predškolske djece, a početkom 1960. uspostavlja suradnju s Institutom za pedagoška istraživanja u Francuskoj. Komparirajući tadašnja kretanja glazbene pedagogije u Francuskoj i u Jugoslaviji u svom radu iznosi sva suvremena glazbeno-pedagoška postignuća Elly Bašić. Usp. DREŽANČIĆ, Zorka (1960), "Pretškolsko dijete i muzika", u: *Društvo i vaspitanje*, broj 1, 1960., O. E. B., 9/6, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 20.

1964. dobiva status stalne zaposlenice.⁸¹⁵ Iz kazivanja Ljerke Krajtmajer saznajemo da je Elly Bašić bila vanjski suradnik SUVAG-a, što ona potvrđuje podatkom da ju je prilikom svakog dolaska u Zagreb Elly Bašić vodila u navedeni Centar kako bi prisustvovala radu Zore Drežančić s djecom oštećena sluha.⁸¹⁶ Jedan od razloga bilo je veliko znanje Ljerke Krajtmajer iz područja primijenjene muzikoterapije (završeni studij muzikoterapije u Beču) i činjenica da je poznavala postavke Funkcionalne muzičke pedagogije koje je kao nastavnik glasovira primjenjivala u Glazbenoj školi Slavonski Brod. Isto tako zahvaljujući poznavanju Funkcionalne muzičke pedagogije, a posebice primjenom Funkcionalne metode razvidno je da je Zora Drežančić na samom početku rada u Centru SUVAG (danas Poliklinika SUVAG) uvela i brojalicu kao metodičko sredstvo u rehabilitaciji djece s problemima sluha. Svi metodički postupci i primjene bile su uvedene u dogovoru s Elly Bašić koja je nadgledala njezin rad i zapisivala rezultate. Utemeljitelj, tadašnji ravnatelj te znanstveni i stručni voditelj SUVAG-a Petar Guberina implemetira u radu Centra svoj *verbotonalni sistem* (VTS) – originalnu, znanstvenu teoriju na području govorne komunikacije i elektroakustičkih aparata SUVAG konstruiranih prema verbotonalnim načelima.⁸¹⁷ U Ostavštini Elly Bašić nalazimo prilog *Elaborata o osnivanju Instituta za znanstvenu muzičku pedagogiju* iz 1956. u kojem su zapisana imena svih budućih suradnika Instituta. U popisu u kojem nalazimo imena njezinih aktualnih suradnika, osim glazbenika raznih struka nalazimo imena „znanstvenika i praktičara ostalih struka“.⁸¹⁸ Jedan od njih je i Petar Guberina kojeg Elly Bašić navodi kao stručnjaka iz područja književnosti i lingvistike. Kako u kasnijem razvoju VTS Guberina koristi brojalicu u usvajanju fonetskog sustava jer „takav ritam približava dijete oštećena sluha aktivnostima djece uredna sluha“,⁸¹⁹ razvidno je da se radi o njihovoj suradnji o kojoj osim pojedinačnih kazivanja Ljerke Krajtmajer nemamo dodatne podatke. O povezanosti VTS i FM bit će više riječi u poglavlju o FMP.

Godine 1961. u rujnu Zavod za školstvo Narodnog odbora grada Zagreba organizira novi seminar Funkcionalne metode, pod nazivom *Funkcionalna metoda u muzičkoj nastavi* kako bi se nastavnicima glazbenog odgoja na zagrebačkom području omogućilo upoznavanje

⁸¹⁵ Zora Drežančić na SUVAG-u radi do umirovljenja 1980. Usp. DULČIĆ, Adinda (2018), *SUVAG 2007. – 2017.*, Zagreb: Poliklinika SUVAG. Hrvatska verbotonalna udruga, 216.

⁸¹⁶ Usp. KRAJTMAJER, Ljerka (2020), *Razgovor s Ljerkom Krajtmajer* vodila Denis Vasilj u svibnju 2020.

⁸¹⁷ Usp. CRNKOVIĆ, Višnja, JURJEVIĆ GRKINIĆ; Ivanka (2010), “Riječ urednica”, u: *Govor i čovjek. Verbotonalni sistem*, Zagreb: ArTresor naklada, 5. Usp. POVIJAČ CEROVEC, Iva (2017), *Povezanost Petra Guberine i Elly Bašić u uporabi brojalica*, diplomski rad, Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Muzička akademija i Filozofski fakultet, 9.

⁸¹⁸ BAŠIĆ, Elly (1956), *Elaborat o osnivanju Instituta za znanstvenu muzičku pedagogiju*, O. E. B., 14/37, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1.

⁸¹⁹ Usp. GUBERINA, Petar (2010), “Fonetski ritmovi u verbotonalnom sistemu”, u: *Govor i čovjek. Verbotonalni sistem*, Višnja Crnković, Ivanka Jurjević Grkinić (ur.), Zagreb: ArTresor naklada, 326.

suvremenih koncepcija glazbene pedagogije.⁸²⁰ O velikom značenju ovog seminara govori posebna napomena na kraju službene obavijesti u kojoj se od direktora škola traži da za vrijeme njegovog održavanja u potpunosti oslobode nastavnike od rada u školi. U programu je navedeno trinaest principa Funkcionalne muzičke pedagogije koje će Elly Bašić obrađivati metodičkim postupcima kroz 15 dana trajanja seminara (od 20. veljače do 7. ožujka) od 9:30 – 13:00 i 17:00 – 18:30.⁸²¹

Zbog izuzetne važnosti metodičkih postupaka i principa koji pripadaju drugoj sintezi njezinog glazbeno-pedagoškog i znanstveno-istraživačkog rada, navodimo ih u cijelosti redosljedom kojim su se na seminaru obrađivali :

1. Pokret – djetetovo izražavanje
2. Likovni izraz muzičkog doživljaja
3. Muzika govora
4. Preko doživljaja do osvještavanja
5. Diktat – svjesno slušanje i reproduciranje
6. Pauza – doživljaj metrike i ritma
7. Stvaralačko u djetetu
8. Igra kao didaktičko sredstvo
9. Razvijanje djetetove osjetljivosti za lijepo
10. Problem kompleksnosti dječje ličnosti u vezi s problemima muzičkog odgoja
11. Osnovni principi Funkcionalne metode
12. Metodička razrada Funkcionalne metode
13. Principi reforme u muzičkoj nastavi primijenjeni u praksi.⁸²²

Uz stručno vodstvo Elly Bašić ovaj seminar je mnogobrojne glazbene pedagoge upoznao s metodom koja im je do tada bila nepoznata.⁸²³ Za one koji su već u praksi koristili tu metodu ovo je bila prilika da upotpune svoja znanja i iskustva. Posljednjeg dana predavanja u otvorenoj diskusiji, Elly Bašić je davala vrlo iscrpne i temeljite odgovore na pitanja onih koji nisu pobornici Funkcionalne metode. Ovom diskusijom se i realizirala osnovna uloga Zavoda za školstvo da „potpomaže inicijativu svih naprednih prosvjetnih radnika, pa i muzičkih pedagoga

⁸²⁰ Usp. BLAŽENČIĆ, Ante (1964), *Izjava o radu seminara Funkcionalne metode*, O. E. B., 21/39, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. POVIJAČ CEROVEC, Iva (2017), *Povezanost Petra Guberine i Elly Bašić u uporabi brojalica*, diplomski rad, Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Muzička akademija i Filozofski fakultet, 9.

⁸²¹ Usp. OBRADOVIĆ, Marija (1961), *Obavijest o seminaru Funkcionalne muzičke pedagogije*, O. E. B., 5/18, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-2.

⁸²² Isto, 1-2.

⁸²³ Usp. BAŠIĆ, Elly (1961), *Tekst izlaganja 'Funkcionalna metoda u muzičkoj nastavi'*, O. E. B., 13/40, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-15.

koji žele da unesu u naše škole suvremene koncepcije“.⁸²⁴ Tekst Ive Supek nam potvrđuje podatak o vrlo pozitivnom odnosu Zavoda za školstvo grada Zagreba prema Funkcionalnoj metodi. U obrazloženju rješenja od 5. prosinca 1961. kojim je imenovana za njihovog stalnog suradnika za muzički odgoj⁸²⁵ nalazimo podatak o tadašnjem prosvjetnom savjetniku Joži Požgaju koji ne poznaje dovoljno Funkcionalnu muzičku pedagogiju. Stoga Zavod želi da „inspektor u školama gdje muzički odgoj vode *funkcionalci* bude stručnjak *funkcionalac*“.⁸²⁶ Iako već devet godina službeno prihvaćena i odobrena od nadležnih prosvjetnih institucija, Funkcionalnoj metodi i dalje „nije dat dovoljan prostor“⁸²⁷ što potvrđuje E. Bašić u dopisu Savjetu za prosvjetu NRH.⁸²⁸ Ona traži da se u dopunskom studiju od 2 mjeseca, koji organizira Pedagoška akademija u Zagrebu u svrhu prekvalificiranja diplomiranih učenika srednjih muzičkih škola u status nastavnika, od „predviđenih 100 sati Metodike polovicu daje 'Funkcionalnoj metodi'“. U svom zahtjevu/protestu poziva se na zakonsku odredbu o slobodi izbora nastavnika metode koju će odabrati po svom osobnom uvjerenju.⁸²⁹

Iz dopisa koji upućuje Sekretarijatu općine Medveščak doznajemo da je Elly Bašić „u posljednjem trenutku bila obaviještena da se na *III. Seminaru Saveza muzičkih pedagoga* u Ljubljani „...preko 'zagrebačke grupe' – sprema – i opet – napadaj na moj rad i 'FM'“.⁸³⁰ Tražeći naknadno odobrenje troškova prisustvovanja seminaru koje je sama snosila, ukazuje i na važnost svog prisustva na istom (vidi Prilog 43). Iako se na ovom seminaru Elly Bašić nije prijavila kao *diskutant*, zadnjeg dana seminara sprema svoje izlaganje potaknuto raznorodnom tematikom predavača u kojoj svi ukazuju s jedne strane na veliki spektar sadržaja u glazbenom odgoju djeteta, a s druge strane na teškoće u pronalaženju načina kojima će ih ostvariti. U tekstu pripremljenom za izlaganje, vidimo da uz pregled i pohvalu dosadašnjih Saveznih seminara stvara priliku da najavi sudjelovanje glazbenih pedagoga – funkcionalaca iz Slovenije, Srbije, BiH i Hrvatske na sljedećem IV Saveznom seminaru sa željom „da praktično pokažemo, da mi,

⁸²⁴ BLAŽENČIĆ, Ante (1964), *Izjava o radu seminara Funkcionalne metode*, O. E. B., 21/39, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

⁸²⁵ Iva Supek navodi u tekstu svoju funkciju “kao suradnik Zavoda za školstvo, a zapravo kao pomoćni inspektor za funkcionalnu metodu.” Usp. SUPEK, Iva (1995), *Kako je nastajala Funkcionalna muzička škola u Zagrebu*, O. E. B., Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

⁸²⁶ Isto.

⁸²⁷ BAŠIĆ, Elly (1961), *Dopis Savjetu za prosvjetu NRH*, O. E. B., 13/13, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

⁸²⁸ Usp. Isto.

⁸²⁹ Usp. Isto.

⁸³⁰ BAŠIĆ, Elly (1961), *Dopis Sekretarijatu za prosvjetu NO općine Medveščak*, O. E. B., 11/15, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

u našim mnogogodišnjim traženjima i nastojanjima, radimo rad, koji se ne sastoji u slogovima, nego da se radi o muzici i o djeci!“⁸³¹

Kako vidimo iz napomene uz tekst, tadašnji predsjednik Saveza muzičkih pedagoga Jugoslavije Pavel Šivić nije dozvolio čitanje. Ovu konstataciju potvrđuje Bojana Dundjerski koja u članku časopisa *Muzika i škola* izražava žaljenje što autorica Funkcionalne metode Elly Bašić nije uzela riječ u stručnoj diskusiji.⁸³²

O onemogućavanju slobodnog djelovanja Elly Bašić u Muzičkoj školi „Pavao Markovac“⁸³³ govori Lucija Matković, tadašnja sekretarica Aktiva škole:

„Smatram apsurdnim, da se njezin ugled i njeno mjesto na našoj školi, nije definitivno riješilo – i da se njenom radu i njezinoj ličnosti još uvijek nije osigurao normalan, miran i nesmetan rad – ne samo zbog konačnog, pravilnog odnosa nas, naspram našem drugu – nego i zbog koristi same naše škole, i muzičkog školstva uopće.“⁸³⁴

Također iz teksta vrlo važnog dopisa političaru Peri Pirkeru,⁸³⁵ koji Elly Bašić šalje u studenom 1961. (vidi Prilog 44) zaključujemo kako su uvjeti za njezino djelovanje u Zagrebu postali vrlo teški zbog čega i prihvaća mjesto docentice na Muzičkoj akademiji u Sarajevu (o čemu će biti više govora u narednom poglavlju). O tome Bašić kazuje:

„Idem u Sarajevo! Pod ovim sramotnim uvjetima, u kojima živim u Zagrebu – ovo mi je ogromna moralna satisfakcija! Idem iz moga grada. Ovo smatram emigracijom, – i debaklom svih naših nastojanja, da u Zagrebu opstojim.“⁸³⁶

U spomenutom dijelu teksta u kojem Bašić govori o „našim nastojanjima“ možemo zaključiti da je u to vrijeme imala potporu u Peri Pirkeru kao važnoj osobi društveno-političke scene u Hrvatskoj. Dogovor o otvaranju nove škole koji je obavljen puno prije donošenja ove odluke i njezine realizacije potvrđujemo u nastavku teksta u kojem Bašić kazuje:

⁸³¹ BAŠIĆ, Elly (1961), *Izlaganje na III. seminaru Saveza muzičkih pedagoga Jugoslavije u Ljubljani*, O. E. B., 6/45, 33/39, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1.

⁸³² Usp. DUNDJERSKI, Bojana (1961), „Savjetovanje o metodama solfeggia u Jugoslaviji“, *Muzika i škola*, god. VI, broj 3-4-5, O. E. B., 4/39, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 42.

⁸³³ Nekad Gradska muzička škola.

⁸³⁴ MATKOVIĆ, Lucija (1961), *Dopis Upravnom odboru sindikalne podružnice Muzičke škole Pavao Markovac*, O. E. B., 17/36, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

⁸³⁵ PIRKER, Pero, hrvatski političar (1927. – 1972.). Bio je predsjednik Skupštine grada Zagreba i predsjednik Gradskoga komiteta SKH, a 1969. izabran je za sekretara Izvršnoga komiteta CK SKH. Sudionik je Hrvatskoga proljeća i blizak suradnik Mike Tripala i Šavke Dabčević-Kučar. Usp. *** [S. a.] PIRKER, Pero, u: *Hrvatska enciklopedija*, <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=48389> (preuzeto 20. 8. 2019.).

⁸³⁶ BAŠIĆ, Elly (1961), *Dopis Pirkeru*, O. E. B., 13/13, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 2.

„Ona kombinacija – da paralelno sa Sarajevom vodim i u Zagrebu školu po svojim koncepcijama – moguće je ipak provedivo!“⁸³⁷

Bez obzira na probleme na koje je nailazila na Gradskoj muzičkoj školi, Elly Bašić pokazuje veliku brigu i nastojanja da se nastavi kvalitetna i kontinuirana nastava po Funkcionalnoj metodi što doznajemo iz pisma kojeg upućuje Barbariću povodom njezinog odlaska iz GMŠ:

„Klase, koje treba održati, barem do kraja godinr, ne samo zbog 'Funkcionalne metode', nego – i te kako zbog **djece** – i njihovog razvoja u kontinuitetu.“⁸³⁸

Iz dopisa sarajevske Muzičke akademije vidimo da Elly Bašić dolazi u Sarajevo krajem prosinca 1961. kako bi „što prije nastupila na dužnost, jer uskoro završava zimski semestar“.⁸³⁹ Elly Bašić navodi u dopisu Muzičkoj akademiji kako dolazi 25. prosinca u Sarajevo te ispitu može održati već sljedeći dan. Službeno razrješenje dužnosti u Gradskoj muzičkoj školi dobiva 31. prosinca, ali joj direktor škole zbog specifičnih uvjeta odobrava dopust od 25. prosinca.⁸⁴⁰ Odlaskom s Gradske muzičke škole u Zagrebu ne prestaje njezina briga za učenike koje je ostavila u razredima koje drugi nastavnici preuzimaju.⁸⁴¹ U *Pismu drugu Barbariću* objašnjava događaje koji su prethodili njezinom odlasku i ukazuje na postojeću situaciju njezinih učenika u školi. Dajući smjernice kojima bi se trebala voditi nastava teorijskih predmeta po *Funkcionalnoj metodi* i ukazujući na veliki broj djece *funkcionalnih klasa* te obećanju koje je dala njihovim roditeljima E. Bašić govori:

„Ja sam roditeljima mojih učenika obećala, da ću se pobrinuti za njihovu djecu! Oni žele, spontano to žele, a da ih ja nisam za to ni pitala – da se 'Funkcionalna metoda' nastavlja u klasama njihove djece. Zar je 250 roditelja ništa – u zemlji, gdje svaki potrošač ima sva prava, da privredi postavlja svoje zahtjeve? Roditelji znadu što je to, djeca znadu što je to, – a Školski odbor i direktor – za volju nekog imaginarnog 'mira' – ne žele znati niti onda, kada to ruše!“⁸⁴²

U tekstu iz spomenutog pisma, Elly Bašić sažeto i jasno objašnjava razlog svog odlaska iz Hrvatske:

⁸³⁷ Isto.

⁸³⁸ BAŠIĆ, Elly (1962), *Pismo drugu Barbariću*, O. E. B., 6/11, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 4.

⁸³⁹ SIMIĆ, Mirko (1961), *Poziv Elly Bašić*, O. E. B., 19/37, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

⁸⁴⁰ Usp. BAŠIĆ, Elly (1961), *Dogovor o satnici*, O. E. B., 12/62, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

⁸⁴¹ Nakon odlaska Elly Bašić, nastavu u *funkcionalnim* razredima Gradske muzičke škole nastavlja Ulla Wolf. Odlaskom ove nastavnice iz Hrvatske (preseljenje u Njemačku) 1962. Funkcionalna muzička pedagogija privremeno nestaje iz prakse drugih glazbenih škola, ali se sve više širi u općeobrazovnim školama zahvaljujući novom nastavnom planu i programu po kojem je nastavniku omogućena sloboda izbora metode kojom će raditi. Usp. SUPEK, Ivana (1995), *Kako je nastajala glazbena škola Funkcionalne muzičke pedagogije: Prilog proučavanju*, Zagreb: Osobni arhiv Marije Valjalo, 5.

⁸⁴² BAŠIĆ, Elly (1962), *Pismo drugu Barbariću*, O. E. B., 6/11, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 3.

„Zar ne shvaćaju da je to historijska blamaža – da se jedan pedagoški put – koji je izborio sve svoje ideje u Reformi, da se jedan rad, koji je ovdje tekao u kontinuitetu kroz 33 godine (16 g. Beethovenove škole, i u nastavku, do danas u 'Pavla Markovca'), rad, koji je, jer je bio takav – odavle, iz iste škole, po drugim jugoslavenskim pedagogima presađivan u sve naše republike – da se sve ovo ruši jednom jedinom neodgovornom administrativnom gestom! Zar to ne mora demoralizirati svakoga?“⁸⁴³

2. 3. 1. Druga sinteza glazbeno-pedagoškog i znanstveno-istraživačkog rada Elly Bašić – istraživanje i znanstveno verificiranje

Prestankom rada u Gradskoj muzičkoj školi u Zagrebu završava druga faza djelovanja Elly Bašić (1945. – 1961.) koja je uz nastavak glazbeno-pedagoškog rada obilježena bogatom znanstveno-istraživačkom i stručnom djelatnošću. U njoj svoja glazbeno-pedagoška istraživanja podiže na znanstvenu razinu koja rezultira stvaranjem definiranih smjernica *Funkcionalne muzičke pedagogije* (FMP). Oblikovanje svojih novih glazbeno-pedagoških spoznaja i postupaka u cjelovitu *Funkcionalnu metodu* prvi put javno prikazuje **1952.** kada postaje službeno prihvaćena i verificirana od strane Savjeta prosvjete Hrvatske te službenih prosvjetnih institucija svih republika bivše Jugoslavije.

Elly Bašić u ovoj fazi svoju glazbeno-pedagošku djelatnost i kreiranje *Funkcionalne muzičke pedagogije* javno predstavlja dajući joj znanstveni i akademski dignitet zahvaljujući novim iskustvima i spoznajama u nastavnoj i stručnoj praksi od kojih navodimo najznačajnija:

- **Rad na institucijama visokog školstva:** Muzičkoj akademiji u Zagrebu, Akademiji kazališne umjetnosti u Zagrebu i Muzičkoj akademiji u Sarajevu, gdje Elly Bašić otvara novu mogućnost daljnjih provjera svojih ideja i novih suradnji na široj razini umjetničkog odgoja kojima upotpunjuje razvojnu vertikalu svoje glazbene pedagogije (od predškolske dobi do visokoškolskog obrazovanja).
- **Osnivanje stručnih vijeća** kao oblika usavršavanja nastavnika u nastavnoj praksi različitih glazbenih disciplina.
- **Sudjelovanje u reformi muzičkog školstva** kroz koju unosi principe svojih glazbeno-pedagoških postavki u nastavne planove i programe glazbenog odgoja i obrazovanja osnovnih škola, od kojih se ističe odgojna uloga glazbe kojom djeca postaju aktivni

⁸⁴³ Isto.

sudionici glazbenog života sredine u kojoj žive čime se ostvaruje i njezina primarna zadaća.

- **Otvaranje eksperimentalnih razreda Funkcionalne metode** u Hrvatskoj i u drugim republikama Jugoslavije čiji rezultati rada potvrđuju uspješnost njezine primjene.
- **Predstavljanje Funkcionalne metode i rezultata rada** široj javnosti i upoznavanje glazbenih pedagoga s postavkama Funkcionalne muzičke pedagogije te njihova edukacija u okviru stručnih seminara.
- **Kreiranje prve interdisciplinarne glazbeno-pedagoške i znanstveno-dokumentarne izložbe 'Muzički izraz djeteta'** koja postiže međunarodni uspjeh i pozicionira Elly Bašić u vrh glazbeno-pedagoške javnosti te predstavlja Postavke FMP.
- **Izlazak prvog udžbenika Funkcionalne muzičke pedagogije *Sedam nota sto divota*.**

Nastavljajući razvijati sve temeljne principe glazbeno-pedagoškog djelovanja koje smo iznijeli u *Prvoj sintezi* njezina pedagoško-istraživačkog rada, Elly Bašić u periodu od 1945. do 1961. znanstveno-stručno istupa u javnosti s rezultatima svojih istraživanja. U ovoj fazi istraživanja su usmjerena na *Solfeggio*, koji zahvaljujući njezinim nastojanjima i sudjelovanju u reformi muzičkog školstva postaje osnovni i obavezni predmet svake vrste i razine glazbenog i umjetničkog odgoja i obrazovanja. koje se i danas provodi. Kako navodi S. Kazić:

„Solfeggio je osnovna oblast u muzičkoj edukaciji putem koje se odgaja/obrazuje muzičko/muzikalno mišljenje.“⁸⁴⁴

Kao glazbeni pedagog, ona prepoznaje važnost i mogućnost njegove šire primjene. Zahvaljujući njezinim znanstvenim radovima i implementaciji njihovih rezultata u praksi glazbenog školstva, Elly Bašić zauzima mjesto važnog sudionika razvojnog procesa u kojem *Solfeggio* od elementarne glazbene naobrazbe postaje znanstveno-stručno utemeljena oblast, koja postaje predmet izučavanja sistematske i primijenjene muzikologije kod nas i šire.⁸⁴⁵ Elly Bašić u ovoj fazi djelovanja postavlja vrlo jasne ciljeve i zadatke čime se ovom predmetu daje sasvim novo značenje i mjesto u nastavnim programima glazbenog odgoja i obrazovanja. Uz glazbeno opismenjavanje koje uključuje razvijanje sposobnosti za samostalno tumačenje notnog teksta, za njegovo razumijevanje, zapisivanje i izvođenje, važan cilj *Solfeggia* postaje razvoj sposobnosti i vještina i navika za razumijevanje ili izvođenje glazbe te razvoj muzikalne,

⁸⁴⁴ KAZIĆ, Senad (2013), *Solfeggio: historija i praksa*, Sarajevo: Muzička akademija u Sarajevu. Institut za muzikologiju, 14.

⁸⁴⁵ Usp. Isto, 15. Usp. ČAVLOVIĆ, Ivan (2012), *Uvod u muzikologiju i metodologiju naučno-istraživačkog rada*, Sarajevo: Muzička akademija. Muzikološko društvo FBiH, 24.

senzibilne i kreativne osobnosti.⁸⁴⁶ Iz navedenih ciljeva proizlaze zadaci koji mogu biti funkcionalno-praktične, kognitivne i odgojne prirode.⁸⁴⁷ Integrirajući neke elemente iz dviju do tada različitih glazbenih disciplina (*Solfeggia* – nastavnog predmeta muzičkih škola i *Muzičkog odgoja* – nastavnog predmeta općeobrazovnih osnovnih škola), dolazi do novih spoznaja o mogućnosti objedinjavanja njihovih glazbenih i metodičkih principa kroz *Funkcionalnu metodu* – nukleusa *Funkcionalne muzičke pedagogije*.

Kako i u prvoj fazi svoga djelovanja tako i u drugoj fazi Elly Bašić tijekom šesnaest godina podliježe znanstveno-stručnoj i javnoj procjeni glazbeno-pedagoške javnosti i nadležnih institucija. Za razliku od prve faze, u kojoj se otpor prema njenom suvremenom pristupu zadržao na vrlo malom krugu glazbenih pedagoga, u ovoj fazi dolazi do podijeljenosti u glazbeno-pedagoškim krugovima koji joj onemogućavaju potpuno slobodan i nesmetan rad. Unatoč problemima s kojima se susreće, razdoblje djelovanja na Gradskoj muzičkoj školi u Zagrebu obilježeno je daljnjim ispitivanjima, provjeravanjima, eksperimentalnim i znanstveno-stručnim istraživanjima u kojima oblikuje svoje glazbeno-pedagoške spoznaje i postupke u postavke *Funkcionalne muzičke pedagogije*.

Detaljnom analizom i uvidom u arhivsku građu iz ove faze, potvrđuje se da je druga sinteza proizašla iz sukcesivnog djelovanja Elly Bašić u kojem četiri postavljene *principijelne napomene* iz prve sinteze, znanstveno-istraživačkim i glazbeno-pedagoškim radom modulira u vrlo određene glazbeno-pedagoške smjernice integrirane u znanstvena postignuća koja navodimo kronološkim redoslijedom:

1. Funkcionalna metoda – javno predstavljanje, znanstveno-stručna obrana i službeno prihvaćanje

Nastavno na prvu *principijelnu napomenu* kojom uspostavlja ravnopravan odnos teorijskih predmeta i instrumentalne nastave koji i danas postoji kao usvojeni princip nastave u glazbenim školama, Elly Bašić u ovoj fazi usmjerava svoj znanstveno-stručni rad prema *Solfeggiu* kao glazbenoj disciplini svih oblika glazbenog odgoja i obrazovanja i kao nastavnom predmetu svih glazbenih programa u sustavu osnovnog, srednjoškolskog i visokoškolskog obrazovanja. Nakon dugogodišnje prakse i znanstvenih članaka u kojima daje uvid i analizu postojećih metoda u nastavi glazbe kojima se glazbeni pedagozi tog vremena koriste, izrađuje *Elaborat*

⁸⁴⁶ Usp. KAZIĆ, Senad (2013), *Solfeggio: historija i praksa*, Sarajevo: Muzička akademija u Sarajevu. Institut za muzikologiju, 16.

⁸⁴⁷ Usp. VASILJEVIĆ, Zorislava (1991), *Metodika nastave solfeđa I*, Beograd: Univerzitet umetnosti, 4.

Funkcionalna metoda kao osnovni princip muzičke nastave, njena naučno-teoretska argumentacija i svrha u kojem predstavlja svoju metodu nastave *Solfeggia* rađenu po principima suvremene pedagogije. Funkcionalna metoda nije samo jedna osnova glazbene teorije, ona kao temelj Funkcionalne muzičke pedagogije predstavlja vraćanje pravilima glazbe i glazbenog izričaja svakog pojedinca. Nakon predaje *Elaborata* Savjetu za prosvjetu, nauku i kulturu NR Hrvatske, Elly Bašić ostvaruje mogućnost javnog predstavljanja metode i edukacije zainteresiranog nastavničkog kadra, a zatim i službeno odobrenje nadležnih institucija u Hrvatskoj i u republikama bivše Jugoslavije. Od tada pa do danas *Funkcionalna metoda* postaje službena metoda u praksi glazbenog školstva u Hrvatskoj i BiH. Službenom verifikacijom Funkcionalne metode omogućeno je osnivanje eksperimentalnih razreda u glazbenim školama čime je Elly Bašić omogućena kontinuirana analiza i provjera njezine primjene u nastavnoj praksi te komparacije rezultata s razredima u kojima se nastava glazbe provodila po uobičajenim metodama.

2. Izložba 'Muzički izraz djeteta' – prva interdisciplinarna glazbeno-pedagoška i znanstveno-dokumentarna izložba i predstavljanje postavki FMP

Svoja nastojanja, potvrđena u drugoj *principijelnoj napomeni* prve sinteze djelovanja da se svakom djetetu u razredu omogući individualni razvoj prema njegovim sposobnostima, a ujedno srednji rezultat podigne iznad uobičajene razine, Elly Bašić i dalje provodi i modificira u nastavnoj praksi. Zahvaljujući suradnji sa stručnjacima iz različitih područja te uključujući nove spoznaje iz područja dječje psihologije, započinje istraživanja dječjeg stvaralaštva. Koristeći likovni doživljaj glazbe kao novi element u nastavnom procesu i istraživanjima te brojalice kao spontani oblik dječjeg glazbenog stvaralaštva⁸⁴⁸ započinje novi, interdisciplinarni pristup nastavi glazbe koji kasnije postaje temeljni princip Funkcionalne muzičke pedagogije. Izložbom *Muzički izraz djeteta* predstavlja rezultate svojih istraživanja koje dokumentira likovnim eksponatima djece te uz prikaz njihovog praktičnog rada pokazuje temeljne smjernice Funkcionalne muzičke pedagogije. Ukazujući na velike mogućnosti glazbenog i umjetničkog odgoja djeteta, Elly Bašić kroz Izložbu prikazuje put kojim je, uz svoje suradnike nastojala formirati suvremena pedagoška načela kojima pridonosi „glazbenom i općekulturnom razvoju

⁸⁴⁸ Prisutnost brojalice pokazatelj je njezinog razmišljanja o dječjem folkloru koje će tijekom godina prerasti u opsežno etnomuzikološko istraživanje. O tome vidi više u: VASILJ, Denis (2015), „Elly Bašić – žena i djelo“, *Ellymanija*, br. 5., Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić, 16-23.

djeteta – budućeg učesnika u kulturnom životu i stvaranju⁸⁴⁹ s posebnim osvrtom na potrebu znanstvene i praktične suradnje svih struka (psihologa, pedagoga, liječnika, sociologa, lingvisti i dr.) u svrhu napretka i potpunog humaniziranja djeteta.⁸⁵⁰ Moralni i etički zadatak traženja novih putova u glazbenoj pedagogiji nalazimo u tri postavke od kojih Elly Bašić nikada nije odstupila:

1. „Mi vjerujemo svakom djetetu.
2. Maknimo mu strah od neuspjeha.
3. Očuvajmo njegovo dostojanstvo i odgojimo u budućem čovjeku slobodnu, stabilnu i neagresivnu ličnost.“⁸⁵¹

Nasuprot sličnim traženjima dječjeg likovnog i književnog izraza na našem području i u svijetu, dječje glazbeno izražavanje „zainteresiralo je svjetsku kulturu tek znatno kasnije, to jest nakon ove pojave kod nas“.⁸⁵² Dotadašnjem stavu glazbenih pedagoga o fenomenu dječjeg glazbenog izražavanja (što je i postao i cilj) kao razvijanja djetetove izvođačke sposobnosti, Elly Bašić kroz ovu Izložbu postavlja novi cilj u kojem *djetetovo glazbeno stvaranje* postaje *stvaralačko djelo* koji se „uz istraživalački Pokret dječje muzikalne kreativnosti, autentično rodio u našoj zemlji.“⁸⁵³

Nakon dvanaest godina izlazi (u svojoj trećoj verziji) prvi udžbenik s postavkama Funkcionalne metode *Sedam nota sto divota* koji ukazuje na jasan pedagoški i metodički stav autorice o glazbenom odgoju i obrazovanju djeteta: kroz nastavu glazbe odgajati cjelovitu ličnost u djetetu prilagođavajući sadržaj razvojnoj fazi djeteta i uz poticanje i razvijanje stvaralačkog izražavanja senzibilizirati dijete za estetski doživljaj u kojem glazba ne smije biti isključivo znanje nego i potreba. Na temeljnoj spoznaji da je dijete cjelovito biće sa svim svojim potencijalnim cjelovitim izražajnim sposobnostima koje treba razvijati poštujući njegov svijet, Elly Bašić otvara i novu perspektivu glazbenog pedagoga kojem želi omogućiti da se u svome radu u razredu posveti *razvijanju latentne ljubavi prema glazbi* kao primarnom pozivu postavljajući nove zadatke kojima želi izbjeći dotadašnju tehniku i rutinu prenošenja glazbenog izraza.

Jedinstvenost ovog udžbenika u njegovoj je dvostrukoj primjeni u kojoj s jedne strane kao udžbenik doživljajem i intelektualnim aktiviranjem potiče kod djeteta njegov interes za metodičke jedinice i pruža mogućnost tehničkog ovladavanja sadržajem, a s druge strane kao

⁸⁴⁹ BAŠIĆ, Elly [S. a.], *Svrha Izložbe*, O. E. B., 4/16, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1.

⁸⁵⁰ Usp. Isto.

⁸⁵¹ BAŠIĆ, Elly (1985), *Izveštaj – kolovoz, rujna 1985.*, O. E. B., 1/43, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 2.

⁸⁵² BAŠIĆ, Elly (1980), *Uvodno obrazloženje Projekta Izložbe 'Muzički izraz djeteta II'*, O. E. B., 21/46, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1.

⁸⁵³ Isto.

priručnik za nastavnika koji omogućava kroz interpretaciju sadržaja sigurnost njegova prenošenja u nastavi.⁸⁵⁴ Postavljajući za cilj razvoj spontanog dječjeg izražavanja koje treba harmonično ugrađivati u procese glazbenog obrazovanja, ovaj udžbenik se ne ograničava samo na korištenje u nastavi glazbenih škola. Mogućnost njegove primjene u nastavi općeobrazovnih osnovnih škola daje mu dimenziju funkcionalnosti koja odgovara integralnom tretiranju funkcionalnosti u njezinoj metodi – nasuprot djelomičnom i nedosljednom provođenju principa u nekim drugim metodama.⁸⁵⁵

3. Ideje Izložbe 'Muzički izraz djeteta' kao smjernice FMP postaju sastavni dio Nastavnog plana i programa glazbenog obrazovanja u novoj reformi školstva

Kao što i u trećoj *principijelnoj napomeni* prve sinteze Elly Bašić podiže razinu teorijskih predmeta, posebno *Solfeggia* kao centralnog predmeta dajući mu za cilj kreativnost kao formu samostalnog i glazbenog izražavanja koji više nije isključivo u službi nastave instrumenta, tako ga i u drugoj sintezi njezina djelovanja nastavlja pozicionirati kao neizostavni predmet svake vrste glazbene naobrazbe. Dok je u glazbenoj školi *Solfeggio* obavezan predmet uz odabrani instrument, u nastavi glazbenog odgoja pri osnovnim općeobrazovnim školama on postaje jedna od komponenata rada s djecom koju treba upotpuniti s pjevanjem dječjih pjesmica „po sluhu“ kojima se omogućava doživljaj bogatijih zvukovnih kombinacija.⁸⁵⁶ Kao aktivna sudionica reforme glazbenog školstva, Elly Bašić implementira u ciljeve i zadatke nastave glazbe sve svoje glazbeno-pedagoške postavke prikazane na Izložbi 'Muzički izraz djeteta', a provjerene u dotadašnjoj nastavnoj praksi. Ističemo sljedeće ciljeve nastave glazbe u osnovnoj općeobrazovnoj školi koji postaju sveopće prihvaćeni principi glazbenog školstva općenito:

- razvijanje kod učenika ljubavi i potrebe za glazbom
- učeniku omogućiti osnovni glazbeni odgoj i obrazovanje kako bi po završetku škole postali aktivni sudionici glazbenog života sredine u kojoj žive; osposobiti ih da s razumijevanjem i interesom prate i pomažu glazbeni život i da se u okviru svojih glazbenih sposobnosti i interesa uključe u različite institucije glazbenog djelovanja.

⁸⁵⁴ Usp. BAŠIĆ, Elly (1953), *Predgovor iz Početnice za solfeggio*, O. E. B., 32/7, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

⁸⁵⁵ Usp. BAŠIĆ, Elly (1953), „Moje primjedbe na 'opažanja prof. Požgaja prigodom seminara Funkcionalne metode“, *Muzičke novosti*, god. 1., broj 6., Zagreb: Muzička naklada, 4.

⁸⁵⁶ Usp. FERVIĆ, Selma (1963), *Uvodna predavanja Meodike muzičke nastave I*, O. E.B., 9/36, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 11.

U ostvarivanju ciljeva, uz postojeće zadatke koji se odnose na glazbeno opismenjavanje, Elly Bašić uvodi *Solfeggio* kao jednu od komponenata glazbene nastave i neke specifičnosti od kojih navodimo najznačajnije:

- glazbom odgajati muzikalnost i sklonost glazbi
- poticati i razvijati stvaralaštvo kod učenika
- razvijati glazbeni ukus učenika i kritičko zapažanje
- slušanjem glazbenih djela upoznavati učenika s glazbenim oblicima i stilovima glazbenog stvaralaštva zemlje u kojoj žive i drugih zemalja
- odgajati glas i osposobiti učenika za muziciranje na instrumentu
- uvođenje stvaralaštva u nastavu.

Stvarajući novi pedagoški pristup u nastavi glazbe i uvodeći njegove postavke kroz postavljene ciljeve i zadatke u sustav glazbenog školstva osnovnih škola, Elly Bašić ostvaruje svoju viziju funkcionalnosti glazbene pedagogije u korist razvoja kulture društva u kojoj se ona odvija. Tako uspostavlja kompleksan glazbeni odgoj, obrazovanje i razvoj šire baze budućih sudionika glazbenog života sredine u kojoj žive: profesionalnih glazbenika, glazbenih amatera i ostalih sudionika.

4. Implementacija postavki FMP na visokoškolskoj i znanstvenoj razini

U bogatom znanstveno-stručnom radu čiji je krajnji cilj stvaranje cjelovite glazbene pedagogije – *Funkcionalne muzičke pedagogije* (FMP) pratimo istraživanja Elly Bašić kroz tri različita područja: područje sinkretičke prakse i teorije glazbenog odgoja (kojim se bavila od osnutka Muzičke škole „Beethoven“), područje muzikoterapije i etnomuzikologije. Cjelokupni glazbeno-pedagoški rad na različitim razinama Elly Bašić koristi kao teorijski okvir svojih istraživanja provedenih: u nastavnoj praksi Gradske muzičke škole i pripadajućih eksperimentalnih razreda (unutar škole, ali i u drugim školama), u institucijama visokoškolskog umjetničkog obrazovanja, na raznim *terenima*⁸⁵⁷ i u različitim medicinskim ustanovama: psihijatrijskim bolnicama, dječjim bolnicama i domovima siročadi.

Početkom djelovanja na Muzičkoj akademiji u Sarajevu Elly Bašić započinje proces implementacije postavki FMP kroz kreiranje i realizaciju kolegija *Metodike muzičke nastave* u kojem integrira sve njezine postavke i principe Funkcionalne metode. Iako već prihvaćena i

⁸⁵⁷ Termin *teren* odnosi se na ciljana etnomuzikološka istraživanja određenih područja, ali i na sva ostala mjesta na kojima je Elly Bašić uočavala dječje aktivnosti spontanog stvaralaštva na području bivše Jugoslavije i u inozemstvu.

službeno potvrđena, Funkcionalna metoda do tada obuhvaća razinu predškolskog i osnovnoškolskog obrazovanja. U periodu od 1959. do 1961. ona na akademskoj razini, kroz kolegij *Metodika muzičke nastave* prezentira dostignuća Funkcionalne metode te zahvaljujući radu s drugom vrstom populacije uspijeva u BiH „odgojiti“ određen broj inovativnih pedagoga na veliko zadovoljstvo njihovih prosvjetnih vlasti⁸⁵⁸ koji dalje nastavljaju razvijati ovu suvremenu metodu u nastavi *Solfeggia*. Takvim postupcima Elly Bašić stvara novi teorijski okvir u sustavu nastave glazbe i poučavanju pojedinog nastavnog predmeta kroz *metodiku* koju već dugi niz godina promatra kao znanstvenu disciplinu.⁸⁵⁹

U svojoj drugoj fazi djelovanja, Elly Bašić svoje glazbeno-pedagoško i odgojno promišljanje i nadalje istražuje i eksperimentira kako bi naznačila strategiju svoga djelovanja što potiče na osobni i zajednički rast svih sudionika glazbeno-nastavnog procesa. Ona ne nudi samo spoznaje i ideje nego norme i konkretne metode djelovanja kako bi one postale relevantne u praksi.⁸⁶⁰ Uz sustavnu analizu pojedinih bitnih sastavnica glazbene pedagogije i njihove srodnosti, Elly Bašić budno prati intelektualno djelovanje i ljudsko ponašanje svojih suradnika/istraživača, odgajatelja i odgajanika.⁸⁶¹ Prikupljajući, organizirajući i klasificirajući uočeno dovodi do pouzdanih formulacija svoje hipoteze.⁸⁶²

U nastojanju da dođe do znanstvenih rezultata na osnovi sveobuhvatne analize i unapređujući glazbeno-pedagoške smjernice druge sinteze djelovanja, Elly Bašić nastavlja svoje glazbeno-pedagoško djelovanje na Muzičkoj akademiji u Sarajevu te započinje s aktivnostima vezanim za otvaranje nove suvremene glazbene škole u Zagrebu koja će raditi po njezinoj koncepciji – *Funkcionalne muzičke škole*, a paralelno s time pratit ćemo i nastavak njezinog bogatog znanstveno-istraživačkog rada kojim se bavila gotovo do kraja svojega života.

⁸⁵⁸ Usp. BAŠIĆ, Elly (1964), *Osvrt na izvještaj prosvj. savjetnika J. Popovačkog o Seminaru 'Funkc. metode'*, O. E. B., 15/13, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

⁸⁵⁹ Usp. ŠULENTIĆ BEGIĆ, Jasna BEGIĆ, Amir (2017), „Stjecanje metodičke kompetencije studenata glazbene pedagogije“, u: *2. međunarodni znanstveni i umjetnički simpozij o pedagogiji u umjetnosti – Komunikacija i interakcija umjetnosti i pedagogije*, Tihana Škojo (ur.), Osijek: Umjetnička akademija u Osijeku, 99.

⁸⁶⁰ Usp. PRANJIĆ, Marko (2001), *Pedagogija*, Zagreb: Hrvatski studiji Sveučilišta u Zagrebu, 213.

⁸⁶¹ Usp. Isto.

⁸⁶² Usp. Isto.

2. 4. Muzička akademija u Sarajevu i Funkcionalna muzička škola u Zagrebu – institucije implementacije FMP (1961. – 1978.)

Nakon tri godine njezina uspješnog nastavnog djelovanja na Muzičkoj akademiji u Sarajevu⁸⁶³ i velikog uspjeha u glazbeno-pedagoškom i znanstveno-istraživačkom djelovanju, tadašnji rektor Muzičke akademije u Sarajevu Miroslav Špiler stvara uvjete za otvaranje stalnog radnog mjesta za nastavnika *Metodike muzičke nastave* koje je bilo predviđeno za Elly Bašić. U isto vrijeme Muzička akademija traži potencijalnog nastavnika *Solfeggia*, osnovnog i jednoga od najvažnijih predmeta glazbeno-akademskeg curriculumuma.⁸⁶⁴ Savjet Muzičke akademije u rujnu 1961. objavljuje natječaj za nastavnike i suradnike na Muzičkoj akademiji⁸⁶⁵ od kojih je jedan za *Intonaciju*⁸⁶⁶ i jedan za *Metodiku muzičke nastave*.⁸⁶⁷ U natječajnoj dokumentaciji koju Elly Bašić šalje Muzičkoj akademiji 15. rujna (istog dana kada je natječaj objavljen), pomutnjom je izostao citirani prilog *Štampa o mojem radu* koji ona naknadno šalje uz molbu da se pridoda poslanoj dokumentaciji.⁸⁶⁸

U dopisu Muzičke akademije (25. 11. 1961.) i *Rješenju o mjesečnoj plaći* (10. 1. 1962.) vidimo da je prihvaćena kandidatura Elly Bašić te je primljena na mjesto docentice za *Metodiku muzičke nastave*, ali i preuzimanje predmeta *Intonacija*⁸⁶⁹ (vidi Prilog 45). Kao što se vidi u dopisu kojim Mirko Simić, sekretar Muzičke akademije moli Elly Bašić da što prije stupi na dužnost, njezina nastava na akademiji nije imala nikakav prekid u vrijeme izlaska natječaja i

⁸⁶³ Usp. BRAJOMIR, Zora (1961), *Izveštaj o ocjenama studenata Metodike*, O. E. B., 10/35, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

⁸⁶⁴ Usp. KAZIĆ, Senad (2014), "Doprinos i značaj Elly Bašić u razvoju muzičke pedagogije i etnomuzikologije", u: *Proslava 110 godina rođenja prve bosanskohercegovačke etnokoreologinje Jelene Dopuđe*, Jasmina Talam, Karača Beljak (ur.), Sarajevo: Univerzitet u Sarajevu, Muzička akademija, Muzikološko društvo FBiH, UTCM Nacionalni komitete Bosne i Hercegovine, 135.

⁸⁶⁵ *** (1961), *Konkurs za nastavnike i saradnike*, O. E. B., 5/38, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

⁸⁶⁶ *Intonacija* je tada bio službeni naziv teorijskog predmeta *Solfeggio* na Muzičkoj akademiji u Sarajevu. O promjeni naziva 1963. u *Solfeggio* nalazimo podatak u Kazićevu radu. Iako različitog naziva potvrđujemo da se radi o predmetu istog sadržaja. Usp. KAZIĆ, Senad (2013), *Solfeggio: historija i praksa*, Sarajevo: Muzička akademija u Sarajevu. Institut za muzikologiju, 92.

⁸⁶⁷ *** (1961), *Konkurs za nastavnike i saradnike*, O. E. B., 5/38, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

⁸⁶⁸ Usp. BAŠIĆ, Elly (1961), *Prijava za mjesto stalnog nastavnika*, O. E. B., 2/11, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. BAŠIĆ, Elly (1961), *Dodatak natječajnoj dokumentaciji*, O. E. B., 5/38, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

⁸⁶⁹ Usp. *** (1962), *Rješenju o mjesečnoj plaći*, O. E. B., 9/25, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. ŠPILER, Miroslav (1961), *Dopis o izboru Elly Bašić u zvanje docenta*, O. E. B., 11/15, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. SIMIĆ, Mirko (1962), *Raspored Elly Bašić*, O. E. B., 19/37, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. BAŠIĆ, Elly [S. a.], *Diplomirani studenti Teoretsko-nastavnčkog ostsjeka Muzičke akademije u Sarajevu*, O. E. B., 4/8, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1. Usp. BAŠIĆ, Elly (1985), *Funkcionalna muzička pedagogija – afirmacija i uspjesi*, O. E. B., 1/43, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 7. Usp. KAZIĆ, Senad (2013), *Solfeggio: historija i praksa*, Sarajevo: Muzička akademija u Sarajevu. Institut za muzikologiju, 92.

kandidature, što nam potvrđuje činjenicu da je natječaj ipak bio predviđen za nju.⁸⁷⁰ Iz dopisa u kojem obavještava rektora akademije Miroslava Špilera o svojoj prijavi, vidimo da se njezin dolazak u Sarajevu odvija u vremenu strukturalnih promjena na toj Muzičkoj akademiji. Kako E. Bašić piše:

„Mnogo me raduje perspektiva rada na Akademiji, na kojoj se ove tri godine osjećam u jednoj radnoj atmosferi, koja ispunja optimizmom i oduševljenjem, naročito u skoroj budućnosti, kada se stvaraju mogućnosti 'prvostepenog studija' – gdje „Metodika“ mora mnogo da učini.“⁸⁷¹

Dolazak i djelovanje Elly Bašić na Muzičkoj akademiji u Sarajevu odvija se u vremenu njezinog najintenzivnijeg znanstveno-istraživačkog i glazbeno-pedagoškog djelovanja, „što je cjelokupnim nastojanjima dalo akademski dignitet i mogućnost provjere ideja u radu sa drugom vrstom populacije“.⁸⁷² Njezinim dolaskom znanstveno-istraživački rad, koji se odvijao isključivo u okviru Odsjeka za muzikologiju,⁸⁷³ započeo je i na Teoretsko-pedagoškom odsjeku akademije.⁸⁷⁴ Godine 1963. Elly Bašić preuzima funkciju pročelnice Odsjeka za Muzičku teoriju⁸⁷⁵ što potvrđuje rješenje koje donosi Uprava Muzičke akademije.⁸⁷⁶ Sve do umirovljenja 1973.⁸⁷⁷ uz kolegije *Metodika muzičke nastave*, *Intonacija* i *Teorija muzike* Elly Bašić predaje *Historiju muzičke pedagogije*, predmet koji se reformom nastavnih kurikula 1974. ukida.⁸⁷⁸

⁸⁷⁰ Usp. SIMIĆ, Mirko (1961), *Poziv Elly Bašić*, O. E. B., 19/37, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. BAŠIĆ, Elly (1984), *Stručno predavanje Elly Bašić za nastavnike* održano u Funkcionalnoj muzičkoj školi u Zagrebu u ožujku 1984.

⁸⁷¹ BAŠIĆ, Elly (1961), *Dopis Miroslavu Špileru*, O. E. B., 5/38, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

⁸⁷² KAZIĆ, Senad (2013), *Solfeggio: historija i praksa*, Sarajevo: Muzička akademija u Sarajevu. Institut za muzikologiju, 81.

⁸⁷³ Do tada su se znanstvenim radom na Muzičkim akademijama bavili isključivo muzikolozi, tj. muzikološki odjel/odsjek.

⁸⁷⁴ Usp. *** (2006), „Naučno-istraživačka i izdavačka djelatnost“, u: *50 godina Muzičke akademije u Sarajevu*, Vinko Krajtmajer i Ivan Čavlović (ur.), Sarajevo: Muzička akademija u Sarajevu, 124.

⁸⁷⁵ U službenom rješenju o promicanju Elly Bašić iz 1963. nalazimo drugi naziv Teoretsko-pedagoškog odsjeka – *Odsjek za Muzičku teoriju*. Usp. BLUM, Matusija (1963), *Rješenje o promicanju Elly Bašić*, O. E. B., 5/38, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. BAŠIĆ, Elly (1969), *Prijedlog za proučavanje programa Harmonije i Kontrapunkta Republičkom prosvjetno-pedagoškom zavodu Sarajevo*, O. E. B., 16/15, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1. Usp. MIROŠEVIĆ, Josip (1974), *Dokument Udruženja funkcionalaca Jugoslavije* kojim se predlaže Republičkom Savjetu za prosvjetu i kulturu Hrvatske Republičkog fonda „Ivan Filipović“ u Zagrebu Elly Bašić za nagradu za životno djelo. O. E. B., 33/44, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

⁸⁷⁶ Usp. BLUM, Matusija (1963), *Rješenje o promicanju Elly Bašić*, O. E. B., 5/38, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. BAŠIĆ, Elly (1985), *Funkcionalna muzička pedagogija – afirmacije i uspjesi 1954. – 1985.*, O. E. B., 1/43, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 7.

⁸⁷⁷ Cijelo vrijeme djelovanja u Sarajevu Elly Bašić obilježeno je stalnim putovanjima na relaciji Sarajevo – Zagreb, o čemu ćemo više govoriti u nastavku. „Ona je neprestano između Muzičke akademije u Sarajevu i svoje Funkcionalne škole u Zagrebu“. PAPIĆ, Radivoj (1967), „Muzika svakom čovjeku“, *Oslobođenje*, 21. 5., O. E. B., 9/6, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

⁸⁷⁸ Kolegij *Historiju muzičke pedagogije* Elly Bašić predaje od 1962. Usp. BAŠIĆ, Elly [S. a.], *Diplomirani studenti Teoretsko-nastavnčkog odsjeka Muzičke akademije u Sarajevu*, O. E. B., 4/8, Zagreb: Arhiv Glazbenog

Također u arhivskoj građi nalazimo cjelovit program jednosemestralnog predmeta *Dječji instrumentarij* (u okviru kolegija *Metodike* na Muzičkoj akademiji u Sarajevu) koji se izvodio jednom tjedno kao grupna nastava.⁸⁷⁹ Ovaj predmet, koji je u nastavnu praksu Elly Bašić uvela 1969., rezultat je njezine dotadašnje pedagoške djelatnosti na Muzičkoj akademiji i uočavanja problema u radu sa studentima.⁸⁸⁰ Kao što se vidi u programu jedan od ciljeva je buđenje i razvijanje spontane stvaralačke sposobnosti pojedinih studenata unutar grupe i metodičko osvještavanje rada s djecom različitih uzrasta. Centralno mjesto u ovom programu posvećeno je njihovom praktičnom radu u improvizaciji kao stvaralačkom činu koji svojom specifičnom fizionomijom omogućava svim sudionicima ravnopravno sudjelovanje te ulazi u područje mašte, a posebice glazbene mašte.⁸⁸¹ Razlog tome Elly Bašić objašnjava činjenicom da studenti u svom dotadašnjem tradicionalnom glazbenom školovanju u većini slučajeva nisu imali mogućnost *stvaralačkog rada* u okviru nastavnih predmeta, te ukazuje na centralnu smjernicu ovog programa:

„Praktični rad koji će studenti zatim metodički razraditi za pojedine dječje uzraste i dječji muzikalni razvoj, nastojeći pri tome uklopiti i postepeno sticanje djetetovih znanja i sposobnosti u nastavi 'Muzičkog odgoja' na osnovnoj školi, odnosno 'Solfeggia' u muzičkoj školi.“⁸⁸²

U nastojanju da što bolje prezentira svoje glazbeno-pedagoške ideje i implementira ih u sustav glazbenog školstva na području BiH, Elly Bašić i ovdje nailazi na otpore u određenim glazbeno-pedagoškim krugovima.⁸⁸³ U arhivskoj građi nalazimo dokument *Zapisnik sastanka Aktiva nastavnika funkcionalaca* koji potvrđuje početak aktivnosti određene grupe nastavnika s Visoke

učilišta Elly Bašić, 1. Usp. *** (2006), „Nastavnici i saradnici u stalnom radnom odnosu“, u: *50 godina Muzičke akademije u Sarajevu*, Vinko Krajtmajer i Ivan Čavlović (ur.), Sarajevo: Muzička akademija u Sarajevu, 149. Usp. KAZIĆ, Senad (2013), *Solfeggio: historija i praksa*, Sarajevo: Muzička akademija u Sarajevu. Institut za muzikologiju, 81. Usp. BAŠIĆ, Elly (1962), *Dokument o honorarnim nastavnim satima*, O. E. B., 12/62, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. ZASTAVNIKOVIĆ, Radojka (1964), *Zapis predavanja Historija muzičke pedagogije Elly Bašić*, O. E. B., 20/40, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

⁸⁷⁹ Usp. BAŠIĆ, Elly (1973), *Program Dječjeg instrumentarija*, O. E. B., 5/27, 7/32, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-2. Usp. BAŠIĆ, Elly (1972), *Odgovori na postavljena pitanja Komisije Muzičke akademije*, O. E. B., 12/30, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 7.

⁸⁸⁰ U arhivskoj građi nalazimo podatak o preprekama na koje je nailazila Elly Bašić do trenutka implementacije navedenog kolegija u Nastavni plan i program teorijskog odjela na Muzičkoj akademiji u Sarajevu. Usp. BAŠIĆ, Elly (1972), *Dopis Muzičkoj akademiji o novonastaloj situaciji*, 7. 11. 1972., O. E. B., 6/32, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 21.

⁸⁸¹ Usp. Isto, 1. Usp. KRAJTMAYER, Vinko (1997), „Muzička improvizacija i mogućnost komuniciranja“, *Muzika*, br. 3, Sarajevo, 12.

⁸⁸² BAŠIĆ, Elly (1972), *Dopis Muzičkoj akademiji o novonastaloj situaciji*, 7. 11. 1972., O. E. B., 6/32, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1.

⁸⁸³ Usp. MIROŠEVIĆ, Josip (1966), *Izvadak iz zapisa I sjednice UFJUG*, O. E. B., 1/43, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

pedagoške akademije u Sarajevu⁸⁸⁴ na čelu s predstavnikom Milanom Prebandom već krajem 1960.⁸⁸⁵

U članku koji izlazi u časopisu *Muzika i škola*, profesor Milan Prebanda u ime stručnog kolegija muzičke grupe Više pedagoške škole u Sarajevu (VPŠ)⁸⁸⁶ „donosi recenziju o funkcionalnoj metodi zagrebačkog muzičkog pedagoga Elly Bašić“.⁸⁸⁷ U njemu ne nalazimo nijedan argumentirani podatak koji bi se odnosio na stručnu recenziju navedene metode, pa u cijelosti navodimo njezin sažetak:

„Ako već postoji interes od strane nekih nastavnika muzičkog vaspitanja za funkcionalnu metodu, neka pokušaju da rade, ali samo u eksperimentalnim školama i to pod nadzorom starijeg i iskusnijeg muzičkog pedagoga, premda sa stanovišta marksističke i suvremene pedagogije ne bi trebalo sa učenicima eksperimentirati neprovjerenim metodama.“⁸⁸⁸

Najveći dio teksta odnosi se na obrazloženje pokretanja disciplinskog postupka koji će VPŠ u Sarajevu provesti protiv Jasminke Biočić.⁸⁸⁹ Naime, kako navodi Prebanda u članku, ona u „optužujućem pismu koje upućuje Zavodu za unapređenje školstva NRBiH, oštro napada muzičku grupu VPŠ“⁸⁹⁰ tražeći da se omogući nesmetan rad svim onim nastavnicima glazbenog odgoja na području NRBiH koji rade po *Funkcionalnoj metodi*.⁸⁹¹ U korespondenciji s Milanom Gortanom, jednim od tadašnjih urednika časopisa Udruženja muzičkih pedagoga Hrvatske (UMPH) *Muzika i škola*, vidimo da je Milan Prebanda i prije izlaska članka bio u stalnoj komunikaciji s UMPH iz koje proizlaze upute i stavovi koje on kasnije zastupa u odnosu na

⁸⁸⁴ U arhivskoj službenoj dokumentaciji institucije o kojoj govorimo nailazimo na različite nazive: *Viša pedagoška škola*, *Visoka pedagoška akademija*, i *Pedagoška akademija*.

⁸⁸⁵ Usp. BIOČIĆ, Jasminka (1960), *Zapisnik sastanka Aktiva nastavnika funkcionalaca održanog 2. XII. 1960.*, O. E. B.,

⁸⁸⁶ Stručni kolegij čine: Milan Prebanda (profesor VPŠ), Tihomir Mirić (direktor Opere, honorarni profesor VPŠ), Zijo Kučukalić (glavni muzički urednik Radiostanice Sarajevo, honorarni profesor VPŠ), Dragoje Denader (predavač VPŠ), Tatjana Kartelj (profesorica Srednje muzičke škole, honorarna profesorica VPŠ) i Ljubo Krulanović (nastavnik VPŠ). Usp. PREBANDA, Milan (1961), „Muzički kolektiv Više pedagoške škole u Sarajevu ocijenio metodu Elly Bašić kao negativnu i neprihvatljivu“, *Muzika i škola*, br. 1-2., O. E. B., 4/22, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 33.

⁸⁸⁷ PREBANDA, Milan (1961), „Muzički kolektiv Više pedagoške škole u Sarajevu ocijenio metodu Elly Bašić kao negativnu i neprihvatljivu“, *Muzika i škola*, br. 1-2., O. E. B., 4/22, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 32-33.

⁸⁸⁸ Isto. 33.

⁸⁸⁹ Bivše studentice VPŠ i rukovoditeljice Aktiva funkcionalaca u Sarajevu.

⁸⁹⁰ PREBANDA, Milan (1961), „Muzički kolektiv Više pedagoške škole u Sarajevu ocijenio metodu Elly Bašić kao negativnu i neprihvatljivu“, *Muzika i škola*, br. 1-2., O. E. B., 4/22, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 32-33.

⁸⁹¹ Usp. BIOČIĆ, Jasminka (1961), *Mi – mlađa generacija – želimo mirno raditi!*, O. E. B., 2/43, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1. Usp. SLIŠKOVIĆ, Ante [S. a.], *Dopis UFJUG (BiH) Pedagoškom savjetu BiH*, O. E. B., 4/22, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

Funkcionalnu metodu i autoricu. To potvrđujemo i u tekstu u kojem Biočić imenuje one koji zaustavljaju primjenu i razvoj Funkcionalne metode i izvan Hrvatske:

„Kako njihov antifunkcionalan stav ne bi više nosio odium 'zagrebačkih odnosa' – oni ga sada pokušavaju presaditi na 'teren'. Oni 'ulaze' u druge republike. Oni – Udruženje muzičkih pedagoga Hrvatske – odnosno članovi 'grupe'. A sada počinju da se mute odnosi i u drugim republikama.“⁸⁹²

Odmah nakon izlaska Prebandinog članka kojeg on potpisuje u ime stručnog kolegija muzičke grupe VPŠ, grupa od 18 nastavnika VPŠ šalje službeni dopis redakciji časopisa *Muzika i škola* naslovljen *Dopuna 'Izjavi' od šk.g. 1961/62.* u kojem iznose nepravilnosti i neistine koje se nlaže u prethodno objavljenom članku Milana Prebande:

„Stav i mišljenje 'Stručnog Kolegija muzičke grupe VPŠ Sarajevo' je u cjelini pogrešan, a primjeri su netočno citirani.“⁸⁹³

Također i Elly Bašić u pismu Mladenu Čaldaroviću⁸⁹⁴ (neposredno prije preseljenja u Sarajevo) govori o istim negativnim utjecajima od strane 'zagrebačke grupe'⁸⁹⁵ koji se šire na područje BiH. Imenujući pojedince obrazlaže tekuće i očekivane buduće probleme s kojima će se susretati te traži njegovu pomoć:

„Ja sam bila prisiljena, da Prebandu utužim sudu zbog klevete. To je u dogovoru sa ovdašnjim Vlastima, pošto je on samo figura, iza koje stoji 'zagrebačka grupa'. Mirjana Krstičević /sekretar Rep. Savjeta za prosvjetu/ mi je rekla, da će u tom smislu pisati i Vama. Voljela bih znati, da li je to već učinila. Radi se naime o tome, da bi preko Prebande mogli doći do čitavog onog materijala, na osnovu kojega bi onda mogli /nakon njihovog stručnog debakla/, konačno urediti i onaj društveni problem /Udruženje, časopis „Muzika i škola“ i. t. d./ . Zbog toga smo se ovdje u Zagrebu složili /za taj se problem naročito interesira Pero Pirker, predsjednik Soc. Saveza Zagreba, koji želi pokrenuti pitanje ?Udruženja?! da Vas

⁸⁹² BIOČIĆ, Jasminka (1961), *Mi – mlađa generacija – želimo mirno raditi!*, O. E. B., 2/43, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1.

⁸⁹³ GOLOB, Vlado, SMILJANIĆ, Branko POKAZ, Franjo i dr.(1961/62), *Dopuna 'Izjavi' od šk.g. 1961/62.*, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1.

⁸⁹⁴ ČALDAROVIĆ. Mladen (1916. – 2010.), zagrebački i sarajevski politolog. Nakon 1945. bio je direktor Državnog filmskog preduzeća u Sarajevu, načelnik Odjeljenja za kulturu i umjetnost Ministarstva prosvjete BiH te načelnik odjeljenja za kulturno-prosvjetni rad Glavnog odbora sindikata BiH. Jedan je od dva glavna urednika poznatog časopisa za društvena pitanja *Pregled*, a zatim i suradnik te član uredništva slavne edicije Logos sarajevskoga nakladnika „Veselin Masleša“. Njegovo pedagoško djelovanje pratimo na Višoj pedagoškoj školi u Sarajevu, na Višoj školi političkih nauka u Beogradu i na Pravnom fakultetu u Sarajevu (1962–1964). Dvije od „sarajevskih“ godina (1959–1961) kao stipendist Fordove fondacije bavio se političkom sociologijom i sociologijom kulture na prestižnim američkim sveučilištima Columbia, Michigan, North-Western, Berkeley i Stanford. Od 1964. na zagrebačkom Fakultetu političkih znanosti predaje kolegije *Osnove nauke o politici* te *Sociologiju kulture i kulturnu politiku*. Usp. STRPIĆ, Dag (2010), “Mladen Čaldarović – 1916-2010”, *Pregled*, god. LI, broj 3, Sarajevo: Univerzitet u Sarajevu, 313-315.

⁸⁹⁵ *Zagrebačka grupa* je naziv koji se odnosi na UMPH i članove.

zamolim za savjet, kojega bi sarajevskog advokata angažirali za tu stvar. Zbog svega toga, potrebno bi bilo, da stvar dobije u ruke jedan inteligentan sudac, i jedan dinamičan, dobar advokat. Očekujem s time u vezi, Vaš hitan prijedlog, odn. ime advokata u Sarajevu.“⁸⁹⁶

Sudski proces koji Elly Bašić vodi protiv Milana Prebande, predstavnika Stručnog kolegija Muzičke grupe Više pedagoške škole u Sarajevu potvrđuje se dokumentacijom *Slučaj Prebanda* iz Ostavštine Elly Bašić⁸⁹⁷ koju u ovom radu nećemo detaljnije prikazivati.⁸⁹⁸

U nastavku navodimo tekst iz dopisa Jasminke Biočić *Mi – mlađa generacija – želimo mirno raditi!*⁸⁹⁹ kojeg Prebanda, voditelj Muzičke grupe Više pedagoške škole u Sarajevu smatra pismom koje ne služi na čast *Aktivu nastavnika muzičkog vaspitanja osnovne škole* koji radi po funkcionalnoj metodi.⁹⁰⁰ U dopisu kojeg on šalje Zavodu za unapređenje školstva navodi i činjenicu da je upravo tekst Jasminke Biočić bio poticaj stručnom kolegiju muzičke grupe VPŠ da donese svoje mišljenje o *Funkcionalnoj metodi* kao negativnoj i neprihvatljivoj.⁹⁰¹

Upravo o nedostatku stručne argumentacije u recenziji te općenito o stavu određenih glazbeno-pedagoških krugova prema Funkcionalnoj metodi piše J. Biočić, koja u ime *Aktiva Funkcionalaca Sarajeva* šalje dopis Zavodu za unapređenje školstva, ali i redakciji časopisa *Telegram*. Nadalje u tekstu dopisa Biočić na vrlo pregledan način daje uvid u probleme s kojima se susreću svi oni nastavnici koji žele raditi po Funkcionalnoj metodi Elly Bašić na razini cijele zemlje (Jugoslavije) iznoseći zajednički stav svih funkcionalaca BiH koji su:

„...jednodušno konstatirali, da su svi napadaji pisani na način, koji pokazuje, da oni uopće ne poznaju metodu koju napadaju. Prosvjetne vlasti su javno konstatirale, da su njihovi napadaji pristrani i neobjektivni.“⁹⁰²

⁸⁹⁶ BAŠIĆ, Elly (1961), *Dopis drugu Čaldaroviću*, O. E. B., 5/38, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 2.

⁸⁹⁷ Usp. BAŠIĆ, Elly (1963), *Slučaj Prebanda*, O. E. B., 22/33, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

⁸⁹⁸ Cijeli spor nije od presudne važnosti za dokazivanje hipoteze ovoga rada, međutim spominje se na ovom mjestu kako bi se ukazalo na činjenicu da je Elly Bašić pri implemetaciji svojih ideja na visokoškolskoj razini nailazila na određene opstrukcije od strane struke.

⁸⁹⁹ Jasminka Biočić je tada radila kao nastavnica muzičkog odgoja u Osnovnoj školi “Morice-Moco Salom” u Sarajevu i djelovala kao članica UFJUG. Usp. BIOČIĆ, Jasminka (1961), *Mi – mlađa generacija – želimo mirno raditi!*, O. E. B., 2/43, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. *** (1973), *Pismo Jasminki Biočić*, O. E. B., 5/44, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

⁹⁰⁰ Usp. PREBANDA, Milan (1961), *Dopis Zavodu za unapređenje školstva NRBiH*, O. E. B., 17/36, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1.

⁹⁰¹ Isti tekst je objavljen u *Prosvjetnom listu* 1. 5. 1961. Usp. PREBANDA, Milan (1961), *Dopis Zavodu za unapređenje školstva NRBiH*, O. E. B., 17/36, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1. Usp. PREBANDA, Milan (1961), „Muzički kolektiv Više pedagoške škole u Sarajevu ocijenio metodu Elly Bašić kao negativnu i neprihvatljivu“, *Muzika i škola*, br. 1-2., O. E. B., 4/22, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 32.

⁹⁰² BIOČIĆ, Jasminka (1961), *Mi – mlađa generacija – želimo mirno raditi!*, O. E. B., 2/43, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1.

Biočić u tekstu ukazuje na želju mladih glazbenih pedagoga da, u slobodi svojih odluka o metodama koje će koristiti, glazbeno odgajaju i obrazuju buduće naraštaje.⁹⁰³ Vrlo jasan je stav mladih nastavnika u kojem izražavaju svoj otpor prema „presađivanju negativnog odnosa prema Funkcionalnoj metodi“ koji se sistematično provodi u sredini u kojoj djeluju. Ukazujući na ljubav i zanos u pedagoškom radu nove generacije, Biočić naglašava:

„Mi smo nova generacija. Volimo naš rad. Puni smo zanos, nije nam to uhlebljenje – već poziv i potreba. Postoji i jedna druga atmosfera među muzičkim pedagogima. Ona – kada se mi funkcionalci svih republika sastajemo na našim seminarima. Ono je drugi svijet – kojemu su ljudski odnosi drugačiji. Vjerojatno – jer je i naše pristupanje djetetu drugačije. Mi želimo, da nam se omogući, da ti odnosi ostanu takovi, da nam ih nitko izvana ne muti. Mi želimo mirno raditi, sa zanosom i oduševljenjem, kao što smo to do sada činili.“⁹⁰⁴

Istovremeno Milan Prebanda upozorava Muzičku akademiju na „spor“ koji je nastao između Muzičke grupe VPŠ u Sarajevu i Aktiva nastavnika muzičkog vaspitanja koji rade po Funkcionalnoj metodi, „pošto autorica Elly Bašić predaje povremeno u Vašoj akademiji“.⁹⁰⁵ Svjesna otpora i negativnih stavova Elly Bašić obavještava prisutne na *III Saveznom seminaru muzičkih pedagoga Jugoslavije* u Ljubljani:

„...upozoravam ovaj skup na njihov članak protiv moje osobe, moga rada, i same 'Funkcionalne metode', – koji je preštampana 'Muzika i škola' u ovom zadnjem broju. Smatram svojom dužnošću, da ovaj skup obavijestim o tome, da sam protiv njihovog načina i postupka već poduzela potrebne korake – preko redovnog suda.“⁹⁰⁶

O postojanju velikih problema i onemogućavanju rada u nastavi po Funkcionalnoj metodi, koji je nastavnicima Ustavom i Zakonom zagarantiran⁹⁰⁷ potvrđuje nam tekst iz *Zapisnika I sjednice Savjeta Udruženja funkcionalaca Jugoslavije*, koja je održana u Zagrebu 19. i 20. siječnja. Glavna tema ovog skupa bila je „Problematika pojedinih republika u vezi rada i djelovanja funkcionalaca“.⁹⁰⁸ Nakon izlaganja sudionika iz različitih republika razvila se diskusija o problemima s kojima se susreću oni koji u nastavi rade po *Funkcionalnoj metodi* i knjizi *Sedam nota sto divota*. Savjet UFJUG donio je zaključak, da se o krivom prikazivanju FM od strane muzičke grupe VPŠ, koja „falsificira citirane notne primjere s netočno prikazanim rješenjima

⁹⁰³ Usp. Isto.

⁹⁰⁴ Isto, 3.

⁹⁰⁵ Usp. PREBANDA, Milan (1961), *Dopis Muzičkoj akademiji u Sarajevu*, O. E. B., 17/36, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

⁹⁰⁶ BAŠIĆ, Elly (1961), *Izlaganje na III. seminaru Saveza muzičkih pedagoga Jugoslavije u Ljubljani*, O. E. B., 6/45, 33/39, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 4.

⁹⁰⁷ Usp. MIROŠEVIĆ, Josip (1966), *Izvadak iz I sjednice Savjeta Udruženja funkcionalaca Jugoslavije*, O. E. B., 11/40, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1.

⁹⁰⁸ Usp. Isto.

solmizacijskih slogova upoznaju „prosvjetni organi BiH, kako bi administrativnim putem žigosali ovakav postupak i onemogućili u budućnosti slične pojave“.⁹⁰⁹

Zbog dugotrajnih neslaganja i kontinuiranih polemika koje su dotadašnji udžbenici izazvali u javnosti, Zavod za školstvo organizira Seminar za nastavnike glazbenog odgoja na kojem su sudjelovali autori starih i novih udžbenika. U otvorenoj diskusiji sudjelovali su Božidar Antić, Elly Bašić i Vera Makjanić, kao predstavnici različitih metodičkih pristupa u nastavi i predstavili svoja iskustva rada u nastavi po njihovim udžbenicima kao potrebu za novim kretanjima i promjenama u glazbenoj pedagogiji.⁹¹⁰ O potrebi za promjenom udžbenika J. Požgaj kazuje:

„Moraju se sukobiti suprotnosti da bi moglo doći do napretka u novoj sintezi, u novim kvalitetama. Autori novih udžbenika ne žele rušiti već nadograđivati...“⁹¹¹

Tijekom godina djelovanja na Muzičkoj akademiji u Sarajevu pratimo bogatu stručnu i znanstvenu djelatnost Elly Bašić na različitim područjima glazbene pedagogije⁹¹² koju provodi u vrijeme ljetnih praznika, a ponajprije je iščitavamo u korespondenciji sa *Savjetom za naučni rad NR Hrvatske*. U dopisu iz 1962. traži da joj Savjet „materijalno i praktički omogući istraživanje kreativnosti djece iz Konga koji borave u školama Zagreba“.⁹¹³ Kako navodi Bašić, to se odnosi na putni trošak i dnevnice, 3-4 magnetoskopske vrpce, pribor za likovni rad i plaćanje stručnjaka koji će sudjelovati u fazi znanstvene obrade dobivenih rezultata. O ozbiljnosti ovog rada govori predloženi razrađeni plan njezinog istraživanja iz područja muzikologije i glazbene pedagogije. U njemu, uz istraživanja dječje kreativnosti djece iz Konga najavljuje komparativnu studiju s tri teme:

- a) opće dječje glazbeno izražavanje
- b) utjecaj kulture na izražavanje europske djece
- c) specifičnosti reagiranja afričke djece na europsku glazbu.⁹¹⁴

⁹⁰⁹ Isto, 2.

⁹¹⁰ Usp. DURAKOVIĆ, Lada (2019), *Glazba kao odgojno sredstvo u formiranju 'socijalističkog čovjeka': nastava glazbe u osnovnim školama u Hrvatskoj (1945-1965)*, Zagreb: Hrvatsko muzikološko društvo, 61.

⁹¹¹ POŽGAJ, Joža (1961), “Što donose novi udžbenici muzičkog odgoja”, *Školske novine*, br. 26, 5.

⁹¹² O praćenju suvremene stručne literature iz područja glazbene pedagogije nalazimo podatke u pismu Jopsipa Završkog iz 1962. u kojoj joj on šalje točne podatke o izdavaču knjiga, tada objavljenih, koje se bave poviješću glazbenog obrazovanja, a za koje je ona već saznala. Usp. ZAVRŠKI, Jopip (1962), *Pismo Elly Bašić*, O. E. B., Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

⁹¹³ BAŠIĆ, Elly (1962), *Dopis Savjetu za naučni rad*, O. E. B., 19/29, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1.

⁹¹⁴ Usp. Isto.

Na kraju dopisa Bašić naglašava važnost ovog znanstvenog projekta:

„Napominjem, da se sa ovim problemom – koliko je meni poznato, osim mene bavio još jedino Constantin Brailoiu, muzikolog u Parizu, koji je međutim u početku objavljivanja svojih radova o ovoj problematici nedavno umro. Tim bi više, ovi moji radovi bili od interesa za nauku i van naše zemlje.“⁹¹⁵

Nažalost, *Savjet za naučni rad* odbija financijsku pomoć za istraživanje kreativnosti kongoanske i ostale afričke djece jer „predložena tema nije ušla u okvirni program tema, koje će Fond za naučni rad NR Hrvatske za ovu godinu moći financirati“.⁹¹⁶

Također, u dopisu rektoratu Muzičke akademije u Sarajevu (studeni, 1962.)⁹¹⁷ vidimo da je *Komisija za kulturne veze s inostranstvom SIV-a* na osnovu „Plana o razmjeni kulturnih radnika“ odabrala Elly Bašić za predstavnika Muzičke akademije koja će „po muzičko-pedagoškoj problematici boraviti u Budimpešti“.⁹¹⁸

Kao stručni suradnik Saveznog zavoda za proučavanje školskih i prosvjetnih pitanja, Elly Bašić sudjeluje u izradi *Elaborata o pedagoškom obrazovanju budućih nastavnika gimnazije i stručnih škola*. U dopisu koji šalje Saveznom zavodu krajem 1962. vrlo sistematično obrazlaže posebnosti glazbenog studija i ukazuje na važnost pedagoškog i psihološkog obrazovanja studenata na muzičkim akademijama koje se kao vrlo „osjetljivo pitanje, zbog specifičnog režima studija same muzike i zbog specifičnog režima podučavanja muzike“⁹¹⁹ u pedagoškim postavkama razlikuje od svih ostalih umjetničkih studija. Prvenstveno zato što je studij na Muzičkoj akademiji jedini studij koji se ne nastavlja samo na opće obrazovanje (gimnazija ili neke druge srednje škole) nego na kontinuirani glazbeni „studij“ na osnovnim i srednjim glazbenim školama, odnosno nastavlja se na stručno znanje i vještine koje se stječu prije samog studija.⁹²⁰ Dotiče i ključno pitanje o nedostatku pedagoških kompetencija studenata ponekih odjela na Muzičkoj akademiji. Bez obzira na opredjeljenost studenata za pedagoški ili umjetnički smjer, studenti nakon završenog studija se usmjeravaju na djelovanje prema potrebama i mogućnostima koje im pruža sredina u kojoj žive. Studenti duhačkog i gudačkog odjela (i umjetničkog i pedagoškog smjera) imaju dovoljno instrumentalnog znanja koje mogu

⁹¹⁵ Usp. Isto, 3.

⁹¹⁶ SIROTKOVIĆ, Jodimir (1962), *Dopis Savjeta za naučni rad Elly Bašić*, O. E. B., 19/29, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

⁹¹⁷ Usp. BAŠIĆ, Elly (1962), *Dopis rektoratu Muzičke akademije u Sarajevu*, O. E. B., 4/22, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

⁹¹⁸ BAŠIĆ, Elly (1962), *Mišljenje u vezi izrade Elaborata o pedagoškom i psihološkom obrazovanju budućih nastavnika gimnazije i stručnih škola*, O. E. B., 12/38, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 4.

⁹¹⁹ Isto, 1.

⁹²⁰ Usp. Isto.

primijeniti u solističkom ili orkestralnom djelovanju te se rjeđe odlučuju baviti pedagoškim radom. Za razliku od njih, studenti Klavirskog odjela ili Odjela za kompoziciju vrlo često se odluče za pedagoški rad bez obzira na nedovoljnu pedagošku naobrazbu u nastavničkom, a još manju ili nikakvu u umjetničkom odjelu.⁹²¹ Kritički se osvrće na izostavljanje kategorije nastavnika osmogodišnje škole u *Elaboratu* te općenito nepoznavanje „pedagoške i psihološke problematike u muzičko-pedagoškoj struci i koliko tek nepoznavanje dječije psihe“⁹²² i ukazuje na činjenicu da se nastavnici glazbe u predmetnoj nastavi „školuju na istim fakultetima i akademijama“⁹²³ te su im itekako potrebna pedagoška i psihološka znanja.

U zaključku svog dopisa Elly Bašić ističe potrebu poučavanja pedagogije i psihologije na muzičkim akademijama već u prvoj godini studija, a u drugoj godini uvođenje kolegija o dječjoj psihologiji, pogotovo na odjelima koji nisu pedagoški. S navedenim znanjima i vještinama omogućit će se i razvoj metodike suvremene glazbene pedagogije⁹²⁴ koju ne treba „povjeriti asistentima, već – kao izuzetno važno predmetno područje – to treba da vodi iskusan i veoma za to područje zainteresiran profesor“.⁹²⁵ Kao konačni rezultat njezinog dotadašnjeg djelovanja na području metodike muzičke nastave (nastavne prakse i istraživanja), cjelokupnog istraživanja i sudjelovanja u izradi *Elaborata* u kojem su ugrađene postavke njezine glazbene pedagogije, uvođenje je sljedećih kolegija:

1. *Pedagogija sa psihologijom* – obavezni predmet prve godine (I i II semestra) studija svih odsjeka Muzičke akademije u Sarajevu.⁹²⁶
2. *Metodika* – obavezni predmet koji je subspecijaliziran prema glavnom predmetu studija na drugoj, trećoj i četvrtoj godini: *Metodika muzičke nastave, Metodika solfeggia, Metodika nastave violine, Metodika nastave klavira, Metodika solo pjevanja...*⁹²⁷

⁹²¹ Usp. BAŠIĆ, Elly (1962), *Mišljenje u vezi izrade Elaborata o pedagoškom i psihološkom obrazovanju budućih nastavnika gimnazije i stručnih škola*, O. E. B., 12/38, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 2.

⁹²² Usp. Isto, 3.

⁹²³ Usp. Isto.

⁹²⁴ Usp. Isto.

⁹²⁵ BAŠIĆ, Elly/[S. a.], *Prijedlozi reforme osnovnih, srednjih muzičkih škola i Muzičke akademije*, O. E. B., 2/8, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 5.

⁹²⁶ Usp. *** (1980), *Upisnica Index Maras Denis*, Zagreb: Osobni arhiv Denis Vasilj, 2.

⁹²⁷ Sve navedene promjene i pozicioniranje novih kolegija u Nastavni plan i program Muzičke akademije u Sarajevu rezultat su suradnje Elly Bašić i nadležnih institucija koje su prepoznale i prihvatile njezine suvremene znanstveno-pedagoške postavke koje postaju uobičajena praksa suvremenog kurikulumu. Kolegij *Pedagogija sa osnovama psihologije* i danas je obavezni predmet prve godine studija na svim odsjecima Muzičke akademije u Sarajevu, a *Metodika glavnih predmeta i praktikum* obavezni su na drugoj, trećoj i četvrtoj godini studija na svim odsjecima. Usp. *** (2011), *Nastavni planovi na I. ciklusu studija*, Sarajevo: Muzička akademija u Sarajevu, <http://www.mas.unsa.ba/sites/default/files/Nastavni%20plan%2C%20I%20ciklus%20studija.pdf> (preuzeto 19. 9. 2019.).

Također na Muzičkoj akademiji u Sarajevu pratimo od 1962. djelovanje Elly Bašić kao članice *Ispitne komisije* za polaganje stručnih ispita.⁹²⁸ U istom periodu ona službeno prestaje biti član Udruženja muzičkih pedagoga Hrvatske.⁹²⁹

Nadalje, u dopisu upućenom rektoru Špileru u kojem traži mogućnost promjene termina svojih ispita dan ranije⁹³⁰ potvrđujemo njezino sudjelovanje na *Kongresu folklorista* koji se održava 16. do 20. rujna 1962. u Mostaru i Trebinju.

U listopadu 1962. Elly Bašić obavještava Muzičku akademiju u Sarajevu o prihvaćanju njezinog *Elaborata o reformi muzičkog školstva*, „sa prijedlogom jednog posve novog, modernog tipa muzičke škole /niže i srednje/“⁹³¹ U istom dopisu moli Upravu Akademije za mogućnost usklađivanja svog rasporeda prema obvezama u Hrvatskoj. Iz dopisa se vidi da je pozvana od NR Hrvatske da odmah pristupi organizaciji škole koja bi djelovala na tri lokacije u Hrvatskoj, kao ogledna glazbena škola najsuvremenijeg tipa (vidi Prilog 46). Kao što Bašić navodi u tekstu dopisa:

„Realizirane u potpunosti prema mojem elaboratu, te bi škole bile pod mojim umjetničko-pedagoškim vodstvom, s time, da na ovakav tip školstva odgojim i potrebne suvremene pedagoške kadrove.“⁹³²

Razlog zbog kojeg Elly Bašić u *Dopuni dopisa* Muzičkoj akademiji iz studenog 1962. „opoziva prethodni zahtjev“⁹³³ nismo našli u njezinoj Ostavštini. Kako u isto vrijeme (tijekom školske godine 1962./63.) na RTV Sarajevo u okviru *Radioškole Sarajevo* započinje ciklus njezinih autorskih emisija *Ples kroz historiju* možemo pretpostaviti da je i to jedan od razloga.⁹³⁴

Ostvarenje jednog od ključnih zadataka koje je Inicijativni odbor UFJUG donio na Plenumu Funkcionalaca Jugoslavije već u listopadu 1959. o otvaranju prve Funkcionalne muzičke škole u Zagrebu, kojim bi se omogućila pedagoška realizacija osnovnih ideja i principa Funkcionalne

⁹²⁸ Usp. IVKOVIĆ, Dragica (1962), *Rješenje o imenovanju komisije za polaganje stručnih ispita pri Muzičkoj akademiji u Sarajevu*, O. E. B., Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

⁹²⁹ Usp. BRKNJAČ, Marta (1963), *Dopis UMPH drugarici Elly Bašić*, O. E. B., 3/44, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

⁹³⁰ Usp. BAŠIĆ, Elly (1962), *Dopis Miroslavu Špileru*, O. E. B., 19/29, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

⁹³¹ BAŠIĆ, Elly (1962), *Dopis Muzičkoj akademiji o terminima rada i satnice*, O. E. B., 19/37, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

⁹³² Isto.

⁹³³ Usp. BAŠIĆ, Elly (1962), *Dopuna dopisa 24. X. 1962.*, O. E. B., 10/62, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

⁹³⁴ Usp. TILJAK, Dina (2005), *Elly Bašić – tragovi i vizije. Pokušaj približavanja jednom fenomenu glazbene kulture*, diplomski rad, Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Muzička akademija.

metode,⁹³⁵ započinje 1962. kada Elly Bašić predaje prosvjetnim vlastima (Republičkom komitetu) *Elaborat o osnivanju Funkcionalne muzičke škole, srednje kadrovske sa nižom školom i isturenim odjelima pri osnovnim školama*⁹³⁶ (vidi Prilog 47). *Elaborat* je rezultat sveukupnih iskustava i nastojanja svih eksperimentalnih glazbeno-pedagoških traženja kroz 33 godine praktičnog i znanstvenog rada Elly Bašić, kojim se potvrđuje potreba za jednim sasvim novim suvremenim oblikom glazbene škole. Dotadašnji jedinstveni *klasični tip škola*⁹³⁷ nastao je iz sustava glazbenog obrazovanja HGZ koji se razvio u Muzičku akademiju pa su sukladno s tim i pedagoški principi škola podređeni nastojanju obrazovanja profesionalaca.⁹³⁸ Strukturom Funkcionalne muzičke škole (FMS), Elly Bašić želi vratiti povezanost glazbenih škola s općeobrazovnim školama u gradu i u perifernim dijelovima grada gdje ne postoje glazbene škole te tako ostvariti njezinu primarnu ulogu: postati „umjetničko i kulturno žarište svoje sredine“,⁹³⁹ o čemu piše M. Sinković:

„Osnovna karakteristika funkcionalne muzičke škole bit će u njezinoj metodološkoj povezanosti s osnovnim školama, odnosno pružanju mogućnosti za istovremeni paralelni razvoj izuzetnih muzičkih talenata kao i za širok općemuzički razvoj natprosječnog djeteta, bez nužnosti međusobnog kompromisa na štetu jednih i drugih, što je upravo slučaj s muzičkim školama klasičnog tipa.“⁹⁴⁰

Elaborat započinje tezom „Ne neko dijete – već svako dijete ima pravo na muzičku kulturu“,⁹⁴¹ koju Elly Bašić predstavlja na Izložbi „Muzički izraz djeteta“, a u kojoj realizira svoja

⁹³⁵ Usp. *** (1965), *Dopis UFJUG Gradskoj skupštini grada Zagreba, Sekretarijatu za prosvjetu i kulturu*, O. E. B., 22/39, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1.

⁹³⁶ Izlasku ovog *Elaborata* u periodu vrlo intenzivnog djelovanja na Muzičkoj akademiji u Sarajevu pogodovale je vrlo povoljna pozicija Funkcionalne muzičke pedagogije u javnosti i institucijama javnog glazbenog školstva. Ante Blaženčić, tadašnji ravnatelj Zavoda za školstvo grada Zagreba bio je naklonjen suvremenim stremljenjima i postignutim rezultatima primijenjene glazbene pedagogije Elly Bašić. U *Komisiji za muzički odgoj* (koja je razmatrala prijedloge za reformu glazbenog odgoja i školstva) Blaženčić je omogućio i “funkcionalcima, prof. Elly Bašić i Ivi Supek da ravnopravno sudjeluju u diskusijama i donošenju odluka.” U 1961. Ivanu Supek Zavod za školstvo grada Zagreba imenuje za stalnu suradnicu zbog velikog obima posla oko savjetovanja i pregleda rada nastavnika glazbenog odgoja “koji sam prosvjetni savjetnik za muzički odgoj Zavoda nije u mogućnosti da sam obavlja”. SUPEK, Ivana (1995), *Kako je nastajala glazbena škola Funkcionalne muzičke pedagogije: Prilog proučavanju*, Zagreb: Osobni arhiv Marije Valjalo, 6. Usp. BAŠIĆ, Elly (1962), *Elaborat o osnivanju Funkcionalne muzičke škole, srednje kadrovske sa nižom školom i isturenim odjelima pri osnovnim školama*, O.E. B., 12/27, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. BAŠIĆ, Elly (1985), *Funkcionalna muzička pedagogija – afirmacija i uspjesi*, O. E. B., 1/43, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 7. Usp. VALJALO, Marija (1977), *Govor Marije Valjalo na svečanoj sjednici FMS*, Zagreb: Osobni arhiv Marije Valjalo, 1.

⁹³⁷ Ovu sintagmu Elly Bašić koristi za tadašnji jedinstveni (službeni) oblik glazbenih škola.

⁹³⁸ BAŠIĆ, Elly (1962), *Elaborat o osnivanju Funkcionalne muzičke škole, srednje kadrovske sa nižom školom i isturenim odjelima pri osnovnim školama*, O.E. B., 12/27, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 2.

⁹³⁹ Isto.

⁹⁴⁰ SINKOVIĆ, M. (1964), „Od sedam nota do funkcionalne muzičke škole“, *Vjesnik*, 27. 9., O. E. B., 9/6., Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

⁹⁴¹ Teza koju Elly Bašić iznosi na *Izložbi* uskoro postaje geslo *funkcionalaca*, a kasnije i slogan koji označava i temeljni pristup razvidan u FMP. BAŠIĆ, Elly (1962), *Elaborat o osnivanju Funkcionalne muzičke škole, srednje*

nastojanja da se kvalitetni umjetnički odgoj u instituciji glazbenog odgoja i obrazovanja omogući i glazbeno talentiranom i prosječnom djetetu. Ideja da ovaj novi profil škole naročitu pozornost posveti prosječnom djetetu, što znači većini djece, podrazumijevala je stvaranje novih oblika rada i metodičkih postupaka, koji za razliku od glazbenih škola klasičnog tipa neće biti namijenjeni isključivo profesionalnom usmjerenju gdje „otpada“ veliki broj djece koja ga ne mogu pratiti, već će biti usmjereni k odgoju na visokoj umjetničkoj razini svakog djeteta.⁹⁴² Taj princip *dvostrukog kolosijeka*,⁹⁴³ koji Elly Bašić dosljedno provodi u FMŠ, primijenjen je u Muzičkoj školi „Beethoven“ i kao takav spada u prvu sintezu njezinog glazbeno-pedagoškog djelovanja.

Za razliku od drugih glazbenih škola koje su se distancirale od bilo kakve suradnje s općeobrazovnim školama, pa tako i od glazbenih potreba djece i sredine u kojoj žive, FMŠ je svoj rad i djelovanje usmjerila na povezanost s općeobrazovnim školama te postala „prva i jedina muzička škola naše zemlje, organski povezana uz osnovno školstvo“⁹⁴⁴ koja svakom djetetu omogućava, bez selekcije, znatno veći i kvalitetniji umjetnički razvoj.⁹⁴⁵ Elly Bašić naglašava da stvaranje novih pedagoških i metodičkih principa kojima se svakom djetetu omogućava bavljenje glazbom ne znači umanjivanje umjetničke razine, kao što se ni amatersko bavljenje glazbom ne izjednačava s diletantizmom.⁹⁴⁶ U organizacijskoj strukturi FMŠ je zamišljena kao Centralna muzička škola, odnosno „srednja muzička škola, kadrovska, profesionalnog tipa, koja međutim – sa svojim razredima niže škole – osim u centralnoj radi i u svojim isturenim odjelima, na osnovnim školama“⁹⁴⁷ (vidi Prilog 48), od kojih jedna osnovna škola mora biti u gradu (*gradski tip škole*), a druga u okolici Zagreba. U tadašnjem konceptu

kadrovske sa nižom školom i isturenim odjelima pri osnovnim školama, O.E. B., 12/27, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 2.

⁹⁴² Usp. Isto, 3.

⁹⁴³ *Dvostruki kolosijek* je sintagma koju Elly Bašić koristi kod uloge škole koja paralelno ostvaruje glazbeno obrazovanje ka širokoj glazbenoj kulturi i u smjeru profesionalizma. Istu sintagmu koristi i unutar nastavnog programa škole koji se odvija kroz: usmjereni program (tzv. *A-program*) i širi program (tzv. *B-program*). Usp. RUDOLF PERKOVIĆ, Dina (2005), „Funkcionalna muzička pedagogija – u ideji i razradi“, u: *Glazbeno učilište Elly Bašić 1965. – 2005.*, Nataša Perak Lovričević (ur.), Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić, 31.

⁹⁴⁴ MIROŠEVIĆ, Josip (1974), *Dopis UFJUG Vladimiru Pezi, zamjeniku Rep. Sekretara za prosvjetu, kulturu i fiz. kulturu*, O. E. B., 12/43, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 3. Usp. BAŠIĆ, Elly (1963), *Dopis Zavodu za školstvo grada Zagreba*, O. E. B., Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

⁹⁴⁵ Usp. RUDOLF PERKOVIĆ, Dina (2005), „Funkcionalna muzička pedagogija – u ideji i razradi“, u: *Glazbeno učilište Elly Bašić 1965. – 2005.*, Nataša Perak Lovričević (ur.), Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić, 30.

⁹⁴⁶ Više o glazbenom amaterizmu tog vremena u Hrvatskoj vidi u: JURKIĆ SVIBEN, Tamara (2016), *Glazbenici židovskog podrijetla u sjevernoj Hrvatskoj od 1815. do 1941. godine*, doktorska disertacija, Zagreb: Hrvatski studiji Sveučilišta u Zagrebu, 274-279. Usp. BAŠIĆ, Elly (1968), *Povijesni razvoj Funkcionalne muzičke škole u Zagrebu*, O. E. B., 22/39, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 2.

⁹⁴⁷ U *Elaboratu* se navodi mogućnost neograničenosti u broju isturenih odjela (danas koristimo naziv područni odjeli) pri osnovnim školama, koji ovise o tehničkim mogućnostima i želji osnovne škole za takvom suradnjom. BAŠIĆ, Elly (1962), *Elaborat o osnivanju Funkcionalne muzičke škole, srednje kadrovske sa nižom školom i isturenim odjelima pri osnovnim školama*, O.E. B., 12/27, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 5.

isturenih odjela za *gradski tip škole* predviđena je osnovna škola „Ivan Goran Kovačić“,⁹⁴⁸ dok se za drugu nije donijela konačna odluka. Za ovakvu jedinstvenu povezanost i uključenost osnovnih škola u organsku povezanost s Centralnom školom, Bašić navodi nekoliko važnih razloga:

1. **podizanje kvalitete nastave glazbe:** ono će se ostvariti zahvaljujući stručnim glazbenim pedagogima koji će voditi nastavu glazbe i odgajati svu djecu u općeobrazovnoj školi na daleko višem umjetničkom nivou;
2. **financijsko opravdanje:** razrednu nastavu glazbe od I do III razreda financirala bi Centralna muzička škola (sa svojim nastavničkim kadrom) za djecu bi bila besplatna, dok bi za djecu koja žele svirati neki instrument cijena bila ista kao i u Centralnoj školi;
3. **moralni dobitak:** obuhvaćanje velikog broja djece u jedno sistematizirano kontaktiranje s glazbom i stručnim glazbenim pedagogima koji će „uz senzibilno odgajanje – biti od velikog značaja za budućeg građanina – konsumenta kulture“;⁹⁴⁹ djeca koja će se kasnije baviti profesionalno glazbom u ovoj ranoj dobi svog života ne moraju odlaziti u glazbenu školu jer će „ona doći k njima“.⁹⁵⁰

Svi učenici *isturenih odjela* u osnovnim školama postaju istovremeno i učenici FMŠ. Tim statusom je budžet Centralne muzičke škole (podijeljen na ukupni broj učenika) znatno jeftiniji od dotadašnjeg klasičnog tipa glazbene škole.⁹⁵¹ Jedini trošak za osnovne škole je nabava instrumenata za grupnu nastavu koji su potrebni i za izvođenje slobodnih muzičkih aktivnosti u osnovnoj školi.⁹⁵² Ovakvom elastičnom strukturom FMŠ sa svojim pedagoškim stremljenjima nalazi oblike rada i metodičke principe u nastavi glazbe koji omogućavaju prosječnoj djeci (većini djece) glazbeni odgoj na visokom umjetničkom nivou.⁹⁵³ S druge strane, razvidno je da Elly Bašić kroz FMŠ, radeći po principu *dvostrukog kolosjeka*, želi usmjeriti posebnu pažnju i

⁹⁴⁸ Suradnja s Osnovnom školom „Ivan Goran Kovačić“ započela je već 1956. kada tadašnja nastavnica Ivana Supek upoznaje Elly Bašić i postavke njezine nove glazbene pedagogije. Elly Bašić dolazi u njezine razrede gdje postavlja glavne metodičke jedinice po Funkcionalnoj metodi koju Ivana Supek dalje koristi u svojoj nastavi glazbe. U periodu od 1957. do 1962. uz nju po Funkcionalnoj metodi radi i nastavnica Erika Skurić te navedena škola postaje *ogledna škola Funkcionalne metode* za sve one koji su htjeli upoznati metodu i njezine rezultate. Nakon odlaska Ivane Supek 1961., na radno mjesto nastavnika glazbenog odgoja dolazi nastavnik koji nije radio po Funkcionalnoj metodi te se suradnja s Centralnom muzičkom školom uskoro prekida. Usp. KOLAK, Minja (2005), „Per aspera ad astra (1945 – 1965)“, u: *Glazbeno učilište Elly Bašić 1965. – 2005.*, Nataša Perak Lovričević (ur.), Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić, 60. Usp. SUPEK, Iva (1995), *Kako je nastajala Funkcionalna muzička škola u Zagrebu*, O. E. B., Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

⁹⁴⁹ BAŠIĆ, Elly (1962), *Elaborat o osnivanju Funkcionalne muzičke škole, srednje kadrovske sa nižom školom i isturenim odjelima pri osnovnim školama*, O.E. B., 12/27, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 11.

⁹⁵⁰ Isto.

⁹⁵¹ Usp. Isto, 12.

⁹⁵² Usp. Isto, 13.

⁹⁵³ Usp. Isto, 3.

prema razvoju talentirane djece, budućih profesionalnih glazbenika. Kroz takav pristup FMŠ donosi rješenje akutnih umjetničkih problema u društvu kao što je potreba za profesionalnim orkestralnim i pedagoškim kadrovima te ostvaruje svoju društvenu i kulturnu ulogu u sredini u kojoj djeluje, što se posebno ističe u poglavlju *Elaborata* o Srednjoj, profesionalno kadrovskoj školi. Takva nakana o korelaciji između zahtjeva sredine i škole kao nositelja glazbenog odgoja i obrazovanja, smjernica je koju pronalazimo u glazbenom djelovanju Elly Bašić od samih začetaka Muzičke škole „Beethoven“, kroz Gradsku muzičku školu i visokoškolske institucije do današnjih dana.⁹⁵⁴ Ukazujući na važnost i fleksibilnost FMŠ kao kulturnog i umjetničkog centra razvoja svoga kraja, pogotovo u manjim gradovima, i ostvarivanju njezinih navedenih ciljeva i zadataka Elly Bašić govori:

„...prema potrebi okoline u kojoj djeluje – može pri sebi da osnuje različite odjele, na primjer, odjel za organiziranje koncerata i gostovanje umjetnika i pjevača (neke vrste koncertni ured) i slično.“⁹⁵⁵

Dajući veliku pozornost *profesionalnom savjetovanju* talentirane djece koja će biti usmjeravana prema vlastitim sposobnostima i upućena u raznovrsne mogućnosti bavljenja glazbom postavlja sljedeće zadatke:

- **Praktično muziciranje** (za razliku od „klasičnog“ tipa glazbene škole u kojem je vježbanje instrumenta samo sebi svrhom, posebno na nastavničkom odjelu);
- **Praktična pedagogija** (na dječjim odjelima Centralne muzičke škole i pripadajućih osnovnih škola koje bi služile kao vježbaonice učenicima za njihov budući pedagoški rad);
- **Društveno djelovanje** (koje će se ostvariti prije navedenim osposobljavanjem mladih kadrova i podizanjem razine glazbenog i općumjetničkog odgoja).⁹⁵⁶

Elly Bašić navodi i nove ciljeve koje FMŠ treba ostvariti u narednom periodu svoga razvoja od kojih ističemo tri:

⁹⁵⁴ Ove njezine nakane ostvarene su kroz navedene glazbene institucije koje svojim djelovanjem kroz povijest i danas doprinose razvoju lokalnih zajednica i šire, o čemu ćemo razmatrati u sljedećem poglavlju.

⁹⁵⁵ BAŠIĆ, Elly (1962), *Elaborat o osnivanju Funkcionalne muzičke škole, srednje kadrovske sa nižom školom i isturenim odjelima pri osnovnim školama*, O.E. B., 12/27, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 15.

⁹⁵⁶ Na sjednici Savjeta FMŠ Elly Bašić govori o zadatku škole koji treba „...povisiti kulturu zemlje. Talenti su slučaj. Oni se rađaju jednom ili dvaput u godini, ali za talenta virtuozu treba stvoriti konzumente“. BAŠIĆ, Elly (1967), *Zapis sjednice Savjeta FMŠ*, O. E. B., 4/34, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 4. Usp. BAŠIĆ, Elly (1962), *Elaborat o osnivanju Funkcionalne muzičke škole, srednje kadrovske sa nižom školom i isturenim odjelima pri osnovnim školama*, O.E. B., 12/27, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 14.

- **Otvaranje dječjih muzičkih vrtića** u sklopu Centralne muzičke škole, a posebno u sklopu pripadajućih osnovnih škola za koje je potrebno izraditi posebni nastavni plan i program.
- **Otvaranje tečajeva za odrasle** koji će sadržajno i po obliku biti usmjereni prema interesu polaznika.
- **Otvaranje muzičkih klubova** u kojima će se odvijati predavanja, diskusije, slušanje glazbe i ostale popratne aktivnosti zbog kojih će se u *Srednjoj – kadrovskoj školi* posvetiti velika pozornost odgajanju glazbenih predavača i organizatora glazbenih događaja – „društveno aktivne generacije“.⁹⁵⁷

Svi navedeni principi i pedagoške smjernice ukazuju na samu *funkcionalnost* takve vrste glazbene škole koja svojom prilagodljivošću prati sve pojave društvene sredine „aktivno ulazeći u širokom radijusu u rješavanju novonastalih problema“.⁹⁵⁸ U napomeni na kraju *Elaborata* Elly Bašić kazuje o FMŠ:

„Funkcionalna muzička škola – već po svom naslovu – želi i treba da bude u pravom smislu riječi **funkcionalna** – reagirajući spontano i senzibilno i u svom daljnjem razvoju, na sve pojave društvene sredine, aktivno ulazeći u širokom radijusu rješavanja novonastalih problema. Prvenstveno, međutim, pedagoški i umjetnički na nivou najsuvremenijih naučnih dostignuća, i to specijalno, na području dječje psihologije, suvremenih umjetničkih kretanja i sociološke nauke.“⁹⁵⁹

Početak rada Funkcionalne muzičke škole nesumnjivo je presedan u povijesti hrvatskog glazbenog školstva koji se očituje u činjenici da tadašnja mala prigradska sredina bez ikakvih predrasuda prema vrlo suvremenim glazbenim metodama i postavkama FMP omogućava u prostoru Osnovne škole „Gračani“ početak rada Funkcionalne muzičke škole (kao specijalnog odjeljenja glazbe po funkcionalnoj metodi Elly Bašić) 1. listopada 1963. Upravo ova neočekivana inverzija uobičajenog osnivanja glazbene škole postala je prednost u trenutku kada

⁹⁵⁷ Početak djelovanja muzičkih klubova nalazimo u prvoj *Slušaonici muzike* koja je započela s djelovanjem u ožujku 1963. u Osnovnoj školi Gračani za svu djecu koja sviraju instrumente u školi. Cilj *Slušaonice* kao samostalnog oblika odgojnog djelovanja bio je dovesti najkvalitetnije glazbene umjetnike u prigradsku sredinu koja je prostorno i razvojno daleko od koncertnih dvorana i kazališta. BAŠIĆ, Elly (1963), *Dopis prof. Mariji Valjalo*, Zagreb: Osobni arhiv Marije Valjalo. Usp. VALJALO, Marija (1977), *Govor Marije Valjalo na svečanoj sjednici FMŠ*, Zagreb: Osobni arhiv Marije Valjalo, 2. Usp. BAŠIĆ, Elly (1962), *Elaborat o osnivanju Funkcionalne muzičke škole, srednje kadrovske sa nižom školom i isturenim odjelima pri osnovnim školama*, O.E. B., 12/27, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 15. Usp. FERović KOLUDER, Selma (1975), *Emocionalno i analitičko slušanje glazbe*, O. E. B., 31/40, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

⁹⁵⁸ FERović KOLUDER, Selma (1975), *Emocionalno i analitičko slušanje glazbe*, O. E. B., 31/40, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

⁹⁵⁹ BAŠIĆ, Elly (1962), *Elaborat o osnivanju Funkcionalne muzičke škole, srednje kadrovske sa nižom školom i isturenim odjelima pri osnovnim školama*, O.E. B., 12/27, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 15.

je Funkcionalna muzička škola dobila svoje prostorije u Mlinarskoj ulici gdje je započela rad s velikim brojem učenika iz široke baze stvorene u Osnovnoj školi Gračani o čemu ćemo raspravljati u nastavku.⁹⁶⁰ Razlog zbog kojeg je izabrana osnovna škola u Gračanima nalazimo u izvještaju Ivane Supek iz 1962. (tadašnje zamjenice prosvjetnog savjetnika Zavoda za školstvo grada Zagreba) u kojem je nakon „obilaska“ svih osnovnih škola Zagreba u kojima se radilo po Funkcionalnoj metodi zabilježila:

„Ugodno iznenađenje bila je za mene osnovna škola u Gračanima gdje je radila Marija Valjalo. Ona je radila već godinu dana po Funkcionalnoj metodi, a udžbenik 'Sedam nota – sto divota' koristi od trećeg razreda osnovne škole...ističu se razvijene muzikalne sposobnosti djece, uspješno savladavanje solfeggia, mnogo pjesmica po 'sluhu', mnogo pokreta i igara, a sve to protkano vedrinom i veseljem koje unosi nastavnica.“⁹⁶¹

Ovo je bio dovoljan razlog da Elly Bašić stupi u kontakt s ravnateljem škole kojem je prezentirala svoju ideju koju je zahvaljujući zainteresiranom ravnatelju škole Zvonimiru Hasu vrlo brzo i realizirala. Zasluga da se u školi Gračani započne s radom FMŠ pripada i Mariji Valjalo, nastavnici glazbenog odgoja koja je *pripremala teren* za realizaciju škole obavljajući organizacijske poslove po uputama Elly Bašić koja je u to vrijeme boravila u Sarajevu.⁹⁶² Na njezinu inicijativu Nastavnički zbor škole i ravnatelj prihvaćaju ideju o suradnji s budućom glazbenom školom. Ne čekajući formalno pravna rješenja šalju dopis Zavodu za školstvo grada Zagreba u kojem najavljuju upis „preko stotinu učenika osnovne škole u glazbenu školu“.⁹⁶³ Veliki interes djece za sudjelovanje u slobodnim glazbenim aktivnostima Marija Valjalo pripisuje dugoj tradiciji *Hrvatskog seljačkog pjevačkog društva Podgorac*⁹⁶⁴ u kojem su sudjelovali roditelji i obitelji učenika. Zahvaljujući aktivnostima vezanim uz otvaranje glazbene škole i velikim zanosom i oduševljenjem Marije Valjalo s Funkcionalnom muzičkom pedagogijom osnovana je i dječja sekcija.⁹⁶⁵

Mogućnost da se u okviru osnovne škole formira glazbena škola proizlazi iz prijedloga Zakona i novog nastavnog plana i programa za osnovne škole⁹⁶⁶ u kojem odgojno obrazovna struktura

⁹⁶⁰ Usp. SUPEK, Ivana (1995), *Kako je nastajala glazbena škola Funkcionalne muzičke pedagogije: Prilog proučavanju*, Zagreb: Osobni arhiv Marije Valjalo, 10.

⁹⁶¹ Isto, 7.

⁹⁶² Kako saznajemo iz jednog dopisa njihove korespondencije, značajne metodičke jedinice u nastavi postavljala je Elly Bašić koja je specijalno zbog toga dolazila u Zagreb. Usp. BAŠIĆ, Elly (1963), *Dopis prof. Mariji Valjalo*, Zagreb: Osobni arhiv Marije Valjalo.

⁹⁶³ SUPEK, Ivana (1995), *Kako je nastajala glazbena škola Funkcionalne muzičke pedagogije: Prilog proučavanju*, Zagreb: Osobni arhiv Marije Valjalo, 8.

⁹⁶⁴ *Hrvatsko seljačko pjevačko društvo Podgorac* osnovano je 1907. u Gračanima.

⁹⁶⁵ Usp. VALJALO, Marija (2020), *Razgovor s Marijom Valjalo* vodila Denis Vasilj u ožujku 2020.

⁹⁶⁶ Sabor NR Hrvatske donosi 1959. Zakon o osnovnoj školi. Usp. *** (1959), Zakon o osnovnoj školi, *Prosvjetni vjesnik*, 12 (8), 77-78.

svake škole obuhvaća uz nastavu, fizički i zdravstveni odgoj i slobodne aktivnosti i opću kulturu te javnu djelatnost škole. Odjel za društvene službe NO općine Medveščak u dopisu Osnovnoj školi Gračani dostavlja rješenje o organizacijskoj strukturi „eksperimentalnog isturenog odjela na Osnovnoj školi Gračani“.⁹⁶⁷ Preseljenjem Osnovne škole Gračani (s nekoliko različitih lokacija u kojima se nastava održavala) u veliku zgradu nove škole te dobivanjem svih uvjeta za nastavu, slobodne aktivnosti, fizički i zdravstveni odgoj te kulturnu i javnu djelatnost ostvarena je mogućnost razvoja moderne škole prema suvremenim normativima programatske strukture osnovnih škola.⁹⁶⁸ Da bi se ostvarilo otvaranje glazbene škole u osnovnoj školi trebalo je zadovoljiti sljedeće uvjete:

1. „kvalitetan muzički odgoj u osnovnoj školi
2. program glazbene škole
3. financijska sredstva
4. prostorije za nastavu.“⁹⁶⁹

Kvalitetan glazbeni odgoj u razrednoj nastavi i glazbene slobodne aktivnosti su ostvarene zahvaljujući velikom entuzijazmu i zanosu nastavnice Marije Valjalo. Program glazbene škole iznesen u *Elaboratu* Elly Bašić malo je modificiran i usklađen, a financijska sredstva su osigurana od strane Sekretarijata za prosvjetu grada Zagreba. Jedini problem bio je manjak prostorija za glazbenu školu, ali „...uvidavnošću kolektiva osnovne škole i pjevačkog društva 'Podgorac' nađene su prostorije koje će se koristiti za djelatnost muzičke škole“.⁹⁷⁰

U dopisu upućenom Zavodu za školstvo grada Zagreba u kojem moli da joj se omogući odlazak na Seminar za muzičke škole u Delnicama, „kako bi se informativno i praktički upoznala sa idejama, koncepcijama i pedagoškim iskustvima prema Reformiranom planu i programu“,⁹⁷¹ Elly Bašić najavljuje početak rada FMŠ u „svom isturenom odjelu pri Osnovnoj školi Gračani“.⁹⁷²

⁹⁶⁷ HAS, Zvonimir (1962), *Dopis Osnovnoj školi Gračani*, O. E. B., 25/40, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

⁹⁶⁸ Usp. SUPEK, Ivana (1995), *Kako je nastajala glazbena škola Funkcionalne muzičke pedagogije: Prilog proučavanju*, Zagreb: Osobni arhiv Marije Valjalo, 9.

⁹⁶⁹ Isto, 10.

⁹⁷⁰ Isto.

⁹⁷¹ BAŠIĆ, Elly (1963), *Dopis Zavodu za školstvo grada Zagreba*, O. E. B., Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

⁹⁷² BAŠIĆ, Elly (1963), *Dopis Zavodu za školstvo grada Zagreba*, O. E. B., Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. BAŠIĆ, Elly (1963), *Program Funkcionalne muzičke škole*, O. E. B., 1/35, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 2. Usp. KOLAK, Minja (2005), „Per aspera ad astra (1945 – 1965)“, u: *Glazbeno učilište Elly Bašić 1965. – 2005.*, Nataša Perak Lovričević (ur.), Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić, 61. Usp. BAŠIĆ, Elly (1965), *Osnivanje Funkcionalne muzičke škole*, 20/39, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1.

Potvrdu o velikom doprinosu koji će se ostvariti suradnjom osnovne i glazbene škole, te o toj potrebi, nalazimo u obrazloženju *Rješenja o provođenju muzičkog odgoja po funkcionalnoj metodi profesorice Elli Bašić*⁹⁷³ (vidi Prilog 49):

„...da se u svrhu unapređenja muzičkog odgoja omogući prof. Elli Bašić, da na navedenoj osnovnoj školi organizira nastavu muzičkog odgoja uz odgojni princip i pedagoški postupak prema koncepcijama, koje će omogućiti djeci viši nivo opće muzičkog obrazovanja.“⁹⁷⁴

U proljeće 1963. kada Marija Valjalo, uz obavljanje funkcije nastavnice glazbenog odgoja i zbora postaje i neformalno voditeljica Funkcionalne muzičke škole pri osnovnoj školi,⁹⁷⁵ uvode se nove glazbene aktivnosti: harmonika (nastavnica Ljerka Buntić) i blokflauta (Olga Petanjek-Pavičić),⁹⁷⁶ a od jeseni iste godine violina (Ante Pađen i Vlado Ivančić), klavir (Mirjana Vinek) i slobodni ples (Milana Brosch).⁹⁷⁷ Osnovna škola Gračani u dopisu kojeg šalje Narodnom odboru općine Medveščak prilaže *Plan o osnivanju Eksperimentalne Funkcionalne muzičke škole* s popisom osnovanih odjeljenja,⁹⁷⁸ a u listopadu iste godine Republički sekretarijat za školstvo donosi Rješenje o provođenju muzičkog odgoja po funkcionalnoj metodi prof. Elli Bašić.⁹⁷⁹

Interes roditelja i djece je bio neočekivano velik te se nisu mogla primiti sva prijavljena djeca.⁹⁸⁰ Upravo zahvaljujući elastičnoj strukturi slobodnih aktivnosti i suvremenom pristupu glazbenoj nastavi, rad FMS donio je pozitivne promjene: nastava u malim grupama i *individualiziran pristup*⁹⁸¹ svakom učeniku bez ocjenjivanja. O pozitivnim rezultatima individualiziranog

⁹⁷³ Usp. BAŠIĆ, Elly (1963), *Dopis Zavodu za školstvo grada Zagreba*, O. E. B., Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

⁹⁷⁴ KRSTINIĆ, M. (1963), *Rješenje o provođenju muzičkog odgoja po Funkcionalnoj metodi profesorice Elli Bašić*, O. E. B., 4/22, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

⁹⁷⁵ Usp. BAŠIĆ, Elly (1967), *Zapis sjednice Savjeta FMS*, O. E. B., 4/34, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 2. Usp. BAŠIĆ, Elly (1963), *Dopis prof. Mariji Valjalo*, Zagreb: Osobni arhiv Marije Valjalo.

⁹⁷⁶ U dopisu koji Elly Bašić šalje Mariji Valjalo nalazimo podatak da je Olga Petanjek bila njezina učenica koja je te godine „diplomirala nastavnički odjel na 'Muz. školi Pavao Markovac'“. BAŠIĆ, Elly (1963), *Dopis prof. Mariji Valjalo*, Zagreb: Osobni arhiv Marije Valjalo.

⁹⁷⁷ Usp. KOLAK, Minja (2005), „Per aspera ad astra (1945 – 1965)“, u: *Glazbeno učilište Elly Bašić 1965. – 2005.*, Nataša Perak Lovričević (ur.), Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić, 60. Usp. BAŠIĆ, Elly (1963), *Dopis prof. Mariji Valjalo*, Zagreb: Osobni arhiv Marije Valjalo. Usp. SUPEK, Ivana (1995), *Kako je nastajala glazbena škola Funkcionalne muzičke pedagogije: Prilog proučavanju*, Zagreb: Osobni arhiv Marije Valjalo, 8

⁹⁷⁸ Usp. HAS, Zvonimir (1962), *Dopis Narodnom odboru općine Medveščak*, O. E. B., 25/40, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

⁹⁷⁹ Usp. KRSTINIĆ, M. (1963), *Rješenje o provođenju muzičkog odgoja po funkcionalnoj metodi prof. Elli Bašić*, O. E. B., 4/23, Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić.

⁹⁸⁰ Usp. BAŠIĆ, Elly (1965), *Osnivanje Funkcionalne muzičke škole*, 20/39, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 3.

⁹⁸¹ Individualni rad u glazbenim školama je uobičajeni princip rada koji se provodi isključivo u nastavi instrumenata u kojoj se nastavni proces ostvaruje u odnosu profesor – jedan učenik. Taj princip zadržava i FMS, ali uvodi suvremene postavke u nastavi glazbe kroz *individualiziran pristup* koji i danas razlikuje Glazbeno učilište Elly Bašić (nekad FMS) od drugih institucija glazbenog obrazovanja. O tome će biti više riječi u poglavlju o Funkcionalnoj muzičkoj pedagogiji.

pristupa učenicima kroz nastavu glazbe, kojom ona postaje odgojno sredstvo, Maja Maljat kazuje:

„... djeca, koja su bilo u ponašanju, bilo u učenju bila ponekad problem same škole, uslijed svojih uspjeha na muzičkom polju, dobila su samopouzdanje ili su kanalizirala svoje nekontrolirane energije i pokazivala znatno bolje rezultate u samoj osnovnoj školi.“⁹⁸²

Već na kraju školske godine 1963./64. održan je prvi javni nastup učenika glazbene škole koji postaje važan kulturni događaj za Gračane⁹⁸³ (vidi Prilog 50 i 50a) te se zbog velikog interesa morao nekoliko puta ponoviti. O uspjehu jednogodišnjeg djelovanja FMSŠ unutar Osnovne škole Gračani kazuje Maja Maljat u dopisu koji šalje Elly Bašić:

„Uspjeh jednogodišnjeg rada Muzičke škole u Gračanima, s time je u punom smislu riječi postao kolektivni uspjeh i nastavnika osmogodišnje škole u njihovoj zainteresiranoj suradnji sa Funkcionalnom muzičkom školom. Zbog toga smatramo, da je jedna od sadržajno bitnih razlika Funkcionalne muzičke škole od klasičnog tipa, stalna integrirana suradnja nastavnika Muzičke škole sa onim osnovne škole.“⁹⁸⁴

Osim što je otvaranjem omogućena pedagoška realizacija osnovnih ideja i principa FMP koji prate dinamiku kretanja pedagoške misli autorice,⁹⁸⁵ ova škola postaje svim zainteresiranim glazbenim pedagozima na području bivše Jugoslavije „otvoreni, praktični i naučni centar za pronalaženje puteva ka prevladavanju barijera između muzičke umjetnosti i široke mase“.⁹⁸⁶ Iz pisma Elly Bašić saznajemo da su već tijekom 1963. nastavi prisustvovali „učenici i profesorica Bosiljka Jugović s Učiteljske škole“.⁹⁸⁷ U pismu traži od Marije Valjalo da nabavi za školu *Knjigu utisaka* kako bi svi oni koji dolaze pratiti rad glazbene škole mogli upisati svoje dojmove što bi bio prilog dokumentaciji o razvoju škole.⁹⁸⁸ Također u arhivskoj građi nalazimo podatak u dopisu (rujan, 1964.) Muzičke akademije u Sarajevu direktoru Osnovne škole Gračani u

⁹⁸² MALJAT, Maja (1964), *Funkcionalna muzička škola – program*, O. E. B., 1/35, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 5.

⁹⁸³ *** (1964), *Program priredbe Funkcionalne muzičke škole*, O. E. B., Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

⁹⁸⁴ MALJAT, Maja (1964), *Funkcionalna muzička škola – program*, O. E. B., 1/35, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 5.

⁹⁸⁵ Usp. VASILJ, Denis (2015), „Elly Bašić – žena i djelo“, *Ellymanija*, br. 5, Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić, 22.

⁹⁸⁶ Usp. *** (1965), *Pismo potpore Udruženja funkcionalaca Jugoslavije Gradskoj skupštini grada Zagreba*, O. E. B., 1/39, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

⁹⁸⁷ BAŠIĆ, Elly (1963), *Pismo Mariji Valjalo*, Zagreb: Osobni arhiv Marije Valjalo.

⁹⁸⁸ Usp. Isto.

kojem se najavljuje službeni posjet njihovih studenata (u vodstvu profesorice Elly Bašić) Funkcionalnoj muzičkoj školi.⁹⁸⁹

Iz dopisa Osnovne škole Gračani Sekretarijatu za prosvjetu Gradske skupštine saznajemo da je u školskoj godini 1964./65. zaposleno deset nastavnika za preko 220 učenika glazbene škole (četiri u stalnom radnom odnosu, a šest kao vanjski suradnici). Na žiro računu Osnovne škole Gračani nalazila su se namjenska financijska sredstva za rad *Glazbene škole* koja je osiguravao Sekretarijat za prosvjetu Gradske skupštine.⁹⁹⁰

Zavod za školstvo grada Zagreba u rujnu 1963. organizira *Seminar Funkcionalne metode u muzičkoj nastavi* kojem je svrha upoznavanje nastavnika glazbenog odgoja s raznim suvremenim idejama u razvoju i nastavnoj praksi glazbenog odgoja.⁹⁹¹ Program *Seminara* od šesnaest tematskih cjelina održavao se od 6. do 13. rujna (od 9:30 do 13:00 i od 17:00 do 18:30). U dopisu školama, ravnatelji su zamoljeni „...da upute na ovaj seminar nastavnike muzičkog odgoja odnosno solfeggia, kako bi se upoznali s ovim područjem muzičko-pedagoške djelatnosti“.⁹⁹² Nastavak ovog *Seminara* Zavod za školstvo organizira od 23. 1. do 8. 2. 1964. Elly Bašić je i ovaj put bila jedini predavač.⁹⁹³

Paralelno uz djelovanje glazbene škole u prostorima osnovne škole u Gračanima, Elly Bašić poduzima sve aktivnosti koje su usmjerene na otvaranje centralne FMŠ⁹⁹⁴ (kako je predviđeno u *Elaboratu*). U tekstu Elly Bašić nalazimo informacije o postojanju materijalnih uvjeta za njezinu realizaciju (prostor u Mlinarskoj ulici 25) i „kadrova čije su kvalitete provjerene na radu u postojećim odjeljenjima“.⁹⁹⁵ Nadalje, razvidno je da je realizacijom ovakvog oblika glazbene škole omogućena 50% niža cijena školovanja djece u odnosu na postojeće glazbene škole, što joj u vremenu kada se na općem planu traži što bolje rješenje školovanja djece i omladine daje

⁹⁸⁹ Usp. BAŠIĆ, Elly (1980), *Eksperimentalni i istraživački znanstveni radovi i praktični prikazi rada*, O. E. B., 12/43, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 2.

⁹⁹⁰ Usp. SUPEK, Ivana (1995), *Kako je nastajala glazbena škola Funkcionalne muzičke pedagogije: Prilog proučavanju*, Zagreb: Osobni arhiv Marije Valjalo, 9.

⁹⁹¹ Usp. RANOGAJEC, Josip (1963), *Poziv na Seminar Funkcionalne muzičke metode u muzičkoj nastavi*, Zagreb: Osobni arhiv Marije Valjalo.

⁹⁹² Isto.

⁹⁹³ Usp. BLAŽENČIĆ, Ante (1964), *Poziv na Seminar Funkcionalne muzičke metode u muzičkoj nastavi*, Zagreb: Osobni arhiv Marije Valjalo.

⁹⁹⁴ Ovdje ukazujemo na inverziju uobičajenog postupka u procesu otvaranja škola koji se provodio nekad kroz otvaranje centralne škole (primarne, glavne), a zatim njezinog područnog odjeljenja što u ovom slučaju nije zabilježeno.

⁹⁹⁵ BAŠIĆ, Elly (1965), *Osnivanje Funkcionalne muzičke škole*, O. E. B., 20/39, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 3.

i ekonomsku opravdanost.⁹⁹⁶ O dobrom uvidu u stanje glazbenog školstva grada Zagreba i društvenoj potrebi za osnivanjem škole u Mlinarskoj, Elly Bašić navodi podatak:

„Budući da u Zagrebu djeluju samo 3 muzičke škole, u kojima je u 1963/64. šk. godini bilo upisano 1233 učenika, to će se otvaranjem Eksperimentalne funkcionalne muzičke škole povećati broj učenika muzičkih škola.“⁹⁹⁷

Na osnovi *Rješenja o osnivanju Funkcionalne muzičke škole i Elaborata* iz 1962.,⁹⁹⁸ Centralna funkcionalna muzička škola⁹⁹⁹ započinje svoje djelovanje u zgradi koju je dobila zahvaljujući intervenciji političkih dužnosnika o čemu smo već govorili u ovom poglavlju, na adresi Mlinarska 25 na kojoj je djelovala do 2020. (vidi Prilog 51). Iako je službeni početak rada Centralne FMŠ bio u jesen 1965., u arhivskoj građi pronalazimo dokumente koji potvrđuju djelovanje škole na toj adresi u školskoj godini 1964./65.¹⁰⁰⁰ Škola je osnovana na temelju Općeg zakona o školstvu i Statuta grada Zagreba, Skupštine grada Zagreba na sjednici Gradskog vijeća od 16. srpnja 1965. i na sjednici Prosvjetno-kulturnog vijeća od 9. srpnja.¹⁰⁰¹ Nastavljajući djelovanje u Gračanima, FMŠ na kraju školske godine 1965./66. ima ukupno 399 učenika (222 u Gračanima, a 167 u Mlinarskoj ulici).¹⁰⁰² Već se u ovoj fazi integracijom glazbene škole unutar osnovne općeobrazovne škole ostvarila svrha glazbenog odgoja kojom učenici nakon završenog osnovnog školovanja postaju aktivni sudionici života svoje sredine sposobni da u nastavku svog života s razumijevanjem i interesom prate glazbeni život, pomažu njegov razvoj i da se u „granicama svojih glazbenih sposobnosti i interesa uključuju u raznovrsne muzičke kolektive“.¹⁰⁰³

⁹⁹⁶ Usp. Isto.

⁹⁹⁷ BAŠIĆ, Elly (1965), *Osnivanje Funkcionalne muzičke škole*, 20/39, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 4.

⁹⁹⁸ Usp. *** (1965.) *Rješenje o osnivanju Funkcionalne muzičke škole*, O. E. B., 4/23, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. BAŠIĆ, Elly (1985), *Funkcionalna muzička pedagogija – afirmacija i uspjesi*, O. E. B., 1/43, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 7.

⁹⁹⁹ U arhivskoj građi tog perioda nalazimo različita imenovanje FMŠ: *Centralna FMŠ, Eksperimentalna FMŠ i Centralna eksperimentalna FMŠ*. Nadalje ćemo koristiti nazive kako su navedeni u dokumentima koji se navode u tekstu.

¹⁰⁰⁰ Usp. *** (1965), *Izveštaj rada škole za šk. godinu 1964/65*, O. E. B., 12/42, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. BAŠIĆ, Elly (1965), *Osnivanje Funkcionalne muzičke škole*, 20/39, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. KOLAK, Minja (2005), „Per aspera ad astra (1945 – 1965)“, u: *Glazbeno učilište Elly Bašić 1965. – 2005.*, Nataša Perak Lovričević (ur.), Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić, 62. Usp. SUPEK, Ivana (1995), *Kako je nastajala glazbena škola Funkcionalne muzičke pedagogije: Prilog proučavanju*, Zagreb: Osobni arhiv Marije Valjalo, 10.

¹⁰⁰¹ Usp. BAŠIĆ, Elly (1965), *Molba Okružnom sudu u Zagrebu za registraciju FMŠ*, O. E. B., 2/29, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. VALJALO, Marija (1977), *Govor Marije Valjalo na svečanoj sjednici FMŠ*, Zagreb: Osobni arhiv Marije Valjalo, 1.

¹⁰⁰² Usp. KOLAK, Minja (2005), „Per aspera ad astra (1945 – 1965)“, u: *Glazbeno učilište Elly Bašić 1965. – 2005.*, Nataša Perak Lovričević (ur.), Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić, 62.

¹⁰⁰³ RAKIJAS, Branko (1961), *Muzički odgoj djeteta*, Zagreb: IP 'Školska knjiga'.

U prostorijama zgrade u Mlinarskoj ulici uz tri privatna stanara, velika prostorija u prizemlju korištena je kao dnevna soba Osnovne škole „Sedam sekretara SKOJ-a“ (danas Ksaver Šandor Gjalski),¹⁰⁰⁴ a dvije prostorije na drugom katu korištene su od strane Škole za medicinske sestre. Zahvaljujući novoostvarenim materijalnim, kadrovskim i organizacijskim uvjetima, FMŠ vrlo brzo uspostavlja suradnju s Osnovnom školom „Sedam sekretara SKOJ-a“ koja postaje uz školu u Gračanima jedan od dvaju pripadajućih *isturenih odjeljenja*, a kasnije i sa sljedećim osnovnim školama: „August Šenoa“ (Opatička ulica), „Nina Maraković“ (Orlovac), „Šestine“¹⁰⁰⁵ i „Ivan Goran Kovačić“ (Mesićeva ulica).¹⁰⁰⁶ Nastavničko vijeće FMŠ sastojalo se od deset nastavnika različitih glazbenih disciplina: Marija Bosch (korepetitorica i glazbena suradnica), Milana Broš-Putar (nastavnica slobodnog plesa), Ljerka Buntić (nastavnica harmonike), Vlado Ivančić (nastavnik violine), Sretna Meštrović-Pavičić i Mirjana Vinek (nastavnice klavira), Olga Petanjek-Pavičić (nastavnica blokflaute), Marija Reić (nastavnica solfeggia), Ivana Supek (psiholog, znanstveni suradnik) i Marija Valjalo (ravnateljica i nastavnica solfeggia i teorije).¹⁰⁰⁷

Marija Valjalo je preuzela izvršenje organizacije rada (po uputama i pod nadzorom Elly Bašić) u Centralnoj muzičkoj školi, a u Gračanima je nastavila držati nastavu glazbenog odgoja sve do njezinog službenog preuzimanja funkcije upraviteljice u srpnju 1965.¹⁰⁰⁸ Iz kazivanja Marije Valjalo saznajemo kako je postala upraviteljica FMŠ. S obzirom da je od samog početka kao suradnica profesorice Bašić bila upućena u sve detalje razvoja FMŠ te postala pravi sljedbenik Funkcionalne muzičke pedagogije, razvidno je bilo da je ona prava osoba za tu funkciju. Jedini problem u njegovoj realizaciji, koji navodi Valjalo, bio je što su ravnatelji škola morali biti politički podobni, tj. pripadnici Saveza komunista Jugoslavije,¹⁰⁰⁹ a ona to nije bila. Na sastanku

¹⁰⁰⁴ Dnevna soba osnovne škole koja se nalazi uz FMŠ u Mlinarskoj ulici, prenamjenom je postala koncertna dvorana.

¹⁰⁰⁵ Usp. KADOIĆ, Mira (1981), *Izveštaj o novonastalom stanju u razredima nakon preseljenje u novu zgradu*, O. E. B., 4/42, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁰⁰⁶ Usp. VALJALO, Marija (1977), *Govor Marije Valjalo na svečanoj sjednici FMŠ*, Zagreb: Osobni arhiv Marije Valjalo, 1. Usp. PERAK LOVRIČEVIĆ, Nataša (2005), „Nova škola u Mlinarskoj (1965.-2005.)”, u: *Glazbeno učilište Elly Bašić 1965. – 2005.*, Nataša Perak Lovričević (ur.), Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić, 63. Usp. SUPEK, Ivana (1995), *Kako je nastajala glazbena škola Funkcionalne muzičke pedagogije: Prilog proučavanju*, Zagreb: Osobni arhiv Marije Valjalo, 10.

¹⁰⁰⁷ Kao posebnu zanimljivost škola je imala odjel za *Slobodni ples* te odjel za *Dječji instrumentarij i Blokflautu*. Usp. KAZIĆ, Senad (2013), *Solfeggio: historija i praksa*, Sarajevo: Muzička akademija u Sarajevu. Institut za muzikologiju, 80. Usp. VALJALO, Marija (2020), *Razgovor s Marijom Valjalo* vodila Denis Vasilj u ožujku 2020. Usp. BAŠIĆ, Elly (1986), *Stručno predavanje Elly Bašić za nastavnike* održano u Funkcionalnoj muzičkoj školi u Zagrebu u veljači 1986. Usp. PERAK LOVRIČEVIĆ, Nataša (2005), „Nova škola u Mlinarskoj (1965.-2005.)”, u: *Glazbeno učilište Elly Bašić 1965. – 2005.*, Nataša Perak Lovričević (ur.), Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić, 66.

¹⁰⁰⁸ Usp. SUPEK, Ivana (1995), *Kako je nastajala glazbena škola Funkcionalne muzičke pedagogije: Prilog proučavanju*, Zagreb: Osobni arhiv Marije Valjalo, 11.

¹⁰⁰⁹ Ovo se odnosilo samo na ravnatelje, a za nastavnike to nije bio nužno.

s političkim dužnosnikom Vladimirom Bakarićem, Elly Bašić postavlja pitanje o mogućnosti iznimke u ovom slučaju, jer joj je bilo jako važno da Marija Valjalo preuzme tu funkciju. Kako kazuje Valjalo, Bakarić joj je odgovorio: „Nema nikakvih problema. Ako Vi smatrate da Marija Valjalo, iako nije član SKJ, ima uvjete i kvalitete zbog kojih je predlažete, ja Vam dajem odriježene ruke.“¹⁰¹⁰ Iz navedenog se još jednom potvrđuje koliki je ugled i povjerenje imala Elly Bašić u političkim sferama, što se pokazalo značajnim u trenucima kada joj je bila neophodna podrška.

Osnivanje FMŠ bilo je od velike važnosti za razvoj glazbene pedagogije tog vremena o čemu govori Marija Valjalo:

„Ova muzička škola polazi sa stanovišta da je muzikalnost osnovna dispozicija svakog prosječnog djeteta, a muzički odgoj i razvijanje estetskog senzibiliteta potreba svakog budućeg građanina naše zemlje. Ona je masovna škola za svu djecu, ali se u njoj muzičkom talentu i muzički prosječnom tipu djeteta omogućuje što bolji svestraniji i primjereni muzički odgoj.“¹⁰¹¹

Po prvi put u povijesti suvremenog glazbenog školstva u Hrvatskoj i u bivšoj Jugoslaviji otvorena je glazbena škola s potpunom slobodom unutarnje organizacijske forme koju i u kasnijem razvoju zadržava.¹⁰¹² U svojoj organizacijskoj i programskoj strukturi, ova škola prva ostvaruje „povezanost i jedinstvo s muzičkim odgojem u osnovnoj školi i elastičnost i bogatstvo strukture, sadržaja i metode rada“.¹⁰¹³ Već tada je vidljiva posebnost kompleksnosti strukture škole, u odvijanju nastave po „tipovima i etapama“:¹⁰¹⁴ *tip muzičkog vrtića* (koji obuhvaća djecu I razreda osnovne škole) i *tip osnovne muzičke škole* (koji obuhvaća djecu od II. do VIII. razreda u dvije etape od kojih prva obuhvaća djecu od II. do IV. razreda, a druga od V. do VIII. razreda).¹⁰¹⁵ Vremenski period tipova i etapa nije „bezuovjetno omeđen, kao što i individualni razvoj svakog djeteta nije vremenskim terminima fiksiran“.¹⁰¹⁶ Zahvaljujući toj činjenici, škola ispunjava zadatke i ciljeve pripadajućeg *Elaborata* kojima ostvaruje svoje odgojno djelovanje u daleko širim razmjerima nego što je to bilo moguće glazbenim školama dotadašnjeg

¹⁰¹⁰ VALJALO, Marija (2020), *Razgovor s Marijom Valjalo* vodila Denis Vasilj u travnju 2020.

¹⁰¹¹ Usp. VALJALO, Marija (1977), *Govor Marije Valjalo na svečanoj sjednici FMŠ*, Zagreb: Osobni arhiv Marije Valjalo, 1.

¹⁰¹² Ova konstatacija se odnosi na period iza II. Svjetskog rata, jer je već Muzička škola „Beethoven“ imala potpunu organizacijsku slobodu.

¹⁰¹³ BAŠIĆ, Elly (1965), *Osnivanje Funkcionalne muzičke škole*, 20/39, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1.

¹⁰¹⁴ Isto, 2.

¹⁰¹⁵ U svom daljnjem razvoju predviđa se formiranje i trećeg tipa tj. srednje muzičke škole amaterskog i profesionalnog usmjerenja. Usp. BAŠIĆ, Elly (1965), *Osnivanje Funkcionalne muzičke škole*, 20/39, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 2.

¹⁰¹⁶ Isto.

„klasičnog“ tipa.¹⁰¹⁷ Suradnja glazbene i osnovne škole, uz ideološko usmjerenje, ima obostrano praktično rješenje. Osnovna škola „ustupa“ dio nastave specijaliziranoj školi koja prilazi nastavi svojim širokim glazbenim, a ne samo obrazovnim konceptom. Tako je riješen kadrovski problem vođenja nastave glazbe.¹⁰¹⁸ Do tada su učitelji, nedovoljnih glazbenih sposobnosti i kompetencija, nastavni program glazbenog odgoja više prilagođavali svojim mogućnostima njegovog izvođenja nego sposobnostima i kulturnim potrebama učenika.¹⁰¹⁹ Ova simbioza omogućava glazbenoj školi izvođenje znanstveno-odgojnog procesa sa svim učenicima osnovne škole koji postaju i učenici FMŠ i tako u praksi provodi osnovno načelo FMP, dakle „Ne neko dijete, već svako dijete ima pravo na muzičku kulturu“.¹⁰²⁰ Otvaranje ove škole omogućilo je implementaciju i pedagošku realizaciju osnovnih ideja i principa FMP koje u nastavku navodimo:

- pronalaženje novih pedagoških postupaka kojima se svakom djetetu, a ne samo odabranom, omogućava učenje glazbe
- posvećivanje posebne pažnje početku glazbenog kultiviranja djeteta
- neselekcioniranje djece (nepostojanje prijemnih ispita)
- odgajanje muzikalnosti i radosti muziciranja
- razvijanje stvaralačkih sposobnosti svakog djeteta koje će ono napuštanjem škole moći transponirati u vrijednost drugih kvaliteta.¹⁰²¹

Ostvarivanje ovih principa bilo je moguće samo u školi s istraživačkim karakterom u praktičnom i znanstvenom smislu kako bi se stečenim iskustvom mogle koristiti postojeće i

¹⁰¹⁷ Usp. *** (1965), *Dopis UFJUG Gradskoj skupštini grada Zagreba, Sekretarijatu za prosvjetu i kulturu*, O. E. B., 22/39, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1.

¹⁰¹⁸ U to vrijeme stručno glazbeno školstvo u Zagrebu bilo je u sjeni velikih društvenih promjena na području prosvjetne politike. Ono nije bilo popraćeno novim koncepcijama o glazbenopedagoškim potrebama vremena, a broj učenika se povećavao. Tada nastaje velika potreba za kvalitetnim nastavnicima glazbe koji bi radili u općeobrazovnim školama koju ni srednje glazbene škole ni Akademija nisu mogle zadovoljiti. Usp. SUPEK, Ivana (1995), *Kako je nastajala glazbena škola Funkcionalne muzičke pedagogije: Prilog proučavanju*, Zagreb: Osobni arhiv Marije Valjalo, 2.

¹⁰¹⁹ O tome vidi više kod DURAKOVIĆ, Lada (2019), *Glazba kao odgojno sredstvo u formiranju 'socijalističkog čovjeka': nastava glazbe u osnovnim školama u Hrvatskoj (1945-1965)*, Zagreb: Hrvatsko muzikološko društvo, 31-39. Usp. RIBANOVIĆ, Srdjan (1967), *Zašto jedina u Jugoslaviji? Centralna funkcionaln muzička škola u Zagrebu*, O. E. B., 6/1, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 2. Usp. BAŠIĆ, Elly (1965), *Osnivanje Funkcionalne muzičke škole*, 20/39, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1.

¹⁰²⁰ U arhivskoj građi nalazimo nekoliko verzija drugog dijela ovog gesla: *...nego svako dijete ima pravo na muzičku kulturu; ...nego svako dijete ima pravo na muziku; ...već svako dijete ima pravo na muzičku kulturu*. Usp. PAPIĆ, Radivoj (1967), "Muzika svakom čovjeku", *Oslobođenje*, 21. 5., O. E. B., 9/6, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁰²¹ Usp. *** (1965), *Dopis UFJUG Gradskoj skupštini grada Zagreba, Sekretarijatu za prosvjetu i kulturu*, O. E. B., 22/39, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1.

nove glazbene i općeobrazovne škole te „društvene ustanove i institucije, koje se praktički ili naučno bave muzičkom, odnosno kulturnom problematikom omladine“.¹⁰²²

Još jedna od posebnosti ove škole, koju je idejna začetnica, pokretačica i nositeljica svih navedenih zbivanja Elly Bašić uvela u organizacijsku strukturu škole jest *Znanstveno-muzikološki odjel* čiji je zadatak bio praćenje i unapređivanje FMP koje je ona usmjeravala.¹⁰²³ Voditeljici tog odjela Ivani Supek¹⁰²⁴ predviđena su 42 sata tjedno od kojih se 22 odnose na stručne konzultacije s Elly Bašić, nastavnicima, direktorom, magnetofonsko snimanje učenika i analiza snimki, vođenje dosjea učenika, razgovori s učenicima, sakupljanje podataka i praćenje razvoja FM i FMP te suradnja s vanjskim suradnicima i institucijama. Ostatak satnice namijenjen je uređivanju knjižnice te aktivnostima u stručnim odborima i komisijama.¹⁰²⁵ Ovaj odjel imao je veliko značenje u daljnjem znanstvenom istraživanju te potom kategorizaciji djece „ispodprosječnog, prosječnog i natprosječnog sluha“¹⁰²⁶ kojim se dokazalo da *glazbeni sluh*¹⁰²⁷ kao pojavnost nije statična i nepromjenjiva kategorija već se na nju može djelovati, razvijati i odgajati ju. Zbog toga je sistem školovanja u FMŠ u prva tri razreda općeobrazovne osnovne škole baziran na vođenju glazbenog odgoja nastavnika koji uz posebne principe i metode rada razvijaju kod većine djece *sluh*. Za mali broj djece koja nisu uspjela doći do te razine otvaraju se „specijalne klase solfeggia, tzv. *specijalke*“.¹⁰²⁸ U takvim razredima broj učenika je znatno manji i u njima se radi po specijalnom planu i programu u kojem su nastavni sadržaji prilagođeni glazbenim sposobnostima učenika. Zadatak ovakvih razreda je da djetetov nedovoljno razvijen *sluh* razvije do normale,¹⁰²⁹ što se u praksi individualnog rada pokazalo

¹⁰²² Usp. Isto, 2.

¹⁰²³ U planiranim projektima odjela za razdoblje od 1970. do 1972. nalazimo: rad s djecom nedovoljno razvijenog „sluha“ (ovdje se taj pojam odnosi na djecu koja loše intoniraju tonske fenomene i ulazi u sferu fiziologije slušanja, stvaranja, opažanja glazbe i vokalnog „aparata“); nastavak istraživačkog rada o utjecaju sredine na razvoj glazbenog sluha, priprema nove izložbe *Muzički izraz djeteta*; pripremanje referata o dječjem stvaralaštvu za Međunarodni kongres muzikoterapije u Zagrebu 1972.; konzultacije s profesorima koji rade po FMP u inozemstvu; pripremanje stručno-tematskog prikaza o FMP na Međunarodnom seminaru Ljetne škole funkcionalaca u Visu te predavanja profesorima i studentima Visoke muzičke škole Franz Liszt u Weimaru, grupi kanadskih glazbenih pedagoga na Kongresu ISME u Moskvi 1970. Te profesorima i studentima na Muzičkoj akademiji u Bukureštu. Usp. PERAK LOVRIČEVIĆ, Nataša (2005), „Nova škola u Mlinarskoj (1965.-2005.)“, u: *Glazbeno učilište Elly Bašić 1965. – 2005.*, Nataša Perak Lovričević (ur.), Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić, 66. Usp. KAZIĆ, Senad (2013), *Solfeggio: historija i praksa*, Sarajevo: Muzička akademija u Sarajevu. Institut za muzikologiju, 15.

¹⁰²⁴ U dokumentima iz Ostavštine Elly Bašić ime muzikologinje Ivane Supek nalazino i u skraćenom obliku *Iva*.

¹⁰²⁵ Usp. SUPEK, Ivana (1968), *Satnica rada*, O. E. B., 4/23, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1.

¹⁰²⁶ SUPEK, Ivana (1970), *Rad s djecom nedovoljno razvijenog glazbenog sluha*, O. E. B., 27/40, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 8.

¹⁰²⁷ O *glazbenom sluhu* kao fiziološkoj činjenici i jednoj od sastavnica muzikalnosti vidi više u: KAZIĆ, Senad (2013), *Solfeggio: historija i praksa*, Sarajevo: Muzička akademija u Sarajevu. Institut za muzikologiju i KAZIĆ, Senad (2019), *Muzička improvizacija u edukaciji: historija i praksa*, Sarajevo: Muzička akademija u Sarajevu.

¹⁰²⁸ SUPEK, Ivana (1970), *Rad s djecom nedovoljno razvijenog glazbenog sluha*, O. E. B., 27/40, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 176. Usp. VALJALO, Marija (1977), *Govor Marije Valjalo na svečanoj sjednici FMŠ*, Zagreb: Osobni arhiv Marije Valjalo, 2.

¹⁰²⁹ Usp. Isto, 177.

veoma uspješnim. Djeca su u takvim razredima vrlo dobro napredovala u razvijanju *sluha* te vrlo uspješno nastavljala programe s ostalom djecom, što je rješavalo problem socijalizacije djece nedovoljno razvijenog sluha. Uglavnom su to bila djeca koja su imala problem s pravilnim intoniranjem, tzv. *krivim pjevanjem* ili *falš pjevanjem*, i upravo je konstatacija okoline pa i samih nastavnika „da dijete nema sluh uzrok frustracije djeteta“.¹⁰³⁰

U dopisu Sekretarijata za obrazovanje, kulturu i muzičku kulturu iz 1967. *Razmatranje Statuta Funkcionalne muzičke škole* nalazimo podatak da *Znanstveno-muzikološki odjel* izlazi iz zadanih okvira djelatnosti škole i njezinog Statuta jer „se naučnim radom bave visokoškolske ustanove“¹⁰³¹ te se traži od FMS da uskladi svoju djelatnost prema zakonskim okvirima.¹⁰³² Usklađenje je zahtijevalo detaljnu promjenu predloženog Statuta FMS kako bi se omogućio opstanak ovog odjela.¹⁰³³

O tim nastojanjima saznajemo iz dopisa predsjednice Radne zajednice škole Marije Reić Komisiji za izradu statuta¹⁰³⁴ i dopisa Ivane Supek koja je, kao voditeljica navedenog odjela bila velika pomoć i podrška Elly Bašić u tehničkoj provedbi znanstvenog i organizacijskog razvoja FMS u vremenu kada ona, zbog obveza na Muzičkoj akademiji u Sarajevu nije mogla biti fizički prisutna u Zagrebu:

„Molim Vas da mi ostavite Statut FM škole kako bismo prema Vašim i mojim primjedbama u njemu (i primjedbama Grada) izradili novi statut, odnosno pročišćeni tekst staroga.“¹⁰³⁵

Ovaj odjel djeluje sve do ulaska FMS u zajednički Centar Glazbenih škola Zagreb. Nakon toga mijenja naziv u *Služba za praćenje i razvoj Funkcionalne muzičke pedagogije*. Program rada ove znanstveno-istraživačke službe, čiji su rezultati uvijek bili osnova za unapređivanje rada FMP „određen je Nastavnim programom FMP za srednju glazbenu školu“.¹⁰³⁶

¹⁰³⁰ Isto.

¹⁰³¹ BUZALA, Aleksandar (1967), *Razmatranje Statuta Funkcionalne muzičke škole*, O. E. B., 4/23, Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić.

¹⁰³² Usklađenje je značilo ukidanje rada ovog odjela. U arhivskoj građi ne možemo potvrditi precizan datum njegova ukidanja, ali pronalazimo zadnji podatak o njegovom postojanju u 1972. Nastavak djelovanja ovog odjela pratimo u *Glazbenom studiju Elly Bašić* u kojem je djelovala sa svojim suradnicima do kraja svoga života. Usp. PERAK LOVRIČEVIĆ, Nataša (2005), „Nova škola u Mlinarskoj (1965.-2005.)“, u: *Glazbeno učilište Elly Bašić 1965. – 2005.*, Nataša Perak Lovričević (ur.), Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić, 64.

¹⁰³³ Usp. BAŠIĆ, Elly (1985), *Funkcionalna muzička pedagogija – afirmacija i uspjesi*, O. E. B., 1/43, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 9.

¹⁰³⁴ Usp. REIĆ, Marija (1973), *Dopis Komisiji za izradu statuta*, O. E. B., 31/15, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁰³⁵ SUPEK, Ivana (1969), *Dopis Elly Bašić*, O. E. B., 4/23, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁰³⁶ AMBRUŠ KIŠ, Ružica (1995), *Dopis GŠ Funkcionalne muzičke pedagogije Gradskom sekretarijatu za obrazovanje, kulturu i znanost*, O. E. B., 3/40, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 6.

Važnu ulogu i ozbiljnost rada ovog odjela iščitavamo iz planiranih projekata za razdoblje od 1970. do 1972. od kojih se posebno ističu: rad s djecom nedovoljno razvijenog “sluha” (ovdje se taj pojam odnosi na djecu koja loše intoniraju tonske fenomene i ulazi u sferu fiziologije slušanja, stvaranja, opažanja glazbe i vokalnog “aparata”¹⁰³⁷); nastavak istraživačkog rada o utjecaju sredine na razvoj glazbenog sluha, priprema nove izložbe *Muzički izraz djeteta*; znanstveni rad o dječjem stvaralaštvu za *Međunarodni kongres muzikoterapije* u Zagrebu 1972.; konzultacije s profesorima koji rade po FMP u inozemstvu; pripremanje stručno-tematskog prikaza o FMP na Međunarodnom seminaru *Ljetne škole funkcionalaca* u Visu; predavanja profesorima i studentima Visoke muzičke škole „Franz Liszt“ u Weimaru, grupi kanadskih glazbenih pedagoga na *Kongresu ISME* u Moskvi 1970. te profesorima i studentima na Muzičkoj akademiji u Bukureštu.¹⁰³⁸

Takav odjel pri glazbenoj školi posebnost je u povijesti glazbenog školstva nekad (i danas), posebice zbog njegove realizacije u vrijeme kada na Muzičkoj akademiji ne postoji muzikološki odjel.¹⁰³⁹ Realizacija ovog odjela u školi ostvaruje se u vremenu uspostavljanja znanstveno-istraživačke djelatnosti Teoretskog odsjeka na Muzičkoj akademiji u Sarajevu kojem je Elly Bašić bila pročelnica.¹⁰⁴⁰ Kao poseban rezultat intenzivnog djelovanja Ivane Supek na ovom odjelu je neobjavljen Elaborat o osnovnoj školi muzičkog smjera (1968.)¹⁰⁴¹ koji nam je zahvaljujući Mariji Valjalo dan na uvid. U napomeni ovom vrlo dragocjenom tekstu napisanoj trideset godina kasnije, I. Supek kazuje:

„Elaborat 'Osnovna škola muzičkog smjera' napisala sam spontano, potpuno sama. Kad je bio gotov, dala sam ga na čitanje prof. Elly Bašić. Ona ga je pročitala, vratila meni sa svojim primjedbama i rekla: „Ovo ne smije nitko vidjeti!“ I tako je ovaj Prijedlog ostao do danas u mojoj ladici.“¹⁰⁴²

¹⁰³⁷ Usp. KAZIĆ, Senad (2013), *Solfeggio: historija i praksa*, Sarajevo: Muzička akademija u Sarajevu. Institut za muzikologiju, 15.

¹⁰³⁸ Usp. PERAK LOVRIČEVIĆ, Nataša (2005), „Nova škola u Mlinarskoj (1965.-2005.)”, u: *Glazbeno učilište Elly Bašić 1965. – 2005.*, Nataša Perak Lovričević (ur.), Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić, 66.

¹⁰³⁹ Odjel za muzikologiju i glazbenu publicistiku osnovan je 1970. kao „nužan rezultat povoljnih mogućnosti i specifičnih potreba naše sredine za stručnim i znanstvenim muzikološkim kadrovima“. KOS, Koraljka (1981), „Odjel za muzikologiju i glazbenu publicistiku (II)“, u: *Muzička akademija u Zagrebu 1921 – 1981.*, Koraljka Kos (ur.), Zagreb: Muzička akademija u Zagrebu, 23.

¹⁰⁴⁰ Usp. *** (2006), „Naučno-istraživačka i izdavačka djelatnost“, u: *50 godina Muzičke akademije u Sarajevu*, Vinko Krajtmajer, Ivan Čavlović i dr. (ur.), Sarajevo: Muzička akademija u Sarajevu, 124.

¹⁰⁴¹ Usp. SUPEK, Ivana (1968), *Osnovna škola muzičkog smjera. Prijedlog za razmatranje*, Zagreb: Osobni arhiv Marije Valjalo.

¹⁰⁴² SUPEK, Ivana (1998), *Napomena o Elaboratu Osnovna škola muzičkog smjera*, Zagreb: Osobni arhiv Marije Valjalo.

Napomena koju je Ivana Supek napisala 1998. bila je potaknuta njezinom idejom da se na temelju *Elaborata* takva škola realizira u suradnji s Marijom Valjalo. Kako navodi Marija Valjalo:

„Iako sam bila oduševljena njezinom idejom i tekstom *Elaborata* do realizacije nije došlo jer me život nakon umirovljenja odveo u drugom smjeru. Ali, bila sam jako sretna kada me Ivana Supek nazvala nakon nekoliko godina i rekla da mi želi predati taj dokument koji za mene i danas ima posebno značenje.“¹⁰⁴³

Nadalje, Ivana Supek je 1995. napisala i razmatranje *Kako je nastajala glazbena škola Funkcionalne muzičke pedagogije* koje je uz navedeni *Elaborat* predala Mariji Valjalo. U napomeni ovog dokumenta I. Supek navodi da je on nadopuna *Elaboratu Funkcionalne muzičke škole* (Elly Bašić, 1962.) i tekstu Elly Bašić *Povijesni razvoj Funkcionalne muzičke škole*:

„Iznijela sam neke činjenice koje se, po mojem mišljenju, nisu dovoljno isticale ili koje uopće nisu spominjane, a za koje smatram da su bitne za osnivanje Funkcionalne muzičke škole u Zagrebu...Ovo je viđenje iz perspektive jednog zagrebačkog glazbenog pedagoga koji je sam učestvovao u tim događajima.“¹⁰⁴⁴

Iako je u vrijeme osnivanja škole bila docentica na Muzičkoj akademiji u Sarajevu, gdje je imala odgovorne dužnosti, u Zagrebu je uvijek bila kada je trebalo nešto važno učiniti za FMŠ. Od samog početka osnivanja škole djeluje kao umjetnički i organizacijski voditelj, mentor svih nastavnika te voditelj stalnih *Stručnih vijeća Funkcionalne muzičke pedagogije*¹⁰⁴⁵ kojima su uz nastavnike škole mogli prisustvovati svi zainteresirani glazbeni pedagozi. O tome govori S. Kazić:

„Iako je tada već bila formalno uposlenica Muzičke akademije u Sarajevu, jasno je da je još dugo godina Elly Bašić bila *spiritus mōvens* ove škole.“¹⁰⁴⁶

Ono što zadivljuje sposobnost je Elly Bašić da u vrijeme teške gospodarske krize uspijeva dobiti financijska sredstva za novu školu. Kako navodi I. Supek:

¹⁰⁴³ VALJALO, Marija (2020), *Razgovor s Marijom Valjalo* vodila Denis Vasilj u travnju 2020.

¹⁰⁴⁴ SUPEK, Ivana (1998), *Napomena razmatranju 'Kako je nastajala glazbena škola Funkcionalne muzičke pedagogije'*, Zagreb: Osobni arhiv Marije Valjalo.

¹⁰⁴⁵ Prvo stručno vijeće u organizaciji Zavoda za školstvo grada Zagreba održano je u prostorijama škole od 19. kolovoza do 4. rujna 1965. kao seminar *Funkcionalna metoda za nastavnike muzičkog odgoja*. Usp. PERAK LOVRIČEVIĆ, Nataša (2005), „Nova škola u Mlinarskoj (1965.-2005.)“, u: *Glazbeno učilište Elly Bašić 1965. – 2005.*, Nataša Perak Lovričević (ur.), Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić, 64.

¹⁰⁴⁶ KAZIĆ, Senad (2013), *Solfeggio: historija i praksa*, Sarajevo: Muzička akademija u Sarajevu. Institut za muzikologiju, 80.

„Nevjerojatno je da je – u vrijeme kada je sve bilo planirano, dirigirano i kontrolirano – imala slobodne ruke u biranju nastavnika, u stvaranju plana i programa i strukture škole. Sve te otpore i prepreke uspjela je savladati zahvaljujući svojoj nadčovječanskoj snazi, borbenosti i dosljednosti. Uprkos svim otporima i preprekama!“¹⁰⁴⁷

O njezinom tadašnjem velikom profesionalnom uspjehu Kolak kazuje:

„U vremenu kada je pojedinac bio u potpunosti određen kolektivom i kada je sve bilo dirigirano i kontrolirano, izborila se za potpunu slobodu u biranju nastavnika i stvaranju plana i programa strukture škole. Osnivanje Funkcionalne muzičke škole je njena velika pobjeda i profesionalan uspjeh.“¹⁰⁴⁸

U nastavku djelovanja na Muzičkoj akademiji u Sarajevu pratimo u 1964. sudjelovanje Elly Bašić u *Komisiji* na izradi novih nastavnih planova i programa Muzičke akademije.¹⁰⁴⁹ U službenom dokumentu kojeg šalje Republičkom prosvjetno-pedagoškom zavodu Sarajevo, Elly Bašić nakon detaljne analize postojećeg stanja u programima „opšteg muzičkog obrazovanja – Kontrapunkt i Harmonija“¹⁰⁵⁰ – daje prijedlog za proučavanje programa s pripadajućim rješenjima.¹⁰⁵¹ Kao član komisije, također ukazuje na nedostatak literature koja je potrebna za praćenje sadržaja njezinih kolegija te uskoro priprema skripte. U tu svrhu piše nekoliko verzija skripti za potrebe studenata kolegija *Intonacija I* i *Intonacija II*¹⁰⁵² koje Muzička akademija tiska dvije godine uzastopce (1964. i 1965.). U Ostavštini Elly Bašić pronalazimo još dvije rukom napisane zbirke meloritamskih primjera za *Intonaciju I i II*.¹⁰⁵³ i zapis o postojanju skripte *Intonacija III*.¹⁰⁵⁴ Skripte je Elly Bašić napisala tijekom 1964. i 1965. odrekavši se honorara s razlogom:

¹⁰⁴⁷ SUPEK, Ivana (1995), *Kako je nastajala glazbena škola Funkcionalne muzičke pedagogije: Prilog proučavanju*, Zagreb: Osobni arhiv Marije Valjalo, 12.

¹⁰⁴⁸ Usp. KOLAK, Minja (2005), „Per aspera ad astra (1945 – 1965)“, u: *Glazbeno učilište Elly Bašić 1965. – 2005.*, Nataša Perak Lovričević (ur.), Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić, 61.

¹⁰⁴⁹ Usp. ŠPILER, Miroslav (1964), *Poziv Elly Bašić*, O. E. B., 25/42, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁰⁵⁰ BAŠIĆ, Elly (1964), *Prijedlog za proučavanje programa*, O. E. B., 8/32, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁰⁵¹ Usp. Isto.

¹⁰⁵² Skripta sadrži: a) originalne notne primjere i samostalna – izvorna metodička rješenja (dur-mol; kromatika; modulacija) i b) izvodi iz literature. Usp. BAŠIĆ, Elly (1972), *Odgovori na postavljena pitanja Komisije Muzičke akademije*, O. E. B., 12/30, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1. Usp. BAŠIĆ, Elly (1963), *Skripta za Muzičke akademije Intonacija I*, O. E. B., 7/48, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. BAŠIĆ, Elly (1964), *Skripta Intonacije I Dur – Mol*, O. E. B., 3/46, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. BAŠIĆ, Elly (1964), *Skripta za Muzičke akademije Intonacija II*, O. E. B., 7/48, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁰⁵³ Usp. BAŠIĆ, Elly (1964), *Kajdanka Intonacija I*, O. E. B., 7/48, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. BAŠIĆ, Elly (1966), *Kajdanka Intonacija II*, O. E. B., 7/48, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁰⁵⁴ Usp. BAŠIĆ, Elly (1972), *Odgovori na postavljena pitanja Komisiji Muzičke akademije*, O. E. B., 12/30, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1.

„...da bi se olakšalo njihovo objavljivanje. I ako su bila namijenjena kao neke vrste posudbena biblioteka na Akademiji, studenti skripta nisu vraćali, ili su ih tokom godina uništavali u tolikoj mjeri, da sam već 1967. zamolila Akademiju za ponovno njihovo izdavanje. Kako Akademija nije u godinama koje su slijedile imala sredstva za to, to sam započela prepisivanje za umnažanje organizirati na vlastiti trošak, samo da pomognem studentima.“¹⁰⁵⁵

Također u arhivskoj građi pronalazimo tekst *Metodika teorije*¹⁰⁵⁶ te skriptu *Metodika Teorije muzike* koja je nastala zapisom svih predavanja Elly Bašić tijekom 1967. od strane tada studenta Josipa Miroševića.¹⁰⁵⁷ Rukopis je Elly Bašić 1968. korigirala i doradila te mu dala uporabnu vrijednost privremene skripte, pod nazivom *Metodika muzičke teorije* koju kasnije sprema za tisak.¹⁰⁵⁸ Tekst za skriptu *Metodika muzičke nastave I* nalazimo kao tekst predavanja Elly Bašić¹⁰⁵⁹ i prijepis zapisa predavanja Elly Bašić iz školske godine 1963./64. (zapis: Selma Koluder),¹⁰⁶⁰ a *Metodika muzičke nastave II* kao prijepis zapisa studentice Radojke Zastavniković iz školske godine 1964./65.¹⁰⁶¹ O završetku skripte *Metodika muzičke nastave* nalazimo podatak u rukopisu Elly Bašić u kojem ona navodi da se za njezino tiskanje čeka usklađenje s odlukom o novom planu.¹⁰⁶² Također u pismu Selme Ferović (31. 9. 1975.) nalazimo pretipkani materijal predavanja Elly Bašić, koje je održano na *Ljetnoj školi* u Visu 1975. godine. Iz pisma zaključujemo da je tijekom procesa pretipkavanja zapisanog predavanja, Selma Ferović bila u čestoj komunikaciji s Elly Bašić:

„Ovo što je rukom napisano – uz štampani tekst, to su riječi koje ste tražili da podcrtam za Vas.“¹⁰⁶³

Iz analize sadržaja pretipkanog materijala radnog naslova *Elementi za buduću skriptu*, potvrđujemo da se radi o detaljno razrađenim metodičkim postupcima (i objašnjenjima)

¹⁰⁵⁵ Isto, 2.

¹⁰⁵⁶ Tekst *Metodika teorije* bio je namijenjen nastavnici osnovne glazbene škole. Usp. BAŠIĆ, Elly (1969), *Metodika teorije*, O. E. B., 9/41, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁰⁵⁷ Usp. MIROŠEVIĆ, Josip (1967), *Metodika Teorije muzike. Izvodi iz predavanja prof. Elly Bašić*, O. E. B., 9/41, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁰⁵⁸ Usp. BAŠIĆ, Elly (1968), *Metodika muzičke teorije*, O. E. B., 7/41, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. BAŠIĆ, Elly (1969), *Metodika muzičke teorije*, O. E. B., 7/41, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁰⁵⁹ Ovaj tekst je zapis svih predavanja koje je Elly Bašić pripremala i održala na Muzičkoj akademiji u Sarajevu od 15. 10. 1963. do 26. 5. 1964. Usp. BAŠIĆ, Elly (1964), *Metodika muzičke nastave I, 1963/64*, O. E. B., 11/32, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁰⁶⁰ Usp. KOLUDER, Selma (1964), *Predavanja Metodike muzičke nastave I*, O. E. B., 9/36, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁰⁶¹ Usp. ZASTAVNIKović, Radojka (1965), *Prijepis zapisa predavanja Metodike muzičke nastave II Elly Bašić*, O. E. B., 10/38, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁰⁶² Usp. BAŠIĆ, Elly (1972), *Odgovori na postavljena pitanja Komisiji Muzičke akademije*, O. E. B., 12/30, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 4.

¹⁰⁶³ FERović, Selma (1975), *Pismo Elly Bašić*, O. E. B., 23/1, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

nastavnog programa FMP za predmet Solfeggio II¹⁰⁶⁴ u kojem zasebnu cjelinu čini *Metodika postavljanja intervala*.¹⁰⁶⁵

Zapis predavanja Elly Bašić koje je pisala Radojka Zastavniković (tada studentica druge godine teoretsko-pedagoškog odsjeka)¹⁰⁶⁶ *Historija muzičke pedagogije* iz školske godine 1964./65. nalazimo u Ostavštini Elly Bašić kao prijepis.¹⁰⁶⁷ O radu na skripti tog kolegija Bašić kazuje:

„Radila sam i na skriptama za 'Historiju muzičke pedagogije', pošto je međutim ovaj predmet u planu brisan, moj sedamgodišnji rad ostao je bespredmetan.“¹⁰⁶⁸

U arhivskoj građi pronalazimo dokument *Uvod u metodiku muzičke nastave*, potpisan od Josipa Peića iz 1967. koji postaje službeni *Program metodike muzičke nastave srednje muzičke škole u Subotici*.¹⁰⁶⁹ Program je rađen po postavkama Funkcionalne muzičke pedagogije i u suradnji s Elly Bašić kojoj je poslan na recenziju, a poseban dio zauzima poglavlje o Funkcionalnoj metodi i načinu njezina provođenja.¹⁰⁷⁰

U istom razdoblju kada započinje s radom FMS, Elly Bašić nastavlja sudjelovati u novim znanstvenim istraživanjima iz područja etnomuzikologije i muzikoterapije. Tako u pismu Mladena Berghofera¹⁰⁷¹ iz 1963. saznajemo za istraživanja na Krku koja bi trebala provoditi stručna ekipa (Elly Bašić, Rudi Supek, Mladen Berghofer) te njegovu zainteresiranost za proučavanje odnosa mentaliteta ljudi i njihovog glazbenog izraza, „pogotovo na Krku gdje postoji gušavost ili u Ladgradu (sic.)“.¹⁰⁷² U tom pismu doznajemo i da su prije nekoliko godina započeli s istraživanjima o kreativnosti hendikepiranog djeteta koje bi trebalo nastaviti.¹⁰⁷³

Na osnovu raspisanog natječaja *Republičkog fonda za naučni rad Sarajeva* (14. 2. 1964.), Elly Bašić šalje prijavu u kojoj uz svoj životopis prilaže cjelokupnu dokumentaciju svojih

¹⁰⁶⁴ Usp. FERVIĆ, Selma (1975), *Elementi za buduću skriptu*, O. E. B., 23/1, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁰⁶⁵ Usp. BAŠIĆ, Elly (1968), *Metodika postavljanja intervala*, O. E. B., 9/41, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁰⁶⁶ Usp. *** (2006), „Diplomirani studenti Muzičke akademije“, u: *50 godina Muzičke akademije u Sarajevu*, Vinko Krajtmajer, Ivan Čavlović i dr. (ur.), Sarajevo: Muzička akademija u Sarajevu, 182.

¹⁰⁶⁷ Usp. ZASTAVNIKOVIĆ, Radojka (1964), *Prijepis zapisa predavanja Historije muzičke pedagogije Elly Bašić*, O. E. B., 20/40, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁰⁶⁸ BAŠIĆ, Elly (1972), *Odgovori na postavljena pitanja Komisije Muzičke akademije*, O. E. B., 12/30, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 7.

¹⁰⁶⁹ Usp. PEIĆ, Josip (1967), *Uvod u metodiku muzičke nastave*, O. E. B., 7/24, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁰⁷⁰ Usp. Isto, 39-44.

¹⁰⁷¹ U ovom dokumentu nismo našli prezime, ali iz konteksta arhivske građe zaključujemo da se radi o njezinom suradniku psihijatru Mladenu Berghoferu.

¹⁰⁷² BERGHOFER, Mladen (1963), *Pismo Elly Bašić*, O. E. B., 12/30, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁰⁷³ Usp. Isto.

dotadašnjih „muzikološko-istraživačkih radova dječje kreativnosti, dječje muzikalne dispozicije i dječje estetske osjetljivosti“.¹⁰⁷⁴ U prijavi *Konkursa za finansiranje naučnoistraživačkog rada*,¹⁰⁷⁵ Elly Bašić prilaže detaljni plan ovog istraživanja pod radnim nazivom *Dječje muzikalne dispozicije i dječje estetske osjetljivosti*.¹⁰⁷⁶ U njemu je prikazan dotadašnji cjelokupni istraživački rad Elly Bašić o dječjoj kreativnosti iz aspekta etnomuzikološkog područja i područja sinkretičke teorije i prakse glazbenog odgoja koji treba usustaviti uz pomoć stručnjaka. Uz sistematizirane teme i faze provođenja istraživanja koje je predviđeno u trajanju od četiri godine, Elly Bašić navodi stručnjake različitih područja što ovom istraživanju daje interdisciplinarnu razinu: dr. Rudi Supeka (područje psihologije i sociologije), Branka Ružića (likovna umjetnost) i Mladena Berghofera (psihijatrija).¹⁰⁷⁷

Nadalje, godine 1966. Elly Bašić se prijavljuje na *Konkurs za finansiranje naučno-istraživačkih radova* s temom „O dječjoj kreativnosti, dječjoj muzikalnoj dispoziciji i dječjoj estetskoj osjetljivosti“.¹⁰⁷⁸ U dopisu dekanu Muzičke akademije u Sarajevu, Bašić moli da Akademija proslijedi njezinu prijavu na natječaj:

„Kako nisam sa strane Akademije bila obaviještena o raspisanom Konkursu, a rok je istekao molim zbog hitnosti termina odmah proslijediti.“¹⁰⁷⁹

U dokumentaciji za prijavu nalazimo cjeloviti plan i program trogodišnjeg istraživanja, popis njezinih dotadašnjih radova iz područja dječje kreativnosti te specifikaciju honorara iz čega zaključujemo da je ovaj program rezultat dugogodišnjeg sustavnog znanstvenog rada Elly Bašić i njezinih suradnika.¹⁰⁸⁰

Uz navedena i dalje pratimo nastavak njezinih znanstvenih istraživanja na području sinkretičke teorije i prakse glazbenog odgoja. Stoga Elly Bašić traži Dopust za eksperimentalni rad na

¹⁰⁷⁴ BAŠIĆ, Elly (1964), *Prijava za konkurs Republičkog fonda za naučni rad Sarajeva*, O. E. B., 12/30, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁰⁷⁵ Usp. USKOKOVIĆ (1964), *Konkurs za finansiranje naučnoistraživačkog rada*, O. E. B., 10/30, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁰⁷⁶ Usp. BAŠIĆ, Elly (1964), *Muzikološko-istraživački radovi dječje kreativnosti*, O. E. B., 12/30, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁰⁷⁷ Usp. Isto, 5.

¹⁰⁷⁸ Usp. BAŠIĆ, Elly (1966), *Prijava za konkurs Republičkom fondu za naučni rad*, O. E. B., 11/30, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. *** (1966), *Konkurs za finansiranje naučno-istraživačkih radova SR BiH*, O. E. B., 11/30, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. BAŠIĆ, Elly (1966), *Muzikološko-istraživački radovi dječje kreativnosti, dječje muzikalne dispozicije i dječje estetske osjetljivosti*, O. E. B., 11/30, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-7.

¹⁰⁷⁹ BAŠIĆ, Elly (1966), *Dopis dekanu Muzičke akademije u Sarajevu*, O. E. B., 11/30, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁰⁸⁰ Usp. BAŠIĆ, Elly (1966), *Specifikacija honorara i rashoda*, O. E. B., 11/30, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

terenu u periodu od 3. do 7. srpnja u Zagrebu na jednoj osnovnoj školi, za koji je dobila odobrenje od Uprave Akademije.¹⁰⁸¹

Veliko zanimanje za nove ideje u glazbenoj pedagogiji potvrđujemo u njezinoj prijavi za Seminar u Delnicama od 5. do 16. srpnja koju šalje Josipu Završkom. U tekstu navodi da dolazi kao promatrač jer je „kao metodičara zanimaju nove ideje, koje ćete tamo proraditi“.¹⁰⁸² U dokumentaciji za prijavu nalazimo cjeloviti plan i program trogodišnjeg istraživanja te specifikaciju svih troškova.¹⁰⁸³

O interesu slovenskih glazbenih pedagoga (osnovnih škola, gimnazija i glazbenih škola) i ravnatelja koji su 1964. prisustvovali seminaru FM i njihovoj želji da posjete FMŠ vidimo u dopisu koji Zavod za prosvetno pedagoško službo iz Ljubljane **1965.** upućuje FMŠ.¹⁰⁸⁴ U njemu je iskazano oduševljenje glazbenih pedagoga i zahvala što im je omogućeno prisustvovanje nastavi u FMŠ (prisustvovala su 62 glazbena pedagoga, 5 ravnatelja glazbenih škola i republički savjetnik za muzički odgoj).¹⁰⁸⁵ Savjetnica Zavoda Mirjana Turel koja je i sama bila prisutna, o posjetu školi kazuje:

„Taj kadar i njihov način rada učinio je na posjetioce odličan utisak, i stvorio uvjerenje da je idealan i da mi takovog šta nemamo. To je stvarno suvremeno odgojena generacija muzičkih pedagoga, sa širokim profilom i nevjerovatnim osjetom za dijete.“¹⁰⁸⁶

Nadalje, u istoj godini FMŠ posjećuju studenti Muzičke akademije u Sarajevu. Kao što vidimo po potpisima tekstova u *Knjizi utisaka*, radi se o studentima II. stupnja (4 godine studija) koje pronalazimo na popisu diplomanata kojima je Elly Bašić bila mentorica.¹⁰⁸⁷ Posjeti FMŠ nastavljaju se dugi niz godina i u svim tekstovima *Knjiga utisaka*, kojima prisutni bilježe svoje dojmove, nalazimo oduševljenje, zanos i radost o svemu što su vidjeli u nastavi FMŠ.¹⁰⁸⁸

¹⁰⁸¹ Usp. BAŠIĆ, Elly (1963), *Zahtjev za odobrenje dopusta za eksperimentalni rad*, O. E. B., 24/13, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁰⁸² Usp. BAŠIĆ, Elly (1963), *Prijava za seminar*, O. E. B., 24/13, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁰⁸³ Usp. Isto.

¹⁰⁸⁴ Usp. TUREL, Mirjana (1965), *Dopis Centralnoj Funkcionalnoj muzičkoj školi*, O. E. B., 9/6, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁰⁸⁵ Nedugo nakon posjeta školi, prisutna glazbena pedagoginja Janja Korošec-Žizak piše rad „Funkcionalna metoda Elly Bašičeve“, koji se objavljuje 1970. u Zborniku Pedagoške akademije u Mariboru. Usp. KOROŠEC ŽIŽEK, Jana (1970), „Funkcionalna metoda Elly Bašičeve“, u: *Zbornik Pedagoške akademije v Mariboru 1960 – 1970*, Maribor: Založba obzorja Maribor, 353-356., O. E. B., 1/43, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁰⁸⁶ TUREL, Mirjana (1966), *Dopis Elly Bašić*, O. E. B., 9/6, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁰⁸⁷ Popis diplomanata nalazimo u ovom radu na stranici 207. Usp. *** (1964), *Knjiga utisaka posjeta FMŠ*, O. E. B., 19/1, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁰⁸⁸ Usp. *** (1966), *Knjiga utisaka posjeta FMŠ*, O. E. B., 19/1, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

Usp. *** (1967), *Knjiga utisaka posjeta FMŠ*, O. E. B., 19/1, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. *** (1968), *Knjiga utisaka posjeta FMŠ*, O. E. B., 19/1, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. ***

„Moje je iskustvo bilo vrlo dragocjeno. Djeca su reagirala neobično relaksirano. Najiskrenije vam zahvaljujem na svemu što ste mi omogućili da vidim i čujem. Želio bih da plodove tog lijepog stabla može uživati veći broj djece. Pozdrav iz zemlje Biblije, Gluecigiann, Izrael.“¹⁰⁸⁹

U svibnju 1965. u Zagreb dolazi iz Berlina „predstavnik Ministarstva kulture Demokratske rep. Njemačke prof. Joachim Thorbeck“¹⁰⁹⁰ koji 19. i 20. svibnja prisustvuje nastavi u Funkcionalnoj muzičkoj školi. U istom periodu školu posjećuje i František Bonuš, uvaženi profesor Državnog konzervatorija i Muzičkog fakulteta na Akademiji umjetnosti u Pragu. Prisustvujući „školsko, odgojnoj praksi – na Funkcionalnoj muzičkoj školi u Zagrebu“¹⁰⁹¹ on postaje velika potpora Elly Bašić u njezinim nastojanjima da svoje ideje proširi spoznajama iz područja njegova djelovanja kao glazbenog i plesnog pedagoga.¹⁰⁹² Kasnije dugogodišnji suradnik Elly Bašić, František Bonuš o svom posjetu školi govori:

„...bio sam odmah uvjeren da se ovdje ne radi o nekom pomodnom smjeru niti o eksperimentu zbog eksperimenta, nego o jednoj širokoj i duboko zahvaćenoj muzičkoj metodi, koja će djetetu objasniti svijet ljepote s jednog drugog aspekta, nego što ga susrećemo u takozvanim tradicionalnim odnosno klasičnim metodama. Integraciju svih stvaralačkih, naročito muzikalnih elemenata, podajući mu novo mjesto u kompleksnom umjetničkom izražavanju djeteta. u principu se ovdje radi o posve osnovnim životnim, socijalno-humanističkim i filozofskim istinama.“¹⁰⁹³

O posjetu glazbenih pedagoga iz Splita FMŠ u Zagrebu te njihovom velikom oduševljenju i pozitivnim dojmovima govori Mirošević u svom tekstu objavljenom u časopisu *Bilten* 1966.:

„Nemoguće je opisati sve dojmove koje smo podijelili sa posjete Centralnoj Funkcionalnoj muzičkoj školi, teško je naći prave riječi da izrazimo onoliko zadovoljstvo i oduševljenje koje smo u toku tog posjeta toliko puta osjetili.“¹⁰⁹⁴

(1970), *Knjiga utisaka posjeta učesnika I. Međunarodnog simpozija muzikoterapije FMŠ*, O. E. B., 19/1, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. *** (1971), *Knjiga utisaka posjeta učesnika Međunarodnog simpozija muzikoterapije FMŠ*, O. E. B., 19/1, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁰⁸⁹ GLUECIGIANN (1971), *Tekst iz Knjige utisaka posjeta učesnika Međunarodnog simpozija muzikoterapije FMŠ*, O. E. B., 19/1, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 13.

¹⁰⁹⁰ Usp. BAŠIĆ, Elly (1980), *Eksperimentalni i istraživački znanstveni radovi i praktični prikazi rada*, O. E. B., 12/43, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 3.

¹⁰⁹¹ BONUŠ, František (1967), *Tekst iz Knjige utisaka Izložbe Muzički izraz djeteta u Bratislavi*, O. E. B., 11/1, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 5.

¹⁰⁹² Usp. BAŠIĆ, Elly (1990), *Tekst poslan Ivi Klariću za objavljivanje u Školskim novinama*, O. E. B., 13/41, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁰⁹³ Isto, 5.

¹⁰⁹⁴ Usp. MIROŠEVIĆ, Josip (1966), „Novi putovi u muzičkom školstvu“, *Bilten*, O. E. B., 18/39, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 2.

Također, u ožujku 1966. grupa slovenskih studenata i glazbenih pedagoga u organizaciji profesorice Mirjane Turel, prisustvuju prikazu Funkcionalne muzičke pedagogije u FMŠ¹⁰⁹⁵ koja i dalje nastavlja svoju suradnju s mnogobrojnim stručnjacima i drugim umjetničkim institucijama uz intenzivno praćenje i usmjeravanje Elly Bašić (tada docentice Muzičke akademije u Sarajevu) i njezinog znanstveno-istraživačkog rada. O posjetu Centralnoj funkcionalnoj muzičkoj školi tadašnji direktor Muzičke škole iz Kamnika Srdjan Ribanović piše članak u kojem, uz vlastite dojmove prilikom posjeta školi, vrlo detaljno iznosi postignuća i rezultate škole kako u teorijskoj tako i u instrumentalnoj nastavi. Posebno se osvrće na stvaralački dio nastave u kojem pedagog kroz radost dječje igre razvija njegov glazbeni izraz:

„...vesela dječja igra, iskreno muziciranje – sve podređeno pedagoško-odgojnom cilju – ključ je do rješenja zagonetke, zašto na Centralnoj muzičkoj školi nema osipanja, zašto se ponekad 'lekcija' razvuče na dva sata, zašto pedagog mora ponekad prekinuti učenika radi drugog koji već čeka i utješiti ga da će uskoro doći petak – slijedeći sat.“¹⁰⁹⁶

Uz redovita stručna predavanja u FMŠ na kojima educira i usmjerava rad nastavnika teoretskog i ostalih instrumentalnih odjela, u svom *Glazbenom studiju Elly Bašić* organizira individualne konzultacije s nastavnicima koje su se sastojale od analize rada u nastavi, planiranja daljnjih aktivnosti i uvođenja novih metodičkih rješenja koja su proizlazila iz njihove nastavne prakse. Zahvaljujući svojoj sposobnosti da prepozna kvalitetnog nastavnika i da prenese svoj zanos i ljubav prema glazbenoj pedagogiji, vrlo brzo je stvorila sjajnu klasu nastavnika na FMŠ.¹⁰⁹⁷

Iste godine (1965) Elly Bašić je izabrana od Skupštine grada Zagreba „za delegata na Konferenciji ISME (Svjetske organizacije muzičkih pedagoga po UNESCO-u) u Budimpešti“.¹⁰⁹⁸

Na prvoj sjednici Savjeta Funkcionalne muzičke škole u listopadu 1966. imenovani su članovi: Narcisa Čemalović (kao predstavnica grada Zagreba), dr. Mirjana Gross i Merika Zovko

¹⁰⁹⁵ O tom posjetu tadašnji direktor Muzičke škole iz Kamnika Srdjan Ribanović piše članak koji izlazi u *Biltenu Zavoda za prosvetno pedagoško službu Ljubljana I*. Usp. RIBANOVIĆ, Srdjan (1967), „Zakaj jedina v Jugoslaviji? Centralna funkcionalna muzička škola u Zagrebu“, u: *Bilten Zavoda za prosvetno pedagoško službu Ljubljana I*, V, br. 4, 45. Usp. RIBANOVIĆ, Srdjan (1967), *Zašto jedina u Jugoslaviji? Centralna funkcionalna muzička škola u Zagrebu* (prijevod sa slovenskoga), O. E. B., 6/1, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 9.

¹⁰⁹⁶ RIBANOVIĆ, Srdjan (1967), *Zašto jedina u Jugoslaviji? Centralna funkcionalna muzička škola u Zagrebu* (prijevod sa slovenskoga), O. E. B., 6/1, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 9.

¹⁰⁹⁷ Autorica ovog rada bila je prisutna na svim stručnim predavanjima Elly Bašić u FMŠ i čestim individualnim konzultacijama u njezinom *Glazbenom studiju* u periodu od 1982. do 1990. Usp. BAŠIĆ, Elly (1986), *Stručno predavanje Elly Bašić za nastavnike održano u Funkcionalnoj muzičkoj školi u Zagrebu u veljači 1986*. Usp. BAŠIĆ, Elly (1986), *Rukopisi i materijali predavanja Elly Bašić u Funkcionalnoj muzičkoj školi*, O. E. B., 4/16, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁰⁹⁸ BAŠIĆ, Elly [S. a.], *Diplomirani studenti Teoretsko-nastavničkog otsjeka Muzičke akademije u Sarajevu*, O. E. B., 4/8, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 2.

(predstavnice Općinskog odbora Črnomerec), Nikola Sabljarić (predstavnik Općinskog odbora Medveščak) i Zdenka Munk (predstavница Skupštine općine Centar).¹⁰⁹⁹

Svake školske godine škola „raste“ za novu generaciju upisanih učenika, a sukladno tome i nastavnika. U školskoj godini 1967./68. škola uz 16 nastavnika i 2 stručna suradnika ima 480 učenika. Uz vrlo skroman instrumentarij i opremu nastava je organizirana u dva odjela: *Muzikološki odjel* i *Nastavni odjel* s odsjecima za klavir, gudače,¹¹⁰⁰ harmoniku, slobodni ples, dječji instrumentarij i blokflautu,¹¹⁰¹ teorijske predmete i slušanje glazbe.¹¹⁰² Također u listopadu 1969., zbog velikog broja učenika, ravnateljica Marija Valjalo šalje dopis Gradskoj zajednici obrazovanja u kojem iskazuje potrebu za otvaranjem novih radnih mjesta kao posljedicom „prirodnog rasta škole“.¹¹⁰³

Zavod za školstvo grada Zagreba organizira *Seminar Funkcionalne metode za nastavnike muzičkog odgoja /FM III/* za one nastavnike koji su već „savladali programe seminara broj I i II“.¹¹⁰⁴ Program Seminara koji se održava u prostorijama FMŠ od 19. kolovoza do 4. rujna 1965. pod vodstvom Elly Bašić podijeljen je u tri tematske cjeline: *Metodika solfeggia*, *Improvizacija* i *Historija muzičke pedagogije*.

Na prvoj Sjednici Savjeta 1966., Inicijativni odbor UFJUG iznosi *Predlog nacrtu Pravilnika Udruženja funkcionalaca Jugoslavije*.¹¹⁰⁵ U dokumentu se nalazi prilog *Popis članova*

¹⁰⁹⁹ Usp. KRPEĆA, Slavko (1966), *Dopis o imenovanju članova Savjeta FMŠ*, O. E. B., 4/23, Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić. Usp. ŠPILJAK, Anka (1966), *Dopis o imenovanju članova Savjeta FMŠ*, O. E. B., 4/23, Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić. Usp. *** (1966), *Popis članova Savjeta FMŠ*, O. E. B., 4/23, Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić.

¹¹⁰⁰ U to vrijeme Mladen Tarbuk, profesor s Muzičke akademije u Zagrebu surađuje s FMŠ u oblikovanju gudačkog odjela. Usp. PERAK LOVRIČEVIĆ, Nataša (2005), „Nova škola u Mlinarskoj (1965.-2005.)“, u: *Glazbeno učilište Elly Bašić 1965. – 2005.*, Nataša Perak Lovričević (ur.), Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić, 65.

¹¹⁰¹ U prilogu N. Perak Lovričević nalazimo podatak da je direktorica Srednje baletne škole u Zagrebu bila savjetnik odsjeka za suvremeni ples u FMŠ, ali taj podatak nismo uspjeli potvrditi. Usp. Isto. Usp. KAZIĆ, Senad (2013), *Solfeggio: historija i praksa*, Sarajevo: Muzička akademija u Sarajevu. Institut za muzikologiju, 80. Usp. VALJALO, Marija (2020), *Razgovor s Marijom Valjalo* vodila Denis Vasilj u ožujku 2020. Usp. BAŠIĆ, Elly (1986), *Stručno predavanje Elly Bašić za nastavnike održano u Funkcionalnoj muzičkoj školi u Zagrebu u veljači 1986.*

¹¹⁰² Usp. PERAK LOVRIČEVIĆ, Nataša (2005), „Nova škola u Mlinarskoj (1965.-2005.)“, u: *Glazbeno učilište Elly Bašić 1965. – 2005.*, Nataša Perak Lovričević (ur.), Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić, 65. Usp. FERVIĆ KOLUDER, Selma (1975), *Emocionalno i analitičko slušanje glazbe*, O. E. B., 31/40, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹¹⁰³ VALJALO, Marija (1969), *Dopis Gradskoj zajednici obrazovanja*, O. E. B., Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. PERAK LOVRIČEVIĆ, Nataša (2005), „Nova škola u Mlinarskoj (1965.-2005.)“, u: *Glazbeno učilište Elly Bašić 1965. – 2005.*, Nataša Perak Lovričević (ur.), Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić.

¹¹⁰⁴ Usp. BLAŽENČIĆ, Ante (1965), *Obavijest o Seminaru Funkcionalne metode III*, O. E. B., Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹¹⁰⁵ Usp. *** (1966), *Predlog nacrtu Pravilnika Udruženja funkcionalaca Jugoslavije*, O. E. B., 14/5, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. MIROŠEVIĆ, Josip (1966), *Izvadak iz zapisnika I sjednice UFJUG*, O. E. B., 1/43, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. BAŠIĆ, Elly [S. a.], *Diplomirani studenti Teoretsko-nastavničkog odsjeka Muzičke akademije u Sarajevu*, O. E. B., 4/8, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-2.

Inicijativnog odbora Udruženja iz kojeg se vidi zastupljenost glazbenih pedagoga iz svih republika i autonomnih pokrajina bivše Jugoslavije: SR BiH, SR Hrvatske, SR Slovenije, SR Srbije, SR Makedonije, SR Crne Gore, AP Kosmeta i AP Vojvodine.¹¹⁰⁶ Područje djelovanja Udruženja već tada obuhvaća cijeli „teritorij FNRJ“ s temeljnim zadacima:

1. okupljanja glazbenih pedagoga, muzikologa, pedagoga, psihologa, liječnika, sociologa, društvenih radnika i umjetnika različitih područja u svrhu znanstvenog i praktičnog ostvarivanja umjetničkih i pedagoških ideja i smjerova predstavljenih na Izložbi „Muzički izraz djeteta“ (FMP), a provedenih u FMSŠ;
2. znanstveno i praktično djelovanje na unapređivanju i provođenju ideja i principa FMP;
3. kontinuirano stručno usavršavanje svojih članova;
4. ostvarivanje suradnje s glazbenim, pedagoškim i ostalim udruženjima i društvima u zemlji (tada FNRJ) i inozemstvu;
5. surađivanje s nadležnim institucijama kulture i prosvjete u svrhu što veće i bolje povezanosti u rješavanju estetsko-pedagoške problematike (kreiranje planova, programa, reforme, recenzije) te podrška i zaštita stručnih i osobnih problema pedagoga;
6. razvijanje suradnje s različitim dječjim, omladinskim i studentskim organizacijama kojom bi se uključio veliki broj djece i mladih u razne glazbene aktivnosti po idejama UFJUG.¹¹⁰⁷

U prijedlogu se navode sredstva kojima Udruženje planira ostvarivanje navedenih zadataka: seminari (gradski, republički i savezni); redovni sastanci Aktiva; konferencije, savjetovanja, simpoziji, kongresi; pedagoška pomoć članovima; izdavanje časopisa; javni nastupi: izložbe (gradske, republičke i savezne); predavanja; suradnja s radio-televizijom; suradnja s glazbenim organizacijama (Muzička omladina, kazalište, koncertni uredi); suradnja u stručnoj i ostaloj štampi; organiziranje stručne biblioteke i magnetoteke te uvođenje društvenih prostorija.¹¹⁰⁸ U ljeto 1966. UFJUG organizira, kao Savezni seminar za glazbene pedagoge, po prvi put *Ljetnu školu funkcionalaca* na Visu.¹¹⁰⁹ Ova škola se održava svakog ljeta do 1975., a tijekom devet

¹¹⁰⁶ Usp. *** (1966), *Popis članova Inicijativnog odbora Udruženja funkcionalaca Jugoslavije*, O. E. B., 14/5, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹¹⁰⁷ *** (1966), *Predlog nacrtu Pravilnika Udruženja funkcionalaca Jugoslavije*, O. E. B., 14/5, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1.

¹¹⁰⁸ Usp. *** (1966), *Predlog nacrtu Pravilnika Udruženja funkcionalaca Jugoslavije*, O. E. B., 14/5, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 2.

¹¹⁰⁹ Usp. BAŠIĆ, Elly (1967), *Curriculum vitae Elly Bašić*, O. E. B., 2/38, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 3. Usp. TILJAK, Dina (2005), *Elly Bašić – tragovi i vizije. Pokušaj približavanja jednom fenomenu glazbene kulture*, diplomski rad, Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Muzička akademija, 13.

godina održavanja poprima međunarodni karakter¹¹¹⁰ što vidimo na plakatu iz 1974. (vidi Prilog 52). Seminari koje tada organizira UFJUG odigrali su važnu ulogu u promociji i prihvaćanju FMP kako u Hrvatskoj i ostalim republikama Jugoslavije tako i na međunarodnoj razini. Velik interes javnosti, prodor Funkcionalne muzičke pedagogije u svijetu te velik uspjeh Ljetne škole Funkcionalne muzičke pedagogije potvrđujemo podacima iz Ostavštine Elly Bašić u kojima se saznaje da je 1971. prerasla u međunarodnu školu „jer uz pedesetak domaćih stručnjaka prisustvuje i 45 stručnjaka iz SR Njemačke, DR Njemačke, Austrije, Švicarske, Francuske, Mađarske, Rumunjske, Kanade, Japana, Turske i Gane“¹¹¹¹ (vidi Prilog 52a).

Na svim *Ljetnim školama* organiziranim od strane UFJUG¹¹¹², glavni predavač i voditeljica je kao i svake godine bila Elly Bašić, docentica Muzičke akademije u Sarajevu. Izuzetak je bila *Ljetna škola* 1972. kada je uz nju gost predavač bio njemački skladatelj i muzikolog Erhard Karkoscha.¹¹¹³ U rukopisu Elly Bašić nalazimo zapise s njegova predavanja *Improvizacija*.¹¹¹⁴ Uz Elly Bašić, na seminarima sudjeluju mnogobrojni eminentni predavači od kojih navodimo samo neke: Josip Mirošević (tadašnji šef Muzičke katedre Pedagoške akademije u Splitu), Janja Korošec (profesorica Pedagoške akademije u Mariboru), Vinko Krajtmajer i Selma Ferović (profesori Muzičke akademije u Sarajevu), Josip Veršić (profesor Pedagoške akademije u Splitu), Wilhelm Keller (uvaženi profesor Orff Instituta u Münchenu i Salzburgu),¹¹¹⁵ dr Helmut Schulze (glazbeni psiholog), Liisa Mattila Oūkari, Erhard Karkoschka te mnogi

¹¹¹⁰ Usp. PERAK LOVRIČEVIĆ, Nataša (2005), „Nova škola u Mlinarskoj (1965.-2005.)“, u: *Glazbeno učilište Elly Bašić 1965. – 2005.*, Nataša Perak Lovričević (ur.), Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić, 64.

¹¹¹¹ Prva međunarodna *Ljetna škola* u Visu održana je od 23. 7. do 10. 8. 1971. Usp. UFJUG (1971), *Priložena dokumentacija o razvoju i kretanju Funkcionalne muzičke pedagogije*, O. E. B., 18/38, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 7. Usp. UFJUG (1971), *Muzikološke studije i radovi, eksperimentalna ispitivanja i javni prikazi rada Funkcionalne muzičke pedagogije*, O. E. B., 16/29, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 4.

¹¹¹² Ljetne škole su se odvijale kroz dva mjeseca (srpanj i kolovoz). Usp. UFJUG (1971), *Muzikološke studije i radovi, eksperimentalna ispitivanja i javni prikazi rada Funkcionalne muzičke pedagogije*, O. E. B., 16/29, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 4.

¹¹¹³ Na seminaru 1972. Karkoschka izlaže svoje predavanje o kreativnosti i improvizaciji u povijesnom kontekstu. KARKOSCHKA, Erhard, njemački skladatelj (1923. – 2006.). Studij kompozicije i dirigiranja završava na Visokoj muzičkoj školi u Stuttgartu te studij muzikologije na Univerzitetu u Tübingenu. Pedagoškom djelatnošću se bavi od 1958. kada postaje predavač na Visokoj muzičkoj školi u Stuttgartu. U tom periodu objavljuje veći broj monografija i studija o suvremenoj glazbi. U velikom skladateljskom opusu nalazimo različita glazbena djela: orkestralna, komorna, vokalna te djela za orgulje i elektronsku glazbu. Usp. AJANOVIĆ, Ivona (1977), KARKOSCHA, Erhard, u: *Muzička enciklopedija*, 2. sv., Krešimir Kovačević (ur.), Zagreb: Jugoslavenski leksikografski zavod, 305. Usp. TILJAK, Dina (2006), *Elly Bašić – tragovi i vizije. Pokušaj približavanja jednom fenomenu glazbene kulture*, diplomski rad, Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Muzička akademija, 17.

¹¹¹⁴ Usp. BAŠIĆ, Elly (1972), *Zapisi od Karkoschke Vis /72*, O. E. B., 24/1, Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić.

¹¹¹⁵ Usp. *** (1970), “Nachrichten aus dem Orff-Institut“, u: *Orff-Schulwerk Informationen Nr. 8*, Salzburg: Orff-Institut ander Akademie Mozarteum, 13. Usp. MIROŠEVIĆ, Josip (1975), *Dopis SIZ za prosvjetu Hrvatske*, O. E. B., 1/43, 4/22, Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić, 1.

drugi.¹¹¹⁶ Iz dopisa u kojem UFJUG traži financijsku pomoć od *Republičkog zavoda za unapređivanje osnovnog obrazovanja* vidimo koliko je bilo teško održati „upornu želju za postizanjem stručne i pedagoške kvalitete svih članova i ostalih muzičkih pedagoga Jugoslavije“.¹¹¹⁷

Uz obavezno sudjelovanje glazbenih pedagoga iz FMŠ, škola na Visu bila je prilika susreta i razmjene iskustava sa stručnjacima izvan njihovog kruga djelovanja. Velik interes za ovu školu bio je potaknut činjenicom da su glazbeni pedagozi i ostali stručnjaci iz raznih dijelova svijeta dolazili vidjeti razvoj novog, suvremenog pristupa u glazbeno-pedagoškoj praksi Elly Bašić provedenog u FMŠ. Uvidom u arhivsku građu zaključujemo da se posljednja *Ljetna škola* održala 1975.¹¹¹⁸ Početak njezina održavanja, planiran za kolovoz promijenjen je tako da se te godine Ljetna škola održavala kroz srpanj i kolovoz.¹¹¹⁹ Podatke koji nam potvrđuju gostovanja uvažениh predavača prof. Wilhelma Kellera (*Orff Institut Mozarteum*, Salzburg), prof. Paula Michela (*Hochschule für Musik Franz Liszt*, Weimar) i prof. Wolfganga Stummea nalazimo u njihovoj korespondenciji s Elly Bašić i UFJUG.¹¹²⁰ Nadalje, iz dopisa UFJUG upućenom prof. Kelleru saznajemo da je ono u potpunosti financijski podmirivalo sve troškove pozvanih predavača, ali isto tako o nemogućnosti isplate njihovih honorara:

„Naše udruženje preuzima sve troškove Vašeg hotelskog smještaja i prehrane, od dolaska u Split do dana odlaska iz Splita, tj. ukupno 6 dana. Nažalost, naša ljetna škola nije u mogućnosti isplatiti honorare za predavanja.“¹¹²¹

Potvrdu o dolasku prof. Kellera, bez obzira na nemogućnost isplate njegova honorara nalazimo u pismu Elly Bašić:

¹¹¹⁶ Usp. BAŠIĆ, Elly (1974), *Dopis Liisi Matiila Oūkari, rektorici Muzičkog instituta u Finskoj (Kankaanpää)*, O. E. B., 1/34, Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić. Usp. PERAK LOVRIČEVIĆ, Nataša (2005), „Nova škola u Mlinarskoj (1965.-2005.)“, u: *Glazbeno učilište Elly Bašić 1965. – 2005.*, Nataša Perak Lovričević (ur.), Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić, 65.

¹¹¹⁷ VALJALO, Marija (1967), *Dopis o stručnim seminarima UFJUG*, O. E. B., 27/39, Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić, 2.

¹¹¹⁸ Iz popisa radova o Elly Bašić koje je sama napravila nalazimo članke iz časopisa koji daju osvrt na *Ljetnu školu* u Visu: *** (1971), „Kod kuće i u inozemstvu“, *Igas sző*, 22, 8., Uzgorod, SSSR Mađarska; TENKKO, Lisa, URHO, Ellen (1971), „Funktionella musikskolan i Zagreb“, u: *MUSIK – kultur*, NR 3, Gårdsbog: Bromma.

¹¹¹⁹ Usp. MIROŠEVIĆ, Josip (1975), *Dopis UFJUG prof. Wilhelmu Kelleru*, O. E. B., Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić.

¹¹²⁰ Prijevod pisama i dopisa s njemačkog priredila profesorica Ana Zerec. Usp. MICHEL, Paul (1975), *Pismo Elly Bašić*, O. E. B., Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić. Usp. KELLER, Wilhelm (1975), *Pismo Elly Bašić*, O. E. B., Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić. Usp. KELLER, Wilhelm (1975), *Pismo Elly Bašić*, O. E. B., Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić. Usp. MIROŠEVIĆ, Josip (1975), *Dopis UFJUG prof. Dr. Paulu Michelu*, O. E. B., Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić. Usp. BAŠIĆ, Elly (1975), *Pismo Doz. Wolfgangu Stummeu*, O. E. B., Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić.

¹¹²¹ MIROŠEVIĆ, Josip (1975), *Dopis UFJUG prof. Wilhelmu Kelleru*, O. E. B., Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić.

„Zahvaljujem Vam na pozivu na Seminar od 8. do 18. kolovoza na Visu i sa zadovoljstvom potvrđujem dolazak.“¹¹²²

Isto tako u dopisu prof. Michela u kojem dostavlja plan svojih predavanja (tri puta dnevno po dva sata) nalazimo zahvalu Elly Bašić:

„Srdačno Vam zahvaljujem na pozivu za sudjelovanje 'Ljetnoj školi Vis 1975.'“¹¹²³

Iz korespondencije Zorislave Vasiljević¹¹²⁴ i Elly Bašić doznajemo da je u *Ljetnoj školi* predviđeno sudjelovanje Zorislave koje je iz privatnih razloga moralo biti otkazano.¹¹²⁵ Također, u dopisu koji nakon završetka *Ljetne škole* na Visu Elly Bašić šalje profesoricu Zorislavi Vasiljević saznajemo o vrlo uspješnom „'Visu' koji me je jako izmorio, jer je bio vrlo dinamičan i intenzivan, na moju veliku radost, ali i veliki zamor“.¹¹²⁶ Uz iskreno žaljenje što Zorislava Vasiljević nije prisustvovala *Ljetnoj školi* na Visu i „doživjela naš 'Vis'“,¹¹²⁷ Elly Bašić joj upućuje poziv za sudjelovanje sljedeće godine.¹¹²⁸

U Ostavštini Elly Bašić nalazimo dopis u kojem se najavljuje održavanje *Ljetne škole* na Visu **1976.** Radi se o dopisu koji UFJUG 1975. šalje tajniku SIZ-a¹¹²⁹ za prosvjetu SR Hrvatske u kojem predsjednik udruženja Josip Mirošević moli za financijsku pomoć:

¹¹²² Prijevod Ana Zerec, original: “Ich danke Ihnen herzlich für Ihre Einladung, an einem Seminar zwischen dem 8. und 18. August auf der Insel Vis mitzuwirken und zage auch gerne zu.” KELLER, Wilhelm (1975), *Pismo Elly Bašić*, O. E. B., Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić.

¹¹²³ Prijevod Ana Zerec, original: “Ich möchte mich sehr herzlich für Ihre Einladung zur Mitwirkung an der ‘Sommerschule Vis 1975’ bedanken.” MICHEL, Paul (1975), *Pismo Elly Bašić*, O. E. B., Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić.

¹¹²⁴ Zorislava Vasiljević, diplomirana muzikologinja, dugogodišnja profesorica Fakulteta muzičkih umetnosti u Beogradu i autorica mnogobrojnih udžbenika iz područja metodike solfeggia i glazbene teorije s kojom je Elly Bašić bila u čestoj korespondenciji. U njihovoj pisanoj komunikaciji nailazimo na česte rasprave i argumentiranja Elly Bašić o nekim metodičkim i stručnim postavkama FMP s kojima se Zorislava Vasiljević nije uvijek slagala. Isto tako uočavamo njihovo uzajamno poštovanje i nadasve uvažavanje različitih stavova, te ostvarivanje stručne suradnje na polju znanstvenog rada. Ovo potvrđujemo u pismu Zorislave Vasiljević u kojem moli Elly Bašić „mišljenje o njenom tekstu *Solfeggio u našim muzičkim školama*“ kako bi unijela njezine ispravke te ga poslala uredništvu časopisa *Muzika*. Usp. VASILJEVIĆ, Zorislava (1974), *Pismo Elly Bašić* 13. 11. 1974., O. E. B., 1/44, Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić. Usp. VASILJEVIĆ, Zorislava (1974), *Solfeggio u našim muzičkim školama*, O. E. B., Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić. Usp. VASILJEVIĆ, Zorislava (1974), *Pismo Elly Bašić* 12. 3. 1974., O. E. B., 1/44, Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić. Usp. VASILJEVIĆ, Zorislava (1974), *Pismo Elly Bašić* 20. 10. 1974., O. E. B., 1/44, Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić. Usp. VASILJEVIĆ, Zorislava (1974), *Pismo Elly Bašić* 13. 11. 1974., O. E. B., 1/44, Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić. Usp. BAŠIĆ, Elly (1974), *Pismo Zori Vasiljević* 10. 12. 1974., O. E. B., 1/44, Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić. Usp. VASILJEVIĆ, Zorislava (1975), *Pismo Elly Bašić* 13. 7. 1975., O. E. B., 1/44, Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić. Usp. BAŠIĆ, Elly (1975), *Pismo Zorislavi Vasiljević* 8. 9. 1975., O. E. B., 1/44, Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić. Usp. VASILJEVIĆ, Zorislava (1975), „Solfeggio u našim muzičkim školama“, *Muzika*, XX, 3/4, 88-96.

¹¹²⁵ Usp. VASILJEVIĆ, Zorislava (1975), *Pismo Elly Bašić* 13. 7. 1975., O. E. B., 1/44, Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić. Usp. BAŠIĆ, Elly (1975), *Pismo Zori Vasiljević*, O. E. B., 1/44, Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić.

¹¹²⁶ Usp. BAŠIĆ, Elly (1975), *Pismo Zorislavi Vasiljević*, O. E. B., 3/43, Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić.

¹¹²⁷ Isto.

¹¹²⁸ Usp. Isto.

¹¹²⁹ Samoupravna interesna zajednica.

„Ističemo, da kroz 10 godina svojeg postojanja nismo za Ljetnu školu, Vis nikada tražili sredstva, i lojalno pokušavali održati ju samo uplatama slušača, time da su svi naši predavači kroz sve ove godine radili d o b r o v o l j n o, bez honorara... Molimo s toga, da se ova naša Ljetna škola, izgrađena zanosom i samoodricanjem naših ljudi, pomogne u svojoj daljnjoj egzistenciji.“¹¹³⁰

Kao što doznajemo iz dopisa u sklopu ove *Ljetne škole* održala bi se tri paralelna seminara u periodu od 21. srpnja do 10. kolovoza 1976. kroz 12 – 14 sati predavanja i vježbi dnevno, a gost predavač bi bio prof. dr. Paul Michel s temom *Muzička psihologija*.¹¹³¹ U arhivskoj građi nismo pronašli podatke koji bi potvrdili održavanje ove škole 1976., ali u radu D. Tiljak nalazimo podatak o najavi *Ljetne škole* na otoku Cresu 1977., uplate iz inozemstva i pismo kojim se škola otkazuje i vraća novac. U pismu se navodi razlog otkazivanja i najava sljedeće *Ljetne škole*:

„...zbog potrebe naše prisutnosti u radovima oko reforme školstva (koji je u našoj Republici jako dinamičan upravo sada) na našu žalost moramo otkazati za ovu godinu naše Seminare na Cresu. Vaša uplata za seminar bit će Vam vraćena. Nadamo se da ćete nam doći sljedećeg ljeta.“¹¹³²

U rujnu 1976. Elly Bašić sudjeluje na Kongresu folklorista Jugoslavije u Dorjanu s referatom *Dječje brojalice jugoslavenske djece*¹¹³³ u kojem ukazuje na pojavnost (od 1956.) „otkrivanja kreativne snage dječjeg muzikalnog izražavanja formom koju zovemo brojalicom“.¹¹³⁴ Zahvaljujući sudjelovanju Elly Bašić u reformi školstva, brojalica je implementirana u program nastave glazbenog odgoja, gdje uz svoju primarnu funkciju spontane kreacije djeteta kroz muzikalno kazivanje zadobiva novu funkciju „sredstva odgajanja u školi“.¹¹³⁵ Na primjerima brojalica koje je zapisala tijekom svog terenskog etnomuzikološkog istraživanja na području bivše Jugoslavije pokazuje nova metodička rješenja u osvještavanju ritma u nastavi glazbe.¹¹³⁶

¹¹³⁰ Usp. MIROŠEVIĆ, Josip (1975), *Dopis SIZ za prosvjetu Hrvatske*, O. E. B., 1/43, 4/22, Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić, 2.

¹¹³¹ Usp. MIROŠEVIĆ, Josip (1975), *Dopis SIZ za prosvjetu Hrvatske*, O. E. B., 1/43, 4/22, Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić, 1.

¹¹³² Isto, 16.

¹¹³³ Usp. BAŠIĆ, Elly (1990), *Objavljeni izvorno istraživačko-znanstveni radovi o problemu 'kreativnost'*, O. E. B., 25/20, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1. Usp. BAŠIĆ, Elly (1968), „Broenice na Jugoslovenskite dece, so poseben osvrt na makedonskite broenice“, u: *Makedonski folklor*, god. I, br.1, Spisanie na Institut za folklore Skopje, 147-153. Usp. BAŠIĆ, Elly (1971), „Dječje brojalice jugoslavenske djece“, u: *Umjetnost i dijete*, god. III, br. 16-17, 36-40.

¹¹³⁴ BAŠIĆ, Elly (1971), „Dječje brojalice jugoslavenske djece“, u: *Umjetnost i dijete*, g. III, br.16-17, 36.

¹¹³⁵ Isto.

¹¹³⁶ Usp. Isto, 39-42.

Krajem 1966. (22. 12.) na Muzičkoj akademiji u Sarajevu objavljen je, „nakon 5 godina pedagoškog djelovanja na Akademiji – Konkurs u vezi mojeg Reizbora“.¹¹³⁷ Iz priloga koji prilaže Komisiji vidljiv je vrlo opsežan znanstveni rad u zemlji i inozemstvu kojim je, uz pedagoško djelovanje ispunjavala uvjete za više zvanje. Ukazujući na nepravilnosti u postupku njezina reizbora koji je trajao šest mjeseci (što je bilo duže od uobičajene prakse) Bašić navodi:

„Komisija je u svome referatu međutim predložila, da me se bira u isto zvanje (docenta) uz motivaciju 'da ne bi trebalo odstupati od dosadanje prakse da se prilikom prve Reizbornosti ne unapređuje' i ako to ni jedan ni statutarni ni zakonski propis nije nikad određivao.“¹¹³⁸

Razlog zbog kojeg Elly Bašić nije uložila prigovor na rješenje administrativnog je karaktera, a odnosi se na dostavu odluke Vijeća nastavnika (na osnovi koje se ostvaruje pravo na prigovor Savjetu) koja joj je uručena „istoga dana, kada i rješenje Savjeta u kojem se potvrđuje moj izbor u zvanje docenta sa time, da je ovo rješenje konačno!“¹¹³⁹ Iz zapisa Elly Bašić saznajemo da je u Rješenju odluke Vijeća nastavnika bilo navedeno da se diskusija o njezinom reizboru vodila o Funkcionalnoj metodi što nije u skladu s postojećim Zakonom, ali zahtjev za zaštitu zakonitosti nije ulagala „jer mi nije do titula, ni veće plaće nego do rada i rezultata“.¹¹⁴⁰ Nadalje E. Bašić objašnjava razlog ovakvog neregularnog postupka:

„Faktično među motivima ovakovog postupka prema meni bio je – tendenciozno neprijateljski stav određenog kolege naprama novim pedagoškim idejama, čiji sam ja autor (Funkcionalna muzička pedagogija i Funkcionalna metoda), i tendencija, da se isključi svaka mogućnost postdiplomskog studija na Akademiji iz mojih predmeta, i time sticanje viših zvanja mlađim nastavnicima, koji bi se mogli nakon stečene kvalifikacije pojaviti kao naučni radnici iz Solfeggia i Metodike muzičke nastave na Akademiji, drugim visokoškolskim ustanovama, odnosno javnosti.“¹¹⁴¹

U siječnju 1967. UFJUG organizira još jedan *Seminar Funkcionalne muzičke pedagogije* u Zagrebu s temom *Stvaralački rad. Improvizacija*. Kroz osam dana koliko je trajao seminar (18.-25.) Elly Bašić se bavi aktualnom temom tadašnje reforme glazbenog školstva (u kojoj je ona kao aktivni član sudjelovala) – *stvaralačkim radom* koji postaje sustavni dio novog nastavnog programa.¹¹⁴²

¹¹³⁷ BAŠIĆ, Elly (1972), *Dopis Muzičkoj akademiji o novonastaloj situaciji*, 7. 11. 1972., O. E. B., 6/32, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 19.

¹¹³⁸ Isto.

¹¹³⁹ Isto.

¹¹⁴⁰ Usp. Isto.

¹¹⁴¹ Isto.

¹¹⁴² Usp. BAŠIĆ; Elly (1967), *Stvaralački rad. Improvizacija*, O. E. B., 9/36, Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić, 1.

Uvidom u arhivsku građu nismo mogli pronaći službene dokumente i promotivne materijale koji potvrđuju podatak koji nalazimo u radovima D. Tiljak i S. Kazića o prvom međunarodnom predstavljanju FMP u lipnju 1964. na 6. konferenciji Međunarodnog društva glazbenih pedagoga u Budimpešti (ISME).¹¹⁴³ Potvrdu nalazimo u *Izvještaju* iz 1985.¹¹⁴⁴ u kojem Elly Bašić navodi podatak o sudjelovanju Zoltána Kodályja¹¹⁴⁵ i njegovom govoru sudionicima Kongresa ISME u Budimpešti:

„Ukazujemo samo još na upozorenje, danas nosioca metodički najrazrađenije metode t. z. v. 'Mađarske metode', a kojoj se Funkcionalna muzička pedagogija suprostavlja, Zoltána Kodályja koji je na Svjetskom Kongresu ISME u Budimpešti fascinirajuće lojalno rekao učesnicima kongresa iz Demokratske Rep. Njemačke, da je Funkcionalna metoda Solfeggia, konačno riješila problem *mola*.“¹¹⁴⁶

U pismu Františka Bonuša, profesora Akademije muzičkih umjetnosti u Pragu, koje u lipnju šalje Elly Bašić, nalazimo podatak o eksperimentalnom uvođenju Funkcionalne metode u Osnovnu devetogodišnju školu u Pragu. Nastavu je „otpočela Živana Bonuš, slušač Akademije muzičkih umjetnosti u Pragu, koja je kod Vas apsolvirala dva kursa“¹¹⁴⁷ u dva razreda s velikim uspjehom. Nadalje, u pismu Bonuš navodi da je izrađen prijedlog za Ministarstvo prosvjete kojim će u sljedećoj školskoj godini Funkcionalna metoda biti uključena u praški estetsko-odgojni eksperiment.¹¹⁴⁸ Nažalost, razvoj uspješno započete suradnje prekinut je političkim nemirima (praško proljeće).¹¹⁴⁹

Najavu o odlasku Elly Bašić na *Međunarodni seminar dječjeg plesno-muzičkog stvaralaštva* u Bratislavi 1967. (za koji je dobila poziv od strane organizatora *Prosvjetnog instituta Bratislave*)

¹¹⁴³ Usp. TILJAK, Dina (2005), *Elly Bašić – tragovi i vizije. Pokušaj približavanja jednom fenomenu glazbene kulture*, diplomski rad, Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Muzička akademija, 13. Usp. KAZIĆ, Senad (2013), *Solfeggio: historija i praksa*, Sarajevo: Muzička akademija u Sarajevu. Institut za muzikologiju, 79.

¹¹⁴⁴ Iako bilježimo prvo međunarodno postavljanje Izložbe “Muzički izraz djeteta” u Ženevi 1954., zbog izostanka predavanja Elly Bašić, samo izložene eksponate ne možemo smatrati prvim cjelovitim međunarodnim predstavljanjem.

¹¹⁴⁵ KODÁLY, Zoltán (1882. – 1967.), mađarski skladatelj, dirigent, folklorist i muzikolog. Glazbeni studij započinje 1900. u Budimpešti, gdje na Muzičkoj akademiji studira kompoziciju zajedno s Bélom Bartókom u klasi Hansa Koesslera. Na Univerzitetu studira mađarski i njemački jezik te literaturu. Nakon doktorske disertacije o strukturi mađarske narodne pjesme, uz skladanje intenzivno se bavi uz Bélu Bartóka prikupljanjem narodnih napjeva (oko 10 000 mađarskih i nekoliko tisuća slovačkih i rumunjskih napjeva) koje implementira u svoju metodiku nastave solfeggia, poznatu pod nazivom *Mađarska* ili *Kodály metoda*. Usp. AJANOVIĆ, Ivona, PEJOVIĆ, Roksanda (1977), KODÁLY, Zoltán, u: *Muzička enciklopedija*, 2. sv., Krešimir Kovačević (ur.), Zagreb: Jugoslavenski leksikografski zavod, 346-347.

¹¹⁴⁶ BAŠIĆ, Elly (1985), *Izvještaj – kolovoz, rujna 1985.*, O. E. B., 1/43, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 10.

¹¹⁴⁷ BONUŠ, František (1967), *Pismo Elly Bašić*, O. E. B., 35/29, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹¹⁴⁸ *** (1990), *Zapis snimke intervjua Elly Bašić*, O. E. B., 14/31, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

Usp. BONUŠ, František (1967), *Pismo Elly Bašić*, O. E. B., 35/29, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹¹⁴⁹ Usp. TILJAK, Dina (2005), *Elly Bašić – tragovi i vizije. Pokušaj približavanja jednom fenomenu glazbene kulture*, diplomski rad, Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Muzička akademija, 14.

nalazimo u članku *Muzika svakom čovjeku* iz kojeg saznajemo da je priprema za sudjelovanje trajala godinu dana. Razlog tako duge pripreme velika je odgovornost Elly Bašić prema međunarodnoj javnosti o čemu govori u članku novina *Vjesnik*:

„A mi inače nismo bez tjeskobe odlazili u tu zemlju od koje smo učili muziku još u doba Lisinskog. Praški konzervatorij bio je za nas pojam čitavo stoljeće. Njegovi su profesori osnovali našu Akademiju, naši su odlazili onamo na dopunske studije sve do najnovijeg vremena.“¹¹⁵⁰

Pet mjeseci prije održavanja ovog međunarodnog seminara bilježimo veliki interes sudionika iz različitih zemalja o čemu František Bonuš govori:

„Nadalje Vam mogu saopćiti, da ćete na simpoziju imati niz oduševljenih slušača i to ne samo iz ČSSR, nego iz Poljske, Rumunije, Zapadne Njemačke, Mađarske, Bugarske i Sovjetskog saveza... Za 'jugoslavenski dan' na bratslavskom simpoziju vlada već danas veliki interes: pobuđuje ga koncepcija Vašeg nastupa, s kojim se računa, te Vaša izložba u domu Instituta za prosvjetu.“¹¹⁵¹

Uz tri suradnika i osam učenika FMŠ, Elly Bašić prikazuje novosti i dostignuća svoje FMP, čime se nastavilo predstavljanje FMP i FM na međunarodnoj razini.¹¹⁵² Na Seminaru održanom od 8. do 12. studenog, pozvani su isključivo istaknuti glazbeni i plesni pedagozi iz raznih zemalja „...koji u suvremenu muzičku pedagogiju unose svježiji duh avangarde. Među njima bila je i prof. Bašić koja je održala dva predavanja.“¹¹⁵³ U radu D. Tiljak nalazimo podatak da je u Bratislavi Elly Bašić „nastupila s referatom *Djetetove mogućnosti spontane improvizacije na tehničkim instrumentima*“¹¹⁵⁴ što uvidom u arhivsku građu nismo uspjeli potvrditi. Iz kopije originalnog programa Seminara vidimo da je u sklopu svog izlaganja 10. studenog (od 14:00 do 18:00) prezentirala dvije teme: *Stvaralački izraz djeteta* (uz postavljenu *Izložbu* dječjih crteža) kroz izlaganje, a *Funkcionalno glazbeno obrazovanje i njegova primjena* (vidi Prilog

¹¹⁵⁰ UNGARO, D., (1967), „Pobjeda 'prevratničkih' metoda“, *Vjesnik*, 19. 12., O. E. B., 9/6, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹¹⁵¹ BONUŠ, František (1967), *Pismo Elly Bašić*, O. E. B., 35/29, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹¹⁵² Usp. *** (1967), *Program Međunarodnog seminara dječjeg plesno-muzičkog stvaralaštva u Bratislavi*, O. E. B., 9/6, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. PAPIĆ, Radivoj (1967), „Muzika svakom čovjeku“, *Oslobođenje*, 21. 5., O. E. B., 9/6, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. BAŠIĆ, Elly [S. a.], *Diplomirani studenti Teoretsko-nastavničkog otsjeka Muzičke akademije u Sarajevu*, O. E. B., 4/8, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 2. Usp. BAŠIĆ, Elly (1984), *Najava programa izložbi i ciklusa predavanja 'Čovjek – kada je još bio velik'*, O. E. B., Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹¹⁵³ UNGARO, D., (1967), „Pobjeda 'prevratničkih' metoda“, *Vjesnik*, 19. 12., O. E. B., 9/6, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹¹⁵⁴ TILJAK, Dina (2005), *Elly Bašić – tragovi i vizije. Pokušaj približavanja jednom fenomenu glazbene kulture, diplomski rad*, Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Muzička akademija, 13.

53)¹¹⁵⁵ kroz prikaz rada s učenicima. Već tada postaje jasno da Funkcionalna metoda nije samo „usko shvaćena kao novi način učenja solfeggia“.¹¹⁵⁶ Ona integrira kompletan odnos nastavnika prema učeniku i muzici, te upućuje na sveukupnost „umjetničkog, odnosno estetskog odgajanja djeteta u kojem je muzička kultura djeteta samo dio opće kulture“.¹¹⁵⁷ Posebnu pozornost prisutnih privukli su izložbeni materijali: dječji likovni radovi (učenici FMŠ) s njihovom pisanom dokumentacijom te foto dokumentacijom koji dokazuju da i tehničko savladavanje instrumenata (dotad najveći problem metodičara) može biti jednostavno i interesantno. Svi eksponati su na zahtjev organizatora potkrijepljeni „legendama na slovačkom, češkom, srpsko-hrvatskom, ruskom i njemačkom jeziku“.¹¹⁵⁸ Prezentirajući dokumentaciju o djetetu, njegovim neiscrpnim stvaralačkim sposobnostima te mogućnostima njihovog razvoja i postojećeg klasičnog glazbenog odgoja koji upravo blokira te mogućnosti, Elly Bašić iznosi teze ove izložbe:

„o djetetu i njegovom djetinjstvu i shvatanjima muzičkog odgoja djeteta – budućeg odraslog; o potrebi kompleksnog odgoja djeteta; muzička dispozicija prosječnog – svakog djeteta, dječja mašta; sluh – muzikalnost, crtež kao odraz doživljaja muzike; kreativni kvalitet; ritam – problem muzičke pedagogije; brojalica – najmuzikalnije dječje poetsko sredstvo.“¹¹⁵⁹

U atmosferi akademske razine sudionika te dominaciji umjetničkog i znanstvenog interesa s kvalitetom novih dometa u pedagogiji sa željom za novim spoznajama, Elly Bašić oduševljava prisutne. O njezinom tadašnjem ugledu u međunarodnim pedagoškim krugovima, Ungaro bilježi:

„Jedino je njoj omogućeno da iz domovine dovede grupu djece i suradnika kojom će demonstrirati svoju metodu, i ponuđeno da izložbom dokumentacionog materijala o muzičkom izrazu djeteta i o dosadašnjim rezultatima svoje pedagogije u praksi zaokruži svoje izlaganje. Sve na trošak organizatora.“¹¹⁶⁰

Istu informaciju potvrđuje i Gordana Lukšić, nastavnica FMŠ u *Izvjestaju* u kojem opisuje demonstraciju grupe „razigranih nasmiješenih mališana koji izazivaju na muzički 'dvoboj'

¹¹⁵⁵ Usp. *** (1967), *Plakat i program Međunarodnog seminara u Bratislavi*, O. E. B., 34/29, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. BAŠIĆ, Elly (1990), *Popis predavanja, referata i seminara (1954-1990)*, O. E. B., 7/25, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 3.

¹¹⁵⁶ *** (1968), *Osvrt na Izložbe 'Muzički izraz djeteta'*, O. E. B., 7/38, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 4.

¹¹⁵⁷ Isto.

¹¹⁵⁸ Usp. *** (1967), *Plakat i program Međunarodnog seminara u Bratislavi*, O. E. B., 34/29, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹¹⁵⁹ Isto.

¹¹⁶⁰ UNGARO, D., (1967), „Pobjeda 'prevratničkih' metoda“, *Vjesnik*, 19. 12., O. E. B., 9/6, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

strane glazbene pedagoge ne sluteći da na taj način demonstriraju dječje kompozicije i *a vista* čitanje“.¹¹⁶¹ U arhivskoj građi pronalazimo sve tekstove koji su se nalazili ispod dječjih crteža na Izložbi i tekstova djece, koje je Elly Bašić tijekom predavanja čitala kao objašnjenja određenih glazbenih doživljaja, u obliku sinopsisa.¹¹⁶²

U članku „Raritet vrijedan pažnje“ koji izlazi u časopisu *Pravda* 21. studenog 1967. posebno se naglašava zanimljivo predavanje Elly Bašić:

„Elly Bašić napravila je s djecom pokus, da bi njime potvrdila svoje mišljenje kako muzika snažno utječe na likovne umjetnosti. pokazala je, da dijete doista vrlo osjetljivo opaža i prima razne melodije te da ih adekvatno izražava.“¹¹⁶³

Sudeći po naslovima u čehoslovačkom tisku i bilješkama u *Knjizi utisaka* o Funkcionalnoj muzičkoj pedagogiji, Elly Bašić doživljava potpuno priznanje međunarodne umjetničke i glazbeno-pedagoške javnosti. Lenka Dedinska u članku „Na osjećajnoj žici“ koji izlazi u slovačkom tjedniku *Kulturny život*¹¹⁶⁴ posebno ističe „eksperiment gdje docenta (sic.) E. Bašić koji se bazira na principu, da svako dijete ima sluha“.¹¹⁶⁵ U članku posvećuje jednu cijelu stranicu predavljanju FMP uz likovni prikaz Izložbe radova učenika FMŠ koji u sebi sadržavaju njihove glazbene emocije izražene zanimljivim likovnim kompozicijama. Uz radove su priloženi učenički popratni tekstovi koji su bili „iznenađujuće poetični“,¹¹⁶⁶ koje Elly Bašić, uz popratne snimke s magnetofonskih traka analizira i objašnjuje sa znanstvenog stajališta glazbene i dječje pedagogije. Ukazujući posebnu pozornost na igru kao didaktičko sredstvo u nastavi glazbe u kojoj nema ocjenjivanja, potvrđuje veliko napredovanje učenika koji „čak i prekorače pretpostavljenu normu“.¹¹⁶⁷

U nastavku navodimo samo neke od mnogobrojnih zapisa uvaženih glazbenih i plesnih pedagoga, umjetnika i raznih stručnjaka koji su prisustvovali njezinom izlaganju. František Bonuš, govoreći o funkcionalnosti koncepcije glazbenog odgoja po metodi Elly Bašić koja se može primijeniti na svako umjetničko područje, u tekstu poziva Elly Bašić na suradnju u

¹¹⁶¹ LUKŠIĆ, Gordana (1968), „Prodoran međunarodni uspjeh jugoslovenskih avangardnih muzičko pedagoških kretanja“, *Bilten Zavoda za prosvjetno pedagoško službu Ljubljana*, VI, br. 3., O. E. B., 7/1, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 2.

¹¹⁶² Usp. BAŠIĆ, Elly (1967), *Tekstovi i komentari djece uz crteže i glazbene doživljaje*, O. E. B., 41/6, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹¹⁶³ *** (1967), „Raritet vrijedan pažnje“, *Pravda*, 21. 11., O. E. B., 36/29, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 2.

¹¹⁶⁴ Usp. DEDINSKA, Lenka (1967), „Na osjećajnoj žici“, *Kulturny život*, br. 47., O. E. B., 33/29, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹¹⁶⁵ Isto, 2.

¹¹⁶⁶ Isto.

¹¹⁶⁷ Isto.

njegovim istraživanjima „kompleksnog umjetničkog shvaćanja plesno-muzikalnog odgoja“.¹¹⁶⁸

Na kraju teksta zaključuje:

„Mnogo smo naučili na izložbi, predavanju i praktičnom prikazu rada prof. Elly Bašić. Pedagoško-istraživački Institut u Pragu je započeo istraživanja i traženja sistema za harmoničko razvijanje djeteta...“¹¹⁶⁹

Muzikologinja Alica Elschekova s *Muzičkog instituta Slovačke akademije nauka* iz Bratislave o značaju suvremenog pristupa glazbenoj pedagogiji kazuje:

„Metoda i stav gospodje docent Elly Bašić, koje smo mogli da slijedimo na Izložbi, znače revoluciju u muzičkom odgoju, ali jednu veoma sretnu, jer otvara mladom čovjeku nove vidike na jednostavan, zanimljiv (radostan) način i ne čini to za pojedince, za talentiranog mladog čovjeka, nego za sve njih.“¹¹⁷⁰

Ista autorica nedugo nakon Izložbe objavljuje članak „Novi putevi muzičkog odgoja u Jugoslaviji“ u kojem iznosi sve detalje izlaganja Elly Bašić na Seminaru u Bratislavi. S velikim oduševljenjem autorica iznosi glavne postavke Funkcionalne muzičke pedagogije Elly Bašić koja „umjetničko-estetskom odgoju djeteta i mladeži pridaje veliko značenje kao i sveopćem odgoju“.¹¹⁷¹ Uspoređujući njezine suvremene postavke u glazbenoj pedagogiji sa starim tradicionalnim pristupom glazbenog odgoja, Elschekova ukazuje na kategorički stav Elly Bašić:

„...da nemamo nikakva prava mladog čovjeka isključiti iz ove sfere i spriječiti ga da upozna ljepotu muzičke umjetnosti. Autorica je uvjerena da se muzičkim odgojem dovršava razvoj ličnosti.“¹¹⁷²

Ovo međunarodno predstavljanje kao rezultat dugogodišnjeg glazbeno-pedagoškog i znanstveno-istraživačkog djelovanja Elly Bašić (koje je spremala godinu dana) smatramo i prvim javnim predstavljanjem **cjelovite Funkcionalne muzičke pedagogije**. U njemu autorica uz Funkcionalnu metodu, koja je nastala na dugogodišnjem istraživačkom glazbeno-psihološkom i pedagoškom radu, prikazuje i mogućnost njezine primjene ne samo u

¹¹⁶⁸ BONUŠ, František (1967), *Tekst iz Knjige utisaka Izložbe Muzički izraz djeteta u Bratislavi*, O. E. B., 11/1, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 5.

¹¹⁶⁹ U to vrijeme František Bonuš na Pedagoško-istraživačkom Institutu u Pragu započinje istraživanja i traženja sistema za harmoničko razvijanje djeteta u plesnoj umjetnosti. BONUŠ, František (1967), *Tekst iz Knjige utisaka Izložbe Muzički izraz djeteta u Bratislavi*, O. E. B., 11/1, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 5. Usp.*** (1967), *Prijevod zapisa završne diskusije Seminara u Bratislavi*, O. E. B., 37/29, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 3.

¹¹⁷⁰ ELSCHKOVA, Alica (1967), *Tekst iz Knjige utisaka Izložbe Muzički izraz djeteta u Bratislavi*, O. E. B., 11/1, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 2.

¹¹⁷¹ ELSCHKOVA, Alica (1968), „Novi putevi muzičkog odgoja u Jugoslaviji“, *Slovenska hudba*, br. 3/1968., O. E. B., 9/1, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1.

¹¹⁷² Isto.

profesionalnom glazbenom obrazovanju djece nego u umjetničko-estetskom odgoju svakog djeteta. Ukazujući na nedostatke tradicionalne pedagogije u glazbenom odgoju koja „kratkim putem osudi dijete, proglasivši ga da nema sluha, ako nije kadro čisto intonirati pjesmu na prijemnom ispitu“¹¹⁷³ Bašić umjetnički odgoj ne smatra pojednostavljenim oblikom umjetnosti za djecu, nego sistematičnim razvojem „osjećajnog poimanja pojedinca, njegovim stvaralačkim sposobnostima koje jedine daju preduvjete da se ljepota shvati, proživljava i stvara“.¹¹⁷⁴ Ukazujući na nedostatke tradicionalne pedagogije u glazbenom odgoju koja „kratkim putem osudi dijete, proglasivši ga da nema sluha, ako nije kadro čisto intonirati pjesmu na prijemnom ispitu“.¹¹⁷⁵

Na interaktivnom predavanju pokazala je uz znanstvene postavke FMP i praktične načine, sredstva i metodičke postupke kojima se takav oblik glazbenog odgoja može u praksi realizirati, koje je demonstrirala uz učenike iz FMSŠ. Osnova pedagoškog nastojanja Elly Bašić je da se na prirodan način glazbena umjetnost učini pristupačnom mladim ljudima razvijajući njihove vlastite stvaralačke sposobnosti, da ih se nauči slušati i poimati glazbu s posebnim akcentom na njihov glazbeni „rast“. Koristeći likovni izraz djeteta kao njegovu doživljajnu reakciju na glazbu te dječju priču o tom doživljaju otvara novo područje interdisciplinarnog područja u glazbenoj pedagogiji.¹¹⁷⁶

Elena Medvecka, znanstvena suradnica *Prosvjetnog instituta u Bratislavi* izražava žaljenje što predavanje Elly Bašić nisu slušali svi njihovi glazbeni pedagozi te kazuje:

„Elly Bašić međutim donosi i prikazuje revolucionarnu ideju, mobilizirajući maštu, a uz maštu sposobnost nevjerovatne brzine tehničkog ovladavanja teških problema. To uspjeti, znači kreirati metodu, koja je majstorstvo pedagogije.“¹¹⁷⁷

U završnoj riječi u ime organizatora ovog međunarodnog Seminara, Masarik govoreći o rezultatima, uspjehu i važnosti istog u razvoju umjetničke pedagogije iskazuje posebnu zahvalu Elly Bašić:

„...gosti iz inostranstva mnogo su doprinijeli ovome seminaru, a posebno zahvaljujemo prof. Elly Bašić – koja je naročito mnogo doprinijela tome uspjehu. Njena će nam teorija i

¹¹⁷³ Isto.

¹¹⁷⁴ Usp. ELSCHÉKOVA, Alica (1968), „Novi putevi muzičkog odgoja u Jugoslaviji“, *Slovenska hudba*, br. 3/1968., O. E. B., 9/1, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1.

¹¹⁷⁵ Isto.

¹¹⁷⁶ Usp. Isto, 3.

¹¹⁷⁷ *** (1967), *Prijevod zapisa završne diskusije Seminara u Bratislavi*, O. E. B., 37/29, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 2.

pedagoška koncepcija u dječjoj kreativnosti mnogo pomoći i pokrenuti nas u rješavanju umjetničke pedagogije.“¹¹⁷⁸

O afirmaciji glazbeno-pedagoških stavova Elly Bašić na Međunarodnom seminaru, Radivoj Papić piše:

„Već smo jednom pisali da vjerujemo u avangardni značaj i snagu nastojanja i rezultata docenta Elly Bašić. Bilježimo to ponovo, sa još više uvjerenja i očekivanja.“¹¹⁷⁹

Zahvaljujući međunarodnoj afirmaciji Elly Bašić kojom je uspjela zauzeti visoku poziciju u glazbeno-pedagoškim krugovima na svjetskoj razini i nametnuti svoja pedagoška stajališta, mijenja se opća percepcija javnosti u Hrvatskoj i zemljama bivše Jugoslaviji. Stoga, rad Elly Bašić postaje sve više cijenjen i pozitivno valoriziran. Tako u beogradskom *NIN-u* (*Nedeljne informativne novine*) izlazi kratki članak koji pokazuje razjašnjenje „gužve“ koja je nastala povodom izlaska članka u *Telegramu* koji donosimo u cijelosti:

„Gužva koja je zahvaljujući 'Telegramu' izbila na videlo oko stavova Elly Bašić, naše poznate muzičke radnice, najzad se stišala: svi koji su imali šta da kažu kazali su, svi koji su hteli da učine javno – učinili su, jedno zanimljivo pitanje bilo je razmotreno sa svih strana, i piše nam jedan od najpućenijih u sve – sada se jasno vidi da su celu 'gužvu' izazvali, u stvari, lični motivi. Elly Bašić, jedan od neumornih pionira naše pedagogije, dobila je, na kraju, punu satisfakciju.“¹¹⁸⁰

Nadalje, na Muzičkoj akademiji u Sarajevu pratimo vrlo značajnu aktivnost Elly Bašić na *Teoretskom odsjeku* čiji je bila pročelnik. Tako u *Zapisniku sastanka studenata teoretskog odsjeka Muzičke akademije* nalazimo cjeloviti tekst iz kojeg vidimo njezinu zainteresiranost i otvorenost prema mišljenjima i zahtjevima studenata. U tekstu nalazimo podatak da je uz Elly Bašić sastanku kojem je povod bio izlazak novog *Zakona o visokom školstvu* prisustvovalo 50 studenata od kojih je petoro studenata vodilo diskusiju o položaju studenata i ishodima njihovog studiranja na teoretskom odsjeku. Navodimo imena prisutnih studenata koji predstavljaju prvu generaciju onih koji su nastavili razvoj FM i FMP u BiH: Selma Koluder, Vinko Krajtmajer i

¹¹⁷⁸ *** (1967), *Prijevod zapisa završne diskusije Seminara u Bratislavi*, O. E. B., 37/29, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 4.

¹¹⁷⁹ PAPIĆ, Radivoj (1967), „Muzika svakom čovjeku“, *Oslobođenje*, 21. 5., O. E. B., 9/6, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹¹⁸⁰ *** (1968), „Članak o Elly Bašić“, *Nedeljne informativne novine*, 22. 1., O. E. B., Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

Ismet Pilav.¹¹⁸¹ O velikom tragu koji je ostavila svojim dolaskom u Sarajevo, R. Papić piše u *Oslobođenju*:

„U Sarajevu djeluje već dugo godina jedan izvanredan muzički pedagog, entuzijasta kakav se rijetko sreće, docent Elly Bašić.“¹¹⁸²

U Arhivu Muzičke akademije u Sarajevu nalazimo popis diplomskih radova studenata koje je mentorirala Elly Bašić (1964. – 1972.). Svi diplomski radovi su iz širokog područja *Metodike muzičke nastave*,¹¹⁸³ a širina tema kojima se bave pokazuje veliki interes studenata teorijskog odsjeka prema području metodike glazbe, koje su, preuzimajući entuzijizam Elly Bašić te njezine ideje suvremene glazbene pedagogije, širili i implementirali u svom budućem pedagoškom djelovanju. U svojim predavanjima *Metodike muzičke nastave*, Elly Bašić studentima prezentira svoje radove i istraživanja iz područja muzikoterapije koja provodi u raznim institucijama: psihijatrijskim bolnicama, dječjim bolnicama, domovima za djecu u zemlji i inozemstvu. Tako jedan dio kolegija usmjerava i na odgoj budućih nastavnika glazbe u specijalnim školama, „naročito mentalno retardirane djece“.¹¹⁸⁴ U sklopu nastave svog kolegija uvodi praksu hospitacije i praktičnih vježbi studenata teorijskog odjela na školama svih tipova za koje se osposobljavaju na Akademiji (osnovne i srednje muzičke škole).¹¹⁸⁵ Iz dokumenta u arhivskoj građi *Zahtjevi na klauzulnom radu koji se odnose na Metodiku muzičke nastave* iščitavamo visoku razinu teorijskog i primijenjenog/praktičnog znanja koje su studenti Elly Bašić morali postići u okviru ovog kolegija, a odnose se na njihovu primjenu u predmetima različitih glazbenih disciplina:

1. *Muzički odgoj i obrazovanje* u predškolskim ustanovama, osnovnim općeobrazovnim i muzičkim školama i gimnaziji;

¹¹⁸¹ Usp. KOLUDER, Selma (1970), *Zapisnik sastanka studenata teoretskog odsjeka Muzičke akademije u Sarajevu*, O. E. B., 13/31, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹¹⁸² PAPIĆ, Radivoj (1967), „Muzika svakom čovjeku“, *Oslobođenje*, 21. 5., O. E. B., 9/6, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹¹⁸³ U dokumentu *Teze za godišnji ispit iz Metodike muzičke nastave* (ima ih 26) uočavamo zavidnu razinu zahtjeva studenata koji su pristupali ispitu iz kolegija *Metodika muzičke nastave*. Teze su koncipirane kao složena pitanja, a svaki potencijalni odgovor studenata je bio njihovo obrazloženje i potvrda teza. Usp. BAŠIĆ, Elly (1984), *Stručno predavanje Elly Bašić za nastavnike održano u Funkcionalnoj muzičkoj školi u Zagrebu u ožujku 1984*. Usp. BAŠIĆ, Elly [S. a.], *Teze za godišnji ispit iz Metodike muzičke nastave*, O. E. B., 16/34, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹¹⁸⁴ *** [S. a.], *Istraživanja i radovi na području muzikoterapije*, O. E. B., 12/43, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 2.

¹¹⁸⁵ Usp. BAŠIĆ, Elly (1972), *Odgovori na postavljena pitanja Komisije Muzičke akademije*, O. E. B., 12/30, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 4.

¹¹⁸⁵ Isto, 4.

2. *Muzički oblici, Istorija muzike, Solfeggio, Harmonija i Polifonija* u srednjim muzičkim školama.¹¹⁸⁶

Elly Bašić kazuje kako su se njezini studenti služili: „njezinom privatnom, stručnom bibliotekom, koja im je svih ovih godina otvorena kao da je Akademijina. Vidljivo je to među ostalim i u bibliografskim citatima diplomskih radnji studenata, odn. stručnih ispita kandidata /bivših studenata Akademije/“.¹¹⁸⁷

Diplomske radove navodimo kronološkim redosljedom: *Problem tonalnog senzibiliteta u muzičkoj pedagogiji* (Milan Nešić, 1964.), *Neke ideje reforme školstva provedene-neprovedene u muzičkoj praksi* (Kiril Vangelov, 1965.), *Teoretski odsjek srednje muzičke škole kao stvaralac pedagoškog i stručnog lika nastavnika muzike* (Elizabeta Ančić, 1967.), *Komparacija muzičke nastave u Iraku i SFR Jugoslaviji* (Abdullah Halid Ibrahim, 1967.), *Poslijeratni Jugoslovenski udžbenici za muzički odgoj u osnovnoj školi i za solfeggio u osnovnoj muzičkoj školi* (Ljiljana Matić, 1967.), *Problem „nemuzikalnog“ deteta* (Borislav Popović), *Problem estetskog odgoja djeteta budućeg konzumenta kulture* (Muhamed Skopljak, 1967.), *Problem ocjenjivanja „Muzičkog vaspitanja“ u osnovnoj školi* (Radojka Zastavniković, 1967.), *Dječija kreativnost i muzička pedagogija* (Dionisije Zajkiv, 1968.), *Kompleksnost u estetskom odgoju* (Selma Koluder, 1971.), *Jugoslovenski kolokvij o slobodnom vremenu mladih Šibenik-Solaris, rujan 1971.* (Josip Veršić, 1972.) i *Likovni odraz doživljaja muzike kod mentalno zaostale djece* (Nevenka Bogdanović, 1972.).¹¹⁸⁸ U popisu diplomiranih studenata *Teoretsko-nastavničkog odsjeka* Muzičke akademije u Sarajevu koji je Elly Bašić napisala nalazimo kronološki popis (od 1959. do 1967.) onih koji su „učili kod Elly Bašić Metodiku muzičke nastave“.¹¹⁸⁹ Statistički prikazom Elly Bašić potvrđuje činjenicu o velikom broju studenata koji su stekli vrlo dobra znanja i kompetencije iz tog kolegija:

„ukupno 53 studenata, diplomiranih na II stupnju TO – Muzičke akademije svi su učili kod Elly Bašić Metodiku muzičke nastave, od ukupnog broja 137 studenata, diplomiranih na II stupnju, u svim odjelima 40% ukupnih diplomiranih studenata.“¹¹⁹⁰

¹¹⁸⁶ Usp. FERVIĆ, Selma [S. a.], *Zahtjevi na klauzulnom radu koji se odnose na Metodiku muzičke nastave*, O. E. B., Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹¹⁸⁷ BAŠIĆ, Elly (1972), *Odgovori na postavljena pitanja Komisije Muzičke akademije*, O. E. B., 12/30, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 4.

¹¹⁸⁸ *** [S. a.], “Diplomski radovi Muzičke akademije u Sarajevu”, u: *Bibliografija doktorskih, magistarskih i diplomskih radova Muzičke akademije u Sarajevu*, Sarajevo: Muzička akademija.

¹¹⁸⁹ BAŠIĆ, Elly [S. a.], *Diplomirani studenti Teoretsko-nastavničkog odsjeka Muzičke akademije u Sarajevu*, O. E. B., 4/8, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹¹⁹⁰ Isto, 1.

Velik interes i prihvaćanje novih načina promišljanja i pristupa glazbenoj pedagogiji Elly Bašić najintenzivnije se razvijao i praktično primjenjivao na području BiH upravo zbog njezinog intenzivnog glazbeno-pedagoškog djelovanja na Muzičkoj akademiji Sarajevo u kojem je posebnu pozornost posvećivala obrazovanju budućeg nastavnčkog kadra. Kako navodi R. Papić:

„Docent Elly Bašić živi za svoje revolucionarne zahvate u punoj ljudskoj mjeri.“¹¹⁹¹

Rezultate navedenog saznajemo iz pisma u kojem se Elly Bašić grupa njezinih studenata zahvaljuje:

„Za Vaš rad i napore da nam što više date, u četiri godine napora i truda najljepše Vam se zahvaljujemo. Obecavamo da ćemo nastojati da budemo što bolji nastavnici i odgajatelji.“¹¹⁹²

Godine 1968. Elly Bašić intenzivira svoju suradnju s dramskim i likovnim pedagogima što rezultira novim interdisciplinarnim radovima iz područja dječjeg stvaralaštva. Radom *Djetetova mašta* koji je predstavila u Zagrebu na Savjetovanju o dječjem stvaralaštvu¹¹⁹³ ukazuje na promjenu u znanstvenom pristupu glazbenom odgoju i obrazovanju djeteta koje ne može biti isključivo glazbeno područje ukoliko poštujemo pristup djetetu kao kompleksnom biću. Iznoseći u njemu svoja jedinstvena stručna zapažanja Bašić naglašava:

„Bez obzira na genetičko prilaženje promatranju djeteta ili ne, nepobitna činjenica da kod djeteta nailazimo na spontanu organsku povezanost onoga što mi stručno nazivamo raznorodna umjetnička područja.“¹¹⁹⁴

¹¹⁹¹ PAPIĆ, Radivoj (1967), „Muzika svakom čovjeku“, *Oslobođenje*, 21. 5., O. E. B., 9/6, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹¹⁹² SLIŠKO, Ružica, PAVIĆ, Anica, ADIEMUNIĆ, Hejder, VERŠIĆ, Josip (1972), *Pismo Elly Bašić*, O. E. B., 6/44, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹¹⁹³ Savjetovanje o dječjem stvaralaštvu organizirao je *Centar za izvanškolski odgoj Saveza društava 'Naša djeca' SRH* od 14. do 15. veljače. U radu D. Tiljak smo pronašli podatak da se snimka nalazi u Magnoteci Glavnog odbora Društva naša djeca u Zagrebu. U kontaktu s navedenom institucijom dobili smo informaciju 8. 1. 2020. putem e-pošte o postojanju magnetoskopske snimke na kojoj su snimljena sva predavanja tog savjetovanja, ali je više nema u njihovoj arhivi i ne znaju gdje se ista nalazi. Usp. TILJAK, Dina (2005), *Elly Bašić – tragovi i vizije. Pokušaj približavanja jednom fenomenu glazbene kulture*, diplomski rad, Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Muzička akademija, 17. Usp. BAŠIĆ, Elly (1970), *Novi prepis rada Zadaci i perspektive u istraživanju dječjeg stvaralaštva*, O. E. B., 1/6, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. BAŠIĆ, Elly (1980), *Popis predavanja, referata i seminara (1948-1980)*, O. E. B., 7/25, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 3. Usp. KASSIM, Lana, e-pošta upućena autorici 7. siječnja 2020.

¹¹⁹⁴ Usp. BAŠIĆ, Elly (1969), „Dispozicije i razvojne mogućnosti dječje mašte kroz muziku“, u: *Umjetnost i dijete*, god. I, br. 3., 61.

U istoj godini objavljen je u časopisu Instituta za folklor Skopje njezin rad *Broenicite na Jugoslovenskite dece, so poseban osvrt na makedonskite broenice*,¹¹⁹⁵ koji je rezultat etnomuzikološkog istraživanja iz područja dječjeg spontanog stvaralaštva.

U travnju 1968. poznati *Institut für Neue Musik und Musikerziehung*¹¹⁹⁶ u Darmstadtu organizira svoje glavno godišnje *Glazbeno savjetovanje* (Hauptmusiktagung) na kojem se „tretiraju avangardni muzikološki i muzičko-pedagoški problemi“¹¹⁹⁷. Na savjetovanju koje je trajalo šest dana (od 2. do 5. travnja) sudjelovali su, uz eminentne muzikologe i glazbene pedagoge iz SR Njemačke, posebno pozvani predavači iz inozemstva:

„Među njima, poziv je bio upućen i istaknutom jugoslavenskom pedagogu i metodičaru docentu Elly Bašić da kao autor u nekoliko predavanja izloži sintezu svoje funkcionalne metode u muzičkoj pedagogiji.“¹¹⁹⁸

Velik interes i poziv tadašnjeg najpoznatijeg svjetskog centra za suvremenu glazbu da sudjeluje na Savjetovanju bio je velika svjetska promocija Elly Bašić i FMP.¹¹⁹⁹ Kako sama navodi:

„Najviše me ipak oduševio interes i poziv slavnog svjetskog centra za 'Novu muziku', darmstadtskog 'Instituta für neue Musik' koji je u travnju 1968. povodom svog 'Hauptarbeitsstagung', uz najznačajnije ličnosti muzičke pedagogije u Europi, pozvao i mene. To smatram možda najvećim uspjehom, historijskim za 'našu' Funkcionalnu muzičku pedagogiju.“¹²⁰⁰

Predstavljanjem svog avangardnog pristupa koji FMP sadrži, prikazivanjem originalnih metodičkih rješenja i njihovim dosljednim provođenjem u potpunom glazbenom odgoju (vidi Prilog 54), oduševilo je sve prisutne, a posebice organizatora Savjetovanja.¹²⁰¹ Elly Bašić je zamoljena da održi jedno predavanje izvan programa. Iako su na skupu prezentirane i dvije do tada u Europi najznačajnije glazbene metode, *Kodályeva*/'Mađarska' i njemačka *Tonika-Do*

¹¹⁹⁵ Usp. BAŠIĆ, Elly (1968), „Broenicite na Jugoslovenskite dece, so poseban osvrt na makedonskite broenice“, u: *Makedonski folklor*, god. I, br.1, Spisane na Institut za folklore Skopje, 147-153. Usp. BAŠIĆ, Elly (1983), *Objavljeni radovi*, O. E. B., 7/26, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1.

¹¹⁹⁶ *Institut za novu glazbu i glazbeni odgoj*.

¹¹⁹⁷ *** (1968), „Uspjeh funkcionalne metode u SR Njemačkoj“, *Večernji list*, 27. 4., O. E. B., 9/6, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹¹⁹⁸ Isto.

¹¹⁹⁹ Nakon toga su uslijedili mnogobrojni pozivi za održavanje seminara u ostalim dijelovima Njemačke, Finskoj, Švedskoj, Americi i Francuskoj. Usp. BAŠIĆ, Elly (1983), *Pismo kolegama Funkcionalne muzičke škole*, O. E. B., 17/28, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 2.

¹²⁰⁰ I. K., (1991), „Kako izaći iz rekreativne pauze?“, *Školske novine*, broj 26 – 27, 18. 6., O. E. B., Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹²⁰¹ Službeni naziv teme izlaganja Elly Bašić bio je *Aufbau einer Funktionalen method (Izgradnja/razvoj Funkcionalne metode)*. Usp. BAŠIĆ, Elly (1980), *Popis predavanja, referata i seminara (1948-1980)*, O. E. B., 7/25, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 3. Usp. N. F. (1968), „Uspjeh funkcionalne metode u SR Njemačkoj“, *Vjesnik*, XXVI, 27. 4. 1968.

metoda te „autentična, jugoslavenska 'Funkcionalna muzička pedagogija'“, ¹²⁰² prezentacija Elly Bašić doživljava velik uspjeh i pozornost. U Izvještaju o kongresu švicarskog sudionika kongresa Marcusa Ulbricha (iz Basela) vidimo da je kongres na njega djelovao „vrlo deprimirajuće“ ¹²⁰³ jer se temeljem prikazanog stekao općenit dojam da su se putevi nove glazbe našli u slijepoj ulici sve do izlaganja Elly Bašić koje je za njega bilo najupečatljivije. ¹²⁰⁴ U svom zaključku on kazuje:

„Radosno je konstatirati, da postoje ohrabrujući znaci koji ukazuju da bi i u Saveznu Republiku Njemačku mogli, barem djelomično prodirjeti pedagoški ciljevi kojima teže jugoslavenski Funkcionalci.“ ¹²⁰⁵

Podatke o velikom divljenju i zainteresiranosti prisutnih uvaženih glazbenih pedagoga i umjetnika te ostalih prisutnih za novi pristup u glazbenoj pedagogiji saznajemo iz *Knjige utisaka*. ¹²⁰⁶ Erhard Karkoschka navodi:

„Srdačna hvala za izvanredno važan i veličajan rad! To nam morate još često prikazati, nadam se, uskoro u Stuttgartu.“ ¹²⁰⁷

Uz poziv za sudjelovanje u idućoj godini na Savjetovanju, Elly Bašić je prihvatila i pozive za predavanja na Institutima i fakultetima u SR Njemačkoj. ¹²⁰⁸

Ljeti 1969. (30. lipnja) Elly Bašić sudjeluje kao gost predavač na IX Jugoslavenskom festivalu djeteta u Šibeniku s temom *Dispozicije i razvojne mogućnosti dječje mašte kroz muziku*. ¹²⁰⁹ Rad je objavljen u Biltenu šibenskog festivala djeteta ¹²¹⁰ i u stručnom časopisu *Umjetnost i*

¹²⁰² BAŠIĆ, Elly (1985), *Funkcionalna muzička pedagogija – afirmacije i uspjesi*, O. E. B., 1/43, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1. Usp. SLIŠKOVIĆ, Ante [S. a.], *Dopis UFJUG (BiH) Pedagoškom savjetu BiH*, O. E. B., 4/22, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹²⁰³ ULBRICH, Marcus (1968), *Izvještaj o Kongresu za novu muziku i muzički odgoj, u Darmstadtu 1. – 6. april 1968.* (prijevod E. Bašić), O. E. B., 6/40, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹²⁰⁴ Usp. Isto. Usp. BAŠIĆ, Elly (1985), *Pismo Dušanu Plavši*, O. E. B., 1/24, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹²⁰⁵ ULBRICH, Marcus (1968), *Izvještaj o Kongresu za novu muziku i muzički odgoj, u Darmstadtu 1. – 6. april 1968.*, O. E. B., 6/40, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹²⁰⁶ Usp. *** (1968), *Knjiga utisaka Darmstadt*, O. E. B., Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹²⁰⁷ KARKOSCHKA, Erhard (1968), *Tekst iz Knjige utisaka Darmstadt*, O. E. B., Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 3.

¹²⁰⁸ Usp. Isto. Usp. TILJAK, Dina (2005), *Elly Bašić – tragovi i vizije. Pokušaj približavanja jednom fenomenu glazbene kulture*, diplomski rad, Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Muzička akademija, 15.

¹²⁰⁹ O sudjelovanju Elly Bašić na Festivalu djeteta u Šibeniku nalazimo podatak u *Zapisniku sjednice Nastavničkog vijeća Muzičke akademije u Sarajevu*. Na sjednici se raspravlja o “odobravanju odsustva radnicima Akademije” među kojima je i Elly Bašić. Usp. NAMETAK, Alija (1969), *Zapisnik sjednice Nastavničkog Vijeća Muzičke akademije u Sarajevu*, O. E. B., 12/37, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. TILJAK, Dina (2006), *Elly Bašić – tragovi i vizije. Pokušaj približavanja jednom fenomenu glazbene kulture*, diplomski rad, Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Muzička akademija, 17.

¹²¹⁰ Usp. BAŠIĆ, Elly (1969), „Dispozicije i razvojne mogućnosti dječje mašte kroz muziku“, u: *Bilten IX Jugoslavenskog festivala djeteta Šibenik 1969.*, 147-155. Usp. BAŠIĆ, Elly (1983), *Objavljeni radovi*, O. E. B.,

dijete.¹²¹¹ U arhivskoj građi nalazimo podatak o sudjelovanju Elly Bašić na Kongresu folklorista u Igalu (od 15. do 20. rujna), ali detaljnijih informacija nemamo.¹²¹²

Časopis *Umjetnost i dijete* rezultat je dugogodišnje suradnje pedagoga različitih umjetnosti i njihove ideje o realizaciji zajedničkog stručnog časopisa koji se ostvario upravo u vremenu kada su u školu počele ulaziti nove pedagoške ideje, poput učenja kroz iskustvo i učenja kroz igru, zbog čega je zastupljenost umjetnosti u programima postajala sve značajnija kao dio moralnog obrazovanja.¹²¹³ U njegovom kreiranju sudjelovali su mnogobrojni stručnjaci i pedagozi čija je temeljna ideja bila dječje stvaralaštvo i oslobađanje djece od shema i koncepata odraslih kao pretpostavke autentičnog dječjeg stvaralaštva.¹²¹⁴ Uz pretpostavku da svako dijete ima stvaralačke predispozicije, a proces odrastanja tu sposobnost potiskuje i ograničava, grupa autora je ovaj časopis obilježila pristupima koji u prvi plan stavljaju učenje kroz igru,¹²¹⁵ a kao središnju vrijednost koju zastupaju u različitim disciplinama svoga pedagoškog i istraživačkog rada *maštu*.¹²¹⁶ Savjet časopisa¹²¹⁷ sačinjavali su eminentni stručnjaci: Josip Berković, Elly Bašić, Bruno Bjelinski, Pero Budak, Nada Iveljić, Vojin Jelić, Danica Nola, Emil Paravina, dr Boris Sorokin i Kamilo Tompa. Časopis je imao redovite suradnike za različita područja dječjeg stvaralaštva od kojih ističemo: Elly Bašić (područje glazbe), Jadranku Damjanov (područje likovne umjetnosti) te Rudija Supeka (područje sociologije i filozofije).¹²¹⁸

7/26, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1. Usp. TILJAK, Dina (2005), *Elly Bašić – tragovi i vizije. Pokušaj približavanja jednom fenomenu glazbene kulture*, diplomski rad, Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Muzička akademija, 17. Usp. BAŠIĆ, Elly (1994), *Dopis Blaženki Zorić*, O. E. B., 4/37, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹²¹¹ Usp. BAŠIĆ, Elly (1969), „Dispozicije i razvojne mogućnosti dječje mašte kroz muziku“, u: *Umjetnost i dijete*, I, 3., 61-64.

¹²¹² Usp. NAMETAK, Alija (1969), *Zapisnik sjednice Nastavničkog Vijeća Muzičke akademije u Sarajevu*, O. E. B., 12/37, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹²¹³ Usp. GRUIĆ, Iva (2014), „Žive slike u dramskom odgoju“, u: *Kazalište*, br. 59/60, 70.

¹²¹⁴ Usp. BAŠIĆ, Elly (1969), „Dispozicije i razvojne mogućnosti dječje mašte kroz muziku“, u: *Umjetnost i dijete*, I, 3., 62.

¹²¹⁵ Usp. VUKOJEVIĆ, Zrinka (2016), *Dramski postupci u metodičkom oblikovanju nastave hrvatskoga jezika u nižim razredima osnovne škole*, doktorski rad, Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet, 45.

¹²¹⁶ Rezultat suradnje Rudi Supeka u časopisu bila je njegova knjiga *Mašta*. Usp. SUPEK, Rudi (1979), *Mašta*, Zagreb: Sveučilišna naklada Liber.

¹²¹⁷ Izdavač časopisa bio je *Centar za vanškolski odgoj Saveza društva Naša djeca*.

¹²¹⁸ Navedeni autori su proučavali “dječje sposobnosti transfera jednog kreativnog izraza u drugi, iz jedne čulne oblasti u drugu. U ovom slučaju radi se o verbalnim izrazima koji se likovno predstavljaju i o muzičkim izrazima koji se verbalizuju ili likovno izražavaju, o govorno likovnom i muzičko likovnom transferu.” PANIĆ, Vladislav (1989), *Psihološka istraživanja umetničkog stvaralaštva*, Beograd: Naučna knjiga, 65. Usp. TILJAK, Dina (2005), *Elly Bašić – tragovi i vizije. Pokušaj približavanja jednom fenomenu glazbene kulture*, diplomski rad, Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Muzička akademija, 18.

Nadalje, Elly Bašić s Rudijem Supekom iste godine kreira ciklus emisija *Dječja kreativnost* koje snima ekipa RTV Sarajevo u Zagrebu, krajem travnja 1969.¹²¹⁹ U arhivskoj građi uz *Prijepis sa magnetofonske vrpce* nalazimo scenarij za I. i III. emisiju ovog ciklusa.¹²²⁰

Nastavak djelovanja Elly Bašić na Muzičkoj akademiji u Sarajevu pratimo kroz njezino aktivno sudjelovanje u raznim komisijama na projektima nacionalnog glazbenog odgoja i obrazovanja te razvoja njihovih strategija. Tako je 1969. imenovana za članicu komisije za izradu novog Nastavnog plana i programa predmeta *Opšte muzičko obrazovanje /Solfeggio i Teorija muzike/* za osnovne muzičke škole u SR BiH. U dokumentu *Okvirni prijedlog programa* implementira cjelokupni program i postavke FMP za navedene nastavne predmete.¹²²¹

U rujnu 1971. Elly Bašić kao članica komisije sudjeluje u dvogodišnjoj pripremi i otvaranju *Centra za vanredno studiranje u Tuzli*.¹²²² Iz arhivske građe saznajemo da je Muzička akademija formirala tročlanu komisiju koju je bilo potrebno „obrazovati za pripremne radove oko otvaranja centra“.¹²²³ Zadatak komisije koju je Muzička akademija u Sarajevu financirala prema Pravilniku i raspodjeli osobnih dohodaka bio je proučavanje svih pitanja i problema s otvaranjem centra, posebice pitanje nastavničkog kadra, nastavnih planova i programa te rasporeda izvedbe studija.¹²²⁴

Idući ukorak s vremenom i prateći europske i svjetske trendove i promocije umjetničkog djelovanja, Elly Bašić donosi odluku o puno bržem obliku prezentacije rezultata svojeg dugogodišnjeg istraživanja putem dokumentarnog filma. Svjesna kolikom brzinom dokumentarni film može doprijeti do međunarodnog auditorija upušta se (kako je često govorila

¹²¹⁹ O snimanju kadrova ove emisije u Funkcionalnoj muzičkoj školi govori Marija Valjalo na svečanoj sjednici FMSŠ održanoj 1977. Usp. VALJALO, Marija (1977), *Govor Marije Valjalo na svečanoj sjednici FMSŠ*, Zagreb: Osobni arhiv Marije Valjalo, 2.

¹²²⁰ *** (1969), *Prijepis sa magnetofonske vrpce uvodnog predavanja Dr.-a Rudi Supeka 'O dječjoj kreativnosti'*, O. E. B., 6/43, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. BAŠIĆ, Elly (1969), *Scenarij Dječja kreativnost - I emisija*, O. E. B., 5/30, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. BAŠIĆ, Elly (1969), *Scenarij Dječja kreativnost - III emisija*, O. E. B., 5/30, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹²²¹ Usp. BAŠIĆ, Elly (1969), *Okvirni prijedlog programa za predmet Opšte muzičko obrazovanje /Solfeggio i Teorija muzike/ u osnovnoj školi SR BiH*, O. E. B., 16/15, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹²²² *Centar za vanredno studiranje* bio je radni naslov u dokumentima za buduće područno odjeljenje Muzičke akademije u Tuzli koje je otvoreno na zahtjev Skupštine Opštine Tuzla u školskoj godini 1974/75. Usp. *** (2006), "Muzička akademija u proteklih 50 godina", u: *50 godina Muzičke akademije u Sarajevu*, Vinko Krajtmajer, Ivan Čavlović i dr. (ur.), Sarajevo: Muzička akademija u Sarajevu, 25. Usp. ROMANIĆ, Teodor (1971), *Rješenje o obrazovanju komisije za pripremne radove oko otvaranja centra za vanredno studiranje u Tuzli*, O. E. B., 9/31, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. KUČUKALIĆ, Zija (1971), *Poziv Elly Bašić – članu komisije*, O. E. B., 9/31, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹²²³ ROMANIĆ, Teodor (1971), *Rješenje o obrazovanju komisije za pripremne radove oko otvaranja centra za vanredno studiranje u Tuzli*, O. E. B., 9/31, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹²²⁴ Usp. Isto.

u svojim predavanjima) u novu avanturu. Godine 1969. nastaje prvi kratkometražni dokumentarni film o djeci „koja uče muziku po novoj Funkcionalnoj metodi prof. Elly Bašić“¹²²⁵ o čemu izvještava *Večernji list* u rubrici Kulturni život (vidi Prilog 55).¹²²⁶ Iz uvodnog teksta scenarija filma zaključujemo da je ovaj film ujedno i prvi uspješno realiziran pokušaj reklamnog filma o jednoj glazbenoj školi tog vremena – FMSŠ.¹²²⁷ Radni naziv filma *Čiča 'Do' i čika 'So'* mijenja se neposredno prije njegovog prikazivanja na *17. festivalu jugoslavenskog dokumentarnog i kratkog filma* u službeni naziv *Mur-bur*.¹²²⁸ Stručna i glazbena suradnica filma Elly Bašić je kao i do tada, sa svojom posebnom sposobnošću pronalaženja novih, vrlo sposobnih mladih suradnika odabrala za snimanje filma o svojoj metodi i pedagogiji mladog režisera (ujedno i scenarista) Nikolu Babića kojem je *Mur-bur* prvi film (vidi Prilog 56).¹²²⁹ *Mur-bur* su početne riječi brojalice koju je Elly Bašić pronašla u svom istraživanju o dječjem spontanom stvaralaštvu. 35 mm-ski dokumentarni film u koloru nalazi se u Ostavštini Elly Bašić.¹²³⁰ O kvaliteti, jednostavnosti i ritmiziranoj muzikalnosti filmske prezentacije glazbenog odgoja po metodi prof. Bašić koju u svom prvom dokumentarnom kratkometražnom filmu N. Babić prikazuje, Branka Belan piše:

„Mur-bur djelo je debitanta Nikole Babića, pa je u tom smislu osobito značajan. Babić, suprotno debitantima nije pao ni u jednu debitantsku zamku.“¹²³¹

¹²²⁵ BABIĆ, Nikola (1969), *Scenarij kratkometražnog dokumentarnog filma Čiča 'Do' i čika 'So'*, O. E. B., 40/2, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹²²⁶ Usp. M. Đ. (1969), „Čiča Do i čika So“, *Večernji list*, 31. 3., O. E. B., 45/2, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹²²⁷ Uvodni tekst scenarija kojim započinje film (kojeg narator čita) uz sažetak četverogodišnjeg djelovanja FMSŠ navodi značajke FMP koja je implementirana u radu škole te ukazuje na posebnosti kojima se razlikuje od drugih glazbenih škola. Navodeći svoje geslo *Ne neko dijete – već svako dijete ima pravo na muzičku kulturu*. ovim dokumentarnim filmom Elly Bašić objašnjava i dokazuje svoju dugogodišnju tezu *da nema djece bez sluha*. Prikazujući način rada u FMSŠ potvrđuje postojanje “jedne nove, revolucionarne verzije muzikalnog odgajanja ne nekog – već svakog djeteta, ukazujući da estetsko odgajanje svakog djeteta – dakle i prosječni estetski kulturni nivo jednog naroda – može da bude na daleko višoj razini, nego što to ‘stara pedagogija’ postiže sa ‘odabranom djecom’”. BABIĆ, Nikola (1969), *Scenarij kratkometražnog dokumentarnog filma Čiča 'Do' i čika 'So'*, O. E. B., 40/2, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 4. Usp. VALJALO, Marija (1977), *Govor Marije Valjalo na svečanoj sjednici FMSŠ*, Zagreb: Osobni arhiv Marije Valjalo, 2.

¹²²⁸ BELAN, Branko (1970), “Hrvatska filmska bilanca 1969.”, *Telegram*, 30. 1., O. E. B., 45/2, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 21.

¹²²⁹ Kao što je znala prepoznati izuzetne glazbene pedagoge – buduće suradnika, Elly Bašić je tu sposobnost iskoristila i u ovom slučaju otkrivajući vrlo sposobnog, tada još neafirmiranog mladog režisera Nikolu Babića. Usp. *** (1970), „Jedan trenutak s Nikolom Babićem“, *Borba*, 11. 2., O. E. B., 45/2, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 20.

¹²³⁰ Dijelovi filma korišteni su za dokumentarni film o *Glazbenom učilištu Elly Bašić* koji je snimljen u ožujku 2005. na DVD-u.

¹²³¹ BELAN, Branko (1970), “Hrvatska filmska bilanca 1969.”, *Telegram*, 30. 1., O. E. B., 45/2, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 21.

Svoj interes prema „fenomenu igre kao čudesnoj zabavi sa samim sobom ili nečim drugim prati čovjeka od rođenja pa sve do smrti“¹²³² Babić realizira u stvaranju filma zahvaljujući poznanstvu s Elly Bašić o čemu kazuje:

„...imao sam sreću da se upoznam s dugogodišnjim naučnim praktičnim radom prof. Elly Bašić iz Zagreba, koja je dugi niz godina s izuzetnim senzibilitetom i strpljivošću promatrala igru djece i u njoj otkrila čudesne stvari. Ona je izgradila novu i bez sumnje revolucionarnu funkcionalnu muzičku metodu. Između ostalog, ona je utvrdila da svako dijete oslobođeno nameta preživjele pedagoške doktrine postaje, bolje rečeno ostaje čudesno kreativno...A sve se to zbiva u igri i kroz igru koja ulaskom u razred biva osmišljena, funkcionalna, a uvijek nepatvorena, iskrena, kreativna igra djeteta.“¹²³³

Taj film u produkciji *Zagreb filma*¹²³⁴ o glazbenoj školi utemeljenoj na pronalaženju ritmičke kvalitete u svakom djetetu, usredotočen na vizualni i auditivni ritam pokreta djece stvarajući pravi ples slike i zvuka,¹²³⁵ doživio je velik uspjeh publike i visoke ocjene *Komisije za predkategorizaciju filmova Hrvatske* o čemu piše tisak. Posebno se ističe oduševljenje predstavnika svjetskih kinoteka u Zagrebu na trećoj *Zagrebfilmijadi* i kritičara koji su cjelokupnu produkciju dokumentarnih filmova, s izuzetkom filma *Mur-bur*, ocijenili kao najgorim dijelom programa:

„Dokumentaristička produkcija doista razočarava; bez 'Mur-Bura' bila bi katastrofalna.“¹²³⁶

U nastavku donosimo osvrt Hrvoja Turkovića na film kojeg smatra jednim od najboljih filmova 'Zagreb-filma' posljednjih godina:

„Od dva filma krupno odskače prvenac Nikole Babića 'Mur-bur', dokumentarac o novoj metodi muzičkog obrazovanja djece, tj. točnije – o njenim rezultatima. 'Mur-bur' je predano i svježe svjedočanstvo o vrlo zanimljivoj pojavi, dobrih je psiholoških opažanja, dinamičan – u najljepšoj tradiciji demonstracijskih dokumentaraca. 'Mur-bur' je vrlo dobar dokumentarac, svrstavajući se među najbolje što smo ih zadnjih godina vidjeli od 'Zagreb-filma'.“¹²³⁷

¹²³² Isto.

¹²³³ Isto.

¹²³⁴ U scenariju filma nalazimo podatak o „laboratorijskoj obradi *Avala filma* iz Beograda te tonskoj obradi *Jadran filma* iz Zagreba“. BABIĆ, Nikola (1969), *Scenarij kratkometražnog dokumentarnog filma Čiča 'Do' i čika 'So'*, O. E. B., 40/2, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹²³⁵ *** (2015), Dox 2015 Zag,

http://zagrebdox.net/hr/2015/program/retrospektive/hrvatski_glazbeni_dokumentarci/mur_bur (preuzeto 11. 10. 2019).

¹²³⁶ Usp. TURKOVIĆ, Hrvoje (1969), „Eh, kolikog li Zagrebfilmo-jada“, *Studentski list*, 16. 12., O. E. B., 45/2, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 14.

¹²³⁷ Isto.

O posebnosti filma i njegovoj poruci govori nam jedna od tema članka izašlog u časopisu *Oslobođenje* „Geneza nasilja“ u kojoj autorica teksta na vrlo detaljan način opisuje novu metodu glazbenog obrazovanja prof. Elly Bašić, kojom ona dokazuje da sva djeca imaju sluha i koju implemetira putem igre i zabave u nastavu glazbe.¹²³⁸ Također, u *Vjesniku* nalazimo pozitivan osvrt na film,¹²³⁹ a o posebnoj kategorizaciji filma na *Festivalu jugoslavenskog dokumentarnog i kratkog filma*¹²⁴⁰ kazuje Belan u članku „Hrvatska filmska bilanca 1969.“:

„Samo tri filma su zavrijedila predikat 'A' (djelo nove vrijednosti u smislu vlastitosti i osobnosti ostvarenja, značajno za naše filmsko stvaralaštvo).“¹²⁴¹

U arhivskoj građi pronalazimo promotivni letak Zagrebfilma o filmu *Mur-bur* u kojem, uz sve tehničke generalije o filmu i njegovim autorima i suradnicima, nalazimo i tekst o nastanku i poruci ovog filma na četiri jezika: hrvatskom, engleskom, francuskom i njemačkom. Podnaslov teksta *Da li svako dijete ima sluha? Aktualna pedagogija tvrdi: NE!* Nastavak teksta negira ovaj odgovor rečenicom „Prof. Bašić iz Zagreba tvrdi: DA!“¹²⁴² Tvrdnju da film nije samo film o Funkcionalnoj metodi prof. Elly Bašić, već prikaz nevjerojatnih rezultata o dječjem spontanom stvaralaštvu i improvizaciji, autor ovog teksta objašnjava:

„To je filmska priča o dječjoj slobodnoj igri negdje u slobodnom prostoru i o dječjoj igri u školskim klupama. O djeci raznih škola kojima je muzika igra, koja crtaju muziku i kojoj su muzički instrumenti klupe, cjediljke, školske ploče, novčarke itd.“¹²⁴³

Zatim slijede: nagrada *Srebrna medalja* i nagrada *Kekec* na festivalu u Beogradu te *Srebrna medalja* u Veneciji na međunarodnom filmskom festivalu 1972.¹²⁴⁴ U realizaciji filma sudjeluju: snimatelj Ivica Rajković, u izboru crteža slikar Vilko Gliha-Selan i kipar Branko Ružić, montažer Josip Remenar, ton majstori Mladen Prebil i Božo Kramarić te djeca iz različitih razreda Centralne Funkcionalne muzičke škole, osnovnih škola „Gračani“, škola „Sedam sekretara SKOJ-a“ i „August Šenoa“.¹²⁴⁵ S filmom *Mur-bur* Babić započinje svoj

¹²³⁸ Usp. ŠTAKA, Ana (1970), „Geneza nasilja“, *Oslobođenje*, 7. 3., O. E. B., 45/2, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 8.

¹²³⁹ Usp. B. M. (1970), „Mali lonac malog čovjeka“, *Vjesnik*, 2. 3., O. E. B., 45/2, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 4.

¹²⁴⁰ Usp. PAŠIĆ, Feliks (1970), „Četvrto veče: bez lošeg filma“, *Borba*, 7. 3., O. E. B., 45/2, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 20.

¹²⁴¹ BELAN, Branko (1970), „Hrvatska filmska bilanca 1969.“, *Telegram*, 30. 1., O. E. B., 45/2, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 21.

¹²⁴² *** (1970), *Promotivni letak filma Mur-bur*, O. E. B., 4/38, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹²⁴³ Isto.

¹²⁴⁴ Usp. BEGLIČ, Mira (1972), „Dobar izbor za Lido“, *Vjesnik*, 6. 8., O. E. B., 45/2, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹²⁴⁵ Usp. BABIĆ, Nikola (1969), *Scenarij kratkometražnog dokumentarnog filma Čiča 'Do' i čika 'So'*, O. E. B., 40/2, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

ciklus dokumentarnih filmova u kojima se on bavi proučavanjem i rasvjetljavanjem ljudske prirode kakva se manifestira u igri.¹²⁴⁶

U Ostavštini nalazimo ugovor između *Poduzeća za proizvodnju filmova Zagreb film* i Elly Bašić koji je sklopljen u svibnju 1969. kojim ona ustupa svoje autorsko pravo uz novčanu naknadu poduzeću.¹²⁴⁷ Film svoj uspjeh bilježi dugi niz godina, a 1970. se prikazuje u SAD-u i Kanadi. Nakon obavljenog razgovora predstavnika Zagrebfilma i američkog distributera (Carousel Film Inc. 1501, Broadway, N. Y.) 1971.¹²⁴⁸ u kojem je pokazan velik interes za otkup filma *Mur-bur*, Zagrebfilm upućuje dopis Elly Bašić u kojem traži svu postojeću literaturu i publicistiku o njezinom radu i metodi zbog velikog interesa distributera. U dopisu Ž. Matko navodi:

„Mislim da ovom treba posvetiti punu pažnju, jer distributer namjerava ove materijale prevesti na engleski jezik i prezentirati Američkom udruženju muzičkih pedagoga na njihovom kongresu.“¹²⁴⁹

U Ostavštini Elly Bašić nalazimo dokument *Podaci o Funkcionalnoj muzičkoj pedagogiji*, dokument koji UFJUG šalje Zagrebfilmu „na spontani zahtjev iz Amerike“,¹²⁵⁰ prevedeni dokument jednog od odjeljenja navedenog američkog distributera u kojem se nalazi pozitivan osvrt na film *Mur-bur* te preporuka za njegovo korištenje u izobrazbi nastavnika glazbe i djece od osnovnog obrazovanja nadalje te stručno mišljenje o radu Elly Bašić:

„Madame Bašić je nastavnik Muzičke akademije, a predaje kao gost diljem Evrope. Njezina se metoda primjenjuje u njenoj zemlji kao i u Švicarskoj i Čehoslovačkoj. Govori se da njeni uspjesi graniče s nemogućim.“¹²⁵¹

Nadalje, Elly Bašić tijekom svojih mnogobrojnih predavanja u zemlji i inozemstvu koristi priliku za prikazivanje filma *Mur-bur*, pa tako i na predavanju o metodici Funkcionalne

¹²⁴⁶ Usp. *** (1970), „Jedan trenutak s Nikolom Babićem“, *Borba*, 11. 2., O. E. B., 45/2, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 20.

¹²⁴⁷ *** (1969), *Ugovor Zagreb filma i Elly Bašić*, O. E. B., 45/2, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹²⁴⁸ Usp. TILJAK, Dina (2005), *Elly Bašić – tragovi i vizije. Pokušaj približavanja jednom fenomenu glazbene kulture*, diplomski rad, Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Muzička akademija, 15.

¹²⁴⁹ MATKO, Ž. (1971), *Dopis Zagrebfilma Elly Bašić*, O. E. B., 14/11, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹²⁵⁰ MIROŠEVIĆ, Josip (1971), *Podaci o Funkcionalnoj muzičkoj pedagogiji*, O. E. B., 13/11, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1.

¹²⁵¹ Usp. *** (1971), *Osvrt Obrazovnog i dokumentarnog filma USA za škole, javne knjižnice i za obrazovanje odraslih na film Mur-bur*, Carousel Film Inc. 1501 Broadway, N. Y., O. E. B., 14/11, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

muzičke pedagogije na *Seminaru za nastavnike*¹²⁵² koji je vodila krajem siječnja 1970. na poziv Luisa Steinera, ravnatelja glazbene škole u Stuttgartu.¹²⁵³ O velikom odjeku izvorno pedagoškog djelovanja Elly Bašić o kojem javnost zamalja visoke glazbeno-pedagoške tradicije govori kao o „jugoslavenskom avangardizmu unutar muzičke pedagogije današnjice“¹²⁵⁴ obavještava Josip Mirošević, predsjednik UFJUG u dopisu Zavodu za unapređenje prosvjete, kulture i fizičke kulture.¹²⁵⁵ U arhivskoj građi nalazimo dopis iz kojeg saznajemo da je prof. Gerhard Schnitter, nastavnik *Metodike* Visoke škole u Stuttgartu predavao u okviru svog kolegija i *Metodiku Funkcionalne muzičke pedagogije*.¹²⁵⁶ Godine 1976. on postaje zamjenik Luisa Steinera na Muzičkoj školi u Stuttgartu te od 1978. na Visokoj muzičkoj školi vodi Seminare za muzičko osnovno obrazovanje.¹²⁵⁷ O velikom utjecaju Elly Bašić na njegovo glazbeno-pedagoško djelovanje na toj instituciji Gerhard Schnitter kazuje:

„Samo je po sebi razumljivo, da kod toga rada uvijek dolazi do primjene ono što sam kod Vas naučio, te da uvijek nanovo spominjem i Vaše ime. Iako sigurno i nismo pravi 'funkcionalci', Vaša metoda ipak uvijek ima velik utjecaj na moju nastavu i na ono što mogu prenijeti studentima.“¹²⁵⁸

Nadalje u pismu je obavještava o promjeni svog radnog mjesta i ukazuje joj veliko poštovanje zamolbom da mu preporuči *nasljednika* njegova rada na Visokoj školi:

„Da li bi iz kruga učesnika tečaja, koji su posljednjih godina bili kod Vas, netko bio u mogućnosti da prema Vašem načinu rada vodi seminar na Visokoj muzičkoj školi. Za rad Muzičke škole kod nas u Njemačkoj bilo bi vrlo važno, da se ta pobuda ne izgubi...“¹²⁵⁹

¹²⁵² U arhivskoj građi nalazimo službeni naziv predavanja *Erziehung zur musikalitet*. Usp. BAŠIĆ, Elly (1980), *Popis predavanja, referata i seminara (1948-1980)*, O. E. B., 7/25, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 5.

¹²⁵³ MIROŠEVIĆ, Josip (1970), *Dopis Republickom Zavodu za unapređivanje prosvjete, kulture i fizičke kulture o testiranju muzičkog odgoja*, O. E. B., 1/19, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 3.

¹²⁵⁴ Usp. Isto.

¹²⁵⁵ Usp. Isto.

¹²⁵⁶ Usp. BAŠIĆ, Elly (1985), *Funkcionalna muzička pedagogija – afirmacija i uspjesi*, O. E. B., 1/43, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1. Usp. SCHNITTER, Gerhard (1980), *Pismo Elly Bašić 24. 4. 1980.* (prijevod), O. E. B., 5/34, 9/6, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹²⁵⁷ Usp. SCHNITTER, Gerhard (1980), *Pismo Elly Bašić 24. 4. 1980.* (prijevod), O. E. B., 5/34, 9/6, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹²⁵⁸ Prijevod Elly Bašić; original: “Es ist selbstverständlich, daß bei dieser Arbeit das Gelernte bei Ihnen immer wieder zur Anwendung kommt und auch Ihr Name immer wieder erwähnt wird. Wenn wir auch sicher keine waschechten 'Funktionellen' sind, hat doch Ihre Methode nach wie vor einen großen Einfluß auf meinen Unterricht und auf das, was ich den Studenten weitergeben kann.” Usp. Isto.

¹²⁵⁹ Prijevod Ruža Vrbanec; original: “Ist auf dem Kreis der Kursteilnehmer, die in den letzten Jahren bei Ihnen waren jemand, der in der Lage wäre, in Ihrem Sinne ein Seminar an der Musikhochschule zu leiten. Es wäre für die Musikschularbeit bei uns in Deutschland sehr wichtig, wenn dieser Impuls nicht verloren geht und ich könnte Ihren Vorschlag an die Hochschule weitergeben.“ Usp. BAŠIĆ, Elly (1983), *Pismo kolegama Funkcionalne muzičke škole*, O. E. B., 17/28, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 4.

U srpnju 1970. u Moskvi na Kongresu „ISME“ (Međunarodni kongres muzičkih pedagoga) Elly Bašić prezentira svoj rad *Dijete – glazba – imaginacija*.¹²⁶⁰ Iz arhivske građe saznajemo da je njezino sudjelovanje uslijedilo nakon dopisa predsjednika Kongresa,¹²⁶¹ poznatog sovjetskog skladatelja Dmitrija Kabalevskog, o čemu kazuje J. Sljepčević:

„...u specijalnom pismu predsjedniku Udruženja funkcionalaca Jugoslavije izražava želju i interes, da se Kongresu kompleksno prikaže Funkcionalna muzička pedagogija i svi filmovi koji prikazuju naš rad, izložba 'Muzički izraz djeteta' autora prof. Elly Bašić, serija filmova RTV Sarajevo – koja još nije dovršena, i referat po samom autoru, profesoru sarajevske Muzičke akademije.“¹²⁶²

Sažetak predavanja koje nalazimo u Ostavštini Elly Bašić nam pokazuje da se ono odvijalo kroz tri povezana segmenta: prikazivanje filma *Mur-bur*, postavljenu izložbu „Muzički izraz djeteta“¹²⁶³ i izlaganje Elly Bašić kojim je povezivala i sintetizirala potvrđene rezultate svog dugogodišnjeg glazbeno-pedagoškog istraživanja. U njemu se osvrće na instrumentalnu *improvizaciju*¹²⁶⁴ djece koja im omogućava da u sasvim slobodnom, nesputanom kontaktu sa svojim instrumentom, lišeni svakog pravila i tehnike sviranja postaju „toliko intenzivno, toliko nekonvencionalno hrabri i kreativni“.¹²⁶⁵ Uz slobodnu improvizaciju na vlastitom instrumentu, djeca donose svoje *partiture* (crteže koje oni opisuju riječima). U cjelovitosti ovih

¹²⁶⁰ Usp. TILJAK, Dina (2005), *Elly Bašić – tragovi i vizije. Pokušaj približavanja jednom fenomenu glazbene kulture*, diplomski rad, Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Muzička akademija, 15. Usp. BAŠIĆ, Elly (1970), *Dijete – glazba – imaginacija*, O. E. B., 25/6, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. BAŠIĆ, Elly (1970), *Tekst predavanja The Child – Music – The Imagination* (strojopis), O. E. B., 36/6, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. BAŠIĆ, Elly (1973), *Popis članaka, polemika, studija, radova i izlaganja*, O. E. B., 30/39, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 5. Usp. UFJUG (1971), *Muzikološke studije i radovi, eksperimentalna ispitivanja i javni prikazi rada Funkcionalne muzičke pedagogije*, O. E. B., 16/29, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 4. Usp. BAŠIĆ, Elly (1984), *Najava programa izložbi i ciklusa predavanja 'Čovjek – kada je još bio velik'*, O. E. B., Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹²⁶¹ Usp. BAŠIĆ, Elly, DOMLJAN, Žarko, HRŠAK, Vera, LUKŠIĆ, Gordana i dr. (1972), *Zapisnik Komisije za stručni pregled izložbenog materijala 'Muzički izraz djeteta' s Kongresa u Moskvi 1970.*, O. E. B., 3/20, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 3.

¹²⁶² SLIJEPEVIĆ, Jasminka (1972), *Tražimo mjesto pod suncem*, O. E. B., 11/38, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 2.

¹²⁶³ Iz popisa Elly Bašić saznajemo da je „izložba kao studijski materijal postavljena u Savezu kompozitora SSSR“. Usp. BAŠIĆ, Elly (1970), *Tekst predavanja 'Dijete – glazba – imaginacija'*, O. E. B., 25/6, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-3. Usp. BAŠIĆ, Elly (1980), *Popis predavanja, referata i seminara (1948-1980)*, O. E. B., 7/25, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 5. Usp. UFJUG (1971), *Priložena dokumentacija o razvoju i kretanju Funkcionalne muzičke pedagogije*, O. E. B., 18/38, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 6.

¹²⁶⁴ *Improvizacija* se u nastavi FMŠ koristi kao sredstvo poticanja i razvoja dječjeg stvaralaštva i u teorijskoj i instrumentalnoj nastavi, ali na ovom kongresu Elly Bašić prikazuje primjere instrumentalne improvizacije djece iz Funkcionalne muzičke škole. Usp. BAŠIĆ, Elly (1970), *Tekst predavanja 'Dijete – glazba – imaginacija'*, O. E. B., 25/6, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-3.

¹²⁶⁵ BAŠIĆ, Elly (1970), *Tekst predavanja 'Dijete – glazba – imaginacija'*, O. E. B., 25/6, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 2.

improvizacija crteži i literarni sadržaj nisu dopuna glazbi, niti je glazba ilustracija sadržaja. One postaju izraz jedne imaginacije u kojoj je sve stvarano istovremeno, nedjeljivo jedno od drugog i odražavaju jaku emotivnu angažiranost djeteta.¹²⁶⁶ Nadalje, na primjerima iz prakse Elly Bašić ukazuje na potrebu djeteta za cjelovitošću u izražavanju svoje imaginacije:

„Ne uspijevajući se likovno izraziti, ono – pokazujući svoj crtež verbalno dopunjuje svoj doživljaj i pomaže si literarnim izražavanjem.“¹²⁶⁷

Cjelokupni izložbeni materijal „Muzički izraz djeteta“¹²⁶⁸ poslan je u Moskvu „prema carinskoj deklaraciji 20. VI. 1970. stručno otpremljen u drvenoj ambalaži (specijalno izrađenom sanduku) s ispruženim tablama, izoliranim od bilo koje mogućnosti oštećenja“.¹²⁶⁹ Iz *Zapisnika Komisije za stručni pregled vraćenih materijala* saznajemo obim materijala prikazan u Moskvi:

„Vraćeni materijal, koji se sastojao od 37 tabli od skaja, formata 110 x 90 i 3 platnene trake formata 50 x 300 cm s ukupno (sic.) likovnih kolorističkih eksponata (originalnih dječjih radova u tehnici akvarel, tempera, gvaš, kolaž, tekstil) i fotokopija tekstovnog dokumentarnog opisnog materijala i fotografije.“¹²⁷⁰

Komisija stručnjaka, imenovana od UFJUG i FMSŽ u Zagrebu¹²⁷¹ na sastanku 17. veljače 1972. konstatirala je da je uslijed nestručnog rukovanja i „presavijanja tabli i nestručnog pakovanja prigodom vraćanja materijala iz Moskve (godinu dana kasnije 7. rujna 1970.) došlo do oštećenja izložbenog materijala“.¹²⁷² Uz konstataciju stupnja materijalnog oštećenja izložbenog materijala, Komisija u zaključku navodi:

„Izložbeni je materijal predstavljao rezultat 40-godišnjeg istraživačkog rada doc. Elly Bašić i velikog broja stručnih suradnika sviju naših Republika. Komisija je konstatirala

¹²⁶⁶ Usp. Isto.

¹²⁶⁷ BAŠIĆ, Elly (1970), „Likovni odraz doživljaja muzike – jedan od mogućnosti otkrivanja psihičkih trauma kod djece“, u: *Kongresni materijal 1. svjetskog kongresa muzikoterapije u Zagrebu*, O. E. B., 11/20, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 2.

¹²⁶⁸ Na pripremanju izložbenog materijala su, uz Elly Bašić kao autoricu Izložbe sudjelovali prof. Vilko Selan Gliha, prof. Marija Valjalo, prof. Gordana Lukšić i Stjepan Budrovčan. Usp. BAŠIĆ, Elly, DOMLJAN, Žarko, HRŠAK, Vera, LUKŠIĆ, Gordana i dr. (1972.), *Zapisnik Komisije za stručni pregled izložbenog materijala 'Muzički izraz djeteta' s Kongresa u Moskvi 1970.*, O. E. B., 3/20, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 2.

¹²⁶⁹ Usp. BAŠIĆ, Elly, DOMLJAN, Žarko, HRŠAK, Vera, LUKŠIĆ, Gordana i dr. (1972), *Zapisnik Komisije za stručni pregled izložbenog materijala 'Muzički izraz djeteta' s Kongresa u Moskvi 1970.*, O. E. B., 3/20, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1.

¹²⁷⁰ Isto, 1.

¹²⁷¹ Komisiju su sačinjavali: Žarko Domljan (povjesničar umjetnosti, tada urednik u Jugoslavenskom Leksikografskom zavodu), Elly Bašić (tada docentica Muzičke akademije u Sarajevu, pedagoški i znanstveni voditelj FMSŽ u Zagrebu), Vera Hršak (viša stručna suradnica i šefica Laboratorija za restauraciju i konzervaciju rukopisa, grafika i crteža JAZU), Vilko Selan Gliha (akademski slikar, profesor Pedagoške akademije u Zagrebu), Marija Valjalo (profesorica i direktorica FMSŽ u Zagrebu te podpredsjednica UFJUG), Gordana Lukšić (profesorica i stručna suradnica u FMSŽ) i Stjepan Budrovčan (preparator iz Muzeja Revolucije u Zagrebu). Usp. Isto.

¹²⁷² Isto.

stupanj materijalnog oštećenja, ali smatra potrebnim podcrtati, da je s obzirom na unikatni karakter materijala i njegovo značenje u prezentiranju naučnog rada, stvarna šteta nenadoknadiva.¹²⁷³

U Ostavštini Elly Bašić nalazimo tekst Jože Požgaja. Radi se o tekstu *Neki bitni elementi u obrazovanju nastavnika muzike za osnovne škole*, koji je izašao u časopisu *Muzika*. Ovaj tekst je cjelovito izlaganje Jože Požgaja na istom Kongresu u Moskvi.¹²⁷⁴ Govoreći o načinima rada u nastavi glazbe i metodama kojima se koriste nastavnici u Zagrebu, autor nigdje ne spominje FM, što izaziva čuđenje s obzirom na njezinu veliku popularnost i uspjeh kod nas i u inozemstvu te pokazuje koliki je otpor postojao u našim glazbeno-pedagoškim krugovima. Na taj problem ukazuje Elly Bašić kratkim komentarom u *Izveštaju*: „u isto vrijeme E. B. tamo prezentira kreativnost“.¹²⁷⁵

Nakon velikog interesa za njezin rad, Elly Bašić odlazi u Užgorod (zapadna Ukrajina) gdje predstavlja Funkcionalnu muzičku pedagogiju o čemu izvještava sovjetski tisak (vidi Prilog 57).¹²⁷⁶ U arhivskoj građi pronašli smo nazive časopisa i prijevode naziva članaka: „Kod kuće i u inozemstvu“ je članak objavljen 22. 8. 1970. u časopisu *Igaz szo*, a članak „Jedan od stvaralačkih elemenata humanizma“ u časopisu *Kárpáti igaz szo* 26. 8. 1970.¹²⁷⁷

O velikom interesu studenata i glazbenih pedagoga na katedri *Lenjingradskog Konzervatorija*, koji je rezultirao i pisanjem diplomskih radova¹²⁷⁸ te doktorata, Elly Bašić kazuje:

„...aspirant naučnog stepena – kandidata umjetničkih nauka, pišući disertaciju na katedri Lenjingradskog Konzervatorija, koji pismeno moli autora udžbenika 'Sedam nota sto divota' i 'Funkcionalne metodike' da mu ukažem svoju 'konsultativnu pomoć', jer, naučni rukovodilac disertacije, zaslužni umjetnik prof. Aron Lvović Ostrovsky, prorektor Lenjingradskog Konzervatorija – citiram: '...naložio mi je da rad po Funkcionalnom sistemu Elly Bašić detaljno razradim' – a 'Disertacije će biti tome zalog.'¹²⁷⁹

¹²⁷³ Usp. Isto, 2.

¹²⁷⁴ Usp. POŽGAJ, Joža (1970), „Neki bitni elementi u obrazovanju nastavnika muzike za osnovne škole“, *Muzika*, god. XV/4, 145-151.

¹²⁷⁵ Usp. BAŠIĆ, Elly (1985), *Izveštaj – kolovoz, rujan 1985.*, O. E. B., 1/43, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 10.

¹²⁷⁶ Usp. *** (1970), *Izvodi iz sovjetske štampe*, O. E. B., 30/7, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹²⁷⁷ Usp. *** (1985), *Štampa o znanstveno-istraživačkom, stručnom i pedagoškom radu Elly Bašić*, O. E. B., 30/39, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 5.

¹²⁷⁸ Kao predstavnica članova UFJUG za BiH, Sljepčević navodi podatak da se u sovjetskoj štampi tog vremena glazbeni stručnjaci hvale svojim „kontaktima i suradnjom s prof. sarajevske Muzičke akademije, a sovjetski studenti pišu diplomske radnje o Funkcionalnoj muzičkoj pedagogiji“. SLIJEPCÉVIĆ, Jasminka (1972), *Tražimo mjesto pod suncem*, O. E. B., 11/38, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 2.

¹²⁷⁹ BAŠIĆ, Elly (1985), *Izveštaj – kolovoz, rujan 1985.*, O. E. B., 1/43, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 11.

Na poziv SUFJ,¹²⁸⁰ Elly Bašić drži uvodno predavanje na 17. kongresu Saveza folklorista Jugoslavije u srpnju 1970. Tema njezina izlaganja u sekciji *Dječje stvaralaštvo* bila je *Zadaci i perspektive u istraživanju dječjeg stvaralaštva*.¹²⁸¹ S obzirom na dugogodišnji znanstveni etnomuzikološki rad Elly Bašić u proučavanju dječjeg stvaralaštva kroz tri vrste djelatnosti,¹²⁸² na spomenutom kongresu u Poreču osnovana je sekcija za dječje stvaralaštvo, a za voditeljicu te sekcije izabrana je Elly Bašić.¹²⁸³ U svom radu, koji je rezultat njezinog dugogodišnjeg terenskog istraživanja dječjih brojalica, ona ukazuje na važnost istraživanja dječjeg stvaralaštva u kojemu jedan od najvažnijih ciljeva treba biti očuvanje djetetove stvaralačke sposobnosti kroz „odgojno vođenje“.¹²⁸⁴ Postavljajući pitanje *znamo li što je dječje u dječjem stvaralaštvu* ulazi u kontekst razvoja suvremene pedagogije koja je u različitim društvenim uređenjima „beziznimno zainteresirana za očuvanje dječje kreativne mašte“,¹²⁸⁵ ali isto tako zatvorena u sustav nastavnog procesa umrtvljuje dječju maštu, Bašić kazuje:

„Estetski zamorena Evropa otkriva da dijete – svako dijete u sebi nosi ogromne iskonske stvaralačke snage i začuđeno se pita, gdje se to one i zašto gube na putu djeteta do odraslog.“¹²⁸⁶

U tekstu upozorava na bogatstvo folklorne raznolikosti svakog naroda (koja uključuje i dječje spontano stvaralaštvo) iz koje možemo dobiti odgovor na postavljeno pitanje. Ono što Elly Bašić posebno ističe u svom radu je:

„...vjerovanje u fenomen 'dijete' u njegovu stvaralačku istinitost, – i u pronalaženje dječjeg u djetetu, kroz istovjetnost odnosno kroz suprotnost.“¹²⁸⁷

¹²⁸⁰ Savez udruženja folklorista Jugoslavije.

¹²⁸¹ Usp. TILJAK, Dina (2005), *Elly Bašić – tragovi i vizije. Pokušaj približavanja jednom fenomenu glazbene kulture*, diplomski rad, Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Muzička akademija, 18. Usp. BAŠIĆ, Elly (1971), „Zadaci i perspektive u istraživanju dječjeg stvaralaštva“, u: *Umjetnost i dijete*, III, br. 14, 11-19. Usp. BAŠIĆ, Elly (1972), „Zadaci i perspektive u istraživanju dječjeg stvaralaštva“, u: *Zbornik 17. Kongresa Saveza udruženja folklorista Jugoslavije, Poreč, 9-13. 7. 1970.*, 411-418. Usp. UFJUG (1971), *Priložena dokumentacija o razvoju i kretanju Funkcionalne muzičke pedagogije*, O. E. B., 18/38, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 6.

¹²⁸² Usp. Isto.

¹²⁸³ Usp. BEZIĆ, Jerko, RAJKOVIĆ Zorica (1991), *Dopis Komisiji Skupštine grada Zagreba za odlikovanja i druga javna priznanja*, O. E. B., Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 3.

¹²⁸⁴ BAŠIĆ, Elly (1972), „Zadaci i perspektive u istraživanju dječjeg stvaralaštva“, u: *Zbornik 17. Kongresa Saveza udruženja folklorista Jugoslavije, Poreč, 9-13. 7. 1970.*, 411.

¹²⁸⁵ Isto, 412.

¹²⁸⁶ Usp. BAŠIĆ, Elly (1970), *Zadaci i perspektive u istraživanju dječjeg stvaralaštva*, O. E. B., 1/6, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-6.

¹²⁸⁷ Usp. BAŠIĆ, Elly (1972), „Zadaci i perspektive u istraživanju dječjeg stvaralaštva“, u: *Zbornik 17. Kongresa Saveza udruženja folklorista Jugoslavije, Poreč, 9-13. 7. 1970.*, 412.

Ukazujući na neiscrpno bogatstvo različitosti dječjeg folklornog stvaralaštva svakog naroda s jedne strane, pokazuje povijesni kontekst kada je „kalvinizam istrijebljivao narodnu pjesmu“ nakon čega je „njemačka školska pjesma klišeizirala dječji melodijski izraz na samo jedan jedini početni tip, klišeizirala i njegov razvoj kroz dursku pentatoniju, durski trozvuk i dursku ljestvicu“. ¹²⁸⁸ Bašić se osvrće na veliki problem u institucionaliziranom sustavu glazbenog odgoja i obrazovanja:

„Možemo li izmjeriti štetu nanесenu dječjoj stvaralačkoj mašti pri pedagoškom nesporazumu, u kojem u ime 'dječjeg izraza' praktična muzička pedagogija prve susrete djece s muzikom svodi na mehanički šablonizirani, uporno ponavljani melodijski pomak 'Kuckuckterz-e'“? ¹²⁸⁹

Ovaj rad pokazuje vrlo uspješno prožimanje i poznavanje različitih polja istraživanja Elly Bašić: muzikoterapije (doživljaj glazbe i likovni izraz), pedagogije (spontanosti i stvaralačkog potencijala djeteta) i tradicijske glazbe. Uočavajući *improvizaciju* kao jednu od dimenzija folklornog stvaralaštva koja nastaje „iz spontane potrebe onih koji je čine“, ¹²⁹⁰ Elly Bašić dolazi do spoznaje o njezinoj terapeutskoj i odgojnoj funkciji te ju kao elementarnu ljudsku potrebu za izražavanjem i kreiranjem određenog glazbenog izraza ¹²⁹¹ modulira i uvodi u nastavnu praksu. Svojim tadašnjim pristupom istraživanju dječjeg glazbenog stvaralaštva ona anticipira današnji oblik suvremene etnomuzikologije koja je, razumijevanjem kompletnog i kompleksnog života pojedinca, usmjerena prema znanstvenoj grani antropologije. ¹²⁹² Ovu činjenicu potvrđujemo podatkom da je Elly Bašić na 12. Međunarodnom kongresu antropoloških i etnoloških znanosti u Zagrebu (24. – 31. 7. 1988.) bila organizator i koordinator simpozija *Dječje stvaralaštvo* ¹²⁹³ unutar jedne od mnogobrojnih tematskih cjelina ovog skupa pod nazivom *Antropologija djece*. ¹²⁹⁴

¹²⁸⁸ Isto.

¹²⁸⁹ BAŠIĆ, Elly (1971), „Zadaci i perspektive u istraživanju dječjeg stvaralaštva“, u: *Umjetnost i dijete*, III, br. 14, 16. .

¹²⁹⁰ Usp. BAŠIĆ, Elly (1973), „Improvizacija kao kreativan čin“, u: *Umjetnost i dijete*, V, br. 26, 44.

¹²⁹¹ Usp. KAZIĆ, Senad (2019), *Muzička improvizacija u edukaciji: historija i praksa*, Sarajevo: Muzička akademija u Sarajevu, 151.

¹²⁹² Usp. TILJAK, Dina (2005), *Elly Bašić – tragovi i vizije. Pokušaj približavanja jednom fenomenu glazbene kulture*, diplomski rad, Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Muzička akademija, 19.

¹²⁹³ Usp. BEZIĆ, Jerko, RAJKOVIĆ Zorica (1991), *Dopis Komisiji Skupštine grada Zagreba za odlikovanja i druga javna priznanja*, O. E. B., Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 3.

¹²⁹⁴ Izuzetan značaj za razvoj antropologije u Hrvatskoj bilo je održavanje ovog kongresa (12th International Congress of Anthropological and Ethnological Sciences – 12th ICAES) na kojem je sudjelovalo više od 3.500 aktivnih sudionika iz 104 zemlje, unutar 127 znanstvenih simpozija grupiranih u 27 specifičnih tematskih cjelina antropologije i etnologije. Uspješno završen kongres potvrdio je „poziciju antropologije (kao znanstvene discipline sa svojom differentia specifica) i etnologije u Hrvatskoj“. RUDAN, Pavao [S. a.], „Iz retrospektive – kako smo osmislili i stvorili suvremenu antropologiju u Hrvatskoj“, u: *25 godina Instituta*, <https://inantro.hr/wp->

U radu D. Tiljak nalazimo podatak da je 1966. Elly Bašić održala prvo predavanje iz područja muzikoterapije u Društvu za pomoć mentalno retardiranim osobama u Zagrebu. Uvidom u arhivsku građu taj podatak nismo mogli potvrditi, ali potvrđujemo 1970. kao početak njezinog aktivnog sudjelovanja na međunarodnim kongresima muzikoterapije.¹²⁹⁵ Četverogodišnje ispitivanje emocionalno inhibirane djece u Dječjem domu Koper i Domu siročadi u Banja Luci rezultiralo je znanstvenim radom *Likovni odraz doživljaja muzike – jedna od mogućnosti otkrivanja psihičkih trauma kod djece*.¹²⁹⁶ Uz prikazivanje filma *Mur-bur* rad je prezentirala u rujnu 1970. na *I Međunarodnom kongresu muzikoterapije u Zagrebu*¹²⁹⁷ i izazvala veliki interes stručnjaka iz različitih područja medicine. Prezentirajući rezultate svog istraživanja odnosa *dijete – glazba*, ukazala je na velike mogućnosti interdisciplinarnog pristupa glazbi kao odgojnom sredstvu. Dokazujući činjenicu da većina djece u likovnom doživljaju/izrazu glazbe (crtežu) iznosi svoje psihičke traume ili povrede koje je potisnulo, Elly Bašić ukazuje na djecu čiji crteži ne govore dosta jasno o doživljaju glazbe:

„Ne uspijevajući se likovno izraziti, ono – predajući nam crteže – verbalno dopunjuje svoju imaginaciju. Ovdje si ono pomaže verbalnim izražavanjem. Dijete – osjećajući se preslabo

<content/uploads/2018/11/iz-retrospektive-final.pdf> (preuzeto 8. 1. 2020.). Usp. *** (1988), „Program kongresa“, u: *Abstracts of the 12th International Congress of the Anthropological and Ethnological Sciences (Collegium Antropologicum, 12, Supplement 2, 1988: i-vi)*. Ovdje koristimo skraćeni naziv kongresa koji nalazimo u literaturi koja se do sada bavila djelomičnim istraživanjem rada Elly Bašić. Međutim u arhivskoj građi nalazimo cjeloviti naziv ovog kongresa: *I Međunarodni kongres muzikoterapije u socijalnoj psihijatriji u okviru III Internacionalnog Kongresa socijalne psihijatrije u Zagrebu*.

¹²⁹⁵ Godine 1970. Elly Bašić sudjelovala je na I Međunarodnom kongresu muzikoterapije u socijalnoj psihijatriji u Zagrebu.

¹²⁹⁶ U spomenutom radu Elly Bašić navodi da su se u skupinama djece nalazila „djeca alkoholičara, prostitutki, djeca bez roditelja, djeca bez djetinjstva. U njihovoj povijesti djetinjstva piše: Otac umro od alkohola, majka umrla u porodu od očevog batinanja, majka pobjegla, a troje djece pronađeno u ormaru...“. Usp. BAŠIĆ, Elly (1970), „Likovni odraz doživljaja muzike – jedan od mogućnosti otkrivanja psihičkih trauma kod djece“, u: *Kongresni materijal I Međunarodnog kongresa muzikoterapije u socijalnoj psihijatriji u Zagrebu*, O. E. B., 11/20, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 3. Usp. UFJUG (1971), *Muzikološke studije i radovi, eksperimentalna ispitivanja i javni prikazi rada Funkcionalne muzičke pedagogije*, O. E. B., 16/29, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 4. Usp. *** [S. a.], *Istraživanja i radovi na području muzikoterapije*, O. E. B., 12/43, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1. Usp. UFJUG (1971), *Priložena dokumentacija o razvoju i kretanju Funkcionalne muzičke pedagogije*, O. E. B., 18/38, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 6.

¹²⁹⁷ Važna uloga za održavanje ovog kongresa u Zagrebu pripada *Zavodu za fizikalnu medicinu i rehabilitaciju Kliničke bolnice Dr. Mladen Stojanović* u Zagrebu koji već 1954. započinje primjenjivati glazbu kao dio terapijskog tretmana po ideji dr. Joze Budaka. Usp. BREITENFELD, Darko (2009), „Medicina i glazba (liječenje glazbom, bolesti skladatelja i izvođača)“, u: *Kad sviranje glazbe boli*, Josip Burjan (ur.), Zagreb: Music play, 15. Usp. LICUL, Ferdo (1972), *Dopis Zavodu za fizikalnu medicinu i rehabilitaciju Kliničke bolnice Dr. Mladen Stojanović*, O. E. B., 39/2, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. *** (1970), *Kongresni materijal I Međunarodnog kongresa muzikoterapije u socijalnoj psihijatriji u Zagrebu*, O. E. B., 11/20, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. TILJAK, Dina (2005), *Elly Bašić – tragovi i vizije. Pokušaj približavanja jednom fenomenu glazbene kulture*, diplomski rad, Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Muzička akademija, 17.

na jednom području istraživanja, ako mu to omogućujemo – samo pronalazi druge načine i puteve. Ono se probija.“¹²⁹⁸

U završnom dijelu svog izlaganja Elly Bašić naglašava spoznaje navedenih istraživanja kojima upozorava glazbene pedagoge na odgojnu ulogu glazbe:

„Saznanja koja ovdje susrećemo, obvezuju nas, muzičke pedagoge, da kompleksno pristupe djetetovoj ličnosti, kako bi uz muzički odgoj, djetetu pomogli i na njegovu mukotrpnom putu do odraslog.“¹²⁹⁹

Iste godine (1970.) intenzivirana je aktivnost UFJUG što se vidi u dopisu Republičkom Zavodu za unapređivanje kulture i fizičke kulture (direktoru Ivici Podgorskom) u kojem članovi iznose svoje mišljenje o provođenju testiranja u muzičkom odgoju u osnovnoj školi kao onemogućavanju najvažnijeg odgojnog elementa oslobađanja i razvijanja dječje kreativnosti u kojem su njegove kvalitete uvijek relativne, a ne apsolutne. Odbijajući, sa stanovišta pedagoških principa FMP, sudjelovanje u testiranju na republičkoj razini, UFJUG iznosi svoje stajalište:

„Smatramo, da svako testiranje znanja na umjetničko-odgojnim područjima, kao npr. muzički i likovni odgoj, skreće cjeloviti odgojni princip, u kojem je u reformi školstva težište na stvaralačkim sposobnostima, na jednostranost preživjelih nastavnih principa i postupaka.“¹³⁰⁰

Aktivnost UFJUG pojačana je zbog velikih problema nastavnika kojima je u pojedinim školama onemogućen rad po Funkcionalnoj metodi. Iako odobrena od državnih institucija, Funkcionalna metoda i nastavnici koji je provode u nastavnom procesu nailaze na neodobravanje kolega pa i ravnatelja koji, slušajući upute prosvjetnog savjetnika dobivene na održanom seminaru u Splitu, smatraju da „nastavnici koji rade po funkcionalnoj metodi ne udovoljavaju zahtjevima programa“.¹³⁰¹

Godina 1970. obilježena je čestim posjetima Funkcionalnoj muzičkoj školi kao „centru suvremene muzičke pedagogije“¹³⁰² koja postaje oglednom školom za mnoge zainteresirane

¹²⁹⁸ BAŠIĆ, Elly (1970), *Tekst izlaganja 'Likovni odraz doživljaja muzike – jedan od mogućnosti otkrivanja psihičkih trauma kod djece'*, O. E. B., Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 2.

¹²⁹⁹ BAŠIĆ, Elly (1970), „Likovni odraz doživljaja muzike – jedan od mogućnosti otkrivanja psihičkih trauma kod djece“, u: *Kongresni materijal I Međunarodnog kongresa muzikoterapije u socijalnoj psihijatriji u Zagrebu*, O. E. B., 11/20, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 5.

¹³⁰⁰ MIROŠEVIĆ, Josip (1970), *Dopis Republičkom Zavodu za unapređivanje prosvjete, kulture i fizičke kulture o testiranju muzičkog odgoja*, O. E. B., 1/19, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1.

¹³⁰¹ *** (1970), „Aktiv nastavnika Splitskih osnovnih škola poziva na diskusiju“, *Muzika*, god. IV, br. 1, 43-46.

¹³⁰² Isto.

glazbene pedagoge i znanstvenike.¹³⁰³ U arhivskoj građi posjeti su zabilježeni kao „naučne i stručne ekskurzije“ provedene uz stručno vodstvo Elly Bašić i kroz prisustvovanje nastavi.¹³⁰⁴ Uz mnogobrojne profesore i studente muzičkih akademija i muzičkih škola iz svih republika bivše Jugoslavije, pratimo i posjete vrlo uglednih međunarodnih institucija i djelatnika od kojih ističemo posjet profesora Muzičke škole u Stuttgartu; posjet sudionika I Međunarodnog kongresa muzikoterapije u Zagrebu i posjet stručne delegacije iz Finske.¹³⁰⁵ Pod velikim dojmom znanstvenih postignuća Elly Bašić u razvoju nove suvremene muzičke pedagogije i prikazanih rezultata FMŠ u kojoj su ona provedena u nastavnoj praksi, predstavnice finske delegacije objavljuju u švedskoj publikaciji *MUSIK-kultur* članak o djelovanju Elly Bašić, razvoju i utjecaju njezine suvremene, hrvatske glazbene pedagogije *Funktionella musikskolan i Zagreb* (Funkcionalna muzička škola u Zagrebu) (vidi Priloge 58 i 58a).¹³⁰⁶ Kako su autorice ovog rada tijekom posjete FMŠ u Zagrebu bile pozvane od tadašnjeg prosvjetnog savjetnika Zavoda za unapređivanje školstva grada Zagreba Jože Požgaja da prisustvuju njegovim predavanjima Metodike muzičke nastave na Muzičkoj akademiji, Muzičkoj nastavi na Pedagoškoj akademiji te u nekim osnovnim školama, imale su uvid u postojanje i starog tradicionalnog načina rada u nastavi glazbe u Zagrebu „koje je Europa odavno prevazišla“.¹³⁰⁷ U navedenom članku autorice izlažu ideje i postavke suvremene Funkcionalne muzičke pedagogije kroz kronologiju glazbeno-pedagoškog i istraživačkog djelovanja Elly Bašić koje obuhvaća i značajne rezultate iz područja muzikoterapije. U nastavku prikazuju pedagoški rad nastavnika i djece na FMŠ kojem su prisustvovali, glavne poruke koje autorica daje kroz dokumentarni film *Mur-bur*, „jednom riječju, daju švedskoj javnosti jedan potpun i detaljan prikaz naše Funkcionalne muzičke pedagogije“.¹³⁰⁸

¹³⁰³ Usp. AMBRUŠ KIŠ, Ružica (1995), *Dopis GŠ Funkcionalne muzičke pedagogije ministrici Ljilji Vokić*, O. E. B., 22/40, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹³⁰⁴ Usp. MIROŠEVIĆ, Josip (1970), *Dopis Republičkom Zavodu za unapređivanje prosvjete, kulture i fizičke kulture o testiranju muzičkog odgoja*, O. E. B., 1/19, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1.

¹³⁰⁵ Stručna delegacija iz Finske već na Kongresu u Moskvi 1970., šalje zahtjev našoj Ambasadi u Helsinkiju da posjeti prof. Elly Bašić i Muzičku akademiju u Sarajevu, kako bi se, prije reforme muzičkoj školstva u njihovoj zemlji “na samom izvoru upoznali s praksom Funkcionalne muzičke pedagogije”. Nakon boravka u Jugoslaviji (u Sarajevu i Zagrebu) u njihovim pismima nalazimo potpis “Vaši funkcionalci”. Posebno zaslužne za ostvarivanje ove suradnje su: Liisa Tankku (docentica za Metodiku muzike na Filozofskom fakultetu u Helsinkiju), Ellen Urho (prodekanica Sibelius Akademije u Helsinkiju) i Liisa Mattilla Oukari (rektorica Musikinstituta u Kankaanpäänu) koje su i inicijatorice kasnijeg dolaska Elly Bašić u Finsku gdje će predstavljati Funkcionalnu muzičku pedagogiju. Usp. TABAK, Josip (1971), *Citati iz prevoda švedske publikacije MUSIKKULTUR Nr3/1971*, O. E. B., 12/43, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1. Usp. SLIJEPČEVIĆ, Jasminka (1972), *Tražimo mjesto pod suncem*, O. E. B., 11/38, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 3. Usp. UFJUG (1972), *Radovi naših članova i neki planirani radovi*, O. E. B., 12/43, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 3.

¹³⁰⁶ Usp. TENKKO, Lisa, URHO, Elen (1971), „Funktionella musikskolan i Zagreb“, u: *MUSIK – kultur, NR 3, Gårdsbog*, 6-9.

¹³⁰⁷ TABAK, Josip (1971), *Citati iz prevoda švedske publikacije MUSIKKULTUR Nr3/1971*, O. E. B., 12/43, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 2.

¹³⁰⁸ Isto, 2.

„Misli jugoslavenskog muzičkog reformatora nisu ostale samo na riječima. Njeno životno djelo sastojalo se u stvaranju muzičke metode i naposljetku jedne posebne škole 'Funkcionalne muzičke škole', čija se djelatnost temelji na rezultatima mnogih decenija istraživačkog i eksperimentalnog rada.“¹³⁰⁹

Glavni urednik navedene publikacije, Lennart Reiners u članku *Musik i Kråkvinkel och i Kroatien* govori o svojim dojmovima povodom izlaganja Elly Bašić na Kongresu ISME u Moskvi 1970.:

„...u ovom broju donosimo referat velikog reformatora jugoslavenske školske muzike na Kongresu ISME u Moskvi, istodobno i prikaz Liise Tenkku i Ellen Urho o njihovom susretu sa ovim međunarodnim star-pedagogom ('stjärnpedagog').“¹³¹⁰

Isto tako u zaključku ovog članka Reiners kazuje:

„Nije to potcjenjivanje drugih jugoslavenskih republika, ako konstatiramo, da je Hrvatska sa svojim glavnim gradom Zagrebom (gdje djeluje profesorica Bašić) pokazala vrlo veliku kulturnu djelatnost, pa tako i na muzičko-pedagoškom području. U svijetu je poznat veliki Zagrebački Biennale, koji se priređuje svake druge godine u maju, gdje se istok i zapad susreću u muzičkim manifestacijama velike kvalitete...Hrvatska...je zaslužila, da joj švedski i nordijski muzički pedagozi posvete pažnju.“¹³¹¹

U članku *Barn, musik och fantasi av professor Elly Bašić* (Djeca, glazba i fantazija profesorice Elly Bašić)¹³¹² Reiners donosi cjeloviti tekst izlaganja Elly Bašić na Kongresu ISME 1970.

¹³⁰⁹ Prijevod Josip Tabak; original: „Dessa ord härsamner, frau Elly Bašić, Jugoslaviens musikreformator. Hennes tankar har inte förblivit vid erbart ord. Hennes livgärning har bestått i att skapa en skolform och slutligen en egen skola, 'den funktionella musikskolan' vilken hösten 1970 påbörjade sitt sjätte läsår och vars verksamhet grundar sig på resultaten av många års, ja t. o. m. många decenniers försöks och forskningsarbete.” TENKKO, Lisa, URHO, Ellen (1971), „Funktionella musikskolan i Zagreb“, u: *MUSIK – kultur, NR 3*, Gårdsbog: Bromma, 7. TABAK, Josip (1971), *Citati iz prevoda švedske publikacije MUSIKKULTUR Nr3/1971*, O. E. B., 12/43, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 2.

¹³¹⁰ Prijevod Josip Tabak; original: „In nr 2/71 presenterades ett israeliskt block och i detta nummer skriver den store reformatorn av jugoslavisk skolmusik, professor Elly Bašić, samtidigt som Ellen Urho och Liisa Tenkki från sin „nordiska“ ståndpunkt redogör för sitt möte med samma internationella „stjärn-pedagog“. REINERS, Lennart (1971), „Musik i Kråkvinkel och i Kroatien“, u: *MUSIK-kultur, NR 3*, Gårdsbog: Bromma, 5. TABAK, Josip (1971), *Citati iz prevoda švedske publikacije MUSIKKULTUR Nr3/1971*, O. E. B., 12/43, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1.

¹³¹¹ Prijevod Josip Tabak; original: „Varje jugoslavisk delstat har en omfattande autonomitet. Det innebar ingen underskattning av de övriga jugoslaviska delstaterna om man konstaterar att Kroatien med sin huvudstad Zagreb (dar professor Elly Bašić verkar), visat mycket stor kulturell aktivitet, inte minst på musikaliskt område. Världsberömda är de stora Zagreb-biennalerna anordnade vartannat år i maj, där öst och väst möts i musikaliska manifestationer av mycket kvalificerat slag.” Isto.

¹³¹² Članak „Barn, musik och fantasi av professor Elly Bašić“ sadrži pregled i sažetak predavanja Elly Bašić na Konferenciji ISME u Moskvi 1970. Usp. REINERS, Lennart (1971), „Barn, musik och fantasi av professor Elly Bašić“ u: *MUSIK-kultur, NR 3*, Gårdsbog: Bromma, 10-12. Usp. TABAK, Josip (1971), *Citati iz prevoda švedske publikacije MUSIKKULTUR Nr3/1971*, O. E. B., 12/43, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1.

Nadalje, školu u travnju 1971. posjećuju profesori i studenti Pedagoške akademije u Münchenu, u svibnju skladatelji i muzikolozi – sudionici *Zagrebačkog Biennalea*, a u listopadu sudionici Međunarodnog kongresa muzikoterapije.¹³¹³

Početak veljače 1971. Elly Bašić predaje rukopis udžbenika *Sve ljestvice miljenice* Komisiji za udžbenike Zavoda za unapređivanje osnovnog obrazovanja SR Hrvatske. Komisija ne prihvaća rukopis kao udžbenik za osnovnu školu „jer sadržajem ne odgovara zahtjevima nastavnog programa osnovne škole“,¹³¹⁴ ali ga predlaže kao priručnik za rad u glazbenim školama s revizijom tekstualnog dijela kojeg treba uskladiti s normom hrvatskog književnog jezika.¹³¹⁵ Ovaj udžbenik nastavak je *Sedam nota sto divota* i namijenjen je uzrastu učenika V. i VI. razreda osnovne škole (i II. razreda solfeggia u glazbenim školama) te je pisan po već afirmiranoj Funkcionalnoj metodi i principima FMP.¹³¹⁶ Isto kao udžbenik *Sedam nota sto divota* i ovaj udžbenik vodi računa o dječjoj kreativnosti i spontanosti estetskog izražavanja, koje se kod djece u toj dobi najbolje očituje u igri kao izvoru učenja. U metodici je izvrsno usvojen i primijenjen princip „dvostrukog kolosijeka“ po kojem se dijete razvija na području estetske osjetljivosti, a „koju je otkrila moderna dječja psihologija (Jean Piaget, Henri Vallon i drugi)“.¹³¹⁷ Dok se dijete s jedne strane izražava cjelovito kroz igru i maštu ono je istovremeno intelektualno zainteresirano za djelatnosti i pojave u kojima se ponaša analitički, „to jest lomi cjeline, pa i cjeline svojeg vlastitog izražavanja“.¹³¹⁸ Elly Bašić vrlo uspješno u ovom udžbeniku uspijeva koristiti taj princip „dvostrukog kolosijeka“ stavljajući u službu dječju spontanost njegova intelektualnog poimanja muzičkih formi i poimanje za stvaranje i improvizaciju.¹³¹⁹ Svoj veliki istraživački rad prikupljanja i sistematiziranja dječjih brojlica ona prilagođava pedagoškim potrebama u učenju ritma i implementira kroz udžbenik. O jedinstvenosti sadržaja ovog udžbenika Elly Bašić govori:

„U rukopisu odbijenog udžbenika, integralno su korištene brojlice iz autentičnog dječjeg folklornog stvaralaštva – prvi puta u historiji svih udžbenika svijeta! Brojalice, dakle dječje stvaralaštvo iz širokog područja naše zemlje, pa tako i Srbije i Crne Gore, kao i dijalektalno

¹³¹³ Usp. UFJUG (1972), *Radovi naših članova i neki planirani radovi*, O. E. B., 12/43, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 3.

¹³¹⁴ MUHVIĆ, Zlatko (1971), *Mišljenje o rukopisu Sve ljestvice miljenice*, O. E. B., 4/22, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹³¹⁵ Usp. Isto.

¹³¹⁶ Usp. SUPEK, Rudi (1971), *Recenzija rukopisa Elly Bašić Sve ljestvice miljenice*, O. E. B., 1/19, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. BAŠIĆ, Elly (1985), *Funkcionalna muzička pedagogija – afirmacija i uspjesi*, O. E. B., 1/43, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 8.

¹³¹⁷ SUPEK, Rudi (1971), *Recenzija rukopisa Elly Bašić Sve ljestvice miljenice*, O. E. B., 1/19, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. 1.

¹³¹⁸ Isto.

¹³¹⁹ Usp. Isto.

iz usmenog dječjeg narodnog stvaralaštva. Sve je to trebalo 'prevesti' na hrvatski književni jezik i tako uništiti izvornost dječje kreativnosti!¹³²⁰

Naime, uz pomoć dječjih brojalica (kao rezultata dječjeg stvaralaštva u igri), ona postiže potpunu motivaciju djece u sudjelovanju i osvještavanju ritmičkih i širih muzičkih oblika.¹³²¹

O ovom originalnom doprinosu glazbenoj pedagogiji, Rudi Supek govori u recenziji rukopisa:

„To je također jedan od originalnijih doprinosa autorice muzičkoj pedagogiji. Želio bih na koncu da upozorim na didaktičku vrijednost ovog teksta, jer su didaktička uputstva za nastavnike veoma pažljivo i živo napisana, sa detaljno razrađenim kalendarom napredovanja u materiji. Vidi se da iza predstavljanja materije leži veliko i dugotrajno pedagoško iskustvo.“¹³²²

Ovaj udžbenik svojim sadržajem prati nastavni plan i program FMP i već tada je korišten kao nastavno sredstvo u Funkcionalnoj muzičkoj školi. Iako ga autorica nije htjela prilagoditi zahtjevima koje je postavila Komisija za odobravanje udžbenika, uz male korekcije priređuje ga i tiska kao skriptu koja se i danas koristi u nastavi II. razreda *Solfeggia* u Funkcionalnoj muzičkoj školi.¹³²³

U 1971. pratimo izmjene *Plana i programa za muzički odgoj u osnovnim školama*. Nakon još uvijek postojećeg plana i programa iz 1960. koji je u okviru cjelokupne reforme školstva donio nastavnicima glazbenog odgoja „velike mogućnosti za raznolikost, za primjenu najrazličitijih puteva u ostvarivanju odgojno-obrazovnih zadataka, za intenzivno razvijanje muzikalnih sposobnosti našeg djeteta, za slobodno razvijanje njegove mašte i njegovih stvaralačkih sposobnosti i za svestrano upoznavanje učenika s najvrednijim ostvarenjima muzičke umjetnosti“,¹³²⁴ u *Prijedlogu novog plana i programa glazbenog odgoja* zanemareni su osnovni ciljevi reforme osnovnog školstva: razvijanje svestrane, slobodne ličnosti našeg društva, poštivanje individualnosti svakog djeteta i mogućnost nastavnikove samostalne i stvaralačke interpretacije programa.¹³²⁵ Udruženje funkcionalaca Jugoslavije (Aktiv grada Zagreba i Aktiv

¹³²⁰ BAŠIĆ, Elly (1985), *Funkcionalna muzička pedagogija – afirmacija i uspjesi*, O. E. B., 1/43, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 8.

¹³²¹ Usp. POVIJAČ CEROVEC, Iva (2017), *Povezanost Petra Guberine i Elly Bašić u uporabi brojalica*, diplomski rad, Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Muzička akademija i Filozofski fakultet, Odsjek za glazbenu pedagogiju i Odsjek za fonetiku, 29.

¹³²² SUPEK, Rudi (1971), *Recenzija rukopisa Elly Bašić Sve ljestvice miljenice*, O. E. B., 1/19, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 2.

¹³²³ Usp. BAŠIĆ, Elly (1985), *Funkcionalna muzička pedagogija – afirmacija i uspjesi*, O. E. B., 1/43, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 8.

¹³²⁴ VALJALO, Marija (1971), *Mišljenje i zaključak Nastavničkog vijeća o Prijedlogu novog plana i programa glazbenog odgoja za osnovne škole*, O. E. B., 14/34, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 2.

¹³²⁵ Usp. Isto. Usp. SMAILOVIĆ, Avdo (1971), *Teorijsko-didaktički osnovi muzičkog vaspitanja*, Sarajevo: IGKRO Svjetlost, OOUR Zavod za udžbenike, 7.

grada Splita) i Nastavničko vijeće FMŠ odbija predloženi Plan i program glazbenog odgoja kao „nepodesan za ostvarenje zadataka i ciljeva suvremenog glazbenog odgoja“¹³²⁶

Nadalje, početkom veljače Elly Bašić opet putuje u Stuttgart gdje na poziv Luisa Steinera (direktora *Stuttgarter Musikschule*) predstavlja FMP s temom *O odgajanju (razvijanju) muzikaliteta*. Predavanje je održano 1. veljače u prepunoj dvorani *Gustav Siegle* u okviru Seminara za nastavnike glazbenih škola i za nastavnike ritmike u osnovnim školama.¹³²⁷ Zbog velikog interesa javnosti, uslijedio je poziv organizatora za još jedan seminar koji je Elly Bašić održala u srpnju iste godine u Stuttgartu pod nazivom *Funkcionalna muzička pedagogija*.¹³²⁸ Nakon završenog seminara odlazi u tadašnji Zapadni Berlin na *1. Kongres muzičkog školstva Njemačke* (od 5. do 7. veljače 1971.) gdje spontano predstavlja FMP uz prikazivanje filma *Mur-bur*.¹³²⁹ U vrijeme održavanja Kongresa Elly Bašić se nalazila u publici „među sudionicima radnog dijela o Reformi plana i programa muzičkog školstva Njemačke“. ¹³³⁰ Prije donošenja zaključaka, na traženje sudionika prekida se rad da bi se „auditorijumu prikazao film 'Mur-bur' i zamolila prof. Elly Bašić da održi predavanje o metodičkim principima svoje Funkcionalne muzičke pedagogije“. ¹³³¹ Iz zapisa Elly Bašić na službenom programu, saznajemo da se nastavak predavanja održao zadnjeg dana Kongresa 7. veljače u terminu od 9:00 do 10:00.¹³³² Velik uspjeh njezinog predavanja *Funkcionalna muzička pedagogija* rezultirao je pozivom Neiharta Bousseta Elly Bašić da isto predavanje ponovi u Muzičkoj školi Charlottenburg u Berlinu u lipnju, kako bi svi nastavnici glazbenih škola mogli „upoznati ovaj za nas novi način muzičke nastave“. ¹³³³ U pozivu upućenom nastavnicima Bousset kazuje:

¹³²⁶ Isto, 3. Usp. MIROŠEVIĆ, Josip (1971), *Mišljenje Udruženja funkcionalaca Jugoslavije o prijedlogu Plana i programa glazbenog odgoja za osnovne škole*, O. E. B., 14/34, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. MIROŠEVIĆ, Josip (1971), *Mišljenje na prijedlog Nastavnog plana i programa glazbenog odgoja na osnovnoj školi*, O. E. B., 14/34, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. ŠIPAK, Helena (1971), *Dopis Zavodu za unapređivanje osnovnog obrazovanja SR Hrvatske*, O. E. B., 14 /34, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹³²⁷ Usp. BAŠIĆ, Elly (1973), *Popis članaka, polemika, studija, radova i izlaganja*, O. E. B., 30/39, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 5. Usp. TILJAK, Dina (2005), *Elly Bašić – tragovi i vizije. Pokušaj približavanja jednom fenomenu glazbene kulture*, diplomski rad, Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Muzička akademija, 53. Usp. UFJUG (1971), *Priložena dokumentacija o razvoju i kretanju Funkcionalne muzičke pedagogije*, O. E. B., 18/38, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 6. Usp. BAŠIĆ, Elly (1984), *Najava programa izložbi i ciklusa predavanja 'Čovjek – kada je još bio velik'*, O. E. B., Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹³²⁸ Usp. BAŠIĆ, Elly (1980), *Popis predavanja, referata i seminara (1948-1980)*, O. E. B., 7/25, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 4.

¹³²⁹ Usp. UFJUG (1971), *Priložena dokumentacija o razvoju i kretanju Funkcionalne muzičke pedagogije*, O. E. B., 18/38, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 7.

¹³³⁰ SLIJEPEVIĆ, Jasminka (1972), *Tražimo mjesto pod suncem*, O. E. B., 11/38, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 3.

¹³³¹ Isto.

¹³³² Usp. *** (1971), *Program 1. Kongresa muzičkog školstva Njemačke*, O. E. B., Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. BAŠIĆ, Elly (1985), *Izveštaj – kolovoz, rujan 1985.*, O. E. B., 1/43, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 11.

¹³³³ BOUSSET, Neihart (1971), *Poziv na predavanje Elly Bašić (prijevod)*, O. E. B., 17/40, 14/11, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

„Na kongresu muzičkog školstva Njemačke u februaru, prikazala je gospodja Bašić jedan film o svom radu sa djecom, koji je sve koji su ga vidjeli, duboko impresionirao, tako da smo se odlučili za ponavljanje ovog predavanja.“¹³³⁴

Predavanje Elly Bašić pod nazivom *Mogućnost metodički osmišljenog razvijanja kreativnih dispozicija djeteta* ostvareno je u organizaciji Radne zajednice nastavnika muzike na muzičkim školama u Berlinu.¹³³⁵ Uz prikazivanje filma *Mur-bur*, prisutni su mogli slušati magnetoskopske snimke improvizacije učenika različitih dobnih skupina koje nisu pokazale samo „začuđujuće bogatstvo muzičkih ideja, nego su bile i dokaz kako se djeca osjećaju sigurno ne samo u melodijskom i harmonijskom području dur-mol tonaliteta, nego i u modernom svijetu tonova“¹³³⁶ O uspjehu i reakciji prisutnih na predavanju Elly Bašić, izvještava Renate Möller u časopisu Udruženja njemačkih nastavnika i koncertnih umjetnika VDMK – *Musik*.¹³³⁷ Na kraju svog izvještaja iskazuje žaljenje zbog nemogućnosti da takav pedagoški rad koji se provodi u FMŠ nije moguće zbog privredne i ekonomske situacije preslikati u Berlin:

„Nezamisliva bi bila i predodžba da bi kod nas država potpuno uzdržavala muzičku školu takve vrste, kao što je to slučaj u privredno mnogo slabijoj Jugoslaviji. (U Jugoslaviji više nema privatnih škola).¹³³⁸

Nadalje, u istom mjesecu Elly Bašić sudjeluje kao gost predavač na Seminaru psihijatarata SR Njemačke u Berlinu. U zapisu Elly Bašić saznajemo da je glavni organizator ovog seminara bio dr. Villms s Psihijatrijske klinike u Berlinu.¹³³⁹ Tijekom izlaganja *Glazba kao sredstvo oslobađanja kreativnosti djeteta*¹³⁴⁰ daje prikaz svog glazbeno-istraživačkog rada odgojnih mogućnosti kroz glazbu (provedenog u nastavnoj praksi FMŠ) u kojem se često sreće s „potencijalno neadaptivnom djecom, djecom koja su u ranom djetinjstvu doživljavala psihičke

¹³³⁴ Isto.

¹³³⁵ Usp. BAŠIĆ, Elly (1980), *Popis predavanja, referata i seminara (1948-1980)*, O. E. B., 7/25, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 5.

¹³³⁶ MÖLLER, Renate (1971), „Primjerna muzička škola u Jugoslaviji“, *Musik*, 2-71, O. E. B., 17/40, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 3.

¹³³⁷ Usp. Isto. Usp. BOUSSET, Neihart (1971), „Prilog razvoju novih muzičko-pedagoških koncepcija“, *Musik*, 2-71 (prijevod E. Bašić), O. E. B., 14/11, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹³³⁸ Isto, 3.

¹³³⁹ Usp. BAŠIĆ, Elly (1980), *Popis predavanja, referata i seminara (1948-1980)*, O. E. B., 7/25, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 5.

¹³⁴⁰ Tekst ovog izlaganja na engleskom jeziku pronalazimo u Ostavštini Elly Bašić i u publikaciji *Musicotherapy*. Usp. BAŠIĆ, Elly (1971), *Tekst izlaganja 'Glazba kao sredstvo oslobađanja ličnosti'*, O. E. B., 16/20, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-4. Usp. BAŠIĆ, Elly (1971), *Musik as a Means for the Liberation of Personality*, O. E. B., 4/33, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-5. Usp. BAŠIĆ, Elly (1980), „Glazba kao sredstvo oslobađanja kreativnosti djeteta“, u: *Anali kliničke bolnice 'Dr. M. Stojanović'. Musicotherapy, Radovi međunarodnih simpozija o liječenju glazbom*, Vladimir Hudolin (ur.), Zagreb: Izdavački odsjek Klinike za neurologiju, psihijatriju, alkoholizam i druge ovisnosti.

traume“.¹³⁴¹ U filmu *Mur-bur* koji je prikazan tijekom njezina izlaganja, Elly Bašić potvrđuje pronalaženje novih metodičkih postupaka u razvijanju stvaralačkih sposobnosti djeteta koje „oslobađa njegove kočnice“.¹³⁴² U zaključku izlaganja Bašić naglašava:

„Pokazali smo ujedno put, kojim djetetu – budućem odraslom – vraćamo povjerenje u samoga sebe, u svoju vlastitu ličnost, put, kojim – podržavajući njegovu spontanost – omogućuje razvijanje stabilnije djetetove ličnosti.“¹³⁴³

Iste godine u lipnju Elly Bašić u Zapadnom Berlinu sudjeluje na *1. njemačkom Kongresu muzikoterapije*¹³⁴⁴ u sklopu seminara *Improvizacija i kreativnost u muzičkoj nastavi*. Nakon njezina izlaganja *Improvizacija i kreativnost u muzičkoj terapiji*¹³⁴⁵ prikazan je i dokumentarni film o Funkcionalnoj muzičkoj pedagogiji *Mur-bur* (vidi Priloge 59 i 59a). Po zapisu Elly Bašić u sklopu kongresa je održana i Osnivačka skupština Udruženja muzikoterapeuta Njemačke.¹³⁴⁶

Usljed velikog interesa njemačkog školstva za rezultate i uspjeh Elly Bašić, slijede novi pozivi za njezina predavanja. Prvo predavanje, u organizaciji Udruženja glazbenih umjetnika pokrajina Baden-Württemberg – Tübingen, održano je 10. srpnja 1971. pod nazivom *Dječja improvizacija*.¹³⁴⁷ Nakon toga uslijedilo je gostovanje Elly Bašić na Musikhochschule u Stuttgartu gdje je održala dva seminara za njihove studente pod nazivom *Funkcionalna muzička pedagogija. Razvoj dječje kreativne dispozicije prema Funkcionalnoj muzičkoj pedagogiji*.¹³⁴⁸

Od 16. do 18. rujna 1971. u Šibeniku je održan *3. kolokvij o slobodnom vremenu djeteta* na kojem Elly Bašić drži svoje predavanje s temom *Razvoj stvaralačkih sposobnosti kroz nastavu*

¹³⁴¹ BAŠIĆ, Elly (1971), *Tekst izlaganja 'Glazba kao sredstvo oslobađanja ličnosti'*, O. E. B., 16/20, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1.

¹³⁴² Isto.

¹³⁴³ Isto, 4.

¹³⁴⁴ Usp. *** (1971), *Program '1. Deutscher Kongres für Musiktherapie'*, O. E. B., 37/2, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1.

¹³⁴⁵ Improvizacije djece, navedene u radu, reproducirane su s magnetofonske vrpce. Usp. BAŠIĆ, Elly (1973), „Improvizacija kao kreativan čin“, *Umjetnost i dijete*, g. V, br. 26, 68. Usp. TILJAK, Dina (2005), *Elly Bašić – tragovi i vizije. Pokušaj približavanja jednom fenomenu glazbene kulture*, diplomski rad, Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Muzička akademija, 17. Usp. BAŠIĆ, Elly (1980), *Popis predavanja, referata i seminara (1948-1980)*, O. E. B., 7/25, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 3.

¹³⁴⁶ Usp. BAŠIĆ, Elly (1973), *Popis članaka, polemika, studija, radova i izlaganja*, O. E. B., 30/39, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 6.

¹³⁴⁷ Usp. BAŠIĆ, Elly (1980), *Popis predavanja, referata i seminara (1948-1980)*, O. E. B., 7/25, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 4.

¹³⁴⁸ Usp. Isto. Usp. BAŠIĆ, Elly (1984), *Najava programa izložbi i ciklusa predavanja 'Čovjek – kada je još bio velik'*, O. E. B., Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

muzike.¹³⁴⁹ U sklopu njezina izlaganja prikazan je i dokumentarni film *Mur-bur*.¹³⁵⁰ Na istom festivalu 1975. Elly Bašić sudjeluje s temom *Igra – mašta – zbilja*.¹³⁵¹

U rujnu 1971. u Zagrebu se održava Međunarodni simpozij muzikoterapije na kojem Elly Bašić sudjeluje predstavljajući svoj novi rad *Glazba kao sredstvo oslobađanja ličnosti*.¹³⁵² Po završetku simpozija zainteresirani sudionici su prisustvovali nastavi u FMŠ gdje su svjedočili primjeni FMP u nastavnoj praksi. O njihovom oduševljenju lakoćom rada nastavnika i rezultatima koja su djeca ostvarila u glazbenoj nastavi saznajemo iz Knjige utisaka FMŠ (vidi Prilog 60).¹³⁵³

Prihvatanjem poziva Aktiva nastavnika muzike grada Sarajeva, Elly Bašić održava ciklus predavanja *Dječja kreativnost*,¹³⁵⁴ a u listopadu na Susretu pedagoga i sociologa iz Italije o temi „Dječje stvaralaštvo“ održanom na Filozofskom fakultetu u Sarajevu prikazuje film *Mur-bur* uz izlaganje *Razvijanje stvaralačkih sposobnosti kod djece frustrirane neimanjem 'sluha' kao sredstvo adaptacije u društvu*.¹³⁵⁵

O predstavljanju FMP u Oberammergau (Bavarska) 1972. saznajemo iz pisma što ga Klaus Runze¹³⁵⁶ 25. 3. 1972. šalje Elly Bašić. Uz žaljenje zbog nemogućnosti svog dolaska na njezino

¹³⁴⁹ Ovaj skup je realiziran u organizaciji Centra za vanškolski odgoj Glavnog odbora “Društva Naša djeca” i Komisije za istraživački rad Savjeta za vaspitanje i zaštitu djece Jugoslavije. Usp. BAŠIĆ, Elly (1980), *Popis predavanja, referata i seminara (1948-1980)*, O. E. B., 7/25, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 4.

¹³⁵⁰ Usp. TILJAK, Dina (2005), *Elly Bašić – tragovi i vizije. Pokušaj približavanja jednom fenomenu glazbene kulture*, diplomski rad, Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Muzička akademija, 17.

¹³⁵¹ Usp. BAŠIĆ, Elly (1983), *Objavljeni radovi*, O. E. B., 7/26, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1. Usp. BAŠIĆ, Elly (1975), *Igra – mašta – zbilja*, u: *Bilten XV Jugoslavenskog festivala djeteta Šibenik 1975.*, 130-135.

¹³⁵² Usp. BAŠIĆ, Elly (1971), *Glazba kao sredstvo oslobađanja ličnosti*, O. E. B., 16/20, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. BAŠIĆ, Elly (1979), „Music as means for the Liberation of Personality“, u: *Musicothérapie 2*, O. E. B., 4/33, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. *** [S. a.], *Istraživanja i radovi na području muzikoterapije*, O. E. B., 12/43, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1.

¹³⁵³ *** (1971), *Izvodi iz Knjige utisaka Funkcionalne muzičke škole 1971.* (prijevod s engleskog), O. E. B., 30/7, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹³⁵⁴ Usp. Isto. Usp. UFJUG (1971), *Muzikološke studije i radovi, eksperimentalna ispitivanja i javni prikazi rada Funkcionalne muzičke pedagogije*, O. E. B., 16/29, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 6.

¹³⁵⁵ Izlaganje Elly Bašić je realizirano nakon poziva koji je upućen od strane organizatora *Savjeta za starateljstvo djece i omladine SR BiH*. Usp. BAŠIĆ, Elly (1980), *Popis predavanja, referata i seminara (1948-1980)*, O. E. B., 7/25, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 4. Usp. UFJUG (1971), *Muzikološke studije i radovi, eksperimentalna ispitivanja i javni prikazi rada Funkcionalne muzičke pedagogije*, O. E. B., 16/29, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 6.

¹³⁵⁶ Klaus Runze (profesor glasovira i čembala) 1961. započinje u glazbenoj školi u Zapadnom Berlinu *Charlottenburg* razvijati svoj poseban glazbeno-pedagoški koncept u nastavi glasovira u kojem polazi od kreativnosti kao predispozicije svakog djeteta. Rezultat njegova dugogodišnjeg pedagoškog rada je klavirska škola za djecu Vol. I i II. St., *Dvije ruke – dvanaest tipki* (izdanja 1971. i 1973.). U pismu koje 1971. šalje Elly Bašić govori o svom odlasku iz navedene škole, a kao razlog navodi „...jako lošu situaciju u berlinskim glazbenim školama, zbog koje on više ne može tamo ostati“. Zajedničke postavke glazbene pedagogije i razmjena iskustava iz posručja dječje kreativnosti, rezultirale su dugogodišnjom suradnjom i prijateljstvom Elly Bašić i Klause Runzea. Usp. RUNZE, Klaus (1971), *Pismo za prof. Bašić od 21. 1. 1971.*, O. E. B., 25/2, Zagreb: Arhiv Glazbenog

predavanje, Runze iskazuje veliko zadovoljstvo zbog realizacije dogovora s organizatorom o prezentaciji njezinog istraživačkog rada i „želi joj puno uspjeha“.¹³⁵⁷ Nadalje, u pismu joj šalje cjeloviti program njegove izložbe „Više igre za klavirom – kako to vide djeca“. U sadržaju programa vidimo da je izložba koncipirana po uzoru na Izložbu „Muzički izraz djeteta“ u tri dijela: praktična demonstracija s djecom na klaviru (različitih dobnih skupina), prezentacija njegove knjige *Dvije ruke – 12 tipaka* te predavanje o metodi koju je Klaus Runze razvijao na glazbenoj školi u Berlinu.¹³⁵⁸

Godine 1972. u organizaciji Radio-televizije Zagreb održan je 2. međunarodni susret glazbenih akademija u Rovinju (28. i 29. listopada). Svaka od pozvanih akademija zamoljena je da na ovaj susret upute „po jednog mladog talenta, studenta-izvođača, jednog glazbenog pedagoga i jednog glazbenog kritičara“.¹³⁵⁹ Uz istaknute glazbene pedagoge iz cijelog svijeta koji su na ovom susretu „podnosili referat na temu 'Glazbeni odgoj – danas““,¹³⁶⁰ prisutni su bili i predstavnici prosvjetne vlasti, članovi diplomatskog kora, urednici radija i TV, novinari, predstavnici diskografskih kuća, koncertnih agencija i menadžeri. Važnost ovog susreta pokazuje i činjenica da se cijeli tijek njegova održavanja simultano prevodio na engleski, francuski, njemački, ruski i hrvatski jezik.¹³⁶¹ Iz arhivske građe saznajemo da je Elly Bašić „...u ime [Sarajevske, op. aut.] Akademije i vlastite inicijative istupila sa referatom, na Međunarodnom susretu Muzičkih akademija, Rovinj 72“,¹³⁶² te da je njezino izlaganje naišlo na „veliko opće priznanje“.¹³⁶³ U radu *Problematika muzičke pedagogije danas*¹³⁶⁴ ukazuje na

učilišta Elly Bašić. Usp. RUNZE, Klaus (1972), *Pismo za prof. Bašić od 30. 1. 1972.*, O. E. B., 25/2, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹³⁵⁷ RUNZE, Klaus (1972), *Pismo za prof. Bašić od 25. 3. 1972.*, O. E. B., 25/2, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹³⁵⁸ *** (1972), *Program izložbe 'Mehr Spiel am Klavier – wie Kinder es sehen'*, O. E. B., 25/2, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. RUNZE, Klaus (1972), *Pismo za prof. Bašić od 26. 4. 1972.*, O. E. B., 25/2, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹³⁵⁹ Usp. *** (1972), *Program II međunarodnog susreta muzičkih akademija*, O. E. B., 15/18, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹³⁶⁰ *** (1972), *II Međunarodni susret Muzičkih akademija u Rovinju 28. i 29. listopada 1972.*, O. E. B., 15/18, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 2.

¹³⁶¹ Usp. Isto.

¹³⁶² BAŠIĆ, Elly (1972), *Dopis Muzičkoj akademiji o novonastaloj situaciji*, 7. 11. 1972., O. E. B., 6/32, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 21.

¹³⁶³ Isto.

¹³⁶⁴ Usp. BAŠIĆ, Elly (1972), *Problematika muzičke pedagogije danas*, O. E. B., 18/15, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-5. Usp. TILJAK, Dina (2005), *Elly Bašić – tragovi i vizije. Pokušaj približavanja jednom fenomenu glazbene kulture*, diplomski rad, Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Muzička akademija, 19. Usp. BAŠIĆ, Elly (1972), “Problematika muzičke pedagogije danas”, separat. u: *Bulletin radio televizije Zagreb: II međunarodni susret glazbenih akademija, Rovinj 72.* Usp. BAŠIĆ, Elly (1973), “Problematika muzičke pedagogije danas“, *Muzika*, XVIII (II), 2, 54-56. Usp. BAŠIĆ, Elly (1972), *Dopis Muzičkoj akademiji o novonastaloj situaciji*, 7. 11. 1972., O. E. B., 6/32, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 21.

veliko zakašnjenje „ne samo stručno, nego i društveno“¹³⁶⁵ u odnosu na razvoj glazbene pedagogije u Europi i upozorava na vrlo površan odnos glazbene pedagogije prema problematici glazbenog odgoja:

„Mislim, da mi stvari i suviše rješavamo kroz uskoću naše stručnosti, premalo obuhvaćajući problematiku u cjelini. Problem muzičkog odgoja danas – u širokom je planu problem, pri čijem nam rješavanju u prvom redu moraju uz psihologiju pomoći sociolozi. Uska muzičko-pedagoška struka to više ne može rješavati.“¹³⁶⁶

Također u arhivskoj građi uz referate glazbenih pedagoga koji su sudjelovali na spomenutom međunarodnom susretu¹³⁶⁷ pronalazimo dokument *Izvodi iz diskusije na simpoziju 'Glazbeni odgoj – danas'* u kojem nalazimo zapis govora Elly Bašić.¹³⁶⁸ Referirajući se na izlaganje prethodnog govornika, profesora Markovića, ukazuje na veliku odgovornost i kompleksnost glazbenog odgoja koji treba djetetu omogućiti da „ono normalno odraste u čitavoj svojoj kompleksnosti, bez obzira na njegove specifične talente“¹³⁶⁹ kroz široku bazu osnovnog muzičkog školstva i izuzetno kvalitetne glazbene pedagogije u općeobrazovnim školama.¹³⁷⁰

Iz dopisa koji Elly Bašić šalje Muzičkoj akademiji doznajemo da se ovo samoinicijativno sudjelovanje na navedenom susretu odvijalo „...u eri kada sam bila na Akademiji javno 'linčovana“¹³⁷¹ što je nije omelo u odluci da na međunarodnoj razini predstavi svoje rezultate rada kao djelatnice Muzičke akademije u Sarajevu. O tome Bašić kazuje:

„...referat će se pojaviti u jednoj međunarodnoj publikaciji i uslijed kojeg je skrenuta pažnja na Muzičku akademiju u Sarajevu, čija egzistencija do sada nije na ovaj način u međunarodnim relacijama bila registrirana.“¹³⁷²

¹³⁶⁵ BAŠIĆ, Elly (1972), *Problematika muzičke pedagogije danas*, O. E. B., 18/15, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 2.

¹³⁶⁶ Isto, 3.

¹³⁶⁷ Usp. BRESGEN, Cesar (1972), *Stvaralački glazbeni odgoj*, O. E. B., 15/18, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. MARKOVIĆ, Vladimir (1972), *O potrebi naučnog prilaza pitanju izbora budućih profesionalnih muzičara*, O. E. B., 15/18, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. GENEVA, Elena (1972), *Glazbeno obrazovanje u Bugarskoj*, O. E. B., 15/18, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. FRISCHENSCHLAGER, Michael (1972), *Bečka gudačka škola – tradicija i sadašnjost*, O. E. B., 15/18, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. BIRKELUND, Poul (1972), *Glazbeni život i njegove ustanove u Danskoj*, O. E. B., 15/18, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. STEHMAN, Jacques (1972), *Djelovanje Muzičke omladine u Belgiji*, O. E. B., 15/18, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. NAZAIKINSKI, E. V. (1972), *Oblikovanje glazbenog djela od zamisli skladatelja do doživljaja slušatelja*, O. E. B., 15/18, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹³⁶⁸ Usp. *** (1972), *Izvodi iz diskusije na simpoziju 'Glazbeni odgoj – danas'*, O. E. B., 15/18, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹³⁶⁹ Isto, 7.

¹³⁷⁰ Usp. Isto, 8.

¹³⁷¹ BAŠIĆ, Elly (1972), *Dopis Muzičkoj akademiji o novonastaloj situaciji, 7. 11. 1972.*, O. E. B., 6/32, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 21.

¹³⁷² Isto.

Nasuprot velikom međunarodnom uspjehu Elly Bašić i njezine suvremene Funkcionalne muzičke pedagogije, 1972. bilježimo intenziviranje dugogodišnjeg antagonizma određenog dijela glazbeno-pedagoške javnosti u Bosni i Hercegovini putem javnih glasila te raznih institucija i udruženja.¹³⁷³ U tekstu UFJUG iz 1972. saznajemo kronologiju „otpora idejama Funkcionalne muzičke pedagogije sa ciljem da se onemogući u svom širenju“.¹³⁷⁴ Analizom arhivske građe iz tog perioda zaključujemo da je veliku ulogu u onemogućavanju širenja FMP odigrao *Savez udruženja muzičkih pedagoga Jugoslavije* (SUMPJ), što potvrđujemo u tekstu službenog dopisa UFJUG upućenog predsjedniku Saveza Vladimiru Kranjčeviću.¹³⁷⁵ U njemu se ukazuje na namjerne propuste navedenog udruženja kod kreiranja novog *Nacrta nastavnog plana i programa muzičkog vaspitanja za osnovnu školu*,¹³⁷⁶ stavljenog na javnu diskusiju. Od mnogobrojnih propusta koji se u ovom dopisu detaljno argumentiraju navodimo najvažnije¹³⁷⁷ koji se odnose na nepravilnosti rada Komisije koji nastoje osujetiti primjenu FMP u nastavnoj praksi:¹³⁷⁸

1. Članovi UFJUG u BiH na svom sastanku su konstatirali da „nitko od njih nije bio upoznat ni sa zadacima ni radom, a još manje sa 'zaključcima' o kojima je riječ, što više to su konstatirali i svi ostali nastavnici koji nisu naši članovi na diskusiji Aktiva grada Sarajeva 25. o. mj.“¹³⁷⁹
2. Službena Komisija je sastavljena od „članova jednog od dvaju postojećih Saveza nastavnika muzike u našoj zemlji, iako se radi o radu i zaključcima saveznog značaja“.¹³⁸⁰
3. Jedan od članova komisije koja je izradila prijedlog ovog programa, Marko Barošević, postao je predsjednik Komisije SUMPJ na „1. sastanku na kojem je osim njega prisustvovao samo jedan član komisije“.¹³⁸¹

¹³⁷³ Usp. *** (1972), *Materijal za članak predsjednika UFJUG-a bosanskohercegovačkoj štampi*, O. E. B., 13/42, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹³⁷⁴ Isto, 4.

¹³⁷⁵ Usp. MIROŠEVIĆ, Josip (1972), *Dopis Vladimiru Kranjčeviću*, O. E. B., 30/15, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹³⁷⁶ Usp. *** (1972), „Opći nastavni plan i program osnovne škole“, *Prosvjetni vjesnik*, 25 (2-3), 21-32. Usp. *** (1972), „Opći i nastavni plan osnovne škole“, u: *Naša osnovna škola: odgojno-obrazovna struktura*, Zagreb: Zavod za unapređivanje osnovnog obrazovanja, Školska knjiga, 17-22.

¹³⁷⁷ Navedene podatke autor dopisa citira iz članaka predsjednika Komisije Baroševića koji su objavljeni u časopisu UMPH *Muzika* br. 2, 3 i 4. Usp. MIROŠEVIĆ, Josip (1972), *Dopis Vladimiru Kranjčeviću*, O. E. B., 30/15, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1.

¹³⁷⁸ Usp. *** (1972), „Opći nastavni plan i program osnovne škole“, *Prosvjetni vjesnik*, 25 (2-3), 21-32. Usp. *** (1972), „Opći i nastavni plan osnovne škole“, u: *Naša osnovna škola: odgojno-obrazovna struktura*, Zagreb: Zavod za unapređivanje osnovnog obrazovanja, Školska knjiga, 17-22.

¹³⁷⁹ Isto, 1-2.

¹³⁸⁰ Isto, 3.

¹³⁸¹ Isto.

4. Na 3, radnom sastanku komisije prisustvovao je uz predsjednika Baroševčića „samo jedan član Komisije iz druge republike“.¹³⁸²
5. Član Komisije Joža Požgaj (kao predstavnik Hrvatske) nije „niti jedanput prisustvovao sastancima“.¹³⁸³
6. Na 4. sastanku prisustvovala su uz predsjednika još „dva nova člana komisije, a na 5. još jedan novi član /Kosovo/“.¹³⁸⁴

Nakon navedenih argumenata Mirošević ukazuje na činjenicu da je to bila Komisija „jednog od dvaju postojećih Saveza nastavnika muzike u našoj zemlji, i da onaj drugi Savez – UFJUG – ne samo što nije pozvan na suradnju, nego nije bio niti upoznat da se planovi i programi rade“,¹³⁸⁵ te postavlja pitanje predsjedniku SUMPJ Vladimiru Kranjčeviću:

„Time u vezi postavljamo na Vas pitanje družu Predsjedniče, da li se Vi i Vaš Savez slaže time, da takav rad Komisije može biti meritoran i odgovoran za donošenje planova i programa nastave u jugoslovenskim (sic.) razmjerima, odnosno uopće?“¹³⁸⁶

U nastavku teksta dajemo sažeti prikaz aktivnosti vezanih uz monopolizam i netoleranciju u glazbeno-pedagoškim krugovima prema FMP s kojima se Elly Bašić susreće već od samog početka njezine pojavnosti u različitim vidovima i funkcijama. Mirošević naglašava da se ovaj put javlja u obliku Prijedloga plana i programa za osnovnu školu i to:

„...isključivo u onim Republikama, u kojima su uvijek isti ljudi, oni koji su od početka pojave Funkcionalne muzičke pedagogije uvijek i nanovo stvarali ovu tešku atmosferu, koja toliko šteti ugledu naše muzičke pedagogije, ugledu samih muzičkih pedagoga i stvaranju jedne normalne klime, u kojoj bi se unaprijedila naša muzička pedagogija.“¹³⁸⁷

O velikoj zajedničkoj akciji nastavnika glazbe u BiH koji na svojim skupovima upućuju mnogobrojne primjedbe na Prijedlog programa nastave muzičkog vaspitanja, smatrajući ga neprovjerenim i nefleksibilnim „do tolike mjere, da se čak kosi sa čl. 108 Zakona o osnovnoj školi, a da se o stručno-muzičkim primjedbama i ne govori“,¹³⁸⁸ kazuje J. Slijepčević u svom tekstu *Tražimo mjesto pod suncem*.

¹³⁸² Isto.

¹³⁸³ Isto.

¹³⁸⁴ Isto.

¹³⁸⁵ Isto, 3-4.

¹³⁸⁶ Isto, 3.

¹³⁸⁷ MIROŠEVIĆ, Josip (1972), *Dopis Vladimiru Kranjčeviću*, O. E. B., 30/15, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 4.

¹³⁸⁸ SLIJEPCJEVIĆ, Jasminka (1972), *Tražimo mjesto pod suncem*, O. E. B., 11/38, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1.

U istom tekstu nalazimo i opis događaja na Muzičkoj akademiji u Sarajevu koji su vezani uz akcije nekolicine studenata „da se brzim postupkom, za kratko vrijeme ukloni sa kulturne scene prof. Elly Bašić, autor Funkcionalne muzičke pedagogije, jedan od najistaknutijih naučnih radnika na polju suvremene pedagoške i društvene misli“.¹³⁸⁹ Analizom novinskih napisa u tisku iz arhivske građe vidljive su površne i neutemeljene negativne tenzije prema autorici FMP koje su joj prouzrokovale neugodnosti na Muzičkoj akademiji u Sarajevu i potakle na dodatne aktivnosti demantiranja takvih navoda.¹³⁹⁰ U njezinim službenim odgovorima koje nalazimo u arhivskoj građi, a upućeni su Vijeću nastavnika Muzičke akademije, razvidno je da su optužbe bile neutemeljene i zlonamjerne, ali nisu utjecale na njezin status na Akademiji što se vidi iz Zapisnika sjednica Vijeća nastavnika.¹³⁹¹ Također, istu tvrdnju potkrepljujemo dokumentima iz arhivske građe UFJUG kojima su demantirane optužbe upućene FMP i njezinoj autorici Elly Bašić.¹³⁹²

U jesen 1972. Elly Bašić donosi odluku o prekidu radnog odnosa na Muzičkoj akademiji u Sarajevu što vidimo u službenom zahtjevu koji je predala 11. 10. 1972.¹³⁹³ Već 27. 10. iste godine Muzička akademija u Sarajevu donosi rješenje kojim se usvaja zahtjev Elly Bašić o prekidu rada s otkaznim rokom od šest mjeseci koji je predviđen Statutom¹³⁹⁴ (vidi Prilog 61). S prestankom otkaznog roka, Elly Bašić 30. travnja 1973. službeno prestaje biti djelatnik Muzičke akademije u Sarajevu, a preuzimanje nastave njezinih kolegija (do službenog izbora

¹³⁸⁹ Isto.

¹³⁹⁰ Usp. *** (1972), “Studenti se žale na profesora”, *Oslobođenje*, 10. juni 1972., 7.

¹³⁹¹ Usp. GRUJIČIĆ, Aleksandar (1972), *Zapisnik sjednice Vijeća nastavnika Muzičke akademije u Sarajevu*, 19. 4. 1972., O. E. B., 10/30, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. BAŠIĆ, Elly (1971), *Primjedbe na Zapisnik sjednice nastavnčkog Vijeća od 19. IV 72.*, O. E. B., 10/30, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. DIZDAR, Zoja (1972), *Zapisnik Komisije za ispitivanje opravdanosti pritužbi*, O. E. B., 10/30, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. RADAN, Aleksije (1972), *Zapisnik Komisije za ispitivanje pritužbi studenata*, O. E. B., 10/30, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. DIZDAR, Zoja (1972), *Zapisnik Komisije za ispitivanje pritužbi studenata II, III i IV godine*, O. E. B., 10/30, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. BAŠIĆ, Elly (1972), *Odgovori na postavljena pitanja Komisije Muzičke akademije*, O. E. B., 12/30, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. BAŠIĆ, Elly (1972), *Dopis Muzičkoj akademiji o novonastaloj situaciji*, 7. 11. 1972., O. E. B., 6/32, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. MIROŠEVIĆ, Josip (1972), *Pismo drugu Josipu Brozu Titu*, O. E. B., 11/38, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹³⁹² Usp. NEŠIĆ, Milan (1972), *Materijal za članak predsjednika UFJUG-a bosanskohercegovačkoj štampi povodom članaka koji su izašli u štampi ove Republike sa napadima na prof. Elly Bašić i Funkcionalnu muzičku pedagogiju uopšte*, O. E. B., 13/42, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. NEŠIĆ, Milan (1972), *Dopis uredniku 'Oslobođenja'*, O. E. B., 11/38, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. MIROŠEVIĆ, Josip (1972), *Odgovor na citirani napis u Oslobođenju*, O. E. B., 1/38, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. SLIJEPCJEVIĆ, Jasminka (1972), *Tražimo mjesto pod suncem*, O. E. B., 11/38, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-4. Usp. SLIJEPCJEVIĆ, Jasminka (1972), *Čudna koincidencija, tekst za 'Oslobođenje'*, O. E. B., 3/38, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹³⁹³ Usp. BLUM, Matusja (1972), *Rješenje o prestanku radnog odnosa Elly Bašić*, O. E. B., 3/38, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. BAŠIĆ, Elly (1972), *Dopis Muzičkoj akademiji o novonastaloj situaciji*, 7. 11. 1972., O. E. B., 6/32, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 20.

¹³⁹⁴ Usp. BLUM, Matusja (1972), *Rješenje o prestanku radnog odnosa Elly Bašić*, O. E. B., 3/38, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

nastavnika) *Solfeggia*, *Metodike muzičke nastave*, *Teorije muzike* i *Dječjeg instrumentarija* povjereno je docentu Josipu Magdiću, Vinku Krajtmajeru i Selmi Ferović (tadašnjim asistentima prof. Bašić).¹³⁹⁵

Jedan od razloga njezine, naizgled nenadane odluke o prekidu rada pronalazimo u činjenici da je Elly Bašić smatrala kako je iza sebe ostavila generacije visokoobrazovanog kadra koji može nastaviti njezin glazbeno-pedagoški rad kako na Akademiji, tako i u školama diljem BiH,¹³⁹⁶ što se potvrđuje podatkom da danas „skoro sve srednje škole u BiH rade prema principima Funkcionalne metode solfeggia“.¹³⁹⁷ Za to su zasigurno zaslužni njezini bivši studenti, tadašnji asistenti Vinko Krajtmajer i Selma Ferović koji su preuzeli katedru i razvoj FMP na Muzičkoj akademiji u Sarajevu.¹³⁹⁸ Prekid rada Elly Bašić na Muzičkoj akademiji u Sarajevu bio je samo formalan, jer Elly Bašić u stalnoj komunikaciji s voditeljima katedre Teorijskog odjela do kraja svog aktivnog znanstveno-istraživačkog djelovanja sudjeluje kao *mentor* u kreiranju programa, znanstveno-istraživačkim radovima i izlaganjima i razvoju FMP u BiH.¹³⁹⁹

¹³⁹⁵ U radu D. Tiljak nalazimo podatak o kolegiju *Historija muzičke pedagogije* koji uvidom u arhivsku građu nismo uspjeli potvrditi. Usp. TILJAK, Dina (2005), *Elly Bašić – tragovi i vizije. Pokušaj približavanja jednom fenomenu glazbene kulture*, diplomski rad, Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Muzička akademija, 19. Usp. *** (1972), *Zapisnik sjednice Vijeća nastavnika Muzičke akademije u Sarajevu*, O. E. B., 3/38, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 2-3.

¹³⁹⁶ Funkcionalna metoda u nastavi solfeggia je putem različitih postupaka i pedagoških ideja prisutna u većini muzičkih škola BiH. Razlog zbog kojeg se u Sarajevu nije realizirala “slična muzička škola ‘funkcionalnog’ usmjerenja”, Kazić navodi složene društveno-ekonomske prilike te drugačiji dnevno-politički i socijalni milje. Sve to potkrepljuje i činjenicom da šezdesetih i sedamdesetih godina 20. stoljeća više od pedeset posto studenata nije bilo iz BiH te su po završetku Akademije razvijali svoju pedagošku djelatnost “na osnovu svojih uvjerenja ili su se uklapali u već ukalupljene pedagoške norme u svojim sredinama”. KAZIĆ, Senad (2013), *Solfeggio: historija i praksa*, Sarajevo: Muzička akademija u Sarajevu. Institut za muzikologiju, 81.

¹³⁹⁷ KAZIĆ, Senad (2013), *Solfeggio: historija i praksa*, Sarajevo: Muzička akademija u Sarajevu. Institut za muzikologiju, 93.

¹³⁹⁸ Uskoro nakon izbora u nastavnička zvanja i preuzimanja predmeta *Solfeggia* (dr. Vinko Krajtmajer) i *Metodike muzičke nastave* (dr. Selma Ferović), nastavili su promicanje Funkcionalne muzičke pedagogije u BiH. O vrlo intenzivnim aktivnostima vezanim uz razvoj FMP doznajemo iz korespondencija nastavnika koji su po završetku akademije u svom pedagoškom radu nastavili razvijati i promovirati postavke FMP. Usp. KAZIĆ, Senad (2013), *Solfeggio: historija i praksa*, Sarajevo: Muzička akademija u Sarajevu. Institut za muzikologiju, 81. Usp. *** (2006), „Naučno-istraživačka i izdavačka djelatnost“, u: *50 godina Muzičke akademije u Sarajevu*, Vinko Krajtmajer, Ivan Čavlović i dr. (ur.), Sarajevo: Muzička akademija u Sarajevu, 125, 128. Usp. *** [Nadica] (1975), *Pismo Elly Bašić*, O. E. B., 12/43, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. BAŠIĆ, Elly (1986), *Pismo Selmi Koluder-Ferović*, O. E. B., 1/24, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. BIOČIĆ, Jasminka (1982), *Pismo Elly Bašić 13. 10. 1982.*, O. E. B., 8/42, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. ĆUBELA, Vesna (1976), *Pismo profesoru Krajtmajeru*, O. E. B., Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. *** (1976), *Pismo prof. Vinku*, O. E. B., Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. KRAJTMAJER, Vinko (1975), *Pismo prof. Bašić*, O. E. B., 16/15, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. ĆUBELA, Vesna (1990), *Pismo prof. Bašić*, O. E. B., 4/17, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹³⁹⁹ Usp. *** (1989), *Nastavni plan i program Solfeggia i Metodike muzičke nastave Muzičke akademije u Sarajevu (korekcije Elly Bašić)*, O. E. B., 2/24, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. FERVIĆ, Selma (1990), *Uslovi efikasnog studiranja – Muzička akademija u Sarajevu*, O. E. B., 3/24, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-14. Usp. FERVIĆ, Selma [S. a.], *Zahtjevi na klauzulnom radu koji se odnose na Metodiku muzičke nastave*, O. E. B., Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

Kao još jedan mogući razlog za prekid radnog odnosa je ekspanzija njezinog međunarodnog znanstveno-istraživačkog djelovanja kao i preusmjerena aktivnost na novonastalu situaciju na FMŠ koja postaje „zrela“ za otvaranje drugog stupnja glazbenog obrazovanja, tj. srednje glazbene škole.

Elly Bašić i dalje neprekidno i intenzivno surađuje s nastavnicima u FMŠ kako kroz stručna predavanja, individualne razgovore i konzultacije tako i kroz istraživanja koja provodi u nastavnoj praksi. Također, ona sudjeluje u izradama svih godišnjih i financijskih planova rada škole,¹⁴⁰⁰ a i u mnogobrojnim istraživanjima u nastavi koje po njezinom mentorstvu provode nastavnici. Tako u službenom dopisu koji joj 1973. šalje tadašnja ravnateljica Marija Valjalo saznajemo o postojanju više od 20 magnetoskopskih traka na kojima su snimane improvizacije djece iz FMŠ. Sva snimanja su vođena od strane nastavnika FMŠ, a pod nadzorom Elly Bašić.¹⁴⁰¹

Godine 1973. ugledni njemački skladatelj, glazbeni pedagog i pisac Wolfgang Stumme objavljuje *Über Improvisation*, prvu knjigu o improvizaciji kao glazbeno-pedagoškoj i umjetničkoj problematici. U njoj nalazimo radove tada najvažnijih njemačkih i austrijskih skladatelja i glazbenih pedagoga, a jedini inozemni autor je Elly Bašić.¹⁴⁰² U impresumu knjige nalazimo njihov popis (vidi Priloge 62 i 62a): Elly Bašić, Cesar Bresgen (Salzburg), Rainer Glen Buschmann (Dortmund), Lilli Friedemann (Hamburg), Hans Haselböck (Beč), Erhard Karkoschka (Stuttgart), Alfred Koerppen (Hannover), Günter Noll (Bonn) i Wolfgang Stumme (Essen).¹⁴⁰³ Elly Bašić u tekstu *Improvisation als schöpferische Mitteilung*¹⁴⁰⁴ daje pregled povijesnog razvoja glazbene improvizacije kao „kontakta s muzikom, stvaranje kontakta kroz muziku i pomoću muzike“.¹⁴⁰⁵ Iz *Posebnog otiska* iz časopisa *Umjetnost i dijete* u kojem je ovaj tekst izašao 1973. saznajemo da je „ova studija pisana i objavljena na traženje izdavačke kuće

¹⁴⁰⁰ Usp. BAŠIĆ, Elly (1969), *Dopis Funkcionalnoj muzičkoj školi*, O. E. B., 4/23, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁴⁰¹ Radi se o snimkama improvizacija učenika nastavnika: Olgice Pavičić, Ljerke Čavić, Sretne Meštrović, Ivanke Brkanović i Mirjane Muršec-Graovac koje su im potrebne za praćenje razvoja učenika. Usp. VALJALO, Marija (1973), *Dopis Elly Bašić*, O. E. B., 32/15, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 116-120.

¹⁴⁰² Usp. BAŠIĆ, Elly (1985), *Funkcionalna muzička pedagogija – afirmacija i uspjesi*, O. E. B., 1/43, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1.

¹⁴⁰³ Usp. BAŠIĆ, Elly (1973), „Improvisation als schöpferische Mitteilung“, u: *Über Improvisation*, Wolfgang Stumme (ur.), Mainz: B. Schott's Söhne, 46-63.

¹⁴⁰⁴ *Improvizacija kao kreativan čin* (prijevod Elly Bašić). Ovaj rad je objavljen iste godine u časopisu *Umjetnost i dijete*. Usp. Isto. Usp. BAŠIĆ, Elly (1990), *Objavljeni izvorno istraživačko-znanstveni radovi o problemu 'kreativnost'*, O. E. B., 25/20, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 2. Usp. BAŠIĆ, Elly (1973), „Improvizacija kao kreativan čin“, *Umjetnost i dijete*, god. V, br. 26, 44-68.

¹⁴⁰⁵ Usp. BAŠIĆ, Elly (1973), „Improvizacija kao kreativan čin“, *Umjetnost i dijete*, god. V, br. 26, 44.

Schott's Söhne“.¹⁴⁰⁶ Praktično provođenje organizirane glazbene improvizacije u Funkcionalnoj muzičkoj pedagogiji potvrđuje njezinu socijalnu funkciju: terapijsku i odgojnu. Nadalje, E. Bašić osniva dvije kategorije organizirane improvizacije: društveno-medicinsku, *muzikoterapiju* i socijalnu, *pedagošku*.¹⁴⁰⁷ Iako za njih već postoje određeni načini provođenja, Bašić smatra da je to tek početna faza „koju bi bilo dobro nazvati faza traženja i puteva i problema“.¹⁴⁰⁸ Nadalje, Elly Bašić kazuje:

„Moj doprinos ovome problemu proizlazi iz mojih istraživačkih radova na odgojnom području muzičke pedagogije, koja je historijski bila prošla putem zahtjeva gomilanja znanja i ovladavanja tehnika kod djeteta, i gdje sam pokušala pronalaziti pedagoške puteve, pomoću kojih ćemo u djetetu razvijati slobodnu njegovu ličnost, kreativnu ličnost budućeg odraslog. Upravo je *improvizacija* u mnogome put mojeg proučavanja, jer ovdje najviše možemo naučiti da osluškujemo i da pronalazimo, što li je ono *dječje* u dječjem izrazu.“¹⁴⁰⁹

U svibnju iste godine Elly Bašić gostuje na Hochschule für Musik und darstellende Kunst¹⁴¹⁰ u Berlinu predstavljajući Funkcionalnu muzičku pedagogiju izlaganjem *Svako dijete je kreativno – zašto to nije svaki odrasli?*¹⁴¹¹

Sljedeći period djelovanja Elly Bašić obilježen je čestim sudjelovanjima na međunarodnim kongresima i seminarima muzikoterapije. Na poziv organizatora Bavarske konferencije za muzikoterapiju, Elly Bašić 3. lipnja 1973. u Regensburgu uz prikazivanje filma *Mur-bur* drži predavanje *Muzika – sredstvo oslobađanja ličnosti*.¹⁴¹²

Godine 1974. Elly Bašić predstavlja FMP u bečkom Filmskom studiju (zbog projekcije filma *Mur-bur*) mnogobrojnim „naučnicima, umjetnicima, muzičkim pedagozima i kulturnim radnicima Beča“.¹⁴¹³ Na zahtjev sudionika predavanje *Kreativnost djeteta u Funkcionalnoj muzičkoj pedagogiji*¹⁴¹⁴ ponovljeno je još u Klubu bečkih muzičkih umjetnika i na Muzičkoj akademiji.¹⁴¹⁵ Nakon predavanja organiziranog za studente *Hochschule für Musik* (Katedre za

¹⁴⁰⁶ Usp. BAŠIĆ, Elly (1973), *Poseban otisak iz časopisa Umjetnost i dijete*, O. E. B., 14/20, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1.

¹⁴⁰⁷ Usp. BAŠIĆ, Elly (1973), „Improvizacija kao kreativan čin“, *Umjetnost i dijete*, god. V, br. 26, 44.

¹⁴⁰⁸ Isto.

¹⁴⁰⁹ Isto, 45.

¹⁴¹⁰ Sveučilište glazbe i izvedbenih umjetnosti.

¹⁴¹¹ Usp. BAŠIĆ, Elly (1980), *Popis predavanja, referata i seminara (1948-1980)*, O. E. B., 7/25, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 5. Usp. BAŠIĆ, Elly (1984), *Najava programa izložbi i ciklusa predavanja 'Čovjek – kada je još bio velik'*, O. E. B., Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁴¹² *Musik – ein mittel zur befreiung der persoenlichkeit*.

¹⁴¹³ BAŠIĆ, Elly (1974), *Podaci radova doc. Elly Bašić na području Muzičke pedagogije za godinu 1974.*, O. E. B., 12/43, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁴¹⁴ Usp. BAŠIĆ, Elly (1980), *Popis predavanja, referata i seminara (1948-1980)*, O. E. B., 7/25, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 6.

¹⁴¹⁵ Usp. BAŠIĆ, Elly (1974), *Pismo drugu Sinkoviću*, O. E. B., 12/43, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

muzikoterapiju) Elly Bašić je održala, na zahtjev studenata, još jedno predavanje te jedan poseban sastanak sa njima koji se odvijao u obliku zajedničke diskusije.¹⁴¹⁶ Nakon toga uslijedio je niz sastanaka i konzultacija „sa profesorima Muzičke akademije i direktorom najuglednije osnovne škole (ogledna škola za studente Pedagoške akademije) koji provode ili primjenjuju Funkcionalnu metodu“.¹⁴¹⁷ O velikom interesu za njezine znanstvene radove iz područja primijenjene muzikoterapije govori i poziv da održi dva predavanja za „liječnike psihijatre, te dva praktična prikaza sa mentalno retardiranom djecom“.¹⁴¹⁸ Nakon održanih predavanja liječnicima pod nazivom *Kreativnost djeteta kao povratna informacija*¹⁴¹⁹ uslijedio je poziv bečke klinike o čemu kazuje Elly Bašić:

„Zatim sam bila pozvana, da u bečkoj bolnici za mozgovno oštećenu djecu, vršim neka svoja ispitivanja (kojima se već dugo godina bavim) u vezi emocionalnog doživljaja muzike kao terapijskog sredstva. Dodijelili su mi čitavu ekipu eminentnih stručnjaka za ovaj moj rad, koji će se i dalje nastavljati, a koji je po svojim dosadanjim rezultatima već izuzetno zainteresirao tamošnje eminentne liječnike i muzikoterapeute.“¹⁴²⁰

Nadalje, u Salzburgu drži *Seminar o Funkcionalnoj muzičkoj pedagogiji* na Hochschule für Musik und darstellende Kunst, *Mozarteum Orff-Institutu*. Dogovoreno trajanje seminara od tri dana produženo je, opet zbog interesa sudionika, na četiri dana.¹⁴²¹

Predsjednik UFJUG Josip Mirošević 31. 5. 1974. šalje Republičkom Savjetu za prosvjetu i kulturu Hrvatske, odnosno Republičkom fondu „Ivan Filipović“ dopis u kojem predlaže Elly Bašić za nagradu za životno djelo:

„Povodom 45 godina svoga istaknutog znanstveno-istraživačkog, stručnog i pedagoškog rada, i povodom 20-godišnjice revolucionarne izložbe 'Muzički izraz djeteta' – Udruženje funkcionalaca Jugoslavije predlaže svoga člana ELLY BAŠIĆ za nagradu za životno djelo.“¹⁴²²

¹⁴¹⁶ Usp. Isto. Usp. BAŠIĆ, Elly (1984), *Najava programa izložbi i ciklusa predavanja 'Čovjek – kada je još bio velik'*, O. E. B., Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁴¹⁷ BAŠIĆ, Elly (1974), *Podaci radova doc. Elly Bašić na području Muzičke pedagogije za godinu 1974.*, O. E. B., 12743, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁴¹⁸ BAŠIĆ, Elly (1974), *Pismo drugu Sinkoviću*, O. E. B., 12/43, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁴¹⁹ Usp. BAŠIĆ, Elly (1980), *Popis predavanja, referata i seminara (1948-1980)*, O. E. B., 7/25, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 7.

¹⁴²⁰ BAŠIĆ, Elly (1974), *Pismo drugu Sinkoviću*, O. E. B., 12/43, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁴²¹ Usp. BAŠIĆ, Elly (1974), *Podaci radova doc. Elly Bašić na području Muzičke pedagogije za godinu 1974.*, O. E. B., 12743, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁴²² MIROŠEVIĆ, Josip (1974), *Dokument Udruženja funkcionalaca Jugoslavije* kojim se predlaže Republičkom Savjetu za prosvjetu i kulturu Hrvatske Republičkog fonda „Ivan Filipović“ u Zagrebu Elly Bašić za nagradu za životno djelo, O. E. B., 33/44, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

Jedan od mogućih razloga zbog čega Elly Bašić nije dobila nagradu te godine je nepotpuna dokumentacija o čemu kazuje Mirošević u službenom dopisu Republičkom fondu „Ivan Filipović“:

„...ali ne sa sasvim potpunim materijalima pošto smo zbog boravka našeg kandidata u inozemstvu bili u nemogućnosti, da ranije dođemo do svih potrebnih podataka.“¹⁴²³

Godine 1974. u kolovozu Elly Bašić sudjeluje na Međunarodnom Seminaru muzikoterapije u Finskoj u gradu Kankaanpää s ciklusom predavanja pod nazivom *Funkcionalna muzička pedagogija i muzikoterapija*¹⁴²⁴ koja je držala od 5. do 9. kolovoza (vidi Prilog 63). U arhivskoj građi pronalazimo pisma u kojima glavna organizatorica seminara Ellen Urho od listopada 1973. pa sve do kraja srpnja 1974. dogovara detalje realizacije gostovanja Elly Bašić u Finskoj. Iz njih iščitavamo veliko poštovanje prema Elly Bašić i izuzetnu počašćenost zbog njezinog prihvaćanja poziva za gostovanje u Finskoj.¹⁴²⁵

Nadalje, iz programa Seminara saznajemo da je svakodnevno predavanje Elly Bašić (kroz pet dana) trajalo od 11:00 do 12:30¹⁴²⁶ (vidi Prilog 63a). O velikom interesu i oduševljenju javnosti koje je izazvalo predavanje Elly Bašić saznajemo iz članaka finskih časopisa *Turum Sandmat* i *Satakunnan Kansa*.¹⁴²⁷ Kako je razvidno iz zapisa Elly Bašić, zbog zainteresiranosti i želje sudionika da saznaju još više o Funkcionalnoj metodi održala je još „dva predavanja, na muzičkim seminarima nastavnika osnovnih škola i odgojitelja predškolske djece, jedno u Veikkolai, a jedno na dalekom kraju Karelije, u Koliju“.¹⁴²⁸ O prisutnosti finskog ministra financija (kasnije potpredsjednika Vlade) Johannes Virolainena, E. Bašić kazuje:

¹⁴²³ Nagradu za životno djelo “Ivan Filipović” Elly Bašić dobiva 1992. o čemu će biti više riječi u sljedećem poglavlju. Isto.

¹⁴²⁴ U organizaciji Ministarstva prosvjete Republike Finske, ovaj seminar je održan od 4. do 10. kolovoza u kompleksu poznatog finskog kupališta Ikaalinen. Usp. BAŠIĆ, Elly (1974), *Podaci radova doc. Elly Bašić na području Muzičke pedagogije za godinu 1974.*, O. E. B., 12743, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. *** (1974), *Najava Međunarodnog Seminara muzikoterapije u Finskoj*, O. E. B., 12/43, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. BAŠIĆ, Elly (1980), *Popis predavanja, referata i seminara (1948-1980)*, O. E. B., 7/25, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 6. Usp. BAŠIĆ, Elly (1984), *Najava programa izložbi i ciklusa predavanja 'Čovjek – kada je još bio velik'*, O. E. B., Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁴²⁵ Usp. URHO, Ellen (1973), *Pismo Elly Bašić 10. 10. 1973.*, O. E. B., 12/43, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. URHO, Ellen (1973), *Pismo Elly Bašić 6. 11. 1973.*, O. E. B., 12/43, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. URHO, Ellen (1974), *Pismo Elly Bašić 6. 6. 1974.*, O. E. B., 12/43, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. URHO, Ellen (1974), *Pismo Elly Bašić 15. 7. 1974.*, O. E. B., 12/43, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁴²⁶ Usp. *** (1974), *Program Međunarodnog Seminara muzikoterapije u Finskoj*, O. E. B., 12/43, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁴²⁷ Usp. *** (1974), „Musiikkiterapia vaihtoehdiksi vaikeuksissa olevia autettaessa“, *Satakunnan Kansa*, 6. VIII 1974., O. E. B., Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. *** (1985), *Štampa o znanstveno-istraživačkom, stručnom i pedagoškom radu Elly Bašić*, O. E. B., 30/39, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 14.

¹⁴²⁸ BAŠIĆ, Elly (1974), *Podaci radova doc. Elly Bašić na području Muzičke pedagogije za godinu 1974.*, O. E. B., 12743, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

„Finski ministar i ugledni političar Virolainen, specijalno se zahvalio Ambasadorci Jugoslavije za ovaj 'veliki doprinos Jugoslavije kulturi Finske'. Prije toga je ministar Virolainen lično došao iz Helsinkija u Ikaalinen, na jedno moje predavanje.“¹⁴²⁹

Po završetku ovog seminara Elly Bašić putuje u Francusku gdje je „na poziv francuske sekcije ISME (Međunarodnog udruženja muzičkih pedagoga), na njihovom nacionalnom Kongresu u Grenobleu“,¹⁴³⁰ održala predavanje „o Funkcionalnoj muzičkoj pedagogiji, odnosno o 'BAŠIĆ-METODI', kako ju inozemna muzička pedagogija nazivlje“.¹⁴³¹ Tema njezina izlaganja *Kreativnost djeteta u Funkcionalnoj muzičkoj pedagogiji* popraćena je projekcijom filma *Mur-bur*.¹⁴³² Tijekom Kongresa uslijedio je poziv francuskih organizatora Svjetskog kongresa muzikoterapije da „ove jeseni u Parizu govori o svojim znanstveno-istraživačkim radovima“.¹⁴³³

U listopadu Elly Bašić sudjeluje na *I Svjetskom kongresu muzikoterapije* u Parizu, gdje predstavlja svoj rad *Transfer muzičkog doživljaja – neka razmišljanja o mogućnostima u muzikoterapiji*.¹⁴³⁴ Elly Bašić, prateći nastojanja muzikoterapije u ovom radu predstavlja suvremene metode koje se koriste u FMP s posebnim osvrtom na povezanost glazbe i likovnog izraza u otkrivanju unutarnjeg svijeta pojedinca i njegovog liječenja. Koristeći improvizaciju i razvoj kreativnosti kao moguće održavanje mentalnog zdravlja pojedinca, sudionicima predstavlja metodičke postupke i načine koje glazba i likovni izraz u svojoj sinergiji nude.¹⁴³⁵ Ovo predavanje o Funkcionalnoj metodi i Funkcionalnoj muzičkoj pedagogiji naročito je zainteresiralo „prisutne Francuze iz Švicarske“,¹⁴³⁶ koji su je sasvim spontano zamolili da prekine svoj put i u Zürichu održi svoje predavanje na Skupu psihologa, sociologa i muzičara.¹⁴³⁷ Ovaj put je tema njezina izlaganja bila *Kreativni senzibilitet emocionalno*

¹⁴²⁹ Isto.

¹⁴³⁰ BAŠIĆ, Elly (1974), *Pismo drugu Sinkoviću*, O. E. B., 12/43, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. .

¹⁴³¹ Isto. Usp. BAŠIĆ, Elly (1984), *Najava programa izložbi i ciklusa predavanja 'Čovjek – kada je još bio velik'*, O. E. B., Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁴³² Usp. BAŠIĆ, Elly (1980), *Popis predavanja, referata i seminara (1948-1980)*, O. E. B., 7/25, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 6.

¹⁴³³ BAŠIĆ, Elly (1974), *Pismo drugu Sinkoviću*, O. E. B., 12/43, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁴³⁴ Usp. TILJAK, Dina (2005), *Elly Bašić – tragovi i vizije. Pokušaj približavanja jednom fenomenu glazbene kulture*, diplomski rad, Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Muzička akademija, 17. Usp. BAŠIĆ, Elly (1980), *Popis predavanja, referata i seminara (1948-1980)*, O. E. B., 7/25, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 6. Usp. BAŠIĆ, Elly (1985), *Predavanja – referati – seminari*, O. E. B., 30/39, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 6. Usp. BAŠIĆ, Elly (1979), *Tekst za knjigu Dijete i kreativnost*, O. E. B., 20/31, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁴³⁵ Usp. TILJAK, Dina (2005), *Elly Bašić – tragovi i vizije. Pokušaj približavanja jednom fenomenu glazbene kulture*, diplomski rad, Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Muzička akademija, 17. Usp. BAŠIĆ, Elly (1974), *Pismo drugu Sinkoviću*, O. E. B., 12/43, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁴³⁶ BAŠIĆ, Elly (1974), *Pismo drugu Sinkoviću*, O. E. B., 12/43, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁴³⁷ Usp. Isto. Usp. BAŠIĆ, Elly (1985), *Predavanja – referati – seminari*, O. E. B., 30/39, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 6.

frustrirane djece.¹⁴³⁸ Tijekom 1974. u *Krankenhaus der Stadt* (u suradnji s prof. Dr. Rettom) istražuje kreativni senzibilitet mentalno retardirane djece i djece s oštećenjem mozga, tako da je ova tema u sebi sadržavala i nove spoznaje iz tog područja.¹⁴³⁹

Paralelno s intenzivnim znanstvenim djelovanjem Elly Bašić s velikim zanosom sudjeluje u praćenju razvoja FMS i stvaranju formalnih preduvjeta¹⁴⁴⁰ (koji su iziskivali vrlo intenzivne aktivnosti u kojima je bio uključen velik broj sudionika), za otvaranje srednje škole kojom bi se završila cjelovita implementacija FMP u sve razine glazbeno-institucionalnog obrazovanja. Dotadašnji razvoj škole kao rezultat predanog, nadahnutog i upornog rada nije bio nimalo jednostavan. O poteškoćama i nerazumijevanju na koje je nailazila škola, tj. Funkcionalna muzička pedagogija, kazuje Marija Valjalo (direktorica škole) u dopisu Gradskoj zajednici za financiranje. U njemu skreće pozornost na nedovoljan interes domaćeg tiska, Zavoda za unapređivanje školstva i ostalih nadležnih institucija za uspjeh naše glazbeno-pedagoške znanosti i velikog doprinosa glazbeno-pedagoških djelatnika u odgoju mladih. U nastavku govoreći o uspjehu i prodoru Funkcionalne muzičke pedagogije u inozemstvu skreće pozornost:

„...u kako mučnoj i destimulativnoj atmosferi ipak uporno i dalje rade radnici Funkcionalne muzičke pedagogije, vjerujući u svoju obavezu.“¹⁴⁴¹

Zahvaljujući velikom entuzijazmu nastavnika i njihovom permanentnom usavršavanju na seminarima Elly Bašić, te pozitivnim rezultatima učenika, škola se kontinuirano povećavala te u školskoj godini 1973./74. ima 14 nastavnika i 443 učenika, što je bilo dovoljno za ostvarenje uvjeta o otvaranju srednje škole. Iz dopisa škole Sekretarijatu za obrazovanje, kulturu i fizičku kulturu saznajemo da je 15 učenika, koji su završili osnovnu glazbenu školu u Mlinarskoj ulici, upisalo u rujnu 1974. prvi razred srednje škole.¹⁴⁴²

¹⁴³⁸ Usp. BAŠIĆ, Elly (1974), *Pismo drugu Sinkoviću*, O. E. B., 12/43, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. BAŠIĆ, Elly (1985), *Predavanja – referati – seminari*, O. E. B., 30/39, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 6.

¹⁴³⁹ Usp. BAŠIĆ, Elly (1980), *Istraživanja i radovi na području muzikoterapije*, O. E. B., Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić.

¹⁴⁴⁰ Iz kazivanja Marije Haluze, tada mlade nastavnice teorijskih predmeta saznajemo da su svi nastavnici koji su sudjelovali u kreiranju nastavnih planova i programa svoje prijedloge morali predati Elly Bašić kako bi ih ona uz svoje korekcije uobličila u završnu verziju. Sudjelovanje nastavnika u tom kreiranju iziskivalo je mnogo slobodnog vremena koje su provodili u vrlo iscrpnim radnim sastancima s Elly Bašić, ali se kod svakog od njih osjećao veliki zanos i zadovoljstvo sukreiranja. Usp. HALUZA, Marija (2020), *Razgovor s Marijom Haluzom* vodila Denis Vasilić u travnju 2020.

¹⁴⁴¹ Usp. VALJALO, Marija (1972), *Dopis Gradskoj zajednici za financiranje*, O. E. B., Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. PERAK LOVRIČEVIĆ, Nataša (2005), „Nova škola u Mlinarskoj (1965.-2005.)“, u: *Glazbeno učilište Elly Bašić 1965. – 2005.*, Nataša Perak Lovričević (ur.), Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić, 66.

¹⁴⁴² Usp. VALJALO, Marija (1974), *Dopis Sekretarijatu za obrazovanje, kulturu i fizičku kulturu*, O. E. B., Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. PERAK LOVRIČEVIĆ, Nataša (2005), „Nova škola u Mlinarskoj

O samom početku rada srednje škole kazuje nam akademik Davorin Kempf (tada profesor na Odjelu za kompoziciju i glazbenu teoriju Muzičke akademije u Zagrebu) koji je pozvan da predaje *Harmoniju* i *Polifoniju* na Funkcionalnoj muzičkoj školi.¹⁴⁴³ On kazuje da su svi učenici kojima je predavao jednu školsku godinu (1974./75.) bili izuzetno nadareni i marljivi, vrlo kreativni i slobodni što nije bio slučaj s djecom u drugim glazbenim školama. Zahvaljujući navedenim karakteristikama učenika, slobodi koja mu je omogućena u radu s njima i vrlo ugodnoj inspirativnoj atmosferi u školi uveo je i kompoziciju u okviru svojih nastavnih predmeta. Oduševljen postignutim rezultatima učenika u školi koji su upisani bez ikakve selekcije nastavio je pratiti rad i djelovanje Elly Bašić na području glazbene pedagogije. Nadalje, Davorin Kempf se sjeća jednog međunarodnog skupa održanog na Ekonomskom fakultetu u Zagrebu gdje je bio nazočan predavanju Elly Bašić. Uz njezino izlaganje i prikazivanje filma *Mur-bur*, izloženi su likovni radovi djece Funkcionalne muzičke škole – tzv. *partiture* koje su djeca svirala i zvučni zapis njihove interpretacije.¹⁴⁴⁴ Jedna od njih ga se posebno dojmila te ju je koristio kao jedan od zvukovnih primjera translateralne simetrije u svojoj doktorskoj disertaciji *Symmetrie und Variation als kompositorische Prinzipien* obranjenom na *Freie Universität Berlin* 2006. U tekstu uz notni zapis Davorina Kempfa stoji podatak da se radi o kompoziciji djevojčice iz „...Musikschule von Elly Bašić (*Funkcionalna muzička škola*) in Zagreb“¹⁴⁴⁵ (vidi Prilog 64).

Nakon odlaska Davorina Kempfa nastavu *Harmonije* i *Polifonije* na srednjoj FMSŠ preuzima skladatelj i glazbeni pedagog Marko Ruždjak,¹⁴⁴⁶ što nam potvrđuje Nataša Perak Lovričević, (danas nastavnica *Povijesti glazbe* u Funkcionalnoj muzičkoj školi) koja je pripadala prvoj generaciji maturanata srednje FMSŠ.¹⁴⁴⁷ Od uvaženih suvremenih glazbenika na Funkcionalnoj

(1965.-2005.)”, u: *Glazbeno učilište Elly Bašić 1965. – 2005.*, Nataša Perak Lovričević (ur.), Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić, 67.

¹⁴⁴³ Usp. MUNIĆ, Sandra, PERAK LOVRIČEVIĆ, Nataša (2005), “Popis djelatnika”, u: *Glazbeno učilište Elly Bašić 1965. – 2005.*, Nataša Perak Lovričević (ur.), Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić, 114.

¹⁴⁴⁴ Ovdje se radilo o *dječjoj glazbenoj improvizaciji* - slobodnom stvaralačkom radu djece lišenom tradicionalnog načina sviranja instrumenta. Usp. KEMPF, Davorin (2020), *Razgovor s Davorinom Kempfom* vodila Denis Vasilj u svibnju 2020.

¹⁴⁴⁵ Notni zapis ove skladbe nalazi se u doktorskoj disertaciji Davorina Kempfa na str. 204. Usp. KEMPF, Davorin (2006), *Symmetrie und Variation als kompositorische Prinzipien*, Doktordissertation, Berlin: Freien Universität Berlin, 203-204.

¹⁴⁴⁶ Usp. MUNIĆ, Sandra, PERAK LOVRIČEVIĆ, Nataša (2005), „Popis djelatnika“, u: *Glazbeno učilište Elly Bašić 1965. – 2005.*, Nataša Perak Lovričević (ur.), Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić, 115.

¹⁴⁴⁷ Usp. TILJAK, Dina, HALUZA, Marica, MUNIĆ, Sandra, LUČIĆ, Kristina (2005), “Popis maturanata”, u: *Glazbeno učilište Elly Bašić 1965. – 2005.*, Nataša Perak Lovričević (ur.), Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić, 119. Usp. PERAK LOVRIČEVIĆ, Nataša (2020), *Razgovor s Natašom Perak Lovričević* vodila Denis Vasilj u svibnju 2020.

muzičkoj školi kratko su djelovali Željko Brkanović, Goran Listeš, Goran Končar, Mario Ivelja, Zlatko Stahuljak i Berislav Šipuš.¹⁴⁴⁸

O velikom zanosu i vrlo intenzivnom radu na programu srednje FMŠ u kojem su sudjelovali mnogi nastavnici instrumentalnih i teorijskih programa kazuje nam Marija Haluza koja je narednih godina uz Elly Bašić kreirala plan i program za *Solfeggio*. Uz vrlo jasne smjernice Elly Bašić o načinu rada na tom glazbenom području, Marija Haluza je vodila nastavu solfeggia. Gotovo na svakom njezinom nastavnom satu bila je prisutna i Elly Bašić koja je tijekom izvođenja nastave bilježila svoje komentare koje bi dan poslije u svom stanu (*Glazbenom studiju*) s Marijom Haluzom prokomentirala i vodila vrlo duge rasprave. Marija Haluza kazuje:

„Za svaki metodički postupak prof. Bašić je od mene tražila objašnjenje koje je u sebi moralo sadržavati odgovore na tri pitanja vezana za prethodni nastavni dan: *Što si radila s učenicima? Kako si to radila? Zašto si to radila?* Tako je od mene tražila kontinuirano razmišljanje o svim mojim dotadašnjim metodičkim postupcima te kreiranju novih i boljih.“¹⁴⁴⁹

Kako navodi Marija Valjalo nastava se odvijala po *Godišnjem Nastavnom planu i programu*, dokumentu koji je Elly Bašić kreirala i napisala u strojopisu, a 1977. uobličila u njegovu završnu verziju kao *Nastavni plan i program srednje Funkcionalne muzičke škole*.¹⁴⁵⁰

Službeno rješenje Sekretarijata za obrazovanje, kulturu i fizičku kulturu u kojem se odobrava „Funkcionalnoj muzičkoj školi upis učenika, organizacija i izvođenje nastave u četverogodišnjem trajanju po nastavnim programima funkcionalne muzičkog obrazovanja“¹⁴⁵¹ doneseno je u školskoj godini 1976/77. (29. 12. 1976.) kada su učenici bili upisani u treći razred

¹⁴⁴⁸ Usp. MUNIĆ, Sandra, PERAK LOVRIČEVIĆ, Nataša (2005), „Popis djelatnika“, u: *Glazbeno učilište Elly Bašić 1965. – 2005.*, Nataša Perak Lovričević (ur.), Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić, 114-115. Usp. AJANOVIĆ, Ivona (1989), BRKANović, Željko, u: *Hrvatski biografski leksikon*, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, <https://hbl.lzmk.hr/clanak.aspx?id=2834> (preuzeto 13. 5. 2020.).

¹⁴⁴⁹ HALUZA, Marija (2020), *Razgovor s Marijom Haluzom* vodila Denis Vasilj u svibnju 2020.

¹⁴⁵⁰ Autor programa ostalih teorijskih predmeta je Elly Bašić koja u tom periodu iza sebe ima dugogodišnje glazbeno-pedagoško iskustvu u nastavi i autorske programe koji su provedeni i potvrđeni u nastavnoj praksi institucija glazbenog obrazovanja u kojima je djelovala. Svaki novi program zadržavao je najčešće okvire starog teksta sa promjenama koje je usklađivala prema novim saznanjima. Programe instrumentalne nastave radila je u suradnji s nastavnicima instrumentalne nastave koji su morali svoje pedagoške postavke prilagođavati postavkama Funkcionalne muzičke pedagogije. Usp. BAŠIĆ, Elly (1977), *Nastavni plan i program srednje Funkcionalne muzičke škole*, O. E. B., 10/28, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. BAŠIĆ, Elly (1977), *Prijedlog Plana i programa nastave srednje Funkcionalne muzičke škole*, O. E. B., Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁴⁵¹ ĆEMALović, Narcisa (1976), *Rješenje za otvaranje srednje škole 1976.*, O. E. B., Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. PERAK LOVRIČEVIĆ, Nataša (2005), „Nova škola u Mlinarskoj (1965.-2005.)“, u: *Glazbeno učilište Elly Bašić 1965. – 2005.*, Nataša Perak Lovričević (ur.), Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić, 67.

srednje škole.¹⁴⁵² Na svečanoj sjednici škole 13. siječnja 1977. na kojoj su uz djelatnike bili i mnogi uzvanici, Marija Valjalo je održala inspirativan govor o razvoju i specifičnostima Funkcionalne muzičke škole u kojem na poseban način ističe zasluge idejne kreatorice Elly Bašić:

„Da bi se osnovala škola takovog tipa bilo je potrebno mnogo godina strpljivog ispitivanja, istraživanja i nesebičnog rada. Elly Bašić je naš istaknuti muzički pedagog, uz čije ime i iz čiji dugogodišnji rad je nerazdvojivo vezano osnivanje Funkcionalne muzičke škole.“¹⁴⁵³

Novim Zakonom o osnovnoj školi od 11. 4. 1974. stupila je na snagu zabrana korištenja udžbenika koji nisu odobreni od strane Komisije za udžbenike. U popisu koji je objavljen u *Školskom vjesniku* nije se nalazio udžbenik *Sedam nota sto divota* tako da je nastavnicima glazbenog odgoja u osnovnim općeobrazovnim školama onemogućeno njegovo korištenje, a samim tim i rad po Funkcionalnoj metodi što je izazvalo burnu reakciju UFJUG koje pokreće niz aktivnosti u rješavanju tog akutnog problema FMP. Jedan od razloga je kontradikcija u tekstu Zakona o osnovnoj školi koji u jednom dijelu govori o punoj slobodi nastavnika u odabiranju metodičkih koncepcija, a u drugom u popisu udžbenika izostavlja udžbenik FMP te donosi kaznene odredbe za korištenje udžbenika koji nisu na popisu.¹⁴⁵⁴ U korespondenciji UFJUG s predstavnicima nadležnih institucija – Stipom Šuvarom, tadašnjim sekretarom Savjeta za prosvjetu, kulturu i fizičku kulturu SR Hrvatske i njegovim zamjenikom Vladimirom Pezom ukazuju na propuste nadležnih institucija koje su na neposredan način onemogućile rad svih onih nastavnika koji radeći po Funkcionalnoj metodi i principima FMP postižu izuzetne rezultate. Navodeći i uskraćivanje svog legitimnog prava o sudjelovanju barem jednog člana u Komisiji za odobravanje udžbenika, UFJUG u dopisu vrlo jasno postavlja svoje zahtjeve te traži hitno rješenje kako se ne bi dogodilo „istrebljenje jedine hrvatske i jugoslavenske originalne metode nastave“.¹⁴⁵⁵ Također, profesori *Katedre za muziku* Pedagoške akademije u Splitu – Josip Mirošević i Josip Veršić šalju dopis Stipi Šuvaru u kojem iznose indirektno negativne posljedice ovog propusta za Pedagošku akademiju, koja je postala „Pedagoški centar

¹⁴⁵² U rujnu 1977. u školi je upisano 466 učenika, a nastavu su provodila 22 nastavnika. Usp. TOMERLIN, Vladimir (1977), *Prijedlog organizacije Centra za umjetničko obrazovanje*, O. E. B., 26/29, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 2.

¹⁴⁵³ PERAK LOVRIČEVIĆ, Nataša (2005), „Nova škola u Mlinarskoj (1965.-2005.)“, u: *Glazbeno učilište Elly Bašić 1965. – 2005.*, Nataša Perak Lovričević (ur.), Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić, 67.

¹⁴⁵⁴ Usp. AKTIV UFJUG Split (1974), *Dopis predsjedniku UFJUG Josipu Miroševiću*, O. E. B., 12/43, Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić.

¹⁴⁵⁵ Usp. MIROŠEVIĆ, Josip (1974), *Dopis UFJUG Vladimiru Pezi, zamjeniku Rep. Sekretara za prosvjetu, kulturu i fiz. kulturu*, O. E. B., 12/43, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-4. Usp. AKTIV UFJUG Split (1974), *Dopis Dr. Stipi Šuvaru*, O. E. B., 1/19, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

Funkcionalne muzičke pedagogije za Hrvatsku¹⁴⁵⁶ i za studente koje Akademija podučava „ono, što u praksi 'ne smiju raditi'“. ¹⁴⁵⁷ Navodeći elemente znanstvene utemeljenosti FMP koju oni kroz svoje pedagoške predmete proučavaju i podučavaju, ukazuju na njezin veliki prodor u „najkulturnije zemlje u inostranstvu“¹⁴⁵⁸ te od njega kao predstavnika nadležne institucije traže hitno *bavljenje* ovim problemom i njegovim što bržim rješenjem.

Nadalje, u službenim dopisima Narcise Ćemalović (predstavnice Republičkog sekretarijata za prosvjetu, kulturu i fizičku kulturu) koje upućuje Udruženju Funkcionalaca Jugoslavije¹⁴⁵⁹ i Zavodu za unapređivanje osnovnog obrazovanja SR Hrvatske¹⁴⁶⁰ nalazimo zahtjev da se ovaj problem što prije riješi jer ona ne vidi razlog zašto se uz „znanje, stručnu angažiranost i zainteresiranost Zavoda za unapređivanje osnovnog obrazovanja SRH i drugih kompetentnih stručno-pedagoških službi ne bi mogla provoditi ta metoda i naravno podržati sa svim pratećim pomagalicama, pa prema tome i navedenim priručnikom“.¹⁴⁶¹ Iako su službeni odgovori nadležnih institucija bili afirmativni prema pozitivnom rješenju ovog problema, iz arhivske građe, u kojoj nalazimo nastavak korespondencije UFJUG i odgovornih osoba u institucijama, saznajemo da tijekom četiri mjeseca nije stigao niti dopis niti njihov odgovor.¹⁴⁶² Sukladno razvoju nepovoljnih situacija za razvoj FMP, Elly Bašić početkom 1975. osobno traži pomoć od osoba koje su dugi niz godina neposredno sudjelovale u razvoju ove nove glazbene pedagogije „koju uporno aktivno zainteresirano prate zemlje Evrope, Amerike, Australije i Azije“¹⁴⁶³ kao „posljednju šansu“ opstanku FMP. O svojoj iscrpljenosti u konstantnoj dugogodišnjoj borbi i borbi svih sudionika koji su htjeli dati svoj doprinos razvoju suvremene glazbene pedagogije tog vremena Elly Bašić kazuje:

„Postoji međutim i brojka od 30 (slovima trideset) godina, da su se drugi borili za to, da smiju dati svoj pozitivni doprinos našoj muzičkoj pedagogiji. Od onda se umorilo u toj borbi

¹⁴⁵⁶ MIROŠEVIĆ, Josip, VERŠIĆ, Josip (1975), *Dopis Stipi Šuvaru*, O. E. B., 12/43, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁴⁵⁷ Isto.

¹⁴⁵⁸ Isto.

¹⁴⁵⁹ Usp. ĆEMALOVIĆ, Narcisa (1974), *Dopis UFJUG*, O. E. B., 12/43, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁴⁶⁰ Usp. ĆEMALOVIĆ, Narcisa (1974), *Dopis Zavodu za unapređivanje osnovnog obrazovanja SR Hrvatske*, O. E. B., 12/43, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁴⁶¹ Usp. Isto.

¹⁴⁶² Usp. MIROŠEVIĆ, Josip (1975), *Dopis UFJUG Vladimiru Pezzi, zamjeniku sekretara Republičkog Savjeta za prosvjetu, kulturu i fizičku kulturu*, 24. VI. 1975., O. E. B., 12/43, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

Usp. MIROŠEVIĆ, Josip (1975), *Dopis Stipi Šuvaru, sekretaru Republičkog Savjeta za prosvjetu, kulturu i fizičku kulturu*, O. E. B., 12/43, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. MIROŠEVIĆ, Josip (1975), *Dopis Narcisi Ćemalović, podsekretaru Republičkog Savjeta za prosvjetu, kulturu i fizičku kulturu*, O. E. B., 12/43, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. BAŠIĆ, Elly (1975), *Dopis podpredsjedniku grada Zagreba Borisu Doganu*, O. E. B., 12/43, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁴⁶³ Usp. BAŠIĆ, Elly (1975), *Dopis Štefi Špiljak*, O. E. B., 12/43, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

3 generacije pedagoga. Umorile od beznadne borbe i demoralizirale u svom zanosu, da treba dati sebe u radu. Bilo je heroja među njima – ne pretjerujem ako to kažem, jer su godinama podnosili ponižavanja i psihičke traume da bi 'smjeli tako da rade. Heroji su umorni danas, i ne zamjeram im. I ja sam konačno umorna. Ovo je još bio moj zadnji pokušaj. Moj, i nekolicine još, koji još uvijek donkihotski vjeruju u pravdu.“¹⁴⁶⁴

Godine 1975. izlazi knjiga Arona Ostrovskog,¹⁴⁶⁵ tadašnjeg prodekana Lenjingradskog konzervatorija *Музыкальное воспитание в странах социализма (Glazbeni odgoj u zemljama socijalizma)* u kojoj su prikazani najznačajniji znanstveni glazbeno-pedagoški dometi svih socijalističkih zemalja. Tako iz Jugoslavije u knjizi nalazimo jedino autoricu Elly Bašić i njezina dva rada: *Improvizacija kak sposobnost tvorčeskogo vjitraženija* i *Zadači i perspektivji izučenija detskogo tvorčestva*.¹⁴⁶⁶ U impresumu zbornika nalazimo posvetu urednika (vidi Prilog 65) u kojoj joj iskazuje svoje veliko poštovanje:

„Duboko poštovanoj prof. Elly Bašić, iz osjećaja dubokog priznanja i velike iskrene simpatije. Za lijepu uspomenu od urednika. A. Ostrovski.“¹⁴⁶⁷

Nadalje, u tom periodu Ostrovsky je bio mentor „znanom sovjetskom dirigentu koji je magistrirao na Lenjingradskom konzervatoriju s temom *Funkcionalna muzička pedagogija*“.¹⁴⁶⁸ U svom dopisu kolegama Elly Bašić navodi:

„Jedan od najistaknutijih teoretičarskih ličnosti Sovjetskog Saveza, prodekan Lenjingradskog konzervatorija, poznati pisac visokoškolskih udžbenika Solfeggia, prof. Aron Lvović Ostrovski, lično me oduševljeno obavještava, da je na njihovom Konzervatoriju

¹⁴⁶⁴ Usp. BAŠIĆ, Elly (1975), *Dopis Marijanu Sinkoviću*, O. E. B., 12/43, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁴⁶⁵ U arhivskoj građi nalazimo različite verzije imena tada najznačajnijeg glazbenog teoretičara. U tekstu se koristimo onim verzijama koje nalazimo u arhivskoj građi koju navodimo.

¹⁴⁶⁶ Ove radove navodimo onako kako ih je Elly Bašić zapisala u svom popisu radova. Iz sadržaja knjige saznajemo da je jedan rad predala na njemačkom jeziku, a drugi na srpsko-hrvatskom jeziku. Oba rada su već spomenuti u ovom radu kao: *Improvizacija kao kreativan čin* i *Zadaci i perspektive u istraživanju dječjeg stvaralaštva*. Usp. OSTROVSKII, Aron (1975), „Содержание“, u: *Музыкальное воспитание в странах социализма*, Aron Ostrovskii (ur.), Leningrad: Музыка, 247. Usp. BAŠIĆ, Elly (1975), „Improvizacija kak sposobnost tvorčeskogo vjitraženija“, u: *Музыкальное воспитание в странах социализма*, Aron Ostrovskii (ur.), Leningrad: Музыка, 226-232. Usp. BAŠIĆ, Elly (1975), „Zadači i perspektivji izučenija detskogo tvorčestva“, u: *Музыкальное воспитание в странах социализма*, Aron Ostrovskii (ur.), Leningrad: Музыка, 232-246. Usp. BAŠIĆ, Elly (1990), *Objavljeni izvorno istraživalačko-znanstveni radovi o problemu 'kreativnost'*, O. E. B., 25/20, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 2. Usp. BAŠIĆ, Elly (1985), *Funkcionalna muzička pedagogija – afirmacija i uspjesi*, O. E. B., 1/43, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 2.

¹⁴⁶⁷ OSTROVSKI, Aron (1975), *Posveta Elly Bašić od Arona Ostrovskog u zborniku Музыкальное воспитание в странах социализма*, O. E. B., 12/43., Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁴⁶⁸ DOMLJAN, Žarko (1989), *Dopis UUFMP doc. Elly Bašić*, O. E. B., 29/15, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. *** (1990), *Zapis snimke intervjua Elly Bašić*, O. E. B., 14/31, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 2.

poznati sovjetski dirigent i pedagog napisao i sjajno obranio svoju disertaciju o 'Metodi Elly Bašić'.¹⁴⁶⁹

U Ostavštini Elly Bašić nalazimo članak Aleksandra Ostrovskog koji je izlagao na Naučno-metodičkoj konferenciji katedre lenjingradskog konzervatorija u travnju/svibnju 1965. Naziv rada *O prevladavju ljestvične inercije percepciji i intoniranju suvremene muzike*.¹⁴⁷⁰

Iz pisma Elly Bašić kojeg šalje Wolfgangu Stummeu 1975. saznajemo da je upravo pri kraju snimanje (njezinih) novih dokumentarnih filmova o dječjoj spontanoj kreativnosri za koje je bečka televizija pokazala interes.¹⁴⁷¹

U dopisu koji Elly Bašić šalje u listopadu 1975. *Institutu za narodnu umjetnost* u Zagrebu saznajemo da je ona tijekom 25 godina svog znanstveno-istraživačkog rada o dječjem izrazu i dječjoj kreativnosti kroz etnomuzikološka terenska istraživanja sakupila „kao jedan od najspontanijih dječjih izraza preko 1.600 dječjih brojalica (i rugalica, igara) te uspavanki (što su ih pjevale majke i bake), melografirajući pri tom, uz tekst i ritam i – u koliko je bilo – melodiju, uz sve potrebne dodatne primjedbe i zabilješke, koje su na samom terenu bile potrebne“.¹⁴⁷² Kako navodi u tekstu, Institut je do sada dao u prijepis samo materijale/rukopise s dva terena „dok sve ostalo leži godinama neprepisano i naučno nerazrađeno u terenskim bilješkama“.¹⁴⁷³ Elly Bašić predlaže Institutu da joj omogući daktilografsko prepisivanje ove jedinstvene zbirke zapisa koja obuhvaća različite krajeve Jugoslavije: otoke Krk i Hvar, Dalmatinsku zagoru, Istru, Rijeku, Kotor, Varaždin, Prekmurje, Međimurje, Cetinje, Sarajevo, brojalice iz Mađarske i okoline Baranje, Skopja, Dojranskog jezera i Danske) kako bi ih nakon znanstvenog usustavljanja objavila u svrhu znanstvene i praktično pedagoške uporabe.¹⁴⁷⁴

Iste godine Elly Bašić sudjeluje na međunarodnom susretu muzikoterapije u Poreču 19. i 20. studenog (*7. simpozij liječenja glazbom*) u sklopu Alkoholoških i socijalno-psihijatarskih dana. Tema njezina izlaganja je *Pokret na glazbu – glazba pokreće*,¹⁴⁷⁵ a rezultat je dugogodišnjeg istraživanja likovnog odraza glazbe pokreta i glazbe štimunga kod zdrave djece i djece s Odjela

¹⁴⁶⁹ BAŠIĆ, Elly (1983), *Pismo kolegama Funkcionalne muzičke škole*, O. E. B., 17/28, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 5.

¹⁴⁷⁰ Usp. OSTROVSKIJ, Aleksandar (1965), *O prevladavju ljestvične inercije percepciji i intoniranju suvremene muzike*, O. E. B., 18/32, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-22.

¹⁴⁷¹ Usp. BAŠIĆ, Elly (1975), *Pismo Doz. Wolfgangu Stummeu*, O. E. B., Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić.

¹⁴⁷² BAŠIĆ, Elly (1975), *Dopis Institutu za narodnu umjetnost*, O. E. B., 19/33, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁴⁷³ Isto.

¹⁴⁷⁴ Ova velika i jedinstvena zbirka zapisa brojalica, sačuvana u Ostavštini Elly Bašić još uvijek nije znanstveno obrađena niti objavljena te se autorica ovog teksta nada da će ona biti autor ili barem inicijator realizacije te dragocjene zbirke/publikacije. Usp. Isto.

¹⁴⁷⁵ Usp. BAŠIĆ, (1979), *Zapis Elly Bašić na kopiji naslovnice Anala Kliničke bolnice 'Dr. M. Stojanović'*, O. E. B., Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. BAŠIĆ, Elly (1979), *Tekst za knjigu Dijete i kreativnost*, O. E. B., 20/31, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

za mozgovno oštećenu djecu Gradske bolnice u Beču.¹⁴⁷⁶ U literaturi kod Tiljak nalazimo podatak da je 21. studenog u Etnografskom muzeju u Zagrebu održana proslava 85. rođendana uvaženog etnomuzikologa Vinka Žganeca. Proslava je obilježena predavanjima Jerka Bezića, Lovre Županovića i Elly Bašić o njegovom etnomuzikološkom, glazbenom i glazbeno-pedagoškom radu.¹⁴⁷⁷

UFJUG u dopisu 25. studenog 1975. ulaže protest Zavodu za unapređivanja osnovnog obrazovanja grada Zagreba protiv imenovanja Jože Požgaja za člana komisije „koji kao vanjski suradnik Zavoda – uz ostale osnovne muzičke škole – treba da pregleda i Funkcionalnu muzičku školu u Zagrebu“.¹⁴⁷⁸ U obrazloženju ovog protesta, autor teksta donosi kronologiju događaja od 1953. koji su dio Požgajeve „kampanje protiv pedagoških stavova koje zastupa Funkcionalna muzička pedagogija, a samim tim i Funkcionalna muzička škola, kao nosilac ovih pedagoških ideja“,¹⁴⁷⁹ te tako osobnim agresivnim intervencijama i napadajima kroz štampu radi veliku štetu FMP.¹⁴⁸⁰ Udruženje predlaže Elly Bašić kao članicu komisije:

„jer će ona, kao autor FMP i kao nekadašnji dugogodišnji saradnik i gradskog i republičkog Zavoda, te jedan od autora Programatske strukture Reforme školstva, najviše koristiti Naslovu i samoj Funkcionalnoj muzičkoj školi, u obostranoj toliko važnoj saradnji.“¹⁴⁸¹

U godini 1976. nalazimo dokument Ivane Supek *Obrazloženje potrebe srednje muzičke škole* u kojem autorica naznačava generalnu razliku FMŠ od ostalih muzičkih škola koja se očituje u „drukčijem pristupu djetetu od prvih godina pohađanja muzičke škole do njegove zrelosti u završnim razredima srednje škole“.¹⁴⁸² U zaključku I. Supek kazuje:

„...u doba sazrijevanja i mladenaštva, kad nastupa nesigurnost, kolebanje, krize i lomovi Funkcionalna muzička pedagogija također pomaže mladim ljudima da prebrode teškoće ne stavljajući u prvi plan gomilanje muzičkog znanja već omogućujući im potvrđivanje vlastite ličnosti na način koji je u toj situaciji jedino moguć... Tu je muzika sredstvo odgoja slobodne ličnosti, kreativne ličnosti, budućeg odraslog.“¹⁴⁸³

¹⁴⁷⁶ Usp. TILJAK, Dina (2005), *Elly Bašić – tragovi i vizije. Pokušaj približavanja jednom fenomenu glazbene kulture*, diplomski rad, Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Muzička akademija, 21.

¹⁴⁷⁷ Tema predavanja Elly Bašić bila je *Muzičko-pedagoški rad dr Vinka Žganeca*. Usp. Isto.

¹⁴⁷⁸ MIROŠEVIĆ, Josip (1975), *Dopis UFJUG Peri Obrenoviću, direktoru Zavoda za unapređivanje osnovnog obrazovanja grada Zagreba*, O. E. B., 5/20, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁴⁷⁹ Isto.

¹⁴⁸⁰ Usp. Isto.

¹⁴⁸¹ Isto.

¹⁴⁸² SUPEK, Ivana (1976), *Obrazloženje potrebe srednje muzičke škole*, O. E. B., Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁴⁸³ Isto.

O temeljitom istraživanju i praćenju svih promjena iz područja metodike solfeggia tog vremena svjedoči i pismo prof. Zlatka Grgoševića u kojem je obavještava o novoizašloj literaturi o „preinačenoj metodi *Tonic Sol-fa*, koja je bila objavljena u februaru 1961.“¹⁴⁸⁴

O projektu Elly Bašić *Socijalizacija u kulturi* saznajemo iz dokumenta *Program predmeta Kultura umjetnosti I i II* (iste autorice) u kojem Bašić navodi u fusnoti:

„Predmet mogu fakultativno pohađati i učenici Srednje funkcionalne muzičke škole.“¹⁴⁸⁵

Nakon službene potvrde statusa srednje Funkcionalne muzičke škole koju je Republički sekretarijat za prosvjetu, kulturu i fizičku kulturu donio 24. 12. 1976.,¹⁴⁸⁶ u siječnju 1977. u FMŠ održana je svečana sjednica na kojoj su osim djelatnika bili prisutni i mnogi uzvanici. U svom govoru o nastanku, razvoju, specifičnostima škole i o Elly Bašić, tadašnja ravnateljica škole Marija Valjalo potvrđuje još jednu pobjedu FMP.¹⁴⁸⁷ Iz govora saznajemo da je u tom periodu individualnu i grupnu nastavu pohađalo 460, a 700 učenika je „obuhvaćeno glazbenim odgojem u osnovnim školama u kojem procesu sudjeluje 33 nastavnika“.¹⁴⁸⁸

Povodom najavljenog gostovanja „zaslužne umjetnice Lidije Kuteve iz Bugarske“,¹⁴⁸⁹ Funkcionalna muzička škola pod mentorstvom Elly Bašić u veljači 1977. organizira *Javni prikaz rada škole*. Razlog ovoj prezentaciji je zainteresiranost poznate bugarske glasovirske pedagoginje i umjetnice za organizaciju i postavke rada Funkcionalne muzičke škole, koju je iskazala u komunikaciji s Elly Bašić.¹⁴⁹⁰ U trodnevnom prikazu škole, Lidija Kuteva je održala vrlo zanimljivo predavanje o „klavirskoj nastavi uz demonstraciju svoga rada“.¹⁴⁹¹

Na sjednici *Zbora radnih ljudi* održanoj 29. lipnja raspravljalo se o odluci stupanja FMŠ u *Centar srednjeg obrazovanja za kulturu i umjetnost*¹⁴⁹² kao jedne od organizacijskih i

¹⁴⁸⁴ GRGOŠEVIĆ, Zlatko (1962), *Pismo Elly Bašić*, O. E. B., Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁴⁸⁵ BAŠIĆ, Elly (1991), *Program Kultura umjetnosti I i II*, O. E. B., 14/41, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 62.

¹⁴⁸⁶ Usp. ĆEMALLOVIĆ, Narcisa (1976), *Rješenje o upisu učenika, organizaciji i izvođenju nastave programa srednjoškolskog obrazovanja*, O. E. B., Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. ĆEMALLOVIĆ, Narcisa (1976), *Rješenje za otvaranje srednje škole 1976.*, O. E. B., Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. PERAK LOVRIČEVIĆ, Nataša (2005), „Nova škola u Mlinarskoj (1965.-2005.)“, u: *Glazbeno učilište Elly Bašić 1965. – 2005.*, Nataša Perak Lovričević (ur.), Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić, 67.

¹⁴⁸⁷ Usp. VALJALO, Marija (1977), *Govor Marije Valjalo na svečanoj sjednici FMŠ*, Zagreb: Osobni arhiv Marije Valjalo, 1-3. Usp. PERAK LOVRIČEVIĆ, Nataša (2005), „Nova škola u Mlinarskoj (1965.-2005.)“, u: *Glazbeno učilište Elly Bašić 1965. – 2005.*, Nataša Perak Lovričević (ur.), Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić, 67.

¹⁴⁸⁸ VALJALO, Marija (1977), *Govor Marije Valjalo na svečanoj sjednici FMŠ*, Zagreb: Osobni arhiv Marije Valjalo, 2.

¹⁴⁸⁹ VALJALO, Marija (1977), *Poziv na prikaz rada škole*, O. E. B., 20/28, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁴⁹⁰ Usp. VALJALO, Marija (1976), *Dopis Lidiji Kutevi*, O. E. B., 20/28, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁴⁹¹ Usp. VALJALO, Marija (1977), *Poziv na prikaz rada škole*, O. E. B., 20/28, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁴⁹² Usp. TOMERLIN, Vladimir (1977), *Prijedlog organizacije Centra za umjetničko obrazovanje*, O. E. B., 26/29, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

strukturalnih promjena „Šušarove reforme školstva u Hrvatskoj“.¹⁴⁹³ Na sjednici je prihvaćen ulazak Funkcionalne muzičke škole u Centar, ali kao škole „sadržajno i organizaciono posebnog profila koji se bazira na principima funkcionalne muzičke pedagogije... prema koncepciji Funkcionalne muzičke škole, tj. prema elaboratu od 1962. i svojoj programskoj osnovi“.¹⁴⁹⁴ Također bilježimo odluku *Zbora radnika* FMŠ o revidiranju Plana i programa za nižu Funkcionalnu muzičku školu u suradnji nastavnika škole i profesorice Elly Bašić, kako bi ona sve prezentirane planove i programe instrumentalne nastave implementirala u cjelokupni plan¹⁴⁹⁵ koji treba u kratkom roku predati Savjetu za kulturu, prosvjetu i fizičku kulturu Republike Hrvatske.¹⁴⁹⁶

Već tri godine kasnije, 11. travnja 1980. sve se *Zagrebačke glazbene škole* integriraju u jedinstvenu instituciju *Osnovnu organizaciju udruženog rada (OOUR) Muzička škola* kao dio *Obrazovnog centra za kulturu i umjetnost (OCKU)*.¹⁴⁹⁷ Godine 1984. OOUR Muzička škola se osamostaljuje kao *Muzički obrazovni centar (MOC)* u kojem FMŠ djeluje pod službenim nazivom *RJ (Radna jedinica) Funkcionalne muzičke pedagogije*.¹⁴⁹⁸ Prema riječima tadašnje ravnateljice Mirjane Muršec Graovac¹⁴⁹⁹ škola je, iako uključena u zajedničke aktivnosti svih udruženih škola, radila prema planu i programu FMP te sačuvala „svoj identitet i u potpunosti, uz dragocjenu pomoć Elly Bašić, afirmirala Funkcionalnu muzičku pedagogiju, opravdavši svoje ime i postojanje“.¹⁵⁰⁰

Godine 1978. Zavod za prosvjetu i kulturu grada Zagreba organizira u Muzičkoj školi „Zlatko Baloković“ *Savjetovanje o solfeggiu* na kojem Marija Reić, nastavnica FMŠ s učenicima IV Solfeggia drži predavanje i praktični javni prikaz Funkcionalne muzičke pedagogije na temu *Stari načini*.¹⁵⁰¹ U istoj godini se u Beogradu organizira Natjecanje studenata muzičkih

¹⁴⁹³ PERAK LOVRIČEVIĆ, Nataša (2005), „Nova škola u Mlinarskoj (1965.-2005.)“, u: *Glazbeno učilište Elly Bašić 1965. – 2005.*, Nataša Perak Lovričević (ur.), Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić, 68.

¹⁴⁹⁴ Isto.

¹⁴⁹⁵ Usp. PAVIČIĆ, Olga (1977), *Dopis prof. Elly Bašić*, O. E. B., 20/28, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁴⁹⁶ Usp. BAŠIĆ, Elly (1977), *Dopis drugu Bernardiću – Savjet za kulturu, prosvjetu i fizičku kulturu Republike Hrvatske*, O. E. B., 9/28, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁴⁹⁷ Isto.

¹⁴⁹⁸ Isto, 69.

¹⁴⁹⁹ Mirjana Muršec Graovac (nastavnica glasovira) obnaša funkciju ravnateljice do 1987. kada istu preuzima Neva Stijelja (također nastavnica klavira). Od 1990. do 2000. školu nastavlja voditi Ružica Ambruš Kiš (nastavnica teorijskih predmeta), a od 2001. Marina Letica (također nastavnica teorijskih predmeta). Mirela Buchberger Karlo (nastavnica harmonike) preuzima funkciju ravnateljice 2013. Usp. Isto.

¹⁵⁰⁰ Isto.

¹⁵⁰¹ Usp. BAŠIĆ, Elly (1980), *Ekperimentalni i istraživački znanstveni radovi i praktični prikaz rada*, O. E. B., 30/39, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 3.

akademija Jugoslavije u okviru kojeg se održalo *1. Savjetovanje o solfeggiu*.¹⁵⁰² Teme ovog savjetovanja odnosile su se na izbor metoda u nastavi solfeggia u osnovnim školama i potrebi za stvaranjem „jedinstvene nastave solfeggia u svim muzičkim školama u zemlji“.¹⁵⁰³ Savjetovanju je prisustvovala Marija Valjalo, ravnateljica Funkcionalne muzičke škole koja pismenim putem ukazuje na nepravilnosti tijekom postupka organiziranog nadglasavanja kojim je „oduzeto građansko pravo kreativnog mišljenja na drugim područjima umjetnosti, znanosti i kulture, što je FMP sadržajno i odgojno neprihvatljivo“.¹⁵⁰⁴ U nastavku dopisa Marija Valjalo navodi:

„Već sama ideja stvaranja jedinstvene nastave solfeggia u svim muzičkim školama u zemlji znači likvidaciju jugoslavenske Funkcionalne muzičke pedagogije, Funkcionalne muzičke škole i jugoslavenskog doprinosa pri unapređivanju muzičke pedagogije u stranim zemljama.“¹⁵⁰⁵

U lipnju 1978. srednju Funkcionalnu muzičku školu završava prva generacija učenika, ali cjeloviti popis istih nismo pronašli u arhivskoj građi.¹⁵⁰⁶

2. 4. 1. Treća sinteza glazbeno-pedagoškog i znanstveno-istraživačkog djelovanja Elly Bašić – realizacija i institucionalizacija FMP

Realizacijom i verifikacijama Nastavnih planova i programa FMP za glazbeni predškolski odgoj, osnovnu i srednju glazbenu školu, njihovom cjelovitom provedbom u nastavnom procesu novoosnovane Funkcionalne muzičke škole te primjenom i razvojem postavki FMP u različite programe Muzičke akademije u Sarajevu završava treća faza djelovanja Elly Bašić (1961. – 1978.). Kroz implementaciju na svim razinama institucionalnog glazbenog obrazovanja (predškolskog, osnovnoškolskog, srednjoškolskog i visokoškolskog) zaokružuje

¹⁵⁰² Usp. VALJALO, Marija (1978), *Dopis prof. Josipu Završkom*, O. E. B., 1/19, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. MAZALOVIĆ, Muhamed (1978), „Problemi nastave solfeđa u muzičkim školama“, *Prosvjetni list*, god. XXXIII, br. 557, O. E. B., 26/38, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁵⁰³ Usp. VALJALO, Marija (1978), *Dopis Fakultetu muzičke umjetnosti i organizacionom odboru takmičenja 'Solfeggio 78'*, O. E. B., 1/18, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁵⁰⁴ Isto.

¹⁵⁰⁵ Isto,

¹⁵⁰⁶ Podatak o 15 upisanih učenika u 1. razred srednje FMŠ nalazimo u tekstu N. Perak Lovričević, a u *Popisu maturanata* nalazimo samo njih 7: Tatjana Slijepčević, Ivica Milić, Mladen Vedriš, Gabrijela Kiš, Zorana Baltić, Dubravka Premar i Nataša Perak. Usp. PERAK LOVRIČEVIĆ, Nataša (2005), „Nova škola u Mlinarskoj (1965.-2005.)“, u: *Glazbeno učilište Elly Bašić 1965. – 2005.*, Nataša Perak Lovričević (ur.), Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić, 67. Usp. TILJAK, Dina, HALUZA, Marica, MUNIĆ, Sandra, LUČIĆ, Kristina (2005), „Popis maturanata“, u: *Glazbeno učilište Elly Bašić 1965. – 2005.*, Nataša Perak Lovričević (ur.), Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić, 119.

se njezino autorsko djelo *Funkcionalna muzička pedagogija* koja u ovom periodu dobiva sve snažniju potvrdu i prihvaćanje stručne europske i svjetske javnosti..

Tijekom ove faze cjelokupna se djelatnost Elly Bašić paralelno odvija na različitim područjima koja se isprepliću te ih nije bilo moguće prikazati u kronologiji kao odvojene cjeline. Uvidom u vrlo opsežnu arhivsku građu ovog perioda, njezinom analizom i interpretacijom, dolazimo do saznanja da je i treća sinteza proizašla iz sukcesivnog djelovanja Elly Bašić u kojem četiri vrlo određene glazbeno-pedagoške smjernice integrirane u znanstvena postignuća iz druge sinteze dobivaju svojevrsnu nadogradnju (iz direktne nastavne prakse) koja je pokazatelj prvih rezultata proizašlih iz njihove vertikalne povezanosti.

1. Funkcionalna muzička pedagogija – javno predstavljanje, znanstvena utemeljenost i prihvaćanje

Rezultati dugogodišnjeg znanstveno-istraživačkog i glazbeno-pedagoškog rada postali su temeljne postavke i osobitosti Funkcionalne muzičke pedagogije koje Elly Bašić integrira u jedinstven dokument u povijesti glazbenog školstva u Hrvatskoj i šire – *Elaborat o osnivanju Funkcionalne muzičke škole, srednje kadrovske sa nižom školom i Isturenim odjelima pri osnovnim školama* (1962).¹⁵⁰⁷ U njemu donosi temeljne postavke FMP kroz strukturu i organizaciju novog oblika glazbene škole u kojoj bi se ona provodila. Ovaj dokument prihvaćen od prosvjetnih vlasti iste godine, postaje svojevrsan službeni okvirni program koji anticipira otvaranje Funkcionalne muzičke škole. Vođena idejom *Ne neko dijete – već svako dijete ima pravo na muzičku kulturu*,¹⁵⁰⁸ ova škola svojom elastičnom strukturom omogućava i glazbeno talentiranom i glazbeno prosječnom tipu djeteta sustavno glazbeno obrazovanje, nastojeći pronaći nove oblike rada i metodičke principe. Funkcionalna muzička škola osnovana je kako bi djelovala po Funkcionalnoj metodi te da dosljedno provodi principe Funkcionalne muzičke

¹⁵⁰⁷ Usp. SUPEK, Ivana (1995), *Kako je nastajala glazbena škola Funkcionalne muzičke pedagogije: Prilog proučavanju*, Zagreb: Osobni arhiv Marije Valjalo, 7.

¹⁵⁰⁸ BAŠIĆ, Elly (1962), *Elaborat o osnivanju Funkcionalne muzičke škole, srednje kadrovske sa nižom školom i isturenim odjelima pri osnovnim školama*, O.E. B., 12/27, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 2.

pedagogije u glazbenoj nastavi, odgoju i obrazovanju pod znanstvenim i umjetničkim vodstvom Elly Bašić.¹⁵⁰⁹

Funkcionalna muzička pedagogija razvija svoje pedagoške postupke iz aspekta da je glazba najpogodnije odgojno područje za razvijanje pozitivne osobnosti djeteta – budućeg odraslog čovjeka. Glazba postaje vrlo snažno sredstvo odgoja koje u djetetu budi i razvija, ne samo postojeće sposobnosti, već i latentne, uspavane sposobnosti u cjelini (i intelektualne komponente). FMP svojim eksperimentalnim istraživanjima provedenim u nastavnoj praksi (znanstveno potvrđenim) ukazuje na potrebu sasvim novog odgojnog i metodičkog pristupa rješavanju nastavnih zadataka uz razvijanje estetskih čuvstava i ukusa te razvijanju dječje stvaralačke sposobnosti.¹⁵¹⁰

2. Funkcionalna muzička škola – institucija implementacije Funkcionalne muzičke pedagogije

Funkcionalna muzička škola prva je i jedina škola u povijesti glazbenog školstva koja je svoj rad i djelovanje *organski* povezala s općeobrazovnim školama¹⁵¹¹ te omogućila svakom djetetu znatno veći i kvalitetniji umjetnički razvoj i sukladno time ostvarila svoju primarnu ulogu umjetničkog i kulturnog djelovanja u svojoj sredini.¹⁵¹² Osnivanjem glazbene škole u prostorima osnovne općeobrazovne škole, stvorena je mogućnost da se glazbenim odgojem i obrazovanjem po principima FMP (kroz obavezni nastavni predmet *Muzički odgoj*) obuhvate

¹⁵⁰⁹ Usp. *** (1969), *Statut Funkcionalne muzičke škole u Zagrebu*, O. E. B., 20/20, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta u Zagrebu, 1. Usp. BAŠIĆ, Elly (1967), *Curriculum vitae Elly Bašić*, O. E. B., 2/38, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 3.

¹⁵¹⁰ Usp. MIROŠEVIĆ, Josip (1971), *Mišljenje na prijedlog Nastavnog plana i programa glazbenog odgoja na osnovnoj školi*, O. E. B., 14/34, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 2. Usp. CHACIŃSKI, Jaroslaw (2009), „O povijesnim i ideološkim kontekstima poljske glazbene pedagogije“, *Tonovi*, god. 24 (1), br. 53., Zagreb: Hrvatsko društvo glazbenih i plesnih pedagoga, 21.

¹⁵¹¹ Jedan od prijedloga reforme glazbenih škola saveznog Sekretarijata za prosvjetu i kulturu iz 1962. bio je „saradnja između nižih muzičkih škola i općeobrazovnih“. Neke zagrebačke glazbene škole su započele takvu suradnju na način da su u nekim osnovnim školama otvarali svoja područna odjeljenja (npr. Glazbena škola Pavao Markovac osniva svoje područno odjeljenje u osnovnoj školi Jordanovac 1963/64.). Suradnja tih škola bila je formalna i nije podržavala sadržajnu povezanost glazbene i osnovne škole (kakvu je imala FMS) “u kojoj nastavnik glazbene škole ulazi ravnopravno u nastavu općeobrazovne škole, a općeobrazovna škola prihvaća program glazbenog odgoja prema koncepciji Funkcionalne muzičke pedagogije.” Usp. SUPEK, Iva (1998), *Kako je nastajala glazbena škola Funkcionalne muzičke pedagogije: Prilog proučavanju*, Zagreb: Osobni arhiv Marije Valjalo, 11.

¹⁵¹² Usp. MIROŠEVIĆ, Josip (1966), „Novi putovi u muzičkom školstvu“, *Bilten*, O. E. B., 18/39, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 2.

svi učenici osnovne škole koji su nadalje tvorili široku bazu Centralnoj Funkcionalnoj muzičkoj školi.

Provodeći suvremene glazbeno-pedagoške principe, škola polazi sa stanovišta da je muzikalnost osnovna dispozicija svakog prosječnog djeteta, a muzikalni odgoj i razvijanje estetskog senzibiliteta potreba svakog budućeg čovjeka. Funkcionalna muzička škola je u organizacijskom i sadržajnom pogledu povezana s glazbenim odgojem u osnovnim školama te obuhvaća svu djecu od 1. do 8. razreda.

Struktura škole je za razliku od uobičajenih glazbenih škola tog vremena kompleksna i veoma elastična što se očituje u nastavi po etapama koje omogućuju akceleraciju djece koja vrlo brzo napreduju i produženje školovanja onima koji ne mogu u potpunosti savladati zadani program.¹⁵¹³

Vođena idejom traženja jednog novog smjera u odgoju djeteta koji bi vodio računa o njegovoj umjetničkoj senzibilnosti, Elly Bašić je uspjela postaviti nastavnicima FMŠ konstantni zadatak pronalaženja novih pedagoških putova u nastavnoj praksi koji, kod osvještavanja umjetničke zakonitosti neće slomiti dječju spontanost, neće sputati njegovu fantaziju, niti uništiti djetetov profinjeni senzibilitet. To je razlog zbog kojeg FMŠ pokreću problemi ispitivanja, traženja, pronalaženja i provjeravanja neiscrpnne teme *Dijete i muzika – čovjek i muzika*.¹⁵¹⁴

Funkcionalnoj muzičkoj pedagogiji, koja je u cijelosti implementirana u FMŠ, određen je put kojim se razvija umjetnička zakonitost na način prilagođen dječjoj psihi, djetetovim urođenim sposobnostima i dobi čime će kroz igru razvijati svoju estetičku i umjetničku senzibilnost. Navodimo najznačajnije osobitosti FMP koje su realizirane i primijenjene u praksi FMŠ:

1. neselektivni upis učenika bez uobičajenih prijamnih ispita
2. posebna pozornost glazbenom kultiviranju djeteta (estetički odgoj)
3. poštivanje bio-psiho-fiziološke datosti djeteta (dijete kao cjelovito biće)
4. pronalaženje novih pedagoških i metodičkih postupaka kojima se djeci omogućava lako učenje glazbe

¹⁵¹³ Ovaj *etapni oblik* u nastavi postoji i danas u Glazbenom učilištu Elly Bašić. Usp. BAŠIĆ, Elly (1965), *Osnivanje Funkcionalne muzičke škole*, 20/39, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 2.

¹⁵¹⁴ Usp. BAŠIĆ, Elly (1968), *Povijesni razvoj Funkcionalne muzičke škole u Zagrebu*, O. E. B., 22/39, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1.

5. odgajanje muzikalnosti i radosti muziciranja (neprihvatanje uobičajene podjele: muzikalno/nemuzikalno, sa sluhom/bez sluha)
6. funkcionalno integriranje glazbe u djetetovo životno stvaralaštvo (razvijanje stvaralačkih sposobnosti koje će napuštanjem škole dijete moći transponirati u druge kvalitete)
7. uvođenje *Slobodnog plesa* u nastavni proces (dijete – sinkretičko biće)
8. uvođenje igre kao sredstva u nastavi¹⁵¹⁵
9. implementacija improvizacije u sve nastavne programe
10. povezanost škole i učenika sa sredinom u kojoj djeluje
11. uvođenje *Znanstveno-muzikološkog odjela*.

Djelovanjem *Znanstveno-muzikološkog odjela*, čiji je zadatak bio praćenje i unapređivanje FMP koje je Elly Bašić usmjeravala u daljnjem znanstvenom istraživanju o kategorizaciji djece ispodprosječnog, prosječnog i natprosječnog sluha, potvrdila se njezina teza da *svako dijete ima sluha*.¹⁵¹⁶ Vodeći se spoznajom da je sluh samo dio kompleksnog fenomena koji nazivamo muzikalnost, a da je muzikalnost sposobnost ne samo opažanja, razlikovanja i reprodukcije tonalnih odnosa već sposobnost vezana s emocionalnim, spoznajnim i voljnim procesima, nastavnici FMSH posebnu pažnju poklanjaju djeci nedovoljno razvijenog sluha. Pronalazeći nove metode rada oni nastoje razvijati njihov doživljaj glazbe, interpretaciju i stvaralački poriv kao prirodnu dispoziciju svakog djeteta zasebno. Upravo ovakav pristup djetetu u glazbenoj pedagogiji ne rješava samo probleme nedovoljno razvijenog sluha već mnogo važnije probleme

¹⁵¹⁵ Pojam *igra u nastavi* ovdje se odnosi na govorno-ritmičke igre od kojih Elly Bašić najčešće koristi *brojalice*, kao plod spontanog dječjeg stvaralaštva u kojima "...karakterističnom zadnjem slogu pripada dvojaka uloga: njime se odabire osoba za izvršenje posebnog zadatka ili se njime isključuje iz igre." HADŽIHUSEJNOVIĆ, Miroslava (1982), *Kliker, lopta, skočica*, Osijek: Pedagoški fakultet, 1.

¹⁵¹⁶ Ovu tezu Elly Bašić postavlja već u periodu djelovanja na Gradskoj muzičkoj školi kao rezultat istraživačkog rada u eksperimentalnim razredima *funkcionalne klase* (1954.) što je izazvalo mnogobrojne polemike u glazbeno-pedagoškim krugovima te sukladno tome i velike otpore. Vrlo zanimljiv je podatak da jedinu potvrdu svojoj tezi, Elly Bašić nalazi u knjizi Fritza Reutera (jednog od najvažnijih glazbenih pedagoga Njemačke 20. stoljeća) koju on piše godinu dana prije svoje smrti 1962. U citatima i parafrazama koje ona zapisuje u svojoj bilježnici nalaze se potvrde njezinih već tada u *Elaboratu o FMSH* uobličjenih ideja, postavki i pedagoških principa od kojih ističemo onu koja se odnosi na njezino objašnjenje postavljene teze: „nema više nisam muzikalan“. Usp. BAŠIĆ, Elly [S. a.], *Fr. Reuter izvodi*, O. E. B., 12/40, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. REUTER, Fritz (1962), *Grundlagen der Musikerziehung*, Leipzig: VEB Breitkopf & Härtel, 9.

u njegovu razvoju kao pomoć u stvaranju „harmonične, mentalno zdrave ličnosti, punovrijednog pripadnika našega društva“.¹⁵¹⁷

Zahvaljujući velikom entuzijazmu nastavnika, njihovoj predanosti i otvorenosti za usvajanje novih suvremenih principa Funkcionalne muzičke pedagogije, FMŠ postaje međunarodno priznata ogledna škola (centar izvrsnosti) suvremene glazbene pedagogije koju posjećuju mnogobrojni studenti glazbe, glazbeni umjetnici i pedagozi, medicinski stručnjaci, muzikolozi i etnomuzikolozi te stručnjaci različitih područja umjetničkog i kulturnog djelovanja.

3. Znanstveno i stručno predstavljanje i razvoj FMP u zemlji i izvan nje

Nastavljajući ukazivati na potrebu preorijentiranosti u glazbenoj nastavi i poticati znanstvenu i praktičnu suradnju umjetnika svih struka u svrhu napretka i humanizacije djeteta te prikazivati temeljne glazbeno-pedagoške ideje Funkcionalne muzičke pedagogije, Elly Bašić se nadalje bavi sustavnim znanstveno-istraživačkim djelovanjem. Pluralizam tema koje obrađuje u svojim objavljenim znanstvenim i stručnim radovima te izlaganjima na međunarodnim konferencijama i stručnim skupovima glazbene pedagogije, etnomuzikologije i muzikoterapije u ovoj fazi djelovanja upućuje na interdisciplinarni pristup u kreiranju i realizaciji FMP kroz tri područja: područje sinkretičke teorije i prakse glazbenog odgoja, područje etnomuzikologije i područje muzikoterapije (više o tome u poglavlju o FMP).

Detaljnou analizom mnogobrojnih izlaganja i objavljenih radova razvidno je da Elly Bašić rezultate svojih istraživanja ovih različitih područja integrira u FMP, koja kao promjenljiva varijabla podliježe trenutnim činjenicama i pouzdanim znanstvenim zaključcima. Koristeći ondašnje suvremene medije (radio, televizija i film), postaje suautorica edukativnih radijskih i televizijskih emisija o dječjem stvaralaštvu i idejna autorica prvog dokumentarnog filma o dječjoj kreativnosti što joj omogućava brzinu širenja njezine ideje na svjetskoj razini.¹⁵¹⁸ Nadalje, ovaj period je obilježen i snažnim prodorom FMP u Hrvatskoj, ostalim republikama Jugoslavije i u inozemstvu te pozicioniranjem Elly Bašić kao ugledne svjetske glazbene pedagoginje i znanstvenice.

¹⁵¹⁷ BAŠIĆ, Elly (1968), *Povijesni razvoj Funkcionalne muzičke škole u Zagrebu*, O. E. B., 22/39, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1.

¹⁵¹⁸ Usp. SPITZER, Manfred (2018), *Digitalna demencija*, Zagreb: Ljevak, 14.

U ovoj fazi se nastavlja i intenzivira stručna djelatnost Elly Bašić koja se u jednom dijelu odnosi na mnogobrojna predavanja u obliku seminara o FMP i seminara za nastavnike kako na području Jugoslavije tako i u inozemstvu, a u drugom na djelatnost u raznim institucionalnim tijelima i komisijama koje se bave promjenama u sustavu glazbenog školstva na svim razinama. Nadalje, u suradnji s UFJUG koje se bavilo promicanjem ideja FMP pratimo dugogodišnju stručnu aktivnost Elly Bašić kroz *Ljetnu školu funkcionalaca* koja nakon nekoliko godina ostvaruje status međunarodne škole.¹⁵¹⁹

4. Razvoj postavki FMP na visokoškolskoj razini – Muzička akademija u Sarajevu

Nastavljajući razvijati već implementirane postavke FMP u okviru kolegija *Metodike muzičke nastave* na Muzičkoj akademiji u Sarajevu, Elly Bašić ih uvodi u dva novokreirana kolegija: *Historija muzičke pedagogije* i *Intonacija*. Svojim dolaskom na *Teoretsko-pedagoški odsjek*, Elly Bašić vrlo brzo unosi promjene u sadržaj i organizaciju rada. Prije samog preuzimanja funkcije pročelnice tog odjela započinje s vrlo intenzivnim znanstveno-istraživačkim radom (iz područja glazbene pedagogije) na svom odsjeku koji paralelno nastavlja uz raznovrsnu stručnu i pedagošku djelatnost.

Kao stručni suradnik Saveznog zavoda za proučavanje školskih i prosvjetnih pitanja, Elly Bašić sudjeluje u izradi *Elaborata o pedagoškom obrazovanju budućih nastavnika gimnazije i stručnih škola*. Rezultat njezinog promišljanja o problemima obrazovanja studenata (budućih nastavnika glazbe) na muzičkim akademijama je ukazivanje na važnost njihovog pedagoškog i psihološkog obrazovanja koje im postojeći nastavni program ne omogućava, s posebnim osvrtom na nedostatak pedagoških kompetencija studenata ponekih odjela na Muzičkoj akademiji. Zahvaljujući njezinom dobrom poznavanju područja metodike glazbene nastave na svim razinama obrazovanja (dugogodišnja nastavna praksa i istraživanja), u izradi *Elaborata* ugrađene su postavke njezine sustavne glazbene pedagogije. Rezultat navedenih nastojanja uvođenje je novih obaveznih kolegija na Muzičkoj akademiji: *Pedagogija sa psihologijom* i *Metodika* koja je subspecializirana prema glavnom predmetu studija koji su i danas sustavni

¹⁵¹⁹ *Ljetna škola funkcionalaca* prvi je oblik ljetnih škola glazbe koje su danas postale uobičajena praksa. Ipak, ona je prva i jedina ljetna škola organizirana za glazbene pedagoge različitih programa. Današnja praksa ljetnih škola glazbe, koju vode poznati glazbeni pedagozi, isključivo se organizira za učenike ili studente glazbe (instrumentaliste) kako bi uz rad i savjete pedagoga usavršili svoju vještinu sviranja.

dio Nastavnog programa Akademije. Nadalje, u sklopu kolegija *Metodike* kreira i provodi cjeloviti program jednosemestralnog predmeta *Dječji instrumentarij*.

Također na Muzičkoj akademiji u Sarajevu pratimo stručno djelovanje Elly Bašić u: *Ispitnim komisijama za polaganje stručnih ispita, Komisiji za kulturne veze s inostranstvom SIV-a i Komisiji za pripremu i otvaranje Centra za vanredno studiranje u Tuzli*.

Popis diplomskih radova studenata koje je mentorirala Elly Bašić i raznovrsnost njihovih tema (od 1964. do 1972.) svjedoči nam o njezinom velikom pedagoškom utjecaju i zainteresiranosti studenata za FM i FMP koje su u kasnijem glazbeno-pedagoškom radu kao nastavnici primjenjivali. Uvođenjem nove prakse hospitacije i praktičnih vježbi studenata teorijskog odjela na školama svih tipova te upoznavanjem studenata s njezinim istraživanjima iz područja muzikoterapije koja provodi u raznim institucijama: psihijatrijskim bolnicama, dječjim bolnicama, domovima za djecu u zemlji i inozemstvu, Elly Bašić usmjerava zainteresirane studente, buduće nastavnike glazbe i za važan rad u školama za djecu s posebnim potrebama. Tijekom dugogodišnjeg djelovanja na Muzičkoj akademiji, Elly Bašić je u potpunosti osposobila svoje asistente za nastavak razvoja FM i FMP na svim razinama obrazovanja. Zbog specifičnosti složenih društveno-političkih i ekonomskih prilika i odlasku Elly Bašić iz Sarajeva, Funkcionalna muzička pedagogija nije u potpunosti zaživjela u BiH, ali Funkcionalna metoda putem različitih postupaka i pedagoških ideja u *Solfeggiu* prisutna je i danas na Muzičkoj akademiji u Sarajevu, a skoro sve osnovne i srednje muzičke škole u Federaciji BiH rade danas prema principima Funkcionalne metode¹⁵²⁰. Suradnja Elly Bašić s Muzičkom akademijom u Sarajevu trajala je do kraja njezinog života, a nakon njezine smrti nastavljena je kroz ostvarenu međunarodnu suradnju s Glazbenim učilištem Elly Bašić i traje do danas.

U trećoj fazi djelovanja Elly Bašić institucionalizira Funkcionalnu muzičku pedagogiju te potvrđuje svoju hipotezu (o novoj funkciji glazbenog odgoja i obrazovanja) zasnovanu na spoznajama glazbeno-pedagoškog funkcioniranja različitih područja unutar fenomenologije glazbenog odgoja i obrazovanja. Kroz dugi niz godina kao glazbena pedagoginja i znanstvenica, Elly Bašić se, uz kontinuiranu kontrolu ustanovljenih činjenica te postavljanjem primjedbi, služi različitim provjerenim tehnikama analizirajući određenu pojavnost u glazbenoj pedagogiji koju stavlja u korelaciju s tadašnjim vrednujućim normama. Primjenjujući model razvoja

¹⁵²⁰ Usp. KAZIĆ, Senad (2013), *Solfeggio: historija i praksa*, Sarajevo: Muzička akademija u Sarajevu. Institut za muzikologiju, 83. Usp. KAZIĆ, Senad (2017), „Naučni doprinos Elly Bašić kao autorice originalne metode u elementarnoj muzičkoj edukaciji u Bosni i Hercegovini“, u: *Naučna/znanstvena misao u Bosni i Hercegovini – historijski razvoj do kraja XX stoljeća*, Jasmin Branković (ur.), Mostar: Federalno ministarstvo obrazovanja i nauke/znanosti, 620.

osobnosti na pojedine slučajeve unutar organiziranog sustava eliminirajući osobne predrasude, Elly Bašić stvara zadani okvir svoje Funkcionalne muzičke pedagogije, ostavljajući mogućnost novim istraživanjima, sugestijama i potvrdama.¹⁵²¹

2. 5. Funkcionalna muzička škola i ostala djelovanja Elly Bašić (1977. – 1998.)

U ovom periodu djelovanja Elly Bašić pratimo aktivnost koja je uz nastavak njezinog intenzivnog znanstveno-istraživačkog rada velikim dijelom posvećena potvrđivanju povezanosti psiholoških, socioloških i antropoloških spoznaja u jedinstvenu glazbenu pedagogiju koja svojom institucionalizacijom (FMŠ) na svim razinama, pripadajućim sredstvima i metodama kroz postignute rezultate pridonosi kvaliteti kako glazbeno-obrazovnog tako i odgojnog postupka. Nadalje, u zadnoj fazi ovog perioda Elly Bašić kreira *Elaborat o konzervatoriju Funkcionalne muzičke pedagogije* čime završava cjelovitost sadržaja vertikalnog razvoja svog autorskog djela – Funkcionalne muzičke pedagogije u svim fazama sustavnog glazbenog odgoja i obrazovanja.

Zahvaljujući velikim nastojanjima Elly Bašić, ulaskom u *Centar srednjeg obrazovanja za kulturu i umjetnost* (1977.) Funkcionalna muzička škola zadržava organizacijsku strukturu i sadržaj posebnog profila na principima Funkcionalne muzičke pedagogije (prema *Elaboratu* iz 1962.).¹⁵²² Tijekom organizacijskih promjena od ujedinjenja svih zagrebačkih glazbenih škola u *OOOUR Muzička škola* u okviru *Obrazovnog centra za kulturu i umjetnost* (1980.) do njihovog osamostaljivanja (1984.)¹⁵²³ u *Muzički obrazovni centar* (MOC), FMŠ djeluje pod nazivom RJ Funkcionalne muzičke pedagogije.¹⁵²⁴ Iako je radila prema *Planu i programu FMP*, Funkcionalna muzička škola bila je uključena u zajedničke aktivnosti svih škola u OOOUR-u i kasnije u MOC-u (zajednički prijamni i razredni ispiti za srednje škole, završni ispiti i audicije za nastupe). Uz intenzivan angažman Elly Bašić, FMŠ uspjela je sačuvati svoj identitet i u narednom periodu potvrditi afirmaciju i rezultate FMP.

Krajem 1978. bilježimo posjet ravnatelja Više muzičke škole (Konzervatorija) „Oktobarska revolucija“ docenta E. Muhina¹⁵²⁵ koji nakon posjeta Funkcionalnoj muzičkoj školi u Zagrebu,

¹⁵²¹ Usp. PRANJIĆ, Marko (2001), *Pedagogija*, Zagreb: Hrvatski studiji Sveučilišta u Zagrebu, 214.

¹⁵²² Usp. PERAK LOVRIČEVIĆ, Nataša (2005), „Nova škola u Mlinarskoj (1965.-2005.)”, u: *Glazbeno učilište Elly Bašić 1965. – 2005.*, Nataša Perak Lovričević (ur.), Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić, 68.

¹⁵²³ 1984. na školi radi 38 nastavnika u stalnom radnom odnosu. Usp. Isto, 69

¹⁵²⁴ Radna jedinica Funkcionalne muzičke pedagogije. Usp. Isto.

¹⁵²⁵ Usp. BAŠIĆ, Elly (1985), *Izveštaj – kolovoz, rujan 1985.*, O. E. B., 1/43, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 10.

gdje je prisustvovao nastavi, šalje dopis u kojem iznosi svoje oduševljenje razinom rezultata nastavnika i učenika koja se postiže primjenom metode Funkcionalne muzičke pedagogije:

„Mogu reći da je metoda Funkcionalne pedagogije vrlo korisna i efektivna u rješavanju važnih zadataka estetskog odgoja učenika i uvođenja u sferu visoke kulture i umjetnosti.

Rezultati koje postižu nastavnici, ponajviše u solfeggiu su fenomenalni!“¹⁵²⁶

16. svibnja 1979. u se Zagrebu održava *Savjetovanje o aktualnim pitanjima i problemima reforme i daljeg razvoja glazbenog odgoja i obrazovanja* na kojem sudjeluje Elly Bašić.¹⁵²⁷

Na 26. Kongresu SUFJ koji se održava u Kragujevcu od 24-29. rujna 1979. Elly Bašić (tada u 71 godini života) izlaže „svoju izvornu znanstvenu studiju“ *Psihološka uvjetovanost funkcija brojalice i kreativni proboj metrike i forme standardne lirike*.¹⁵²⁸

U istoj godini Klinika za neurologiju, psihijatriju, alkoholologiju i druge ovisnosti sabire radove međunarodnih simpozija o liječenju glazbom u jedinstvenu publikaciju *Anali kliničke bolnice 'Dr. M. Stojanović', Musicoterapia, Radovi međunarodnih simpozija o liječenju glazbom* u kojem nalazimo rad Elly Bašić *Pokret na glazbu – glazba pokreće*.¹⁵²⁹

U obavijesti koju Društvo folklorista Hrvatske šalje svojim članovima (15. 10. 1979.) saznajemo teme „sekcija“ 27. Kongresa Saveza udruženja folklorista Jugoslavije koji će se održati u Banji Vrućici u Tesliću (od 20. do 24. rujna) i rok za prijavu naslova referata.¹⁵³⁰ Iako se u obavijesti mole sudionici da svoje prijave pošalju do 28. listopada, a sažetke radova do 1. ožujka 1980., Elly Bašić svoju prijavu šalje sa zakašnjenjem (11. travnja 1980.) „jer nije bila u mogućnosti na vrijeme prijaviti temu svoga referata“.¹⁵³¹ U dopisu Društva folklorista Hrvatske svojim članovima, nalazimo podatak o jednoj temi sjednice Izvršnog odbora Saveza udruženja folklorista Jugoslavije, održane krajem travnja 1980. koja se odnosila na „analizu prijavljenih

¹⁵²⁶ MUHIN, E. (1978), *Dopis Funkcionalnoj muzičkoj školi*, O. E. B., 25/38, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁵²⁷ Usp. TILJAK, Dina (2005), *Elly Bašić – tragovi i vizije. Pokušaj približavanja jednom fenomenu glazbene kulture*, diplomski rad, Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Muzička akademija, 21.

¹⁵²⁸ Usp. Isto, 20. Usp. BAŠIĆ, Elly (1981), „Psihološka uvjetovanost funkcija brojalice i kreativni proboj metrike i forme standardne lirike“, u: *Zbornik 26. Kongresa Saveza udruženja folklorista Jugoslavije, Kragujevac, 24-29. 9. 1979.* Usp. BAŠIĆ, Elly (1981), „Psihološka uvjetovanost funkcija brojalice i kreativni proboj metrike i forme standardne lirike“, *Umjetnost i dijete*, XI, 75. Usp. BAŠIĆ, Elly (1980), *Die psychologische Bedingtheit der Funktion des Abzählreime und der kreative Durchbruch von Metrik und Form der Standardlyrik*, O. E. B., 14/26, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. BAŠIĆ, Elly (1980), *Korekcije rada 'Psihološka uvjetovanost' za objavljivanje u časopisu Umjetnost i dijete*, O. E. B., 14/26, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁵²⁹ Usp. BAŠIĆ, Elly (1979), „Pokret na glazbu – glazba pokreće“, u: *Anali kliničke bolnice 'Dr. M. Stojanović', Musicoterapia, Radovi međunarodnih simpozija o liječenju glazbom*, Vladimir Hudolin (ur.), Zagreb: Izdavački odsjek Klinike za neurologiju, psihijatriju, alkoholizam i druge ovisnosti, 105-112.

¹⁵³⁰ Usp. PALČOK, Zoran (1979), *Obavijest članovima Društva folklorista Hrvatske*, O. E. B., 6/28, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁵³¹ Usp. BAŠIĆ, Elly (1980), *Dopis drugu Palčoku*, O. E. B., 6/28, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

referata za kongres SUFJ 1980. u Tesliću“.¹⁵³² Praksa *Plenarnih sastanaka DFH* na kojima prisustvuju svi članovi društva, a organiziraju se nakon završene službene prijave radova nastavljena je i u narednim godinama.¹⁵³³

Republički odbor za *Međunarodnu godinu djeteta UN 79*. je na sjednici 28. 3. 1979. kao stalni oblik djelovanja za ostvarivanje svojih zadataka imenovao niz komisija pa tako i Komisiju za kulturu. U pozivu Elly Bašić da se pridruži radu Komisije, Danica Nola piše:

„Molim Vas, kao poznatog djelatnika u području kulture, da se pridružite radu Komisije i svojim poznavanjem, kako specifične Vaše djelatnosti, tako i djeteta, pomognete stvaranju i praćenju realizacije Programa. Nadamo se da ćete se u ovoj Međunarodnoj godini djeteta UN 79 pridružiti zajedničkim naporima naše zemlje i čitavog svijeta da za djecu u području kulture još bolje i još više uradimo.“¹⁵³⁴

O prihvatanju ovog poziva Elly Bašić kojim je postala članica radnog Odbora za kulturu te vrlo ozbiljnom i aktivnom radu cjelokupne Komisije za kulturu nalazimo podatke u sadržaju njihovih sjednica.¹⁵³⁵ Rezultat intenzivnog sudjelovanja u radu Komisije bila su dva projekta koja je Elly Bašić predložila Republičkom odboru *Međunarodne godine djeteta UN 79*.

Odgajno-obrazovni projekt Funkcionalne muzičke škole u Zagrebu autorice Elly Bašić realiziran je u suradnji s nastavnom grupom Funkcionalne muzičke škole u Zagrebu.¹⁵³⁶ U njemu se kroz znanstveno-istraživački i praktično-pedagoški rad prikazuje kreativnost djeteta i mogućnosti osmišljenog kontinuiranog razvijanja navedenih predispozicija kroz glazbenu pedagogiju.¹⁵³⁷ Projekt je podijeljen u tri tematske cjeline u kojima su objedinjeni eksperimentalni i znanstveno-istraživački radovi te prikazi rada s djecom različitih dobnih skupina:

¹⁵³² PALČOK, Zoran (1980), *Dopis članovima DFH – svima*, O. E. B., 26/20, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁵³³ Usp. Isto.

¹⁵³⁴ NOLA, Danica (1979), *Poziv Elly Bašić*, O. E. B., 14/33, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁵³⁵ Usp. *** (1979), *Zapisnik konstituirajuće sjednice Republičkog odbora*, O. E. B., 10/33, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. NOLA, Danica (1979), *Dnevni red 1. sjednice Komisije za kulturu Republičkog odbora*, O. E. B., 14/33, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. NOLA, Danica (1979), *Dnevni red sjednice Komisije za kulturu Republičkog odbora održane u listopadu 1979.*, O. E. B., 14/33, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. NOLA, Danica (1980), *Dnevni red sjednice Komisije za kulturu Republičkog odbora*, O. E. B., 1/33, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. ŠOLJAN BAKARIĆ, Marija (1979), *Obavijest članovima Republičkog odbora za MGD UN 79*, O. E. B., 10/33, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁵³⁶ Usp. BAŠIĆ, Elly (1979), *Projekt Funkcionalne muzičke škole u Zagrebu*, O. E. B., 12/33, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. VALJALO, Marija (1980), *Dopis Republičkom odboru UN 79*, O. E. B., 12/33, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. CEMALOVIC, Narcisa (1979), *Poziv Elly Bašić na sjednicu Komisije za odgoj i obrazovanje*, O. E. B., 14/33, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁵³⁷ Usp. BAŠIĆ, Elly (1979), *Projekt Funkcionalne muzičke škole u Zagrebu*, O. E. B., 12/33, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

1. *Prirodne dispozicije djetetovog senzibiliteta na muzičke pojavnosti (istraživanje djetetove kreativne osjetljivosti na stilove)*
2. *Kompleksni angažman djeteta u igri (dječje brojalice od igre do učenja)*
3. *Proces međusobnog prožimanja spontane i svijesne mašte u razvoju djeteta i muzičke omladine (muzička improvizacija razvojno; improvizacija djece u instrumentalnoj nastavi do kraja faze 'pričanja priča').¹⁵³⁸*

Kulturološki projekt „ustanovljivanja sistematskih svakogodišnjih koncerata vrhunskih reproduktivnih muzičkih umjetnika Hrvatske, u svrhu umjetničke interpretacije instrumentalnih kompozicija, namijenjenih izvođenju djece i omladine“¹⁵³⁹ Elly Bašić kreira uz pomoć svojih suradnika Vladimira Krpana i Josipa Klime (eminentnih glazbenih umjetnika i profesora Muzičke akademije u Zagrebu). Uz upoznavanje glazbenih stručnjaka, kulturne javnosti i učenika s vrhunskom interpretacijom djela, upoznavanje učenika s instrumentalnim djelima o kojima glazbena i šira javnost nije dovoljno upoznata te poticanje interesa „masmedija, posebno gramofonske produkcije, za takove vrhunske interpretacije literature za djecu i omladinu“,¹⁵⁴⁰ cilj ovog projekta je i pokretanje interesa skladatelja za stvaranjem suvremene dječje i omladinske instrumentalne literature.¹⁵⁴¹ Ovaj veliki projekt o kojem bi preko UNESCO-a bile upoznate ostale zemlje u svijetu, ostvariv je samo uz suradnju novog „tijela, pri 'MUZIKOLOŠKOJ SEKCIJI' Društva hrvatskih skladatelja u suradnji sa grupom – za takav projekt zainteresiranih muzičkih stručnjaka“.¹⁵⁴²

U veljači 1980. održan je *11. jugoslavenski kolokvij o slobodnom vremenu mladih* u Dubrovniku¹⁵⁴³ na kojem Elly Bašić prezentira rad *Igra mašte – djetetova je potreba*.¹⁵⁴⁴ U njemu naglašava povezanost „etnomuzikološke nauke i stvarnog života – djetetovog života u 'prosvjeti“¹⁵⁴⁵ koja je bila vodilja svih njezinih istraživanja i radova. U arhivskoj građi nalazimo

¹⁵³⁸ Usp. BAŠIĆ, Elly (1979), *Eksperimentalni i istraživački znanstveni radovi i prikazi rada*, O. E. B., 15/38, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁵³⁹ BAŠIĆ, Elly, KLIMA, Josip, KRPAN, Vladimir (1979), *Dopis Republickom odboru Međunarodne godine djeteta*, O. E. B., 1/24, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁵⁴⁰ Isto.

¹⁵⁴¹ Usp. Isto.

¹⁵⁴² Isto.

¹⁵⁴³ U radu D. Tiljak nalazimo podatak o ostalim sudionicima ovog skupa iz izvještaja časopisa *Obrazovanje i rad*: Zlatko Jurković, Josip Završki, Nenad Turkalj, Vlado Seljan, Rasim Kajić, Stjepan Rupčić, Andrija Tomašek, dr Stipe Šuvar, Zlatko Stahuljak, Vjekoslav Šunjić, Gorana Hitrec, Blaž Janoš, Nevenka Čimber, Stanko Horvat, Grozdana Pleić, Gordana Gojković, Dinko Fabris, Vjera Rašković-Zec, Fred Došek, Josip Vuković, Zdenka Lelas, Dušan Radović I Antun Rozmarić. Usp. TILJAK, Dina (2005), *Elly Bašić – tragovi i vizije. Pokušaj približavanja jednom fenomenu glazbene kulture*, diplomski rad, Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Muzička akademija, 21-22.

¹⁵⁴⁴ Usp. BAŠIĆ, Elly (1980), *Spiel der Phantasie – das Bedürfnis des Kindes*, O. E. B., 14/26, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁵⁴⁵ BAŠIĆ, Elly (1986), *Dopis Igoru Cvetku*, O. E. B., 1/24, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

podatak da je za potrebe svog magistarskog rada „Zvuk u ljudskim običajima“ uvaženi slovenski etnomuzikolog Igor Cvetko kontaktirao Elly Bašić od koje je zatražio fotokopije njezinih radova iz područja dječjeg stvaralaštva kako bi imao literaturu potrebnu za novo poglavlje svog rada. U njihovoj korespondenciji saznajemo da je ovo novo poglavlje, posvećeno dječjem stvaralaštvu, nastalo zahvaljujući znanstveno-istraživačkom radu Elly Bašić koji ga je inspirirao te mu ona posebno preporuča navedeni rad.¹⁵⁴⁶

O pripremi znanstveno-stručne Izložbe „Muzički izraz djeteta II“ u Umjetničkom paviljonu u Zagrebu saznajemo iz nekoliko dokumenata: *Projekt Izložbe 'Muzički izraz djeteta II'*,¹⁵⁴⁷ *Detaljni (globalni) financijski predračun* u kojem nalazimo troškovnik kojeg su 27. 2. 1980. na „osnovi dobivenih podataka sastavili Edo Kovačević, ak. slikar i Elly Bašić, muzikolog“,¹⁵⁴⁸ i *Skice rasporeda Izložbe 1980.*¹⁵⁴⁹ Uz kratki povijesni pregled muzikološkog i glazbeno-pedagoškog istraživačkog razvoja dječje kreativnosti od njegovih početaka 1929. do Izložbe „Muzički izraz djeteta“ u Zagrebu te prikazu obrade tema iz neobjavljenih muzikoloških istraživanja tog područja do 1980., na ovoj Izložbi prikazani su do tada neobjavljeni *eksponati*¹⁵⁵⁰ i tonske reprodukcije dječje glazbene kreativnosti.¹⁵⁵¹ O cilju ove Izložbe Elly Bašić kazuje:

„Svojom originalnom dokumentacijom istraživanja stvaralačkog procesa – ova Izložba želi da dade svoj doprinos i našoj kulturnoj historiji.“¹⁵⁵²

U dopisu koji Elly Bašić (kao predsjednica UUFMP) šalje Hermi Kraus-Delpin saznajemo o aktivnostima vezanim uz određeni projekt koji je pokrenula „...u Međunarodnoj godini djeteta 1979. g. drugarica Marija Šoljan-Bakarić sa suradnicima u Socijalističkom savezu za jubilarnu godinu Izložbe (u 1984.)“.¹⁵⁵³ Također u nastavku dopisa saznajemo da zbog „nadošle financijske krize“¹⁵⁵⁴ taj službeno izrađen i detaljno razrađen projekt o 30-godišnjem

¹⁵⁴⁶ Usp. CVETKO, Igor (1986), *Dopis Elly Bašić*, O. E. B., 1/24, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. BAŠIĆ, Elly (1986), *Dopis Igoru Cvetku*, O. E. B., 1/24, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁵⁴⁷ Usp. BAŠIĆ, Elly (1980), *Uvodno obrazloženje Projekta Izložbe 'Muzički izraz djeteta II'*, O. E. B., 21/46, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-6.

¹⁵⁴⁸ BAŠIĆ, Elly, KOVAČEVIĆ, Edo (1980), *Detaljni (globalni) financijski predračun*, O. E. B., 4/33, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. BAŠIĆ, Elly (1980), „Igra mašte – djetetova je potreba“, *Naša škola*, 7-8, 408-412. (Sarajevo).

¹⁵⁴⁹ Usp. BAŠIĆ, Elly (1980), *Skica rasporeda Izložbe 1980*, O. E. B. 21/46, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁵⁵⁰ Eksponati su dječji crteži doživljaja glazbe i zapisi brojalica.

¹⁵⁵¹ Usp. BAŠIĆ, Elly (1980), *Skica rasporeda Izložbe 1980*, O. E. B. 21/46, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁵⁵² BAŠIĆ, Elly (1980), *Uvodno obrazloženje Projekta Izložbe 'Muzički izraz djeteta II'*, O. E. B., 21/46, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 6.

¹⁵⁵³ BAŠIĆ, Elly (1986), *Dopis Dr Hermi Kraus-Delpin*, O. E. B., 1/24, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁵⁵⁴ Isto.

dokumentiranom znanstveno-istraživačkom radu o dječjoj kreativnosti (djetetu kao cjelovitom biću) u 1984. nije realiziran.¹⁵⁵⁵

Godine 1980. na inicijativu zagrebačkih liječnika socijalne psihijatrije Kliničke bolnice „Dr. Mladen Stojanović“ osnovano je *Meditersko udruženje socijalne psihijatrije* koje u lipnju iste godine organizira u Dubrovniku *1. međunarodni Kongres socijalne psihijatrije*. Unutar navedenog kongresa održao se i *10. Međunarodni simpozij o liječenju glazbom u socijalnoj psihijatriji*¹⁵⁵⁶ na kojem Elly Bašić sudjeluje s radom *Liječenje pomoću muzike u tradicijama mediteranskih zemalja*.¹⁵⁵⁷ Nastavno na svoje vrlo aktivno djelovanje u navedenom udruženju socijalne psihijatrije, u dopisu kojeg šalje Društvu folklorista Hrvatske, Elly Bašić predlaže, uz dogovorene pet istraživačkih tema SUFJ za razdoblje od 1981. do 1985. novu temu: *Oblici obrednog liječenja u narodnoj tradiciji*.¹⁵⁵⁸

Nadalje, u Ostavštini Elly Bašić nalazimo službeni poziv i molbu za sudjelovanje na *IX Kongresu muzikoterapije* u Wroclawu (Poljska) 22. do 23. listopada 1980. od strane Tadeusza Natansona, ravnatelja Odjela za muzikoterapiju (organizatora kongresa).¹⁵⁵⁹ Pregledom arhivske građe nismo mogli potvrditi njezino sudjelovanje.

U jesen 1980. Elly Bašić sudjeluje na 27. Kongresu Saveza udruženja folklorista Jugoslavije u Banji Vrućici u Tesliću (od 20. do 24. rujna)¹⁵⁶⁰ s temom *Dječje brojalice danas i uzroci njihove kreativne atrofije*.¹⁵⁶¹ Na početku svog izlaganja ukazuje na akutni problem dječjeg stvaralaštva u kojem „su odrasli djeci oduzeli slobodu igre u prostoru i oduzeli im slobodu mašte u igri“¹⁵⁶² što potvrđuje analizom nekreativnih udžbeničkih primjera brojalica. Nadalje, upozorava na promjenu pozicije *dječjeg spontanog glazbenog stvaralaštva* u njegovu učenju, što naravno ne spada u domenu kreativnosti dječjeg glazbenog izraza. To potvrđuje konstatacijom iz iskaza

¹⁵⁵⁵ Usp. Isto.

¹⁵⁵⁶ Usp. BAŠIĆ, Elly (1980), *Dopis Društvu folklorista Hrvatske*, O. E. B., 26/20, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁵⁵⁷ Usp. Isto.

¹⁵⁵⁸ Usp. Isto.

¹⁵⁵⁹ Usp. NATANSON, Tadeusz (1980), *Dopis prof. Elly Bašić*, O. E. B., 4/22, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁵⁶⁰ Usp. BAŠIĆ, Elly (1980), *Sažetak rada 'Liječenje pomoću muzike u tradicijama mediteranskih zemalja'*, O. E. B., 26/20, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁵⁶¹ Usp. BAŠIĆ, Elly (1980), *Dopis Dunji Rihtman*, O. E. B., 11/27, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. BAŠIĆ, Elly (1980), *Tekst izlaganja Dječje brojalice danas i uzroci njihove kreativne atrofije*, O. E. B., 11/27, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. BAŠIĆ, Elly (1980), „Dječje brojalice danas i uzroci njihove kreativne atrofije“, *Umjetnost i dijete*, XII, 69. Usp. BAŠIĆ, Elly (1983), „Dječje brojalice danas i uzroci njihove kreativne atrofije“, u: *Zbornik 27. Kongresa Saveza udruženja folklorista Jugoslavije, Banji Vrućica-Teslić, 20-24. 9. 1980.*, 307-311.

¹⁵⁶² BAŠIĆ, Elly (1980), „Dječje brojalice danas i uzroc. njihove kreativne atrofije“, *Umjetnost i dijete*, XII, 69, 16. TILJAK, Dina (2005), *Elly Bašić – tragovi i vizije. Pokušaj približavanja jednom fenomenu glazbene kulture*, diplomski rad, Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Muzička akademija, 20.

djece koja su bila uključena u njezina nova terenska istraživanja na mjestima gdje je nekad „žela raskošnu žetvu bogatih brojlica“:¹⁵⁶³

„Da, prije smo ih znali mnogo, ali te sada ne igramo. Sada ih učimo! Svake godine po jednu!“¹⁵⁶⁴

U popisu *Objavljenih izvornih istraživačko-znanstvenih radova*, koji je Elly Bašić načinila 1990. (kao prilog dokumentaciji o Elaboratu), nalazimo rad *Plastic Interpretation of Musical Experience as a Possibility of Defecting Psychic Traumas in Children* koji je objavljen u publikaciji *Musikoterapia* (Radovi međunarodnih simpozija o liječenju glazbom u Zagrebu 1980.).¹⁵⁶⁵

Sudjelujući na *III Saboru vaspitača Vojvodine* u Kikindi (6. i 7. veljače 1981.) Elly Bašić izlaže svoj rad *Muzičke igre kao sredstvo djetetove komunikacije*.¹⁵⁶⁶ Nakon toga odlazi u Novi Sad gdje u periodu od 9. do 18. veljače 1981. Elly Bašić u suradnji s nastavnicima glazbenog odgoja IV razreda u osnovnim školama zapisuje 114 brojlica.¹⁵⁶⁷

Iste godine pratimo pojačanu aktivnost Elly Bašić u Funkcionalnoj muzičkoj školi gdje nadalje vodi mnogobrojna stručna predavanja i seminare o FMP za sve nastavnike škole.¹⁵⁶⁸ Honorar koji dobiva određen je prema „zakonskim propisima za univerzitetske nastavnike, kao autorski originalni kreativni rad“.¹⁵⁶⁹ U *Izveštajima* Elly Bašić od 1981. do 1984. nalazimo podatke o profesorima koji su prisustvovali predavanjima i njihovim *radnim sadržajnim zapisnicima* te iskazanoj satnici:

¹⁵⁶³ Isro.

¹⁵⁶⁴ Isto.

¹⁵⁶⁵ Usp. BAŠIĆ, Elly (1980), „Plastic Interpretation of Musical Experience as a Possibility of Defecting Psychic Traumas in Children“, u: *Musikoterapia, 2. Radovi međunarodnih simpozija o liječenju glazbom, Zagreb 1980.*, 100-103.

¹⁵⁶⁶ Usp. BAŠIĆ, Elly (1985), *Predavanja – referati – seminari*, O. E. B., 30/39, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 8.

¹⁵⁶⁷ Već od 1973. bilježimo suradnju Elly Bašić s nastavnicima glazbenog odgoja u osnovnim školama Novog Sada. Usp. DEBELJAK, Margarita (1973), *Dopis Elly Bašić s izvješćem o radu po Funkcionalnoj metodi*, O. E. B., 2/34, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. BAŠIĆ, Elly (1981), *Brojalice Novi Sad 1981.*, O. E. B., 3/13, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁵⁶⁸ Ovim predavanjima je prisustvovala i autorica ovog istraživanja. Usp. BAŠIĆ, Elly (1981), *Izveštaj Obrazovnom Centru za kulturu i umjetnost o broju sati stručnih predavanja Elly Bašić u Funkcionalnoj muzičkoj školi 15. 7. 1981.*, O. E. B., 17/28, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. BAŠIĆ, Elly (1981), *Izveštaj Mirjani Muršec Graovac o broju sati Seminara za nastavnike teoretskih predmeta Funkcionalne muzičke škole 9. 2. 1983.*, O. E. B., 17/28, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. BAŠIĆ, Elly (1984), *Izveštaj Mirjani Muršec Graovac o broju sati Seminara za nastavnike teoretskih predmeta Funkcionalne muzičke škole 5. 3. 1984.*, O. E. B., 17/28, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. BAŠIĆ, Elly (1984), *Izveštaj Mirjani Muršec Graovac o broju sati Seminara za nastavnike teoretskih predmeta Funkcionalne muzičke škole 30. 6. 1984.*, O. E. B., 17/28, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁵⁶⁹ BAŠIĆ, Elly (1981), *Izveštaj Obrazovnom Centru za kulturu i umjetnost o broju sati stručnih predavanja Elly Bašić u Funkcionalnoj muzičkoj školi 15. 7. 1981.*, O. E. B., 17/28, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

„Ovdje je navedeno isključivo vrijeme direktnog rada sa nastavnicima, bez mojih priprema za specifičnu problematiku sadanjeg stanja ove škole – koja je tek u razvoju.“¹⁵⁷⁰

Razlog intenziviranju stručnih predavanja Elly Bašić objašnjava u pismu što ga 1. 10. 1983. upućuje voditeljici FMS¹⁵⁷¹ Mirjani Muršec Graovac koju moli da ga pročita kolegama na Nastavničkom vijeću FMS. Činjenicu da pola nastavnog kadra koji djeluje u FMS ne pozna FMP ona tumači velikim propustom u njihovom glazbenom školovanju na Muzičkoj akademiji u Zagrebu:

„Većina Vas ne zna ni Funkcionalnu muzičku pedagogiju, a kamo li njene metode, odnosno metodiku, jer Vam to tokom studija, Muzička akademija u Zagrebu nikada nije studijski omogućila.“¹⁵⁷²

U nastavku pisma navodi sve primjere visokoškolskih i znanstvenih institucija u svijetu koji uvode u svoje kolegije i predavanja o FMP, a posebno ističe katedre koje su osnovane u republikama bivše Jugoslavije na kojima se obrazuje, na visokoznanstvenoj razini, budući nastavnički kadar FMP: Pedagoška akademija u Mariboru (Jana Korošec, docentica *Metodike*), Muzička akademija u Sarajevu (Selma Ferović, docentica *Metodike*, Vinko Krajtmajer, docent *Solfeggia*), Muzička akademija u Ljubljani (prof. Mirjana Turel, nastavnica *Metodike*) i Muzička katedra Filozofskog fakulteta u Zadru (Josip Mirošević, šef katedre). U vrlo iscrpnom objašnjavanju konteksta stvaranja FMP i akutnih problema na koje ona nailazi, naglašava kolegama veliku moralnu odgovornost pred svijetom, a posebno pred onima „koji su nam povjerali izgradnju ove škole, kako bi ona bila nosilac autentične naše, avangardne muzičke pedagogije“.¹⁵⁷³ Na kraju pisma obrazlaže svoju odluku da u tekućoj školskoj godini preuzme nastavu *Metodike* na Funkcionalnoj muzičkoj školi, bez novčane naknade „kao dio cjeline

¹⁵⁷⁰ Ovim predavanjima je prisustvovala i autorica ovog istraživanja. BAŠIĆ, Elly (1981), *Izveštaj Obrazovnom Centru za kulturu i umjetnost o broju sati stručnih predavanja Elly Bašić u Funkcionalnoj muzičkoj školi 15. 7. 1981.*, O. E. B., 17/28, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁵⁷¹ U pismu te u nekim dokumentima iz arhivske građe pronalazimo još neke nazive FMS: Muzička škola „Funkcionalni program“ i Radna jedinica „Funkcionalna muzička škola“. Razlog tome je tadašnja promjena u organizacijskom sustavu zagrebačkih muzičkih škola koje su ujedinjene u Osnovnu organizaciju udruženog rada (OOUR) Muzička škola 11. travnja 1980. kao dio Obrazovnog centra za kulturu i umjetnost (OCKU). U nastavku koristimo izvorne nazive koje nalazimo u arhivskoj građi. Usp. PERAK LOVRIČEVIĆ, Nataša (2005), „Nova škola u Mlinarskoj (1965.-2005.)“, u: *Glazbeno učilište Elly Bašić 1965. – 2005.*, Nataša Perak Lovričević (ur.), Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić, 68.

¹⁵⁷² Usp. BAŠIĆ, Elly (1983), *Pismo kolegama Funkcionalne muzičke škole*, O. E. B., 17/28, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-7. Usp. BAŠIĆ, Elly (1983), *Dopuna pisma kolegama Funkcionalne muzičke škole*, O. E. B., 17/28, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁵⁷³ BAŠIĆ, Elly (1983), *Pismo kolegama Funkcionalne muzičke škole*, O. E. B., 17/28, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 5.

dosadanjih zalaganja i rada na samoj školi“,¹⁵⁷⁴ kojoj će uz učenike srednje glazbene škole moći prisustvovati i mladi nastavnici koji se žele upoznati s FMP.

U Ostavštini Elly Bašić pronalazimo podatak o sudjelovanju na *XII Jugoslavenskom Kolokviju o slobodnom vremenu mladih* u organizaciji Zavoda za PPS SRH u Dubrovniku (5. do 7. ožujka 1981.),¹⁵⁷⁵ gdje prezentira rezultate svog najnovijeg istraživanja u radu *Dječja igrališta – prostori komunikacija koje to nisu*.¹⁵⁷⁶

Od 16. do 22. kolovoza 1981. u Zagrebu se održava *8. svjetski Kongres muzikoterapije* na kojem Elly Bašić ima izlaganje (u dvorani Tuškanac) svog istraživačkog rada *Da li je hendikepirano dijete spriječeno u svojoj prirodnoj potrebi kreativne spontanosti*.¹⁵⁷⁷

Godine 1981. u rujnu SUFJ organizira *28. Kongres Saveza udruženja folklorista Jugoslavije* u Sutomoru (26. do 29.)¹⁵⁷⁸ na kojem Elly Bašić predstavlja svoja dva rada: *Dinamizam stvaralačke mašte poslijeratne generacije djece Crne Gore* (27. 9.) i *Narodno stvaralaštvo u odgoju i obrazovanju – izazov za analiziranje i razmišljanje* (28. 9.).¹⁵⁷⁹ Iz službenog dokumenta Društva folklorista Hrvatske saznajemo da su njezini radovi prikazani u četvrtom tematskom dijelu kongresa „Narodno stvaralaštvo u programima osnovnog i usmjerenog obrazovanja“. ¹⁵⁸⁰ U prvom radu ukazuje na veliku odgovornost onih koji kreiraju muzičke

¹⁵⁷⁴ Isto.

¹⁵⁷⁵ Usp. BAŠIĆ, Elly (1984), *Najava programa izložbi i ciklusa predavanja 'Čovjek – kada je još bio velik'*, O. E. B., Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁵⁷⁶ Usp. BAŠIĆ, Elly (1985), *Predavanja – referati – seminari*, O. E. B., 30/39, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 8.

¹⁵⁷⁷ Usp. TILJAK, Dina (2005), *Elly Bašić – tragovi i vizije. Pokušaj približavanja jednom fenomenu glazbene kulture*, diplomski rad, Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Muzička akademija, 22. PALČOK, Zoran (1980), *Saopćenje članovima Društva folklorista Hrvatske*, O. E. B., 10/46, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. *** (1981), *Poziv za sudjelovanje na 8. svjetskom Kongresu socijalne psihijatrije*, O. E. B., Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁵⁷⁸ O organizacijskim aktivnostima te plenarnim i sekcijским temama ovog kongresa podatke nalazimo u dopisu DFH koji u tekstu sadrži Zapisnik sjednice Izvršnog odbora SUFJ. Usp. IVANČAN, Ivan (1981), *Poziv članovima Društva folklorista Hrvatske*, O. E. B., Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. PALČOK, Zoran (1980), *Dopis članovima DFH – svima*, O. E. B., 26/20, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁵⁷⁹ Usp. BAŠIĆ, Elly (1981), *Prijava referata Elly Bašić za XXVIII Kongres SUFJ u Crnoj Gori*, O. E. B., 10/16, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. *** (1981), *Program 28. Kongres Saveza udruženja folklorista Jugoslavije*, O. E. B., 6/27, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. BAŠIĆ, Elly (1981), *Tekst izlaganja Narodno stvaralaštvo u odgoju i obrazovanju – izazov za analiziranje i razmišljanje*, O. E. B., 6/27, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. BAŠIĆ, Elly (1987), „Narodno stvaralaštvo u odgoju i obrazovanju – izazov za analiziranje i razmišljanje“, u: *Zbornik 28. Kongresa Saveza udruženja folklorista Jugoslavije, Sutomor, Cetinje*: 287-289. Usp. BAŠIĆ, Elly (1981), *Tekst izlaganja Dinamizam stvaralačke mašte poslijeratne generacije djece Crne Gore*, O. E. B., 6/27, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. BAŠIĆ, Elly (1987), „Dinamizam stvaralačke mašte poslijeratne generacije djece Crne Gore“, u: *Zbornik 28. Kongresa Saveza udruženja folklorista Jugoslavije, Sutomor, Cetinje*: 100-103. Usp. BAŠIĆ, Elly (1982), *Dopis Jovanu Vukmanoviću*, O. E. B., 6/27, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. BAŠIĆ, Elly (1985), *Predavanja – referati – seminari*, O. E. B., 30/39, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 9.

¹⁵⁸⁰ Usp. PALČOK, Zoran (1980), *Saopćenje članovima Društva folklorista Hrvatske*, O. E. B., 10/46, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

nastavne programe osnovnih i predškolskih ustanova. Zašto je to kreiranje u europskom okruženju najteže riješiti u jugoslavenskim prostorima Elly Bašić u izlaganju objašnjava ovako:

„...upravo zbog bogatstva i raznorodnih pojavnosti narodnog muzičkog stvaralaštva na našim područjima. Ona su znanstveno i umjetnički dragocjena upravo po svojim samosvojnostima, svojim raznorodnim gramatikama, sintaksama, zakonitostima međusobnih odnosa tonske građe, te posebnim samosvojnim estetikama na našem tlu.“¹⁵⁸¹

Isto tako, ona upozorava na „uniformiranost“ glazbe u nastavnim programima gdje je ponekad umjetnička glazba kao produkt srednjoeuropske urbane estetike u svom tehničkom, sadržajnom elementu na „sasvim drugom kolosijeku od muzikalne komunikativnosti poneke djetetove folklorne regije“.¹⁵⁸² Rezultat tog nesuglasja je da neki nastavni program „krojen“ prema djetetu grada (ili velegrada) – djetetu iz ruralnih sredina (koji čine većinu) postaje pretežak i obrnuto.¹⁵⁸³ Stoga, Elly Bašić u svom radu daje nekoliko tematski osmišljenih zadataka kojima bi se glazbeni stručnjaci bavili i taj problem riješili. Među njima ističemo osnivanje posebne sekcije *Dječjeg narodnog stvaralaštva* na kongresima, kako bi se članovi Saveza udruženja folklorista Hrvatske „angažirali za što veću znanstvenu prisutnost pri ovim problemima“,¹⁵⁸⁴ uz detaljno objašnjenje o potrebnim aktivnostima. Drugi rad rezultat je dugogodišnjeg istraživanja dječjeg stvaralaštva na području Crne Gore koje je Elly Bašić započela 1955., o čemu ona kazuje:

„Ovo moje saopćenje moj je emocionalni dug prama djeci Crne Gore, koja su me prije više od četvrt stoljeća uzbudili svojom životnom dinamikom – pa si uzimljem slobodu, da to danas – njima odraslima – kažem.“¹⁵⁸⁵

Istraživanja koja je vodila na tom području odvijala su se u „vremenu kada školski i vanškolski programi i odgoj još nisu nasilno unificirali dječji izraz, dječju maštu i dječje kazivanje“.¹⁵⁸⁶ Ono na što Elly Bašić upozorava je zanimljiv raspon njihovog dinamičnog intenziteta

¹⁵⁸¹ BAŠIĆ, Elly (1981), *Tekst izlaganja Narodno stvaralaštvo u odgoju i obrazovanju – izazov za analiziranje i razmišljanje*, O. E. B., 6/27, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 2.

¹⁵⁸² Usp. BAŠIĆ, Elly (1987), „Narodno stvaralaštvo u odgoju i obrazovanju – izazov za analiziranje i razmišljanje“, u: *Zbornik 28. Kongresa Saveza udruženja folklorista Jugoslavije, Sutomor, Cetinje*: 287.

¹⁵⁸³ Usp. Isto.

¹⁵⁸⁴ BAŠIĆ, Elly (1981), *Tekst izlaganja Narodno stvaralaštvo u odgoju i obrazovanju – izazov za analiziranje i razmišljanje*, O. E. B., 6/27, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 4.

¹⁵⁸⁵ BAŠIĆ, Elly (1981), *Tekst izlaganja Dinamizam stvaralačke mašte poslijeratne generacije djece Crne Gore*, O. E. B., 6/27, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1. Usp. BAŠIĆ, Elly (1987), „Dinamizam stvaralačke mašte poslijeratne generacije djece Crne Gore“, u: *Zbornik 28. Kongresa Saveza udruženja folklorista Jugoslavije, Sutomor, Cetinje*: 100.

¹⁵⁸⁶ Isto.

emocionalnog reagiranja koji je bio daleko veći kod djece Crne Gore nego ostale djece na područjima koja je obuhvatila svojim istraživanjima.¹⁵⁸⁷

U daljnjem periodu Elly Bašić posvećuje posebnu pozornost aktivnostima razvoja svih odjela FMŠ, pa tako na prijedlog pročelnice *Klavirskog odsjeka* FMŠ Ljerke Čavić o nastavku ciklusa predavanja *Funkcionalna muzička pedagogija – što je to?*, Elly Bašić 31. listopada 1981. u prostorima FMŠ drži predavanje *Dječje muzičko stvaralaštvo i nesporazumi odraslih*.¹⁵⁸⁸ U dopisu koji upućuje Ljerki Čavić, Elly Bašić napominje da se obavezno službeno obavijeste „prošle godine živo zainteresirani studenti 'Komparativne književnosti' Filozofskog fakulteta i studenti svih odjela Muzičke akademije“.¹⁵⁸⁹ Bio je to period u kojem je većina mladih nastavnika u izravnim kontaktima s Elly Bašić (seminarima, radionicama i stručnim skupovima) imala mogućnost upoznati FMP. Ovaj usmeni i praktični oblik edukacije postao je tradicija prenošenja znanja i iskustava novim generacijama nastavnika koji djeluju na školi.¹⁵⁹⁰ U pismu kojeg Birgit Jeppson (Lund, Švedska) šalje Elly Bašić nalazimo podatke o njihovoj suradnji na znanstvenoj i stručnoj razini. Naime, teme znanstvenog istraživanja Jeppson iz područja *sugestopedije* bile su vrlo dragocjene za njezin daljnji istraživački rad na području muzikoterapije.¹⁵⁹¹ Nadalje saznajemo da je Elly Bašić u tom periodu istraživala spontano stvaralaštvo švedske djece i moli Jeppson da joj pokuša nabaviti novo izdanje Johana Nordlandera *Švedske dječje pjesme i uspavanke*. Na kraju pisma Jeppson postavlja pitanje Elly Bašić:

„Postoji li prijevod ili to namjeravate napraviti Vaše knjige za klavir? Ja bi napisala i prilagodila je za korištenje u Švedskoj.“¹⁵⁹²

Iz navedenog pitanja dolazimo do novog podatka o postojanju knjige za klavir koju je Elly Bašić napisala, jer je Jeppson neposredno prije ovog pisma bila gošća na večeri u njezinom stanu pa je za pretpostaviti da je isti rukopis knjige postojao,¹⁵⁹³ ali uvidom u arhivsku građu to nismo uspjeli potvrditi.

¹⁵⁸⁷ Usp. Isto.

¹⁵⁸⁸ Svako predavanje Elly Bašić održano na FMŠ u tom periodu imalo je elemente stručnog skupa, radionice i izlaganja, u kojem je bila dozvoljena, čak poželjna interakcija s prisutnim slušačima. Usp. BAŠIĆ, Elly (1981), *Dopis Ljerki Čavić*, O. E. B., 7/39, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. BAŠIĆ, Elly (1981), *Dopis Republičkom Komitetu za prosvjetu, kulturu i fizičku kulturu*, O. E. B., Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁵⁸⁹ Isto.

¹⁵⁹⁰ Usp. LETICA, Marina (2005), „Škola danas“, u: *Glazbeno učilište Elly Bašić 1965. – 2005.*, Nataša Perak Lovričević (ur.), Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić, 73.

¹⁵⁹¹ Iz pisma saznajemo da joj Jeppson svako svoje izlaganje na nekom kongresu šalje poštom. Usp. JEPPSON, Olu Birgit (1981), *Pismo doc. Elly Bašić*, O. E. B., 1/17, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁵⁹² Isto.

¹⁵⁹³ Usp. Isto.

U dopisu koji Elly Bašić 20. siječnja 1982. šalje Zdenki Šnajder, tadašnjoj predsjednici Radne grupe za reformu predškolskog odgoja Savezu zajednice SR Hrvatske saznajemo da je krajem 1981. završen novi prijedlog o *Osnovama programa rada s djecom predškolskog uzrasta*.¹⁵⁹⁴

Prije njegovog izlaženja u javnost, Zdenka Šnajder u ime Radne grupe moli Elly Bašić da „dade svoje mišljenje na dio prijedloga za 'Glazbenu kulturu'“. ¹⁵⁹⁵ U detaljnoj analizi koju nalazimo u navedenom dopisu Elly Bašić izražava vrlo pozitivno mišljenje jer se „programski sadržaji rada na području glazbe čine boljim od dosadanjeg“¹⁵⁹⁶ te daje primjedbe, odnosno prijedloge koji bi „mogli biti od koristi“. ¹⁵⁹⁷

Nadalje, 23. veljače 1982. Elly Bašić šalje prijavu za 29. Kongres Saveza udruženja folklorista Jugoslavije koji se održava u Hvaru od 16. do 20. 10. iste godine. U tekstu prijave koju šalje Nadi Majanović, tadašnjoj tajnici DFH, saznajemo da je svoje terenske zapise s području otoka Hvara u periodu od 1953. do 1979. uobličila u znanstveni rad *Dječje stvaralaštvo na otoku Hvaru* (o stvaralaštvu djece i stvaralaštvu majki i baka) kojeg predstavlja na Kongresu¹⁵⁹⁸ (vidi Prilog 66.). Također, u dopisu najavljuje nastavak svog istraživanja ljeti u dijelu otoka Hvara kojeg još nije obišla.¹⁵⁹⁹

U *Školskim novinama* iz 1982. nalazimo serijal tekstova Elly Bašić u rubrici *Još o novom programu glazbenog odgoja* (1, 2 i 3). U tekstovima *Stare zablude pod novim naslovima* i *Diktat ili suradnja* vrlo detaljno iznosi svoja stajališta i obrazloženja o položaju, sadržaju i provođenju glazbenog odgoja u nastavnoj praksi.¹⁶⁰⁰ Serijal je nastavljen o čemu saznajemo iz dopisa Elly Bašić koja ga u ožujku iste godine šalje Stipi Šuvaru¹⁶⁰¹, u kojem ga ona obavještava

¹⁵⁹⁴ Usp. BAŠIĆ, Elly (1982), *Pismo Zdenki Šnajder predsjednici Radne grupe za reformu predškolskog odgoja*, O. E. B., 20/32, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁵⁹⁵ Isto.

¹⁵⁹⁶ Isto.

¹⁵⁹⁷ Isto.

¹⁵⁹⁸ U prvoj prijavi koju Elly Bašić šalje Nadi Majanić nalazimo naziv predavanje *Dječji folklor otoka Hvara*. Usp. BAŠIĆ, Elly (1982), *Dopis Nadi Majanović*, O. E. B., 37/21, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. *** (1982), *Program rada 29. Kongresa Saveza udruženja folklorista Jugoslavije*, O. E. B., 37/21, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 6. Usp. BAŠIĆ, Elly (1982) *Zapis brojalica u tekstu predavanja Elly Bašić 'Dječje stvaralaštvo na otoku Hvaru (1953-79)'*, O. E. B., 37/21, Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. BAŠIĆ, Elly (1982), *Ponovljeni tisak referata prof. Elly Bašić 'Dječje stvaralaštvo na otoku Hvaru (1953-79)'*, O. E. B., 15/20, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. BAŠIĆ, Elly (1985), *Predavanja – referati – seminari*, O. E. B., 30/39, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 9.

¹⁵⁹⁹ Naslov predavanja kasnije, u pripremi za objavljivanje u časopisu i zborniku, Elly Bašić mijenja u *Dječje stvaralaštvo na otoku Hvaru (1953-79)*. Usp. BAŠIĆ, Elly (1982), „Dječje stvaralaštvo na otoku Hvaru (1953-79)“, *Umjetnost i dijete*, god. XI, br. 75, 23-41. Usp. BAŠIĆ, Elly (1991), „Dječje stvaralaštvo na otoku Hvaru (1953-79)“, u: *Zbornik radova 29. Kongresa saveza udruženja folklorista Jugoslavije, Hvar, 16-20. 10. 1982.*, Zagreb: Hrvatsko društvo folklorista, 43-48. Usp. BAŠIĆ, Elly (1982), *Dopis Nadi Majanović*, O. E. B., 37/21, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁶⁰⁰ Usp. BAŠIĆ, Elly (1982), „Stare zablude pod novim naslovima“, *Školske novine*, broj 7 (1107) – 9. 2. 1982. Usp. BAŠIĆ, Elly (1982), „Diktat ili suradnja“, *Školske novine*, broj 9 (1109) – 23. 2. 1982.

¹⁶⁰¹ Stipe Šuvar tada obnaša funkciju predsjednika Komiteta za prosvjetu, kulturu, fizičku i tehničku kulturu SR Hrvatske.

o „učmalosti naše muzičke pedagogije koja neprestano tone“¹⁶⁰² te ga moli da pročita priloženu seriju njezine globalne analize trenutne situacije u *Školskim novinama*.¹⁶⁰³ Tekstove pod nazivom *Igra kolo naokolo* nalazimo u Ostavštini Elly Bašić u četiri nastavka.¹⁶⁰⁴ U zaključku navedenog serijala tekstova Elly Bašić upozorava na veliku ulogu glazbenog odgoja u sustavu predškolskog i osnovnoškolskog općeg obrazovanja:

„I na kraju – ne zaboravimo; samo je 1,53% djece u Hrvatskoj obuhvaćeno u osnovno 'muzičko' školstvo. 98,47% djece rođene sa kreativnom maštom kao normalom, u Hrvatskoj će muzikalno razvojno i nadalje ovisiti o programu vrtića i osnovne škole. Što više, 50% djece osnovnih 'glazbenih škola' otpadaju do IV razreda, pa će ih ovisnih o programu 'osnovnih škola' zapravo biti čak 99,23% novih građana naše Republike. A samim tim i glazbena kultura njene neposredne budućnosti.“¹⁶⁰⁵

Nadalje, u arhivskoj građi pronalazimo *Mišljenje o 'Izveštaju o izradbi, doradi i javnoj raspravi prijedloga nastavnog programa glazbene kulture za osnovne škole i osnove srednjeg obrazovanja'*, dokument koji Elly Bašić u ožujku 1982. šalje Zavodu za PPS SR Hrvatske.¹⁶⁰⁶ Njezin tekst sadrži analitički prikaz u kojem se s posebnom pozornošću osvrće na propuste i netransparentnost u formiranju Radne grupe, nedostatne recenzije i nepostojanja otvorene rasprave u kojoj su trebali sudjelovati stručnjaci i glazbeni pedagozi iz nastavne prakse. U zaključku ovog iscrpnog i stručno-analitičkog izvještaja, Elly Bašić ukazuje na elementarne probleme koji prijedlog programa sadrži, a to su:

1. neuvažavanje razvojnih sposobnosti i mogućnosti djeteta i omladine u susretu s glazbom;
2. prilagođavanje programa prema sposobnostima nastavnika koje nisu uvijek na dostatnoj razini („Šta li rade naše glazbeno-pedagoške institucije, škole, fakulteti?“¹⁶⁰⁷)

¹⁶⁰² BAŠIĆ, Elly (1982), *Dopis Stipi Šuvaru 8. 3. 1982.*, O. E. B., 5/41, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁶⁰³ U ovoj analizi Elly Bašić koristi statističke podatke iz *Službenog izvještaja Savjetovanja Zavoda za prosvjetno-pedagošku službu SR Hrvatske* (16. 5. 1979.). Usp. Isto. Usp. BAŠIĆ, Elly (1982), *Igra kolo naokolo IV*, O. E. B., 3/28, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 10.

¹⁶⁰⁴ Usp. BAŠIĆ, Elly (1982), *Igra kolo naokolo I*, O. E. B., 3/28, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. BAŠIĆ, Elly (1982), *Igra kolo naokolo II*, O. E. B., 3/28, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. BAŠIĆ, Elly (1982), *Igra kolo naokolo III*, O. E. B., 3/28, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. BAŠIĆ, Elly (1982), *Igra kolo naokolo IV*, O. E. B., 3/28, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić

¹⁶⁰⁵ BAŠIĆ, Elly (1982), *Igra kolo naokolo IV*, O. E. B., 3/28, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 10.

¹⁶⁰⁶ Zavod za PPS SR Hrvatske traži od Elly Bašić stručno mišljenje/recenziju *Prijedloga nastavnog programa glazbene kulture*. Usp. BAŠIĆ, Elly (1982), *Mišljenje o 'Izveštaju o izradbi, doradi i javnoj raspravi prijedloga nastavnog programa glazbene kulture za osnovne škole i osnove srednjeg obrazovanja'*, O. E. B., 7/16, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁶⁰⁷ Isto, 6.

3. program ne proizlazi iz glazbene ili umjetničke 'istine' nego iz nepromijenjene sheme i stavova još iz srednjeg vijeka „koja niukoliko ne prati djetetov razvoj“.¹⁶⁰⁸

Poruka koju na kraju teksta Elly Bašić upućuje Zavodu, pokazuje značaj i ozbiljnost njezinog pristupa u sukreciji jednog tako važnog službenog dokumenta:

„O ovome je trebalo raspravljati! I o pravu onih, van Radne grupe, da se o ovim – za našu kulturu i za omladinu slijedećih generacija značajnim problemima – može govoriti i onda, ako to nije u skladu sa 'suvremenim koncepcijama' ove, ili koje druge zatvorene Radne grupe!“¹⁶⁰⁹

U dopisu kojeg šalje Josipu Maliću 1982. Elly Bašić ulaže pismeni prigovor Školskoj knjizi, u svrhu zaštite svojih autorskih koncepcija od „kontinuirano krivih tumačenja moga rada na muzičko-pedagoškom području u nas“,¹⁶¹⁰ što je u objavi izdanja udžbenika *Sedam nota sto divota* u publikaciji krivo navedeno iza naslova da je „udžbenik solfeggia“.¹⁶¹¹ Navodeći da nigdje nije navela kao autor da je to udžbenik solfeggia, Bašić obrazlaže svoj prigovor:

„Ovo moje sadanje pismeno ponavljanje lične moje intervencije kod Vas, tek je potreba da postoji pismeni dokument u moju obranu pred historijom, u momentu, kada ova moja knjiga, nakon jedanaest hrvatskih i dva slovenska izdanja – dakle spontano najšireg prihvatanja nastavnika, ne samo muzičkih, već posebno općeobrazovnih škola u svim našim Republikama.“¹⁶¹²

Nakon prihvaćene recenzije, Zavod za PPS SR Hrvatske traži od Elly Bašić izradu prijedloga nastavnog programa za muzički odgoj/muzičku kulturu u osnovnoj školi. Već u svibnju ona šalje Zavodu službeni dokument *Skica i upute – za koncepciju nastavnog programa za 'muzički odgoj', odnosno 'muzičku kulturu' u osnovnoj školi*.¹⁶¹³ Zahvaljujući ovom prijedlogu Elly Bašić u kojem naglašava da „principijelno – program ne bi trebao donijeti 'metodičke upute' i ograničenja, koja bi sva – kao i potrebni detalji trebala biti sadržana u ponuđenim metodikama

¹⁶⁰⁸ Isto.

¹⁶⁰⁹ Isto.

¹⁶¹⁰ BAŠIĆ, Elly (1982), *Dopis drugu Maliću (Školska knjiga)*, O. E. B., 14/34, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁶¹¹ Isto.

¹⁶¹² Isto.

¹⁶¹³ Usp. BAŠIĆ, Elly (1982), *Skica i upute – za koncepciju nastavnog programa za 'muzički odgoj', odnosno 'muzičku kulturu' u osnovnoj školi*, O. E. B., 3/1, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

i udžbenicima“,¹⁶¹⁴ Elly Bašić kreira program koji omogućava svakom nastavniku slobodu u odabiru udžbenika i pripadajućih metodika pa tako i Funkcionalne metode.¹⁶¹⁵

U studenom 1982. na Psihijatrijskom odjelu bolnice *Dr Mladen Stojanović*, Elly Bašić drži predavanje *Doživljavanje muzike emocionalno inhibirane djece*.¹⁶¹⁶

U dopisu direktora *Fedemusa*¹⁶¹⁷ Dragana Zlatkovića iz prosinca 1982., kojeg nalazimo u Ostavštini Elly Bašić, saznajemo da među spomenutim najeminentnijim muzičkim pedagogima Elly Bašić zauzima prvo mjesto.¹⁶¹⁸ Isto tako u pismu Simeona Miševa, muzičkog pedagoga spomenutog festivala iz Lapova saznajemo koliko mu je značilo uspostavljanje korespondencije s Elly Bašić koja mu je uskoro poslala svoju „bibliografiju i neke separate“,¹⁶¹⁹ jer mu nedostupnost i nepoznavanje njezinih znanstvenih radova i djela „sprečava da se zadubim u teoretsko razmišljanje o dječjem muzičkom stvaralaštvu“. ¹⁶²⁰ Smatrajući Elly Bašić „začetnicom dječjeg muzičkog stvaralaštva u nas“,¹⁶²¹ Mišev je u službenom dopisu iz 1983. poziva da bude uz Dušana Plavšu član žirija *Fedemusa* te da svim nastavnicima iz Jugoslavije koji će biti prisutni na *Fedemusu* održi predavanje o dječjem muzičkom stvaralaštvu.¹⁶²² O nezakonitom korištenju imena Elly Bašić u svrhe promoviranja ovog festivala, navodeći je kao članicu žirija i „eminentnu profesoricu koja u superlativu govori o FEDEMUSU“,¹⁶²³ saznajemo iz njezinog službenog dopisa Draganu Zlatkoviću u kojem traži da se pismeno obavijeste svi organizatori i članovi žirija *Fedemusa* 1983. te svi naslovnici citiranog teksta o „netočnosti citiranih navoda u vezi sa mojom osobom“. ¹⁶²⁴ Nadalje, Elly Bašić navodi da je u vrijeme kada je izašao taj citirani navod u kojem ona govori u superlativu o *Fedemusu*, telefonskim pozivom bila obaviještena da taj festival postoji te da ona s obzirom na svoje znanstvene i pedagoške stavove nikad ne bi „prihvatila bilo kakovo žiriranje, a ponajmanje bih

¹⁶¹⁴ Isto, 1.

¹⁶¹⁵ Isto.

¹⁶¹⁶ Usp. BAŠIĆ, Elly (1985), *Predavanja – referati – seminari*, O. E. B., 30/39, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 8.

¹⁶¹⁷ FEDEMUS – *Festival dječjeg muzičkog stvaralaštva* osnovan je 1974. u Lapovu (Srbija).

¹⁶¹⁸ Usp. ZLATKOVIĆ, Dragan (1982), *Dopis iz 1982.*, O. E. B., 8/42, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1.

¹⁶¹⁹ MIŠEV, Simeon (1982), *Dopis Elly Bašić*, O. E. B., 8/42, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁶²⁰ Isto.

¹⁶²¹ MIŠEV, Simeon (1983), *Dopis Elly Bašić*, O. E. B., 8/42, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁶²² O nedoumici oko prihvaćanja ove ponude Elly Bašić piše u pismu Dušanu Plavši. Usp. MIŠEV, Simeon (1983), *Dopis Elly Bašić 2. 5.*, O. E. B., 8/42, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. BAŠIĆ, Elly (1983), *Pismo Dušanu Plavši*, O. E. B., 8/42, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁶²³ BAŠIĆ, Elly (1983), *Dopis drugu Draganu Zlatkoviću, direktoru Doma kulture 'Ivo – Lola Ribar*, O. E. B., 29/40, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁶²⁴ Isto.

dodjeljivala nagrade za 'kompozicije dječjeg stvaralaštva' jer je ona od 1945. inzistirala da u tekst nastavnog programa uđe naputak da se „dječje stvaralaštvo ne ocjenjuje“.¹⁶²⁵

Nakon gostovanja skupine nastavnika i učenika iz Švedske na FMŠ u proljeće 1983. u publikaciji *Musikkultur* izlazi članak „Uspješno studijsko putovanje u Zagreb“.¹⁶²⁶ Inicijator ovog studijskog putovanja bila je nastavnica glasovira u Švedskoj Jelena Vrbanić Kajfeš, rođena i obrazovana u Zagrebu. Obilazeći nekoliko škola u Zagrebu uvidjeli su da muzičke škole rade s jasnim usmjerenjem, ali od sedam navedenih škola ističu posebno „školu koju vodi prof. Elly Bašić, pionir suvremene pedagogike“.¹⁶²⁷ Na kraju ovog članka autorice Marianne Ribbing zaključuje da su stavovi prof. Bašić o djeci vrlo slični njihovima i izražava želju za mogućom suradnjom:

„Bilo bi vrlo zanimljivo za nas u Nacki povezati se поближе s prof. Bašić. Ona je prisustvovala poznatom kongresu u Moskvi 1970. Možda je možemo dobiti kao gosta.“¹⁶²⁸

U Ostavštini Elly Bašić nalazimo korespondenciju Elly Bašić iz 1983. sa Svenkom Savić iz Novog Sada,¹⁶²⁹ iz koje iščitavamo izmjenu razmišljanja i rezultata njihovih novih istraživanja i spoznaja iz područja dječje lingvistike i dječjeg glazbenog stvaralaštva, posebice brojalica i metodologije kojom se mogu interdisciplinarno povezati u suvremenoj nastavnoj praksi¹⁶³⁰ te cjelovite „teorijske diskusije o odnosu stvaralačkog i kognitivnog“.¹⁶³¹ Iz jednog pisma saznajemo s koliko zanosa i entuzijazma Elly Bašić u svojoj sedamdesetpetoj godini života nastavlja svoja istraživanja sa željom za novim spoznajama iz područja koje ne poznaje dovoljno:

„...pošto sam bila u Stari Gradu, a iza toga me (nenavikla na odmor) uhvatila euforija ideja pa ih sada teško pokušavam sređivati u date uhvatljive i 'izvedbene' mogućnosti. A kako se tu upravo radi o predškolskoj djeci, pišem Vam...jer je konačno stasalo vrijeme, da po Vama

¹⁶²⁵ Isto.

¹⁶²⁶ Usp. RIBBING, Marianne (1983), „Lyckad studieresa till Zagreb“, *Musik-kultur*, No 3 – 1983. Usp. *** (1983), *Uspješno studijsko putovanje u Zagreb* (prijevod), O. E. B., 24/38, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁶²⁷ *** (1983), *Uspješno studijsko putovanje u Zagreb* (prijevod), O. E. B., 24/38, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1.

¹⁶²⁸ Isto.

¹⁶²⁹ Svenka Savić, rođena 1940. srpska je lingvistica i profesorica emerita *Psiholingvistike* Filozofskog fakulteta Univerziteta u Novom Sadu umirovljena 2007. Objavila je velik broj knjiga i znanstvenih radova iz područja psiholingvistike i analize diskursa. Usp. *** [S. a.], *Svenka Savić*, Wikivand, https://www.wikiwand.com/sh/Svenka_Savi%C4%87 (preuzeto 13. 2. 2020.).

¹⁶³⁰ Usp. BAŠIĆ, Elly (1983), *Pismo Svenki Savić 15. 8. 1983.*, O. E. B., 4/25, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. SAVIĆ, Svenka (1983), *Pismo Elly Bašić 10. juni 1983.*, O. E. B., 4/25, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. SAVIĆ, Svenka (1983), *Pismo Elly Bašić 26. VIII 1983.*, O. E. B., 4/25, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁶³¹ SAVIĆ, Svenka (1983), *Pismo Elly Bašić 26. VIII 1983.*, O. E. B., 4/25, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

stručnjacima područja kojima ne vladam, što više doznam o tome, **što je to novo i posebno**, što ja u svojoj struci, u kojoj jesam stručnjak, **otkrivam za znanost**. A da to znam, trebala bih znati šta je sve u znanosti već znano o djetetu, odnosno **krivo** znano pošto mi je to u muzici sve više i više znano (ono 'Krivo'), ali premalo o tome 'krivome' o **djetetu samom**.¹⁶³²

Rezultat ovakvih razmišljanja i propitivanja Elly Bašić zasigurno su dugogodišnje aktivnosti vezane uz rad na njezinoj novoj znanstvenoj knjizi o brojalicama,¹⁶³³ na što je nagovara Rudi Supek koji smatra da je to „veoma važna tema za psihologiju i sociologiju“.¹⁶³⁴ Svjesna da u to vrijeme u svjetskoj literaturi ne postoji takav rad „odnosno nema koncepcije, kako ju ja radim“,¹⁶³⁵ Elly Bašić smatra da će ta knjiga biti značajan doprinos znanosti i istraživanjima.¹⁶³⁶ U pismu Svenke Savić doznajemo da će se u Beogradu u listopadu iste godine održati *Savjetovanje o brojalicama* na koje će biti pozvana Elly Bašić.¹⁶³⁷

U listopadu 1983. u Rogaškoj Slatini u isto se vrijeme održavaju redoviti *30. kongres SUFJ i 18. kongres Saveza etnoloških udruženja Jugoslavije te 1. kongres jugoslavenskih etnologa i folklorista* (5. – 9. 10.) na kojima Elly Bašić predstavlja svoj rad o likovnom odrazu glazbe *Susret s romskom djecom*.¹⁶³⁸ Rad predstavlja njezino istraživanje doživljaja glazbe kod djece u selima Međimurja nekoliko godina iza drugog svjetskog rata. Mnogi problemi i prepreke na koje je nailazila Elly Bašić (i prosvjetni radnici Narodnog odbora koji su bili uz nju tijekom istraživanja) kod roditelja, djedova i baka romske djece za nju su postali „imperativ da ne odustane“.¹⁶³⁹ U svim naseljima gdje je pokušala uključiti romsku djecu u istraživanje nailazila je na otpor za koji nije znala pravi razlog sve do trenutka kada se jednoj skupini roditelja

¹⁶³² BAŠIĆ, Elly (1983), *Pismo Svenki Savić 15. 8. 1983.*, O. E. B., 4/25, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁶³³ Knjiga o brojalicama nije realizirana, niti smo u Ostavštini Elly Bašić pronašli takav rukopis. Nalazimo veliku količinu tekstova i brojalica koje bi mogle biti predložak takvoj knjizi.

¹⁶³⁴ BAŠIĆ, Elly (1983), *Pismo Svenki Savić 15. 8. 1983.*, O. E. B., 4/25, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁶³⁵ Isto.

¹⁶³⁶ Isto.

¹⁶³⁷ Usp. SAVIĆ, Svenka (1983), *Pismo Elly Bašić 26. VIII 1983.*, O. E. B., 4/25, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁶³⁸ Usp. TILJAK, Dina (2005), *Elly Bašić – tragovi i vizije. Pokušaj približavanja jednom fenomenu glazbene kulture*, diplomski rad, Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Muzička akademija, 21. Usp. BAŠIĆ, Elly (1983), „Susret s romskom djecom“, u: *Zbornik 1. kongresa jugoslovenskih etnologov in folkloristov, Rogaška Slatina 5. – 9. 10. 1983.* Usp. BAŠIĆ, Elly (1983), *An Encounter with Gypsy Children (Summary)*, O. E. B., 1/44, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. BAŠIĆ, Elly (1985), *Predavanja – referati – seminari*, O. E. B., 30/39, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 9.

¹⁶³⁹ BAŠIĆ, Elly (1983), „Susret s romskom djecom“, u: *Zbornik 1. kongresa jugoslovenskih etnologov in folkloristov, Rogaška Slatina 5. – 9. 10. 1983.*, 791.

predstavila kao predstavnik prosvjete i pitala ih znaju li što je prosvjeta. Odgovor je bio šokantan i Elly Bašić ga u svom radu navodi u cijelosti:

„To su ubojice. Došli su tako i za vrijeme ovoga rata s kamionom po našu djecu. S isto takvim kamionom. I oni su rekli da su od prosvjete i da će našu djecu lijepo obući i nahraniti, odvesti u škole. Vjerovali smo im, a drugi dan smo našli našu djecu mrtvu, ubijenu na livadi! I oni su rekli da su prosvjeta.“¹⁶⁴⁰

Shvaćajući da ovaj put nisu posrijedi samo djeca nego od genocida traumatizirani roditelji, Elly Bašić mijenja svoj plan te nastavlja istraživanje s drugom seoskom djecom koja su, vraćajući se u svoja sela oduševljeno pričala o „svojim susretima s nama, i sa crtanjem, drugačijim nego u školi“.¹⁶⁴¹ Kako kazuje Elly Bašić:

„Nije se više radilo o etnomuzikologiji, niti o istraživanju djetetove kreativnosti. Zadatak naš u ovome trenutku bio je mnogo važniji. Radilo se o čovjeku i njegovu strahu od čovjeka. To je trebalo suzbiti ovdje. Vratiti čovjeku, izbezumljenom od straha, vjeru u ljude.“¹⁶⁴²

Neuobičajeni i zbunjujući rezultati likovnih izraza doživljaja glazbe romske djece koja su crtala ornamentalno i dekorativno iznenadili su Elly Bašić i njezine likovne suradnike, koji su nakon analiza jednoglasno zaključili:

„Ovo nije evropski izraz. Ovo je Istok. Najvjerojatnija likovna bliskost – Indija.“¹⁶⁴³

U zaključku svog rada ona postavlja pitanja kojima ukazuje na veliku odgovornost znanstvenog interdiscipliniranog pristupa:

„Koliko enigma za znanost što je nazivamo sociologija. Koliko nas nepoznate zasjede dočekuju pri našim pokušajima da ozakonimo tipologiju umjetničkog kazivanja, i estetski, i povijesno, i psihološki, i fenomenološki i...A posebno – koliko nas slojeva nepoznanica dočekuje pri onim našim istraživanjima koje tako hrabro nazivamo 'folklor'.“¹⁶⁴⁴

Početkom 1983. završene su aktivnosti Elly Bašić i suradnika vezane uz zakonsko usklađenje „Udruženja funkcionalaca Jugoslavije (UFJUG), dotadašnjeg „Jugoslavenskog udruženja muzičkih pedagoga, onih koji su se opredijelili za Funkcionalnu muzičku pedagogiju – i postali hrvatsko Udruženje, na Skupštini 1. III 1983.“¹⁶⁴⁵ sa službenim nazivom *Udruženje za*

¹⁶⁴⁰ Isto, 792.

¹⁶⁴¹ Isto.

¹⁶⁴² Isto.

¹⁶⁴³ Isto, 794.

¹⁶⁴⁴ Isto.

¹⁶⁴⁵ BAŠIĆ, Elly (1985), *Izveštaj – kolovoz, rujan 1985.*, O. E. B., 1/43, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1.

unapređivanje Funkcionalne muzičke pedagogije (UUFMP).¹⁶⁴⁶ Održana osnivačka skupština UUFMP¹⁶⁴⁷ podsjetila je ponovno glazbenu javnost na predmet svojih istraživanja i provedbu nove glazbene pedagogije koja se u „svijetu danas tretira kao avangarda te njezine začetke, upravo utemeljenje te pedagogije nalazimo upravo u našoj sredini“.¹⁶⁴⁸ Tim povodom u *Vjesniku* izlazi članak Jagode Martinčević Lipovčan u kojem podsjeća javnost na zaboravljena kvalitetna glazbeno-pedagoška dostignuća Elly Bašić i Funkcionalne muzičke pedagogije:

„A izvještaji iz darmštadtskog instituta za novu muziku i pedagogiju, Beča, Stuttgarta, salcburškog Mozarteuma, Francuske, Finske, Čehoslovačke i Mađarske, dapače i susreti te iznimna priznanja vrhunskih suvremenih glazbenika kao što su Zoltan Kodaly ili Erhard Karkoschka, upućuju na to da bismo se i mi, kao izvorišna sredina ove muzičke pedagogije, valjali zamisliti jesmo li je uočili i realizirali onako kako to ona doista zaslužuje.“¹⁶⁴⁹

Iako je do tada uključena u aktivnosti vezane za razvoj muzikoterapije u zemlji i u svijetu, od 1983. pratimo pojačanu djelatnost Elly Bašić u raznim udruženjima koja su se bavila razvojem tog novog područja, što saznajemo iz dopisa u kojima se ona poziva da prisustvuje njihovim sastancima.¹⁶⁵⁰

Tijekom 1983. bilježimo intenzivno sudjelovanje Elly Bašić, kao autorice FMP u kreiranju i realizaciji novog *Nastavnog plana i programa glazbene kulture u osnovnoj općeobrazovnoj školi*.¹⁶⁵¹ U dopisu upućenom prosvjetnom savjetniku Republičkog Zavoda za školstvo

¹⁶⁴⁶ Usp. Isto.

¹⁶⁴⁷ Usp. BAŠIĆ, Elly (1985), *Predavanja – referati – seminari*, O. E. B., 30/39, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 9.

¹⁶⁴⁸ MARTINČEVIĆ LIPOVČAN, Jagoda (1983), „...djetetu – muzika!“, *Vjesnik*, 1983., O. E. B., 9/6, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁶⁴⁹ Isto. TILJAK, Dina (2005), *Elly Bašić – tragovi i vizije. Pokušaj približavanja jednom fenomenu glazbene kulture*, diplomski rad, Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Muzička akademija, 22.

¹⁶⁵⁰ Usp. PRSTAČIĆ, Miroslav (1983), *Poziv Elly Bašić na Stručno-znanstveni skup Udruženja za unapređenje liječenja glazbom*, O. E. B., 38/2, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. PRSTAČIĆ, Miroslav (1983), *Poziv Elly Bašić na prikaz glazbenoterapijskog rada u klubu liječenih alkoholičara*, O. E. B., 38/2, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. PRSTAČIĆ, Miroslav (1983), *Poziv Elly Bašić na predavanje i program liječenja glazbene terapeutkinje Dr. Schulz-Vulf*, O. E. B., 32/2, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. PRSTAČIĆ, Miroslav (1983), *Poziv Elly Bašić na sjednicu Upravnog odbora Udruženja za unapređenje liječenja glazbom*, O. E. B., 38/2, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. PRSTAČIĆ, Miroslav (1983), *Poziv Elly Bašić na sastanak Udruženja za unapređenje liječenja glazbom*, O. E. B., 38/2, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. BREITENFELD, Darko (1986), *Dopis Elly Bašić*, O. E. B., 1/22, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. PRSTAČIĆ, Miroslav (1984), *Poziv Elly Bašić na predavanje 'Glazbenoterapija, rekreacija i okupaciona terapija u psihijatriji'*, O. E. B., 1/1, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁶⁵¹ U arhivskoj građi nalazimo dokument iz kojeg doznajemo da je već 1982. Elly Bašić predala *Republičkom Zavodu za prosvjetno pedagošku službu* „skice i upute – za koncepciju nastavnog programa za ‘muzički odgoj’ odnosno ‘muzičku kulturu’ u osnovnoj školi, na način, koji neće imperativno nametnuti nastavni i odgojni rad po jednoj jedinici i određenoj metodi muzičke nastave, već omogućiti kreativnija rješenja“. BAŠIĆ, Elly (1982), *Skica i upute – za koncepciju nastavnog programa za 'muzički odgoj', odnosno 'muzičku kulturu' u osnovnoj školi*, O. E. B., 11/2, 3/1, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1. Usp. *** (1984), „Plan i programi odgoja i osnovnog

saznajemo da je novi *Plan i program Funkcionalne muzičke pedagogije (FMP) za osnovno muzičko školstvo* (od IV. do VIII. razreda osnovne općeobrazovne škole) predan 24. travnja 1983.¹⁶⁵²

Na Funkcionalnoj muzičkoj školi drži seminar za nastavnike škole s dvije tematske cjeline: *Solmizacija – razvojno kroz historiju i Analiza nespornazuma oko solmizacionih slogova*.¹⁶⁵³ Iste godine Elly Bašić nalazi formalnu mogućnost da iznimno te godine preuzme na FMSŠ nastavu *Metodike* (bez novčane naknade) koja je „...dio cjeline mojih dosadanih zalaganja i rada na samoj školi, u svrhu podizanja nivoa nastave Funkcionalne muzičke pedagogije“.¹⁶⁵⁴ Razlog ovoj odluci dolazak je mladih nastavnika s Muzičke akademije u Zagrebu na mjesta nastavnika instrumentalnih programa koji tijekom svog studiranja nisu imali prilike upoznati FMP. U pismu Bašić navodi:

„Muzička akademija – ova, naša u Zagrebu – nikada nije me čak ni pitala 'Šta je Funkcionalna muzička pedagogija', a kamo li, da – uz strane, inozemne metode i metodike i pedagogije, Vas u doba vašeg studija upozna sa ovom, našom, jugoslavenskom, hrvatskom, u Zagrebu rođenom pedagogijom i njenim metodama.“¹⁶⁵⁵

Ulaskom škole u već spomenuti Muzički obrazovni centar, ovaj period za FMSŠ postaje vrijeme intenziviranog javnog prikazivanja rezultata nastavnika i učenika škole kroz bogatu koncertnu i stručnu djelatnost svih odjela. Uz raznovrsne oblike koncertne djelatnosti (smotre, natjecanja, gostovanja, suradnje s renomiranim orkestrima u zemlji i inozemstvu, raznih glazbenih projekata...) ističemo važnu ulogu sudjelovanja i učenika i njihovih nastavnika na mnogobrojnim stručnim usavršavanjima i seminarima koje vode uvaženi svjetski glazbeni pedagozi.¹⁶⁵⁶ Sve navedene aktivnosti učenika i nastavnika prati Elly Bašić koja u svojim zapisima vodi evidenciju o postignutim rezultatima, a i propustima.

Nakon *1. republičkog Seminara o realizaciji novog Nastavnog plana i programa glazbene kulture* održanog 17. i 18. siječnja 1984. na kojem se, uz smjernice o njegovoj realizaciji,

obrazovanja – Jezično-umjetničko područje: I. – IV. razred osnovne škole“, *Vjesnik Republičkog komiteta za prosvjetu, kulturu, fizičku i tehničku kulturu SR Hrvatske*, 4 (3), 27-46. Usp. *** (1984), „Plan i programi odgoja i osnovnog obrazovanja – Jezično-umjetničko područje: V. – VIII. razred osnovne škole“, *Vjesnik Republičkog komiteta za prosvjetu, kulturu, fizičku i tehničku kulturu SR Hrvatske*, 4 (3), 70-97.

¹⁶⁵² Usp. BAŠIĆ, Elly (1983), *Dopis Novačiću, prosvjetnom savjetniku Republičkog Zavoda za školstvo*, O. E. B., 4/22, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁶⁵³ Usp. BAŠIĆ, Elly (1985), *Predavanja – referati – seminari*, O. E. B., 30/39, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 9.

¹⁶⁵⁴ BAŠIĆ, Elly (1983), *Pismo kolegama Funkcionalne muzičke škole*, O. E. B., 17/28, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 5.

¹⁶⁵⁵ Isto, 3.

¹⁶⁵⁶ O tome vidi u: LETICA, Marina (2005), „Škola danas“, u: *Glazbeno učilište Elly Bašić 1965. – 2005.*, Nataša Perak Lovričević (ur.), Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić, 72-89.

prezentirala „analiza i prikaz stanja nastavnčkog kadra koji predaje glazbeni odgoj i vodi vannastavne glazbene aktivnosti“ pratimo intenzivnu korespondenciju Elly Bašić (kao autorice FMP i kao predsjednice UUFMP) s ravnateljem Zavoda za prosvjetno pedagošku službu SR Hrvatske u kojoj nalazimo nepravilnosti, ispravke i objašnjenja uslijed prepisa *Plana i programa FMP*.¹⁶⁵⁷ Školske godine 1984./85. stupa na snagu novi *Plan i program odgoja i osnovnog obrazovanja – Jezično-umjetničko područje: I. – IV. razred osnovne škole s dva ravnopravno zastupljena Nastavna plana i programa glazbene kulture u osnovnoj općeobrazovnoj školi*.¹⁶⁵⁸

Godine 1984. Elly Bašić pokreće aktivnosti vezane uz njezino komparativno istraživanje dječje kreativnosti u bavarskim regijama „unutar alpskog područja pa sve do zapadnog dijela naše zemlje (Slovenije)“.¹⁶⁵⁹ Nadalje, iste godine je uslijedio poziv od Pokrajinskog saveza bavarskih glazbenih umjetnika (dr. Stümmera) i R. Schmidta da održi predavanja iz područja klavirske pedagogije.¹⁶⁶⁰

Iste godine Elly Bašić sudjeluje na *31. Kongresu Sojuzot na združenijeta na folkloriste na Jugoslavija* u Radovišu (Makedonija) s radom *Razlike u 'autentičnosti' dječjega stvaralačkog izraza i promatračkog kuta odraslih* koji je objavljen 1986. u Zborniku kongresa.¹⁶⁶¹

¹⁶⁵⁷ Usp. BAŠIĆ, Elly (1984), *Dopis drugu Novačiću uz dva priložena materijala*, O. E. B., 4/22, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. BAŠIĆ, Elly (1984), *Objašnjenja u vezi Nastavnog plana i programa FMP*, O. E. B., 4/22, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. BAŠIĆ, Elly (1984), *Korekcije teksta programa FMP za IV razred*, O. E. B., 4/22, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. JERGOVIĆ, Mato (1984), *Dopis muzičkim školama i nastavnicima solfeggia*, O. E. B., 4/22, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. DOMLJAN, Žarko (1984), *Dopis UUFMP Mati Jergoviću*, O. E. B., 10/2, 4/22, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. JERGOVIĆ, Mato (1984), *Dopis UUFMP*, O. E. B., 10/2, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. BAŠIĆ, Elly (1984), *Dopis s dodanim tekstom Plana i programa FMP drugu Novačiću*, O. E. B., 4/22, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. BAŠIĆ, Elly (1984), *Dopis drugu Mati Jergoviću*, O. E. B., 7/2, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. BAŠIĆ, Elly (1985), *Dopis drugu Mati Jergoviću*, O. E. B., 4/22, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. AMBRUŠ KIŠ, Ružica (1984), *Dopis drugu Mati Jergoviću*, O. E. B., 7/2, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. MIROŠEVIĆ, Josip (1984), *Dopis predsjedništvu UUFMP*, O. E. B., 7/2, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁶⁵⁸ Usp. MILKOVIĆ, Ivana (2018), *Kronološki popis obrazovnih dokumenata pregledanih u svrhu sastavljanja povijesnoga popisa za lektiru preporučenih naslova u hrvatskoj osnovnoj školi*, <http://bibrich.ufzg.hr/wp-content/uploads/2018/11/Popis-obrazovnih-dokumenata.pdf> (preuzeto 1. 4. 2020.). Usp. BAŠIĆ, Elly (1985), *Dopis Stjepanu Novačiću 18. 3. 1985.*, O. E. B., 4/22, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. BAŠIĆ, Elly (1985), *Dopis Stjepanu Novačiću 25. 3. 1985.*, O. E. B., 3/1, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. BAŠIĆ, Elly (1984), *Nastavni program muzičkog odgoja FMP od I – VIII razreda osnovne škole*, O. E. B., 1/35, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁶⁵⁹ BAŠIĆ, Elly (1985), *Pismo Nori Berzheim*, O. E. B., 17/32, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁶⁶⁰ Usp. Isto.

¹⁶⁶¹ Usp. BAŠIĆ, Elly (1986), „Razlike u 'autentičnosti' dječjega stvaralačkog izraza i promatračkog kuta odraslih“, u: *Zbornik 31. Kongresa Sojuzot na združenijeta na folkloriste na Jugoslavija, Radoviš 1984. Skopje*, 613-616. Usp. BAŠIĆ, Elly (1990), *Objavljeni izvorno istraživačko-znanstveni radovi o problemu 'kreativnost'*, O. E. B., 25/20, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. 3. Usp. TILJAK, Dina (2005), *Elly Bašić – tragovi i vizije. Pokušaj približavanja jednom fenomenu glazbene kulture*, diplomski rad, Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Muzička akademija, 60.

U travnju 1984. Elly Bašić sudjeluje na *Susretu predškolskih radnika SR Srbije*.¹⁶⁶² Iz pisma Jane Korošec (11. 6. 1984.) saznajemo da cijela „armada mladih dela po Vašoj metodi“¹⁶⁶³ na sreću djece i glazbe te da se ponovo „zdržuju funkcionalci“.¹⁶⁶⁴

Pod službenim geslom *Promjena – sudjelovanje – akcija* u Ljubljani se u kolovozu 1984. održavala *IX Svjetska Konferencija Međunarodnog udruženja za pravo djeteta na igru* (IPA). Osnovana u Danskoj 1961., ova međunarodna nevladina organizacija interdisciplinarnog karaktera okuplja organizacije i osobe svih profesija koje rade za djecu ili s djecom te svoju djelatnost širi suradnjom na nacionalnoj i regionalnoj razini s međunarodnim organizacijama UNESCO, EUROPA, UNICEF.¹⁶⁶⁵ U arhivskoj građi nalazimo podatak o najavi programa izložbi i predavanja Elly Bašić pod nazivom na navedenoj konferenciji *Čovjek – kada je još bio velik*.¹⁶⁶⁶

Iste godine u rujnu izlazi u *Školskim novinama* novi članak Elly Bašić *Dječje igralište – zatvoreni 'dućan želja'*.¹⁶⁶⁷

Nastavljajući svoju znanstvenu etnomuzikološku djelatnost, Elly Bašić na Kongresu folklorista Jugoslavije održanog u rujnu 1984. kroz predavanja kolega iz Turske saznaje za uvaženog profesora Perteva Borstava. Kontakt ovog turskog etnomuzikologa omogućilo joj je Ministarstvo kulture iz Ankare.¹⁶⁶⁸ U dopisu kojeg šalje profesoru Borstavu, Elly Bašić pokazuje veliki interes za nastavak svojih etnomuzikoloških istraživanja koje bi proširila spoznajama o glazbenom izričaju turske djece koji joj je do tada bio nepoznat.¹⁶⁶⁹

Zahvaljujući „etnomuzikološkom radnom boravku Aleksandre Wagner u Turskoj“,¹⁶⁷⁰ Elly Bašić priprema cjeloviti plan terenskog istraživanja autentične igre djece i usmene predaje starijih generacija¹⁶⁷¹ za koje dobiva organizacijsku podršku prosvjetnih i kulturnih „organa“.¹⁶⁷²

¹⁶⁶² Usp. MILIĆEVIĆ, Gordana (1984), *Dopis Elly Bašić, 5. 10. 1984.*, O. E. B., 1/24, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. *** (1984), *Dopis Elly Bašić s tekstom referata RO 'Boško Buha'*, O. E. B., 1/24, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁶⁶³ KOROŠEC, Janja (1984), *Pismo Elly Bašić, 11. 6. 1984.*, O. E. B., 1/24, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁶⁶⁴ Isto.

¹⁶⁶⁵ Usp. HALAČEV, Slavenka (1984), „Shvaćamo li vrijednost dječjeg igranja“, *Školske novine*, broj 29 (1213), 5.

¹⁶⁶⁶ Usp. BAŠIĆ, Elly (1984), *Najava programa izložbi i ciklusa predavanja 'Čovjek – kada je još bio velik'*, O. E. B., Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁶⁶⁷ Usp. BAŠIĆ, Elly (1984), „Dječje igralište – zatvoreni 'dućan želja'“, *Školske novine*, 29 (1213), 18. IX.

¹⁶⁶⁸ Usp. BAŠIĆ, Elly (1985), *Dopis Aleksandri Wagner*, O. E. B., 15/32, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁶⁶⁹ Usp. BAŠIĆ, Elly (1984), *Dopis prof. Pertev N. Borstavu*, O. E. B., 14/32, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁶⁷⁰ Usp. Isto.

¹⁶⁷¹ Usp. Isto.

¹⁶⁷² Usp. Isto.

U studenom 1984. Elly Bašić drži ciklus predavanja na *Hochschule für Musik* u Stuttgartu *Čovjek – kada je još bio velik*, novom temom iz područja njezine „životne okupacije o dječjem stvaralaštvu i kreativnosti“.¹⁶⁷³ Profesor kompozicije na Visokoj školi u Stuttgartu Erhard Karkoschka prisustvovao je svim predavanjima Elly Bašić o čemu saznajemo iz njezinog pisma Dušanu Plavši:

„Kao značajnog kompozitora avangardne muzike ga sigurno znaš. Sjedio je na svih mojih devet tema na mojim predavanjima na stuttgartskoj visokoj školi.“¹⁶⁷⁴

Nastavno na ovo predavanje vrlo brzo se razvija intenzivna suradnja kako s profesorima *Orff Instituta* iz Salzburga i Amerike tako i sa studentima koji dolaze u Zagreb kako bi se upoznali s radom Funkcionalne muzičke škole.¹⁶⁷⁵

U Ostavštini Elly Bašić nalazimo poziv za predavanje Elly Bašić o *Funkcionalnoj muzičkoj pedagogiji* u Stuttgartu koje organizira *Udruženje njemačkih glazbenih umjetnika i učitelja glazbe Baden-Württemberg (Landesverband Deutscher Tonkünstler und Musiklehrer Baden-Württemberg)* krajem 1984.¹⁶⁷⁶

U godini 1984. kroz dokumentaciju iz Ostavštine Elly Bašić pratimo događaje vezane uz pokušaj „bezočne kampanje protiv Funkcionalne muzičke pedagogije i slobodnog rada Udruženja Funkcionalne muzičke pedagogije“.¹⁶⁷⁷ U pismu kojeg šalje Štefi Špiljak (Republička Konferencija Socijalističkog Saveza Zagreb) saznajemo da je ovo „posljednji pokušaj da nešto barem još spasim od FMP“.¹⁶⁷⁸ Stoga ovo važno kratko pismo iznosimo u cijelosti:

„Meni je danas 76 godina, a iza mene ne ostaje ništa. Barem, da još odgojim ponekoga za historiju, kako bi se moglo znati – da je moglo biti mnogo. U udruženju muz. pedagoga

¹⁶⁷³ BAŠIĆ, Elly (1985), *Pismo Vigu i Oneidi Löfcrantz*, O. E. B., 16/22, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. BAŠIĆ, Elly (1984), *Najava programa izložbi i ciklusa predavanja 'Čovjek – kada je još bio velik'*, O. E. B., Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁶⁷⁴ Usp. BAŠIĆ, Elly (1985), *Pismo Dušanu Plavši*, O. E. B., 1/24, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁶⁷⁵ Usp. BAŠIĆ, Elly (1985), *Neposredni odjeci mojih predavanja na Visokoj školi u Stuttgartu*, O. E. B., Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁶⁷⁶ Usp. HILSCHO, Ulrike (1984), *Poziv Elly Bašić za predavanje o FMP*, O. E. B., Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. BAŠIĆ, Elly (1985), *Neposredni odjeci mojih predavanja na Visokoj muzičkoj školi u Stuttgartu*, O. E. B., Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. BAŠIĆ, Elly (1984), *Najava programa izložbi i ciklusa predavanja 'Čovjek – kada je još bio velik'*, O. E. B., Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. BAŠIĆ, Elly (1985), *Pismo Dušanu Plavši*, O. E. B., 1/24, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁶⁷⁷ Usp. BAŠIĆ, Elly (1985), *Izveštaj – kolovoz, rujna 1985.*, O. E. B., 1/43, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. 1. Usp. BAŠIĆ, Elly (1984), *Pismo Štefi Špiljak*, O. E. B., 4/22, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. BAŠIĆ, Elly (1985), *Pismo Štefi Špiljak 17. IV 1985.*, O. E. B., 4/22, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. BAŠIĆ, Elly (1985), *Dopis Štefi Špiljak 8. rujna 1985.*, O. E. B., 4/22, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁶⁷⁸ BAŠIĆ, Elly (1984), *Pismo Štefi Špiljak*, O. E. B., 4/22, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

ponovno je zavlada Truda Reich – prilog fotokopija posljednje strane njihovog 'Pravilnika'. Ona je i glavni odgovorni urednik revitaliziranog njihovog časopisa – kroz koji je vladala sa svojom mafijom. Mafija je – jer ona je izvrstan organizator – opet na okupu, pojačana nažalost sa agresivnim ljudima novije generacije. Agresivno, ne samo nasuprot nas, već i u svim međuljudskim odnosima. 'Nema nikoga tko bi sve to radio, ona je jedina' govori rep. prosvj. savjetnik, istodobno predsjednik njihovog udruženja, istodobno sa svojom grupom ('Varaždinska grupa') – vezana od nekada još kroz Višu pedagog. školu (Grgošević – Antić) i 'Kulturno posvjetni sabor Hrvatske' (Grgošević – Požgaj...), posebno kroz Muz. školu Varaždin i 'Takmičenje pjevačkih zborova u Varaždinu'. To nisu ni umjetnici ni..., ali su izvršni organizatori, danas sistematski plasirani na svim važnim punktovima muzičke pedagogije i kulture. Upravo spremaju udar na sistem osnovnog muz. školstva, svodivši to – kroz prijedlog amandmana na zakon: a) Muz. osnovna škola samo za 'talente'; b) totalni primitivizam za sve ostale. Onaj najveći prostor – sredina, koja znači 'kultura' i to što viša kultura za svakoga, a ne za 'odabrane', koju je trebala zastupati Funkc. muz. pedagog., prije toga treba uništiti. Zbog toga su u svoj klan uzeli i prokušanu Trudu Reich. Ona nije prof. muzike, već prof. njemačkog jezika (završila u staroj Jugoslaviji srednju školu klavira i nije uopće ni teoretičar). Ako 40 godina nema na muz. pedagoškom i znanstvenom području u nas nikoga osim prof. njemačkog jezika, onda konačno ovdje treba definitivno mijenjati."¹⁶⁷⁹

Usljedila je vrlo brza i pozitivna reakcija i odgovor nadležne institucije u kojem se traži da Elly Bašić napiše cjeloviti izvještaj o razvoju i uspjesima FMP te svim onemogućavanjima na koje je tijekom godina nailazila. U dopisu koji šalje Štefi Špiljak saznajemo da joj je bilo potrebno cijelo ljeto kako bi sakupila i sredila definitivnu dokumentaciju i sve relevantne podatke o „životu Funkcionalne muzičke pedagogije, od njenih eksperimentalnih početaka do danas“,¹⁶⁸⁰ što je rezultiralo *Izveštajem* kojeg šalje 17. rujna.¹⁶⁸¹

U godini 1985. Udruženje funkcionalne muzičke pedagogije (UUFMP) povodom 30-godišnjice revolucionarne Izložbe 'Muzički izraz djeteta' autorice Elly Bašić, organizira niz dokumentarnih izložbi istraživačkih radova provedenih u periodu od 1954. do 1984. i tematski ciklus niza predavanja o istraživanjima muzikalne kreativne mašte djeteta i omladine pod nazivom *Čovjek – kada je još bio velik*.¹⁶⁸² Uvodno predavanje Elly Bašić održalo se u prostorijama FMŠ 5. 1. 1985., a sastojalo se od dviju tema: *Muzikolog na dječjem igralištu (Dječja igrališta – prostori*

¹⁶⁷⁹ Isto.

¹⁶⁸⁰ BAŠIĆ, Elly (1985), *Dopis Štefi Špiljak 8. rujna 1985.*, O. E. B., 4/22, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁶⁸¹ Usp. Isto. Usp. BAŠIĆ, Elly (1985), *Izveštaj – kolovoz, rujna 1985.*, O. E. B., 1/43, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-13.

¹⁶⁸² Usp. BAŠIĆ, Elly (1984), *Najava programa izložbi i ciklusa predavanja 'Čovjek – kada je još bio velik'*, O. E. B., Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. BAŠIĆ, Elly (1984), *Službene pozivnice za uvodno predavanje Izložbe*, O. E. B., Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

komunikacije koja to nisu) i *Kreativna mašta djeteta na tehnički teškim instrumentima (Improvizacija)*.¹⁶⁸³ Predavanja su rezultat istraživanja Elly Bašić iz dva temeljna područja koja obuhvaća nastava glazbe u glazbenim školama – *teorijske* (Solfeggio) i *instrumentalne* nastave. U prvom predavanju Elly Bašić iznosi rezultate svojih novih istraživanja kreativnih reakcija djece od 5 do 11 godina koje je provodila u razredima FMS kroz nastavu solfeggia u klasama profesorica Olge Pavičić i Gordane Lukšić, a u drugom rezultate improvizacija djece od 7 do 11 godina u nastavi profesora klavira.¹⁶⁸⁴ Povodom 30 godina revolucionarne Izložbe 'Muzički izraz djeteta' autorice prof. Elly Bašić u *Studentskom listu (SL)* izlazi članak „Prodor u dječju psihu“ u kojem Ksenija Renko daje vrlo detaljan osvrt na ovaj vrlo važan događaj u povijesti glazbene pedagogije: FMP kao težnja za modernizacijom i humanizacijom dječje glazbene pedagogije u kojoj su „sadržani i novi opći principi koji prevazilaze granice golog muzičkog obrazovanja.“¹⁶⁸⁵

U dopisu kojeg Nikša Gligo, tada upravitelj *Muzičkog salona SC*, šalje Elly Bašić saznajemo da on predlaže da se projekt koji je planiran u suradnji s Elly Bašić odgodi za kraj 1986. ili početak 1987. Razlog tome Nikša Gligo navodi njegov odlazak u SR Njemačku (jednogodišnja stipendija) i odsutstvo kolege Galete koji vodi Centar za multimedijalna istraživanja koji bi tehnički realizirao ovaj projekt. Također u tekstu spominje kako se ovaj važan projekt „ne usuđujemo obojica prepustiti realizaciji drugim osobama“.¹⁶⁸⁶

Zavod za pedagošku službu SR Hrvatske upućuje 5. siječnja poziv Elly Bašić da sudjeluje na *I jugoslavenskom seminaru o provodjenju novog nastavnog programa likovna kultura* pod nazivom „Usmjeravanje likovne pedagogije i subjekatska pozicija učenika – korelacija unutar JUP-a“ u Lipiku od 28. 1. do 1. 2. 1985. U pozivu direktor Zavoda Mato Jergović piše:

„Poštivajući Vašu dosadašnju suradnju s ovim Zavodom na teorijsko-metodološkim zadacima likovnog odgoja, skloni smo zamoliti Vas da kao istaknuti metodičar uzmete učešća i na ovom seminaru te održite predavanje prema ranijem dogovoru sa savjetnikom za likovnu kulturu i umjetnost Zavoda.“¹⁶⁸⁷

¹⁶⁸³ Usp. Isto.

¹⁶⁸⁴ Usp. BAŠIĆ, Elly (1984), *Službene pozivnice za uvodno predavanje Izložbe*, O. E. B., Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁶⁸⁵ RENKO, Ksenija (1985), „Prodor u dječju psihu“, *Studentski list*, broj 894 – 28. 5. 85, 14-15.

¹⁶⁸⁶ Uvidom u arhivsku građu nismo mogli dobiti podatke o kakvom se projektu radilo. GLIGO, Nikša (1985), *Dopis Elly Bašić*, O. E. B., 1/22, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 99

¹⁶⁸⁷ JERGOVIĆ, Mato (1985), *Poziv Zavoda za prosvjetno-pedagošku službu SR Hrvatske Elly Bašić*, O. E. B., 20/21, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

U arhivskoj građi pronalazimo samo prve dvije stranice programa ovog seminara te ne možemo potvrditi naslov izlaganja Elly Bašić.¹⁶⁸⁸

Godine 1985. (veljača) u časopisu *Musik und Bildung* Erhard Karkoschka piše osvrt na predavanje Elly Bašić koje je održano 2. i 3. studenog 1984. na Visokoj školi u Stuttgartu „Elly Bašić sprach an der Stuttgarter Musikhochschule“¹⁶⁸⁹ (vidi Prilog 67). Održano predavanje sastojalo se od devet povezanih tema o Funkcionalnoj muzičkoj pedagogiji u kojem Elly Bašić prikazuje rezultate svojih najnovijih istraživanja iz područja kreativnih fenomena djece svih starosnih skupina pa sve do odrasle dobi.¹⁶⁹⁰ U svom tekstu Karkoschka se posebno osvjeće na dobivene rezultate koji ukazuju na „ideje djece koje su neshvatljivo precizne, te navode na razmišljanje: kako razvijati glazbeni sustav“,¹⁶⁹¹ te navodi nove definicije uključivanja umjetničkog izražavanja djece koje Elly Bašić razvija u svojem suvremenom pristupu u glazbenom obrazovanju i odgoju cjelovitog izraza djeteta i ističe promjenu u poimanju nastave glazbe po Elly Bašić:

„Glazbena nastava istodobno znači i 'htjeti učiti' od djece i istražiti njihove sposobnosti.“¹⁶⁹²

¹⁶⁸⁸ Na prvoj stranici Programa Elly Bašić svojim rukopisom naznačuje da je njezino ime *na str. 5. **** (1985), *Program rada I jugoslavenskog seminara o provodjenju novog nastavnog programa likovna kultura*, O. E. B., 19/21, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁶⁸⁹ U Ostavštini Elly Bašić pronalazimo pismo Eve Sedak, hrvatske muzikologinje koja je u tom periodu djelovala kao kritičarka i glavna urednica Glazbenog programa Radio Zagreba (Hrvatski radio) i na zagrebačkoj Muzičkoj akademiji kao honorarna profesorica. Uz veliko zadovoljstvo koje izražava Elly Bašić što prevedeni članak Karkoschke „dolazi pred naše čitateljstvo“ saznajemo da je ona prevodila članak na hrvatski jezik. Također pronalazimo pismo Darka Vađića u kojem obavještava Elly Bašić o osvrtu Erharda Karkoschke te joj šalje fotokopiju tog članka koji je „pronašao listajući upravo prispjele strane muzičke časopise“. Usp. VAĐIĆ, Darko (1985), *Pismo Elly Bašić*, O. E. B., 1/24, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. BAŠIĆ, Elly (1985), *Pismo Darku Vađiću*, O. E. B., 1/24, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. DOMLJAN, Žarko (1989), *Dopis UUFMP doc. Elly Bašić*, O. E. B., 29/15, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. HRVATSKA ENCIKLOPEDIJA, NOLA, Danica, Zagreb: Leksikografski zavod Miroslav Krleža, <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=44009> (preuzeto 11. 8. 2019.). Usp. SEDAK, Eva (1985), *Pismo Elly Bašić 26. 9. 1985.*, O. E. B., Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. KARKOSCHKA, Erhard (1985), „Elly Bašić sprach an der Stuttgarter Musikhochschule“, u: *Musik und Bildung*, Mainz: Schoft. Sohne, 133. Usp. KARKOSCHKA, Erhard (1985), „Elly Bašić govorila je na Visokoj školi u Stuttgartu“ (prijevod), u: *Zvuk*, br. 3-4, 1985. Usp. BAŠIĆ, Elly (1985), *Funkcionalna muzička pedagogija – afirmacija i uspjesi*, O. E. B., 1/43, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 2. Usp. BAŠIĆ, Elly (1985), *Pismo Dušanu Plavši*, O. E. B., 1/24, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁶⁹⁰ Navodimo devet tema predavanja po zapisu Elly Bašić iz prospekta predavanja: *Kreativno i nekreativno u dječjem izrazu; Sinkretizam u muzikalnom izražavanju djeteta I; Spontanost – adaptacija? Dvostruki kolosjek u ranom djetinjstvu; Senzibilitet na zvuk dojenčeta i njegov kontinuitet kod djeteta; Razlike u 'autentičnosti' dječjeg stvaralačkog izraza i promatračkog kuta odraslih; Sinkretizam u muzikalnom izražavanju djeteta II, Senzibilitet na zvuk kod djeteta, njegov kontinuitet kod mladih; Kreativno – nekreativno – dvostruki kolosjek u Funkcionalnoj muzičkoj pedagogiji*. Usp. BAŠIĆ, Elly (1985), *Pismo Dušanu Plavši*, O. E. B., 1/24, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. BAŠIĆ, Elly (1985), *Tekst izlaganja 'Sinkretizam u muzikalnom izražavanju djeteta'*, O. E. B., 9/20, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁶⁹¹ KARKOSCHKA, Erhard (1985), „Elly Bašić sprach an der Stuttgarter Musikhochschule“, u: *Musik und Bildung*, Mainz: Schoft. Sohne, 133.

¹⁶⁹² Isto.

U zaključku ovog osvrta, Karkoschka govori o pokušajima uvrštavanja Funkcionalne muzičke pedagogije u Njemačkoj:

„Iako u Njemačkoj već postoje neke inicijative u tom smjeru, one su još uvijek ograničene na pojedince i suviše brzo zapinju na staroj praksi. Valja ipak priznati da zbog interdisciplinarnosti i još više, zbog samostalnosti i izvornosti radovi profesorice Bašić za tradicionalno odgojenog pedagoga kriju stanovite teškoće, nekako leže postrani – no kada ćemo konačno shvatiti da naša tradicionalna praksa leži postrani i da je valja odložiti?“¹⁶⁹³

S obzirom na velik utjecaj Karkoschke u krugovima glazbenih stručnjaka, kako kod nas tako i u inozemstvu ovaj članak je pobudio veliki interes i želju za suradnjom s Elly Bašić i u ostalim dijelovima i institucijama Njemačke i Austrije.¹⁶⁹⁴ Iz korespondencije Nore Berzheim i Elly Bašić saznajemo za poziv Pokrajinskog saveza bavarskih glazbenih pedagoga o predavanjima Elly Bašić „pretežito s područja klavirske pedagogije“¹⁶⁹⁵ te njezinu zainteresiranost za komparativno istraživanje dječje kreativnosti u bavarskim regijama.¹⁶⁹⁶ Tada u funkciji ravnateljice Odjela za glazbu i ritmiku *Državnog instituta za predškolsku pedagogiju*¹⁶⁹⁷ u Münchenu, Nora Berzheim šalje redakciji *Musik und Bildung* dopis iz kojeg saznajemo da je izvješće Karkoschke „pobudilo zanimanje za cijelo predavanje gđe Bašić i rezultate njenog istraživanja, te bismo rado stupili s njom u kontakt“¹⁶⁹⁸ (vidi Prilog 68). Kako navodi Nora Berzheim, Erhardu Karkoschki je bilo toliko važno da se glazbena pedagogija i djelovanje Elly Bašić širi u Njemačkoj i u cijeloj Europi da je nju osobno nazvao da poduzme sve potrebne akcije da se *Državni institut za predškolsku pedagogiju* poveže s prof. Bašić kako bi njezine pedagoške postavke postale dio njihovog odgojno-obrazovnog sustava.¹⁶⁹⁹ Također u njezinom dopisu doznajemo da je ona kontaktirala određene profesore koji bi pridonijeli uključivanju Instituta u zajedničku suradnju, ali isto tako navodi činjenicu da su u Njemačkoj institucije jako inertne te da će ona o svom trošku doći u Zagreb kako bi vidjela primjenu Funkcionalne muzičke pedagogije u praksi predškolskog glazbenog odgoja Funkcionalne muzičke škole. U

¹⁶⁹³ KARKOSCHKA, Erhard (1985), „Elly Bašić govorila je na Visokoj školi u Stuttgartu“ (prijevod), u: *Zvuk*, br. 3-4, 1985., 80. KARKOSCHKA, Erhard (1985), „Elly Bašić sprach an der Stuttgarter Musikhochschule“, *Musik und Bildung*, Mainz: Schott. Sohne, 133.

¹⁶⁹⁴ Usp. BAŠIĆ, Elly (1985), *Pismo Nori Berzheim*, O. E. B., 17/32, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁶⁹⁵ BAŠIĆ, Elly (1985), *Dopis Nori Berzheim*, O. E. B., 17/32, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁶⁹⁶ Usp. BERZHEIM, Nora (1985), *Dopis redakciji Musik und Bildung*, O. E. B., 17/32, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. BAŠIĆ, Elly (1985), *Pismo Nori Berzheim*, O. E. B., 17/32, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. BAŠIĆ, Elly (1985), *Dopis Nori Berzheim*, O. E. B., 17/32, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁶⁹⁷ *Staatsinstitut für Frühpädagogik*.

¹⁶⁹⁸ BERZHEIM, Nora (1985), *Dopis redakciji Musik und Bildung*, O. E. B., 17/32, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁶⁹⁹ Usp. BERZHEIM, Nora (1985), *Dopis Elly Bašić 22. 5. 1985.*, O. E. B., 17/32, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

privitku šalje promotivne materijale Instituta i tekstove iz nove publikacije koju izdaje Institut.¹⁷⁰⁰

Uskoro slijedi poziv za suradnju profesora Helmuta Seglera iz Savezne Republike Njemačke¹⁷⁰¹ Elly Bašić za zajedničko istraživanje dječjeg usmenog stvaralaštva (brojalice, pjesme, igre) na području Mađarske i Čehoslovačke.¹⁷⁰² U upućenom pismu Segler najavljuje svoj boravak u Zagrebu te kazuje:

„Upoznat sa saopćenjem o Vašim predavanjima u Stuttgartu o fenomenima kreativnosti djeteta, dozvoljavam si zamoliti Vas za podršku jednog istraživanja koje zasijeca i u zadatak Vašeg područja...Moj dolazak u Zagreb je 21. III odlazak 27. III pa ćemo imati dovoljno vremena za neke tonske i filmske snimke u studijske svrhe...Prema saopćenju g. Karkoschke predmnijevam, da će naići na Vaš interes.“¹⁷⁰³

Jedna od tema predavanja u Stuttgartu *Sinkretizam u muzikalnom izražavanju djeteta*, koju Elly Bašić izlaže na različitim stručnim skupovima (korigiranog sadržaja) u konačnoj verziji 1985. objavljuje časopis *Umjetnost i dijete*.¹⁷⁰⁴ O izlasku istog rada 1987. u stručnom časopisu *Tonovi* saznajemo u dopisu Elly Bašić kojeg šalje Blaženki Zorić, glavnoj urednici časopisa.¹⁷⁰⁵

U arhivskoj građi pronalazimo dopis iz travnja 1985. koji Elly Bašić upućuje Jagodi Martinčević u kojem je obavještava da bi pisanje članka za Hrvatsku o jubilarnoj proslavi „slavne i revolucionarne Izložbe 'Muzički izraz djeteta' u Hrvatskoj“¹⁷⁰⁶ povjerila njoj.

Godine 1985. Zavod za prosvjetno-pedagošku službu grada Zagreba i Zajednice općina Zagreba u svom godišnjem programu za predmet Muzička kultura i obrazovanje predviđa izvođenje jednodnevnog seminara za nastavnike muzičkih škola koji ostvaruju nastavu Solfeggia pod radnim nazivom *Aktualizacija nastave solfeggia po funkcionalnoj muzičkoj pedagogiji* te 13. 3.

¹⁷⁰⁰ Usp. Isto. Usp. *** (1984), *Promotivni materijali Staatinstitut für Frühpädagogik*, O. E. B., 17/32, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁷⁰¹ Helmut Segler profesor i voditelj *Katedre za glazbu i didaktiku obrazovno znanstvenog odjela* pri Tehničkom fakultetu u Braunschweigu. Usp. SEGLER, Helmut (1985), *Pismo Elly Bašić* 28. 2. 1985., O. E. B., Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. BAŠIĆ, Elly (1985), *Dopis Naimi Balić*, O. E. B., 17/38, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁷⁰² Usp. Isto.

¹⁷⁰³ BAŠIĆ, Elly (1985), *Neposredni odjeci mojih predavanja na Visokoj muzičkoj školi u Stuttgartu*, O. E. B., Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁷⁰⁴ Usp. BAŠIĆ, Elly (1985), *Tekst izlaganja 'Sinkretizam u muzikalnom izražavanju djeteta'*, O. E. B., 9/20, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. BAŠIĆ, Elly (1985), „Sinkretizam u muzikalnom izražavanju djeteta“, *Umjetnost i dijete*, god. XVII, br. 1., 21-33.

¹⁷⁰⁵ Usp. BAŠIĆ, Elly (1987), „Sinkretizam u muzikalnom izražavanju djeteta“, *Tonovi*, god. III, br. 1., 17-23. Usp. BAŠIĆ, Elly (1986), *Dopis Blaženki Zorić*, O. E. B., 1/24, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁷⁰⁶ BAŠIĆ, Elly (1985), *Dopis Jagodi Martinčević*, O. E. B., 1/24, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

upućuje poziv Elly Bašić, kao autorici Funkcionalne muzičke pedagogije.¹⁷⁰⁷ U dopisu Elly Bašić Branku Dolencu (tadašnjem prosvjetnom savjetniku) i obavijesti koju Zavod za prosvjetno-pedagošku službu šalje svim muzičkim školama, saznajemo da se „...seminar iz ciklusa znanstveno-istraživačkih radova Doc. Elly Bašić: *Čovjekova muzikalna kreativna mašta i izražavanja u doba djetinjstva* i iz Metodike *Funkcionalne muzičke pedagogije*“¹⁷⁰⁸ održava 7. svibnja.¹⁷⁰⁹ Također u obavijesti nalazimo i molbu ravnateljima institucija da omoguće zainteresiranim nastavnicima prisustvovanje seminaru koji će se odvijati kroz tri tematske cjeline: *Tema iz problematike dječjeg stvaralaštva, Senzibilitet djeteta i muzička pedagogija* i *Problematika muzičko-pedagoške prakse*.¹⁷¹⁰ U Ostavštini Elly Bašić nalazimo sažetak njezina predavanja,¹⁷¹¹ a iz popisa prisutnih na navedenom Seminaru saznajemo da je uz nastavnike i profesore bilo muzikologa, ravnatelja i sociologa, ukupno 56 sudionika.¹⁷¹²

Od ožujka 1985. Elly Bašić sudjeluje u izradi prijedloga Plana i programa osnovne muzičke škole (Funkcionalna muzička pedagogija) što nam potvrđuju službeni dokumenti iz Ostavšine Elly Bašić i kazivanja Marije Haluze.¹⁷¹³

Nadalje Elly Bašić, na poziv direktorice Dječjeg vrtića „Dr Sima Milošević“ iz Beograda, u svibnju 1985. drži predavanje za sve one odgajatelje, pedagoge, psihologe i medicinske sestre koji rade u predškolskim institucijama, a nisu bili u mogućnosti slušati to isto predavanje godinu dana ranije u okviru *Susreta predškolskih radnika SR Srbije*.¹⁷¹⁴ Predavanje iz ciklusa

¹⁷⁰⁷ Usp. OBRENOVIĆ, Pero (1985), *Poziv na stručnu suradnju Elly Bašić*, O. E. B., 7/33, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. BAŠIĆ, Elly (1985), *Dopis Zavodu za PPS grada Zagreba i Zajednice općina Zagreb*, O. E. B., 7/33, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁷⁰⁸ OBRENOVIĆ, Pero (1985), *Obavijest o seminaru FMP svim muzičkim školama*, O. E. B., 7/33, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁷⁰⁹ Usp. BAŠIĆ, Elly (1985), *Dopis prosvjetnom savjetniku Branku Dolencu*, O. E. B., 1/22, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁷¹⁰ Usp. Isto.

¹⁷¹¹ Usp. BAŠIĆ, Elly (1985), *Sažetak predavanja*, O. E. B., 7/33, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁷¹² U popisu nalazimo potpis autorice ovog istraživanja pod rednim brojem 20. Usp. *** (1985), *Popis prisutnih na Seminaru FMP*, O. E. B., 7/33, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. BAŠIĆ, Elly (1985), *Popis prisutnih na seminaru*, O. E. B., 7/33, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁷¹³ Usp. BAŠIĆ, Elly (1985), *Dopis Stjepanu Novačiću 18. 3. 1985.*, O. E. B., 4/22, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. BAŠIĆ, Elly (1985), *Dopis Stjepanu Novačiću 25. 3. 1985.*, O. E. B., 3/1, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. BAŠIĆ, Elly (1985), *Dopis drugu Mati Jergoviću*, O. E. B., 10/2, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. KRAJTMAJER, Vinko (1985), *Dopis drugu Mati Jergoviću*, O. E. B., 10/2, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. AMBRUŠ KIŠ, Ružica (1985), *Dopis dr Mati Jergoviću*, 10/2, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. BAŠIĆ, Elly (1985), *Dopis UUFMP Draganu Jovanoviću, predsjedniku Saveza udruženja muzičkih pedagoga Jugoslavije*, O. E. B., 10/2, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. HALUZA, Marija (2018), *Razgovor s Marijom Haluzom* vodila Denis Vasilj u travnju 2018.

¹⁷¹⁴ O velikoj aktivnosti te godine Elly Bašić u dopisu kazuje kako je te „kalendarske godine totalno rasprodana“. Usp. MILIĆEVIĆ, Gordana (1984), *Dopis Elly Bašić*, 2. 11. 1984., O. E. B., 1/24, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. BAŠIĆ, Elly (1984), *Dopis drugarici Milićević*, O. E. B., 1/24, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

znanstveno-istraživačkih radova Elly Bašić kao dijela projekta UUFMP¹⁷¹⁵ *Čovjekova muzikalna mašta i izražavanje u doba djetinjstva* podijeljeno je tematski kroz dva dana (21. i 25. 5.):

1. dan: *Dječja igrališta, prostori komunikacije – koja to nisu, Kreativno i nekreativno u dječjem izrazu i Sinkretizam u muzikalnom izražavanju djeteta I i II*¹⁷¹⁶
2. dan: *Senzibilitet na zvuk kod dojenčeta i njegov kontinuitet kod djeteta, Igra mašte – djetetova je potreba.*¹⁷¹⁷

Komisija za unapređivanje odgojno-obrazovnog procesa 8. srpnja 1985. održava sjednicu na kojoj je prva točka dnevnog reda bila „usvajanje nastavnog plana i programa osnovne muzičke škole – funkcionalna muzička pedagogija“.¹⁷¹⁸ Kako se navodi u zapisniku ove sjednice u vrlo „živoj“ raspravi su konfrontirani pristupi, stavovi i mišljenja između dviju koncepcija osnovnih muzičkih škola: *tradicionalne i funkcionalne*. Nakon analize predloženog materijala Nastavnog plana i programa Funkcionalne muzičke pedagogije te dobivanjem pozitivne stručne recenzije, Komisija preporuča Prosvjetnom savjetu Hrvatske da usvoji predloženi plan i program.

„Komisija smatra da se koncepcijom funkcionalne metode u muzičkom odgoju i obrazovanju ne ugrožava postojeće muzičko obrazovanje, dapače ona može samo da pridonosi demokratizaciji i bogaćenju muzičke kulture mladih.“¹⁷¹⁹

U srpnju 1985. povodom *Evropske godine glazbe* u Zagrebu u organizaciji Zavoda za istraživanje folkloru održan je znanstveni skup *Glazbeno stvaralaštvo naroda i narodnosti (narodnih manjina) i etničkih grupa* (od 22. do 24. srpnja).¹⁷²⁰ U pozivu koji voditelj pripreme znanstvenog skupa Jerko Bezić upućuje Elly Bašić saznajemo da se skup održava u vrijeme Međunarodne smotre folkloru u Zagrebu i da će na skupu raspravljati o značenju glazbenog stvaralaštva za očuvanje nacionalnog identiteta narodnosti, o tradicionalnoj glazbi i njezinim zajedničkim obilježjima u susjednim zemljama, o spontanom glazbenom stvaralaštvu različitih etničkih skupina i rezultatima istraživanja glazbene kulture etničkih grupa (manjina) u

¹⁷¹⁵ Usp. BAŠIĆ, Elly (1985), *Dopis Gordani Miličević*, O. E. B., 1/24, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁷¹⁶ Usp. BAŠIĆ, Elly (1985), *Tekst izlaganja 'Sinkretizam u muzikalnom izražavanju djeteta'*, O. E. B., 9/20, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁷¹⁷ Usp. BAŠIĆ, Elly (1985), *Prijedlog UUFMP o tematskim predavanjima Elly Bašić*, O. E. B., 1/24, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁷¹⁸ Usp. ZOVKO, Gojko (1985), *Obavijest članovima Komisije za unapređivanje odgojno-obrazovnog procesa*, O. E. B., 15/41, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. *** (1985), *Stavovi i prijedlozi Komisije za unapređivanje odgojno-obrazovnog procesa (zapisnik)*, O. E. B., 15/41, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁷¹⁹ *** (1985), *Stavovi i prijedlozi Komisije za unapređivanje odgojno-obrazovnog procesa*, O. E. B., 15/41, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁷²⁰ Usp. *** (1985), *Program znanstvenog skupa Glazbeno stvaralaštvo naroda i narodnosti (narodnih manjina) i etničkih grupa*, O. E. B., 19/7, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

Jugoslaviji i susjednim zemljama.¹⁷²¹ Na njemu sudjeluje Elly Bašić sa svojim radom *Brojalica – komunikacija na dvojezičnim područjima dječjeg igrališta*¹⁷²² (vidi Prilog 69).

U kolovozu 1985. Elly Bašić na poziv *Programskog komiteta International Council for Traditional Music (ICTM)* sudjeluje na njihovoj 28. *Konferenciji* koja se održava na tri lokacije: Stockholm (30. 7. do 4. 8. 1985.) – Helsinki (5. 8. do 7. 8. 1985.) – Lenjingrad.¹⁷²³ Iz prijave (u kojoj se nalazi i kratak sadržaj rada) koju šalje Dr. Kristeru Malmu 15. 9. 1984. (godinu dana prije njegova održavanja) saznajemo da „se upravo vratila s etnomuzikološkog terenskog rada u inozemstvu“ zbog čega sa zakašnjenjem prijavljuje svoj referat pod naslovom *U obranu djetetove kreativne mašte*.¹⁷²⁴ U službenom dopisu Naimi Balić, tadašnjoj savjetnici Odjela za kulturno-prosvjetnu suradnju s inozemstvom u kojoj traži financijsku pomoć za „realizaciju ovog veoma laskavog poziva našeg istraživačkog rada dječje kreativne mašte na našem tlu (komparativno i na tlu Evrope)“¹⁷²⁵ Elly Bašić navodi:

„Ovaj je referat posebno preporučio Programskom komitetu naš etnomuzikolog, prof. Jerko Bezić, Predsjednik Jugoslavenskog nacionalnog komiteta ICTM-e, šefa muzikološkog odjela Zavoda za istraživanje folkloru Instituta za filologiju i folkloristiku i profesora Muzičke akademije u Zagrebu.“¹⁷²⁶

U programu vidimo sudjelovanje mnogobrojnih sudionika iz različitih dijelova svijeta (Norveška, Njemačka, Švedska, SAD, Zimbabve, Švicarska, Austrija, Mađarska, Japan, Nova

¹⁷²¹ Usp. BEZIĆ, Jerko (1985), *Poziv Elly Bašić za sudjelovanje na znanstvenom skupu*, O. E. B., 23/17, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁷²² U radu D. Tiljak nalazimo podatak da Elly Bašić uz taj skup spominje dva rada, uvidom u arhivsku građu zaključujemo da se radi samo o jednom radu i njegovoj verziji na engleskom jeziku koja je objavljena u Zborniku navedenog znanstvenog skupa. Također, u arhivskoj građi pronalazimo i nelektoriranu verziju ovog rada na njemačkom jeziku. Usp. TILJAK, Dina (2005), *Elly Bašić – tragovi i vizije. Pokušaj približavanja jednom fenomenu glazbene kulture*, diplomski rad, Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Muzička akademija, 23. Usp. *** (1985), *Program znanstvenog skupa Glazbeno stvaralaštvo naroda i narodnosti (narodnih manjina) i etničkih grupa*, O. E. B., 19/7, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. BAŠIĆ, Elly (1985), „The Counting-rhythm (French 'Comptine') as a Communication in Bilingual Areas of Children's Games“, u: Zbornik Znanstvenog skupa 'Glazbeno stvaralaštvo narodnosti (narodnih manjina) i etničkih grupa u povodu Europske godine glazbe 22-24. 7. 1985.', Zagreb: Zavod za istraživanje folkloru. Usp. BAŠIĆ, Elly (1986), „Brojalica – komunikacija na dvojezičnim područjima dječjeg igrališta“, *Umjetnost i dijete*, god. XVIII, br. 1-2. Usp. BAŠIĆ, Elly (1985), *Brojalica – komunikacija na dvojezičnim područjima dječjeg igranja* (nelektorirani tekst i sažetak rada), O. E. B., 20/17, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. BAŠIĆ, Elly (1985), *Der Abzählreim – die Kommunikation des Zweisprachigen Kinderspielraumes* (nelektorirani tekst, vlastiti prijevod), O. E. B., 20/7, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. BAŠIĆ, Elly (1990), *Objavljeni izvorno istraživačko-znanstveni radovi o problemu 'kreativnost'*, O. E. B., 25/20, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 3.

¹⁷²³ Usp. BAŠIĆ, Elly (1985), *Pismo Vigu i Oneidi Löfcrantz*, O. E. B., 16/22, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁷²⁴ Usp. BAŠIĆ, Elly (1984), *Prijava za sudjelovanje na Konferenciji u Stockholmu 1985.*, O. E. B., 16/32, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. *** (1985), *Conference Schedule*, O. E. B., 16/32, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 23.

¹⁷²⁵ BAŠIĆ, Elly (1985), *Dopis UUFMP Naimi Balić*, O. E. B., 16/32, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁷²⁶ Isto.

Gvineja, Kanada, Indija, Čehoslovačka, Zambija, Finska, Danska, Koreja, Oman, Jugoslavija), što nam objašnjava razlog rane prijave i trajanje konferencije. Sudjelovanje Elly Bašić, jedine sudionice iz Jugoslavije, odvijalo se 6. 8. u Helsinkiju pod službenim nazivom *In defense of the child's creative imagination*¹⁷²⁷ (vidi Prilog 70). Za potrebe ovog izlaganja na njemačkom jeziku, Elly Bašić koristi magnetofonske snimke svojih istraživanja i vizualne prikaze s dijaprojektora.¹⁷²⁸

Nadalje su uslijedili pozivi za predavanja u Södertäljeu i na prestižnom Univerzitetu u Lundu.¹⁷²⁹

Godine 1985. (od 23. do 30. rujna) u Somboru se održava 32. kongres Saveza udruženja folklorista Jugoslavije na kojem Elly Bašić sudjeluje s radom *Međusobni utjecaji podunavskih zemalja na dječje igre, posebno na dječje brojalice (Institucionalizam – usmeno stvaralaštvo)*,¹⁷³⁰ a uskoro nakon toga sudjeluje na Međunarodnom skupu UNESCO-a u Beogradu koji se održava početkom listopada.¹⁷³¹ U završnom dijelu izlaganje o svom 60-godišnjem intenzivnom radu i rezultatima daje svim prisutnima poruku:

„Potrebno je stvoriti novu klimu za podizanje interesa i poštovanja onih, koji se bore, jer vjeruju i žele – humanizaciju odnosa prema djetetu i prema mladima koji će stasati, odajući takovim nastavnicima i pregaocima duboko poštovanje za izuzetan njihov rad...Predlažem ovdje, da ovaj forum, pred kojim iznosim ovaj svoj referat – za bolju budućnost u našoj kulturi u nas izglasa 'i za humanizaciju međuljudskih odnosa i dostojanstva čovjeka među muzičkim pedagozima.“¹⁷³²

¹⁷²⁷ Usp. *** (1985), *Conference Schedule*, O. E. B., 16/32, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 12-23.

¹⁷²⁸ Usp. BAŠIĆ, Elly (1984), *Prijava za sudjelovanje na Konferenciji u Stockholmu 1985.*, O. E. B., 16/32, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁷²⁹ Usp. LÖFCRANTZ, Vido (1985), *Pismo Elly Bašić*, O. E. B., 16/22, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. BAŠIĆ, Elly (1985), *Pismo Vigu i Oneidi Löfcrantz*, O. E. B., 16/22, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁷³⁰ Usp. BAŠIĆ, Elly (1985), “Međusobni utjecaji podunavskih zemalja na dječje igre, posebno na dječje brojalice (Institucionalizam – usmeno stvaralaštvo)“, u: *Zbornik radova XXXII kongresa Saveza udruženja folklorista Jugoslavije, Sombor 1985.*, Novi Sad, I. Usp. BAŠIĆ, Elly (1986), “Međusobni utjecaji podunavskih zemalja na dječje igre, posebno na dječje brojalice (Institucionalizam – usmeno stvaralaštvo)“, *Umjetnost i dijete*, god. XVIII, br. 1-2. Usp. BAŠIĆ, Elly (1987/8), “Međusobni utjecaji podunavskih zemalja na dječje igre, posebno na dječje brojalice (Institucionalizam – usmeno stvaralaštvo)“, *Tonovi*, III, 4-5. Usp. BAŠIĆ, Elly (1985), *Međusobni utjecaji podunavskih zemalja na dječje igre, posebno na dječje brojalice (Institucionalizam – usmeno stvaralaštvo)*, O. E. B., 12/20, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. BAŠIĆ, Elly (1985), *Sažetak predavanja Međusobni utjecaji podunavskih zemalja na dječje igre, posebno na dječje brojalice (Institucionalizam – usmeno stvaralaštvo)*, O. E. B., 26/17, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. TILJAK, Dina (2005), *Elly Bašić – tragovi i vizije. Pokušaj približavanja jednom fenomenu glazbene kulture*, diplomski rad, Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Muzička akademija, 21. Usp. BAŠIĆ, Elly (1990), *Objavljeni izvorno istraživačko-znanstveni radovi o problemu 'kreativnost'*, O. E. B., 25/20, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 4.

¹⁷³¹ Usp. BAŠIĆ, Elly (1985), *Pismo Dušanu Plavši*, O. E. B., 1/24, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁷³² Usp. BAŠIĆ, Elly (1985), *Tekst izlaganja Elly Bašić*, O. E. B., 4/22, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

O uvažavanju stručnosti Elly Bašić iz područja etnomuzikologije saznajemo iz korespondencije s etnomuzikologom iz Novog Sada Niceom Fracileom. U njegovom pismu iz ožujka 1985. nalazimo podatak da joj šalje svoju doktorsku disertaciju iz područja etnomuzikologije dječjeg folklora, kako bi prije službene predaje ona dala svoje „stručno mišljenje ili relevantne primjedbe“.¹⁷³³

Nakon jednodnevnog predavanja studentima *Muzičke akademije* u Novom Sadu u studenom 1985.¹⁷³⁴ uslijedio je poziv Mihaila Pavlova, profesora s Filozofskog fakulteta u Novom Sadu, Elly Bašić na suradnju u realizaciji *Enciklopedije obrazovanja i vaspitanja Jugoslavije*¹⁷³⁵ i to na obradi usvojenih odrednica *Posebne metodike* (Područja V): Metodika muzičkog vaspitanja i Muzički odgoj/vaspitanje.¹⁷³⁶ Iz njegova teksta saznajemo da je redakcija Enciklopedije (u sastavu od 24 člana) predložila Elly Bašić „kao autora odrednica u Enciklopediji“.¹⁷³⁷ Zahtjev prema Elly Bašić odnosio se na implementaciju svih njezinih dugogodišnjih spoznaja i rezultata u znanstveno-istraživačkom radu, primijenjenoj glazbeno-pedagoškoj praksi i sudjelovanju u muzičkim reformama glazbenog školstva, a ujedno iz razloga što se tada u zemlji osim nje „nitko ne bavi muzičkom pedagogijom kao znanstvenim područjem“.¹⁷³⁸ O tome Elly Bašić u odgovoru Pavlovu govori:

„Metodika muzičke pedagogije je u nas, kao i u većini Evrope, prakticizam (jedino su Mađari razradili vertikalno-razvojnu bivšu njemačku Tonika – Do meodu). Kod nas 'Muzička pedagogija' i 'Metodika' nisu razrađeni čak ni u svojim osnovnim stavovima i koncepcijama, osim ponegdje unutar kratkotrajne horizontale zatvorenosti unutar sebe, ali ne i vertikalno razvojno kroz djetetov rast i razvoj.“¹⁷³⁹

Iz njezine korespondencije s Pavlovom saznajemo da je Elly Bašić bila počašćena ovom ponudom,¹⁷⁴⁰ ali nakon dugog razmišljanja donosi odluku o odbijanju suradnje koju iznosi u

¹⁷³³ U Ostavštini Elly Bašić nismo pronašli navedenu doktorsku disertaciju. Usp. BAŠIĆ, Elly (1985), *Pismo Niceu Fracilu*, O. E. B., 1/24, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁷³⁴ Usp. BAŠIĆ, Elly (1985), *Pismo Nikoli Bubli*, O. E. B., 1/24, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁷³⁵ Usp. PAVLOV, Mihailo (1985), *Dopis pododbora za posebne metodike Enciklopedije odgoja i obrazovanja Elly Bašić*, O. E. B., 1/24, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁷³⁶ Usp. PAVLOV, Mihailo (1985), *Pismo Elly Bašić 7. 11. 1985.*, O. E. B., 1/24, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. *** (1985), *Posebne metodike (Područje V)*, O. E. B., 1/24, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁷³⁷ PAVLOV, Mihailo (1985), *Pismo Elly Bašić 7. 11. 1985.*, O. E. B., 1/24, *** (1985), *Posebne metodike (Područje V)*, O. E. B., 1/24, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁷³⁸ BAŠIĆ, Elly (1985), *Pismo prof. dr. Mihailu Pavlovu*, O. E. B., 1/24, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁷³⁹ Isto.

¹⁷⁴⁰ Usp. BAŠIĆ, Elly (1985), *Pismo drugu Pavlovu*, O. E. B., 1/24, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. PAVLOV, Mihailo (1986), *Pismo kolegincima Bašić*, O. E. B., 1/24, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. PAVLOV, Mihailo (1985), *Popis odrednica za Enciklopediju odgoja i obrazovanja*, O. E. B., 1/24, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

pismu, a odnosi se jednim dijelom na ograničenost u nekim zadanim odrednicama s kojima se ona nije u potpunosti slagala ni kao „umjetnik, pedagog, muzikolog, stvaralac muzičke pedagogije i muzički metodičar“,¹⁷⁴¹ a odnosi se na tretiranje muzičke pedagogije s pozicije opće, a ne umjetničke pedagogije. Još jedan od razloga neprihvatanja suradnje ona nalazi u vlastitom nedovoljnom poznavanju opće pedagogije te nedostatku dovoljno stručnih osoba s kojima bi se konzultirala pri izradi navedenog:

„A ne postoji u nas ni itko, koga bih konzultirala, jer se time kao znanstvenom području, u nas nitko, pa ni sociologija, ne bavi.“¹⁷⁴²

Nadalje, u pismu Elly Bašić iskazuje želju za davanjem svog doprinosa „o jedinoj jugoslavenskoj muzičkoj pedagogiji o 'Funkcionalnoj muzičkoj pedagogiji i metodici' (ukoliko redakcija Enciklopedije smatra to potrebnim). Jednako – u koliko bi to bilo od koristi, stojim Enciklopediji na raspolaganju kao stručni konzultant.“¹⁷⁴³ Elly Bašić je ovu ponudu za autorstvo teksta u tako važnoj publikaciji za afirmaciju Funkcionalne muzičke pedagogije prepustila Selmi Ferović, njezinoj suradnici i profesorici Metodike muzičke nastave na Muzičkoj akademiji u Sarajevu.¹⁷⁴⁴

U Ostavštini nalazimo korespondenciju Elly Bašić s Nikolom Bubleom¹⁷⁴⁵ i Josipom Veršićem iz 1985., profesorima *Odsjeka za glazbenu kulturu* pri Filozofskom fakultetu u Splitu, iz koje saznajemo detalje dogovora o organizaciji kontinuiranih ciklusa predavanja studentima, nastavnicima i bivšim studentima koji bi se održavali svakog semestra. Prvo predavanje Elly Bašić održano je 12. prosinca 1985.¹⁷⁴⁶

Iste godine na poziv dekana Pedagoške akademije u Mariboru Rudija Lešnika Elly Bašić u travnju drži predavanje o Funkcionalnoj muzičkoj pedagogiji i primjeni Funkcionalne metode glazbenog odgoja.¹⁷⁴⁷ Iz dopisa Elly Bašić saznajemo da je termin dogovorenog predavanja na

¹⁷⁴¹ Isto.

¹⁷⁴² Isto.

¹⁷⁴³ Isto.

¹⁷⁴⁴ Usp. FERVIĆ, Selma (1985), *Metodika muzičkog vaspitanja (odgoja)*, O. E. B., 1/24, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. FERVIĆ KOLUDER, Selma (1989), „Metodika muzičkog vaspitanja“, u: *Pedagoška enciklopedija, II*, Nikola Potkonjak, Petar Šimleša (ur.), Novi Sad: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva Beograd, 38. Usp. FERVIĆ KOLUDER, Selma (1989), „Muzičko vaspitanje“, u: *Pedagoška enciklopedija, II*, Nikola Potkonjak, Petar Šimleša (ur.), Novi Sad: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva Beograd, 74f.

¹⁷⁴⁵ Nikola Buble je tada bio predstojnik *Odsjeka za glazbenu kulturu* pri Filozofskom fakultetu u Splitu. Usp. BUBLE, Nikola (1985), *Dopis Elly Bašić 14. 9. 1985.*, O. E. B., 1/24, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. BUBLE, Nikola (1985), *Dopis Elly Bašić 4. 10. 1985.*, O. E. B., 1/24, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. VERŠIĆ, Josip (1985), *Dopis Elly Bašić*, O. E. B., 1/24, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. BAŠIĆ, Elly (1985), *Pismo Nikoli Buble*, O. E. B., 1/24, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁷⁴⁶ Usp. VERŠIĆ, Josip (1985), *Dopis Elly Bašić*, O. E. B., 1/24, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁷⁴⁷ Usp. LEŠNIK, Rudi (1986), *Poziv Elly Bašić za gostujuće predavanje*, O. E. B., 10/24, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

toj instituciji promijenjen (4. 4., a ne 11. 4.) i nazive tema predavanja: *Muzikolog na dječjem igralištu* i *Sinkretizam u muzikalnom izražavanju djeteta*.¹⁷⁴⁸ Također, E. Bašić naglašava da njezino predavanje nije samo za buduće odgajateljice, već će govoriti „o problematici grješaka nas odraslih, u općečovječjem smislu“.¹⁷⁴⁹

U ožujku 1986. zahvaljujući svom dugogodišnjem znanstveno-istraživačkom radu u području muzikoterapije i kreativnog izražavanja svakog prosječnog čovjeka (posebno djeteta), a na prijedlog predsjednika komisije za muzikoterapiju prim. dr. Paunića, Elly Bašić je imenovana za stručnog suradnika *Jugoslavenskog koordinacionog odbora za rehabilitaciju u psihijatriji* (JUKO)¹⁷⁵⁰ (vidi Prilog 71).

Početkom travnja 1986. Dunja Rihtman Šotrić, dekanica Muzičke akademije u Sarajevu poziva Elly Bašić da u „okviru Metodike muzičke nastave za sve studente Teoretsko-pedagoškog odsjeka odnosno Muzike akademije“¹⁷⁵¹ održi predavanja u „trajanju od 6 časova što je u skladu sa dosadašnjom praksom saradnje sa istaknutim stručnjacima na pozivu Akademije“.¹⁷⁵²

Predavanje pod službenim nazivom *Bogatstvo prirodnih muzikalnih datosti čovjeka – i lakoće gušenja njihovog razvoja pogrješnim postupcima u čovjekovom životu* održano je 23. i 24. travnja.¹⁷⁵³ Iz dopisa Elly Bašić i teksta njezinog predavanja saznajemo teme predavanja:

„1. dan: Muzikolog na dječjem igralištu (viđenje odraslog – viđenje djeteta); Razlika u 'autentičnosti' dječjeg stvaralačkog izraza – iz promatračkog kuta odraslih; 2. dan: Sinkretizam u muzikalnom izražavanju djeteta; Spontana improvizacija na tehnički teškim instrumentima (klavir).“¹⁷⁵⁴

U prilogu dopisa koju šalje dr. Darku Breitenfeldu 2. 5. 1986. (Udruženje za unapređivanje glazbom Kliničke bolnice Dr Mladen Stojanović) nalazimo prijavu njezinog rada *Djetetov J'accuse (Znamo li što je to – dijete?)* i njegov sažetak¹⁷⁵⁵ za 9. Kongres Međunarodnog

¹⁷⁴⁸ Usp. BAŠIĆ, Elly (1986), *Dopis dekanu Pedagoške akademije*, O. E. B., 1/24, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁷⁴⁹ Usp. Isto.

¹⁷⁵⁰ Usp. CARIĆ, Ismet (1986), *Dopis o imenovanju Elly Bašić*, O. E. B., 23/33, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. BAŠIĆ, Elly (1986), *Dopis Ismetu Cariću – predsjedniku JUKO-a*, O. E. B., 8/33, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁷⁵¹ RIHTMAN ŠOTRIĆ, Dunja (1985), *Dopis profesorici Bašić*, O. E. B., 6/33, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁷⁵² Isto.

¹⁷⁵³ Usp. BAŠIĆ, Elly (1986), *Dopis Dunji Rihtman Šotrić*, O. E. B., 6/33, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁷⁵⁴ BAŠIĆ, Elly (1986), *Dopis Dunji Rihtman Šotrić*, O. E. B., 6/33, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. BAŠIĆ, Elly (1986), *Tekst predavanja na Muzičkoj akademiji u Sarajevu*, O. E. B., 6/33, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁷⁵⁵ Usp. BAŠIĆ, Elly (1986), *Dopis dr. Breitenfeldu*, O. E. B., 1/22, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

Usp. BAŠIĆ, Elly (1986), *Prijava Zavodu za duševno zdravlje – doktoru Kleinu*, O. E. B., 1/22, Zagreb: Arhiv

udruženja za grupnu psihoterapiju koja se u kolovozu 1986. održava u Zagrebu¹⁷⁵⁶ (vidi Prilog 72). U ovom radu Elly Bašić kao dugogodišnja istraživačica dječje kreativnosti ukazuje na proces atrofije individualnog muzikalnog kazivanja djeteta:

„Muzičke igre, pjevanja kao sastavne dijelove igara, ritmove kao pokretače djetetove motorike – na našim se igralištima više ne čuju. I sama brojilica – najmuzikalnije dječje poetsko stvaralaštvo – na igralištima izumire. Sve su to bile kolektivne igre koje su u svom zajedništvu igranja stvarali radost življenja individualne mašte.“¹⁷⁵⁷

Uvidom u zapise tekstova izlaganja Elly Bašić nalazimo komentar koji nam potvrđuje da je tekst *Djetetov J'accuse (Znamo li što je to – dijete?)* skraćena i malo promijenjena verzija teksta *Muzikolog na dječjem igralištu*.¹⁷⁵⁸

Iz dopisa kojeg šalje Eduard Klein (predsjednik Odbora za organizaciju kongresa)¹⁷⁵⁹ Elly Bašić, saznajemo da je njezin rad uvršten u „...jedan internacionalni okrugli stol kojeg vodi gdja Matoso iz Buenos Ariasa. Tema je: kreativne tehnike u radu s djecom...“¹⁷⁶⁰ te je moli da ga prevede na jedan svjetski jezik kojim će ga prezentirati.¹⁷⁶¹

U korespondenciji Elly Bašić s Vesnom Vidović, programskom organizatoricom Kongresa saznajemo da je u izlaganju koristila dijaprojektor zbog demonstracije dječjih crteža o kojima je govorila te da će sažetak rada na njemačkom jeziku¹⁷⁶² biti „štampan u posebnoj knjizi koja će izaći prije samog početka kongresa“.¹⁷⁶³

Godine 1986. izlazi u službenom tisku (*Vjesnik Republičkog komiteta za prosvjetu, kulturu i tehničku kulturu SR Hrvatske*) novi *Nastavni plan i program Funkcionalne osnovne muzičke*

Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. BAŠIĆ, Elly (1986), *Sažetak rada 'Djetetov J'accuse (Znamo li što je to – dijete?)'*, O. E. B., 1/22, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁷⁵⁶ U arhivskoj građi nalazimo različite nazive ovog kongresa te ih navodimo sukladno navodima. Usp. BREITENFELD, Darko (1986), *Dopis Elly Bašić*, O. E. B., 1/22, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. BAŠIĆ, Elly (1986), *Dopis Eduardu Klainu*, O. E. B., 1/22, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. *** (1985), „2000 stručnjaka iz cijelog svijeta“, *Vjesnik*, 5. X, O. E. B., 1/22, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. BAŠIĆ, Elly (1986), *Dopis Nori Berzheim*, O. E. B., 17/32, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁷⁵⁷ BAŠIĆ, Elly (1986), *Tekst predavanja Djetetov J'accuse (Znamo li što je to – dijete?)*, O. E. B., 1/22, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁷⁵⁸ Usp. BAŠIĆ, Elly (1984), *Rukopis Muzikolog na dječjem igralištu*, O. E. B., 1/22, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁷⁵⁹ Usp.*** (1986), *Promotivni letak 9. Međunarodnog kongresa grupne muzikoterapije*, O. E. B., 1/22, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁷⁶⁰ KLEIN, Eduard (1980), *Dopis Elly Bašić*, O. E. B., 1/22, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁷⁶¹ Usp. Isto.

¹⁷⁶² Usp. BAŠIĆ, Elly (1986), *Sažetak rada 'Das J'accuse des Kindes (Wissen wir, was das ist – ein Kind?)'*, O. E. B., Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁷⁶³ VIDOVIĆ, Vesna (1986), *Dopis doc. Elly Bašić*, O. E. B., 1/22, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. BAŠIĆ, Elly (1986), *Dopis dr. Vesni Vidović*, O. E. B., 1/22, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

škole¹⁷⁶⁴ kojim „...Funkcionalni planovi i programi postaju službeno odobreni za osnovne općeobrazovna škole, osnovne muzičke i srednje muzičke škole“.¹⁷⁶⁵ Iz dopisa kojeg Elly Bašić šalje slovenskom prosvjetnom savjetniku Branku Rajšteru saznajemo da je zahvaljujući ovom službenom prihvaćanju novog plana i programa omogućeno svim nastavnicima na području Jugoslavije „slobodno opredjeljenje između tradicionalne i funkcionalne muzičke pedagogije“.¹⁷⁶⁶ Nadalje, u pismu uz popis svih tiskanih radova Funkcionalne muzičke pedagogije Elly Bašić najavljuje nove aktivnosti Udruženja za unapređivanje Funkcionalne muzičke pedagogije (UUFMP) u Sloveniji te moli savjetnika da o tome službeno obavijesti sve nastavnike.¹⁷⁶⁷

U siječnju 1987. Elly Bašić piše sažetak *Stručnog Projekta programa Republičkog seminara novog Nastavnog plana i programa Funkcionalne osnovne muzičke škole*¹⁷⁶⁸ koji bi se trebao održati u drugoj polovici veljače 1987. u Zagrebu. Iz korespondencije Elly Bašić s Matom Jergovićem, tadašnjim ravnateljem Republičkog Zavoda za prosvjetno pedagošku službu SR Hrvatske u kojoj je priložen i *Definitivni tekst Programa Seminara Novog nastavnog plana i programa Funkcionalne muzičke škole*, saznajemo vrijeme održavanja i sinopsis ovog vrlo kompleksnog seminara.¹⁷⁶⁹ U organizaciji Zavoda za prosvjetno pedagošku službu SR Hrvatske ovaj seminar održan je u prostorijama *Školske knjige* u Zagrebu od 17. do 19. ožujka 1987.¹⁷⁷⁰ Poziv je bio upućen svim profesorima osnovnih i srednjih muzičkih škola i Muzičke akademije u Zagrebu, prosvjetnim savjetnicima za glazbeni odgoj i obrazovanje općina Rijeka, Splita, Zagreba, Varaždina i Osijeka te Muzičkim akademijama svih republika u Jugoslaviji.¹⁷⁷¹ U okviru seminara postavljena je „tematsko-informativna izložba o znanstveno-istraživačkim radovima Funkcionalne muzičke pedagogije 1929. – 1987. *Likovni odraz dječjeg kreativnog*

¹⁷⁶⁴ Usp. *** (1986), „Nastavni plan i program Funkcionalne osnovne muzičke škole“, u: *Vjesnik Republičkog komiteta za prosvjetu, kulturu i tehničku kulturu SR Hrvatske*, godina VI, broj 5, 17. lipnja.

¹⁷⁶⁵ BAŠIĆ, Elly (1986), *Dopis prof. Branku Rajšteru*, O. E. B., 1/24, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁷⁶⁶ Usp. Isto.

¹⁷⁶⁷ Usp. Isto.

¹⁷⁶⁸ Usp. BAŠIĆ, Elly (1979), *Stručni Projekt programa Republičkog seminara novog Nastavnog plana i programa Funkcionalne osnovne muzičke škole*, O. E. B., 1/43, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁷⁶⁹ Usp. BAŠIĆ, Elly (1987), *Dopis UUFMP Mati Jergoviću 17. 1. 1987.*, O. E. B., 1/43, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. BAŠIĆ, Elly (1987), *Dopis UUFMP Mati Jergoviću 14. 2. 1987.*, O. E. B., 1/43, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. BAŠIĆ, Elly (1987), *Dopis Mati Jergoviću 17. 1. 1987.*, O. E. B., 1/43, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. BAŠIĆ, Elly (1987), *Definitivni tekst Programa Seminara Novog nastavnog plana i programa Funkcionalne muzičke škole*, O. E. B., 1/43, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁷⁷⁰ Usp. JERGOVIĆ, Mato (1987), *Poziv za sudjelovanje Inicijalnom republičkom seminaru o uvodjenju novog Plana i programa Funkcionalne muzičke pedagogije*, O. E. B., 1/43, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. BAŠIĆ, Elly (1990), *Objavljeni izvorno istraživačko-znanstveni radovi o problemu 'kreativnost'*, O. E. B., 25/20, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 4.

¹⁷⁷¹ Usp. JERGOVIĆ, Mato (1987), *Poziv za sudjelovanje Inicijalnom republičkom seminaru o uvodjenju novog Plana i programa Funkcionalne muzičke pedagogije*, O. E. B., 1/43, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

doživljaja muzike“¹⁷⁷² autorice Elly Bašić, koja je ostvarena uz pomoć Emila Roberta Tanaya, tadašnjeg savjetnika za likovni odgoj u Republičkom zavodu za PPS.¹⁷⁷³ Uz niz znanstveno-istraživačkih predavanja Elly Bašić koja su obuhvaćala područje širokog spektra dječje kreativnosti i prikaz implementacije novih spoznaja u praksi teorijske i instrumentalne nastave,¹⁷⁷⁴ ovaj seminar je obogaćen i praktičnim prikazima u kojima sudjeluju profesori i učenici Funkcionalne muzičke škole u Zagrebu.¹⁷⁷⁵ Poseban gost predavač bio je redovni profesor Muzičke akademije u Zagrebu, pijanist Vladimir Krpan,¹⁷⁷⁶ koji je održao predavanje i prikaz rada s učenicima Funkcionalne muzičke škole *Prostor kreativnosti pri čitanju notnog teksta*.¹⁷⁷⁷

¹⁷⁷² Usp. BAŠIĆ, Elly (1987), *Definitivni tekst Programa Seminara Novog nastavnog plana i programa Funkcionalne muzičke škole*, O. E. B., 1/43, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. TILJAK, Dina (2005), *Elly Bašić – tragovi i vizije. Pokušaj približavanja jednom fenomenu glazbene kulture*, diplomski rad, Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Muzička akademija, 23.

¹⁷⁷³ Usp. BAŠIĆ, Elly (1987), *Dopis UUFMP Mati Jergoviću 17. 1. 1987.*, O. E. B., 1/43, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. KLARIĆ, Ivo (1987), „Psiho-test za školu“, *Školske novine*, broj 15 (1325), 7. travnja 1987., 4.

¹⁷⁷⁴ Iz korespondencija s Radonjom Vučekovićem (tadašnjim prosvjetnim savjetnikom Republičkog Zavoda za unapređivanje školstva SR Crne Gore) i Nadom Vukomanović (posvjetnom savjetnicom Republičkog Zavoda za vaspitanje i obrazovanje SR Srbije) koji su bili prisutni na ovom seminaru, saznajemo da je u okviru ovih predavanja Elly Bašić govorila o konceptijskim problemima vezanim uz reorganizaciju školstva u Hrvatskoj, Sloveniji, Srbiji, BiH i Europi. Zbog nedostataka spoznaja o navedenim problemima u Crnoj Gori, Elly Bašić moli Vučekovića da joj u dopisu objasni razvoj toga školstva u Crnoj Gori o kojem ona nema spoznaja. Usp. BAŠIĆ, Elly (1987), *Dopis Radonji Vučekoviću, prosvjetnom savjetniku Republičkog Zavoda za unapređivanje školstva Crne Gore*, O. E. B., 1/1, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁷⁷⁵ Usp. BAŠIĆ, Elly (1986), *Stručni Projekt Republičkog seminara novog Nastavnog plana i programa Funkcionalne osnovne muzičke škole*, O. E. B., 1/24, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁷⁷⁶ Vladimir Krpan bio je suradnik i veliki podupiratelj rada i djela Elly Bašić. Osim bogate domaće i inozemne koncertne djelatnosti, Krpan na Muzičkoj akademiji u Zagrebu djeluje od 1971. kao profesor glasovira (profesor emeritus 1997-99.; pročelnik Odjela za klavir, orgulje i čembalo). U periodu od 1997. značajna je njegova uloga u podizanju pedagoške razine Muzičke akademije te vraćanju pedagoškog i umjetničkog usmjerenja u svrhu podizanja kako pedagoškog znanja tako i umjetničkih dosegâ. Danas je on počasni predsjednik hrvatske sekcije europskoga udruženja glasovirskih pedagoga (EPTA). Nositelj je odličja *Reda Danice hrvatske* s likom Marka Marulića (1996.), a za visoka umjetnička dostignuća u kulturnoj suradnji među narodima, talijanski mu je predsjednik Carlo Azzeoglio Ciampi uručio nagradu *Prometej* (2001.). Godine 2001. nagrađen je *Porinom* za poseban doprinos hrvatskoj glazbenoj kulturi. Usp. KR PAN, Vladimir (1997), „Muzička akademija kao visoka škola znanja o umjetnosti i vještina zanatskih dovršenosti“, *Tonovi* 12 (1), 15. Usp. PINTAR, Marijana (2013), KR PAN, Vladimir, u: *Hrvatski biografski leksikon*, Leksikografski zavod Miroslav Krležâ, <http://hbl.lzmk.hr/clanak.aspx?id=11404>.

¹⁷⁷⁷ Predavanje Vladimira Krpana koje je uz prikaz rada s učenicima *Klavirskog odjela* održano, odnosilo se na različite interpretacije glazbenih djela od 17. do 20. stoljeća. Usp. BAŠIĆ, Elly (1987), *Definitivni tekst Programa Seminara Novog nastavnog plana i programa Funkcionalne muzičke škole*, O. E. B., 1/43, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. KLARIĆ, Ivo (1987), „Psiho-test za školu“, *Školske novine*, broj 15 (1325), 7. travnja 1987., 4. KR PAN, Vladimir (2020), *Razgovor s Vladimirom Krpanom* vodila Denis Vasilj u veljači 2020.

Sudjelovanje predstavnika značajnih institucija u realizaciji ovog trodnevnog skupa pokazatelj je velikog uspjeha i pobjede FMP, a isto tako i snažnog utjecaja na glazbeni odgoj i obrazovanje i opće-kulturni doprinos, o čemu izvještava tisak¹⁷⁷⁸ (vidi Prilog 73).

Potvrdu o velikom uspjehu i važnosti ovog skupa nalazimo u zapisima prisutnih iz *Knjige utisaka*. Tako, skladatelj i docent Muzičke akademije u Zagrebu Željko Brkanović piše:

„Muzika je radost i veselje' – doživljaj toliko puta osporavan i nadomješten suhoparnošću tehnicističkog, dobio je u Funkcionalnoj muzičkoj pedagogiji prof. Elly Bašić svoj puni smisao. To je Credo postojanja i razvitka muzičke umjetnosti, kao i najidealnije edukacije mlađih naraštaja, da spoznaju njezinu bit...Funkcionalna muzička pedagogije koju je prof. Bašić inaugurirala temelj je i ishodište profesionalizma i amaterizma, da u svom vlastitom i neograničenom razvoju ostvare ono najvažnije, da muzika bude...'Radost i veselje'“. ¹⁷⁷⁹

Nadalje, Republički prosvjetni savjetnik za likovni odgoj i obrazovanje Robert Emil Tanay o velikom doprinosu Elly Bašić dječjoj likovnoj pedagogiji:

„Izlošci svjedoče o vremenu i prostoru u kojem svako dijete nesmetano razvija svekolike sposobnosti auditivnog i vizuelnog perceptivnog senzibiliteta. Prof. Elly Bašić svojom metodom otkrila je zapretane kanale dječje kreativnosti u vrijeme stigmatizirane likovne pedagogije i otvorila mogućnosti komunikacije spontanog dječjeg likovnog govora. Danas, u vrijeme novog programa likovne kulture rezultati koje iskazuju ovi izlošci jednako su suvremeni kao i prije 30 godina. Igra i osvještavanje oblikovno i auditivno mišljenje u sinkretičkom jedinstvu prisutni su kao trajna vrijednost dječjeg svijeta i naše sadašnjosti. Čestitam prof. Elly Bašić i želim puno, puno godina plodnog životnog rada.“¹⁷⁸⁰

Redovni profesor Muzičke akademije u Zagrebu Vladimir Krpan piše:

„Da nemamo prof. Elly Bašić – i njenog Funkcionalnog glazbenog pregalaštva – trebalo bi ju izmisliti! Utoliko smo bogatiji i ažurniji, življi, napredniji, svjesniji i autohtoniji. Ukratko – svjetskiji.“¹⁷⁸¹

¹⁷⁷⁸ Seminar koji otvorio Ivan Herceg, zamjenik ravnatelja Republičkog zavoda za PPS, vodio je Republički savjetnik za glazbeni odgoj i obrazovanje Stjepan Novačić. Uvodno izlaganje održao je Antun Mijatović, predsjednik Gradskog komiteta za prosvjetu, kulturu i znanost Zagreba. Usp. KLARIĆ, Ivo (1987), „Psiho-test za školu“, *Školske novine*, broj 15 (1325), 7. travnja 1987., 4.

¹⁷⁷⁹ BRKANović, Željko (1987), *Tekst iz Knjige utisaka Inicijalnog Seminara plana i programa Funkcionalne osnovne muzičke škole*, O. E. B., 1/19, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 6.

¹⁷⁸⁰ TANAY, Emil Robert (1987), *Tekst iz Knjige utisaka Inicijalnog Seminara plana i programa Funkcionalne osnovne muzičke škole*, O. E. B., 1/19, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1.

¹⁷⁸¹ KRpan, Vladimir (1987), *Tekst iz Knjige utisaka Inicijalnog Seminara plana i programa Funkcionalne osnovne muzičke škole*, O. E. B., 1/19, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 7.

Godine 1987. izlazi knjiga *Dijete i kreativnost* koju je napisala grupa autora¹⁷⁸² kao rezultat njihove desetogodišnje suradnje u okviru Centra za izvanškolski odgoj Saveza društva „Naša djeca“ u SR Hrvatskoj kako bi „zajednički ušli u bit, prirodu kreativnosti djece i objasnili neke pojavnosti toga fenomena“.¹⁷⁸³ U jednom poglavlju knjige nalazimo znanstveno-istraživački rad Elly Bašić *Muzikalna potka u likovnom i govornom izražavanju spontanog djeteta*¹⁷⁸⁴ u kojem ona daje prikaz i rezultate svojih istraživanja muzikalne likovne reakcije kod djece (46) različitih socijalnih skupina. U zaključku Elly Bašić kazuje:

„Od svih ispitanika ovog našeg istraživanja, međutim, dobili smo – bez posebno uočljivih muzikalnih razlika među njima – dokumentaciju muzikalnog senzibiliteta sve ispitane djece. Dobili smo spontani likovni iskaz, mjerljiv s muzikalnim senzibilitetom jednog Erharda Karkoschke, što nam nameće obavezu razmišljanja o humanizaciji odnosa prema budućem čovjeku koji nam je povjeren. Nameće nam razmišljanje o tome da ne znamo: Što je to 'muzikalni senzibilitet' i što je 'muzikalnost čovjekova u najširem i najkompleksnijem smislu riječi, u svojoj tako bogatoj biopsihološkoj danosti čovjekova djetinjstva.“¹⁷⁸⁵

U radu D. Tiljak nalazimo podatak da je tijekom ljeta u Grožnjanu Elly Bašić održala ciklus predavanja o dječjoj kreativnosti u organizaciji Hrvatske glazbene mladeži¹⁷⁸⁶ što nismo mogli potvrditi dokumentima u arhivskoj građi. Također, nalazimo podatak da je tijekom njezinog boravka u Grožnjanu Radio Beograd snimio intervju s Elly Bašić koji je emitiran 30. srpnja na njihovom 1. programu.¹⁷⁸⁷

Prve službene rezultate kojima se potvrđuje uspješan vertikalni razvoj primijenjene Funkcionalne muzičke pedagogije i razvoj učenika koji su „bez prijemnih i selekcionih

¹⁷⁸² Rudi Supek, Elly Bašić, Boris Sorokin, Maja Beck-Dvoržak, Danica Nola, Dobrila Belamarić, Milica Buinac, Vjera Rajković-Zec i Zvezdana Ladika.

¹⁷⁸³ NOLA, Danica (1987), *Dijete i kreativnost*, Zagreb: ČGP Delo, OOUR Globus, 6. Usp. *** (1988), „Dječja mašta – vječna tajna“, *Školske novine*, broj 34 (1836), 25. 10. 1988., 8.

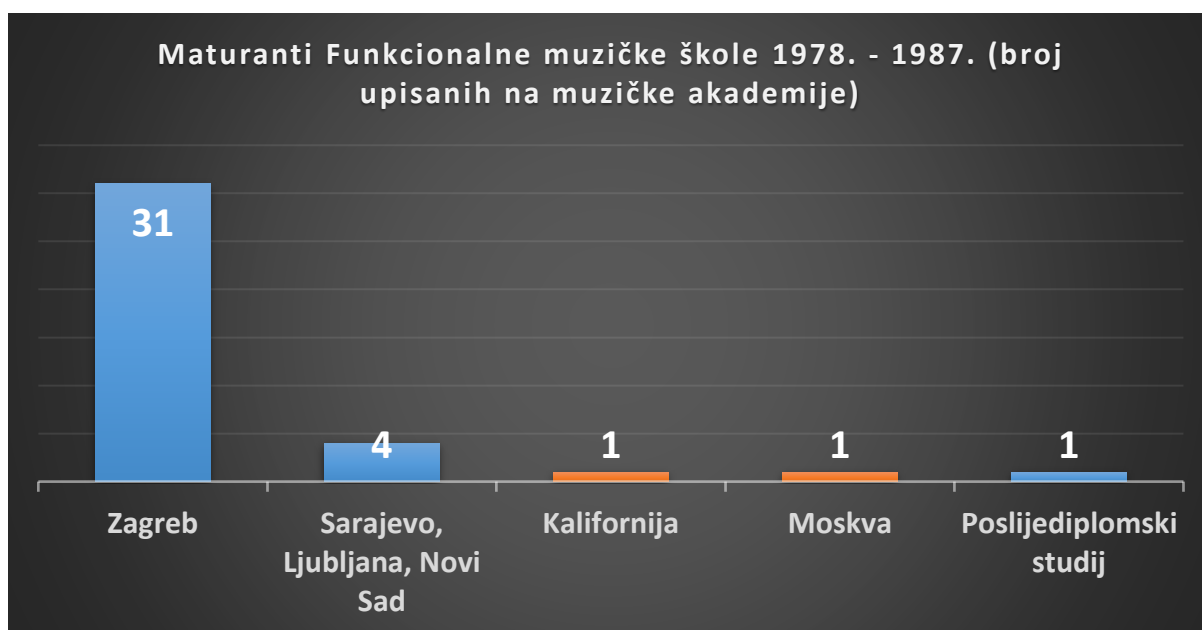
¹⁷⁸⁴ Podatak da se „...u zborniku *Dijete i kreativnost* nalazi prilog Elly Bašić“ koji nalazimo u radu D. Tiljak ne možemo potvrditi. Naime, uvidom u arhivsku građu i predgovor glavne urednice knjige *Dijete i kreativnost* saznajemo da se ovdje radi o knjizi grupe autora kojom se želi pokrenuti „biblioteka *Ljudska kreativnost* koja će djelima s područja nauke, umjetnosti i naše društvene i pedagoške prakse progovoriti o tom složenom i fascinantnom ljudskom i društvenom fenomenu“. Nadalje, tekst Elly Bašić *Muzikalna potka u likovnom i govornom izražavanju spontanog djeteta* ne spada u prilog već u poglavlje knjige. Usp. TILJAK, Dina (2005), *Elly Bašić – tragovi i vizije. Pokušaj približavanja jednom fenomenu glazbene kulture*, diplomski rad, Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Muzička akademija, 23. Usp. NOLA, Danica (1987), *Dijete i kreativnost*, Zagreb: ČGP Delo, OOUR Globus. Usp. BAŠIĆ, Elly (1987), *Tekst rada Muzikalna potka u likovnom i govornom izražavanju spontanog djeteta* (strojopis), O. E. B., 34/15, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. BAŠIĆ, Elly (1990), *Objavljeni izvorno istraživalačko-znanstveni radovi o problemu 'kreativnost'*, O. E. B., 25/20, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 4.

¹⁷⁸⁵ BAŠIĆ, Elly (1987), „Muzikalna potka u likovnom i govornom izražavanju spontanog djeteta“, u: *Dijete i kreativnost*, Danica Nola (ur.), Zagreb: ČGP Delo, OOUR Globus, 161-207.

¹⁷⁸⁶ Usp. TILJAK, Dina (2005), *Elly Bašić – tragovi i vizije. Pokušaj približavanja jednom fenomenu glazbene kulture*, diplomski rad, Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Muzička akademija, 55.

¹⁷⁸⁷ Razgovor s Elly Bašić, na inicijativu voditeljice Školskog programa muzikologinje Snežane Nikolajević vodila je Jassmina Zec (urednica redakcije *Susretanja*). Usp. Isto, 23.

ispita“¹⁷⁸⁸ upisali osnovnu glazbenu školu, nalazimo u dokumentu Elly Bašić u kojem navodi broj maturanata Funkcionalne muzičke škole koji su nakon završenog usmjerenog obrazovanja srednje glazbene škole na prijemnim ispitima raznih glazbenih visokoškolskih institucija „postizali zavidne rezultate“.¹⁷⁸⁹ Od prvih maturanata 1978. do 1987. prijamni ispit je položilo njih 37 i to: „31 na Muzičkoj akademiji u Zagrebu, 4 na Muzičkim akademijama u Ljubljani, Sarajevu i Novom Sadu, 2 u Moskvi i Kaliforniji te 1 student poslijediplomskog studija u Baselu (Švicarska)“.¹⁷⁹⁰ Navedene podatke prikazujemo u sljedećem grafikonu:

Grafikon 1. Maturanti Funkcionalne muzičke škole prema upisu na muzičke akademije u zemlji i inozemstvu od 1978. do 1987.

¹⁷⁸⁸ BAŠIĆ, Elly (1987), *Popis upisanih maturanata FMŠ na visokoškolskim glazbenim institucijama*, O. E. B., Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁷⁸⁹ Isto.

¹⁷⁹⁰ Isto.

Od 17. do 24. siječnja 1988. Elly Bašić sudjeluje na Saveznom seminaru za muzičke pedagoge Jugoslavije sa svojim izlaganjem *Rad sa djecom rane dobi*.¹⁷⁹¹ Nadalje, znanstveno-istraživački rad Elly Bašić *Međusobni utjecaji podunavskih zemalja na dječje igre, posebno na dječje brojalice* objavljen je iste godine u dvobroju časopisa muzičkih pedagoga *Tonovi*.¹⁷⁹²

U Zagrebu je od 24. do 31. srpnja 1988. održan 12. internacionalni kongres antropoloških i etnoloških znanosti (ICAES). U okviru Kongresa održan je simpozij *Dijete i kreativnost*, čiji je inicijator, organizator i voditelj bila Elly Bašić.¹⁷⁹³ Pokazalo se da je daleko najveći interes svjetskih sudionika (zahvaljujući i tadašnjem položaju Elly Bašić u svjetskoj znanstvenoj javnosti) za ovaj Kongres bio upravo za ovaj simpozij (30) te je prvotna ideja njegova vezivanja uz simpozij folklor promijenjena. O vrlo uspješnoj suradnji s organizatorima Kongresa Elly Bašić kazuje:

„Međutim, naišla sam na osobitu pažnju i shvaćanje organizatora Kongresa. Prihvatili su s oduševljenjem sve što god sam predložila. A predložila sam četiri teme unutar onoga što je trebalo biti samo folklor: folklor, psihohigijena, teorija psihologija-sociologija i područje umjetnosti. Dakle, znanost na širokom planu cjelovite koncepcije pristupa u znanstvenom proučavanju 'što je to kreativnost djeteta – budućeg odraslog čovjeka.'“¹⁷⁹⁴

Na simpoziju Elly Bašić izlaže svoje radove *Kontinuitet muzikalnog senzibiliteta – od ranog djetinjstva do odraslog*¹⁷⁹⁵ i *Djetetov muzikalni senzibilitet na stilove Barok – Romantizam – Nova muzika*.¹⁷⁹⁶

Na ovom simpoziju sudjeluje poznati sovjetski folklorist i pisac Izalij Zemcovski s kojim Elly Bašić uspostavlja suradnju u istraživanju dječjeg glazbenog stvaralaštva. U njihovoj korespondenciji nalazimo razmjenu njihovih terenskih zapisa brojalica te analizu problematike primijenjenog dječjeg izraza i stvaralaštva u sustavu institucionalnog glazbenog odgoja i sugestiju Zemcovskog o „popularnom izdanju dječjih brojalica“.¹⁷⁹⁷

¹⁷⁹¹ Usp. Isto, 24.

¹⁷⁹² Usp. BAŠIĆ, Elly (1987/87), „Međusobni utjecaji podunavskih zemalja na dječje igre, posebno na dječje brojalice“, *Tonovi*, III, 4-5, 30-34.

¹⁷⁹³ Usp. TILJAK, Dina (2005), *Elly Bašić – tragovi i vizije. Pokušaj približavanja jednom fenomenu glazbene kulture*, diplomski rad, Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Muzička akademija, 24. Usp. *** (1988), „Dječja mašta – vječna tajna“, *Školske novine*, broj 34 (1836), 25. 10. 1988., 8.

¹⁷⁹⁴ Usp. *** (1988), „Dječja mašta – vječna tajna“, *Školske novine*, broj 34 (1836), 25. 10. 1988., 8.

¹⁷⁹⁵ Usp. BAŠIĆ, Elly (1990), *Objavljeni izvorno istraživačko-znanstveni radovi o problemu 'kreativnost'*, O. E. B., 25/20, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 4.

¹⁷⁹⁶ Usp. TILJAK, Dina (2005), *Elly Bašić – tragovi i vizije. Pokušaj približavanja jednom fenomenu glazbene kulture*, diplomski rad, Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Muzička akademija, 24.

¹⁷⁹⁷ Usp. BAŠIĆ, Elly (1988), *Pismo kolegi Zemcovkom*, O. E. B., 4/29, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

Iste godine u Sokobanji je održan 36. kongres Saveza udruženja folklorista Jugoslavije,¹⁷⁹⁸ gdje je u okviru sekcije *Dječje stvaralaštvo* Elly Bašić sudjelovala s referatom *Izađimo iz kule bjelokosti – pomognimo razvoju djetetove muzikalnosti*.¹⁷⁹⁹ U njemu upozorava na problem tradicionalne nastave glazbe u kojoj se „narodno dječje stvaralaštvo i stvaralaštvo za djecu podešavaju propisima, teorijskim dogmama i metodičkim postupcima srednjoevropskih urbaniziranih kultura“.¹⁸⁰⁰

Na osnivačkoj Skupštini EPTA-e u Hrvatskoj¹⁸⁰¹ Vladimir Krpan predlaže da na prvom Kongresu u Rovinji 1988. Elly Bašić održi svoje predavanje. Uz izložbu dječjih crteža pod nazivom *Čovjek kada je bio još velik. Daljnja istraživanja djetetove kreativnosti* u kojoj su bile zastupljene dvije teme,¹⁸⁰² Elly Bašić je održala predavanje *Improvizacija i dječja kreativnost* uz prikazivanje filma „Filmoteke 16 o poučavanju Elly Bašić i Svetislava Stančića“.¹⁸⁰³ O velikom oduševljenju svih prisutnih koje je izazvalo navedeno predavanje Krpan kazuje:

„Bilo je to opsežno predavanje Elly Bašić o FMP i njezinim dostignućima na području glazbene pedagogije, s osvrtom na klavirsku improvizaciju. Uz zvučne snimke dječjih improvizacija i izložbe crteža, koje su postajale *partiture* za njihovo izvođenje, Elly Bašić je oduševila sve prisutne, a posebice osnivačicu EPTA-e Carole Grindea.“¹⁸⁰⁴

¹⁷⁹⁸ Glavna tema ove sekcije bila je *Oblici dječjeg stvaralaštva na osnovama narodne tradicije*.

¹⁷⁹⁹ Usp. TILJAK, Dina (2005), *Elly Bašić – tragovi i vizije. Pokušaj približavanja jednom fenomenu glazbene kulture*, diplomski rad, Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Muzička akademija, 24. Usp. BAŠIĆ, Elly (1989), „Izađimo iz kule bjelokosti – pomognimo razvoju djetetove muzikalnosti“, u: *Zbornik radova 36. kongresa Saveza udruženja folklorista Jugoslavije, Sokobanja 1989.*, 508-515. Usp. BAŠIĆ, Elly (1989), „Izađimo iz kule bjelokosti – pomognimo razvoju djetetove muzikalnosti“, *Školske novine*, broj 16 (1860), 11. 4. 1989., 12. Usp. BAŠIĆ, Elly (1989), *Izađimo iz kule bjelokosti – pomognimo razvoju djetetove muzikalnosti*, O. E. B., 18/20, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. BAŠIĆ, Elly (1990), *Objavljeni izvorno istraživačko-znanstveni radovi o problemu 'kreativnost'*, O. E. B., 25/20, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 4.

¹⁸⁰⁰ BAŠIĆ, Elly (1989), „Izađimo iz kule bjelokosti – pomognimo razvoju djetetove muzikalnosti“, *Školske novine*, broj 16 (1860), 11. 4. 1989., 12.

¹⁸⁰¹ EPTA (European Piano Teachers Association – Europska udruga klavirskih pedagoga) međunarodna je organizacija eminentnih interpretata i klavirskih pedagoga koju je osnovala prof. Carola Grindea 1978. u Londonu. Danas je u organizaciju uključeno 47 sekcija, a na inicijativu prof. Vladimira Krpana, Hrvatska se uključila kao 13. sekcija 1987. godine. EPTA Hrvatska je inicijator brojnih akcija, koncerata i radionica, organizator Međunarodnog dječjeg festivala i Međunarodnog natjecanja za mlade pijaniste u Osijeku i Međunarodnog pijanističkog natjecanja "Svetislav Stančić" u Zagrebu. Usp. ***, *Europska udruga klavirskih pedagoga EPTA Hrvatska – O nama*, <https://www.epta-croatia.hr/hr/epta-udruga/o-nama>, (preuzeto 3. 2. 2020.).

¹⁸⁰² Izložba je bila postavljena kroz dvije posebno zastupljene teme: *Djetetov J'accuse – znademo li što je dijete?* i *Djetetov senzibilitet na muzičke stilove*. Usp. BAŠIĆ, Elly (1991), *Dopis Josipu Miroševiću i Josipu Veršiću*, O. E. B., 20/36, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. TILJAK, Dina (2005), *Elly Bašić – tragovi i vizije. Pokušaj približavanja jednom fenomenu glazbene kulture*, diplomski rad, Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Muzička akademija, 24. Usp. BAŠIĆ, Elly (1990), *Objavljeni izvorno istraživačko-znanstveni radovi o problemu 'kreativnost'*, O. E. B., 25/20, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 4.

¹⁸⁰³ TILJAK, Dina (2005), *Elly Bašić – tragovi i vizije. Pokušaj približavanja jednom fenomenu glazbene kulture*, diplomski rad, Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Muzička akademija, 24.

¹⁸⁰⁴ KR PAN, Vladimir (2020), *Razgovor s Vladimirom Krpanom* vodila Denis Vasilj u veljači 2020.

Godine 1989. na zahtjev *Teoretskog, Muzikološkog i Klavirskog odjela* Muzičke akademije u Sarajevu, Elly Bašić drži niz predavanja, o čemu saznajemo iz kazivanja Vanje Gabrić koja je bila prisutna na svim predavanjima navedenog ciklusa.¹⁸⁰⁵

U Ostavštini Elly Bašić nalazimo dokument iz 1989. *Prijedlog ciklusa predavanja za Muzičku Akademiju u Zagrebu*.¹⁸⁰⁶ U njemu pronalazimo sažetak predavanja o šezdesetogodišnjem originalnom znanstveno-istraživačkom radu na „čijim je saznanjima razvojno izgrađena Funkcionalna muzička pedagogija“.¹⁸⁰⁷ Predavanje se nije održalo što nam potvrđuje i njezina dugogodišnja suradnica Marija Valjalo.¹⁸⁰⁸ Razlog što se ovo predavanje nije ostvarilo saznajemo iz razgovora s Nikom Bašić (unukom Elly Bašić).¹⁸⁰⁹ Po njezinom kazivanju Elly Bašić je jednog vrlo maglovitog jutra 1988./89.¹⁸¹⁰ prelazila Ilicu i nije vidjela tramvaj koji se na svu sreću zaustavio tik do nje, tako da nije imala apsolutno nikakve fizičke ozljede. Kako kaže Nika, „Baka je bila kriva. Nakon toga od straha uglavnom nije izlazila iz stana sve do operacije kuka u veljači 1998. kada je hospitalizirana. U tom periodu kod nas su stalno dolazili nastavnici i suradnici iz FMŠ i drugih kulturnih institucija.“¹⁸¹¹ O nastavku i organizaciji njezine intenzivne stručne i znanstvene aktivnosti koja se odvijala u njezinom stanu (*Glazbeni studio Elly Bašić*) saznajemo iz kazivanja Marice Haluze (nastavnice FMŠ) i Ružice Ambruš Kiš (tadašnje ravnateljice FMŠ).¹⁸¹²

U istoj godini Elly Bašić svoj rad *U spontanom stvaralaštvu 'dječja etimologija' je prije 'zvuk' i 'zvučnost' – nego 'značenje'* predaje uredniku publikacije dr. Šefčetu Plani.¹⁸¹³ Strojopis ovog rada, u kojem se Elly Bašić bavi fenomenologijom brojalica kao dječje kreativne pojavnosti, pronalazimo u Ostavštini Elly Bašić.¹⁸¹⁴

¹⁸⁰⁵ Usp. GABRIĆ, Vanja (2020), *Razgovor s Vanjom Gabrić* vodila Denis Vasilj u svibnju 2020.

¹⁸⁰⁶ Usp. BAŠIĆ, Elly (1989), *Prijedlog ciklusa predavanja za Muzičku Akademiju u Zagrebu*, O. E. B., 17/31, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁸⁰⁷ Isto.

¹⁸⁰⁸ Usp. VALJALO, Marija (2020), *Razgovor s Marijom Valjalo* vodila Denis Vasilj u travnju 2020.

¹⁸⁰⁹ Usp. BAŠIĆ, Nika (2020), *Razgovor s Nikom Bašić* vodila Denis Vasilj u travnju 2020.

¹⁸¹⁰ Nika Bašić nije sigurna radi li se o 1988. ili 1989. S obzirom na aktivnosti Elly Bašić koju potvrđuje izvorna arhivska građa, autorica ovog rada zaključuje da je to ipak bila 1989.

¹⁸¹¹ BAŠIĆ, Nika (2020), *Razgovor s Nikom Bašić* vodila Denis Vasilj u travnju 2020.

¹⁸¹² Usp. HALUZA, Marija (2018), *Razgovor s Marijom Haluza* vodila Denis Vasilj u travnju 2018. Usp. HALUZA, Marija (2019), *Razgovor s Marijom Haluza* vodila Denis Vasilj u siječnju 2019. Usp. HALUZA, Marija (2020), *Razgovor s Marijom Haluza* vodila Denis Vasilj u travnju 2020. Usp. AMBRUŠ KIŠ, Ružica (2020), *Razgovor s Ružicom Ambruš Kiš* vodila Denis Vasilj 8. travnja 2020.

¹⁸¹³ Usp. BAŠIĆ, Elly (1990), *Objavljeni izvorno istraživačko-znanstveni radovi o problemu 'kreativnost'*, O. E. B., 25/20, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 4.

¹⁸¹⁴ Usp. BAŠIĆ, Elly (1989), *U spontanom stvaralaštvu 'dječja etimologija' je prije 'zvuk' i 'zvučnost' – nego značenje* (strojopis), O. E. B. 24/20, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. TILJAK, Dina (2005), *Elly Bašić – tragovi i vizije. Pokušaj približavanja jednom fenomenu glazbene kulture*, diplomski rad, Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Muzička akademija, 24.

U radu D. Tiljak nalazimo podatak o održavanju 37. kongresa Saveza udruženja folklorista Jugoslavije na Plitvicama 1990. na kojem Elly Bašić u svom radu *'So-la-so-mi' glasanje djece – glasanje sportskih navijača* iznosi rezultate istraživanja spontanog glasanja.¹⁸¹⁵ Elly Bašić nije prisustvovala navedenom kongresu, ali s obzirom da je rad objavljen u *Zborniku kongresa* pretpostavljamo da je nekoga zadužila da pročita njezin rad. Iste godine u časopisu *Umjetnost i dijete* izlazi retrospektivni članak *Zapisi iz davnih istraživanja*.¹⁸¹⁶

Godine 1990. funkciju ravnateljice Funkcionalne muzičke škole preuzima Ružica Ambruš Kiš¹⁸¹⁷ koja nastavlja, ali i posebno intenzivira suradnju s idejnom začetnicom škole Elly Bašić i tako u narednim godinama doprinosi velikom razvoju i afirmaciji škole.

U rujnu 1990. Udruženje za unapređivanje Funkcionalne muzičke pedagogije s Elly Bašić (tada predsjednicom UUFMP) i Savez društva „Naša djeca“ zajednički pokreću „stručnu i društvenu inicijativu i akciju osnivanja i vođenja Funkcionalnih muzičkih vrtića (FMV), kao oblika programa namijenjenih predškolskoj djeci, osobito onoj koja nisu obuhvaćena radom redovnih primarnih programa dječjih vrtića“.¹⁸¹⁸ Ideja ovog projekta je da Funkcionalni muzički vrtići djeluju pri općinskim savezima društava „Naša djeca“ i da ujedno preuzmu i vode sve potrebne organizacijsko-financijske poslove, a stručni rad s djecom vode posebno osposobljeni voditelji uz novčanu naknadu. Sukladno navedenom ukazala se i nužna potreba za stručnim usavršavanjem rada budućih voditelja, a isto tako i osposobljavanje novog zainteresiranog kadra.¹⁸¹⁹ Seminar u trajanju sedam radnih dana (4 školska sata ujutro i 3 poslijepodne) održao se u Domu prosvjetnih radnika u Crikvenici (od 13. do 20. listopada) pod stručnim vodstvom Elly Bašić. Uz deset tematskih predavanja Elly Bašić,¹⁸²⁰ Olga Pavičić (nastavnica

¹⁸¹⁵ Usp. TILJAK, Dina (2005), *Elly Bašić – tragovi i vizije. Pokušaj približavanja jednom fenomenu glazbene kulture*, diplomski rad, Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Muzička akademija, 25. Usp. BAŠIĆ, Elly (1990), „'So-la-so-mi' glasanje djece – glasanje sportskih navijača“, u: *Zbornik 37. kongresa Saveza udruženja folklorista Jugoslavije, Plitvice 1-5. 10. 1990*, SUFJ, 423-429. Usp. BAŠIĆ, Elly (1990), *Lektorirani tekst rada 'So-la-so-mi' glasanje djece – glasanje sportskih navijača*, O. E. B., 8/20, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. BAŠIĆ, Elly (1990), *Objavljeni izvorno istraživačko-znanstveni radovi o problemu 'kreativnost'*, O. E. B., 25/20, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 4.

¹⁸¹⁶ Usp. TILJAK, Dina (2005), *Elly Bašić – tragovi i vizije. Pokušaj približavanja jednom fenomenu glazbene kulture*, diplomski rad, Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Muzička akademija, 25. Usp. BAŠIĆ, Elly (1990), „Zapisi iz davnih istraživanja. O dječjoj muzikalnosti i likovnosti“, *Umjetnost i dijete*, XXII, 1, 35-38.

¹⁸¹⁷ Ružica Ambruš Kiš, nastavnica teorijskih predmeta u FMS obnaša funkciju ravnateljice od 1990. do 2001. kada ravnateljica postaje Marina Letica.

¹⁸¹⁸ RADIĆ, Olga (1990), *Poziv na Seminar I, za voditelje Funkcionalnih muzičkih vrtića*, O. E. B., 30/31, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁸¹⁹ Usp. Isto.

¹⁸²⁰ *Znademo li što je dijete, Kreativno – nekreativno, Likovni odraz doživljaja muzike, Motorika tijela, Svako je dijete kreativno – zašto to nije svaki odrasli?, Što je djetetu igralište?, Nesporazumi u muzičkoj pedagogiji: dječje brojalice, dječja motorika, dječji 'melodijski razvoj', stvaralački 'rad', Slušanje muzike, Metodika Funkcionalne muzičke pedagogije u predškolskom uzrastu i Suradnja s roditeljima*. Usp. *** (1990), *Program i predavači Seminara za voditelje Funkcionalnog muzičkog vrtića I*, O. E. B., 30/31. Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

Funkcionalne muzičke škole) je uz praktične vježbe prikazala metodiku provedbenog *Programa Funkcionalnog muzičkog vrtića I*.¹⁸²¹

U Zagrebu je 17. studenog 1990. u organizaciji Muzičke akademije i Francuskog instituta održan simpozij *Recepcija glazbe Claudea Debussyja u Hrvatskoj 1918.–1940.* na kojem je Elly Bašić predstavila svoj rad *Djetetov senzibilitet na Debussyjev impresionizam*. Iz zapisa Elly Bašić doznajemo da je „referat naknadno uvršen u program“.¹⁸²² Podatke o načinu kako je rad prezentiran, s obzirom da Elly Bašić u to vrijeme nije izlazila iz svojeg stana nismo mogli naći, kao ni razlog zbog kojeg ga ne nalazimo u zborniku simpozija.¹⁸²³

Nadalje u 1990. pratimo intenzivno sudjelovanje Elly Bašić u tadašnjoj Reformi muzičkog školstva. U *Prijedlogu o reformi muzičkog školstva*¹⁸²⁴ kojeg šalje Odboru za pripremu promjena u odgojno-obrazovnom sistemu razvidno je da njezin elaborat prati promjene kroz „vertikalnu od predškolskih ustanova do Muzičke akademije... i pokušaj je vraćanja u kulturu Evrope na ovom području unutar školstva“.¹⁸²⁵ U uvodnom dijelu ona ukazuje na ključni problem prekida razvoja ove vertikale koji je nastao prije 15-20 godina:

„...uvođenjem **takmičenja** učenika već u osnovnom muzičkom školstvu, čime je poštovanje nastave, nastavnika i same škole bilo znatno uvjetovano uspjehom nekog učenika na jednom ili više njenih takmičenja. To je totalno destimuliralo interes za samu nastavu i njenu modernizaciju svih t.z.v. 'prosječnih' učenika – što čini gotovo sve ostalo buduće stanovništvo danas – 70 lokacija osnovnih muzičkih škola u Hrvatskoj, dok se sa samim 'talentima' nije postigao poseban domet. Jednako tako, razvoj muzičke pedagogije u općeobrazovnoj školi – niukoliko nije dao potrebne rezultate, posebno ne u posljednjih okvirno 30 godina. Nivo nekadanje urbane muzičke kulture u Hrvatskoj, splasnuo je, dok je visok domet kreativnosti nekada neurbane kulture – folklor – kroz 'školstvo' u općeobrazovnom školstvu danas već uništen.“¹⁸²⁶

¹⁸²¹ Usp. RADIĆ, Olga (1990), *Poziv na Seminar I, za voditelje Funkcionalnih muzičkih vrtića*, O. E. B., 30/31, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁸²² BAŠIĆ, Elly (1990), *Objavljeni izvorno istraživačko-znanstveni radovi o problemu 'kreativnost'*, O. E. B., 25/20, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 4.

¹⁸²³ Usp. WEBER, Zdenka (1995), *Recepcija glazbe Claudea Debussyja u Hrvatskoj 1918.–1940.*, Zagreb: Nakladni zavod Matice Hrvatske.

¹⁸²⁴ Usp. BAŠIĆ, Elly (1990), *Prijedlog o reformi muzičkog školstva*, O. E. B., 2/8, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁸²⁵ BAŠIĆ, Elly (1990), *Prijedlog autorskog Elaborata*, O. E. B., 2/8, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1. Usp. BAŠIĆ, Elly (1990), *Dopis Odboru za pripremu promjena u odgojno-obrazovnom sistemu*, O. E. B., 2/8, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. BAŠIĆ, Elly (1990), *Elaborat u vezi promjena muzičkog školstva*, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁸²⁶ BAŠIĆ, Elly (1990), *Prijedlog autorskog Elaborata*, O. E. B., 2/8, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1.

Supotpisnici konačne verzije *Elaborata u vezi promjena muzičkog školstva* iz 1990.¹⁸²⁷ su eminentni profesori muzičkih akademija: Željko Brkanović, Marko Ruždjak, Vladimir Krpan, Branko Lazarin, Sretna Meštrović, Josip Mirošević, Josip Veršić, Miljenko Grgić; profesori FMŠ Ljerka Čavić Tomčik, Dobrila Berković Magdalenić, Ružica Ambruš Kiš; službenici prosvjetnih i državnih institucija i ustanova: Naima Balić, Rasima Kajić, Žarko Domljan, Maja Hribar Ožegović, Ognjen Čaldarović, Olga Supek, Erika Krpan i Danica Nola.¹⁸²⁸

U Ostavštini Elly Bašić pronalazimo članak E. Glasza *Docentovo pokajanje* u kojem se već tada potvrđuje njezino značajno mjesto u razvoju glazbene pedagogije. U tekstu autor daje osvrt i svoj odgovor na članak Pavela Rojka, koji negira postojanje glazbeno-pedagoške teorije, literature i udžbenika u Hrvatskoj te ga objašnjava svojom tvrdnjom da „smo imali nesreću da živimo u sistemu jednoumlja“.¹⁸²⁹ U tekstu Glasz negira tvrdnju Pavela Rojka kazujući:

„Naime, u razdoblju više od stotinu godina našu glazbenopedagošku literaturu stvarala je plejada hrvatskih glazbenih djelatnika, među koje su: Franjo Kuhač, Vjenceslav Novak, Vilko Novak, Franjo Dugan st., Franjo Lučić, Zlatko Grgošević, Rudolf Matz, Miroslav Magdalenić, Božo Antonić, Joža Požgaj, Josip Završki, Elly Bašić, Andrija Tomašek, Koraljka Kos, Lovro Županović i drugi. Možda g. doc. P. Rojko ova imena ništa ne govore ili za njih nije čuo...S našom bogatom glazbenopedagoškom literaturom može se svatko, pa i doc. dr. Pavel Rojko upoznati, ako ne u zagrebačkoj Muzičkoj akademiji, a ono sigurno u Nacionalnoj sveučilišnoj biblioteci u Zagrebu.“¹⁸³⁰

Godine 1991. izlazi u „knjizi Planova i programa za osnovne škole i program za Funkcionalnu muzičku pedagogiju“.¹⁸³¹ Od tada je FMP verificirana svojim programima na svim razinama

¹⁸²⁷ Usp. BAŠIĆ, Elly (1990), *Dopis Odboru za pripremu promjena u odgojno-obrazovnom sistemu*, O. E. B., 11/6, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁸²⁸ Usp. BAŠIĆ, Elly (1990), *Mišljenja supotpisnika prednjeg Elaborata*, O. E. B., 2/8, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁸²⁹ Pavel Rojko, kao profesor *Metodike* na Muzičkoj akademiji u Zagrebu u nekoliko svojih članaka polemizira o teorijsko-metodičkim pristupima Elly Bašić (Funkcionalnoj metodi i Funkcionalnoj muzičkoj pedagogiji) u nastavi *Solfeggia*. Iako nedovoljno upućen u praksu i teoriju nastave *Solfeggia* po principima Funcionalne metode (Pavel Rojko nikada nije prisustvovao niti jednom satu *Solfeggia* gdje se navedene metoda u cijelosti provodila, a isto tako nikada nije bio nazočan javnim i stručnim predavanjima o Funkcionalnoj muzičkoj pedagogije) u svojim člancima se isključivo bavio analizom *funkcionalne* solmizacije koja se koristi u nastavnoj praksi. Usp. ROJKO, Pavel (2011), „Quousque tandem...FMP?“, *Tonovi*, god. 26 (1), 65-84. Usp.ROJKO, Pavel (2005), „Postoji li funkcionalna glazbena pedagogije?“, *Tonovi*, 45/46, 109-114. Usp. ROJKO, Pavel (1982), *Psihološke osnove intonacije i ritma*, Zagreb: Muzička akademija, Croatia concert. Usp. GLASZ, E. (1990), „Docentovo pokajanje“, *Vjesnik*, 25. listopada 1990., 10.

¹⁸³⁰ GLASZ, E. (1990), „Docentovo pokajanje“, *Vjesnik*, 25. listopada 1990., 10.

¹⁸³¹ AMBRUŠ KIŠ, Ružica (1992), *Dopis Josipu Veršiću*, O. E. B., 19/31, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. BAŠIĆ, Elly (1991), *Dopis Hrvoju Vrgoču, direktoru Zavoda za školstvo*, O. E. B., 33/31, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

glazbenog obrazovanja: općeobrazovnim osnovnim školama, osnovnim i srednjim glazbenim školama.¹⁸³²

Iz dopisa *Glazbenog studija* Umjetničko-pedagoške aktivnosti Zagrebačkog kazališta mladih (ZKM) i propagandnog letka saznajemo da se njegov rad već dvije godine odvija prema programu Funkcionalnog muzičkog vrtića (FMV) pod vodstvom glazbene pedagoginje Aide Tavčar (nastavnice Funkcionalne muzičke škole).¹⁸³³ Zbog vrlo uspješnih rezultata i zahtjeva roditelja da djeca nastave svoje glazbeno školovanje prema programu Funkcionalne muzičke pedagogije, u navedenom dopisu upućenom Gradskom sekretarijatu za obrazovanje, kulturu i znanost traži se financijska potpora kako bi se realizirala individualna nastava instrumenata glasovira, violine i violončela.¹⁸³⁴ Iz kazivanja Aide Tavčar saznajemo kako je započela suradnja s Elly Bašić. Nakon dvije godine njezinog rada u umjetničko-pedagoškom odjelu ZKM, Aida Tavčar je na nagovor Eve Sedak¹⁸³⁵ stupila u kontakt s Elly Bašić. Nakon razgovora Elly Bašić je usmjerila Aidu Tavčar na *hospitacije*¹⁸³⁶ u Funkcionalnu muzičku školu kod Olgice Pavičić koja je u to vrijeme vodila predškolski program i na prisustvovanje seminarima o FMP.¹⁸³⁷ Zahvaljujući novonastaloj situaciji, Aida Tavčar je nastavila voditi program *Glazbeni studio* prema postavkama FMP za dvije dobne skupine predškolskog programa: *Funkcionalni muzički vrtić I* (FMV I) i *Funkcionalni muzički vrtić II* (FMV II).¹⁸³⁸ Kao i uvijek Elly Bašić je i ovaj put prepoznala kvalitetnu glazbenu pedagoginju kojoj je nakon odlaska u mirovinu kolegice Gordane Lukšić ponudila radno mjesto na Funkcionalnoj muzičkoj školi gdje i danas djeluje. Nadalje, u dogovoru s Evom Sedak Elly Bašić je planirala i vjerovala da

¹⁸³² Usp. AMBRUŠ KIŠ, Ružica (1992), *Dopis Josipu Veršiću*, O. E. B., 19/31, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁸³³ Usp. KRUŠČIĆ, Vlado (1991), *Dopis Gradskom sekretarijatu za obrazovanje, kulturu i znanost*, O. E. B., 32/31, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. *** (1992), *Propagandni letak Glazbenog studija Zagrebačkog kazališta mladih*, O. E. B., 11/32, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁸³⁴ Usp. Isto. Usp. BAŠIĆ, Elly (1991), *Dopis Gradskom sekretarijatu za obrazovanje, kulturu i znanost*, O. E. B., 31/31, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁸³⁵ Eva Sedak, hrvatska muzikologinja i profesorica Muzičke akademije u Zagrebu bila je profesorica Aidi Tavčar.

¹⁸³⁶ *Hospitacija* je bila uobičajena obavezna praksa koju je uvela Elly Bašić za sve mlade nastavnike kako bi prisustvujući školskom satu iskusnijih kolega u nastavnoj praksi što bolje upoznali metodičke principe FMP. Na samom početku djelovanja u FMŠ i autorica ovog rada je prošla taj oblik obavezne prakse na način da je u jednoj smjeni prisustvovala radu iskusnijih kolegica koje su provodile iste nastavne programe. koje je i sama u drugoj smjeni provodila. Bio je to jedinstven i vrlo intenzivan način pedagoškog rada u kojem je nastavnik koji je hospitirao i paraleleno sam vodio nastavu sve morao predočiti u pismenom obliku prof. Elly Bašić do kraja nastavnog tjedna, a u njezinom *Glazbenom studiju* petkom navečer usmeno obrazložiti sve svoje metodičke postupke i njihove ostvarene rezultate.

¹⁸³⁷ Usp. TAVČAR, Aida (2020), *Razgovor s Aidom Tavčar* vodila Denis Vasilj u svibnju 2020.

¹⁸³⁸ Aida Tavčar je uz Elly Bašić sudjelovala 2006. u izradi *Nastavnog plana i programa predškolskog glazbenog obrazovanja Funkcionalne muzičke pedagogije*. Usp. *** (1992), *Propagandni letak Glazbenog studija Zagrebačkog kazališta mladih*, O. E. B., 11/32, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

će Aida Tavčar upisati magisterij (iz područja FMP) na muzikologiji na Muzičkoj akademiji u Zagrebu što se nije ostvarilo.¹⁸³⁹

U srpnju 1991. uslijedio je dopis Ive Babića, rektora Sveučilišta u Splitu kojim poziva Elly Bašić na sudjelovanje u izradi prijedloga novog Nastavnog plana i programa četverogodišnjeg studija obrazovanja učitelja.¹⁸⁴⁰ Kako se radi o velikom i kompleksnom studiju koji obrazuje buduće učitelje, „kadrove koji usmjeravaju duhovni razvitak i napredovanje djece na samom pragu njihova života, veoma je važno da se temeljito proanalizira koncepcija obrazovanja učitelja“.¹⁸⁴¹ U tekstu I. Babić kazuje:

„Uvažavajući i cijeneći Vaše znanstvene doprinose i stručno iskustvo, molimo Vas da prisustvujete navedenom savjetovanju, i po mogućnosti pripremite svoj prijedlog o zacijelo nužnim dopunama i izmjenama predloženog koncepta.“¹⁸⁴²

Iz korespondencije Elly Bašić s Josipom Miroševićem i Josipom Veršićem saznajemo da je postojala mogućnost da ona održi uvodno predavanje u okviru simpozija u Splitu s temom *Djetetov J'accuse – znademo li što je to dijete?*¹⁸⁴³ *Savjetovanje o visokoškolskom četverogodišnjem obrazovanju učitelja*, na kojem je trebala prisustvovati Elly Bašić, održano je 26. i 27. rujna 1991. u Splitu,¹⁸⁴⁴ ali podatke o njezinom izlaganju nismo mogli pronaći u arhivskoj građi.

Na prijedlog pročelnika *Teorijskog odjela* Funkcionalne muzičke škole tijekom 1991. započinju aktivnosti vezane uz ponovljeno izdanje udžbenika *Sedam nota sto divota*.¹⁸⁴⁵ Tako u arhivskoj građi pronalazimo dvije recenzije udžbenika autorice Elly Bašić iz 1992. koje potpisuju profesori Muzičke akademije u Zagrebu. Iz teksta *Recenzije prijedloga udžbenika „Sve ljestvice miljenice“* Harisa Nonveillera (profesor Muzičke akademije u Zagrebu) doznajemo da je na javni natječaj rukopis prijavila autorica, doc. Elly Bašić koja ga predlaže kao udžbenik glazbene kulture za drugo polugodište petog i šestog razreda osnovne škole te za drugi razred glazbene

¹⁸³⁹ Usp. TAVČAR, Aida (2020), *Razgovor s Aidom Tavčar* vodila Denis Vasilj u svibnju 2020.

¹⁸⁴⁰ Usp. TEŽAK, Stjepko (1991), „Put u treće tisućljeće“, *Vjesnik*, 29. rujna 1991., 14.

¹⁸⁴¹ BABIĆ, Ivo (1991), *Dopis prof. Elly Bašić*, O. E. B., 20/36, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁸⁴² Isto.

¹⁸⁴³ Usp. BAŠIĆ, Elly (1991), *Dopis Josipu Miroševiću i Josipu Veršiću*, O. E. B., 20/36, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁸⁴⁴ BABIĆ, Ivo (1991), *Dopis doc. Elly Bašić s priloženim materijalima*, O. E. B., 20/36, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. VERŠIĆ, Josip (1991), *Dopis profesorici Elly Bašić*, O. E. B., 20/36, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. KALIN, Boris (1991), *Poziv na trodnevno savjetovanje u Zagrebu*, O. E. B., 20/36, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁸⁴⁵ Usp. HALUZA, Marija (1991), *Recenzija udžbenika Elly Bašić 'Sedam nota sto divota'*, O. E. B., 4/18, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

škole.¹⁸⁴⁶ U tekstu nalazimo samo neke naputke o promjenama određenih formulacija, usklađenju s rječnikom i pravopisom hrvatskoga književnog jezika te poneke primjedbe uz obilježavanje stranica. U zaključku ove vrlo pozitivne recenzije, Nonveiller kazuje:

„Brojne napomene (48 fusnota, 9 stranica teksta i 11 stranica kalendara) pridaju ovom udžbeniku i značajke metodičkog priručnika.“¹⁸⁴⁷

U *Recenziji rukopisa udžbenika „Sedam nota sto divota za IV i V razred osnovne škole i Sve ljestvice miljenice za V i VI razred“* Frano Parać navodi neke korekcije koje bi se trebale izvršiti kako bi udžbenik bio preporučan za tisak, a odnose se na područje pjevanja pjesama u kojem nisu u dovoljnoj mjeri zastupljene pjesme iz hrvatske i svjetske glazbene literature.¹⁸⁴⁸

U Ostavštini Elly Bašić pronalazimo i recenziju Josipa Miroševića, profesora Pedagoške akademije u Splitu, koji ovaj udžbenik smatra „po svom pristupu glazbenoj nauci i po metodičkim rješenjima integralno originalnim radom“.¹⁸⁴⁹

Godine 1992. Elly Bašić prima *Nagradu Ivan Filipović* za životno djelo. Bio je to prijedlog *Inicijativnog odbora* Glazbene škole Funkcionalne muzičke pedagogije kojem se pridružilo Udruženje za unapređivanje Funkcionalne muzičke pedagogije (UUFMP) i Zavod za istraživanje folkloru Instituta za etnologiju i folkloristiku.¹⁸⁵⁰ U prilogu Instituta za istraživanje folkloru nalazimo prikaz znanstvenog etnomuzikološkog rada Elly Bašić na temu *Dječja*

¹⁸⁴⁶ Usp. NONVEILLER, Haris (1992), *Recenzija prijedloga udžbenika 'Sve ljestvice miljenice'*, O. E. B., 20/6, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1.

¹⁸⁴⁷ Isto, 4.

¹⁸⁴⁸ Usp. PARAC, Frano (1992), *Recenzija rukopisa udžbenika 'Sedam nota sto divota' za IV i V razred osnovne škole i 'Sve ljestvice miljenice' za V i VI razred*, O. E. B., 21/6, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁸⁴⁹ Na kraju teksta recenzije Mirošević napominje da „ovu – 1971. – napisanu recenziju u potpunosti priznajem kao aktualnu i danas“. MIROŠEVIĆ, Josip (1992), *Recenzija udžbenika 'Sve ljestvice miljenice'*, O. E. B., 18/7, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1.

¹⁸⁵⁰ Prijedlog za *Nagradu 'Ivan Filipović'* Udruženje Funkcionalaca Jugoslavije (sada UUFMP) šalje Republičkom Savjetu za prosvjetu i kulturu Hrvatske već 1974., a u veljači 1988. na sjednici nastavničkog vijeća Glazbene škole Funkcionalne muzičke pedagogije predloženo je kandidiranje Elly Bašić za *Nagradu grada Zagreba*, *Nagradu za životno djelo 'Vladimir Nazor'* i *Nagradu 'Ivan Filipović'*, što je nakon nekoliko godina rezultiralo ovom nagradom i *Nagradom grada Zagreba* Funkcionalnoj muzičkoj školi 1995. Usp. MIROŠEVIĆ, Josip (1974), *Dokument Udruženja funkcionalaca Jugoslavije* kojim se predlaže Republičkom Savjetu za prosvjetu i kulturu Hrvatske Republičkog fonda „Ivan Filipović“ u Zagrebu Elly Bašić za nagradu za životno djelo. O. E. B., 33/44, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. STIJELJA, Neva (1991), *Prijedlog doc. Elly Bašić za dodjelu 'Nagrade grada Zagreba za 1990. godinu'*, O. E. B., 33/44, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. AMBRUŠ KIŠ, Ružica (1991), *Prijedlog doc. Elly Bašić za dodjelu 'Nagrade grada Zagreba za 1990. godinu'*, O. E. B., 33/44, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. BEZIĆ, Jerko, RAJKOVIĆ Zorica (1991), *Dopis Komisiji Skupštine grada Zagreba za odlikovanja i druga javna priznanja*, O. E. B., Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. TILJAK, Dina (2005), *Elly Bašić – tragovi i vizije. Pokušaj približavanja jednom fenomenu glazbene kulture*, diplomski rad, Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Muzička akademija. 24. Usp. *** (2018), *Školski kurikulum Glazbenog učilišta Elly Bašić za školsku godinu 2018./2019.*, Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić, 1., http://www.ellcbasic.hr/wp-content/uploads/2018/10/kurikulum_2018-2019.pdf (preuzeto 1. 4. 2020.).

kreativnost i Spontana kreativnost odraslih u razdoblju od 1952. do 1990., o čemu Jerko Bezić kazuje:

„U tom su dugogodišnjem razdoblju sazrijevali i stavovi koje je doc. E. Bašić jasno izložila u svom autorskom elaboratu u vezi promjena u glazbenom školstvu i to kroz vertikalnu od predškolskih ustanova pa do muzičke akademije. Taj izvanredni rad bio je neposredni povod da se naša ustanova pridruži prijedlogu inicijativnog odbora glazbene škole „FUNKCIONALNE MUZIČKE PEDAGOGIJE“, Zagreb, Mlinarska 25, da se doc. Elly Bašić predloži za Nagradu grada Zagreba za 1990.“¹⁸⁵¹

Povodom dodjele ove nagrade, akademik Stanislav Tuksar piše obrazloženje u kojem ističe veliki doprinos Elly Bašić razvoju glazbene i opće kulture.

„Do danas je tisuće mladih u Hrvatskoj i u drugim zemljama osjetilo blagodat nesputanog glazbenog i općeg izražavanja s pomoću metode Funkcionalne muzičke pedagogije, kojom su se odgajali kao harmonična ljudska bića. Tim je Elly Bašić 's visokom intelektualnom sposobnošću i zahtjevnošću, te pravim vrednovanjem opće i glazbene kulture' inicirala pedagoške procese koji su stvorili 'višu civilizacijsku razinu sredine' iz koje je potekla. Stoga se u području glazbenog odgoja i obrazovanja teško može pronaći osoba koja bi s više opravdanja mogla pretendirati na nagradu 'Ivan Filipović' za životno djelo od profesorice Bašić.“¹⁸⁵²

Nadalje, u pismu kojeg u travnju 1992. upućuje Elly Bašić, Eva Požgaj kazuje:

„Srdačno vam čestitam na zasluženom priznanju vašeg izvanrednog rada na području muz. pedagogije. Iako je priznanje trebalo stići mnogo, mnogo ranije ipak me raduje da je bar sada donekle ispravljena velika nepravda prema vama.“¹⁸⁵³

U istoj godini Predsjedništvo Hrvatskog društva folklorista (HDF) na sjednici održanoj 24. ožujka donosi odluku kojom se Elly Bašić proglašava njihovim počasnim članom. U objašnjenju odluke stoji:

„Ova odluka donijeta je na osnovu višegodišnjeg uspješnog rada prof. Elly Bašić na unapređenju folkloristike, posebno na području istraživanja i unapređivanja dječjeg stvaralaštva. U tom je postigla zavidne rezultate koji su značajni ne samo za Hrvatsku već i europsku folkloristku.“¹⁸⁵⁴

¹⁸⁵¹ BEZIĆ, Jerko, RAJKOVIĆ Zorica (1991), *Dopis Komisiji Skupštine grada Zagreba za odlikovanja i druga javna priznanja*, O. E. B., Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-5.

¹⁸⁵² TUKSAR, Stanislav (1992), „Elly Bašić – nagrada 'I. Filipović' za životno djelo“, *Tonovi*, 7 (1), 49.

¹⁸⁵³ POŽGAJ, Eva (1991), *Pismo Elly Bašić*, O. E. B., 26/31, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁸⁵⁴ ĐURIĆ, Tomislav (1992), *Odluka o imenovanju Elly Bašić za počasnog člana HDF*, O. E. B., 19/36, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

Elly Bašić 9. siječnja 1992. šalje dopis Zavodu za školstvo Republike Hrvatske u kojem prijavljuje novi prijedlog „osuvremenja nastave na području GLAZBE u osnovnoj školi“.¹⁸⁵⁵ U dopisu prilaže cjeloviti Plan i program *Glazbe* u osnovnoj školi od prvog do osmog razreda u kojem je razvidan razvoj postavki FMP koje Elly Bašić vrlo umješno prilagođava suvremenim kretanjima u glazbenoj pedagogiji.¹⁸⁵⁶ U recenziji koju potpisuju članovi *Recenzentske komisije* (Frano Parać, Haris Nonveiller i Miroslav Vuk) nalazimo podatak da „prijedlog zalazi u programsku koncepciju stručne (niže) muzičke škole“.¹⁸⁵⁷

U arhivskoj građi nalazimo dopis iz kojeg saznajemo da izdavačka kuća Školska knjiga u *Školskim novinama* (13. travnja 1993.) u članku *Hrvatski solfeggio* povodom izlaska udžbenika *Solfeggio* (autora Branka Lazarina) navodi da je glazbeno školstvo „konačno dobilo prve hrvatske udžbenike iz Solfeggia, što će zacijelo biti značajan pomak kvaliteti glazbenog obrazovanja“.¹⁸⁵⁸ U tekstu kojeg u ime Nastavničkog vijeća GŠ FMP Ružica Ambruš Kiš upućuje uredniku *Školskih novina*, uz podatak da je prvi udžbenik solfeggia *Sedam nota sto divota*, autorice Elly Bašić, uslijedila je izjava:

„Ne možemo, stoga, kao profesori škole koji već čitav niz godina u nastavi trpe zbog nama neobjašnjive izdavačke politike Školske knjige ne reagirati na konstataciju da je naše glazbeno školstvo konačno dobilo prve hrvatske udžbenike.“¹⁸⁵⁹

Vlada Republike Hrvatske na sjednici 7. lipnja 1993. donosi *Rješenje* u kojem se „Elly Bašić, glazbenoj pedagoginji, metodičarki i etnomuzikologu u mirovini dodjeljuje stalna mjesečna novčana nadoknada zbog zasluga u kulturnoj djelatnosti“.¹⁸⁶⁰

Rezultat vrlo uspješne suradnje Elly Bašić i tadašnje ravnateljice škole Ružice Ambruš Kiš je i početak izrade *Elaborata o osnivanju konzervatorija FMP*.¹⁸⁶¹ Zahvaljujući postojećoj obrazovnoj vertikali Funkcionalne muzičke škole (predškolski, osnovnoškolski i srednjoškolski program) ukazala se potreba za njezinim nastavkom u visokoškolskom glazbenom obrazovanju. Nadgradnjom Funkcionalne muzičke škole kroz *Konzervatorij FMP* stvorili bi se uvjeti za

¹⁸⁵⁵ Usp. BAŠIĆ, Elly (1992), *Prijedlog osuvremenjivanja nastave na području glazbe u osnovnoj školi*, O. E. B., 26/21, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁸⁵⁶ Usp. Isto.

¹⁸⁵⁷ PARAĆ, Frano, NONVEILLER, Haris, VUK, Miroslav (1992), *Recenzija Prijedloga osuvremenjivanja nastave na području glazbe u osnovnoj (pučkoj) školi*, O. E. B., 6/18, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁸⁵⁸ AMBRUŠ KIŠ, Ružica (1993), *Dopis uredniku Školskih novina Ivi Klariću*, O. E. B., 7/18, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁸⁵⁹ Isto.

¹⁸⁶⁰ Usp. JURAS, Josip (1993), *Rješenje Vlade Republike Hrvatske o dodjeli novčane nadoknade Elly Bašić*, O. E. B., 33/44, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁸⁶¹ Usp. AMBRUŠ KIŠ, Ružica (1994), *Projekt Konzervatorij Funkcionalne muzičke pedagogije*, O. E. B., 12/27, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

kontinuirani nastavak odgoja i obrazovanja učenika škole i na visokoškolskom nivou po istim glazbeno-odgojnim i metodičkim principima.¹⁸⁶² Zasigurno je da je Ružica Ambruš Kiš, službena potpisnica ovog *Elaborata*, uvelike zaslužna za inicijativu, tijekom kreiranja i konačnu realizaciju takvog projekta što i sama potvrđuje:

„Svaki pisani dio teksta u *Elaboratu* prolazio je dugotrajne recenzije, sugestije i promjene Elly Bašić koje je trebalo sadržajno i tehnički uobličiti kako bi se zadovoljila postavljena strukturalna forma istog.“

Nadalje, Ambruš Kiš kazuje da je u procesu stvaranja *Elaborata* veliku ulogu imala profesorica Elly Bašić s kojom je provela izuzetno mnogo sati na radnim sastancima u njezinom *Glazbenom studiju*.¹⁸⁶³

Kako u razdoblju od 1980. (kada škola ulazi u zajednički Obrazovni centar s ostalim glazbenim školama u Zagrebu) FMŠ nije mogla razvijati svoje visoko postavljene glazbeno-pedagoške ciljeve, Elly Bašić u *Elaboratu* postavlja smjernice kojima bi FMŠ u nastavku kao samostalna institucija – budući *Konzervatorij* mogla rješavati vitalne probleme koje sada u ovom trenutku s obzirom na organizacijske prepreke nije u mogućnosti. Kao primjer ona navodi samo neke: zanemarivanje znanstveno-pedagoškog rada na području dječje kreativnosti, onemogućavanje tiskanja udžbenika za programe FMP, potreba za intenzivnijom suradnjom škole s općeobrazovnim školama, osposobljavanje kadrova za izvođenje programa FMP i prostorni problemi.¹⁸⁶⁴

Elaborat je službeno predan Ministarstvu kulture i prosvjete 25. siječnja 1994.¹⁸⁶⁵ Ružica Ambruš Kiš kao glavni razlog zbog kojeg *Konzervatorij FMP* nije realiziran navodi nedostatak političke volje.¹⁸⁶⁶

Početkom 1995. predan je *Elaborat GŠ Funkcionalne muzičke pedagogije* Ministarstvu prosvjete i športa¹⁸⁶⁷ čija je potpisnica Ružica Ambruš Kiš. Usklađujući ga s *Elaboratom* iz 1991. prema novo predloženom preustroju Glazbenih škola u Zagrebu,¹⁸⁶⁸ ovaj *Elaborat*

¹⁸⁶² Usp. Isto, 9.

¹⁸⁶³ Usp. AMBRUŠ KIŠ, Ružica (2020), *Razgovor s Ružicom Ambruš Kiš* vodila Denis Vasilj 8. travnja 2020.

¹⁸⁶⁴ Usp. AMBRUŠ KIŠ, Ružica (1994), *Projekt Konzervatorij Funkcionalne muzičke pedagogije*, O. E. B., 12/27, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁸⁶⁵ Usp. AMBRUŠ KIŠ, Ružica (1994), *Dopis Ministarstvu kulture i prosvjete*, O. E. B., 4/26, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁸⁶⁶ Usp. AMBRUŠ KIŠ, Ružica (2020), *Razgovor s Ružicom Ambruš Kiš* vodila Denis Vasilj 8. travnja 2020.

¹⁸⁶⁷ Usp. AMBRUŠ KIŠ, Ružica (1995), *Dopis GŠ Funkcionalne muzičke pedagogije ministrici Ljilji Vokić*, O. E. B., 22/40, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁸⁶⁸ Usp. AMBRUŠ KIŠ, Ružica (1995), *Dopis GŠ Funkcionalne muzičke pedagogije Gradskom sekretarijatu za obrazovanje, kulturu i znanost*, O. E. B., 3/40, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

rezultat je nastojanja glazbene škole da unaprijedi svoj rad i obogati razvojnu vertikalnu i horizontalnu, učini je elastičnijom u skladu s bogatim mogućnostima razvoja svakog pojedinog djeteta, „budućeg profesionalca jednako kao i konzumenta, štovatelja glazbene umjetnosti i kulture uopće“.¹⁸⁶⁹ Iste godine rasformiran je *Muzički obrazovni centar* te na osnovi Rješenja Ministarstva kulture i prosvjete o prijenosu osnivačkih prava nad srednjim školama na Grad Zagreb (KLASA: 023-03/94-01-177, URBROJ: 532-02-6/7-94-35 od 22. veljače 1994.), Gradska skupština Grada Zagreba, na 23. sjednici, 27. lipnja 1995., donosi Odluku o podjeli glazbenih škola Zagreba po kojoj se „Srednja glazbena škola funkcionalne muzičke pedagogije osniva pod nazivom *Glazbena škola Funkcionalne muzičke pedagogije*, sa sjedištem u Zagrebu, Mlinarska 25“.¹⁸⁷⁰

Nakon osamostaljenja (1995.) škola doživljava velike pozitivne promjene od kojih ističemo: uvođenje novih instrumenata (oboa, viola i kontrabas), porast broja učenika u srednjoj školi, dvostruko povećanje nastavnčkog kadra,¹⁸⁷¹ početak rada velikih ansambala škole (gudački orkestar i zbor) te otvaranje prve koncertne dvorane u prizemlju škole 16. ožujka 2000.¹⁸⁷² Uz postojeću suradnju s osnovnim školama u Mesićevoj, Gračanima i Šestinama, škola u narednom periodu ostvaruje suradnju i s Waldorfskom školom *Svetog Jurja*, a nastavu Glazbenog vrtića izvodi u osnovnim školama Ivan Gundulić i Miroslav Krleža.¹⁸⁷³ Veliku ulogu kao pokretač ovog razvoja odigrala je tadašnja ravnateljica Ružica Ambruš Kiš koja svojim entuzijazmom i požrtvovnim radom uspijeva potaknuti sve svoje suradnike (nastavnike i ostale) na predanost u glazbeno-pedagoškom radu pokušavajući „izvući ono najbolje u svakom suradniku“.¹⁸⁷⁴ Uz stalnu suradnju i konzultacije s Elly Bašić, škola u narednom periodu nastavlja provoditi osnovnu ideju Funkcionalne muzičke pedagogije što, među ostalim rezultira *Nagradom grada Zagreba* za znanstveno-pedagoški i umjetnički razvoj.¹⁸⁷⁵

¹⁸⁶⁹ Isto.

¹⁸⁷⁰ BROLICH, Stjepan (1985), *Odluka o podjeli Glazbenih škola Zagreb na Glazbenu školu Blagoja Berse, Glazbenu školu Vatroslava Lisinskog, Glazbenu školu Pavla Markovca, Glazbenu školu funkcionalne muzičke pedagogije, Osnovnu glazbenu školu Ivana Zajca, Osnovnu glazbenu školu Zlatka Balokovića i Osnovnu glazbenu školu Josipa Slavenskog*, <http://www1.zagreb.hr/slglasnik.nsf/rest-akt/b7b21928ef4514bac1256ccc003f26b8?Open> (preuzeto 16. 2. 2020.).

¹⁸⁷¹ Godine 2001. u školi je zaposleno 60 nastavnika.

¹⁸⁷² Zahvaljujući potpori Gradskog ureda za obrazovanje stanarima zgrade u prizemlju je ponuđen primjereniji smještaj pa je škola mogla proširiti svoj radni prostor. Usp. PERAK LOVRIČEVIĆ, Nataša (2005), „Nova škola u Mlinarskoj (1965.-2005.)“, u: *Glazbeno učilište Elly Bašić 1965. – 2005.*, Nataša Perak Lovričević (ur.), Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić, 69.

¹⁸⁷³ Razlog izvođenja nastave predškolskog programa izvan škole je nedostatnost prostora u poslijepodnevnom satima kada se nastava odvija. Tijekom godina se ovaj *model* organizacije u prostorijama osnovnih škola pokazao vrlo uspješnim, jer u sebi nosi prvobitnu ideju Elly Bašić o osnovnim školama kao širokim bazama glazbenog odgoja i obrazovanja. Usp. Isto.

¹⁸⁷⁴ Isto.

¹⁸⁷⁵ Usp. Isto. Usp. TILJAK, Dina (2005), *Elly Bašić – tragovi i vizije. Pokušaj približavanja jednom fenomenu glazbene kulture*, diplomski rad, Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Muzička akademija, 24.

U veljači 1996. u Zagrebu je održano *1. međunarodno violončelističko natjecanje Antonio Janigro* (19. do 25. veljače). Uz mnoge naše i svjetske uvažene glazbene umjetnike, Elly Bašić, tada u 88. godini života članica je Počasnog odbora natjecanja¹⁸⁷⁶ (vidi Prilog 74 i 74a).

Suradnja Elly Bašić s profesorima koji su nastavili razvijati postavke FMP nakon studija Muzičke akademije u Sarajevu trajala je do kraja njezina života. Tako je zahvaljujući pozivu Elly Bašić 8. 10. 1997. održano predavanje *Razvoj polifonog načina mišljenja kroz povijesna razdoblja* dr. Tarika Muranovića¹⁸⁷⁷ u kojem je pokušao dati odgovor na pitanje spada li „polifonija u tehničku disciplinu ili je ona sama glazba?“¹⁸⁷⁸ U svom predavanju naglašava razliku između klasične glazbene škole u kojoj je on „kao đak bio stalno sukobljen s papirnatom glazbom“¹⁸⁷⁹ i Funkcionalne muzičke pedagogije koja „zahtijeva od nas prilaz glazbeno sadržajnoj vrijednosti polifonog djela“.¹⁸⁸⁰ Na kraju svog predavanja koje se metodološki bazira na iskustvima FMP, Muranović citira uglednog nizozemskog profesora estetike i filozofije:

„Kako sam Jan Aler konstatira, u posljednjih pedeset godina Funkcionalna metoda je došla do punog izražaja i ima centralno mjesto u suvremenoj pedagogiji.“¹⁸⁸¹

U veljači 1998. nakon uspješno obavljene operacije kuka, Elly Bašić odlazi na rehabilitacijski oporavak u Krapinske toplice gdje je 25. veljače u 12:00 preminula.¹⁸⁸²

U lipnju 1998. Relja Bašić daje suglasnost „da glazbena škola Funkcionalne muzičke pedagogije nosi ime moje pokojne majke doc. Elly Bašić“¹⁸⁸³ (vidi Prilog 75), tako da od tada škola djeluje pod nazivom *Glazbeno učilište Elly Bašić*, a nekoliko godina kasnije sve knjige, rukopise i dokumente iz ostavštine svoje majke poklanja tom Učilištu.

¹⁸⁷⁶ Usp. *** (1996), *Programna knjižica 1. međunarodnog violončelističkog natjecanja Antonio Janigro*, O. E. B., 14/29, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁸⁷⁷ Tarik Muranović je na Muzičkoj akademiji u Sarajevu kao nastavnik (u zvanju docenta) predavao *Polifoniju i Fugu* do 1995. kada seli u Zagreb gdje 2004. doktorira na Filozofskom fakultetu.

¹⁸⁷⁸ Ovo pitanje se odnosi na metodiku predavanja ovih predmeta/kolegija u sustavu institucionalnog glazbenog obrazovanja. Usp. *** (1997), *Zapis predavanja dr. Tarika Muranovića u FMŠ*, O. E. B., 14/27, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁸⁷⁹ Usp. Isto, 11.

¹⁸⁸⁰ Usp. Isto, 11.

¹⁸⁸¹ Jan Aler (1910 – 1992), nizozemski je profesor estetike i kulturne filozofije na Sveučilištu u Amsterdamu i član Kraljevske nizozemske akademije umjetnosti i znanosti. Isto, 9.

¹⁸⁸² Uzrok smrti je zatajenje srca i disanja. Usp. BAŠIĆ, Nika (2020), *Razgovor s Nikom Bašić* vodila Denis Vasilj u travnju 2020. Usp. PETEK, Ksenija (1998), *Prijava činjenice smrti*, Zagreb: Osobni arhiv Relje Bašića.

¹⁸⁸³ BAŠIĆ, Relja (1998), *Suglasnost o korištenju imena Elly Bašić*, O. E. B., Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

2. 6. Institucije glazbenog obrazovanja – nasljeđe Elly Bašić

Najdomicilniji oblik nasljeđa Elly Bašić pronalazimo u institucijama u kojima se provodi u cijelosti Funkcionalna muzička pedagogija što se odnosi na usklađivanje rada institucija prema Nastavnim planovima i programima Funkcionalne muzičke pedagogije na tri razine glazbenog obrazovanja: predškolskoj, osnovnoškolskoj i srednjoškolskoj. U te institucije danas spadaju: *Glazbeno učilište Elly Bašić u Zagrebu* i *Glazbena škola Slavonski Brod*.

Glazbeno učilište Elly Bašić, nekad Funkcionalna muzička škola, smatramo direktnim nasljeđem Elly Bašić iz razloga što je ta škola osnovana zahvaljujući njezinim nastojanjima kako bi se u njoj implementirale postavke Funkcionalne muzičke pedagogije, autorsko djelo njezina dugogodišnjeg glazbeno-pedagoškog i znanstvenog istraživanja. *Elaborat Funkcionalne muzičke škole* službeni je dokument na osnovi kojeg Elly Bašić dobiva mogućnost za otvaranje suvremene glazbene škole, a ujedno i predložak po kojem se omogućava kontinuirano kreiranje *Godišnjeg plana i programa FMP* (do realizacije *Nastavnog plana i programa FMP 1977.*). Od samog početka djelovanja FMŠ pa sve do kraja svog života Elly Bašić sudjeluje kao inicijator i idejni kreator te moderator gotovo svih faza djelovanja škole, nastavnih planova i programa te kao stručni savjetnik njihovog provođenja u nastavnoj praksi.

Za razliku od Glazbenog učilišta Elly Bašić, ***Glazbena škola Slavonski Brod*** osnovana je zahvaljujući entuzijazmu i zanesenosti nastavnika i ravnatelja škole Franje Pokaza, sljedbenika FMP i dugogodišnjeg člana UFJUG-a. U Ostavštini Elly Bašić ne nalazimo pojedinosti o osnivanju škole u Slavonskom Brodu ili njezinom praćenju djelatnosti te škole, već samo podatke da se u toj školi radi po postojećim principima Funkcionalne muzičke pedagogije, bolje rečeno da se primjenjuje Funkcionalna metoda u nastavnoj praksi.¹⁸⁸⁴ Iz kazivanja nekadašnjih djelatnika te glazbene škole saznajemo da se Franjo Pokaz od samog početka djelovanja škole zalagao za primjenu ideja Elly Bašić i za stručno usavršavanje svih nastavnika koji su vodili

¹⁸⁸⁴ Ovdje moramo upozoriti na činjenicu da je Franjo Pokaz prije Elly Bašić započeo s dugogodišnjom sustavnom primjenom Funkcionalne metode u svim programima osnovne glazbene škole u Slavonskom Brodu (1954.). Nakon službenog verificiranja Funkcionalne metode 1952. na institucijama glazbenog obrazovanja započinje njezino segmentarno korištenje koje je ovisilo o nastavnicima i njihovoj spremnosti te potrebnoj edukaciji, što je bio i slučaj u Gradskoj muzičkoj školi na kojoj je Elly Bašić tada radila. Razvidno je da se u tom periodu u glazbenoj školi u Slavonskom Brodu koristila službeno odobrena Funkcionalna metoda za čije se korištenje zalaže Franjo Pokaz, a ne cjelovita Funkcionalna muzička pedagogija koja svoj završni oblik dobiva osam godina kasnije 1962. u *Elaboratu o osnivanju Funkcionalne muzičke škole*, a prvu službenu institucionalizaciju 1963. o čemu je već bilo riječi u poglavlju o osnivanju Funkcionalne muzičke škole.

različite programe. Iako Elly Bašić nije bila idejni začetnik Glazbene škole Slavonski Brod i nije bila uključena u segmente njezina razvoja i strukturalnih promjena ova škola ipak spada u njezino nasljeđe što potvrđuje podatak da škola već dugi niz godina radi po *Nastavnom planu i programu FMP*.

Uz Glazbeno učilište Elly Bašić, efemerni utjecaj nasljeđa Elly Bašić ostvaren je u periodu osnutka i prvih godina djelovanja *Glazbene škole Pregrada* od 2005. do 2010. kada se nastavni proces provodio po postavkama Funkcionalne muzičke pedagogije/Nastavnom planu i programu FMP. Godine 2005. na inicijativu mladih nastavnika, bivših učenika Funkcionalne muzičke škole, a u suradnji sa službenim institucijama u gradu Pregradi osniva se prva glazbena škola.¹⁸⁸⁵ Iako u *Statutu Glazbene škole Pregrada* ne nalazimo podatak da se nastava izvodila prema Nastavnom planu i programu Funkcionalne muzičke pedagogije¹⁸⁸⁶ to nam potvrđuju nastavnici koji su ga provodili i nastavnici iz Glazbenog učilišta Elly Bašić s kojima su ostvarivali suradnju tijekom četiri godine kada se taj plan provodio.¹⁸⁸⁷ Iz kazivanja Maje Žubrinić, koja je tada radila kao nastavnica i pročelnica teorijskog odjela u glazbenoj školi, saznajemo da je postojao službeni dokument na kojem je pisalo usklađenje djelatnosti prema Nastavnom planu i programu Funkcionalne muzičke pedagogije. Po njezinim riječima dokument je bio priložen u pripremljenoj dokumentaciji prilikom uobičajenog inspekcijskog nadzora kojem je uz „...inspektora Galinovića bila prisutna i tadašnja savjetnica Ružica Ambruš Kiš“.¹⁸⁸⁸ Zbog promjene vodstva, odlaskom Jane Bosanac i dolaskom nove ravnateljice te postavljenih zahtjeva od nadležnih organizacijskih struktura, u Glazbenoj školi Pregrada od

¹⁸⁸⁵ Usp. HORVAT, Rudolf (2005), *Odluka o osnivanju Osnovne glazbene škole Pregrada*, Pregrada: Arhiv Glazbene škole Pregrada.

¹⁸⁸⁶ U članku 8. Statuta škole vrlo je nejasno definiranje nastavnog plana i programa po kojem se usklađuje nastavna djelatnost škole, jer već tada postoje dva službena Nastavna plana i programa za predškolsko, osnovno i srednjoškolsko obrazovanje, od kojih je jedan *Nastavni plan i program Funkcionalne muzičke pedagogije*. Usp. KAPAC, Vilmica, TRAMIŠČAK, Petra (2008), *Statut Glazbene škole Pregrada*, Pregrada: Arhiv Glazbene škole Pregrada. Usp. KAPAC, Vilmica (2008), *Suglasnost poglavarstva grada Pregrade na Statut Glazbene škole Pregrada*, Zagreb: Osobni arhiv Martine Mičije Palić.

¹⁸⁸⁷ Na samom početku djelovanja mladih nastavnika u Osnovnoj glazbenoj školi Pregrada uspostavljena je suradnja s nastavnicima Glazbenog učilišta Elly Bašić (njihovim bivšim nastavnicima) koja se sastojala od: mentorstva već iskusnih nastavnika – *funkcionalaca* u obliku stručnih posjeta njihovoj nastavi i savjetovanja do organizacije stručnih skupova i seminara za nastavnike FMP. Usp. *** (2009), *Godišnji plan i program rada za školsku godinu 2009./2010.*, Pregrada: Osobni arhiv Martine Mičije Palić, 13. Usp. HALUZA, Marija (2020), *Razgovor s Marijom Haluzom* vodila Denis Vasilj u svibnju 2020. Usp. AMBRUŠ KIŠ, Ružica (2020), *Razgovor s Ružicom Ambruš Kiš* vodila Denis Vasilj u svibnju 2020. Usp. MIČIJA PALIĆ, Martina (2020), *Razgovor s Martinom Mičijom Palić* vodila Denis Vasilj u svibnju 2020. Usp. ŽUBRINIĆ, Maja (2020), *Razgovor s Majom Žubrinić* vodila Denis Vasilj u svibnju 2020.

¹⁸⁸⁸ Dokument nismo pronašli u arhivu Glazbene škole, a na upit poslan mailom *Uredu za društvene djelatnosti i upravljanje imovinom grada Pregrade* o postojećem dokumentu nismo dobili odgovor. Usp. VASILJ, Denis (2020), *Dopis Mariji Marjanović, višoj stručnoj suradnici za društvene djelatnosti i upravljanje imovinom grada Pregrade*, Zagreb: mail poslan 30. svibnja 2020. Usp. ŽUBRINIĆ, Maja (2020), *Razgovor s Majom Žubrinić* vodila Denis Vasilj u svibnju 2020.

2009. ne provodi se u cijelosti Nastavni plan i program Funkcionalne muzičke pedagogije, već ga provode pojedini nastavnici. U školskoj godini 2009./2010. na školi djeluje 16 mladih nastavnika, a nastavu osnovne i srednje škole pohađa 158 učenika.¹⁸⁸⁹ Odlaskom nastavnika koji su bili bivši učenici Glazbenog učilišta Elly Bašić i poznavatelji FMP, ova škola ostaje pokušaj nasljeđa Elly Bašić koji završava 2010. kada prestaje provedba Nastavnog plana i programa FMP.

Uz utjecaj Elly Bašić na predškolskoj, osnovnoj i srednjoškolskoj razini, njezino važno nasljeđe zamjećujemo i na Muzičkoj akademiji u Sarajevu. Ono je razvidno kroz glazbeno-pedagošku djelatnost na navedenoj instituciji koja je iznjedrila čitave generacije nasljednika koji su nastavili na visokoškolskoj razini razvijati Funkcionalnu muzičku pedagogiju. Posebno se ističu njezini bivši asistenti „...izabrani u nastavnička zvanja: dr. Vinko Krajtmajer za Solfeggio i dr. Selma Ferović za Metodiku muzičke nastave i oni su najzaslužniji za dalju provedbu ovih ideja u Bosni i Hercegovini“.¹⁸⁹⁰ Rezultate dugogodišnjih nastojanja njezinih sljedbenika i nasljednika ne možemo potvrditi kroz primjenu cjelovite Funkcionalne muzičke pedagogije u nastavnoj praksi, ali potvrđujemo njezinu djelomičnu primjenu kroz Funkcionalnu metodu koja se i danas koristi u nastavi *Solfeggia* na Muzičkoj akademiji i u glazbenim školama Bosne i Hercegovine o čemu govori S. Kazić:

„U Federaciji Bosne i Hercegovine skoro sve srednje muzičke škole rade po principima *funkcionalne metode* sa vrlo konkretnim pozitivnim rezultatima koji su mjerljivi na prijemnim ispitima na muzičkim akademijama...Na Muzičkoj akademiji u Sarajevu metoda se koristi parcijalno iz razloga što je nastavni plan i program drugačije usmjeren i koncipiran nego onaj u školama, pa na ovom edukativnom nivou solmizacija više nije mentalni oslonac s obzirom da se interes usmjerava prema atonalitetnoj muzici i drugim graničnim pojavama.“¹⁸⁹¹

Zahvaljujući poziciji nastavnice i pročelnice na Muzičkoj akademiji u Sarajevu tijekom šezdesetih i sedamdesetih godina prošlog stoljeća, Elly Bašić uvodi nove predmete *Metodiku muzičke nastave* i *Historiju muzičke pedagogije* kojima stvara preduvjete za daljnja istraživanja

¹⁸⁸⁹ Usp. *** (2009), *Godišnji plan i program rada za školsku godinu 2009./2010.*, Pregrada: Osobni arhiv Martine Mičije Palić, 3.

¹⁸⁹⁰ Oni su autori mnogih metodičkih knjiga, priručnika, udžbenika, znanstvenih i stručnih radova u kojima ukazuju na ideju *funkcionalnosti* u glazbenoj pedagogiji i njezinoj metodici. KAZIĆ, Senad (2017), „Naučni doprinos Elly Bašić kao autorice originalne metode u elementarnoj muzičkoj edukaciji u Bosni i Hercegovini“, u: *Naučna/znanstvena misao u Bosni i Hercegovini – historijski razvoj do kraja XX stoljeća*, Jasmin Branković (ur.), Mostar: Federalno ministarstvo obrazovanja i nauke/znanosti, 622.

¹⁸⁹¹ Isto, 624.

na području glazbene pedagogije i razvoja metodike glazbe kao znanstvene discipline. Vrijeme djelovanja Elly Bašić na Muzičkoj akademiji u Sarajevu smatramo periodom njezinog najintenzivnijeg znanstveno-istraživačkog i glazbeno-pedagoškog djelovanja kojim je ostavila neizbrisiv trag u razvoju glazbene pedagogije u Bosni i Hercegovini:

„Elly Bašić je inicirala vrijedne ideje i inaugurirala značajne promjene u metodici nastave muzike, te ostavila značajan trag u ukupnim nastojanjima na polju muzičke pedagogije u periodu poslije Drugog svjetskog rata pa sve do kraja XX stoljeća u Bosni i Hercegovini. Stoga je iz ove percepcije možemo pridodati u skupinu zaslužnih za bosanskohercegovačku muzičku nauku.“¹⁸⁹²

2. 6. 1. Glazbena škola Slavonski Brod

Zahvaljujući velikim naporima i entuzijazmu Franje Pokaza¹⁸⁹³ i već postojećoj praksi organiziranih privatnih klavirskih tečajeva, u Slavonskom Brodu je 1954. osnovana prva glazbena škola. Na temelju *Rješenja o otvaranju*¹⁸⁹⁴ (vidi Prilog 76) ova škola započinje svojim radom 30. kolovoza (1954.) pod nazivom *Niža muzička škola Slavonski Brod*.¹⁸⁹⁵ Zalaganjem ravnatelja i profesora Franje Pokaza uvedena je u nastavu *Solfeggia* od prvog dana djelovanja

¹⁸⁹² Isto, 625.

¹⁸⁹³ U radu D. Tiljak nalazimo podatak da je Franjo Pokaz pripadao generaciji studenata na Muzičkoj akademiji kao i Elly Bašić, što nije moguće potvrditi, jer je on diplomirao 1932. na Pedagoškom odjelu (smjer solo pjevanje), a Elly Bašić 1929. Kao dugogodišnji član UFJUG od samih početaka Franjo Pokaz do kraja svog radnog vijeka promovira ideje FMP i Elly Bašić, čije djelovanje prati još od osnivanja njezine Muzičke škole Beethoven. Od 1950. za vrijeme službe na Učiteljskoj školi u Slavonskom Brodu vrši dužnost upravitelja muzičkog tečaja, a od 1954. postaje ravnatelj novoosnovane glazbene škole. Nadalje, pratimo njegovo djelovanje na izvanrednom studiju predmetne nastave muzičkog odgoja u Slavonskom Brodu (u organizaciji Više pedagoške škole iz Zagreba i Pedagoške akademije u Slavonskom Brodu) gdje uz ravnateljske dužnosti obnaša funkciju i honorarnog predavača. Godine 1963. postaje voditelj kolegija *Metodike muzičkog odgoja i Solfeggia*. Usp. PETTAN, Hubert (1981), „Diplomirani studenti Muzičke akademije u Zagrebu“, u: *Muzička akademija u Zagrebu 1921 – 1981*, Koraljka Kos (ur.), Zagreb: Muzička akademija u Zagrebu, 116. Usp. JERKOVIĆ, Josip (2007), „Franjo Pokaz (1905. – 1979.) – glazbenik svoje sredine“, u: *Godišnjak 2005 – 2006, godina VI-VII*, Jasna Ažuran (ur.), Slavonski Brod: Ogranak Matice hrvatske Slavonski Brod, 281. Usp. ŠPOLJARIĆ, Mirta [S. a.], *Od niže škole do nezaobilaznog sudionika glazbenog i kulturnog života grada*, Slavonski Brod: Osobni arhiv Ivanke Janč. Usp. *** [S. a.], *Franjo Pokaz (1905. – 1979.) – ravnatelj od 1954. do 1970.*, Slavonski Brod: Ostavština Ivane Janč. Usp. TILJAK, Dina (2005), *Elly Bašić – tragovi i vizije. Pokušaj približavanja jednom fenomenu glazbene kulture*, diplomski rad, Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Muzička akademija, 38. Usp. ŽUPANOVIĆ, Lovro (1980), *Stoljeća hrvatske glazbe*, Zagreb: Školska knjiga, 283.

¹⁸⁹⁴ Usp. ALINJAK, Antun (1954), *Rješenje o otvaranju Niže muzičke škole Slavonski Brod*, Slavonski Brod: Arhiv Glazbene škole Slavonski Brod.

¹⁸⁹⁵ Škola tijekom godina mijenja svoje nazive koje donosimo kronološkim redoslijedom: *Škola za osnovno umjetničko obrazovanje Slavonski Brod* (1959), *Osnovna muzička škola Slavonski Brod* (1964), *Osnovna muzička škola Ivan Zajc* (1971) i *Glazbena škola Slavonski Brod* (2008). Usp. *** [S. a.], *Povijest škole*, <http://gslavonskibrod.com> (preuzeto 18. 5. 2020.). Usp. ŠPOLJARIĆ, Mirta [S. a.], *Od niže škole do nezaobilaznog sudionika glazbenog i kulturnog života grada*, Slavonski Brod: Osobni arhiv Ivanke Janč.

škole „...Funkcionalna metoda profesorice Bašić. Za nastavu istog predmeta priredio je i prikladne primjere, koji se i danas koriste u nastavi Solfeggia glazbene škole u Slavanskom Brodu“.¹⁸⁹⁶ Na samom početku rada u školi nastavnici su uglavnom imali završenu osnovnu ili srednju glazbenu školu,¹⁸⁹⁷ a kako su nakon donošenja Općeg zakona o školstvu 1958. u osnovnim školama nastavu mogli voditi samo nastavnici s višom stručnom spremom¹⁸⁹⁸ na poticaj ravnatelja Pokaza su od 1958. upisivali *Nastavni centar za izvanredan studij*, a od 1961. *Pedagošku akademiju* u Slavanskom Brodu.¹⁸⁹⁹ Nadalje, iz kazivanja Ksenije Ljubetić, Ivanke Janč i Ljerke Krajtmajer¹⁹⁰⁰ saznajemo kako je Franjo Pokaz od samog početka rada škole kontinuirano educirao nastavnike o primjeni postavka Funkcionalne metode u svim nastavnim programima (posebice u Solfeggiu),¹⁹⁰¹ a od 1963., kada je započeo svoj rad na Pedagoškoj akademiji ona postaje sastavni dio njegovih kolegija. Iz Ostavštine Elly Bašić saznajemo da je Franjo Pokaz bio vrlo aktivan član UFJUG i promicatelj Funkcionalne muzičke pedagogije¹⁹⁰² što nam potvrđuje i Marija Valjalo podacima o njegovom stalnom prisustvu na seminarima Funkcionalne muzičke pedagogije, čestim susretima s Elly Bašić i prisustvovanju nastavi u Funkcionalnoj muzičkoj školi.¹⁹⁰³ Nadalje, Marica Haluza kazuje o suradnji ovih dviju škola ostvarenu kroz edukaciju koju je ona vodila u Slavanskom Brodu za sve nastavnike škole:

„Na inicijativu Elly Bašić da se što bolje 'iz prve ruke' prenesu metodički postupci u nastavi, ja sam započela sa serijom predavanja u Glazbenoj školi u Slavanskom Brodu. Bilo je to za mene predivno iskustvo jer su odista svi nastavnici s takvim oduševljenjem pratili moja

¹⁸⁹⁶ JERKOVIĆ, Josip (2007), „Franjo Pokaz (1905. – 1979.) – glazbenik svoje sredine“, u: *Godišnjak 2005 – 2006, godina VI-VII*, Jasna Ažuran (ur.), Slavonski Brod: Ogranak Matice hrvatske Slavonski Brod, 281.

¹⁸⁹⁷ Usp. LJUBETIĆ, Ksenija (2020), *Razgovor s Ksenijom Ljubetić* vodila Denis Vasilj u svibnju 2020.

¹⁸⁹⁸ Usp. DURAKOVIĆ, Lada (2019), *Glazba kao odgojno sredstvo u formiranju 'socijalističkog čovjeka': nastava glazbe u osnovnim školama u Hrvatskoj (1945-1965)*, Zagreb: Hrvatsko muzikološko društvo, 36.

¹⁸⁹⁹ Donošenjem Zakona o pedagoškim akademijama 1960. učiteljske škole su prestale s radom, a kao zamjena uveden je dvogodišnji studij na Pedagoškim akademijama. Zbog uvođenja obaveznog osmogodišnjeg školovanja i nedostatka nastavničkog kadra 1958. *Viša Pedagoška škola* u Zagrebu otvara *Nastavni centar za izvanredni studij* u Slavanskom Brodu u kojem se u školskoj godini 1960/61. upisuje petnaest nastavnika za Glazbeni odgoj. Nakon donošenja Zakona o pedagoškim akademijama 1961. je, odlukom NO kotara Slavonski Brod doneseno Rješenje o osnivanju Pedagoške akademije u Slavanskom Brodu. Usp. ***[S. a.], *Pedagoška akademija Slavonski Brod*, Slavonski Brod: Državni arhiv u Slavanskom Brodu (<http://arhinet.arhiv.hr/details.aspx?ItemId=113423>). Usp. DURAKOVIĆ, Lada (2019), *Glazba kao odgojno sredstvo u formiranju 'socijalističkog čovjeka': nastava glazbe u osnovnim školama u Hrvatskoj (1945-1965)*, Zagreb: Hrvatsko muzikološko društvo, 35. Usp. MUNJIZA, Emerik, LUKAŠ, Mirko (2006), „Pedagoško-psihološko osposobljavanje učitelja u visokoškolskim ustanovama“, *Odgojne znanosti* 8, 2(12), Zagreb: Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 364.

¹⁹⁰⁰ Nastavnice Glazbene škole Slavonski Brod koje su već dugi niz godina u mirovini.

¹⁹⁰¹ Ovaj podatak potvrđuju Ivanka Janč i Ksenija Ljubetić koje kazuju o zapisanim metodičkim postupcima i popratnom materijalu za rad po Funkcionalnoj metodi (meloritamski i ritamski primjeri, diktati i teorija) koje je Franjo Pokaz imao u pisanom obliku (kajdankama) koje su svi zainteresirani mogli dobiti na uvid i korištenje uz njegove popratne napomene. Usp. LJUBETIĆ, Ksenija (2020), *Razgovor s Ksenijom Ljubetić* vodila Denis Vasilj u svibnju 2020. Usp. JANČ, Ivanka (2020), *Razgovor s Ivanom Janč* vodila Denis Vasilj u svibnju 2020.

¹⁹⁰² Usp. MIROŠEVIĆ, Josip (1966), *Popis članova Inicijativnog odbora UFJUG*, O. E. B., 11/40, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 3.

¹⁹⁰³ Usp. VALJALO, Marija (2020), *Razgovor s Marijom Valjalo* vodila Denis Vasilj u travnju 2020.

predavanja o Funkcionalnoj muzičkoj pedagogiji i radionice o Funkcionalnoj metodi u nastavi Solfeggia. Dugi niz godina su vrlo zainteresirano prisustvovali mojim nastavnim satima Solfeggia u Funkcionalnoj muzičkoj školi.“¹⁹⁰⁴

Godine 1980. zahvaljujući entuzijazmu nekolicine nastavnika tada *Osnovne glazbene škole Ivan Zajc* u Slavonskom Brodu (Krunoslava Seletkovića, Antuna Matoševića, Dubravka Šefa i tadašnjeg ravnatelja Bele Panthyja) započeo je s radom *Glazbeno-teorijski odjel* pri tadašnjem Centru usmjerenog obrazovanja „Zlatko Šnajder“, u kojem su učenici pohađali nastavu stručnih predmeta srednje glazbene škole – usmjerenje *Suradnik u nastavi glazbe – glazbenik teorijskog smjera*.¹⁹⁰⁵ Nastavu ostalih instrumentalnih programa učenici su pohađali u drugim srednjim školama u Hrvatskoj (Osijek, Zagreb, Novska...). Budući da je Ministarstvo prosvjete ograničavalo broj upisanih učenika glazbene struke (5-10),¹⁹⁰⁶ učenici su bili dio jednog razreda Opće gimnazije te su nastavu općeobrazovnih predmeta slušali zajedno. Nakon završene srednje glazbene škole, učenici su upisivali najčešće studije Glazbene kulture na Pedagoškom fakultetu u Osijeku i Muzičkoj akademiji u Zagrebu. S preustrojem srednjoškolskog odgoja i obrazovanja započeli su problemi verifikacije ovog programa i svjedodžbi. Za školsku godinu 2000./2001. tadašnji ravnatelj nije od nadležnog Ministarstva zatražio dopuštenje za rad „te se tako ovo usmjerenje ugasio“.¹⁹⁰⁷ Iako se novi razredi navedenog usmjerenja nadalje nisu osnivali, postojeći razredi su nastavljali započete programe. Zadnja upisana generacija učenika navedenog usmjerenja (upisana 1999./2000.) završila je svoje srednjoškolsko glazbeno obrazovanje 2003. kada i službeno prestaje ovo usmjerenje.¹⁹⁰⁸ O ostvarenom uspjehu ovog odjela čije djelovanje pratimo kroz dvadeset godina kazuju brojčani podatci koje iznosi Dubravko Šef u *Elaboratu o osnivanju glazbene škole* koji je predan 2001. Odjelu za društvene djelatnosti Brodsko-posavske županije:

„Od ukupno 154 učenika srednjoškolski glazbeni program završilo je 139 učenika (90,26%), a 115 (82,73%) je upisalo Muzičku akademiju ili Pedagoški fakultet“¹⁹⁰⁹

¹⁹⁰⁴ HALUZA, Marija (2020), *Razgovor s Marijom Haluzom* vodila Denis Vasilj u svibnju 2020.

¹⁹⁰⁵ Usp. ŠEF, Dubravko (2020), „Glazbeno školstvo u Slavonskom Brodu“, *Elaborat o osnivanju glazbene škole*, Slavonski Brod: Osobni arhiv Dubravka Šefa. Usp. JAGODIĆ, Mirela (2020), *Glazbena škola Slavonski Brod*, Slavonski Brod: Osobni arhiv Mirele Jagodić.

¹⁹⁰⁶ Iz kazivanja Dubravka Šefa, tadašnjeg nastavnika glazbeno-teorijskih predmeta saznajemo da je škola svake godine morala tražiti dopuštenje Ministarstva prosvjete za rad, tzv. *dozvole na godinu dana*. Usp. ŠEF, Dubravko (2020), *Razgovor s Dubravkom Šefom* vodila Denis Vasilj u svibnju 2020.

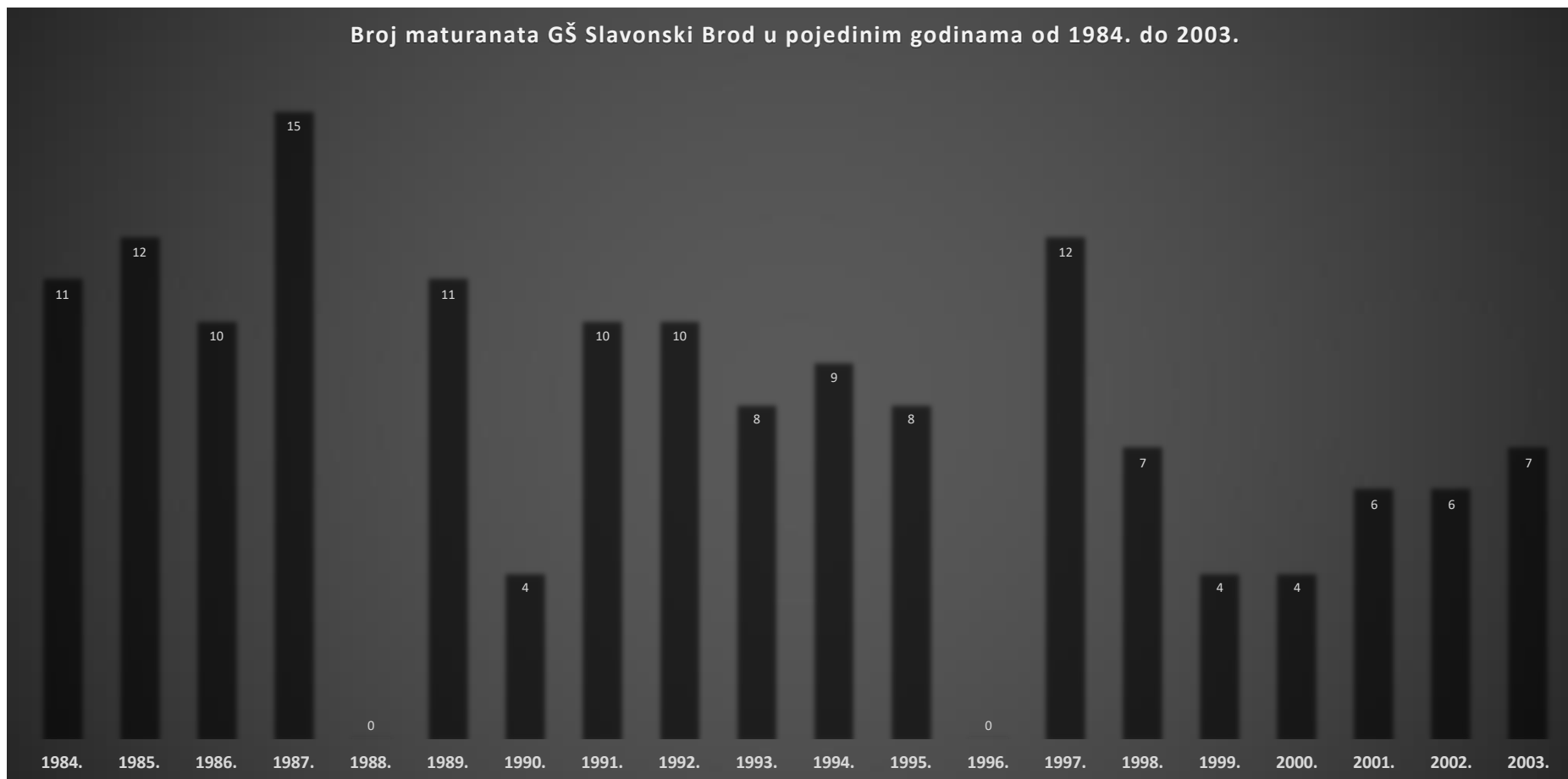
¹⁹⁰⁷ Usp. ŠEF, Dubravko (2020), „Glazbeno školstvo u Slavonskom Brodu“, *Elaborat o osnivanju glazbene škole*, Slavonski Brod: Osobni arhiv Dubravka Šefa.

¹⁹⁰⁸ Usp. Isto.

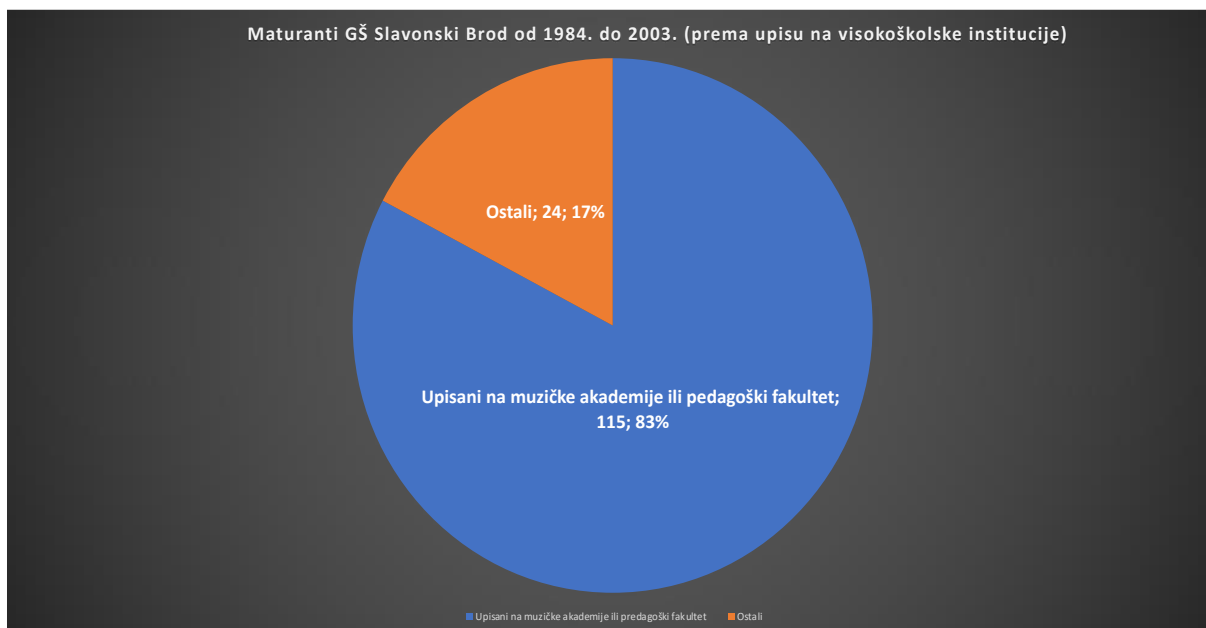
¹⁹⁰⁹ Isto.

Analiza i prikaz razvidnih podataka u sljedećim grafikonima rađena je iz tabličnog prikaza broja učenika glazbene struke koju Dubravko Šef iznosi u *Elaboratu o osnivanju glazbene škole*¹⁹¹⁰ (vidi Prilog 77). Iskazani podatci odnose se na maturante koji su u srednjoj školi završili program teorijskog smjera te su nastavili studirati različite oblike teorijskih programa na visokoškolskim glazbenim institucijama (*Glazbena teorija, Glazbena pedagogija, Kompozicija i Dirigiranje*).

¹⁹¹⁰ Usp. ŠEF, Dubravko (2020), „Tablični prikaz broja učenika glazbene struke (glazbenik – teoretski smjer) po školskim godinama“, *Elaborat o osnivanju glazbene škole*, Slavonski Brod: Osobni arhiv Dubravka Šefa.

Grafikon 2. Broj maturanata GŠ Slavonski Brod u pojedinim godinama od 1984. do 2003.

Grafikon 3. Maturanti Glazbene škole Slavonski Brod prema upisu na visokoškolske institucije od 1984. do 2001.

S obzirom na vrlo zahtjevne prijamne ispite kojima maturanti ostvaruju pravo upisa i mali broj primljenih kandidata u prvu godinu studija institucija visokoškolskog glazbenog obrazovanja,¹⁹¹¹ ovaj izuzetno veliki postotak (83%) pokazuje visoku razinu znanja i stečenih vještina učenika koji su u srednjoj glazbenoj školi obrazovani po Nastavnom planu i programu Funkcionalne muzičke pedagogije. Kako navodi Dubravko Šef, svi diplomirani studenti ovih institucija bave se profesionalno glazbom te djeluju kao afirmirani glazbenici, glazbeni pedagozi, dirigenti, voditelji različitih orkestara i kulturno-umjetničkih društava diljem Hrvatske i šire, a posebno naglašava činjenicu da su skoro svi nekadašnji učenici Glazbene škole Slavonski Brod danas nastavnici glazbe kako u glazbenoj školi tako i u svim osnovnim i srednjim općeobrazovnim školama Brodsko-posavske županije.¹⁹¹²

Godine 2008. (30. listopada) škola dobiva dozvolu Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa RH za početak rada Srednje glazbene škole Slavonski Brod¹⁹¹³ (vidi Prilog 78), a u siječnju 2009. donošenjem novog Statuta prilagođava svoju djelatnost prema *Nastavnim planovima i*

¹⁹¹¹ O tome će biti više riječi u narednom poglavlju o Glazbenom učilištu Elly Bašić.

¹⁹¹² Usp. ŠEF, Dubravko (2020), *Razgovor s Dubravkom Šefom* vodila Denis Vasilj u svibnju 2020.

¹⁹¹³ Usp. JANJIĆ, Želimir (2008), *Rješenje o početku rada srednje glazbene škole Slavonski Brod iz 2008.*, Slavonski Brod: Arhiv Glazbene škole Slavonski Brod. Usp. OPASIĆ, Lea (2019), *Provođenje glazbenih aktivnosti u suvremenoj odgojno obrazovnoj praksi*, završni rad, Petrinja: Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet, 13.

programima *Funkcionalne muzičke pedagogije* za osnovnu i srednju glazbenu školu te predškolsko obrazovanje¹⁹¹⁴ (vidi Prilog 79). Iako ova škola od samog početka djelovanja 1954. (prije osnivanja Funkcionalne muzičke škole) radi po postojećim programima Funkcionalne muzičke pedagogije, ovim dokumentom potvrđuje da je i formalno jedina škola u Hrvatskoj (uz Glazbeno učilište Elly Bašić) koja od osnutka provodi i službeno potvrđuje „...glazbeno-pedagoška načela Elly Bašić, idejne začetnice i utemeljiteljice Funkcionalne muzičke pedagogije“.¹⁹¹⁵

Iz podataka koje nam je ustupila Mirela Jagodić, sadašnja ravnateljica glazbene škole, saznajemo da škola u školskoj godini 2019./2020. ima upisanih 367 učenika (31 razredni odjel i to 68 učenika u 4 razredna odjela predškolskog programa), 273 učenika u 23 odjela osnovnoškolskog programa i 26 učenika u 4 razredna odjela srednjoškolskog programa. Ove programe vodi 29 nastavnika od kojih su dvoje vanjski suradnici.¹⁹¹⁶

Glazbena škola Slavonski Brod dugi niz godina aktivan je sudionik glazbenog i kulturnog života grada i okolice. Uz organizaciju mnogobrojnih produkcija učenika i koncertnih događanja ističe se uspješna suradnja škole sa svim obrazovnim i kulturnim institucijama u Slavanskom Brodu, posebice s Kazališno-koncertnom dvoranom „Ivana Brlić Mažuranić“. Nadalje, škola je organizator *Međužupanijske smotre komornih sastava Slavonije i Baranje*, *Međužupanijske smotre mladih flautista Slavonije i Baranje* i *Međužupanijske smotre mladih gitarista* te koncertnog ciklusa *Kvintola*.¹⁹¹⁷ Ono što Mirela Jagodić navodi kao jedno od najvećih postignuća škole činjenica je da su većina nastavnika ove glazbene škole bili i njezini učenici.¹⁹¹⁸

¹⁹¹⁴ Iz kazivanja Mirele Jagodić, ravnateljice Glazbene škole Slavonski Brod saznajemo da je tijekom izrade Statuta škole koji je usklađen prema *Nastavnom planu i programu Funkcionalne muzičke pedagogije* imala veliku pomoć i podršku od Marine Letice, tadašnje ravnateljice Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. JAGODIĆ, Mirela (2020), *Razgovor s Mirelom Jagodić* vodila Denis Vasilj u svibnju 2020. Usp. *** [S. a.], *Povijest škole*, <http://gslavonskibrod.com> (preuzeto 18. 5. 2020.). Usp. FABRIS, Frano (2019), *Statut Glazbene škole Slavonski Brod*, <http://gsslavonskibrod.com/wp-content/uploads/2020/01/statut.pdf> (preuzeto 21. 5. 2020.), 3-4. Usp. *** [S. a.], *Povijest škole*, <http://gslavonskibrod.com> (preuzeto 18. 5. 2020.). Usp. ŠPOLJARIĆ, Mirta [S. a.], *Od niže škole do nezaobilaznog sudionika glazbenog i kulturnog života grada*, Slavonski Brod: Osobni arhiv Ivanke Janč. Usp. JAGODIĆ, Mirela (2020), *Glazbena škola Slavonski Brod*, Slavonski Brod: Osobni arhiv Mirele Jagodić.

¹⁹¹⁵ ŠPOLJARIĆ, Mirta [S. a.], .], *Od niže škole do nezaobilaznog sudionika glazbenog i kulturnog života grada*, Slavonski Brod: Osobni arhiv Ivanke Janč.

¹⁹¹⁶ Usp. JAGODIĆ, Mirela (2020), *Glazbena škola Slavonski Brod*, Slavonski Brod: Osobni arhiv Mirele Jagodić.

¹⁹¹⁷ Usp. Isto. Usp. ŠPOLJARIĆ, Mirta [S. a.], *Od niže škole do nezaobilaznog sudionika glazbenog i kulturnog života grada*, Slavonski Brod: Osobni arhiv Ivanke Janč. Usp. JAGODIĆ, Mirela (2020), *Glazbena škola Slavonski Brod*, Slavonski Brod: Osobni arhiv Mirele Jagodić.

¹⁹¹⁸ Usp. JAGODIĆ, Mirela (2020), *Razgovor s Mirelom Jagodić* vodila Denis Vasilj u svibnju 2020.

2. 6. 2. Glazbeno učilište Elly Bašić

Glazbeno učilište Elly Bašić (nekad Funkcionalna muzička škola) danas spada u jednu od najrespektabilnijih glazbenih škola u Hrvatskoj. Nastala kao prototip tadašnjeg „službenog tipa muzičkih škola u Hrvatskoj – nazovimo ga 'klasični' tip“,¹⁹¹⁹ ovaj tip suvremene glazbene škole svoje ishodište nalazi u praksi privatne Muzičke škole „Beethoven“ u kojoj je Elly Bašić sa svojim suradnicima stjecala iskustva, provodila istraživanja i ispitivanja te stvarala nove pedagoške smjerove u nastavi glazbe. Sveukupna nastojanja ovih pedagoških traženja i eksperimentalnog provođenja tijekom 34 godine praktičnog i znanstvenog rada Elly Bašić rezultiraju sasvim novim oblikom i organizacijom Funkcionalne muzičke škole. Kao jedinstvena u povijesti glazbenog školstva ova škola započinje svoje djelovanje s primjenom postavki Funkcionalne muzičke pedagogije te cjelovite autorske metode njezine osnivačice. Uz dosljedna provođenja Funkcionalne metode u teorijskoj i instrumentalnoj nastavi, škola zadržava *elastičnu strukturu* kako bi se „bez žrtvovanja onog 'umjetničkog' u umjetničkoj pedagogiji – na daleko višem artističkom nivou od dosadašnjih muzičkih škola – pošlo pedagoškim putevima, u kojima bi se i muzičkom talentu i muzički prosječnom tipu djeteta omogućio što bolji umjetnički razvoj“. ¹⁹²⁰ Vodeći se sloganom Funkcionalne muzičke pedagogije *Ne neko dijete – već svako dijete ima pravo na muzičku kulturu*, ova škola posebnu pozornost posvećuje **prosječnom djetetu** nastojeći pronaći nove oblike rada i metodičke principe koji neće biti kao u klasičnom tipu glazbene škole, specijalizacija za posebno nadarenu djecu, nego odgoj na što višoj umjetničkoj razini za svako dijete. Glazbeno učilište Elly Bašić ne provodi selekciju putem prijamnih ispita već upisuje moguć broj djece različitih glazbenih sposobnosti koje će se individualiziranim pristupom tijekom školovanja razvijati. Elastična struktura škole i primijenjeni pedagoški stavovi omogućavaju više pozornosti **talentiranoj djeci** kojima će se beskompromisno posebno baviti po odgojno-obrazovnim zahtjevima umjetničke profesije. Postupnim upoznavanjem djece u duljem vremenskom periodu nastavnici će pronalaziti s jedne strane glazbeno nadarenu djecu te probuditi u njima latentne sposobnosti

¹⁹¹⁹ Ovdje se misli na profil glazbenih škola profesionalnog umjetničkog usmjerenja koje su bile pod ingerencijom Muzičke akademije (nekad Hrvatskog glazbenog zavoda). Kao rezultat ove suradnje koju su kontrolirali nastavnici Muzičke akademije, u hrvatskom glazbenom školstvu tog vremena pedagoški principi su podvrgnuti izrazitom nastojanju oblikovanja „profesionalne muzičke škole“ u kojoj se posebna pažnja poklanjala izuzetno nadarenoj djeci, dok zbog krutih stavova i strukture škole prosječno nadarena djeca nisu imala mogućnost glazbenog obrazovanja. „Otuda ogroman otpad prosječno nadarene djece i minimalni artistički duh pri odgoju talenata.“ BAŠIĆ, Elly (1962), *Elaborat o osnivanju Funkcionalne muzičke škole, srednje kadrovske sa nižom školom i Isturenim odjelima pri osnovnim školama*, O.E. B., 12/27, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1.

¹⁹²⁰ Isto, 2.

i ljubav za glazbu, a s druge strane pronalaziti nove oblike rada koji će ostaloj djeci omogućiti nastavak bavljenja glazbom. Podizanjem kvalitete glazbenog odgoja u općeobrazovnim školama za svu djecu potiče se interes za bavljenje glazbom kod djece koja će se iz ove široke baze uputiti ka glazbenoj školi. Na taj način glazbena škola ostvaruje svoju paralelnu ulogu u sustavnom glazbenom obrazovanju koji vodi k **širokoj glazbenoj kulturi** i u **profesionalizam**.¹⁹²¹

Ovakav *dvostruki kolosjek* kojim škola provodi sustavno glazbeno obrazovanje sve djece rezultira stvaranjem novog **kulturnog žarišta u sredini** u kojoj se nalazi. Za razliku od dotadašnjih oblika glazbenih škola, ova glazbena škola ukida „jaz između muzičkog školstva i sredine u kojoj ona djeluje“¹⁹²² koji postiže povezanošću s općeobrazovnim školama u kojima omogućava svoj djeci znatno bolji i kvalitetniji umjetnički odgoj. Ovom povezanošću Funkcionalna muzička škola mijenja dotadašnji uobičajeni stav da se kroz prijamne ispite izabiru samo ona djeca koja su sama ili po želji roditelja došla u glazbenu školu te „ona sama prilazi djeci“.¹⁹²³ Unutar organizacijske i programske strukture škole princip *dvostrukog kolosjeka* provodi se kroz dva programa u završnom razdoblju osnovne glazbene škole (V. i VI. razred), što ovu školu čini jedinstvenom. Polazeći od različitih interesa i sposobnosti djece, škola zahvaljujući fleksibilnoj strukturi omogućava razvojni put svakom djetetu prema individualnoj dinamici njegova razvoja primjenjujući:

1. vremenski *elastične etape* umjesto razreda u individualnoj instrumentalnoj nastavi¹⁹²⁴
2. postojanje *prijelaznih razreda* u grupnoj teorijskoj nastavi
3. nakon završene *II etape* mogućnost odabira između A i B programa

A-program (usmjereni program) – namijenjen profesionalnom glazbenom obrazovanju koji polaze učenici koji će nastaviti svoje obrazovanje u srednjoj glazbenoj školi

B-program (širi program) – namijenjen odgoju budućeg kulturnog građanina, glazbenog amatera i obrazovane publike.

¹⁹²¹ Usp. PERKOVIĆ RUDOLF, Dina (2005), „Funkcionalna muzička pedagogija – u ideji i razradi“, u: *Glazbeno učilište Elly Bašić 1965. – 2005.*, Nataša Perak Lovričević, (ur.), Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić, 31.

¹⁹²² BAŠIĆ, Elly (1962), *Elaborat o osnivanju Funkcionalne muzičke škole, srednje kadrovske sa nižom školom i Isturenim odjelima pri osnovnim školama*, O.E. B., 12/27, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 3

¹⁹²³ Isto, 4.

¹⁹²⁴ *I etapa* uključuje I i II razred, *II etapa* III i IV razred, a *III etapa* V i VI razred osnovne glazbene škole.

4. nakon završene osnovne glazbene škole mogućnost odabira dvogodišnjeg nastavka školovanja prema *B-programu* uz financiranje roditelja.¹⁹²⁵

Provođenje nastavne aktivnosti po principima Funkcionalne muzičke pedagogije na svim razinama (predškolska, osnovnoškolska i srednjoškolska) predstavlja cjelovit i jedinstven sustav u glazbenoj pedagogiji općenito. Bilo da se radi o individualnoj ili grupnoj nastavi, obrada nastavnog sadržaja metodički je razrađena kako unutar pojedinih predmeta i njihovog vertikalnog razvoja tako i u njihovoj međusobnoj horizontalnoj povezanosti.

Zahvaljujući idejnoj osnivačici Elly Bašić i ostvarenoj dugogodišnjoj suradnji s nastavnicima koji su njezine ideje razvijali i usavršavali u nastavnoj praksi, škola od samog osnutka svoju djelatnost u skladu s postavkama Funkcionalne muzičke pedagogije temelji na odnosu prema djetetu kao cjelovitom biću. Uvažavajući prirodne bio-psiho-fiziološke datosti koje su kod svakog djeteta drugačije i prepoznavajući raznolikost prirodnih datosti kod svakog djeteta, najvažniji zadatak nastavnika je da ih kroz nastavu razvije dalje od njihove početne razine. Razvoj učenika u osnovnoj glazbenoj školi od njezinog početka prati se i iskazuje *opisnim* i *brojčanim* ocjenama koje se upisuju u pedagošku dokumentaciju, tzv. *dosje učenika*.¹⁹²⁶ Ocjene služe isključivo kao informacija nastavnicima u praćenju razvoja pojedinog učenika, a djeci se (brojčane ocjene) priopćavaju tek po završetku osnovne glazbene škole.¹⁹²⁷ Ovim principom Funkcionalne muzičke pedagogije ocjena se isključuje kao motivacijsko sredstvo, a u prvi plan stavlja poticanje interesa kod djece sadržajem i načinom rada pojedinog nastavnika. Jedno od temeljnih načela metodičko-pedagoške osmišljenosti rada je ukloniti djetetu strah zbog

¹⁹²⁵ Ovaj oblik nastavka školovanja spada u *IV etapu*. Usp. REPUBLIKA HRVATSKA Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, (2006), "Nastavni plan i program za osnovnu školu funkcionalne muzičke pedagogije", u: *Nastavni planovi i programi predškolskog i osnovnog obrazovanja za glazbene i plesne škole*, Zagreb: Hrvatsko društvo glazbenih i plesnih pedagoga, 184. Usp. PERKOVIĆ RUDOLF, Dina (2005), *Funkcionalna muzička pedagogija – u ideji i razradi*, u: *Glazbeno učilište Elly Bašić 1965. – 2005.*, Nataša Perak Lovričević, (ur.), Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić, 31.

¹⁹²⁶ Ovim načinom permanentnog praćenja razvoja svakog pojedinog učenika koji paralelno provode nastavnici instrumenata i grupne nastave izbjegava se podjela na dobre i loše učenike kao i traumatska stanja na ispitima kod djece i nastavnika.

¹⁹²⁷ Zbog pripadanja formalnom organizacijskom sustava institucionalnog glazbenog obrazovanja koji uključuje i propisanu pedagošku dokumentaciju u koje spadaju e-dnevnici, e-matice, matične knjige i svjedodžbe kao službeni dokumenti završenog razreda, Glazbeno učilište Elly Bašić pohranjuje u *učeničkim dosjeima* svjedodžbe nakon svakog završenog razreda te ih nakon završetka osnovnog glazbenog obrazovanja predaje učenicima. Usp. REPUBLIKA HRVATSKA Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, (2006), "Nastavni plan i program za osnovnu školu funkcionalne muzičke pedagogije", u: *Nastavni planovi i programi predškolskog i osnovnog obrazovanja za glazbene i plesne škole*, Zagreb: Hrvatsko društvo glazbenih i plesnih pedagoga, 184.

neuspjeha, a uočeni problemi postaju novi sadržaj u kontinuiranom obrazovanju nastavnika, posebice u području metodike Funkcionalne muzičke pedagogije.¹⁹²⁸

Nastavak srednjoškolskog glazbenog obrazovanja u Glazbenom učilištu Elly Bašić, koje predstavlja kontinuirani nastavak osnovne glazbene škole na temelju „sukcesije sadržaja i metodičkih postupaka“¹⁹²⁹ učenici ostvaruju završetkom osnovnog glazbenog obrazovanja i položenim prijamnim ispitom. Bez obzira na opseg i težinu sadržaja koju imaju teorijski predmeti u odgoju i obrazovanju različitih profila, u programu FMP svi učenici ih slušaju zajedno u istim razrednim skupinama čime je omogućeno „sticanje istog obima i širine glazbenih znanja i vješrtina.“¹⁹³⁰ Jedinstvenost Nastavnog plana i programa FMP za sve postojeće odjele je uz pohađanje *obveznih*, mogućnost praćenja sljedećih *fakultativnih* nastavnih predmeta: *Metodike* pojedinog instrumenta, *Tradicijsku glazbu*, *Osnove informatike*, *Vježbe iz kompozicije*, *Dirigiranje*, *Klavirska umjetnost*, *Čembalo/orgulje*, *Drugo glazbalo*, *Pjevanje* i *Komorna glazba*.¹⁹³¹

Nastavljajući nakon smrti Elly Bašić, osnivačice i idejne kreatorice ove institucije promicanjem i provođenjem svih pedagoških principa i postavki Funkcionalne muzičke pedagogije ova škola ostvaruje njezine ciljeve te postaje centar izvrsnosti kulturnog i odgojno-obrazovnog karaktera:

„Cilj: razvijanje djetetovih biopsihofizičkih datosti glazbom; stjecanje znanja i ovladavanje vještinama i umijećima potrebnim za izvođenje; stvaranje i razumijevanje glazbe; očuvanje i poticanje dječje mašte i razvoj kreativnosti; odgoj budućih profesionalnih glazbenika te glazbenih amatera, obrazovane publike, poznavatelja i ljubitelja glazbe; izgrađivanje svestrane, slobodne, kreativne, humane, senzibilne osobnosti svakog pojedinca bez obzira na buduće profesionalno opredjeljenje.“¹⁹³²

¹⁹²⁸ Usp. REPUBLIKA HRVATSKA Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, (2006), “Nastavni plan i program za osnovnu školu funkcionalne muzičke pedagogije”, u: *Nastavni planovi i programi predškolskog i osnovnog obrazovanja za glazbene i plesne škole*, Zagreb: Hrvatsko društvo glazbenih i plesnih pedagoga, 184.

¹⁹²⁹ Upisom se učenici uključuju u jedan od obrazovnih profila: Glazbenik instrumentalist, Glazbenik pjevač i Glazbenik teorijskog smjera. Usp. REPUBLIKA HRVATSKA Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, (2008), “Nastavni plan i program Funkcionalne muzičke pedagogije (FMP) za srednju školu”, u: *Nastavni planovi i programi za srednje glazbene i plesne škole*, Zagreb: Hrvatsko društvo glazbenih i plesnih pedagoga, 305.

¹⁹³⁰ Isto, 306.

¹⁹³¹ Skupina *obveznih* nastavnih predmeta je ista kao i u drugim glazbenim školama (usustavljena u drugom verificiranom Nastavnom planu i programu za srednje glazbene škole), dok *fakultativni* predmeti spadaju u specifičnosti Nastavnog plana i programa FMP. Usp. Isto, 303.

¹⁹³² REPUBLIKA HRVATSKA Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, (2006), “Nastavni plan i program za osnovnu školu funkcionalne muzičke pedagogije”, u: *Nastavni planovi i programi predškolskog i osnovnog obrazovanja za glazbene i plesne škole*, Zagreb: Hrvatsko društvo glazbenih i plesnih pedagoga, 183.

U nastavku navodimo samo najznačajnija ostvarenja i podatke kojima potvrđujemo doprinos ove institucije razvoju hrvatske glazbene pedagogije i kulture kao nasljeđe Elly Bašić.¹⁹³³

Krajem 20. stoljeća škola doživljava velike pozitivne afirmativne promjene: povećanje broja učenika, otvaranje novih instrumentalnih programa te povećanje broja nastavnika. Uz iznimne uspjehe pojedinih učenika (poput Monike Leskovar, Gala Faganela, Lane Genc i Roberta Belinića...) i njihove javne nastupe, škola ostvaruje mnogobrojne međunarodne projekte i suradnje kako u našoj zemlji tako i u inozemstvu u kojem sudjeluje velik broj učenika.¹⁹³⁴ Tako 1998. Gudački orkestar škole sudjeluje na međunarodnom festivalu mladih glazbenika u Barceloni te započinje suradnju s British Councilom u projektu *Glazba za sve – skladanje u učionici (Music for all – composing in the classroom)* koja završava sudjelovanjem učenika u izvedbi skladbe Petera Maxwella *Turn of the Tide* na koncertu Muzičkog biennala 2001.¹⁹³⁵ Mnogobrojni nastupi učenika i ansambala pojedinih odjela u prestižnim svjetskim koncertnim dvoranama te njihovim uspjesima, kronološki su prikazani u monografiji Glazbenog učilišta Elly Bašić.¹⁹³⁶

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa 2006. verificiralo je novi, osuvremenjeni *Nastavni plan i program FMP* za osnovnu školu, a 2008. za srednju školu. Iz podataka o Godišnjem planu i programu 2008. saznajemo da je te godine nastava u osnovnoj glazbenoj školi obogaćena novim programima za instrumente: fagot, trombon, tuba, rog, viola, tambure i udaraljke, a u srednjoj za instrumente: tuba, rog, pjevanje, udaraljke, tambura, klavir obligatno za pjevače i komorna-nova glazba.¹⁹³⁷

Godine 2005. Glazbeno učilište Elly Bašić svečano obilježava 40. obljetnicu svog postojanja (pod pokroviteljstvom predsjednika Republike Hrvatske i Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa) nizom koncerata i predavanja o FMP te izlaskom prve monografije škole *Glazbeno učilište Elly Bašić 1965. – 2005.* kojom započinje i izdavačka djelatnost škole.

¹⁹³³ Povijesni razvoj škole detaljno je prikazan u prethodnom poglavlju o glazbeno-pedagoškoj i znanstvenoj djelatnosti Elly Bašić do 1998. Detaljnije o razvoju škole nakon smrti Elly Bašić vidi u monografiji *Glazbeno učilište Elly Bašić 1965. – 2005.* Usp. PERAK LOVRIČEVIĆ, Nataša, ur. (2005), *Glazbeno učilište Elly Bašić 1965. – 2005.*, Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić.

¹⁹³⁴ Usp. PERAK LOVRIČEVIĆ, Nataša (2005), „Nova škola u Mlinarskoj (1965.-2005.)”, u: *Glazbeno učilište Elly Bašić 1965. – 2005.*, Nataša Perak Lovričević (ur.), Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić, 69.

¹⁹³⁵ Usp. Isto.

¹⁹³⁶ Usp.

¹⁹³⁷ Usp. BUCHBERGER KARLO, Mirela, PETYO BOŠNJAK, Maja (2019), *Školski kurikulum Glazbenog učilišta Elly Bašić školska godina 2019./2020.*, Zagreb:

http://www.ellybasic.hr/wp-content/uploads/2019/10/kurikulum_2019-2020.pdf (preuzeto 2. 6. 2020.), 1.

Nadalje, povodom obilježavanja 50. obljetnice škole, uz uobičajene mnogobrojne odjelne produkcije i zajedničke koncerte učenika, kako u školi tako i u raznim koncertnim dvoranama diljem Hrvatske i šire, održan je 2015. veliki svečani koncert Glazbenog učilišta u Koncertnoj dvorani Vatroslava Lisinskog za koji je Hrvatsko društvo glazbenih i plesnih pedagoga (HDGPP) 2016. dodijelilo školi *Posebnu nagradu* za organizaciju navedenog koncerta.¹⁹³⁸ Ova značajna obljetnica uveličana je promocijom zbirke tekstova iz Ostavštine Elly Bašić *Vjerujem svakom djetetu*.¹⁹³⁹ Godine 2016. škola samostalno objavljuje udžbenike *Sviranje partitura, Solfeggio 5*, a u suradnji s DPFMP *Solfeggio 1* (za srednju školu).¹⁹⁴⁰

Naredne godine (2017.) uz novi Pravilnik o pedagoškoj dokumentaciji koja je prilagođena Planu i programu FMP, Glazbeno učilište objavljuje novu zbirku tekstova iz Ostavštine Elly Bašić *Što, kako i zašto? Vodič kroz posebnosti FMP*, „...u kojem se želi oživjeti i za sva buduća vremena sačuvati originalnu riječ velike vizionarke i neupitne glazbene pedagoginje Elly Bašić“.¹⁹⁴¹

U povijesti razvoja ove škole godina 2018. ima posebno značenje. Uz značajnu dopunu Plana i programa Funkcionalne muzičke pedagogije za osnovnu i srednju školu započeti su radovi na obnovi zgrade u Vlaškoj ulici 87 za potrebe Glazbenog učilišta Elly Bašić. Nakon dugogodišnjeg potraživanja novog prostora¹⁹⁴² Glazbeno učilište Elly Bašić ostvaruje uspješnu suradnju s Gradom Zagrebom koja rezultira podnošenjem prijave za projekt rekonstrukcije i prenamjene zgrade bivše vojne bolnice u Vlaškoj ulici. Prijava projektnog prijedloga je uslijedila nakon raspisanog natječaja Ministarstva regionalnog razvoja i fondova Europske unije “ITU-Revitalizacija brownfield lokacija”¹⁹⁴³ u okviru Operativnog programa Konkurentnost i kohezija 2014.-2020. Ovaj gradski projekt *Vlaška – bivša vojna bolnica* odnosi se na obnovu povijesnog i zaštićenog kulturnog dobra nekadašnje Topničke vojarne s početka 19. stoljeća, kasnije vojne bolnice koje se prostire na 40 000 kvadrata, a nalazi se u Vlaškoj

¹⁹³⁸ Usp. Isto. Usp. HDGPP (2016), *Posebna nagrada Glazbenom učilištu Elly Bašić za svečani koncert povodom 50. obljetnice*, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁹³⁹ Usp. Isto.

¹⁹⁴⁰ Usp. KLARIĆ, Boris (2016), *Sviranje partitura*, Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić. Usp. FUTAČ HOMEN, Mirjana (2017), *Solfeggio 5*, Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić. Usp. HALUZA, Marija (2016), *Solfeggio 1*, Zagreb: Društvo za promicanje FMP.

¹⁹⁴¹ LETICA, Marina (2017), “Predgovor urednice”, u: *Što, kako i zašto? Vodič kroz posebnosti FMP*, Marina Letica (ur.), Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić, 4.

¹⁹⁴² Uz glavnu zgradu u Mlinarskoj 25, škola je zbog nedostatnosti prostora koristila unajmljene prostore na šest različitih lokacija u Zagrebu.

¹⁹⁴³ *Brownfield investicija/ulaganje u postojeće kapacitete* odnosi se na kupnju ili unajmljivanje postojećega zemljišta, često onečišćenoga ili zagađenoga, objekta ili infrastrukture kako bi se pokrenula nova aktivnost. Takve vrste prenamjene starog u novo i ulaganja u postojeće kapacitete smatraju se jednim od prioriteta budućeg razvoja gradova Europske unije.

ulici (između Vončinine i Jurkovićeve ulice). Prva faza rekonstrukcije odnosi se na uličnu zgradu podignutu 1833. prema projektu arhitekta Antona Stiedla (novčanim sredstvima iz zaklade biskupa Maksimilijana Vrhovca) koja je namijenjena Glazbenom učilištu Elly Bašić. Troškovi rekonstrukcije su financirani u omjeru 85% iz nepovratnih sredstava Europske unije, a ostalo sredstvima Grada Zagreba.¹⁹⁴⁴

Nakon dvije godine u ožujku 2020. Glazbeno učilište Elly Bašić započinje svoju djelatnost u novo rekonstruiranoj i adaptiranoj zgradi sa 865 učenika od kojih 176 pohađa predškolski program, 561 program osnovne škole, a 128 učenika srednjoškolski program. Nastavu provodi 87 zaposlenih nastavnika, a ona se po prvi put ostvaruje na jednoj lokaciji, u jedinstvenoj zgradi koja se prostire na 3862 m². U inspirirajućem i ugodnom prostoru, prilagođenom i osobama s invaliditetom nalaze se tri koncertne dvorane, devet učionica za grupnu nastavu, 33 vježbaonice, multimedijalna knjižnica, dnevni boravak za učenike, prostori za administraciju, sanitarije i ostali prateći prostori. Sve prostorije namijenjene održavanju nastave, kao i koncertne dvorane zadovoljavaju akustičke standarde.¹⁹⁴⁵

Tijekom svih godina na Glazbenom učilište Elly Bašić, jednoj od najvećih glazbenih škola u Hrvatskoj, pratimo izuzetno bogatu i raznoliku javnu **koncertnu djelatnost** kojom se ostvaruju važni ciljevi odgojno-obrazovne uloge ove glazbene škole: stjecanje iskustva nastupa svih učenika kojima se podiže njihovo samopouzdanje i samostalnost, izražavanje glazbom kao neverbalnom komunikacijom te ponašanje pred publikom (koncertni bonton), razvijanje osjećaja o vrijednosti i ulozi glazbe u društvu, njihov doprinos istom te razvijanje različitih socijalnih vještina. Njihovi svečani godišnji koncerti postali su nezaobilazan događaj zagrebačke glazbene scene kojem prisustvuje mnogobrojna publika.

Kao primjer ovog tvrdnji u nastavku navodimo program koncertne djelatnosti za jednu školsku godinu (2019./20.): Koncert komornih sastava na Muzičkoj akademiji u Zagrebu; Božićni koncert u dvorani Hrvatskog glazbenog zavoda; Koncert nastavnika i bivših učenika u školskoj dvorani; Odjelni koncerti i produkcije klasa; mnogobrojni koncerti povodom Dana škole (centralni koncert se održava u Hrvatskom glazbenom zavodu); Koncert povodom obljetnice J. S. Bacha; Koncert u prostoru Arheološkog muzeja u Zagrebu; gostovanja na Koncertima u

¹⁹⁴⁴ Usp. SUTLIĆ, Korana (2020), „Glazbeno učilište Elly Bašić“, *Jutarnji list*, 5. 3. 2020., <https://www.jutarnji.hr/globus/Globus-kultura/glazbeno-uciliste-elly-basic-globus-donosi-detanje-kako-je-bivsa-vojna-bolnica-u-vlaskoj-uz-pomoc-novca-iz-eu-pretvorena-u-modernu-glazbenu-skolu/10057498/> (preuzeto 11. 6. 2020.).

¹⁹⁴⁵ Usp. Isto.

organizaciji Umjetničke škole Luke Sorkočevića u Dubrovniku, Umjetničke škole Poreč, GŠ Slavonski Brod, GŠ I. M. Ronjgov u Rijeci i Glazbene škole Daruvar; ciklus *Proljetni koncerti* u velikoj dvorani škole: Koncert „Grupe za Novu glazbu“ i učenika predmeta „Vježbe iz kompozicije“, Koncert nastavnika u velikoj dvorani škole, Koncert maturanata, Svečani koncert povodom preseljenja, Koncert solista uz pratnju gudačkog orkestra; Koncert učenika na manifestaciji „Advent u Zagrebu“; Koncertni recitali učenika škole u okviru ciklusa „Mladi glazbenici u Matici hrvatskoj“; Smotra puhača, Smotra gudača, 8. smotra klavirista, organizacija i nastup učenika kontrabasa na Smotri kontrabasista u dvorani škole; nastupi osnovnoškolskog zbora na Smotri školskih zborova u Sesvetama, srednjoškolskog zbora na promociji školskog časopisa „Ellymanija“, puhačkog orkestra na Festivalu orkestara u Labinu, harmonikaškog orkestra na HarmoniKA festivalu u Karlovcu; nastupi učenika gitare na koncertima festivala „Dani gitare“; nastup učenika gudačkog odjela na koncertima međunarodnog orkestra u organizaciji udruge „Premio Valesina“ iz Italije; nastup učenika na „Tjednu glazbe“ u organizaciji Hrvatske glazbene mladeži; nastup učenika oboe na „Snježnim zvucima“ u Glazbenoj školi Pavla Markovca iz Zagreba. Posebno se ističu tematski koncerti koje škola organizira kao podršku dobrotvornim akcijama, promocijama, svečanim proslavama u organizaciji institucija s kojima Glazbeno učilište surađuje dugi niz godina (Geodetski fakultet, Učiteljski fakultet, Škola narodnog zdravlja „A. Štampar“, Udruge: „Sve za nju“, „Luka Ritz“, „Krijesnice“, „Unicef“, „Međunarodni klub žena“ i dr.) te na taj način senzibilizira učenike za humanitarnu djelatnost.¹⁹⁴⁶

Nadalje, učenici Glazbenog učilišta Elly Bašić sudjeluju na mnogobrojnim **natjecanjima** u zemlji i inozemstvu gdje postižu zapažene rezultate. Navodimo natjecanja u školskoj godini 2019./20: 57. regionalno natjecanje komornih sastava u Opatiji, 57. državno natjecanje komornih sastava u Zagrebu, 58. regionalno natjecanje učenika i studenata glazbe i plesa te 58. državno natjecanje učenika i studenata glazbe i plesa u Zagrebu (u organizaciji Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa, Agencije za odgoj i obrazovanje i Hrvatskog društva glazbenih i plesnih pedagoga); Međunarodno natjecanje Davorin Jenko u Beogradu; Međunarodno natjecanje saksofonista u Lübecku (Njemačka); 13. VG brass Festival u Velikoj Gorici; Smotra trubača Grada Zagreba i Zagrebačke županije; Izbor hrvatskog predstavnika na Euroviziji

¹⁹⁴⁶ Na ovim koncertima uz djecu osnovne škole sudjeluju i učenici srednje škole. Oni za ovu prigodu tijekom godine u okviru predmeta *Vježbe iz kompozicije* skladaju svoje kompozicije s temom koncerta, izvode ih i obraćaju se nazočnima s nekoliko edukativnih i poticajnih rečenica o potrebi za humanitarnim akcijama. Usp. BUCHBERGER KARLO, Mirela, PETYO BOŠNJAK, Maja (2019), *Školski kurikulum Glazbenog učilišta Elly Bašić školska godina 2019./2020.*, Zagreb: http://www.ellybasic.hr/wp-content/uploads/2019/10/kurikulum_2019-2020.pdf (preuzeto 2. 6. 2020.), 11.

mladih glazbenika 2020. u Zagrebu; Susret klarinetista VIMM u Virovitici; Međunarodno natjecanje za pjevače Lav Mirski u Osijeku; 11. hrvatsko natjecanje za harmoniku u Daruvaru; 45. susret harmonikaša u Puli; Međunarodno natjecanje harmonikaša u Klingenthalu (Njemačka); Međunarodno natjecanje Poreč Fest u Poreču; Međunarodno natjecanje Franjo Krežma u Vinkovcima; Međunarodno natjecanje Antonio Janigro u Zagrebu; Međunarodno natjecanje violončelista u organizaciji Lionsa u Zagrebu; Međunarodno natjecanje Bistrički zvukolik u Mariji Bistrici; Natjecanje učenika osnovnih škola „Mladi Padovec“ u Novom Marofu; Međunarodno natjecanje Sonus op. 6 u Križevcima; Memorijal Jurica Murai u Varaždinu; Koroško klavirsko natjecanje, Radlje ob Dravi u Sloveniji; Međunarodno natjecanje komornih sastava „Izidor Baić“ u Novom Sadu; Međunarodno natjecanje Zagreb guitar festival u Zagrebu; Međunarodno natjecanje „Omiš guitar festival“ u Omišu.¹⁹⁴⁷

Od značajnih **projekata** nastalih inicijativom nastavnika škole ističemo: *Mladi i suvremena glazba* (od 2007.), *Dani gitare* (od 1998.), *8. glazbeni susret klavirista*, *Impokrea fest*, *Smotra kontrabasa*, *Proljetni koncerti* i *Dani Glazbenog učilišta Elly Bašić*. Razvidno je, zbog specifičnosti vrste djelatnosti koje škola ostvaruje, da se projektna djelatnost glazbene škole isprepliće s koncertnom ostvarujući sljedeće ciljeve: upoznavanje i približavanje suvremene glazbe učenicima kako bi mogli pratiti nova stremljenja 21. stoljeća; poticanje razvoja kreativnosti učenika u stvaranju vlastitih kompozicija i interpretacije suvremene glazbe; senzibilizacija mladih za razvoj i afirmaciju pojedinih instrumenata u društvu; sudjelovanje učenika srednje škole u ocjenjivačkim žirijima pojedinih natjecanja u školi kako bi mogli steći iskustvo u procjeni kvalitete izvedbi svojih mlađih kolega u odgoju za poboljšavanje, poticanje i senzibilizaciju učenika i javnosti (roditelja, obitelji, prijatelja i kolega učenika) za prisustvovanje koncertima.

Kroz kontinuiranu **suradnju** s raznim institucijama glazbe u zemlji i inozemstvu nastavnici i učenici razvijaju prijateljske i stručne odnose s kolegama i učenicima te razmjenjuju svoja osobna iskustva. Ističemo suradnju s Umjetničkom školom Luke Sorkočevića iz Dubrovnika, Glazbenom školom Slavonski Brod, Glazbenom školom Ivan Matečić Ronjgov iz Rijeke i Umjetničkom školom Poreč, Glazbenom školom Brune Bjelinskog iz Daruvara te suradnju s glazbenim školama iz Italije. Nadalje, zamjetna je kontinuirana suradnja s Konzervatorijem za

¹⁹⁴⁷ Usp. Isto, 10.

glasbo i balet u Mariboru, Muzičkom akademijom u Sarajevu te Hrvatskom glazbenom mladeži.¹⁹⁴⁸

Osim uključivanja učenika u suvremeni kulturni život kroz česte organizacije posjeta najpoznatijim koncertnim i opernim kućama u zemlji i inozemstvu, nastavnici ove škole prisustvuju raznim stručnim usavršavanjima od kojih navodimo one koji su dio njihove već tradicionalne organizacije: Radionica klavirske improvizacije, Radionica čembala i Radionica lutnje; Seminar za učenike i nastavnike klavirskog odjela Seminar za učenike i nastavnike gudačkog odjela, Seminar za učenike i nastavnike puhačkog odjela, Seminar za učenike i nastavnike odjela za harmoniku i solo pjevanje, Seminar za učenike i nastavnike gitare i Seminari promicanja Funkcionalne muzičke pedagogije.¹⁹⁴⁹

Ono što ističemo kao poseban raritet i uspjeh Glazbenog učilišta Elly Bašić kontinuirana je briga i praćenje djelovanja bivših učenika nakon njihovog odlaska iz škole koja rezultira neprekinutom, vrlo intenzivnom privatnom i profesionalnom suradnjom kako kroz koncertnu tako i nastavnu djelatnost. Svake godine škola tradicionalno organizira *Koncert bivših učenika škole* od kojih većina svoju profesionalnu pedagošku djelatnost ostvaruje u svojoj bivšoj glazbenoj školi.

Postojanje jedinstvene evidencije o nastavku daljnjeg školovanja bivših učenika te njihovog profesionalnog djelovanja potvrđuje kvalitetu *individualiziranog* pristupa svakom učeniku kao posebnost Funkcionalne muzičke pedagogije koja je nazočna od trenutka njezine institucionalizacije u Funkcionalnoj muzičkoj školi. Ovakvu vrstu evidencije Elly Bašić ustanovljava kao *normu* pedagoške dokumentacije od završetka školovanja prve generacije učenika srednjoškolskog programa.¹⁹⁵⁰ Uz podatke o završenim odjelima u srednjoj glazbenoj školi, godini mature i nazivu stečene stručne spreme nalaze se podaci o zanimanju i trenutnom radnom mjestu.

Analiza navedenih podataka rađena je iz dostupnih dokumenata iz Arhiva Glazbenog učilišta Elly Bašić i Muzičke akademije u Zagrebu koji su objavljeni u monografiji Glazbenog učilišta

¹⁹⁴⁸ Usp. Isto, 13-14.

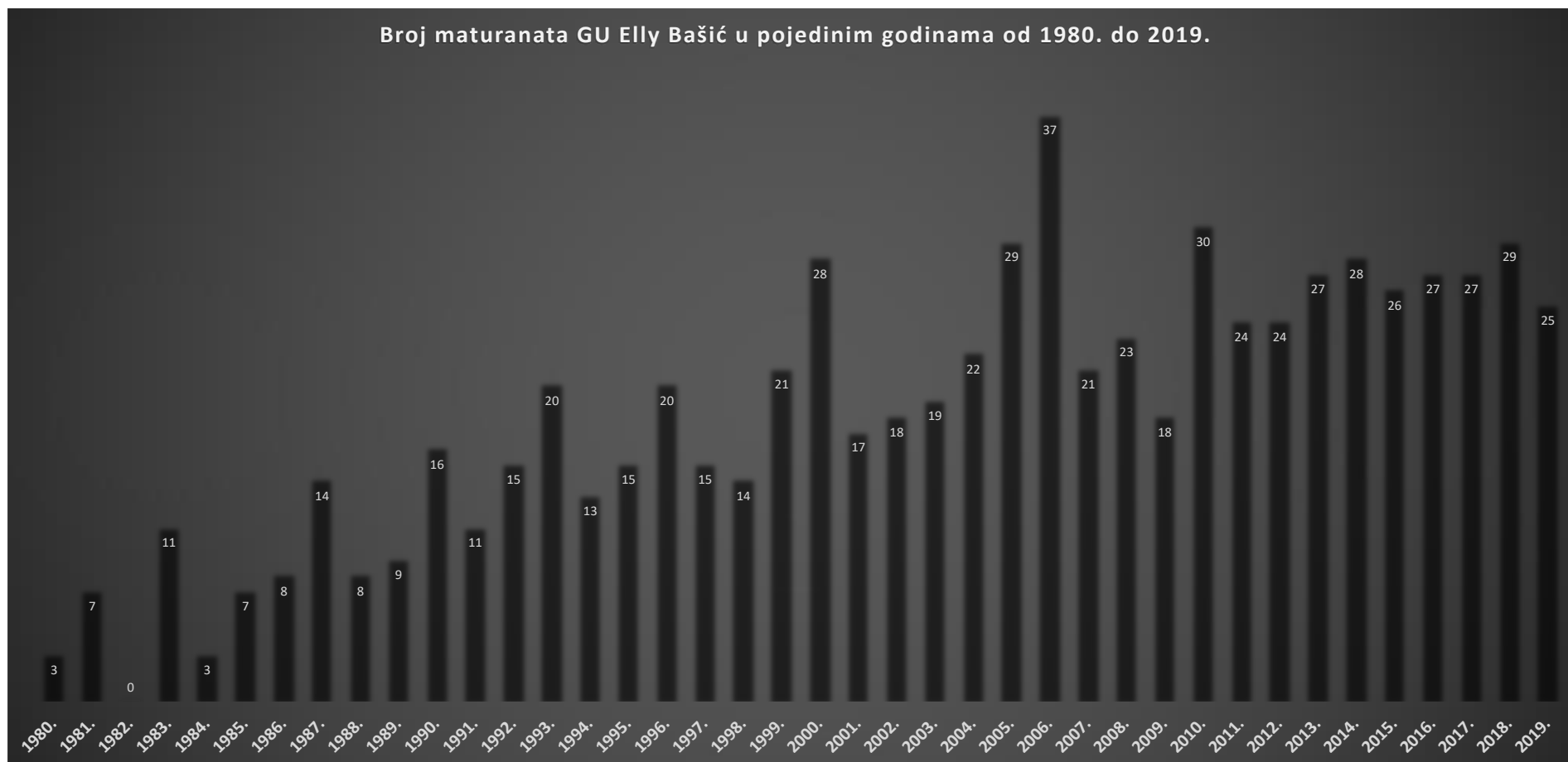
¹⁹⁴⁹ O važnoj ulozi koju navedeni subspecijalizirani seminari zauzimaju u razvoju glazbene pedagogije u zemlji i inozemstvu zahvaljujući međunarodnom karakteru vidi u monografiji Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. LETICA, Marina (2005), „Škola danas“, u: *Glazbeno učilište Elly Bašić 1965. – 2005.*, Nataša Perak Lovričević (ur.), Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić, 72-105.

¹⁹⁵⁰ Za sada nije pronađena ni u jednoj glazbenoj školi Hrvatske ovako detaljna evidencija o bivšim učenicima te o njihovom nastavku školovanja i profesionalnih aktivnosti. Razlog tome je što ova vrsta evidencije ne spada u obaveznu pedagošku dokumentaciju. Usp. BAŠIĆ, Elly (1987), *Popis upisanih maturanata FMŠ na visokoškolskim glazbenim institucijama*, O. E. B., Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić

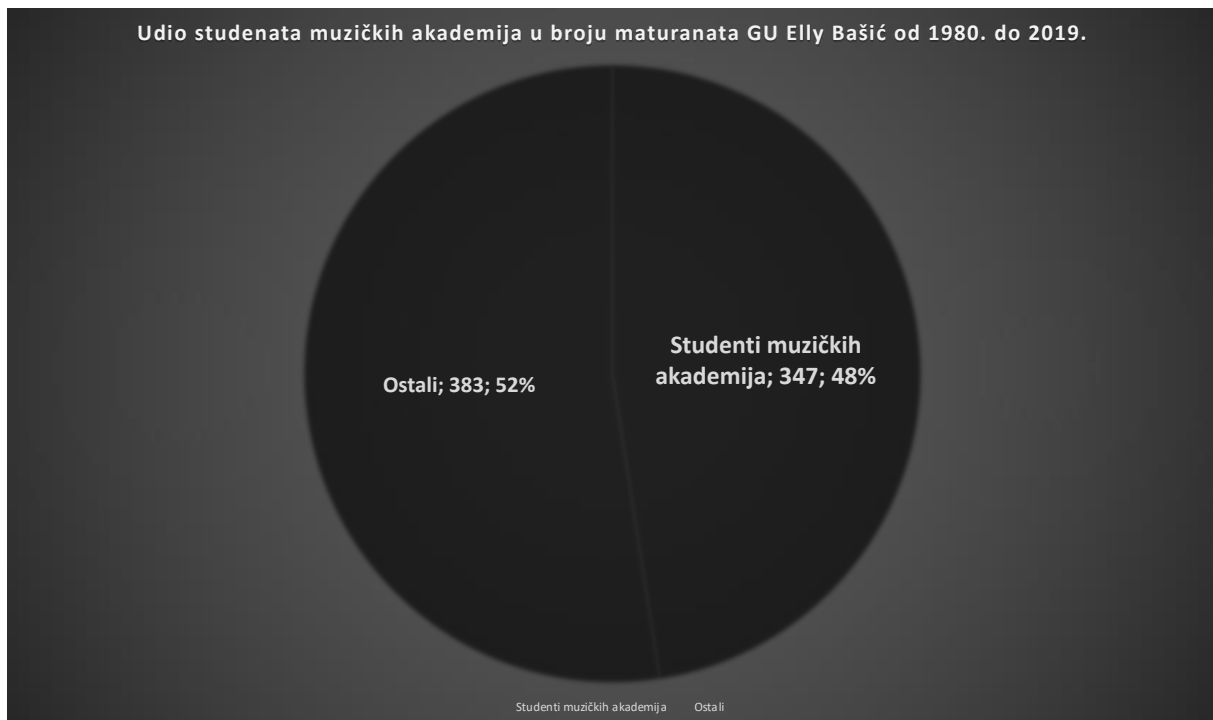
Elly Bašić i obuhvaćaju razdoblje od 1980. do 2003.,¹⁹⁵¹ a drugi koji se odnose na period od 2004. do 2019., su Matične knjige učenika, Popis maturanata glazbenog učilišta Elly Bašić i Rezultati prijemnih ispita na Muzičkoj akademiji u Zagrebu.¹⁹⁵²

¹⁹⁵¹ Usp. TILJAK, Dina, HALUZA, Marica, MUNIĆ, Sandra, LUČIĆ, Kristina (2005), "Popis maturanata", u: *Glazbeno učilište Elly Bašić 1965. – 2005.*, Nataša Perak Lovričević (ur.), Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić, 116-119.

¹⁹⁵² Usp. *** (2002), *Matična knjiga upisanih učenika Glazbenog učilišta Elly Bašić 17/IV*, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. *** (2002), *Matična knjiga upisanih učenika Glazbenog učilišta Elly Bašić 11/IV*, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. ŽUBRINIĆ, Maja (2019), *Popis maturanata Glazbenog učilišta Elly Bašić od 2008. do 2019.*, Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić. Usp. *** (2004), *Rezultati razredbenog postupka u prvom roku za prijem u 1. godinu studija u šk. god. 2004./2005.*, Zagreb: Sveučilište u Zagrebu. Muzička akademija, 1-8. Usp. *** (2005), *Rezultati razredbenog postupka u prvom roku za prijem u 1. godinu studija u ak. god. 2005./2006.*, Zagreb: Sveučilište u Zagrebu. Muzička akademija, 1-10. Usp. *** (2006), *Rezultati razredbenog postupka u prvom roku za prijem u 1. godinu studija u ak. god. 2006./2007.*, Zagreb: Sveučilište u Zagrebu. Muzička akademija, 1-11. Usp. *** (2007), *Rezultati razredbenog postupka u prvom roku za prijem u 1. godinu studija u ak. god. 2007./2008.*, Zagreb: Sveučilište u Zagrebu. Muzička akademija, 1-11. Usp. *** (2008), *Rezultati razredbenog postupka u prvom roku za prijem u 1. godinu studija u ak. god. 2008./2009.*, Zagreb: Sveučilište u Zagrebu. Muzička akademija, 1-12. Usp. *** (2009), *Rezultati razredbenog postupka u prvom roku za prijem u 1. godinu studija u ak. god. 2009./2010.*, Zagreb: Sveučilište u Zagrebu. Muzička akademija, 1-9. Usp. *** (2010), *Rezultati provjere dodatnih provjera posebnih znanja, vještina i sposobnosti abecedno*, Zagreb: Sveučilište u Zagrebu. Muzička akademija, 1-5. Usp. *** (2011), *Rezultati provjere dodatnih provjera posebnih znanja, vještina i sposobnosti abecedno*, Zagreb: Sveučilište u Zagrebu. Muzička akademija, 1-5. Usp. *** (2012), *Pregled rezultata ispita provjere specifičnih znanja, vještina i sposobnosti za upis u 1. godinu preddiplomskih studijskih programa*, Zagreb: Sveučilište u Zagrebu. Muzička akademija, 1-10. Usp. *** (2013), *Pregled rezultata ispita dodatne provjere znanja, vještina i sposobnosti za upis u 1. godinu integriranih programa*, Zagreb: Sveučilište u Zagrebu. Muzička akademija. Usp. *** (2014), *Izješće predstojnika o rang listi prijavljenih pristupnika za upis u 1. godinu integriranih programa*, Zagreb: Sveučilište u Zagrebu. Muzička akademija, 1-12. Usp. *** (2015), *Pregled rezultata ispita provjere specifičnih znanja, vještina i sposobnosti za upis u 1. godinu integriranih studijskih programa*, Zagreb: Sveučilište u Zagrebu. Muzička akademija, 1-5. Usp. *** (2016), *Pregled rezultata ispita provjere specifičnih znanja, vještina i sposobnosti za upis u 1. godinu integriranih studijskih programa*, Zagreb: Sveučilište u Zagrebu. Muzička akademija, 1-5. Usp. *** (2017), *Pregled rezultata ispita provjere specifičnih znanja, vještina i sposobnosti za upis u 1. godinu integriranih studijskih programa*, Zagreb: Sveučilište u Zagrebu. Muzička akademija, 1-4. Usp. *** (2018), *Pregled rezultata ispita provjere specifičnih znanja, vještina i sposobnosti za upis u 1. godinu integriranih studijskih programa*, Zagreb: Sveučilište u Zagrebu. Muzička akademija, 1-3. Usp. *** (2019), *Pregled rezultata ispita provjere specifičnih znanja, vještina i sposobnosti za upis u 1. godinu integriranih studijskih programa*, Zagreb: Sveučilište u Zagrebu. Muzička akademija, 1-3.

Grafikon 4. Broj maturanata GU Elly Bašić u pojedinim godinama od 1980. do 2019.

Grafikon 5. Udio studenata muzičkih akademija u broju maturanata GU Elly Bašić od 1980. do 2019.

Autentičnost i ispravnost navedenih podataka u grafikonima potvrđena je i u intervjuima s nastavnicima-razrednicima i predmetnim nastavnicima Glazbenog učilišta Elly Bašić.¹⁹⁵³ Ono što doista zadivljuje je izuzetna informiranost nastavnika o nastavku školovanja i profesionalnog djelovanja svakog učenika (bez obzira radi li se ovdje o glazbenoj ili nekoj drugoj profesiji) kao pozitivni rezultat *individualiziranog* pristupa učenicima tijekom 10-12 godina¹⁹⁵⁴ njihovog glazbenog odgoja i obrazovanja po principima Funkcionalne muzičke pedagogije. Prve podatke o broju maturanata po godinama nalazimo u 1980. kada je svoje srednjoškolsko obrazovanje završila treća generacija učenika Funkcionalne muzičke škole. Iz postojećih grafikona razvidno je da je od 730 maturanata njih 347 (48%) upisalo studije na muzičkim akademijama u Hrvatskoj i inozemstvu gdje se nastavljajući svoje glazbeno obrazovanje na najvišoj razini usmjeravaju k profesionalnom bavljenju glazbom. Imajući u vidu da je ovaj postojeći, visoki postotak raritet u sustavu srednjoškolskog glazbenog obrazovanja,¹⁹⁵⁵ moramo naznačiti njegovu posebnu vrijednost koja se odnosi na činjenicu da

¹⁹⁵³ Intervjui su obuhvatili nastavnike različitih generacija: one koji su već dugi niz godina u mirovini, nedavno umirovljene, one koji se približavaju odlasku u mirovinu te sadašnje starije i mlađe nastavnike.

¹⁹⁵⁴ 10 godina se odnosi na učenike koji su svoje glazbeno školovanje započeli upisom u 1. razred osnovne glazbene škole, a 12 godina na one koji su prije tog upisa pohađali dvogodišnji predškolski program.

¹⁹⁵⁵ Po sadašnjim spoznajama istraživanja autorice ovog rada u ostalim glazbenim školama Hrvatske ne postoji usustavljena evidencija o bivšim učenicima, a niti ovako veliki postotak upisanih maturanata pojedine glazbene škole na muzičkim akademijama.

su navedene rezultate ostvarili učenici koji nisu polagali niti jedan oblik prijemnog ispita prilikom upisa u 1. razred osnovne škole te nisu prošli selekciju kao na drugim glazbenim školama koje odabirom upisuju samo najtalentiranije i glazbeno najsposobnije učenike. Tako se kroz ostvarene rezultate u nastavnoj praksi potvrđuje polazište Funkcionalne muzičke pedagogije da je muzikalnost osnovna dispozicija svakog djeteta koju treba razvijati na način prilagođen dječjoj psihi i dobi, a muzikalni odgoj i razvijanje estetičkog senzibiliteta primarni zadatak institucije u kojoj se primjenjuje i neovisno je o ishodima školovanja pojedinca.

Nadalje, osim podataka o broju (postotku) maturanata upisanih na muzičke akademije vrlo je značajan broj maturanata koji se nisu nastavili profesionalno baviti glazbom.¹⁹⁵⁶ Oni su svoje školovanje u Glazbenom učilištu Elly Bašić finalizirali polaganjem tzv *završnog ispita/mature* koji je u svom obliku javni solistički koncert svakog pojedinog učenika.¹⁹⁵⁷ Iz kazivanja nastavnika, saznajemo da su svi bivši učenici ostali „povezani“ s glazbom na različite načine.¹⁹⁵⁸ Neki se od njih, uz svoju profesionalnu djelatnost bave glazbom kao amateri, a poneki ostvaruju i svoj dodatni prihod. Kao glazbenici, amateri, postaju sukreatori razvoja kulturnog života sredine u kojoj žive podižući njezinu razinu. Ono što smatramo najvećim uspjehom sustava glazbenog školovanja po principima Funkcionalne muzičke pedagogije postotak je ostalih maturanata (52%) koji završetkom svog glazbenog školovanja postaju stalna publika s visokom razinom glazbenog obrazovanja te stečenim glazbenim vještinama i kompetencijama, tzv. *školovana publika*. Time se ostvaruje paralelna uloga glazbene škole kao velika novost u tadašnjem poimanju glazbenog obrazovanja¹⁹⁵⁹ koju Elly Bašić na početku njezinog osnivanja postavlja kao zadatak, ali i kao krajnje ishodište njezinog postojanja koje jednim smjerom vodi k širokoj glazbenoj kulturi, a drugim u profesionalizam.

¹⁹⁵⁶ U postojećim podacima vidljivo je da su svi upisali institucije visokoškolskog obrazovanja. Usp. TILJAK, Dina, HALUZA, Marica, MUNIĆ, Sandra, LUČIĆ, Kristina (2005), „Popis maturanata“, u: *Glazbeno učilište Elly Bašić 1965. – 2005.*, Nataša Perak Lovričević (ur.), Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić, 116-119. Usp. ŽUBRINIĆ, Maja (2019), *Popis maturanata Glazbenog učilišta Elly Bašić od 2008. do 2019.*, Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić.

¹⁹⁵⁷ Ovaj način mature odnosi se na polaznike instrumentalnih odjela, dok se matura na teorijskom odjelu realizira kroz pismeni rad (jedan oblik seminarskog rada) i njegovu javnu i praktičnu prezentaciju. Program završnog ispita/mature najčešće je i program koji učenici sviraju na kvalifikacijskom ispitu na muzičkim akademijama čime se potvrđuje visoka razina izvođačkih i interpretativnih sposobnosti.

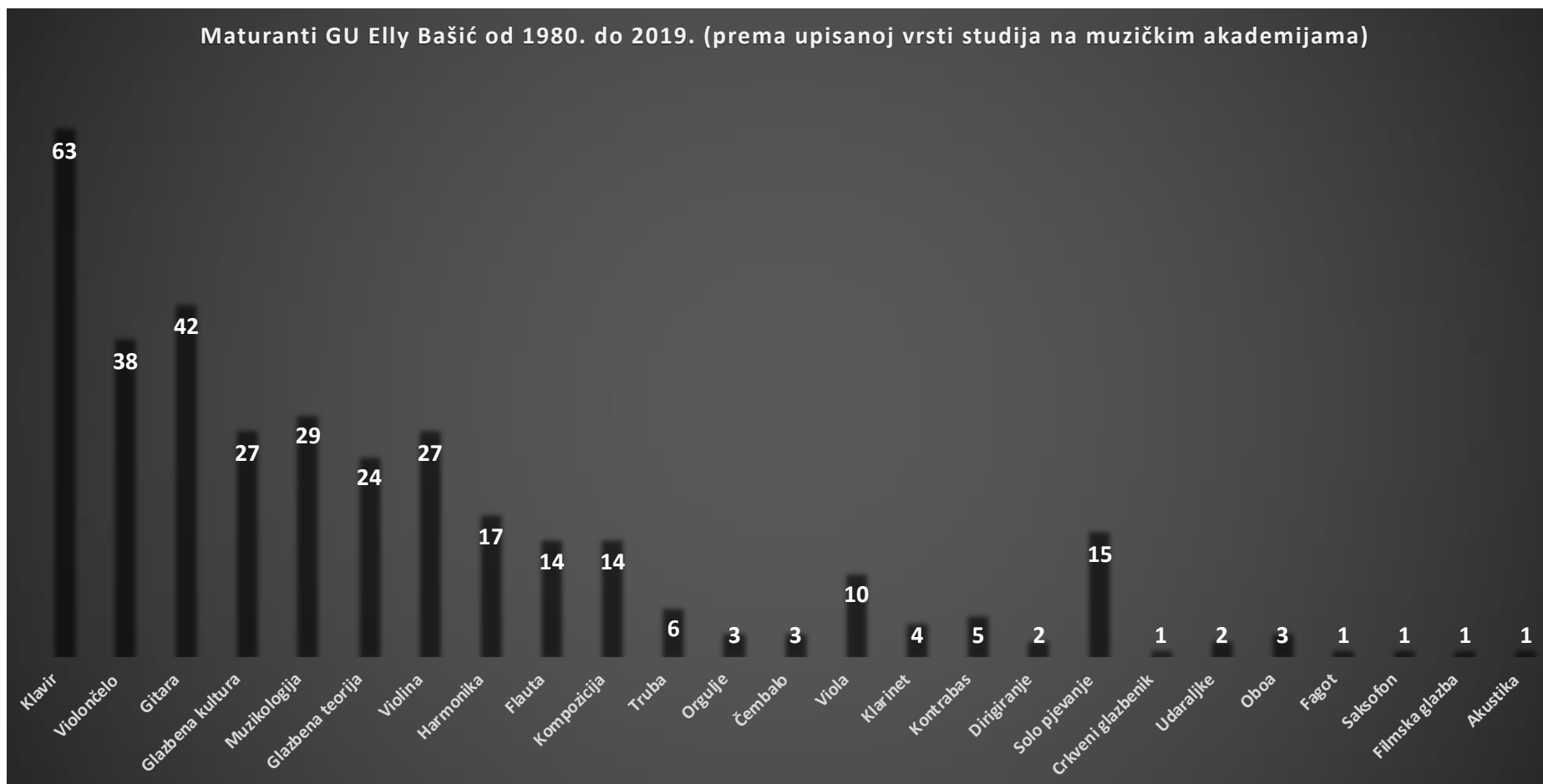
¹⁹⁵⁸ Usp. AMBRUŠ KIŠ, Ružica (2020), *Razgovor s Ružicom Ambruš Kiš* vodila Denis Vasilj u svibnju 2020. Usp. HALUZA, Marija (2020), *Razgovor s Marijom Haluzom* vodila Denis Vasilj u svibnju 2020. Usp. ŽUBRINIĆ, Maja (2020), *Razgovor s Majom Žubrinić* vodila Denis Vasilj u svibnju 2020. Usp. TAVČAR, Aida (2020), *Razgovor s Aidom Tavčar* vodila Denis Vasilj u svibnju 2020. Usp. RUDOLF PERKOVIĆ, Dina (2020), *Razgovor s Dinom Rudolf Perković* vodila Denis Vasilj u svibnju 2020.

¹⁹⁵⁹ Ovaj način glazbenog obrazovanja na dvije razine kroz A i B program jedinstven je u sustavu hrvatskog glazbenog školovanja i smatra se jednom od specifičnosti Glazbenog učilišta Elly Bašić.

Sljedeći grafikon prikazuje broj upisanih maturanata Glazbenog učilišta Elly Bašić na pojedine studije/programe na muzičkim akademijama u Hrvatskoj i inozemstvu. Komparacijom podataka o ukupnom broju upisanih maturanata na muzičke akademije (347) i broju upisanih prema vrsti studija (353) razvidna je razlika koja se objašnjava činjenicom da je šest maturanata na istoj instituciji upisalo dva različita studija: dva maturanta iz 2006. (studij muzikologije i studij kompozicije; studij dirigiranja i studij muzikologije), jedan maturant iz 2008. (studij klavira i studij muzikologije), jedan maturant iz 2014. (studij klavira i studij udaraljki), jedan maturant iz 2015. (studij pjevanja i studij muzikologije) te jedan maturant iz 2017. (studij glazbene teorije i studij klavira). Upis na studije muzičkih akademija ostvaruje se prema elementima bodovanja koji uključuje: uspjeh završene srednje škole, uspjeh ispita Državne mature (za studijske programe Muzikologije i Glazbene pedagogije) i rezultate prijemnih ispita (postupka provjere posebnih sposobnosti).¹⁹⁶⁰ Kvote upisnih mjesta na svim odsjecima muzičkih akademija su vrlo niske: najčešće 1 ili 2 kandidata do maksimalno 12 kandidata po studiju (ovaj broj se odnosi na studij klavira i glazbene pedagogije) što pokazuje velik uspjeh maturanata na navedenim institucijama.

Iz sljedećeg grafikona vidljiv je najveći broj upisa maturanata na studij klavira (63), zatim gitare (42), violončela (38), muzikologije (29), glazbene pedagogije i violine (27), glazbene teorije (24), harmonike (17), solo pjevanja (15), flaute i kompozicije (14) te viole (10). Razlog vrlo malog broja upisanih maturanata na pojedine studije na muzičkim akademijama odnosi se na činjenicu da su neki programi odobreni i uključeni u Nastavni plan i program Funkcionalne muzičke pedagogije 2008. te su učenici upisani u taj program tek prije dvije godine završili srednjoškolsko obrazovanje i stekli uvjet za upis. Nadalje, analiza ovih podataka nam pokazuje daleko veći broj upisanih maturanata na instrumentalne vrste studija (272) u odnosu na ostale studije (81) koji se odnose na muzikologiju, glazbenu pedagogiju i glazbenu teoriju.

¹⁹⁶⁰ Zahtjevi postavljeni na prijemnom ispitu koji se provodi u nekoliko etapa kroz nekoliko dana podrazumijevaju razinu završenog srednjoškolskog glazbenog obrazovanja. Usp. *** (2019), *Pravilnik o postupku utvrđivanja rang liste prijavljenih pristupnika za upise u 1. godinu integriranih preddiplomskih i diplomskih sveučilišnih programa*, Zagreb: Muzička akademija, 3.

Grafikon 6. Maturanti GU Elly Bašić od 1980. do 2019. (prema upisanoj vrsti studija na muzičkim akademijama).

2. 6. 3. Četvrta sinteza djelovanja Elly Bašić – rezultati i potvrda

Iako četvrta faza djelovanja Elly Bašić (1977. – 1998.) nije obilježena direktnim glazbeno-pedagoškim radom, pratimo njezinu značajnu aktivnost u stručnom i znanstvenom području koje ima veliki utjecaj na razvoj glazbeno-pedagoške prakse u Hrvatskoj/Jugoslaviji i inozemstvu. Završetkom školovanja prve generacije srednjoškolaca Funkcionalne muzičke škole te verifikacijom Nastavnog plana i programa Funkcionalne muzičke pedagogije (FMP) za srednju školu, Elly Bašić završava razvoj i implementaciju FMP kroz tri razine institucionaliziranog glazbenog obrazovanja. Kreiranjem *Elaborata o osnivanju Konzervatorija FMP* zaokružuje svoj autorski rad *Funkcionalnu muzičku pedagogiju* kao cjelovitu i jedinstvenu glazbenu pedagogiju koja svoje ishodište nalazi u samim počecima njezina glazbeno-pedagoškog djelovanja u vlastitoj privatnoj instituciji glazbenog obrazovanja Muzičkoj školi Beethoven.

Primijenjena i potvrđena u institucijama općeg i glazbenog obrazovanja FMP sa svojim verificiranim Nastavnim planovima i programima, dobiva vlastiti integritet i jedinstvenost na svim razinama glazbenog obrazovanja. Nastavljajući svoje znanstveno-istraživačko i stručno djelovanje, i u ovoj fazi Elly Bašić neumorno educira i usmjerava svoje sljedbenike (glazbene pedagoge) u provođenju postavki FMP u nastavnoj praksi.

Četvrta sinteza proizlazi iz sukcesivnog djelovanja Elly Bašić u kojem smjernice integrirane u znanstvena postignuća treće sinteze potvrđuje kroz njihovu nadogradnju i rezultate institucija glazbenog obrazovanja kao posljedicu njihove horizontalne i vertikalne usklađenosti. Nadalje, u posljednjoj fazi djelovanja, Elly Bašić dobiva i javna priznanja kojima se potvrđuje njezino istaknuto mjesto u povijesti hrvatske glazbene pedagogije, etnomuzikologije i muzikoterapije te općenito kulture.

1. Elaborat o osnivanju Konzervatorija FMP – dokument cjelovite glazbene pedagogije

Iako Konzervatorij Funkcionalne muzičke pedagogije (FMP) zasad nije realiziran, *Elaborat o osnivanju Konzervatorija Funkcionalne muzičke pedagogije* ima vrlo važno mjesto u povijesnom razvoju FMP. U njemu se vrlo stručno i sistematično ukazuje na povijesnu činjenicu o temeljnim postavkama FMP koje su „anticipirale prije četrdesetak godina sva

obilježja sadašnje reforme odgojnog sustava *Nove hrvatske škole* u cijelosti i u kojoj su mjeri sukladne s njim“.¹⁹⁶¹ *Elaborat* je u prvoj radnoj verziji Elly Bašić (1990.) nastao kao potreba za institucijom visokoškolskog glazbenog obrazovanja – *konzervatorijskog tipa*¹⁹⁶² koja će kao nastavak nižih razina obrazovanja pratiti logičan slijed razvojne vertikale Funkcionalne muzičke pedagogije od predškolskog do visokoškolskog obrazovanja. Ovaj zaokruženi organizacijski oblik glazbenog obrazovanja nalazimo na samom početku njezinog glazbeno-pedagoškog djelovanja u nastavnoj praksi Muzičke škole Beethoven.¹⁹⁶³ U vremenu kada je u glazbenom školstvu svaki nastavni predmet funkcionirao kao zatvorena cjelina koja s drugim predmetima nema povezanost, Elly Bašić ukazuje na nužno povezivanje znanja, sposobnosti i razvoja učenika koja se ostvaruje vertikalnim metodičkim povezivanjem jednog predmetnog područja do kraja njegova razvoja, ali i horizontalnim, kojim bi se između svih glazbenih predmeta metodički ispreplitale „prirodne, logične, kulturološke razvojne veze“.¹⁹⁶⁴

U nastavku navodimo glavne argumente koji potvrđuju svrsishodnost i vrijednost ovog *Elaborata* u vremenu kada je kreiran, ali i njegovu suvremenost u današnjem kontekstu glazbenog školstva:

- *nacionalnost odgojnog sustava* (FMP je autentična hrvatska pedagogija u nastavnim programima glazbe i priznata u svijetu, autorica doc. Elly Bašić)
- *demokracija obrazovanja* (svako dijete ima pravo na glazbenu kulturu, zadatak nastave je da svojim metodičkim postupcima omogući optimalan razvoj sposobnosti svakog pojedinog djeteta polazeći od emocionalnog doživljaja)

¹⁹⁶¹ AMBRUŠ KIŠ, Ružica (1994), *Projekt Konzervatorij Funkcionalne muzičke pedagogije*, O. E. B., 12/27, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 2.

¹⁹⁶² Konzervatorij je stručna glazbena škola u kojoj se uče sve grane glazbe, a prvi put se pojavljuje u Italiji kao naziv za sirotišta (*servatorio dei poveri*) u kojima su glazbeno nadarena djeca imala glazbenu poduku. Isprva su djeca pripremana za crkvene pjevače ili instrumentaliste, a u 17. stoljeća, kada je došlo do procvata opere, težište konzervatorijskog odgoja preneseno je na opernu glazbu. Najstarija takva ustanova *Conservatorio di Santa Mario Loreto* osnovana je 1537. Već tada glazbena nastava postaje sastavni dio općeg obrazovanja, a u prvoj polovici 17. stoljeća nastavu vode profesionalni učitelji glazbe. Uz talijanske konzervatorije najdulju tradiciju konzervatorija pratimo u Parizu gdje je 1784. osnovan *Ecole Royale de Chant et ode de Declamation* u kojem se školuju operni pjevači. Godine 1793. proširen je na druge glazbene discipline te dobiva naslov *Institut National de Musique*, a od 1795. djeluje pod nazivom *Conservatoire de Musique*. Nadalje su prema ovom tipu institucije/zavoda organizirane glazbene škole u ostalim evropskim gradovima: Prag, Bruxelles, Beč, Varšava, Leipzig. Ovakav oblik glazbenog školovanja uobičajen je u zemljama Europe, a stručne glazbene škole konzervatorijskog tipa nose naziv Muzičke akademije. Usp. AJANOVIĆ, Ivona (1977), KONZERVATORIJ, u: *Muzička enciklopedija*, 2. sv., Krešimir Kovačević (ur.), Zagreb: Jugoslavenski leksikografski zavod, 363.

¹⁹⁶³ Komparacija s Muzičkom školom Beethoven ovdje se odnosi samo na provedeni *konzervatorijski model* glazbenog školovanja, a ne na pedagoški sadržaj. Usp. WAGNER, Aleksandra (1990), „Što je glazbi škola?“, *OKO*, br. 8, 19. 4. 1990., 31.

¹⁹⁶⁴ Isto, 31.

- *selektivnost obrazovanja* (umjetnički razvoj na dva kolosijeka: za profesionalizam i za širu publiku)
- *kompatibilnost obrazovanja u obrazovnim sustavima Europe* (uspješnost učenika na prijemnim ispitima muzičkih akademija u Hrvatskoj i u Europi; stvaranje konzervatorijskog tipa glazbenog obrazovanja kao u ostalim zemljama Europe i svijeta)
- *prohodnost obrazovnih stupnjeva* (shema sustava obrazovanja Konzervatorija FMP pokazuje vertikalnu i horizontalnu fleksibilnost, elastičnost i osmišljenost programa za različite varijante obrazovanja)
- *doživotnost obrazovanja* (širi program Konzervatorija će omogućavati putem pojedinih interdisciplinarnih kolegija profesorima daljnje usavršavanje, a bivšim učenicima koji su na drugim studijima proširenje ili usavršavanje znanja iz područja glazbene umjetnosti)
- *razvedenost obrazovnog sistema* (omogućavanje prelaska učenika iz jednog u drugi program te završnost pojedine etape prema sposobnostima učenika)
- *inovativnost* (osposobljenost odgajnika za stvaralačku primjenu stečenog znanja i vještina)
- *otvorenost i prilagodljivost* (suradnja s umjetnicima i znanstvenicima različitih područja djelovanja).¹⁹⁶⁵

Nadgradnjom postojeće obrazovne vertikale (predškolski odgoj, osnovno i srednjoškolsko obrazovanje) segmentom višeg glazbenog obrazovanja, Funkcionalna muzička škola bi izrasla u Konzervatorij FMP zahvaljujući vrlo specifičnim programskim sadržajima i njihovoj elastičnoj prohodnoj strukturi.¹⁹⁶⁶ čime bi se završila implementacija FMP na svim razinama institucionalnog glazbenog obrazovanja. Uz postojeću Muzičku akademiju ovakav tip konzervatorija omogućio bi ne samo učenicima Funkcionalne muzičke škole već i drugim učenicima glazbe „...pluralizam izbora glazbenih programa na visokoškolskoj razini obrazovanja uz preduvjet kompatibilnosti programa.“¹⁹⁶⁷

¹⁹⁶⁵ Usp. Isto, 3.

¹⁹⁶⁶ Usp. Isto.

¹⁹⁶⁷ Usp. Isto, 9.

2. Stručno djelovanje Elly Bašić na razvoju Funkcionalne muzičke škole i FMP

U posljednjoj fazi djelovanja Elly Bašić pratimo njezin vrlo intenzivan stručni rad koji je posvećen učvršćivanju i završnom oblikovanju primjenjene i institucionalizirane Funkcionalne muzičke pedagogije. U nastavku ističemo najznačajnije aktivnosti vezane uz stručno djelovanje:

- edukacija nastavnika svih programa (teorijskih i instrumentalnih) u Funkcionalnoj muzičkoj školi kroz mnogobrojne radionice, stručne skupove i seminare FMP
- sudjelovanje u svim organizacijskim restrukturiranjima Funkcionalne muzičke škole (od ulaska u OOUR Muzičkih škola do osamostaljenja škole) te izrada Elaborata Glazbene škole FMP
- prezentacija FMP u zemlji i inozemstvu (vrlo intenzivna međunarodna prezentacija)
- suradnja s katedrama Glazbene pedagogije na institucijama visokoškolskog glazbenog obrazovanja kroz stručna predavanja i radionice (Pedagoške akademije u Mariboru, Splitu i Zadru te Muzičke akademije u Sarajevu i Ljubljani)
- recenzija državnog Prijedloga programa rada s djecom predškolskog uzrasta (1985.)
- uvođenje programa *Funkcionalnog muzičkog vrtića* (FMV) u redovne programe dječjih vrtića (1990.)
- sudjelovanje u svim reformama glazbenog školstva (općeobrazovnih osnovnih i srednjih škola) kroz sukreiranje nastavnih planova i programa u kojima implementira određene postavke FMP koje su i danas prisutne (1979., 1982., 1983., 1990.)
- sudjelovanje u izradi Nastavnih planova i programa osnovnih i srednjih glazbenih škola te Nastavnih planova i programa Funkcionalne muzičke pedagogije za predškolsko, osnovno i srednjoškolsko obrazovanje (1985., 1987., 1991.)
- objavljivanje stručnih članaka o tekućim promjenama i aktualnostima vezanim za reformu glazbenog školstva
- usklađenje UFJUG prema novonastalim zakonskim i organizacijskim uvjetima (novi službeni naziv UUFMP (Udruženje za unapređivanje Funkcionalne muzičke pedagogije) i usmjeravanje njegova djelovanja¹⁹⁶⁸

¹⁹⁶⁸ UUFMP nastavlja svoju djelatnost i danas pod nazivom *Društvo za promicanje Funkcionalne muzičke pedagogije* (DPFMP).

- ostvarivanje različitih projekata (povodom Međunarodne godine djeteta UN79, Muzički izraz djeteta 1985., stručni projekt o prezentaciji novog Nastavnog plana i programa FMP)
- aktivnosti vezane za stručnu suradnju s Jugoslavenskim koordinacijskim odborom za rehabilitaciju u psihijatriji i Zavodom za istraživanje folklor.

3. Znanstveno-istraživačko djelovanje Elly Bašić

Nastavak bogate znanstveno-istraživačke aktivnosti Elly Bašić u ovoj fazi njezinog djelovanja obilježen je pluralizmom tema koje obrađuje u objavljenim znanstvenim i stručnim radovima te izlaganjima na mnogobrojnim međunarodnim konferencijama i stručnim skupovima. Ovakvim pristupom ona prati suvremena kretanja 20. stoljeća u kojem je društveno-kulturni pluralizam u krugu društvenog, nacionalnog, odnosno internacionalnog suživota uvjetovao prijelaz od jedne na više odgojnih ili pedagoških znanosti.¹⁹⁶⁹ Pluriznanstveni pristup jednom problemu postaje obilježje njezinog, ali i cjelokupnog suvremenog znanstvenog nastojanja.¹⁹⁷⁰ Različitost područja koja obuhvaća svojim znanstvenim radom (područje sinkretičke teorije i prakse glazbenog odgoja, područje etnomuzikologije i područje muzikoterapije) upućuje na multidisciplinarni sustav¹⁹⁷¹ u kojem, uz predmet istraživanja i stvaranja vlastite znanstvene metode njeguje interdisciplinarnost kao obilježje FMP. Sva izlaganja i znanstveni radovi rezultat su kontinuiranih istraživanja provedenih u razdoblju od 1952. do 1990.¹⁹⁷² i nastojanja Elly Bašić da se „...otkrivajući dječje u djetetu“¹⁹⁷³ glazbena pedagogija i općenito pedagogija postavi na suvremene znanstvene osnove, prilagođavajući nastavu psihofizičkim mogućnostima i potrebama djeteta. Sintezom dobivenih rezultata, dostupnih podataka i saznanja iz relevantne literature, Elly Bašić u ovoj fazi svog djelovanja kroz znanstvenu cjelinu, daje široki pregled i uvid u svoje jasno izložene stavove o promjenama u glazbenom školstvu

¹⁹⁶⁹ PRANJIC, Marko (2001), *Pedagogija*, Zagreb: Hrvatski studiji Sveučilišta u Zagrebu, 222.

¹⁹⁷⁰ Usp. Isto.

¹⁹⁷¹ Usp. Isto.

¹⁹⁷² Rezultati se odnose na sveukupna terenska etnomuzikološka istraživanja, muzikoterapijska istraživanja u ustanovama posebne skrbi za djecu i bolnicama te istraživanja u nastavnoj praksi.

¹⁹⁷³ BAŠIĆ, Elly (1978), *Funkcionalna muzička pedagogija – šta je to?*, O. E. B., 12/9, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 5.

kroz vertikalnu od predškolskih do visokoškolskih ustanova, a isto tako znanstvenu utemeljenost i potvrdu svog autorskog rada u Funkcionalnoj muzičkoj pedagogiji.

4. Rezultati i potvrda cjelokupnog djelovanja Elly Bašić

Rezultati institucija u kojima je primijenjena Funkcionalna muzička pedagogija, utemeljenost i prihvaćenost Nastavnog plana i programa Funkcionalne muzičke pedagogije od nadležnih državnih institucija potvrđuju velik doprinos Elly Bašić glazbenoj pedagogiji i kulturno-društvenim zbivanjima kako u vremenu u kojem je živjela i djelovala tako i danas. Uz Glazbenu školu Slavonski Brod koja je svoju glazbeno-pedagošku djelatnost u potpunosti prilagodila postavkama FMP i njezine postignute rezultate posebno mjesto u potvrdi cjeloživotnog rada zauzima Glazbeno učilište Elly Bašić koje danas spada u jednu od najvećih i najrespektabilnijih glazbenih škola u Hrvatskoj. Prepoznatljiva i u širem europskom kontekstu kroz akademsku, javnu i koncertnu djelatnost svih njezinih dionika, ova škola spada u jedinstvenu instituciju glazbenog obrazovanja u svijetu kao direktno nasljeđe njezine idejne osnivačice i autorice jedinstvene hrvatske glazbene pedagogije s pripadajućom razrađenom metodologijom koja se od prvog dana djelovanja škole primjenjuje i u nastavku potvrđuje verificiranim Nastavnim planovima i programima. Unatoč principu *demokratičnosti* koji nije svojstven glazbenim školama ni danas i različitim pedagoškim postupcima u nuđenju glazbenih sadržaja, krajnji ishod cjelovite znanstveno postavljene i institucionalizirane FMP pokazuje *izvrsnost* učenika, mjerljivu prikazanim rezultatima na prijemnim ispitima različitih programa muzičkih akademija u Hrvatskoj i u svijetu.

Velik doprinos Elly Bašić razvoju i unapređenju etnomuzikologije posebno iz područja *Dječjeg stvaralaštva i spontane kreativnosti odraslih* u Hrvatskoj i u Europi, rezultirao je odlukom Hrvatskog društva folklorista kojom Elly Bašić 1992. postaje počasnim članom. Njezin etnomuzikološki rad u periodu od 1952. do 1990. (2323 zapisa spontanog, glazbenog, govornog i motoričkog izražavanja) obuhvaća tri vrste djelatnosti: istraživanje, zapisivanje i znanstveno proučavanje muzikalnih govornih i motoričkih elemenata u cjelovitom muzikalnom izražavanju spontanog djeteta i odraslih, pisanje i izlaganje radova na znanstvenim skupovima te prezentaciju prikupljenog gradiva. Prva je u svijetu prikupljenu građu usustavila u sljedeće nove znanstvene kategorije: spontano glasanje i ritmovi, uspavanke i pocupkalice, brojalice (iz svih republika i pokrajina Jugoslavije, iz europskih i ostalih zemalja u svijetu), skandiranje, vježbe

govora, rugalice i igre.¹⁹⁷⁴ Godine 1970. Elly Bašić je postala prva voditeljica nove sekcije za dječje stvaralaštvo na Kongresu SUFJUG, a 1988. u sklopu međunarodnog Kongresa antropoloških i etnoloških znanosti organizira simpozij *Dječje stvaralaštvo*.

Zbog svog dugogodišnjeg znanstveno-istraživačkog rada u području muzikoterapije Elly Bašić je 1986. imenovana za stručnog suradnika *Jugoslavenskog koordinacijskog odbora za rehabilitaciju u psihijatriji* čime postaje prva hrvatska glazbena pedagoginja koja se bavila znanstvenim istraživanjem tog područja.¹⁹⁷⁵

Kao istaknuta glazbena pedagoginja i znanstvenica koja je svojim pedagoškim, znanstvenim i stručnim radom uvelike doprinijela razvoju odgojno-obrazovne djelatnosti u Republici Hrvatskoj, Elly Bašić 1992. prima *Nagradu Ivan Filipović* za životno djelo. Ova nagrada koju dodjeljuje Republika Hrvatska spada u najviša priznanja djelatnicima za njihova značajna ostvarenja u odgojno-obrazovnoj djelatnosti. Godine 1993. Vlada Republike Hrvatske donosi *Rješenje* po kojem se Elly Bašić zbog zasluga u kulturnoj djelatnosti uz mirovinu dodjeljuje stalna mjesečna novčana nadoknada.¹⁹⁷⁶

Naposljetku, Funkcionalna muzička pedagogija potvrđena kroz rezultate institucija u kojima je implementirana, nastala je kao živa i vrlo složena znanost koju njezina autorica Elly Bašić kontinuirano razmatra s različitih aspekata od kojih se ističu „...tri različita, u isti mah konvergentna elementa: *antropološki, teleološki i metodološki*“.¹⁹⁷⁷ Ukazujući na odgojnu ulogu glazbe u razvoju svakog čovjeka polazište svoje glazbene pedagogije usmjerava prema djetetu tražeći odgovor na pitanje *tko je dijete?* Proučavajući dijete, njegove biopsihofizičke datosti, jezik, kulturu, sličnost i razlike među djecom od genetske do kulturne i društvene pripadnosti, Elly Bašić potvrđuje antropološki aspekt znanstvenog pristupa u realizaciji FMP. Imajući u vidu teleološki aspekt, postavlja vrlo jasne i zacrtane ciljeve odgojnog postupka koji odgovaraju potrebi određenog razdoblja i situacije te kreira cjelovitu metodologiju kojom garantira ostvarenje zadanih ciljeva u primijenjenoj nastavnoj praksi glazbe koristeći nove, suvremene metodičke postupke.¹⁹⁷⁸ Uvidom i analizom cjelokupnog djelovanja i stvaralaštva

¹⁹⁷⁴ Usp. BEZIĆ, Jerko, RAJKOVIĆ Zorica (1991), *Prikaz znanstvenog i etnomuzikološkog rada doc. Elly Bašić iz Zagreba, na temu Dječja kreativnost i spontana kreativnost odraslih*, O. E. B., Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁹⁷⁵ Usp. CARIĆ, Ismet (1986), *Dopis o imenovanju Elly Bašić*, O. E. B., 23/33, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. Usp. *** (1990), *Istraživanja i radovi prof. Elly Bašić na području muzikoterapije*, O. E. B., 13/40, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-3.

¹⁹⁷⁶ Usp. JURAS, Josip (1993), *Rješenje Vlade Republike Hrvatske o dodjeli novčane nadoknade Elly Bašić*, O. E. B., 33/44, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

¹⁹⁷⁷ PRANJIĆ, Marko (2001), *Pedagogija*, Zagreb: Hrvatski studiji Sveučilišta u Zagrebu, 220.

¹⁹⁷⁸ Usp. Isto.

Elly Bašić posebno se ističe njezin osobni odnos prema glazbenoj pedagogiji kao odgojnoj znanosti koja polovinom 20. stoljeća uz već utemeljene postavke pedagogije „pokriva svu lepezu sagledavanja i rješavanja odgojnog problema“ u nastavnoj praksi. Baveći se djetetom (odgajnikom) u različitim životnim razdobljima i nastavnikom (odgajateljem) te različitim situacijama društvenog života izvan škole kao odgojno-obrazovne ustanove, Elly Bašić kroz multidisciplinarni pristup u odgoju glazbom daje odgovor na vrlo slojevite i sve kompleksnije društvene i osobne odgojne probleme. Zahvaljujući svom neumornom i predanom radu s izuzetnom intelektualnom sposobnošću uz realno vrednovanje opće i glazbene kulture, ona je potakla nove pedagogijske procese što je rezultiralo višom civilizacijskom razinom sredine i stvorila mogućnost tisućama mladih u Hrvatskoj i drugim zemljama da osjete „...blagodat nesputanog glazbenog i općeg izražavanja s pomoću metode Funkcionalne muzičke pedagogije, kojom su se odgajali kao harmonična ljudska bića“.¹⁹⁷⁹

¹⁹⁷⁹ TUKSAR, Stanislav (1992), “Elly Bašić – nagrada ‘I. Filipović’ za životno djelo”, *Tonovi*, 7 (1), 49.

3. FUNKCIONALNA MUZIČKA PEDAGOGIJA

FMP je cjelovita idejno-znanstvena misao¹⁹⁸⁰ koju je sadržajno i didaktički osmislila i realizirala njezina autorica Elly Bašić. Zahvaljujući humanističkoj izobrazbi, svoju glazbenu pedagogiju zasniva na temeljnom odnosu prema djetetu: odnosu povjerenja prema njegovim bio-psiho-fiziološkim datostima, integrirajući „u prvom redu vrijednosti koje su iz humanističke psihologije prešle u onu pedagošku“.¹⁹⁸¹ Sadržavajući u sebi pedagošku, psihološku, umjetničku i sociološku uvjetovanost FMP je stvarana u stalnoj komunikaciji s raznim umjetničkim i neumjetničkim područjima.¹⁹⁸² Zahvaljujući timu izuzetnih glazbenih pedagoga i različitih stručnjaka okupljenih oko Elly Bašić, FMP je u cijelosti metodički razrađena i provedena u nastavnoj praksi od predškolskog do srednjoškolskog obrazovanja, a parcijalno i na visokoškolskoj razini glazbenog obrazovanja. *Nastavni plan i program FMP* verificiran je od nadležnog Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa Republike Hrvatske. Osnovni cilj glazbene naobrazbe FMP nije samo stjecanje glazbenih vještina i znanja već „razvijanje urođenih djetetovih biopsihofizioloških datosti glazbom; očuvanje i poticanje djetetove mašte i razvoj kreativnosti; odgoj budućih profesionalnih glazbenika, te glazbenih amatera, obrazovane publike“.¹⁹⁸³ FMP često izjednačavaju s Funkcionalnom metodom solfeggia koja predstavlja samo jedan njezin segment. Razlog tome je i što je E. Bašić posebnu pažnju posvećivala teorijskom predmetu *Solfeggio* kojem je osnovni zadatak odgoj djeteta i razvoj kreativne ličnosti, a glazbeno opismenjavanje usputni zadatak.¹⁹⁸⁴ Kako sama autorica navodi ona se nije borila za svoju metodu nego za realizaciju ideje humanizacije odnosa prema djetetu¹⁹⁸⁵ stvarajući mogućnost „svoj djeci da se razvijaju u skladu sa svojim sposobnostima“.¹⁹⁸⁶

¹⁹⁸⁰ RUDOLF PERKOVIĆ, Dina (2005), „Funkcionalna muzička pedagogija – u ideji i razradi“, u: *Glazbeno učilište Elly Bašić 1965. – 2005.*, Nataša Perak Lovričević, (ur.), Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić, 30.

¹⁹⁸¹ PRANJIC, Marko (2001), *Pedagogija*, Zagreb: Hrvatski studiji Sveučilišta u Zagrebu, 181.

¹⁹⁸² Usp. RUDOLF PERKOVIĆ, Dina (2005), „Funkcionalna muzička pedagogija – u ideji i razradi“, u: *Glazbeno učilište Elly Bašić 1965. – 2005.*, Nataša Perak Lovričević, (ur.), Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić, 30.

¹⁹⁸³ REPUBLIKA HRVATSKA Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, (2006), *Nastavni planovi i programi predškolskog i osnovnog obrazovanja za glazbene i plesne škole*, Zagreb: Music Play, 183.

¹⁹⁸⁴ Usp. BAČLIJA SUŠIĆ, Blaženka (2013), *Funkcionalna muzička pedagogija u klavirskoj poduci*, doktorska disertacija, Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Akademija za glasbo, 38.

¹⁹⁸⁵ Usp. BAŠIĆ, Elly (1983), Referat na Osnivačkoj skupštini Udruženja za unapređivanje Funkcionalne muzičke pedagogije u Zagrebu 1. 3. 1983., *Društveno – znanstveni značaj unapređivanja Funkcionalne muzičke pedagogije*, O. E. B., 23/38, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 2.

¹⁹⁸⁶ ČAUŠEVIĆ, Merima (2014), „Musical literacy in the system of general education“, u: *Modern approaches to teaching coming generation*, Mojca Orel (ur.), International Conference EDUvision 2014, El. Knjiga. Polhov Gradec: Eduvision, 375.

3. 1. Osnovna načela i kontekstualizacija FMP

Kao što je vidljivo iz kronologije sveukupnog djelovanja u području glazbene pedagogije, Elly Bašić je svoj radni i životni vijek posvetila proučavanju, istraživanju i pronalaženju različitih pedagoških pristupa djetetu u nastavi glazbe. Njezin profesionalni glazbeno-pedagoški i znanstveno-istraživački rad odvijao se u vremenu previranja vezanih uz koncept pedagogije kao odgojne znanosti¹⁹⁸⁷ što je rezultiralo stvaranjem smjernica alternativnih pristupa¹⁹⁸⁸ i novih pedagoških koncepata u Europi.¹⁹⁸⁹ Obilježen je vrlo intenzivnim poslovnim putovanjima u zemlji i inozemstvu (seminari, konferencije, simpoziji) na kojima je imala prilike upoznati istaknute stručnjake iz različitih područja znanosti i kulture.

Uz kontinuirano istraživanje i praćenje kretanja u suvremenoj pedagogiji prve polovice 20. stoljeća, te upoznavanjem i sagledavanjem alternativnih i glazbeno-pedagoških koncepata aktualnih u Europi, Elly Bašić je stvarala temelj svojoj glazbenoj pedagogiji. Zadržavajući postojeće kvalitetne okvire i postavke tradicionalne glazbene pedagogije, Elly Bašić je u svojoj viziji o suvremenoj glazbenoj pedagogiji utemeljenoj na uvjerenjima kao rezultatu spoznajnog procesa,¹⁹⁹⁰ njezinom kreiranju i razvoju zasigurno bila najviše inspirirana prodorom ideja općih pedagogija europskih suvremenika i znanstvenika Marije Montessori i Rudolfa Steinera koji svoja polazišta nalaze u pristupu cjelovitom razvoju djeteta (intelektualnom i duhovnom) u cilju stvaranja „razumnijeg, kreativnijeg, plemenitijeg i emotivnijeg čovjeka“¹⁹⁹¹ na kojima se temeljio rad tada osnovanih alternativnih škola *Montessori* i *Waldorf*.¹⁹⁹²

Ova dva priznata i širom svijeta poznata pedagoška pravca, desetljećima potvrđivana u nastavnoj praksi općeobrazovnih škola imaju bitne razlike koje ne dopuštaju njihovo izjednačavanje, ali u polazištima njihovih pedagoških ideja nalazimo poveznicu koja se odnosi na stavove i zadatke odgajatelja spram djeteta.¹⁹⁹³ Sustvarajući i primjenjujući novi reformirani

¹⁹⁸⁷ Usp. PRANJIC, Marko (2001), *Pedagogija*, Zagreb: Hrvatski studiji Sveučilišta u Zagrebu, 174.

¹⁹⁸⁸ O tome vidi više u: MATIJEVIĆ, Milan (1999), *Alternativne škole*, Zagreb: UNA-MTV i Institut za pedagojska istraživanja.

¹⁹⁸⁹ Usp. CARLGREN, Frans (1990), *Odgoj ka slobodi: pedagogija Rudolfa Steinera*, Zagreb: Društvo za waldorfsku pedagogiju, 9-10.

¹⁹⁹⁰ Usp. PAULIG, Peter (1996), „Predgovor“, u: *Montessori ili Waldorf?*, Zagreb: Educa, 9.

¹⁹⁹¹ BAČLIJA, Blaženka (2016), „Komparacija ideja Funkcionalne muzičke pedagogije i temeljnih glazbeno-pedagoških koncepata s početka 20. stoljeća“, *Život i škola, časopis za teoriju i praksu odgoja i obrazovanja*, vol. 62, br. 1, Osijek, 198.

¹⁹⁹² Usp. Isto.

¹⁹⁹³ Temeljne razlike ovih dvaju pedagoških pravaca nalazimo u načinu kako su provedeni u odgojnoj i nastavnoj praksi. O tome vidi više u: SEITZ, Marielle, HALLWACHS, Ursula (1996), *Montessori ili Waldorf?*, Zagreb: Educa.

odnos odgajatelja i odgajanika Montessori i Steiner u svojim pedagogijama daju odgovore na dva temeljna pitanja: „Kako se mora promatrati dijete? Što odgajatelj mora razumjeti?“¹⁹⁹⁴ Odgovarajući na isti način postavljaju ciljeve svojih pedagoških pravaca u kojima je svako dijete „osoba, individualnost pa samim time i nešto jedinstveno“¹⁹⁹⁵ te njegovi individualni razvojni zakoni moraju biti polazna osnova u odgoju i u nastavnom procesu.¹⁹⁹⁶ Nadalje, Montessori i Steiner isključuju ulogu odgajatelja „graditelja, koji pokušava dijete oblikovati prema svojim predodžbama i prema svojim uzorima“¹⁹⁹⁷ te upućuju na vrlo važnu ulogu odgajatelja kao „odvjetnika djeteta koji treba zastupati njegovo dobro.“¹⁹⁹⁸ U vremenu kada težnja za humanom pedagogijom još nije lako ostvarljiva,¹⁹⁹⁹ Elly Bašić postavlja jedinstveni *elastični* koncept glazbenog/umjetničkog odgoja koji sustavnim zalaganjem odgajatelja²⁰⁰⁰ (nastavnika) u djetetu razvija „slobodnu ličnost budućeg odraslog čovjeka“²⁰⁰¹ i stvara novi put u stvaralačkom odgoju kojim „želi dijete humanizirati, razvijati u njemu stabilniju, neagresivnu, tolerantniju, komunikativniju ličnost.“²⁰⁰²

Neosporna je činjenica da je 20. stoljeće bilo prebogato novim glazbeno-pedagoškim konceptima i metodama s kojima se Elly Bašić susretala u svom aktivnom pedagoškom i istraživačkom radu i koji su joj zasigurno bili dodatna inspiracija u razvoju vlastitog didaktičkog modela. Brojna temeljna obilježja koja su dio pedagogije FMP pronalazimo i u glazbeno-pedagoškim konceptima autora koji su tijekom 20. stoljeća zaintrigirali svjetsku glazbeno-pedagošku scenu i postigli globalni značaj: Emile Jacues-Dalcroze, Zoltán Kodály i Carl Orff.²⁰⁰³ Određena zajednička filozofska stanovišta navedenih autora odnose se na ostvarivanje ciljeva glazbenog odgoja u osnovnoj školi koji „mora biti dostupan svim

¹⁹⁹⁴ PAULIG, Peter (1996), „Predgovor“, u: *Montessori ili Waldorf?*, Zagreb: Educa, 10.

¹⁹⁹⁵ Isto.

¹⁹⁹⁶ Usp. Isto.

¹⁹⁹⁷ Isto.

¹⁹⁹⁸ Isto.

¹⁹⁹⁹ Usp. PUŽEVSKI, Valentin (1996), „Škola je bila i ostaje kulturno središte svoje sredine“, *Napredak: časopis za pedagošku teoriju i praksu*, Zagreb: Hrvatski pedagoško-književni zbor, 157.

²⁰⁰⁰ Usp. PRANJIC, Marko (2011), „Homerove odgojne vrijednosti“, *Društvena istraživanja: časopis za opća društvena pitanja*, Vol. 20 No. 1 (111), 253. (249-267).

²⁰⁰¹ *** (1972), „Elly Bašić: za cjelovitog čovjeka“, *Telegram*, br. 37, 16. 6. 1972.

²⁰⁰² LETICA, Marina (2014), „Elly Bašić: Za cjelovitog čovjeka“, u: *Vjerujem svakom djetetu, tekstovi iz ostavštine Elly Bašić*, Marina Letica i Nataša Perak Lovričević (ur.), Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić, 24.

²⁰⁰³ Ovdje izostavljamo komparaciju s vrlo popularnom *Suzuki metodom* (autora Shin'ichi Suzukija, japanskog violinskog pedagoga) koja šezdesetih i sedamdesetih godina 20. stoljeća „počinje osvajati svijet“. Razlog tome je što se postavke ove pedagoške koncepcije zasnivaju isključivo na instrumentalnoj poduci koju tretira kao učenje materinjeg jezika na principima slušanja, promatranja i oponašanja koristeći već uobičajene tradicionalne metodičke postupke. O *Suzuki metodi* vidi više u: SUZUKI, Shin'ichi (2002), *Odgoj s ljubavlju*, Zagreb: Centar za glazbenu poduku d. o. o. Usp. KAZIĆ, Senad (2013), *Solfeggio: historija i praksa*, Sarajevo: Muzička akademija u Sarajevu. Institut za muzikologiju, 74-77.

učenicima, a nadarenim učenicima treba omogućiti nastavak glazbenog obrazovanja.²⁰⁰⁴ Iako su se temeljna polazišta njihove glazbene naobrazbe tijekom vremena različito razradila u nastavnoj praksi (i nadalje se razrađuju), osnovni smisao i cilj navedenih glazbeno-pedagoških koncepata ostao je isti: „humani pristup djetetu koji kroz povjerenje u njegove unutarnje potencijale te poštivanje njegove individualnosti nastoji razviti boljeg, humanijeg, slobodnijeg, svestranijeg, senzibilnijeg i kulturnijeg čovjeka.“²⁰⁰⁵

Temeljno polazište FMP nalazimo u filozofskoj, socijalnoj i kulturno-umjetničkoj i odgojnoj ideji njezine autorice Elly Bašić: *ne neko dijete već svako dijete ima pravo na muzičku kulturu*. Ova ideja humanizacije odnosa prema djetetu u sebi nosi moralne i etičke zadatke:

1. *Mi vjerujemo svakom djetetu*
2. *Maknimo mu strah pred neuspjehom*
3. *Očuvajmo njegovo dostojanstvo i odgojimo u djetetu slobodnu, stabilnu i neagresivnu ličnost.*²⁰⁰⁶

Kao rezultat dugogodišnjeg dozrijevanja i metodičkog oblikovanja navedenog ishodišnog načela u kojem *glazba postaje sredstvo odgoja* u rukama pravog *odgojnog autoriteta – nastavnika*,²⁰⁰⁷ proizašle su osnovne postavke FMP:

- svako dijete ima sluh
- sluh nije identičan s muzikalnošću
- svako dijete ima osjećaj za ritam
- dijete je cjelovito biće
- svako dijete je kreativno.

²⁰⁰⁴ KOŠTA, Tomislav, DESNICA, Rea (2013), “Utjecaj važnijih europskih glazbenih pedagoga na razvoj nastave glazbe u Hrvatskoj i Sloveniji u drugoj polovici 20. stoljeća”, *Magistra ladertina*, Vol. 8, No 1, 27.

²⁰⁰⁵ Usp. BAČLIJA SUŠIĆ, Blaženka (2016), „Komparacija ideja Funkcionalne muzičke pedagogije i temeljnih glazbeno-pedagoških koncepata s početka 20. stoljeća“, *Život i škola, časopis za teoriju i praksu odgoja i obrazovanja*, vol. 62, br. 1, Osijek, 196. Usp. KAZIĆ, Senad (2013), *Solfeggio: historija i praksa*, Sarajevo: Muzička akademija u Sarajevu. Institut za muzikologiju, 78.

²⁰⁰⁶ Usp. BAŠIĆ, Elly (1983), Referat na Osnivačkoj skupštini Udruženja za unapređivanje Funkcionalne muzičke pedagogije u Zagrebu 1. 3. 1983., *Društveno – znanstveni značaj unapređivanja Funkcionalne muzičke pedagogije*, O. E. B., 23/38, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 2.

²⁰⁰⁷ Usp. PRANJIĆ, Marko (2013), *Nastavna metodika u riječi i slici*, Zagreb: Sveučilište u Zagrebu. Hrvatski studiji, 251-255.

Jedna od specifičnosti FMP je u cijelosti primijenjena Funkcionalna metoda, koja kao originalan zatvoren sustav glazbene poduke svojim posebnim didaktičkim i metodičkim pristupom, omogućava ostvarivanje njezinih osnovnih pedagoških postavki:

- poštovanje djeteta
- uzajamno poverenje nastavnika i djeteta
- razvoj muzikalnosti, dječje mašte i kreativnosti
- individualni i individualizirani pristup djetetu
- motivacija djeteta (radost muziciranja – sretno dijete)
- od emocionalnog doživljaja k osvještavanju
- ukloniti djetetu strah od pogreške i neuspjeha
- spontana improvizacija
- razvoj sinkretičkog izraza djeteta
- igra i priča, brojalice
- nikad dva problema odjednom
- opisno ocjenjivanje
- horizontalna i vertikalna povezanost glazbenih sadržaja
- etapni razvoj u instrumentalnoj nastavi
- postojanje dva programa: *A-program* (namijenjen profesionalnom usmjerenju učenika) i *B-program* (usmjeren svestranom odgoju budućeg kulturnog građanina, glazbenog amatera i obrazovanju publike).²⁰⁰⁸

Činjenica da se u programe FMP upisuju učenici bez polaganja prijemnih ispita postavlja izazov i pretpostavlja veliku odgovornost nastavnika, koji svojim funkcionalnim glazbeno-pedagoškim sposobnostima prepoznaje i motivira svakog učenika za bavljenje glazbom, prateći njegov individualni razvoj s krajnjim ciljem oblikovanja cjelovite ličnosti kojoj glazba postaje siguran i stabilan način izražavanja i komunikacije.

U nastavku će se prikazana pedagoška načela/postavke FMP komparirati s osnovnim karakteristikama spomenutih općih i glazbeno-pedagoških koncepata kako bi se istaknule njihove poveznice.

²⁰⁰⁸ Više o FMP vidi u SUĆESKA LIGUTIĆ, Radojka (2005), „Sve što ste oduvijek željeli znati o Funkcionalnoj muzičkoj pedagogiji“, u: *Glazbeno učilište Elly Bašić 1965. – 2005.*, Nataša Perak Lovričević (ur.), Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić, 40-51.

3. 1. 1. Montessori pedagogija i FMP

Definiranje osnova svoje pedagoške koncepcije Maria Montessori²⁰⁰⁹ započinje u prvom desetljeću 20. stoljeća u vremenu „procvata pokreta aktivne odnosno radne škole“²⁰¹⁰ u kojoj dominira frontalni oblik rada po formalnim stupnjevima i razredno-predmetnom sustavu. U potrazi za novim pedagoškim i didaktičkim rješenjima ona kreira originalan oblik aktivne škole koji i danas ima svoje pristaše diljem Europe, Amerike i Azije.²⁰¹¹

Iako se radi o različitim pedagogijama (opća i glazbena), usporedbom opće pedagogije Marije Montessori i glazbene pedagogije Elly Bašić pronalazimo sličnosti u temeljnim idejama i stavovima na kojima su zasnovane.

U želji da svakom djetetu pomognu na njegovom putu odrastanja u radosno i zadovoljno ljudsko biće, obje autorice su razvijale svoje ideje na promatranju i istraživanju djeteta te humanističkom pristupu i velikom povjerenju u dijete. Kao i Elly Bašić i Maria Montessori svoj cjeloživotni rad posvećuje nastojanju da svakom pojedinom djetetu omogući razvoj i manifestaciju njegove jedinstvene i nekrivotvorene vrijednosti, njegove stvaralačke snage i očuvanju duhovne slobode na putu odrastanja.²⁰¹² Svojim zanosom i idejama okupljale su, odgajale i obrazovale generacije mladih pedagoga koji su dalje prenosili i razvijali njihove pedagoške ideje. Kao što su vjerovala svakom djetetu, veliko povjerenje su ukazivale i svojim suradnicima i nasljednicima/pedagozima, tražeći od njih veliku predanost u radu u kojem mogu

²⁰⁰⁹ MONTESSORI, Maria (1870. – 1950.), talijanska liječnica i pedagoginja. Godine 1896. kao prva žena završava studij medicine na Sveučilištu u Rimu. Na samom početku svog rada, na katedri antropologije na Sveučilištu u Rimu i kasnije na Psihijatrijskoj bolnici u Rimu provodi različita antropološka istraživanja usmjerena k pedagogiji. Svoj pedagoški rad posvećuje djeci predškolske i školske dobi, posebno djeci s teškoćama u razvoju. Smatrajući da djeca imaju urođene snage za samorazvoj stvara prilagođen didaktički materijal primjeren njihovom tjelesnom i duševnom razvoju. Njezina istraživanjima iz područja dječje psihologije rezultirala su stvaranjem vlastite pedagoške metode koju provodi i potvrđuje u dječjim domovima. Prihvaćena u cijelom svijetu, metoda M. Montessori potiče osjetilno i zorno stjecanje znanja, samostalnost i samoaktivnost djece vodeći računa o okružju i primjerenim razvojnim postupcima odgojitelja. Usp. HRVATSKA ENCIKLOPEDIJA, MONTESSORI, Maria, Zagreb: Leksikografski zavod Miroslav Krleža, <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=41800> (preuzeto 23. 9. 2020.). Usp. SEITZ, Marielle, HALLWACHS, Ursula (1997), *Montessori ili Waldorf?*, Zagreb: Educa, 22.

²⁰¹⁰ MATIJEVIĆ, Milan (1994), *Alternativne škole*, Zagreb: UNA-MTV i Institut za pedagoški istraživanja, 30.

²⁰¹¹ Usp. Isto. Više o pedagogiji Marije Montessori vidi u: MONTESSORI, Maria (2003), *Dijete: tajna djetinjstva*, Jastrebarsko, Naklada Slap.; PHILIPPS, Silvija (2003), *Montessori priprema za život: odgoj neovisnosti i odgovornosti*, Jastrebarsko: Naklada Slap; SCHAEFER, Claudia, (2015), *Poticanje djece prema odgojnoj metodi Marije Montessori*, Zagreb: Goldem marleting – Tehnička knjiga.; EHRLICH-STEIN, Vera (1934), *Metoda Montessori u školi*, Zagreb: Minerva.; VOGEL, Detlev (2001), *Montessori-Erziehung - wie geht das?*, Freiburg: Herder.; HELLBRÜGGE, Theodor, MONTESSORI, Mario (2001), *Die Montessori-Pädagogik und das behinderte Kind*, Freiburg im Breisgau: Verlag Herder.

²⁰¹² Usp. SUPIČIĆ, Ivan (2006), *Estetika europske glazbe*, Zagreb: Školska knjiga, 8.

i trebaju učiti od djeteta. Bazirajući svoje pedagoške postavke na visokim moralnim i stručnim zahtjevima s izrazitim senzibilitetom i ljubavi prema djetetu postavljaju ga kao glavnog aktera svojih dugogodišnjih istraživanja. Nazivajući djecu svojim *mentorima* kojima duguje svoje najvažnije spoznaje, dan prije smrti Maria Montessori u poruci upućenoj tek osnovanom engleskom katoličkom *Montessori udruženju* u Londonu kazuje:

„Djeca su nam poslana kao kiša koja dolazi iz duše, kao bogatstvo i obećanje koje se uvijek može ispuniti, naša je dužnost da se pobrinemo i da pripomognemo da se to sve zaista i ispuni. Nemojte misliti da je dijete slabić, dijete je ono što će izgraditi čovjeka.“²⁰¹³

Vrlo sličnu poruku Elly Bašić kazuje u članku „Odrasli pojma nemaju“ objavljenom četiri godine prije smrti u *Školskim novinama*:

„Počnimo slušati djecu i razmišljati o onome što nam govore. Shvatimo, nije riječ o tome da bi djeca trebala postati odrasli – mi bismo trebali postati djeca! Danas je sve jasnije da smo iscrpili svoju odraslost. Došli smo do kraja! Pred nama je iscrpljena zemlja, ratovi, štrajkovi, siromaštvo i mržnja! Počnimo učiti od svoje djece, svojih učenika! Pretvorimo se u njihovu djecu i učenike! Možda oni znaju bolje od nas kako ćemo riješiti probleme sadašnjosti i budućnosti.“²⁰¹⁴

Središte pozornosti ovih pedagogija je dijete pri čemu autorice posebnu pažnju posvećuju *individualiziranom pristupu* svakom djetetu u skladu s njegovim mogućnostima, sposobnostima i potrebama. Rezultate svog praktičnog rada s *djecom s posebnim potrebama* integrirale su u pedagoške postavke i postupke. Nakon provedenih istraživanja na Psihijatrijskoj klinici u Rimu, Maria Montessori dolazi do zaključka da se takvom djecom treba baviti više pedagogija nego medicina.²⁰¹⁵ Elly Bašić je u radu s emocionalno inhibiranom djecom koristila *glazbu kao odgojno sredstvo i likovni izraz* doživljaja glazbe kao informaciju o njihovom unutarnjem svijetu.²⁰¹⁶ Intenzivna suradnja s uvaženim psihijatrima i psiholozima uvelike je usmjeravala njezin rad i prema području muzikoterapije kojom se kao znanstvenom disciplinom bavila s aspekta praktične primjene u glazbenoj pedagogiji. Na tom području se istakla kao prva glazbena pedagoginja i autorica vlastite glazbene pedagogije koja je integrirala provjerene rezultate i spoznaje muzikoterapije u pedagoške smjernice. Dugogodišnja istraživanja emocionalno inhibirane, mentalno retardirane djece i djece s oštećenjem mozga, djece s lakšim slučajevima šizofrenije te hospitalizirane djece (1953. – 1974.), Elly Bašić je provodila u

²⁰¹³ SCHULZ-BENESCH, Günter (1961), *Der Streit um Montessori*, München: Herder, 118.

²⁰¹⁴ BRAJŠA, Pavao (1994), „Odrasli pojma nemaju“, *Školske novine*, br. 28, 3.

²⁰¹⁵ Usp, SEITZ Marielle, HALLWACHS, Ursula (1997), *Montessori ili Waldorf?*, Zagreb: Educa, 22.

²⁰¹⁶ Usp. Isto.

različitim institucionalnom okružju: domovima siročadi, dječjim domovima, osnovnim i glazbenim školama, specijalnim školama na području Hrvatske, Slovenije, Bosne i Hercegovine i Crne Gore; Psihijatrijskim bolnicama u Beču i u Vrapču, Dječjoj bolnici u Bjelovaru.²⁰¹⁷

Kao i u FMP, u središtu Montessori pedagogije je promatranje djeteta i njegovih potreba koje postaje i osnovno načelo usmjereno razvoju samostalnog i samosvjesnog ljudskog bića.²⁰¹⁸ Razmišljanje o djetetu postaje osnovni pokretač razvoja navedenih pedagogija koje imaju znanstvenu utemeljenost i opravdanost.²⁰¹⁹ Poštujući *svako dijete* i uvažavajući njegove potrebe kroz individualni pristup u nastavi obje pedagogije pružaju slobodu i omogućavaju razvoj u skladu s njegovim sposobnostima. Osobitu važnost u cjelokupnom razvoju (biološkom, psihološkom i socijalnom) svakog pojedinog djeteta pridaje se razvoju njegovog uma preko pokreta i kretanja. Kao što Maria Montessori *pokret i kretanje* koristi u svrhu djetetovog lakšeg pamćenja tako i Elly Bašić uvodi pokret ruke (fonomimiju) zbog „bolje orijentacije i snalaženja među tonovima i njegovom većem doživljaju glazbe.“²⁰²⁰

Pedagogije obiju autorica nisu nastale samo kao rezultat teorijske koncepcije. Njihov razvoj i oblikovanje odvijalo se kroz mnogobrojna znanstvena istraživanja, stručna predavanja, seminare, kontinuirano promatranje i praktična pedagoška iskustva autorica.²⁰²¹ Dugi niz godina Maria Montessori provodi antropološka istraživanja koja su usmjerena k pedagogiji, a rezultate istraživanja, poput Elly Bašić, prezentira kroz mnogobrojne *seminare i različita stručna predavanja*. Svoju uspješnu metodu čitanja i pisanja M. Montessori opisuje u knjizi *Il Metodo della Pedagogia Scientifica applicato all'educazione infantile nelle Case dei Bambini*²⁰²² koja izlazi 1909. godine kada započinje s održavanjem tečajeva kao uvod u *Montessori metodu*.

²⁰¹⁷ Usp. VASILJ, Denis (2015), „Elly Bašić – žena i djelo“, *Ellymanija*, br. 5., Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić, 20.

²⁰¹⁸ Usp. BAČLIJA SUŠIĆ, Blaženka (2016), „Komparacija ideja Funkcionalne muzičke pedagogije i temeljnih glazbeno-pedagoških koncepata s početka 20. stoljeća“, *Život i škola, časopis za teoriju i praksu odgoja i obrazovanja*, vol. 62, br. 1, Osijek, 199.

²⁰¹⁹ Usp. SEITZ, Marielle, HALLWACHS, Ursula (1997), *Montessori ili Waldorf?*, Zagreb: Educa, 39.

²⁰²⁰ BAČLIJA SUŠIĆ, Blaženka (2016), „Komparacija ideja Funkcionalne muzičke pedagogije i temeljnih glazbeno-pedagoških koncepata s početka 20. stoljeća“, *Život i škola, časopis za teoriju i praksu odgoja i obrazovanja*, vol. 62, br. 1, Osijek, 199.

²⁰²¹ „Maria Montessori je počela oblikovati svoju posebnu pedagogiju na seminarima i predavanjima.“ Usp. SEITZ, Marielle, HALLWACHS, Ursula (1997), *Montessori ili Waldorf?*, Zagreb: Educa, 22. Usp. BAČLIJA SUŠIĆ, Blaženka (2013), *Funkcionalna muzička pedagogija u klavirskoj poduci*, doktorska disertacija, Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Akademija za glasbo, 55.

²⁰²² Usp. MONTESSORI, Maria (2000), *Il Metodo della Pedagogia Scientifica applicato all'educazione infantile nelle Case dei Bambini*, Rome: Opera Nazionale Montessori.

Obje autorice su isticale važnu ulogu *pedagoga/nastavnika* koji, iako na određenoj društvenoj distanci mora biti blizak djetetu po svojoj „požrtvovnosti i zauzetosti za njegov rast i njegovo dobro“.²⁰²³ Elly Bašić je za suradnike/pedagoge birala „ne samo vrhunske stručnjake, nego i vrhunske ljudske ličnosti“²⁰²⁴ koji su bili spremni usvajati dodatna pedagoška, psihološka i sociološka znanja kako bi mudrije postupali s djecom.²⁰²⁵ U dugotrajnom procesu odgajanja, sustavnim zalaganjem,²⁰²⁶ aktivnoj suradnji i odnosu punom razumijevanja, podržavanja, ohrabrivanja i aktiviranja nastavnik stvara atmosferu u kojoj *povjerenje* djeteta u sebe i vlastiti rad stimulira i ostalu djecu i samog pedagoga. *Poštovanje nastavnika prema djetetu* proizlazi iz poštovanja čovjekove prirode i njegova dostojanstva.²⁰²⁷

Princip učenja glazbe u FMP polazi isključivo od *emocionalnog doživljaja* glazbenog fenomena koji se u kasnijem razvojnem periodu osvještava. Vrlo sličan princip pronalazimo i u Montessori pedagogiji gdje dijete osjetilno opaža stvari oko sebe koje tek u kasnijoj razvojnoj fazi spoznaje kroz zakonitosti i odnos među njima.²⁰²⁸

Jedan od temeljnih stavova FMP je *ukloniti djetetu strah od pogreške i neuspjeha*. Elly Bašić naglašava da *svako ima pravo na pogrešku* koja je potrebna i očekivani je dio učenja.²⁰²⁹ Nastavnici koji hrabre, oduševljavaju i pokazuju minimum važnosti nad greškama²⁰³⁰ daju djeci sigurnost u kojoj mogu bez straha izraziti svoje osjećaje.²⁰³¹ Isti stav pronalazimo i u Montessori pedagogiji koja dopušta djetetu napraviti pogrešku i ne inzistira na njezinom ispravljanju.²⁰³² Kroz ugodnu atmosferu u zajednici u kojoj odgajatelj djetetu pruža poštovanje, ljubav i priznanje, bez straha od neuspjeha, djeci se pruža *slobodan izbor* u odabiru aktivnosti. prema vlastitim interesima, željama i sklonostima.²⁰³³ U nastavnoj praksi FMP posebna pažnja se

²⁰²³ PRANJIĆ, Marko (2001), *Pedagogija*, Zagreb: Hrvatski studiji Sveučilišta u Zagrebu, 259.

²⁰²⁴ BAŠIĆ, Elly ((2017), “Dvosmjerna komunikacija je najvažnija za FMP”, u: *Što, kako i zašto? Vodič kroz posebnosti FMP*, Marina Letica (ur.), Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić, 15.

²⁰²⁵ Usp. KONASZKIEWICZ, Zofia (2009), „Fenomen poljske glazbene pedagogije“, *Tonovi*, god. 24 (1), br. 53., Zagreb: Hrvatsko društvo glazbenih i plesnih pedagoga, 43.

²⁰²⁶ Usp. PRANJIĆ, Marko (2011), „Homerove odgojne vrijednosti“, *Društvena istraživanja: časopis za opća društvena pitanja*, Vol. 20, No. 1 (111), 253. (249-267).

²⁰²⁷ Usp. DELIBAŠIĆ, Asim (2012), “Usporedba i tumačenje etičkih načela učiteljskoga i liječničkoga kodeksa”, u: *Suvremena pitanja – časopis za prosvjetu i kulturu*, god. VII, br. 14., Ivan Sivrić (ur.), Mostar: Matica hrvatska u Mostaru, 28.

²⁰²⁸ Usp. BAČLIJA SUŠIĆ, Blaženka (2016), „Komparacija ideja Funkcionalne muzičke pedagogije i temeljnih glazbeno-pedagoških koncepata s početka 20. stoljeća“, *Život i škola, časopis za teoriju i praksu odgoja i obrazovanja*, vol. 62, br. 1, Osijek, 199.

²⁰²⁹ Usp. STEVANOVIĆ, Marko (2003), *Nastavnik odgajatelj umjetnik*, Varaždinske Toplice: Tonimir, 47.

²⁰³⁰ Usp. Isto.

²⁰³¹ Usp. GLASSER, William (2001), *Svaki učenik može uspjeti*, Zagreb: Alinea, 136.

²⁰³² Usp. BAČLIJA SUŠIĆ, Blaženka (2013), *Funkcionalna muzička pedagogija u klavirskoj poduci*, doktorska disertacija, Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Akademija za glasbo, 56.

²⁰³³ Usp. SEITZ, Marielle, HALLWACHS, Ursula (1997), *Montessori ili Waldorf?*, Zagreb: Educa, 41.

posvećuje slobodi djetetovog izraza *spontanom improvizacijom* koja se sistematično provodi. Kao kreativan izričaj, improvizacija stvaranjem novog, autentičnog, svojeg, razvija kod djece osjećaj radosti,²⁰³⁴ a najčešće uključuje uz glazbeni i literarni, likovni i motorički izraz pri čemu dolazi do sinkretizma različitih umjetničkih područja.

3. 1. 2. Waldorfska pedagogija i FMP

Rudolf Steiner²⁰³⁵, osnivač i utemeljitelj antropozofije²⁰³⁶ (znanost o tijelu, duhu i duši) financijski potpomognut od Emila Molta, vlasnika Tvornice cigareta Waldorf-Astoria, 1919. osniva *Slobodnu waldorfsku školu* za djecu radnika te tvornice. U nastavnoj praksi postavlja novi model rada s djecom u kojem ugrađuje dominantne pedagoške ideje tog vremena: novo shvaćanje nastavnog plana i programa, preispitivanje modela vrednovanja učenika, novi pristupi aktivnostima učenika te humaniziranje komunikacije u odgojnom procesu.

Polazeći od antropozofskog učenja kao znanstvene podloge Waldorfske pedagogije u kojem „odgajati znači uzeti u obzir četiri sastavna dijela čovjekova bića: fizičko tijelo, eterično ili životno, astralno ili osjećajno tijelo i JA,²⁰³⁷ Rudolf Steiner odgojne i obrazovne metode i sadržaje prilagođava tjelesnim i duhovnim potrebama svakog djeteta. Njegov pedagoški pristup

²⁰³⁴ Usp. BAČLIJA SUŠIĆ, Blaženka (2013), „Sinkretizam u kontekstu spontane improvizacije u klavirskoj poduci”, u: *Zbornik radova s Trećeg međunarodnog simpozija glazbenih pedagoga*, Sabina Vidulin-Orbanić (ur.), Pula: Sveučilište Jurja Dobrile, 498.

²⁰³⁵ STEINER, Rudolf (1861. – 1925.), austrijski filozof, znanstvenik i društveni reformator. Nakon završenog studija matematike, prirodnih znanosti i filozofije bavi se privatnom podukom mladih. Kao suradnik Goethe-Schillerova arhiva u Weimaru zaslužan je za izdavanje jednog dijela Goetheovog prirodnoznanstvenog opusa u okviru Weimerske edicije „Sophenausgabe“. U svojim nastojanjima da prevlada jaz između suvremenog mišljenja i duhovnog motrenja napisao je niz filozofskih knjiga. Godine 1891. izlazi knjiga „Istina i znanost“ (proširena doktorska disertacija), a 1894. njegovo glavno djelo „Filozofija slobode“. Nakon preseljenja u Berlin postaje glavni urednik časopisa za kulturu *Magazin für Literatur*. Svoj život je posvetio izgrađivanju suvremene duhovne znanosti – antropozofije čija je načela proširio i na estetiku, ekologiju, arhitekturu i pedagogiju. Utemeljitelj je i rukovoditelj *Slobodne waldorfske škole u Stuttgartu*. Njegovo duhovno-znanstveno poimanje čovjeka i svijeta se dugi niz godina primjenjuje i dokazuje u praksi održivih inicijativa kao što su: waldorfska pedagogija, biološko-dinamička poljoprivreda, antropozofska medicina, euritmija. Usp. HRVATSKA ENCIKLOPEDIJA, STEINER, Rudolf, Zagreb: Leksikografski zavod Miroslav Krleža, <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=57980> (preuzeto 24. 9. 2020.). Usp. STEINER, Rudolf (2019), *Cjelovito poznavanje čovjeka kao temelj pedagogije*, Zagreb: Antropozofsko društvo Hrvatske Marija Sofija, 1. Usp. CARLGREN, Frans (1990), *Odgaj ka slobodi: pedagogija Rudolfa Steinera*, Zagreb: Društvo za waldorfsku pedagogiju, 7.

²⁰³⁶ O tome vidi više u: PIKEC, Valentina (2016), *Waldorfska škola u digitalnom dobu*, diplomski rad, Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet, 7-11.; MATIJEVIĆ, Milan (1999), *Alternativne škole*, Zagreb: UNA-MTV i Institut za pedagoškijska istraživanja, 54-58.; CARLGREN, Frans (1990), *Odgaj ka slobodi: pedagogija Rudolfa Steinera*, Zagreb: Društvo za waldorfsku pedagogiju, 8-9.; BRÜGGE, Peter (1984), *Die Antroposophen – Waldorfschulen, Biodynamischer Landbau, Kosmische Heilslehre*, Reinbek: Rowohlt.

²⁰³⁷ MATIJEVIĆ, Milan (1999), *Alternativne škole*, Zagreb: UNA-MTV i Institut za pedagoškijska istraživanja, 56.

karakterizira „visok stupanj *individualizacije* u radu“ koja se zasniva na dobrom poznavanju svakog djeteta te stvaranju uvjeta za napredovanje u skladu s pojedinačnim sposobnostima.²⁰³⁸

Tako pedagog kontinuirano osluškuje i upoznaje dijete kako bi mu pomogao u *razvijanju* intelekta, radnih i stvaralačkih navika i talenata ne zanemarujući pri tom njegov osjećajni život.²⁰³⁹

Poštujući djetetove cjelovite sposobnosti i njegove razvojne mogućnosti i FMP potiče *sinkretički izraz* kroz metodički sprovedenu spontanu improvizaciju²⁰⁴⁰ kojom nastavnik otkriva djetetove potencijale prema kojima prati i usmjerava njegov razvoj.

Kao i Elly Bašić i Rudolf Steiner svoje učitelje dodatno educira kroz kontinuiranu *seminarsku naobrazbu* i predavanja koja su posvećena djetetu koje nije pasivni objekt njihovih odgojnih zadataka, već postaje aktivan sudionik vlastitog odgoja.²⁰⁴¹ Osim stručnog usavršavanja velika se pozornost posvećuje samoodgoju, *razvoju osobnosti učitelja*, razvoju odgajateljskog autoriteta²⁰⁴² te razvoju njegove *kreativnosti* koje uvelike utječu na djecu.²⁰⁴³ Upravo kreativan učitelj je odgovoran za očuvanje i razvoj dječje stvaralačke kreativnosti itekako važne na putu odrastanja.²⁰⁴⁴ Elly Bašić ukazuje na potrebu preorijentacije pedagoga/pedagoške ličnosti: „Pedagog mora sam sebe analizirati i preodgojiti! Pedagog se mora permanentno obrazovati!“²⁰⁴⁵

Koristeći iskustvo djetetovog „ritmičkog i metričkog angažmana u igri na igralištu“²⁰⁴⁶ FMP kao motivacijsko sredstvo uvodi različite *metodičke igre* i *priče* kao „aktivacijsko sredstvo od

²⁰³⁸ JOVANOVIĆ, Marija, MINIĆ, Vesna (2014), “Formativno ocenjivanje učenika osnovne škole – put ka ostvarivanju kvaliteta nastavnog procesa”, u: *Pedagogija, obrazovanje i nastava*, Neven Hrvatić, Anita Lukenda, Slavica Pavlović, Vedrana Spajić Vrkaš, Mario Vasilj (ur.), Mostar: Fakultet prirodoslovno-matematičkih i odgojnih znanosti Sveučilišta u Mostaru, 349.

²⁰³⁹ Usp. BAČLIJA SUŠIĆ, Blaženka (2013), *Funkcionalna muzička pedagogija u klavirskoj poduci*, doktorska disertacija, Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Akademija za glasbo, 58.

²⁰⁴⁰ Usp. BAŠIĆ, Elly (2017), “Optimalan razvoj djeteta”, u: *Što, kako i zašto? Vodič kroz posebnosti FMP*, Marina Letica (ur.), Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić, 11.

²⁰⁴¹ Usp. PRANJIC, Marko (2001), *Pedagogija*, Zagreb: Hrvatski studiji Sveučilišta u Zagrebu, 59.

²⁰⁴² Usp. STEINER, Rudolf (2019), *Cjelovito poznavanje čovjeka kao temelj pedagogije*, Zagreb: Antropozofsko društvo Hrvatske Marija Sofija, 125. PRANJIC, Marko (2001), *Pedagogija*, Zagreb: Hrvatski studiji Sveučilišta u Zagrebu, 254.

²⁰⁴³ Usp. SEITZ, Marielle, HALLWACHS, Ursula (1997), *Montessori ili Waldorf?*, Zagreb: Educa, 203.

²⁰⁴⁴ Usp. DUBOVICKI, Snježana, OMIČEVIĆ, Anastazija (2016), “Nastavne metode kao poticaj učenikovoju kreativnosti”, *Život i škola: časopis za teoriju i praksu odgoja i obrazovanja*, vol.62, br. 1, 106. Usp. BAŠIĆ, Elly (2017), “Svako dijete je kreativno”, u: *Što, kako i zašto? Vodič kroz posebnosti FMP*, Marina Letica (ur.), Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić, 14.

²⁰⁴⁵ BAŠIĆ, Elly (2017), “Dvosmjerna komunikacija je najvažnija za FMP”, u: *Što, kako i zašto? Vodič kroz posebnosti FMP*, Marina Letica (ur.), Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić, 17.

²⁰⁴⁶ BAŠIĆ, Elly (2017), “Optimalan razvoj djeteta”, u: *Što, kako i zašto? Vodič kroz posebnosti FMP*, Marina Letica (ur.), Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić, 11.

doživljaja prema svjesnom.“²⁰⁴⁷ Nadalje i Waldorfska pedagogija polazi od činjenice da sva stečena iskustva djetete prenosi preko tijela i emocija i tek onda doživljeno osvještava.²⁰⁴⁸

Važna orijentacija Waldorfske pedagogije je i *umjetnički odgoj*²⁰⁴⁹ u kojem se posebna pažnja posvećuje *pokretu tijela* uz glazbu. Polazeći od ideje koju i Elly Bašić zastupa da je pokret prvi oblik dječje slobode²⁰⁵⁰ uvodi *euritmiju*, kao način skladnog i harmoničnog izražavanja emocija i „snaga koje djeluju u govoru, pokretu i glazbi“²⁰⁵¹ u izvedbenim planovima svih razreda škole (od 1. do 12.).

Nadalje, sličnost ovih dviju pedagogija pronalazimo i u vrednovanju uspjeha i postignuća učenika u kojem izostaje klasičan brojčani način ocjenjivanja. Obrazloženje primjene *opisnog ocjenjivanja* u Waldorfskoj pedagogiji pronalazimo u činjenici da je uspostavljena vrlo intenzivna suradnja nastavnika i roditelja te u isključivanju mogućnosti da brojčana ocjena postane djetetu motivacijsko sredstvo²⁰⁵² što potvrđujemo i u pedagoškim načelima FMP.

3. 1. 3. Glazbeno-edukacijski koncept Émilea Jaquesa-Dalcrozea i FMP

Početak 20. stoljeća švicarski skladatelj, glazbeni teoretičar i pedagog Émile Jaques-Dalcroze²⁰⁵³ predstavio je novu metodu glazbene edukacije široj javnosti (1905.). Osnovni cilj

²⁰⁴⁷ Isto.

²⁰⁴⁸ Usp. HUZJAK, Miroslav (2006), „Nastava likovne kulture i umjetnosti u waldorfskoj školi”, u: *Metodika*, Vol 7, br. 12., 112. Usp. BAČLIJA SUŠIĆ, Blaženka (2013), *Funkcionalna muzička pedagogija u klavirskoj poduci*, doktorska disertacija, Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Akademija za glasbo, 58.

²⁰⁴⁹ Usp. MATIJEVIĆ, Milan (1999), *Alternativne škole*, Zagreb: UNA-MTV i Institut za pedagojska istraživanja, 61.

²⁰⁵⁰ Usp. PANIĆ, Vladislav (1989), *Psihološka istraživanja umjetničkog stvaralaštva*, Beograd: Naučna knjiga, 63.

²⁰⁵¹ Isto, 62.

²⁰⁵² Usp. MATIJEVIĆ, Milan (1999), *Alternativne škole*, Zagreb: UNA-MTV i Institut za pedagojska istraživanja, 67. Usp. KAZIĆ, Senad (2013), *Solfeggio: historija i praksa*, Sarajevo: Muzička akademija u Sarajevu. Institut za muzikologiju, 89. Usp. BAČLIJA SUŠIĆ, Blaženka (2016), „Komparacija ideja Funkcionalne muzičke pedagogije i temeljnih glazbeno-pedagoških koncepata s početka 20. stoljeća“, *Život i škola, časopis za teoriju i praksu odgoja i obrazovanja*, vol. 62, br. 1, Osijek, 200.

²⁰⁵³ JAQUES-DALCROZE, Émile (1865. – 1950.), švicarski skladatelj i pedagog. Nakon završenog studija glazbe (Ženeva, Pariz) posvećuje se glazbenoj pedagogiji te potaknut tezama o psihologiji glazbe i estetike 19. stoljeća svog učitelja Mathisa Lussyja, razvija svoju ideju o novom sustavu učenja i ovladavanja ritmike na temelju koordinacije tjelesnih pokreta i glazbe. Nekoliko godina nakon predstavljanja svoje metode (1905.), tzv. *euritmike* otvara svoju školu u Hellerau kod Dresdenu. Usp. HRVATSKA ENCIKLOPEDIJA, JAQUES-DALCROZE, Émile, Zagreb: Leksikografski zavod Miroslav Krleža, <https://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=28749> (preuzeto 23. 9. 2020.).

njegova cjelovitog metodičkog sustava bio je razvijanje slušnih sposobnosti i sposobnost improvizacije kod djece.²⁰⁵⁴

Kao i Elly Bašić tako i E. J. Dalcroze, polazeći od pretpostavke da je *ritam prirodna datost* svakog djeteta koju treba razvijati, svoj glazbeno-edukacijski *koncept*²⁰⁵⁵ bazira na „koordinaciji percepcije muzike pokretima tijela.“²⁰⁵⁶ Elly Bašić posebno ističe dječji *doživljaj ritma* kroz brojalice (oblik spontanog dječjeg stvaralaštva u igri) koje koristi u nastavi smatrajući da se pravilnim pristupom i metodičkim postupcima ono što je lako izvedivo u igri može primijeniti i u školi.

Gradeći svoje postavke na načelu koje polazi od *emocionalnog doživljaja* glazbenog fenomena ka svjesnoj spoznaji oba pedagoška pravca, uz stjecanje glazbenih vještina i znanja kao temeljni cilj postavljaju *razvoj djetetove/čovjekove osobnosti*.²⁰⁵⁷

Koristeći tijelo kao primarni instrument, svi glazbeni elementi obuhvaćeni u ovoj poduci objedinjeni su u *improvizaciji* pokretom, koja predstavlja praktični glazbeni doživljaj na više razina²⁰⁵⁸ u kome aktivno i ravnopravno sudjeluju nastavnik i učenici. *Motrenjem* reakcija i prosudbom svoje metodičke prakse, nastavnik određuje dinamiku rada.²⁰⁵⁹ Improvizacija kao organizirani nastavni postupak može se kontinuirano provoditi u obrazovnom procesu „sve do samoga kraja, uvijek i iznova potvrđujući svoj smisao u svakom novom elementu ili pojavi.“²⁰⁶⁰ Ovako provedena improvizacija omogućava svima ravnopravno sudjelovanje bez obzira na

²⁰⁵⁴ Usp. KOŠTA, Tomislav, DESNICA, Rea (2013), „Utjecaj važnijih europskih glazbenih pedagoga na razvoj nastave glazbe u Hrvatskoj i Sloveniji u drugoj polovici 20. stoljeća“, *Magistra ladertina*, Vol. 8, No 1, 33.

²⁰⁵⁵ „Pod ovim terminom podrazumijevamo određenu pedagošku zamisao, ideju o realizaciji edukativnih ciljeva i zadataka putem konkretnih i usklađenih metodičkih sredstava i postupaka. za razliku od pedagoške metode koja je obično usmjerena na uže područje ili oblast i kao takva preferira preciznost i fiksiranost metodičkih uputa (mora odgovarati predmetu na koji se primjenjuje), pedagoški koncept upućuje na subordinirani sistem vrijednosti u okviru širih edukativnih, obrazovnih ili odgojnih ciljeva.“ KAZIĆ, Senad (2013), *Solfeggio: historija i praksa*, Sarajevo: Muzička akademija u Sarajevu. Institut za muzikologiju, 70.

²⁰⁵⁶ Isto, 66.

²⁰⁵⁷ Usp. BAČLIJA SUŠIĆ, Blaženka (2016), „Komparacija ideja Funkcionalne muzičke pedagogije i temeljnih glazbeno-pedagoških koncepata s početka 20. stoljeća“, *Život i škola, časopis za teoriju i praksu odgoja i obrazovanja*, vol. 62, br. 1, Osijek, 201. Usp. DE LA MOTTE-HABER, Helga (1999), *Psihologija glazbe*, Jastrebarsko: Naklada Slap, 136.

²⁰⁵⁸ KAZIĆ, Senad (2013), *Solfeggio: historija i praksa*, Sarajevo: Muzička akademija u Sarajevu. Institut za muzikologiju, 66.

²⁰⁵⁹ PRANJIĆ, Marko (2013), *Nastavna metodika u riječi i slici*, Zagreb: Sveučilište u Zagrebu. Hrvatski studiji, 391.

²⁰⁶⁰ KAZIĆ, Senad (2019), *Muzička improvizacija u edukaciji: historija i praksa*, Sarajevo: Muzička akademija u Sarajevu., 151.

pojedinačne sposobnosti, uživanje u vlastitom kreiranju muzikalnog izraza/doživljaja glazbe pokretom,²⁰⁶¹ *individualni razvoj* te „ukazuje na ideju o prihvatanju razlika“.²⁰⁶²

Polazeći od postavke da *svako tijelo* može muzicirati fiziološkim i motoričkim prilagođavanjem²⁰⁶³ E. J. Dalcroze kroz kontinuirana *istraživanja* pokreta, ritmičke percepcije i uvođenja elemenata glazbe u tehniku pokreta tijela, stvara *metodu* ritmičke gimnastike – *Eurythmics*, koja se sastoji od ritmike, *solfeggia*²⁰⁶⁴ i improvizacije.²⁰⁶⁵ Za razliku od *Funkcionalne metode*, koja ima vrlo određen pedagoški i metodički stav²⁰⁶⁶ o svim pojavnostima unutar nastave glazbeno-teorijskih predmeta (posebice *Solfeggia*), ova „metoda nije definirana postupcima i sredstvima rada nego samo okvirnim postavkama, a učitelj treba sam pronaći odgovarajuću metodiku.“²⁰⁶⁷

Obje metode nastale su kao rezultat dugogodišnjih *istraživanja* njihovih autora koji su proučavanjem odnosa glazbe, tijela i uma postigli značajne rezultate u području *muzikoterapije*²⁰⁶⁸ posvećujući posebnu pozornost stimuliranju i razvoju *dječje mašte* i stvaralačkih sposobnosti.²⁰⁶⁹

²⁰⁶¹ Usp. HELLQUIST, Ulla (2003), „Ritmika – Pedagogija muzike“, *Muzika* (Sarajevo), VII, 1 (21), 16. Usp. PETROVIĆ, Miša (2017), *S decom od jutra do sutra. Pedagogija u praksi*, Zemun: Anagram studio, 101.

²⁰⁶² ATTALI, Jacques (1985), *Noice: The Political Economy of Music*, Minneapolis/London: University of Minnesota Press, 142.

²⁰⁶³ MEYER, Leonard B. (1986), *Emocije i značenje u muzici*, Beograd: Nolit, 115.

²⁰⁶⁴ U glazbeno-edukacijskom konceptu E. J. Dalcroze glazbeno opismenjavanje se odvija isključivo u nastavi *Solfeggia* prema trogodišnjem ritmičkom odgoju. Usp. PESEK PETTAN, Albinca (2013), „Metodološki sustavi glazbenog odgoja u osnovnoj školi“, *Tonovi*, br. 8 (2), Zagreb: Hrvatsko društvo glazbenih i plesnih pedagoga, 7.

²⁰⁶⁵ O ovoj metodi koja je usmjerena muzikalnoj emociji iskazanoj pokretom, gestom, ritmikom i plesom vidi više u: JQUES-DALCROZE, Émile (1921), *Rhythm, Music and Education*, New York: G. P. Putnam's Sons. Usp. KAZIĆ, Senad (2013), *Solfeggio: historija i praksa*, Sarajevo: Muzička akademija u Sarajevu. Institut za muzikologiju, 66-76. TEPIĆ, Jadranka (2005), *E. J. Dalcroze: Eurythmics*, diplomski rad, Sarajevo: Muzička akademija u Sarajevu.

²⁰⁶⁶ Usp. KAZIĆ, Senad (2013), *Solfeggio: historija i praksa*, Sarajevo: Muzička akademija u Sarajevu. Institut za muzikologiju, 91.

²⁰⁶⁷ Isto, 76.

²⁰⁶⁸ BAČLIJA SUŠIĆ, Blaženka (2016), „Komparacija ideja Funkcionalne muzičke pedagogije i temeljnih glazbeno-pedagoških konceptata s početka 20. stoljeća“, *Život i škola, časopis za teoriju i praksu odgoja i obrazovanja*, vol. 62, br. 1, Osijek, 202..

²⁰⁶⁹ Usp. KAZIĆ, Senad (2013), *Solfeggio: historija i praksa*, Sarajevo: Muzička akademija u Sarajevu. Institut za muzikologiju, 67.

3. 1. 4. Glazbeno-edukacijski koncept Carla Orffa i FMP

Njemački skladatelj i glazbeni pedagog Carl Orff²⁰⁷⁰ u povijesti je glazbe ostao zapamćen po svom sustavu glazbene edukacije *Orff-Schulwerk*²⁰⁷¹ (Orffova glazbena radionica) nastale na istraživanju relacija zvuka i riječi, pri čemu je ritam “osmišljen kao fundamentalni kinetički element za improvizaciju”,²⁰⁷² a „glazbeni vokabular utkan u pokret, govor, rimu te instrumentalni i vokalni rad.”²⁰⁷³

Kao i Elly Bašić, u svom glazbeno-pedagoškom radu Carl Orff polazi od ideje stvaranja suvremenog antičkog ideala glazbe (*Mousike*) koji u sebi sadrži *sintezu glazbe, plesa i jezika*. Oblikovan prema pojedinim „umjetničkim područjima djelovanja unutar glazbe, jezika i pokreta, uporabe klavira, udaraljki i plesa po uzoru na uglavnom neeuropske kulture”²⁰⁷⁴ pedagoški sustav Carla Orffa kroz *slobodnu improvizaciju* omogućava svakom djetetu da se glazbom izražava pojedinačno i u grupi. Također, improvizacija u FMP predstavlja najznačajniji osmišljen i planski vođen *metodički postupak* u nastavnoj praksi kako teorijske tako i instrumentalne nastave.²⁰⁷⁵

Glazbene pojavnosti se usvajaju prvenstveno putem *emocionalnog doživljaja* koji djeca započinju pokretom, ritmiziranim govorom i pjevanjem, a u kasnijoj fazi se osvještavaju u

²⁰⁷⁰ ORFF, Carl (1895. – 1982.) njemački skladatelj. Nakon završenog studija glazbe na Akademie der Tonkunst u Münchenu, kao dirigent djeluje od 1915. do 1917. u kazalištu Muncherer Kammerspiele, a od 1917. do 1918. u narodnom kazalištu u Mainnheimu i u Dvorskom kazalištu u Darmstadtu. Godine 1919. zajedno sa svojom suprugom Dorotheom Günther u Münchenu osniva školu za gimnastiku, glazbu i ples (Günter-Schule) gdje započinje svoje intenzivno glazbeno-pedagoško djelovanje koje rezultira kreiranjem glazbeno-edukacijskog koncepta *Orff-Schulwerk*. U suradnji s graditeljem instrumenata Karlom Maendlerom nastali su novi idiofoni instrumenti (nadalje sastavni dio orkestra udaraljki) koje koristi u razvoju svog glazbeno-metodičkog koncepta glazbenog odgoja. Usp. ANTIĆ, Branka (1977), ORFF, Carl, u: *Muzička enciklopedija*, 3. sv., Krešimir Kovačević (ur.), Zagreb: Jugoslavenski leksikografski zavod, 4.

²⁰⁷¹ Carl Orff spada u “pojedine glazbene umjetnike koji su s vremenom postali značajni upravo po svom glazbeno-pedagoškom radu i važnija su njihova postignuća u tom području, nego umjetničko djelovanje, za koje su se školovali.” SVALINA, Vesna (2017), „Glazbeni umjetnik danas – umjetnik i/ili glazbeni pedagog“, u: *Glazbena pedagogija u svjetlu sadašnjih i budućih promjena* 5, Sabina Vidulin (ur.), Pula: Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, 447. Usp. KENNEDY, Michael (2004), *The Concise Oxford Dictionary of Music*, Oxford: University Press, 334.

²⁰⁷² KAZIĆ, Senad (2013), *Solfeggio: historija i praksa*, Sarajevo: Muzička akademija u Sarajevu. Institut za muzikologiju, 71.

²⁰⁷³ CAMPBELL, Don (2005), *Mozart efekt*, Čakovec: Dvostruka duga, 181.

²⁰⁷⁴ KOŠTA, Tomislav, DESNICA, Rea (2013), “Utjecaj važnijih europskih glazbenih pedagoga na razvoj nastave glazbe u Hrvatskoj i Sloveniji u drugoj polovici 20. stoljeća”, *Magistra ladertina*, Vol. 8, No 1, 28. Usp. KUGLER, Michael, *Carl Orff – Elemental Education in Music and Dance*, <https://www.orff.de/en/orffr-schulwerk/> (preuzeto 22. 9. 2020.).

²⁰⁷⁵ Usp. RUDOLF PERKOVIĆ, Dina (2005), „Funkcionalna muzička pedagogija – u ideji i razradi“, u: *Glazbena učilište Elly Bašić 1965. – 2005.*, Nataša Perak Lovričević, (ur.), Zagreb: Glazbena učilište Elly Bašić, 36. Usp. ČAVIĆ TOMČIK, Ljerka (1992), “Improvizacija – izraz dječje spontanosti”, *Tonovi*, br. 7 (2), 21-23.

poduci sviranja instrumenata. Polazište FMP pronalazimo u aktivnom doživljaju općeg ili glazbenog fenomena kod djece različite dobi, koji se u kasnijoj razvojnoj fazi osvještava.²⁰⁷⁶

Jedna od specifičnosti glazbenog koncepta je uporaba instrumenata – *udaraljki* posebno kreiranih u svrhu razvoja glazbenog odgoja u ranoj dječjoj dobi. Kako bi omogućio djeci da sami izvode i stvaraju glazbu, C. Orff je osmislio jednostavnije instrumente (prilagođene svakom djetetu) koje u suradnji s bliskim suradnicima Gunild Keetman, H. Bergesom²⁰⁷⁷ i graditeljem instrumenata Karlom Maendlerom kreira pod zajedničkim nazivom *Orffov instrumentarij*.²⁰⁷⁸

Nadalje, *razvoj dječje kreativnosti* na svim razinama, posebno kod stvaranja glazbe improvizacijom, istaknuta je značajka Orffovog pristupa u glazbenom odgoju. Kao i u FMP, posebna pozornost se posvećuje *dječjoj mašti* polazeći od pretpostavke da je svako dijete maštovito te da nastavnik, usvajajući vještine i znanja o kreativnom pristupu u radu s djetetom, mora poticati njegovu maštu.²⁰⁷⁹

Ideje Carla Orffa kao i Elly Bašić primijenjene su i potvrđene u *muzikoterapiji*, osobito u radu s *hendikepiranim* osobama gdje se *Orffov instrumentarij* već sredinom 20. stoljeća koristi „u tri pravca djelovanja: dodirom, izgledom i zvukom“²⁰⁸⁰ Zahvaljujući spoju ritma/zvuka/zvučnih boja i pokreta, navedeni glazbeno-edukacijski koncept postaje važan faktor u stimulaciji daljnjih aktivnosti navedene populacije.

²⁰⁷⁶ Usp. BAČLIJA SUŠIĆ, Blaženka (2016), „Komparacija ideja Funkcionalne muzičke pedagogije i temeljnih glazbeno-pedagoških koncepata s početka 20. stoljeća“, *Život i škola, časopis za teoriju i praksu odgoja i obrazovanja*, vol. 62, br. 1, Osijek, 201.

²⁰⁷⁷ Usp. KAZIĆ, Senad (2013), *Solfeggio: historija i praksa*, Sarajevo: Muzička akademija u Sarajevu. Institut za muzikologiju, 71.

²⁰⁷⁸ *Orffov instrumentarij (Dječji instrumentarij)* sačinjavaju instrumenti: blok flauta, zvončići (sopran i alt), ksilofon, triangel, činele, kastanjete, štapići, zvečka, drvena kutija, tamburin, praporci, mali bubanj, veliki bubanj i timpani. O tome vidi više u: KALAN, Pavle (1960), „Delo s Orffovim instrumentarijem“, *Grlica*, VII, 17.; KAZIĆ, Senad (2013), *Solfeggio: historija i praksa*, Sarajevo: Muzička akademija u Sarajevu. Institut za muzikologiju, 70-75. Usp. POŽGAJ, Joža (1975), *Metodika glazbenog odgoja u osnovnoj školi*, Zagreb: Prosvjetni sabor Hrvatske, 170.

²⁰⁷⁹ Usp. BAČLIJA SUŠIĆ, Blaženka (2013), *Funkcionalna muzička pedagogija u klavirskoj poduci*, doktorska disertacija, Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Akademija za glasbo, 66.

²⁰⁸⁰ KAZIĆ, Senad (2013), *Solfeggio: historija i praksa*, Sarajevo: Muzička akademija u Sarajevu. Institut za muzikologiju, 74.

3. 1. 5. Glazbeno-edukacijski koncept Zoltána Kodályja i FMP

Pored spomenutih E. J. Dalcrozea i Carla Orffa, sredinom 20 stoljeća u europskom glazbeno-pedagoškom okruženju važno mjesto zauzima mađarski skladatelj, etnomuzikolog i glazbeni pedagog Zoltán Kodály.²⁰⁸¹ Glazbeno-edukacijski koncept Z. Kodályja, poznatiji kao *Kodályjeva metoda*, pronalazimo u povijesnim i društveno-političkim okolnostima Mađarske u vremenu u kojem je njezin autor živio. Smatrajući, kao i Elly Bašić, da je *glazbeni odgoj/obrazovanje pravo* svakog pojedinca, sva svoja nastojanja je usmjerio prema glazbenom opismenjavanju djece u ranoj fazi djetinjstva. Polazeći od činjenice da je pjevanje kao spontana potreba ljudskog bića²⁰⁸² temelj sveukupne glazbene edukacije, a glas sredstvo njezina provođenja, svoj koncept glazbenog odgoja i glazbenog opismenjavanja bazira na *tradicionalnim napjevima* koji su bliski svakom djetetu jer prate muzikalnost materinskog jezika.²⁰⁸³ Godine 1943. objavljuje zbirku mađarskih i europskih narodnih pjesama i kanona (630), priređenih za didaktičke svrhe.²⁰⁸⁴ Smatrajući da je skupno pjevanje (muziciranje) baza za *razvoj široke glazbene kulture*, Z. Kodály pozicionira *zborsko pjevanje* kao obavezan dio nastave glazbe u kojem ugrađuje elemente narodne i umjetničke glazbe.²⁰⁸⁵

U nastavi glazbe posebnu pozornost pridaje *improvizaciji* kao metodičkom sredstvu kroz koje dijete aktivno i *emocionalno doživljava* glazbu. Z. Kodály zastupa tezu da bi djeca trebala započeti *glazbeno opismenjavanje* (čitanje notnog teksta) paralelno s učenjem vlastitog jezika²⁰⁸⁶ u dobi između treće i sedme godine, jer se u tom periodu maksimalno razvijaju njihovi

²⁰⁸¹ KODÁLY, Zoltán (1882. – 1967.), mađarski skladatelj, folklorist, dirigent i muzikolog. Po završetku studija kompozicije na Muzičkoj akademiji u Budimpešti i studija mađarskog i njemačkog jezika te književnosti, počinje intenzivno proučavati mađarsku folklor. Uvidjevši da je autentična narodna glazba zasjenjena tadašnjim ciganskim glazbenim elementima, cilj njegova dugogodišnjeg istraživačkog rada (kojeg je objavio u svojoj doktorskoj disertaciji 1906.) bio je uspostavljanje/vraćanje izvornosti narodnog melosa Mađarske. Usp. AJANOVIĆ, Ivona, AJLEC, Rafael (1977), KODÁLY, Zoltán, u: *Muzička enciklopedija*, 2. sv., Krešimir Kovačević (ur.), Zagreb: Jugoslavenski leksikografski zavod, 346-347.

²⁰⁸² MANASTERIOTTI, Višnja (1962), *Zbornik pjesama i igara za djecu, priručnik muzičkog odgoja*, Zagreb: Školska knjiga, 5.

²⁰⁸³ Usp. KAZIĆ, Senad (2013), *Solfeggio: historija i praksa*, Sarajevo: Muzička akademija u Sarajevu. Institut za muzikologiju, 69. Usp. BROOKE BAGLEY, Katie (2004-2005), *The Kodaly Method: Standardizing Hungarian Music Education*, 106, <http://www.fulbright.hu/book4/katiebrookebagley.pdf> (preuzeto 22. 9.2020.).

²⁰⁸⁴ Usp. KAZIĆ, Senad (2013), *Solfeggio: historija i praksa*, Sarajevo: Muzička akademija u Sarajevu. Institut za muzikologiju, 69.

²⁰⁸⁵ Usp. Isto, 70.

²⁰⁸⁶ Usp. RUSSELL-SMITH, Geoffrey (1967), „Introducing Kodály Principles into Elementary Teaching“, *Music Educators Journal*, 72 (6), 44.

glazbeni potencijali,²⁰⁸⁷ dok Elly Bašić smatra da cilj glazbene pedagogije “nije dijete naučiti čitati i pisati muziku nego kroz muziku pomoći u nesmetanom razvoju djeteta u odraslog čovjeka!”²⁰⁸⁸ Za razliku od FMP, koja glazbu stavlja u funkciju razvoja/odgoja cjelovite ličnosti „PUTEM muzike“,²⁰⁸⁹ ovaj glazbeno-pedagoški koncept, slično kao i Orffov, fokusiran je isključivo na „muzičke pojave čime se potencira odgoj ZA muziku“.²⁰⁹⁰

Iako Z. Kodály nije u cijelosti razradio ni tekstualno artikulirao svoj metodički postupak, to su učinili njegovi sljedbenici.²⁰⁹¹ Svojim glazbeno-pedagoškim radom promijenio je glazbeni odgoj u Mađarskoj, ali i utjecao na promjene u glazbenom obrazovanju i drugih zemalja.²⁰⁹² Njegov koncept glazbenog obrazovanja počeo se organizirano provoditi u sustavu glazbenog školstva Mađarske nakon Drugoga svjetskoga rata, zahvaljujući „novonastalom društvenom sistemu koji mu je omogućio uspostavu u cijeloj zemlji.“²⁰⁹³

²⁰⁸⁷ Usp. DEVRIES, Peter (2001), “Reevaluating Common Kodály Practices“, *Music Educators Journal*, 88 (6), 26. Usp. KOŠTA, Tomislav, DESNICA, Rea (2013), “Utjecaj važnijih europskih glazbenih pedagoga na razvoj nastave glazbe u Hrvatskoj i Sloveniji u drugoj polovici 20. stoljeća“, *Magistra ladertina*, Vol. 8, No 1, 31.

²⁰⁸⁸ BAŠIĆ, Elly ((2017), “Išla sam drugim putem”, u: *Što, kako i zašto? Vodič kroz posebnosti FMP*, Marina Letica (ur.), Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić, 10.

²⁰⁸⁹ Isto, 86.

²⁰⁹⁰ Isto.

²⁰⁹¹ Usp. BAČLIJA SUŠIĆ, Blaženka (2016), „Komparacija ideja Funkcionalne muzičke pedagogije i temeljnih glazbeno-pedagoških koncepata s početka 20. stoljeća“, *Život i škola, časopis za teoriju i praksu odgoja i obrazovanja*, vol. 62, br. 1, Osijek, 202.

²⁰⁹² Za širenje i primjenu Kodályjevog koncepta glazbene edukacije u Hrvatskoj zaslužan je njegov učenik Miroslav Magdalenić. Godine 1961. objavljuje svoj udžbenik *Solfeggio na osnovu narodnog muzičkog izričaja* koji je namijenjen učenju solfeggia u glazbenim školama i glazbenom odgoju u osnovnim školama. Ovo je prvi udžbenik u Hrvatskoj „u kojem se glazbeni folklor upotrebljava radi sistematičnog učenja solfeggia po uzoru na Kodályjev koncept glazbenog odgoja.“ KOŠTA, Tomislav, DESNICA, Rea (2013), “Utjecaj važnijih europskih glazbenih pedagoga na razvoj nastave glazbe u Hrvatskoj i Sloveniji u drugoj polovici 20. stoljeća“, *Magistra ladertina*, Vol. 8, No 1, 31. Usp. MAGDALENIĆ, Miroslav (1963), „Zoltán Kodály kao muzički pedagog“, *Muzika i škola*, br. 1, Zagreb: Udruženje muzičkih pedagoga Hrvatske, 11-15. Usp. MAGDALENIĆ, Miroslav (1961), *Solfeggio na osnovu narodnog muzičkog izričaja*, Zagreb: Muzička naklada.

²⁰⁹³ KAZIĆ, Senad (2013), *Solfeggio: historija i praksa*, Sarajevo: Muzička akademija u Sarajevu. Institut za muzikologiju, 71.

4. ZAKLJUČAK

U prethodnom smo poglavlju prikazali osnovna pedagoška načela FMP te istaknuli njihove poveznice s najznačajnijim europskim općim pedagogijama i glazbeno-edukacijskim konceptima kako bismo potvrdili hipotezu o značaju i doprinosu Elly Bašić glazbenoj pedagogiji i kulturi 20. stoljeća. Svi navedeni pedagoški smjerovi s kojima je komparirana FMP od samog su začetka obilježeni imenom osobe (autora) ili grupacije što ih u određenom smislu ograničava.²⁰⁹⁴ Elly Bašić kroz imenovanje svoje metode, a kasnije i glazbene pedagogije, pokazuje svjesnost i širinu svog svjetonazora te anticipira vrijednost krajnjeg ishoda njezine glazbene pedagogije. Iznimna kreativnost Elly Bašić očituje se i u imenovanju vlastite pedagogije koja svojim nazivom opisuje gradivne elemente sustavnog funkcionalnog glazbenog odgoja u kojem *glazba postaje sredstvo odgoja svakog djeteta*. Ne vezujući svoje ime uz naziv pedagogije, Elly Bašić FMP podiže na razinu univerzalne glazbene pedagogije koja je prepoznata u svijetu i ne ograničava njenu primjenu na specifičnosti područja i vremena u kojem je stvarana.

FMP je rezultat dugogodišnjeg glazbeno-pedagoškog i znanstveno-istraživačkog djelovanja Elly Bašić u područjima sinkretičke teorije i prakse glazbenog odgoja, etnomuzikologije i muzikoterapije. Uz razrađenu metodologiju ova izvorna glazbena pedagogija smatra se najvećim postignućem hrvatske glazbene pedagogije, a prvi put je u cijelosti provedena u Funkcionalnoj muzičkoj školi (FMS) koja i danas pod nazivom Glazbeno učilište Elly Bašić radi po njezinim službeno potvrđenim pedagoškim principima i postavkama.

Razmatrajući FMP u kontekstu novonastalih glazbeno-edukacijskih koncepata 20. stoljeća, ali i prikazom njezinog razvoja od samih početaka kroz kronologiju djelovanja njezine autorice Elly Bašić, došli smo do zaključka koji nam potvrđuje njezinu jedinstvenost i originalnost u vremenu kada je nastala, ali i danas. Nakon sistematiziranja obimne do sada neobrađene i neusustavljene arhivske građe, prikaz sveukupnog djelovanja Elly Bašić artikulirali smo u četiri faze i njihove sinteze u kojima smo prikazali i razvoj njezinog autorskog i znanstvenog rada kroz stvaranje i realizaciju FMP.

Ishodište ove pedagogije pronalazimo u ideji njezine autorice Elly Bašić koja kao mlada studentica uočava nedostatnost sustava glazbenog odgoja i obrazovanja tog vremena. Svjesna ustajalosti i zastarjelih principa u glazbenoj pedagogiji vremena u kojem je živjela, Elly Bašić

²⁰⁹⁴ Pojedini glazbeno-edukacijski koncepti ograničeni su autoritativnošću autora čije ime nose i regionalnim posebnostima (npr. utjecaj mađarskog folklora u metodi Z. Kodályja).

stvaranjem i realizacijom FMP čini snažan zaokret u cjelokupnom pristupu glazbenoj pedagogiji. Potaknuta činjenicom da glazbena pedagogija u sustavu školstva za dijete ne smije biti teret već mjesto radosti, svoje cjeloživotno djelovanje posvećuje djetetu koje stavlja u centar odgojnog procesa u kojem glazba postaje sredstvo odgoja.

Nadalje, Elly Bašić ukazuje na problem tadašnjeg glazbenog odgoja kojeg uska glazbeno-pedagoška struka ne može sama rješavati zbog prevelikog utjecaja stoljetne europske glazbene pedagogije koja je usmjerena na obrazovanje nadarenih pojedinaca. Rješenje ovog problema Elly Bašić vidi u znanstvenoj i praktičnoj suradnji umjetnika svih struka, psihologa, sociologa, pedagoga, lingvisti i dr. Prije svega Elly Bašić ukazuje na potrebu vrlo studioznog prilaženja spoznajama o djetetu kroz pitanja: tko je dijete, što je to dječje u djetetu i što možemo pogrešnim pristupom u djetetu pokvariti? Polazeći od pretpostavke da svako dijete u sebi nosi stvaralački potencijal, stvaralačku hrabrost i potrebu, Elly Bašić postavlja pitanje: gdje to nestaje na putu odrastanja?²⁰⁹⁵ Gubitak intimne povezanosti odraslog čovjeka s glazbom vidi kao odgovornost glazbenih pedagoga koji su dužni graditi most između djeteta/čovjeka i glazbe.

Smatrajući da bi upravo glazbena pedagogija trebala biti u službi svakog čovjeka, a ne samo glazbenika profesionalaca, ona postavlja glazbu kao sredstvo „transmisije – koja može da pokreće i ostale kvalitete u njemu“²⁰⁹⁶ te traži nove načine u pristupu osvještavanja umjetničkih zakonitosti koje neće slomiti dječju spontanost, sputati maštu niti uništiti njihovu osjećajnost.²⁰⁹⁷ Rezultat njezinih sveukupnih nastojanja i spoznaja proizašlih iz dugogodišnjeg znanstvenog istraživanja o djetetu i dječjoj kreativnosti stvaranje je Funkcionalne metode i cjelovite FMP, prve glazbene pedagogije u svijetu koja metodički razrađuje razvojne postupke oslobađanja dječje mašte i kreativnosti te njihovog vođenja kroz glazbenu naobrazbu.²⁰⁹⁸ Kao suvremena glazbena pedagogija, FMP u sebi sadrži elemente pedagoškog holizma koji se kao „mišljenje ili metoda zasniva na organskom jedinstvu cjeline, što znači da tek ravnomjeren odgoj psiholoških, estetskih, socijalnih, intelektualnih, jezično-govornih i sl. sposobnosti daje rezultate u odgoju muzičke ličnosti.“²⁰⁹⁹

Dok ishodište FMP pronalazimo isključivo u nastavnoj praksi Muzičke škole „Beethoven“ u kojoj Elly Bašić određuje smjernice svojoj novoj glazbenoj pedagogiji, razvoj FMP pratimo

²⁰⁹⁵ Usp. BAŠIĆ, Elly (1972), „Problematika muzičke pedagogije danas“, separat, u: *Bulletin radio televizije Zagreb: II međunarodni susret glazbenih akademija, Rovinj 72*, 3-4.

²⁰⁹⁶ Usp. Isto, 4.

²⁰⁹⁷ Usp. Isto.

²⁰⁹⁸ Usp. KOLUDER, Selma (1972), *Kompleksnost u estetskom odgoju*, diplomski rad, Sarajevo: Muzička akademija u Sarajevu, 20.

²⁰⁹⁹ ČAVLOVIĆ, Ivan (2012), *Uvod u muzikologiju i metodologiju naučno-istraživačkog rada*, Sarajevo: Muzička akademija. Muzikološko društvo FBiH, 61.

kroz njezino djelovanje na različitim institucijama glazbenog obrazovanja (Gradska muzička škola, Muzička akademija u Zagrebu, Muzička akademija u Sarajevu i Funkcionalna muzička škola). Svoje glazbeno-pedagoško i odgojno promišljanje Elly Bašić nadalje istražuje i razvija u nastavnoj praksi osnovnih i glazbenih škola, sagledavajući sve aspekte njegova provođenja te ih uobličava u konkretnu metodu – Funkcionalnu metodu i FMP tijekom djelovanja na akademskoj razini. Implementacija dobivenih rezultata znanstveno-istraživačkih radova iz različitih područja (sinkretičke teorije glazbenog odgoja, etnomuzikologije i muzikoterapije) u nastavnoj praksi utjecala je na modeliranje pojedinačnih segmenata FMP koja 1962., kroz *Elaborat o osnivanju Funkcionalne muzičke škole* dobiva svoju službenu utemeljenost.

Otvaranje Funkcionalne muzičke škole u kojoj su prvi put u cijelosti implementirane pedagoške postavke FMP, idejna osnivačica Elly Bašić provodi s pozicije docentice Muzičke akademije u Sarajevu što joj daje akademski dignitet. Zahvaljujući vrlo intenzivnom međunarodnom znanstvenom radu u kojem Elly Bašić prezentira FMP, Funkcionalna muzička škola uskoro postaje *škola izvrsnosti* svjetske glazbene pedagogije koja mijenja i anticipira kulturološke promjene koje su u domeni njezina pedagoškog rada.²¹⁰⁰

Elly Bašić, kroz mnogobrojna predavanja i seminare o FMP, odgaja nastavnike svjesna velike odgovornosti pedagoške struke te im daje odgovarajuće *alate* kako bi mogli voditi odgajnika u svim razvojnim fazama. Preispitivanjem i sagledavanjem tradicionalnog obrazovanja nastavnika glazbe, ukazuje na nedostatnost njihovog pedagoškog znanja. Ona traži od nastavnika promjenu odnosa prema svom zvanju smatrajući da im nije dovoljno samo glazbeno obrazovanje, pa makar ono bilo najbolje. Nadalje, ukazuje na potrebnu pedagošku, psihološku i sociološku pripremu koja će nastavniku omogućiti mudrije postupanje s djecom.²¹⁰¹

U stvaranju vlastitog *pedagoškog izraza* kroz dugogodišnji glazbeno-pedagoški i znanstveno-istraživački rad, Elly Bašić koristi sva najnovija postignuća i spoznaje iz različitih područja ljudske djelatnosti u stvaranju originalnog pedagoškog pristupa u kojem ne prihvaća uvriježeno načelo glazbene pedagogije da postoje *djeca bez sluha*, uvažavajući činjenicu o postojanju različitih razina predispozicija za savladavanje određenog glazbeno-pedagoškog sadržaja kod svakog djeteta ponaosob.

Iz ovakvih stavova proizlazi jedinstvenost FMP, koja je razlikuje od svih spomenutih glazbeno-edukacijskih koncepata. Najvidljivija je u provođenju glazbene naobrazbe kroz cjelokupnu

²¹⁰⁰ Usp. BRUST NEMET, Maja, MLINAREVIĆ, Vesnica (2016), „Procjene učitelja o kulturi škole“, *Život i škola: časopis za teoriju i praksu odgoja i obrazovanja*, vol. 62, br. 1, 94.

²¹⁰¹ Usp. KONASZKIEWICZ, Zofia (2009), „Fenomen poljske glazbene pedagogije“, *Tonovi*, god. 24 (1), br. 53., Zagreb: Hrvatsko društvo glazbenih i plesnih pedagoga, 43.

vertikalnu sustavnog glazbenog odgoja i obrazovanja (predškolskog, osnovnoškolskog i srednjoškolskog) u okviru kojega ostvaruje dva različita programa. S jedne strane *usmjereni program* (A-program) je namijenjen profesionalnom glazbenom obrazovanju budućih moderatora i kreatora glazbene kulture, a s druge strane *širi program* (B-program) u prvi plan stavlja odgoj svestrane ličnosti budućeg kulturnog građanina, glazbenog amatera i obrazovanje publike.²¹⁰² Anticipaciju ovog jedinstvenog načina provođenja paralelnih programa, kojima se, ne zanemarujući razvoj profesionalaca, glazba prilagođava i široj publici vraćajući amaterizam kroz glazbeno školstvo, nalazimo u nastavnoj praksi ishodišne institucije FMP – Muzičkoj školi „Beethoven“. Ovakva programska struktura podrazumijeva visok stupanj individualizacije u pristupu djetetu, koji se provodi i u *etapnom* razvoju učenika na instrumentalnoj nastavi što se također ubraja u posebnosti FMP. Iz toga proizlazi činjenica da ne postoji selekcija djece pri upisu u glazbenu školu putem prijemnih ispita, čime se potvrđuje ishodišno načelo glazbene pedagogije Elly Bašić: *ne neko dijete već svako dijete ima pravo na muzičku kulturu.*

Najsnažiji utjecaj Elly Bašić ostvarila je na razvoj glazbenog školstva, posredno u sredinama u kojima je djelovala (Hrvatska, BiH te drugim prostorima bivše Jugoslavije), a neposredno svojim pozitivnim utjecajem na razvoj svjetske glazbene pedagogije.

Prikazani rezultati institucija u kojima je u cijelosti provedena FMP (Funkcionalna muzička škola, danas Elly Bašić i Glazbena škola Slavonski Brod) vidljivi su kroz uspjehe njihovih učenika/maturanata pri upisima studija na muzičkim akademijama u Hrvatskoj i inozemstvu gdje se na najvišoj razini usmjeravaju profesionalnom bavljenju glazbom. Imajući u vidu da je prikazani postotak (48%) raritet u sustavu glazbenog obrazovanja Hrvatske, naznačavamo njegovu posebnu vrijednost koja se odnosi na činjenicu da su ih ostvarili učenici koji prilikom upisa u 1. razred osnovne glazbene škole nisu prošli selekciju (prijemni ispit), kao na drugim glazbenim školama koje odabirom upisuju samo najtalentiranije i glazbeno najsposobnije učenike. Navedeni podaci su potvrda osnovnog polazišta Funkcionalne muzičke pedagogije kojom se muzikalnost, kao prirodna pojavnost i dispozicija svakog djeteta koju treba razvijati na način prilagođen dječjoj psihi i dobi, stavlja u funkciju muzikalnog odgoja i razvijanja estetičkog senzibiliteta te postaje primarni zadatak institucije u kojoj se primjenjuje neovisno o ishodima školovanja pojedinca.

Elly Bašić, glazbenica, pedagoginja i etnomuzikologinja ostvaruje viziju djelotvornog stvaranja visokih vrijednosti umjetnosti i društva povezanih neraskidivim nitima glazbe. Empatičnošću

²¹⁰² Usp. RUDOLF PERKOVIĆ, Dina (2005), „Funkcionalna muzička pedagogija – u ideji i razradi“, u: *Glazbeno učilište Elly Bašić 1965. – 2005.*, Nataša Perak Lovričević (ur.), Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić, 31.

virtuoza, glazbu stavlja u funkciju najboljih krajnjih ishoda djelovanja. Pristupa joj interdisciplinarnom osjetljivošću za funkcionalniju recepciju glazbe te visokom svjesnošću oblikuje novu glazbenu pedagogiju – FMP, jedinstvenu na svjetskom glazbeno-pedagoškom obzoru. Samom svojom pojavom na globalnoj razini i predstavljanju originalnog i znanstveno utemeljenog funkcionalnog samoostvarenja, uživa veliko poštovanje i respekt stručnjaka diljem svijeta. Prestankom života Elly Bašić, FMP je u svojoj potvrđenoj kvaliteti, magnetskoj ljepoti i djelotvornosti dobila još veći potisak na svjetskoj glazbenoj sceni u rezultatima i plodovima strpljivog i marljivog dugogodišnjeg rada njezinih suradnika i učenika, koji su na pijedestal stavili dijete u centriranost osobnog originalnog razvoja FMP koja postaje i hrvatski jedinstveni glazbeno-pedagoški cjeloviti projekt, ali i svjetska glazbena pedagogija.

Ovakav ozbiljan projekt zahtijeva svoju nadogradnju koju autorica ovog rada vidi u stvaranju *Konzervatorija* kao centra svjetske FMP. Nadam se da će rezultati ovog rada potaknuti daljnja istraživanja koja se odnose na FMP kao i svijest o vrlo važnoj ulozi svakog glazbenog pedagoga u životu djeteta ostvarujući misao Elly Bašić:

„Volimo ih – te maljuškane, darujmo im radost. Ne, - neće nam oni to stotruko vratiti – ne očekujmo to – najdivniji je dar dječje dobe da tako bezazleno prima što mu se daje. Podajmo mu radost, - mi – veliki i toliko moćni. Pomognimo mu, da jednom kasnije u toplom sjećanju prišapće 'Imao sam sretno djetinjstvo'.“²¹⁰³

²¹⁰³ BAŠIĆ, Elly (1947), *Članak na zidnim novinama u dječjem tjednu Gradske muzičke škole Zagreb iz 1947.*, O. E. B., 28/6, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

5. LITERATURA

AJANOVIĆ, Ivona (1977), KARKOSCHA, Erhard, u: *Muzička enciklopedija*, 2. sv., Krešimir Kovačević (ur.), Zagreb: Jugoslavenski leksikografski zavod, 305.

AJANOVIĆ, Ivona, AJLEC, Rafael (1977), KODÁLY, Zoltán, u: *Muzička enciklopedija*, 2. sv., Krešimir Kovačević (ur.), Zagreb: Jugoslavenski leksikografski zavod, 346-347.

AJANOVIĆ, Ivona (1977), KONZERVATORIJ, u: *Muzička enciklopedija*, 2. sv., Krešimir Kovačević (ur.), Zagreb: Jugoslavenski leksikografski zavod, 363.

AJANOVIĆ, Ivona, PEJOVIĆ, Roksanda (1977), KODALY, Zoltan, u: *Muzička enciklopedija*, 2. sv., Krešimir Kovačević (ur.), Zagreb: Jugoslavenski leksikografski zavod, 346-347.

AJANOVIĆ, Ivona (1989), BJELINSKI, Bruno, u: *Hrvatski biografski leksikon*, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, <http://hbl.lzmk.hr/clanak.aspx?id=2047> (preuzeto 25. 4. 2019).

AJANOVIĆ, Ivona (1989), BRKANOVIC, Željko, u: *Hrvatski biografski leksikon*, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, <https://hbl.lzmk.hr/clanak.aspx?id=2834> (preuzeto 13. 5. 2020.).

AJANOVIĆ-MALINAR, Ivona (1993), DOBRONY, Ljudevit, u: *Hrvatski biografski leksikon*, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, <http://hbl.lzmk.hr/clanak.aspx?id=4958> (preuzeto 22. 4. 2019).

AJANOVIĆ-MALINAR, Ivona (1998), FELLER, Marijan, u: *Hrvatski biografski leksikon*, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, <http://hbl.lzmk.hr/clanak.aspx?id=5885> (preuzeto 6. 4. 2019).

AJANOVIĆ-MALINAR, Ivona (2005), JAGUŠT, Mladen, u: *Hrvatski biografski leksikon*, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, <http://hbl.lzmk.hr/clanak.aspx?id=8962> (preuzeto 16. 4. 2019).

AJANOVIĆ-MALINAR, Ivona (2013), LHOTKA, Fran, u: *Hrvatski biografski leksikon*, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, <http://hbl.lzmk.hr/clanak.aspx?id=11774> (preuzeto 26. 4. 2019)

AJLEC, Rafael (1956), „Umetnostna vzgoja otroka“, u: *Ljudska pravica*, 7. III 1956.

AMBROŽIĆ, M. (1955), „Jedan novi uvid u psihološki život deteta“, *Borba*, 22. 1. 1955.

ANDREIS, Josip (1968), „Muzička akademija u Zagrebu“, u: *Razvoj muzičkog školstva u SR Hrvatskoj 1788. – 1968.*, Tomašek, Andrija (ur.), Zagreb: Hrvatski školski muzej, 39-46.

- ANDREIS, Josip (1977), CIPRA, Milo, u: *Muzička enciklopedija, 1. sv.*, Krešimir Kovačević (ur.), Zagreb: Jugoslavenski leksikografski zavod, 334.
- ANDREIS, Josip (1977), PLAVŠA, Dušan, u: *Muzička enciklopedija, 1. sv.*, Krešimir Kovačević (ur.), Zagreb: Jugoslavenski leksikografski zavod, 93.
- ANDREIS, Josip, (1977), KUNC, Božidar, u: *Muzička enciklopedija, 2. sv.*, Krešimir Kovačević (ur.), Zagreb: Jugoslavenski leksikografski zavod, 398-399.
- ANTIĆ, Branka (1977), ORFF, Carl, u: *Muzička enciklopedija, 3. sv.*, Krešimir Kovačević (ur.), Zagreb: Jugoslavenski leksikografski zavod, 4.
- ATTALI, Jacques (1985), *Noice: The Political Economy of Music*, Minneapolis/London: University of Minnesota Press.
- BAČLIJA SUŠIĆ, Blaženka (2013), *Funkcionalna muzička pedagogija u klavirskoj poduci*, doktorska disertacija, Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Akademija za glasbo.
- BAČLIJA SUŠIĆ, Blaženka (2016), „Komparacija ideja Funkcionalne muzičke pedagogije i temeljnih glazbeno-pedagoških koncepata s početka 20. stoljeća“, *Život i škola, časopis za teoriju i praksu odgoja i obrazovanja*, vol. 62, br. 1, Osijek, 195-207.
- BAČLIJA SUŠIĆ, Blaženka (2013), “Sinkretizam u kontekstu spontane improvizacije u klavirskoj poduci”, u: *Zbornik radova s Trećeg međunarodnog simpozija glazbenih pedagoga*, Sabina Vidulin-Orbanić (ur.), Pula: Sveučilište Jurja Dobrile, 483-496.
- BARBIERI, Marija (2002), GROZAJ, Vera, u: *Hrvatski biografski leksikon*, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, <http://hbl.lzmk.hr/clanak.aspx?id=7963> (preuzeto 17. 4. 2019.).
- BARBIERI, Marija (2017), LENKOVIĆ, Štefanija, u: *Opera. hr*, <http://opera.hr/index.php?p=article&id=121> (preuzeto 24. 4. 2019.).
- BARBIERI, Marija (2017), MARTINIS, Dragica, u: *Opera. hr*, <http://www.opera.hr/index.php?p=article&id=135> (preuzeto 25. 4. 2019.).
- BARIĆ, Leo (1952), *Škola i duševno zdravlje djece*, Zagreb: Štamparski zavod Ognjen Prica.
- BAŠIĆ, Elly (1950), „Linija osnovne muzičke pedagogije kroz historiju“, *Muzička revija*, god. 1., br. 2-3., Zagreb: Zora, Državno izdavačko poduzeće, 120-128.
- BAŠIĆ, Elly (1950), „Teorija i praksa Tonika Do metode“ I dio, *Muzička revija*, god. 1., br. 5., Zagreb: Zora, Državno izdavačko poduzeće, 294-303.
- BAŠIĆ, Elly (1950), „Teorija i praksa Tonika Do metode“ II dio, *Muzička revija*, god. 1., br. 6., Zagreb: Zora, Državno izdavačko poduzeće, 371-378.

- BAŠIĆ, Elly (1953), „Moje primjedbe na 'opažanja prof. Požgaja prigodom seminara Funkcionalne metode“, *Muzičke novosti*, god. 1., broj 6., Zagreb: Muzička naklada, 4-7.
- BAŠIĆ, Elly (1953), Odgovor na još nekoliko riječi o 'Funkcionalnoj metodi“, *Muzičke novosti*, god. 1., broj 8-9, Zagreb: Muzička naklada, 10-13.
- BAŠIĆ, Elly (1956), „Brojalica – melografski problem dječjeg poetskog stvaralaštva“, *Zbornik 3. Kongresa folklorista Jugoslavije*, Cetinje, 241-253.
- BAŠIĆ, Elly (1957), *Sedam nota sto divota*, Zagreb: Udruženje kompozitora lake muzike Hrvatske.
- BAŠIĆ, Elly (1958), *Not sedmero čud stotero*, Zagreb: Udruženje kompozitora lake muzike Hrvatske.
- BAŠIĆ, Elly (1959), „Predgovor“, u: *Sedam nota sto divota*, Zagreb: Školska knjiga, 7.
- BAŠIĆ, Elly (1960), *Sedem not – sto lepot*, Ljubljana: Mladinska knjiga.
- BAŠIĆ, Elly (1968), „Broenice na Jugoslovenskote dece, so poseben osvrt na makedonskote broenice“, u: *Makedonski folklor*, god. I, br.1, Spisanie na Institut za folklore Skopje, 147-153.
- BAŠIĆ, Elly (1969), „Dispozicije i razvojne mogućnosti dječje mašte kroz muziku“, u: *Bilten IX Jugoslavenskog festivala djeteta Šibenik 1969.*, 147-155.
- BAŠIĆ, Elly (1969), „Dispozicije i razvojne mogućnosti dječje mašte kroz muziku“, u: *Umjetnost i dijete*, god. I, br. 3., 61-64.
- BAŠIĆ, Elly (1971), „Dječje brojalice jugoslavenske djece“, u: *Umjetnost i dijete*, god. III, br.16-17, 36-42.
- BAŠIĆ, Elly (1971), „Zadaci i perspektive u istraživanju dječjeg stvaralaštva“, u: *Umjetnost i dijete*, III, br. 14, 11-19.
- BAŠIĆ, Elly (1972), „Problematika muzičke pedagogije danas“, separat, u: *Bulletin radio televizije Zagreb: II međunarodni susret glazbenih akademija*, Rovinj 72.
- BAŠIĆ, Elly (1972), „Zadaci i perspektive u istraživanju dječjeg stvaralaštva“, u: *Zbornik 17. Kongresa Saveza udruženja folklorista Jugoslavije*, Poreč, 9-13. 7. 1970., 411-418.
- BAŠIĆ, Elly (1973), „Improvisation als schöpferische Mitteilung“, u: *Über Improvisation*, Wolfgang Stumme (ur.), Mainz: B. Schott's Söhne, 46-63.
- BAŠIĆ, Elly (1973), „Improvizacija kao kreativan čin“, *Umjetnost i dijete*, god. V, br. 26., 44-68.
- BAŠIĆ, Elly (1973), „Problematika muzičke pedagogije danas“, *Muzika*, XVIII (II), 2, 54-56.

- BAŠIĆ, Elly (1975), „Improvizacija kak sposobnost tvorčeskogo vjitraženija“, u: *Muzikaljnoe vospitanje v stranah socializma*, Aron Ostrovskii (ur.), Leningrad: Музыка, 226-232.
- BAŠIĆ, Elly (1975), „Zadači i perspektivji izučenija detskogo tvorčestva“, u: *Muzikaljnoe vospitanje v stranah socializma*, Aron Ostrovskii (ur.), Leningrad: Музыка, 232-246.
- BAŠIĆ, Elly (1979), „Music as means for the Liberation of Personality“, u: *Musicotherapia 2*, O. E. B., 4/33, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 116-120.
- BAŠIĆ, Elly (1979), „Pokret na glazbu – glazba pokreće“, u: *Anali kliničke bolnice 'Dr. M. Stojanović', Musicotherapia, Radovi međunarodnih simpozija o liječenju glazbom*, Vladimir Hudolin (ur.), Zagreb: Izdavački odsjek Klinike za neurologiju, psihijatriju, alkoholizam i druge ovisnosti, 105-112.
- BAŠIĆ, Elly (1979), „Psihološka uvjetovanost funkcija brojalice i kreativni probaj metrike i forme standardne lirike“, u: *Zbornik 26. Kongresa Saveza udruženja folklorista Jugoslavije, Kragujevac, 24-29. 9. 1979.*
- BAŠIĆ, Elly (1980), „Dječje brojalice danas i uzroci njihove kreativne atrofije“, *Umjetnost i dijete*, XII, 69, 16-19.
- BAŠIĆ, Elly (1980), „Glazba kao sredstvo oslobađanja kreativnosti djeteta“, u: *Anali kliničke bolnice 'Dr. M. Stojanović', Musicotherapia, Radovi međunarodnih simpozija o liječenju glazbom*, Vladimir Hudolin (ur.), Zagreb: Izdavački odsjek Klinike za neurologiju, psihijatriju, alkoholizam i druge ovisnosti, 116-120.
- BAŠIĆ, Elly (1980), „Igra mašte – djetetova je potreba“, *Naša škola*, 7-8, 408-412. (Sarajevo).
- BAŠIĆ, Elly (1980), „Plastic Interpretation of Musical Experience as a Possibility of Defecting Psychic Traumas in Children“, u: *Musikotherapia, 2. Radovi međunarodnih simpozija o liječenju glazbom, Zagreb 1980.*, 100-103.
- BAŠIĆ, Elly (1981), „Psihološka uvjetovanost funkcija brojalice i kreativni probaj metrike i forme standardne lirike“, *Umjetnost i dijete*, god. XI, br. 75, 23-41.
- BAŠIĆ, Elly (1982), „Diktat ili suradnja“, *Školske novine*, broj 9 (1109) – 23. 2. 1982.
- BAŠIĆ, Elly (1982), „Dječje stvaralaštvo na otoku Hvaru (1953-79)“, *Umjetnost i dijete*, god. XI, br. 75, 23-41.
- BAŠIĆ, Elly (1982), „Stare zablude pod novim naslovima“, *Školske novine*, broj 7 (1107) – 9. 2. 1982.

BAŠIĆ, Elly (1983), „Dječje brojalice danas i uzroci njihove kreativne atrofije“, u: *Zbornik 27. Kongresa Saveza udruženja folklorista Jugoslavije, Banji Vrućica-Teslić, 20-24. 9. 1980.*, 307-311.

BAŠIĆ, Elly (1983), „Susret s romskom djecom“, u: *Zbornik 1. kongresa jugoslovenskih etnologov in folkloristov, Rogaška Slatina 5. – 9. 10. 1983.*, 790-797.

BAŠIĆ, Elly (1984), „Dječje igralište – zatvoreni 'dućan želja'“, *Školske novine*, 29 (1213), 18. IX.

BAŠIĆ, Elly (1985), „Međusobni utjecaji podunavskih zemalja na dječje igre, posebno na dječje brojalice (Institucionalizam – usmeno stvaralaštvo)“, u: *Zbornik radova XXXII kongresa Saveza udruženja folklorista Jugoslavije, Sombor 1985.*, Novi Sad, I, 577-583.

BAŠIĆ, Elly (1985), „Sinkretizam u muzikalnom izražavanju djeteta“, *Umjetnost i dijete*, god. XVII, br. 1., 21-33.

BAŠIĆ, Elly (1986), „Brojalica – komunikacija na dvojezičnim područjima dječjeg igrališta“, *Umjetnost i dijete*, god. XVIII, br. 1-2.

BAŠIĆ, Elly (1986), „Međusobni utjecaji podunavskih zemalja na dječje igre, posebno na dječje brojalice (Institucionalizam – usmeno stvaralaštvo)“, *Umjetnost i dijete*, god. XVIII, br. 1-2, 67-73.

BAŠIĆ, Elly (1986), „Razlike u 'autentičnosti' dječjega stvaralačkog izraza i promatračkog kuta odraslih“, u: *Zbornik 31. Kongresa Sojuzot na združenijeta na folkloriste na Jugoslavija, Radoviš 1984. Skopje*, 613-616.

BAŠIĆ, Elly (1987), „Dinamizam stvaralačke mašte poslijeratne generacije djece Crne Gore“, u: *Zbornik 28. Kongresa Saveza udruženja folklorista Jugoslavije, Sutomor, Cetinje*: 100-103.

BAŠIĆ, Elly (1987), „Narodno stvaralaštvo u odgoju i obrazovanju – izazov za analiziranje i razmišljanja“, u: *Zbornik 28. Kongresa Saveza udruženja folklorista Jugoslavije, Sutomor, Cetinje*: 287-289.

BAŠIĆ, Elly (1987/8), „Međusobni utjecaji podunavskih zemalja na dječje igre, posebno na dječje brojalice (Institucionalizam – usmeno stvaralaštvo)“, *Tonovi*, god. III, br. 4-5, 30-34.

BAŠIĆ, Elly (1987), „Sinkretizam u muzikalnom izražavanju djeteta“, *Tonovi*, god. III, br. 1., 17-23.

BAŠIĆ, Elly (1987), „Muzikalna potka u likovnom i govornom izražavanju spontanog djeteta“, u: *Dijete i kreativnost*, Danica Nola (ur.), Zagreb: ČGP Delo, OOUR Globus, 161-207.

- BAŠIĆ, Elly (1989), „Izađimo iz kule bjelokosti – pomognimo razvoju djetetove muzikalnosti“, *Školske novine*, broj 16 (1860), 11. 4. 1989.
- BAŠIĆ, Elly (1989), „Izađimo iz kule bjelokosti – pomognimo razvoju djetetove muzikalnosti“, u: *Zbornik radova 36. kongresa Saveza udruženja folklorista Jugoslavije, Sokobanja 1989.*, 508-515.
- BAŠIĆ, Elly (1990), “So-la-so-mi' glasanje djece – glasanje sportskih navijača“, u: *Zbornik 37. kongresa Saveza udruženja folklorista Jugoslavije, Plitvice 1-5. 10. 1990*, SUFJ, 423-429.
- BAŠIĆ, Elly (1990), „Zapisi iz davnih istraživanja. O dječjom muzikalnosti i likovnosti“, *Umjetnost i dijete*, XXII, 1, 35-38.
- BAŠIĆ, Elly (1991), „Dječje stvaralaštvo na otoku Hvaru (1953-79)“, u: *Zbornik radova 29. Kongresa saveza udruženja folklorista Jugoslavije, Hvar, 16-20. 10. 1982*. Zagreb: Hrvatsko društvo folklorista, 43-48.
- BAŠIĆ, Elly (2014), “Osnivanje eksperimentalne funkcionalne muzičke škole”, u: *Vjerujem svakom djetetu. Tekstovi iz ostavštine Elly Bašić*, Marina Letica i Nataša Perak Lovričević (ur.), Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić, 12-16.
- BAŠIĆ, Elly (2014), “Sinkretizam u muzikalnom izražavanju djeteta”, u: *Vjerujem svakom djetetu. Tekstovi iz ostavštine Elly Bašić*, Marina Letica i Nataša Perak Lovričević (ur.), Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić, 55-57.
- BAŠIĆ, Elly ((2017), “Dvosmjerna komunikacija je najvažnija za FMP”, u: *Što, kako i zašto? Vodič kroz posebnosti FMP*, Marina Letica (ur.), Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić, 15-18.
- BAŠIĆ, Elly ((2017), “Išla sam drugim putem”, u: *Što, kako i zašto? Vodič kroz posebnosti FMP*, Marina Letica (ur.), Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić, 9-10.
- BAŠIĆ, Elly (2017), “Optimalan razvoj djeteta”, u: *Što, kako i zašto? Vodič kroz posebnosti FMP*, Marina Letica (ur.), Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić, 11-13.
- BAŠIĆ, Elly ((2017), “Svako dijete je kreativno”, u: *Što, kako i zašto? Vodič kroz posebnosti FMP*, Marina Letica (ur.), Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić, 14-16.
- BATUŠIĆ, Nikola (1998), GAVELLA, Branko, u: *Hrvatski biografski leksikon*, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, <http://hbl.lzmk.hr/clanak.aspx?id=6673> (preuzeto 26. 6. 2019.).
- BERKOVIĆ, Zvonimir (1998), “Elly Bašić”, *Vijenac*, br. 109/VI, 12. 3 1998.
- BERKOVIĆ, Zvonimir (2004), *Pisma iz diletantije*, Zagreb: Hena com.

- BERKOVIĆ, Zvonimir (2005), „Apostol glazbe“, u: *Glazbeno učilište Elly Bašić 1965. – 2005.*, Nataša Perak Lovričević (ur.), Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić, 11-12.
- BEZIĆ, Jerko (1956), „Otroške izpovedi. Zanimiva otkritja prof. E. Bašićeve“, *Ljubljanski dnevnik*, VI, 64, 4.
- BEZIĆ, Krešimir (1996), „Učitelj razredne nastave“, u: *Pedagogija i hrvatsko školstvo jučer i danas, za sutra: zbornik radova Sabora hrvatskih pedagoga*, 2. sv., Hrvoje Vrgoč (ur.), Zagreb: Hrvatski pedagoško-književni zbor, 477.
- BEZIĆ, Nada (2009), Što je 20. stoljeće donijelo u Zagrebu?, u: *Hrvatska glazba u 20. stoljeću*, Jelena Hekman (ur.), Zagreb: Matica hrvatska, 395-406.
- BILIĆ, Žanina (2006), „Klavir ili glasovir“ u: *Hrvatski povijesni portal*, <http://povijest.net/2018/?p=2427> (preuzeto 24. 4. 2019.).
- BITUNJAC, Ana (2017), *Aktivnosti na dječjim odjelima narodnih knjižnica – dječji odjeli Knjižnica grada Zagreba*, Sveučilište u Zagrebu. Filozofski fakultet.
- BLAŽEKOVIĆ, Zdravko (1981), „Popis radnika Muzičke akademije u Zagrebu (1920/21 – 1980/81)“, u: *Muzička akademija u Zagrebu 1921 – 1981*, Koraljka Kos (ur.), Zagreb: Muzička akademija u Zagrebu, 103-122.
- BLOCH, Ernst (1981), *O umjetnosti*, Zagreb: Školska knjiga.
- BRAJŠA, Pavao (1994), „Odrasli pojma nemaju“, *Školske novine*, br. 28, 3.
- BRAJŠA, Pavao (1993), *Pedagoška komunikologija*, Ljubljana: Glotta nova.
- BREITENFELD, Darko (2009), „Medicina i glazba (liječenje glazbom, bolesti skladatelja i izvođača)“, u: *Kad sviranje glazbe boli*, Josip Burjan (ur.), Zagreb: Music play, 14-17.
- BREITENFELD, Darko, MAJSEC VRBANIĆ, Valerija (2011), *Muzikoterapija*, Zagreb: Musicplay.
- BREITENFELD, Darko, MAJSEC VRBANIĆ, Valerija (2019), „Mozak i glazba“, *Tonovi*, god. 34 (1), br. 72., Zagreb: Hrvatsko društvo glazbenih i plesnih pedagoga, 63-67.
- BROLICH, Stjepan (1985), *Odluka o podjeli Glazbenih škola Zagreb na Glazbenu školu Blagoja Berse, Glazbenu školu Vatroslava Lisinskog, Glazbenu školu Pavla Markovca, Glazbenu školu funkcionalne muzičke pedagogije, Osnovnu glazbenu školu Ivana Zajca, Osnovnu glazbenu školu Zlatka Balokovića i Osnovnu glazbenu školu Josipa Slavenskog*, <http://www1.zagreb.hr/slglasnik.nsf/rest-akt/b7b21928ef4514bac1256ccc003f26b8?Open> (preuzeto 16. 2. 2020.).

- BROOKE BAGLEY, Katie (2004-2005), *The Kodaly Method: Standardizing Hungarian Music Education*, 106, <http://www.fulbright.hu/book4/katiebrookebagley.pdf> (preuzeto 22. 9.2020.).
- BRUST NEMET, Maja, MLINAREVIĆ, Vesnica (2016), „Procjene učitelja o kulturi škole“, *Život i škola: časopis za teoriju i praksu odgoja i obrazovanja*, vol. 62, br. 1, 93-102.
- BRÜGGE, Peter (1984), *Die Antroposophen – Waldorfschulen, Biodynamischer Landbau, Kosmische Heilslehre*, Reinbek: Rowohlt.
- BUCHBERGER KARLO, Mirela, PETYO BOŠNJAK, Maja (2019), *Školski kurikulum Glazbenog učilišta Elly Bašić školska godina 2019./2020.*, http://www.ellybasic.hr/wp-content/uploads/2019/10/kurikulum_2019-2020.pdf (preuzeto 2. 6. 2020.).
- CAMPBELL, Don (2005), *Mozart efekt*, Čakovec: Dvostruka duga.
- CARLGREN, Frans (1990), *Odgoj ka slobodi: pedagogija Rudolfa Steinera*, Zagreb: Društvo za waldorfsku pedagogiju.
- CHACIŃSKI, Jaroslaw (2005), „Polska i wielokulturowość – wnioski dla pedagogiki muzycznej, u: *Międzykulturowe konteksty edukacji muzycznej*, Jaroslaw Chaciński (ur.), Slupsk, 103-114.
- CHACIŃSKI, Jaroslaw (2009), „Glazba i glazbena pedagogija u Poljskoj – nezavršeni process promjene povijesne svijesti“, *Tonovi*, god. 24 (1), br. 53., Zagreb: Hrvatsko društvo glazbenih i plesnih pedagoga, 45-51.
- CHACIŃSKI, Jaroslaw (2009), „O povijesnim i ideološkim kontekstima poljske glazbene pedagogije“, *Tonovi*, god. 24 (1), br. 53., Zagreb: Hrvatsko društvo glazbenih i plesnih pedagoga, 17-23.
- CIVIDINI, Ante (1940), *Igre i zabava. – 1. knjiga*, Zagreb: Tiskara Kuzma Rožmanić.
- CRNKOVIĆ, Višnja, JURJEVIĆ GRKINIĆ; Ivanka (2010), „Riječ urednica“, u: *Govor i čovjek. Verbotonalni sistem*, Zagreb: ArTresor naklada, 5-6.
- CVETKO, Dragotin (1977), LAVRIN, Anton, u: *Muzička enciklopedija, 2. sv.*, Krešimir Kovačević (ur.), Zagreb: Jugoslavenski leksikografski zavod, 434.
- ČAVIĆ TOMČIK, Ljerka (1992), „Improvizacija – izraz dječje spontanosti“, *Tonovi*, br. 7 (2), 21-23.
- ČAVLOVIĆ, Ivan (2012), *Uvod u muzikologiju i metodologiju naučno-istraživačkog rada*, Sarajevo: Muzička akademija, Muzikološko društvo FBiH.
- ČOLAKOVIĆ, Stella (1960), „Drugi savezni muzički seminar u Zadru“, *Muzika i škola*, godina V, broj 3-4, 35-38.

- DE LA MOTTE-HABER, Helga (1999), *Psihologija glazbe*, Jastrebarsko: Naklada Slap.
- DELIBAŠIĆ, Asim (2012), "Usporedba i tumačenje etičkih načela učiteljskoga i liječničkoga kodeksa", u: *Suvremena pitanja – časopis za prosvjetu i kulturu*, god. VII, br. 14., Ivan Sivrić (ur.), Mostar: Matica hrvatska u Mostaru, 19-30.
- DEVRIES, Peter (2001), "Reevaluating Common Kodály Practices", *Music Educators Journal*, 88 (6), 24-27.
- DRAGIĆ, Milorad (1955), „Muzički izraz deteta“, *Politika*, 29. 1. 1955.
- DUBOVICKI, Snježana, OMIČEVIĆ, Anastazija (2016), "Nastavne metode kao poticaj učenikovoju kreativnosti", *Život i škola: časopis za teoriju i praksu odgoja i obrazovanja*, vol.62, br. 1, 105-124.
- DULČIĆ, Adinda (2018), *SUVAG 2007. – 2017.*, Zagreb: Poliklinika SUVAG. Hrvatska verbotonalna udruga.
- DUNDJERSKI, Bojana (1961), „Savjetovanje o metodama solfeggia u Jugoslaviji“, *Muzika i škola*, god. VI, broj 3-4-5, 40-42.
- DURAKOVIĆ, Lada (2019), *Glazba kao odgojno sredstvo u formiranju 'socijalističkog čovjeka': nastava glazbe u osnovnim školama u Hrvatskoj (1945-1965)*, Zagreb: Hrvatsko muzikološko društvo, 56.
- ĐELDIĆ, Paško (1990), „Nije šija nego vrat“, *Vjesnik*, 11. rujna 1990., 10.
- ĐURINOVIĆ, Maja, PINTAR, Marijana (2019), MALETIĆ, Ana, u: *Hrvatski biografski leksikon*, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, <http://hbl.lzmk.hr/clanak.aspx?id=12036> (preuzeto 2. 8. 2019.).
- EHRlich-STEIN, Vera (1934), *Metoda Montessori u školi*, Zagreb: Minerva.
- FABRIS, Frano (2019), *Statut Glazbene škole Slavonski Brod*, <http://gsslavonskibrod.com/wp-content/uploads/2020/01/statut.pdf> (preuzeto 21. 5. 2020.), 3-4.
- FEROVIĆ KOLUDER, Selma (1989), „Metodika muzičkog vaspitanja“, u: *Pedagoška enciklopedija, II*, Nikola Potkonjak, Petar Šimleša (ur.), Novi Sad: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva Beograd, 38.
- FEROVIĆ KOLUDER, Selma (1989), „Muzičko vaspitanje“, u: *Pedagoška enciklopedija, II*, Nikola Potkonjak, Petar Šimleša (ur.), Novi Sad: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva Beograd, 74.
- FEROVIĆ, Selma (1994), *Teorija i praksa muzičkog vaspitanja i obrazovanja u Bosni i Hercegovini*, Sarajevo: IDP 'Udžbenici, priručnici i didaktička sredstva'.

- FUTAČ HOMEN, Mirjana (2017), *Solfeggio 5*, Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić.
- GABRIĆ, Vanja (2016), „Klasična suvremenost kroz nastavu glazbene kulture i umjetnosti“, u: *Pedagogija, obrazovanje i nastava*, Neven Hrvatić, Anita Lukenda, Slavica Pavlović, Vedrana Spajić Vrkaš, Mario Vasilj (ur.), Mostar: Fakultet prirodoslovno-matematičkih i odgojnih znanosti Sveučilišta u Mostaru, 697-705.
- GLASSER, William (2001), *Svaki učenik može uspjeti*, Zagreb: Alineja.
- GLASZ, E. (1990), „Docentovo pokajanje“, *Vjesnik*, 25. listopada 1990., 10.
- GLIGO, Nikša (1993), DEVČIĆ, Natko, u: *Hrvatski biografski leksikon*, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, <http://hbl.lzmk.hr/clanak.aspx?id=4672> (preuzeto 12. 7. 2019.).
- GORTAN, Milan (1957), „Sistem i metoda solfeggia“, *Muzika i škola*, god. 3-2, 35-38.
- GORTAN, Milan (1961), „Deset stoljeća aretinskih slogova“, *Muzika i škola*, god. 1-2, 8-10.
- GRUIĆ, Iva (2014), „Žive slike u dramskom odgoju“, u: *Kazalište*, br. 59/60, 70-76.
- GUBERINA, Petar (2010), „Fonetski ritmovi u verbotonalnom sistemu“, u: *Govor i čovjek. Verbotonalni sistem*, Višnja Crnković, Ivanka Jurjević Grkinić (ur.), Zagreb: ArTresor naklada, 319-331.
- HADŽIHUSEJNOVIĆ, Miroslava (1982), *Kliker, lopta, skočica*, Osijek: Pedagoški fakultet.
- HALAČEV, Slavenka (1984), „Shvaćamo li vrijednost dječjeg igranja“, *Školske novine*, broj 29 (1213), 4-6.
- HALUZA, Marija (2016), *Solfeggio 1*, Zagreb: Društvo za promicanje FMP.
- HARNONCOURT, Nikolaus (2005), *Glazba kao govor zvuka*, Zagreb: Algoritam.
- HELLBRÜGGE, Theodor, MONTESSORI, Mario (2001), *Die Montessori-Pädagogik und das behinderte Kind*, Freiburg im Breisgau: Verlag Herder.
- HELLQUIST, Ulla (2003), „Ritmika – Pedagogija muzike“, *Muzika* (Sarajevo), VII, 1 (21), 16-21.
- HRVATSKA ENCIKLOPEDIJA, JAQUES-DALCROZE, Émile, Zagreb: Leksikografski zavod Miroslav Krleža, <https://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=28749>, (preuzeto 23. 9. 2020.).
- HRVATSKA ENCIKLOPEDIJA, MONTESSORI, Maria, Zagreb: Leksikografski zavod Miroslav Krleža, <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=41800> (preuzeto 23. 9. 2020.).

- HRVATSKA ENCIKLOPEDIJA, NOLA, Danica, Zagreb: Leksikografski zavod Miroslav Krleža, <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=44009> (preuzeto 11. 8. 2019.)
- HRVATSKA ENCIKLOPEDIJA, PIRKER, Pero, Zagreb: Leksikografski zavod Miroslav Krleža, <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=48389> (preuzeto 20. 8. 2019.).
- HRVATSKA ENCIKLOPEDIJA, SEDAK, Eva, Zagreb: Leksikografski zavod Miroslav Krleža, <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=55134> (preuzeto 9. 2. 2020.).
- HRVATSKA ENCIKLOPEDIJA, STEINER, Rudolf, Zagreb: Leksikografski zavod Miroslav Krleža, <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=57980> (preuzeto 24. 9. 2020.).
- HRVATSKA ENCIKLOPEDIJA, SUPEK, Rudi, Zagreb: Leksikografski zavod Miroslav Krleža, <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=58813> (preuzeto 1. 7. 2019.)
- HUZJAK, Miroslav (2006), „Nastava likovne kulture i umjetnosti u waldorfskoj školi”, u: *Metodika*, vol. 7, br. 12., 111-122.
- L. L. (1954), “Glasbeni izaz otrok – ob rasztavi prof. Bašičeve u Zagrebu”, *Ljudska pravica*, 14. 11. 1954.
- JAGODIĆ, Mirela (2020), *Glazbena škola Slavonski Brod*, Slavonski Brod: Osobni arhiv Mirele Jagodić.
- JAQUES-DALCROZE, Émile (1921), *Rhythm, Music and Education*, New York: G. P. Putnam's Sons.
- JELČIĆ, Zrinka (2010), *Zbirka Margite & Rudolfa Matza*, Zagreb: Muzej grada Zagreba.
- JERKOVIĆ, Josip (2007), „Franjo Pokaz (1905. – 1979.) – glazbenik svoje sredine“, u: *Godišnjak 2005 – 2006, godina VI-VII*, Jasna Ažuran (ur.), Slavonski Brod: Ogranak Matice hrvatske Slavonski Brod, 279-283.
- JOVANOVIĆ, Marija, MINIĆ, Vesna (2014), “Formativno ocenjivanje učenika osnovne škole – put ka ostvarivanju kvaliteta nastavnog procesa”, u: *Pedagogija, obrazovanje i nastava*, Neven Hrvatić, Anita Lukenda, Slavica Pavlović, Vedrana Spajić Vrkaš, Mario Vasilj (ur.), Mostar: Fakultet prirodoslovno-matematičkih i odgojnih znanosti Sveučilišta u Mostaru, 348-353.
- JURIĆ, Monika (2011), „Teorija ethosa i pojam paideie u Platonovim i Aristotelovim promišljanjima o glazbi“, u: *Arti musices*, vol. 42, br. 1., Stanislav Tuksar (ur.), Zagreb: Hrvatsko muzikološko društvo & Odsjek za povijest glazbe HAZU & Muzička akademija Sveučilišta u Zagrebu, 37-54.
- JURKIĆ SVIBEN, Tamara (2016), *Glazbenici židovskog podrijetla u sjevernoj Hrvatskoj od 1815. do 1941. godine*, doktorska disertacija, Zagreb: Hrvatski studiji Sveučilišta u Zagrebu.

- KALAN, Pavle (1960), „Delo s Orffovim instrumentarijem“, *Grlica*, VII, 17.
- KARKOSCHKA, Erhard (1985), „Elly Bašić sprash an der Stuttgarter Musikhochschule“, u: *Musik und Bildung*, Mainz: Schoft. Sohne, 133.
- KASSIM, Lana, e-pošta upućena autorici 7. siječnja 2020.
- KATALINIĆ, Vjera (1998), EĆIMOVIĆ, Milovan, u: *Hrvatski biografski leksikon*, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, <http://hbl.lzmk.hr/clanak.aspx?id=5628> (preuzeto 22. 4. 2019).
- KARKOSCHKA, Erhard (1985), „Elly Bašić govorila je na Visokoj školi u Stuttgartu“ (prijevod), u: *Zvuk*, br.3-4, 1985., 79-80.
- KARKOSCHKA, Erhard (1985), „Elly Bašić sprach an der Stuttgarter Musikhochschule“, u: *Musik und Bildung*, Mainz: Schoft. Sohne, 133.
- KAZIĆ, Senad (2013), *Solfeggio: historija i praksa*, Sarajevo: Muzička akademija u Sarajevu. Institut za muzikologiju.
- KAZIĆ, Senad (2014), „Doprinos i značaj Elly Bašić u razvoju muzičke pedagogije i etnomuzikologije“, u: *Proslava 110 godina rođenja prve bosanskohercegovačke etnokoreologinje Jelene Dopuđe*, Jasmina Talam, Karača Beljak (ur.), Sarajevo: Univerzitet u Sarajevu, Muzička akademija, Muzikološko društvo FBiH, UTCM Nacionalni komitet Bosne i Hercegovine, 128-142.
- KAZIĆ, Senad (2017), „Naučni doprinos Elly Bašić kao autorice originalne metode u elementarnoj muzičkoj edukaciji u Bosni i Hercegovini“, u: *Naučna/znanstvena misao u Bosni i Hercegovini – historijski razvoj do kraja XX stoljeća*, Jasmin Branković (ur.), Mostar: Federalno ministarstvo obrazovanja i nauke/znanosti, 617-626.
- KAZIĆ, Senad (2019), *Muzička improvizacija u edukaciji: historija i praksa*, Sarajevo: Muzička akademija u Sarajevu.
- KEMPF, Davorin (2006), *Symmetrie und Variation als kompositorische Prinzipien*, Doktordissertation, Berlin: Freien Universität Berlin.
- KENNEDY, Michael (2004), *The Concise Oxford Dictionary of Music*, Oxford: University Press.
- KLARIĆ, Boris (2016), *Sviranje partitura*, Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić.
- KLARIĆ, Ivo (1991), „Kako izaći iz ‘rekreativne pauze’“, *Školske novine*, broj 26-27, 18. lipnja 1991.

- KLOBUČAR, Anđelko (1981), "Odjel za kompoziciju i glazbenu teoriju" (I), u: *Muzička akademija u Zagrebu 1921 – 1981*, Koraljka Kos (ur.), Zagreb: Muzička akademija u Zagrebu, 17-21.
- KOLAK, Minja (2005), „Dva buntovnika – Ludwig i Elly”, u: *Glazbeno učilište Elly Bašić 1965. – 2005.*, Nataša Perak Lovričević (ur.), Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić, 54-56.
- KOLAK, Minja (2005), Intervju iz emisije TV Zagreb (1989) "Elly Bašić o školi Beethoven i Janigru", u: *Glazbeno učilište Elly Bašić 1965. – 2005.*, Nataša Perak Lovričević (ur.), Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić, 55.
- KOLAK, Minja (2005), „Per aspera ad astra (1945 – 1965)”, u: *Glazbeno učilište Elly Bašić 1965. – 2005.*, Nataša Perak Lovričević (ur.), Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić, 57-63.
- KOLUDER, Selma (1972), *Kompleksnost u estetskom odgoju*, diplomski rad, Sarajevo: Muzička akademija u Sarajevu.
- KONASZKIEWICZ, Zofia (2009), „Fenomen poljske glazbene pedagogije“, *Tonovi*, god. 24 (1), br. 53, Zagreb: Hrvatsko društvo glazbenih i plesnih pedagoga, 41-44.
- KOROŠEC ŽIŽEK, Jana (1970), „Funkcionalna metoda Elly Bašićeve“, u: *Zbornik Pedagoške akademije v Mariboru 1960 – 1970*, Maribor: Založba obzorja Maribor, 353-356.
- KOS, Koraljka (1977), BAŠIĆ, Mladen, u: *Muzička enciklopedija*, 2. sv., Krešimir Kovačević (ur.), Zagreb: Jugoslavenski leksikografski zavod, 149.
- KOS, Koraljka (1977), COSSETTO, Emil, u: *Muzička enciklopedija*, 1. sv., Krešimir Kovačević (ur.), Zagreb: Jugoslavenski leksikografski zavod, 359.
- KOS, Koraljka (1977), DOBRONJI, Ljudevit, u: *Muzička enciklopedija*, 2. sv., Krešimir Kovačević (ur.), Zagreb: Jugoslavenski leksikografski zavod, 458.
- KOS, Koraljka (1977), GEIGER EICHHORN, Antonija, u: *Muzička enciklopedija*, 1. sv., Krešimir Kovačević (ur.), Zagreb: Jugoslavenski leksikografski zavod, 663.
- KOS, Koraljka (1977), JANIGRO, Antonio, u: *Muzička enciklopedija*, 3. sv., Krešimir Kovačević (ur.), Zagreb: Jugoslavenski leksikografski zavod, 247.
- KOS, Koraljka (1977), JURINAC, Srebrenka, u: *Muzička enciklopedija*, 2. sv., Krešimir Kovačević (ur.), Zagreb: Jugoslavenski leksikografski zavod, 287.
- KOS, Koraljka (1977), MATZ, Rudolf, u: *Muzička enciklopedija*, 2. sv., Krešimir Kovačević (ur.), Zagreb: Jugoslavenski leksikografski zavod, 550.
- KOS, Koraljka (1977), MARTINIS, Dragica, u: *Muzička enciklopedija*, 2. sv., Krešimir Kovačević (ur.), Zagreb: Jugoslavenski leksikografski zavod, 539.

- KOS, Koraljka (1977), NOCHTA, Josip, u: *Muzička enciklopedija*, 2. sv., Krešimir Kovačević (ur.), Zagreb: Jugoslavenski leksikografski zavod, 688.
- KOS, Koraljka (1977), ODAK, Krsto, u: *Muzička enciklopedija*, 2. sv., Krešimir Kovačević (ur.), Zagreb: Jugoslavenski leksikografski zavod, 718.
- KOS, Koraljka (1977), PINKAVA, Ivan, u: *Muzička enciklopedija*, 3. sv., Krešimir Kovačević (ur.), Zagreb: Jugoslavenski leksikografski zavod, 78-79.
- KOS, Koraljka (1977), POMYKALO, Josip, u: *Muzička enciklopedija*, 3. sv., Krešimir Kovačević (ur.), Zagreb: Jugoslavenski leksikografski zavod, 109.
- KOS, Koraljka (1977), RUKAVINA, Fridrik, u: *Muzička enciklopedija*, 3. sv., Krešimir Kovačević (ur.), Zagreb: Jugoslavenski leksikografski zavod, 244.
- KOS, Koraljka (1977), SAKAČ, Branimir, u: *Muzička enciklopedija*, 3. sv., Krešimir Kovačević (ur.), Zagreb: Jugoslavenski leksikografski zavod, 263.
- KOS, Koraljka (1977), STANČIĆ, Svetislav, u: *Muzička enciklopedija*, 3. sv., Krešimir Kovačević (ur.), Zagreb: Jugoslavenski leksikografski zavod, 441.
- KOS, Koraljka (1977), STRAŽNICKI, Stanislav, u: *Muzička enciklopedija*, 3. sv., Krešimir Kovačević (ur.), Zagreb: Jugoslavenski leksikografski zavod, 475.
- KOS, Koraljka (1977), ŠUGH ŠTEFANEC, Milena, u: *Muzička enciklopedija*, 3. sv., Krešimir Kovačević (ur.), Zagreb: Jugoslavenski leksikografski zavod, 518-519.
- KOS, Koraljka (1981), „Odjel za muzikologiju i glazbenu publicistiku (II)“, u: *Muzička akademija u Zagrebu 1921 – 1981.*, Koraljka Kos (ur.), Zagreb: Muzička akademija u Zagrebu, 23.
- KOS, Koraljka (1977), ŠULEK, Stjepan, u: *Muzička enciklopedija*, 3. sv., Krešimir Kovačević (ur.), Zagreb: Jugoslavenski leksikografski zavod, 519-520.
- KOŠTA, Tomislav, DESNICA, Rea (2013), “Utjecaj važnijih europskih glazbenih pedagoga na razvoj nastave glazbe u Hrvatskoj i Sloveniji u drugoj polovici 20. stoljeća”, *Magistra ladertina*, Vol. 8, No 1, 27-35.
- KOVAČEVIĆ, Krešimir (1966), *Muzičko stvaralaštvo u Hrvatskoj 1945 – 1965*, Zagreb: Udruženje kompozitora Hrvatske.
- KOVAČEVIĆ, Krešimir (1977), BEETHOVEN, Ludwig van, u: *Muzička enciklopedija*, 1. sv., Krešimir Kovačević (ur.), Zagreb: Jugoslavenski leksikografski zavod, 158-164.
- KOVAČEVIĆ, Krešimir (1977), FELLER, Marijan, u: *Muzička enciklopedija*, 1. sv., Krešimir Kovačević (ur.), Zagreb: Jugoslavenski leksikografski zavod, 561.

- KOVAČEVIĆ, Krešimir (1977), MAČEK, Ivo, u: *Muzička enciklopedija*, 2. sv., Krešimir Kovačević (ur.), Zagreb: Jugoslavenski leksikografski zavod, 498.
- KOVAČEVIĆ, Krešimir (1977), POŽGAJ, Joža, u: *Muzička enciklopedija*, 3. sv., Krešimir Kovačević (ur.), Zagreb: Jugoslavenski leksikografski zavod, 120.
- KOVAČEVIĆ, Krešimir (1977), VAULIN, Evgenij, u: *Muzička enciklopedija*, 3. sv., Krešimir Kovačević (ur.), Zagreb: Jugoslavenski leksikografski zavod, 646.
- KOVAČEVIĆ, Krešimir (1981), „Povijest Muzičke akademije u Zagrebu“, u: *Muzička akademija u Zagrebu 1921 – 1981.*, Koraljka Kos (ur.), Zagreb: Muzička akademija u Zagrebu, 12-16.
- KRAJTMAJER, Vinko (1997), „Muzička improvizacija i mogućnost komuniciranja“, *Muzika*, br. 3, Sarajevo, 12-16.
- KRAJTMAJER, Vinko (2005), „Sarajevo – sjećanje“, u: *Glazbeno učilište Elly Bašić 1965. – 2005.*, Nataša Perak Lovričević (ur.), Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić, 10-11.
- KRPAN, Vladimir (1997), „Muzička akademija kao visoka škola znanja o umjetnosti i vještina zanatskih dovršenosti“, *Tonovi*, 12 (1), 15-16.
- KRPAN, Erika (2016), PAPANDOPULO, Boris, u: *Hrvatski biografski leksikon*, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, <http://hbl.lzmk.hr/clanak.aspx?id=11916> (preuzeto 17. 4. 2019.).
- KRŠIĆ SEKULIĆ, Vesna (1987), „Uloga nastave solfeđa u početnoj fazi opismnjenjavanja instrumentalista“, *Tonovi*, god. 2, br. 4., Zagreb: Udruženje muzičkih pedagoga Hrvatske, 17-20.
- KUGLER, Michael, *Carl Orff – Elemental Education in Music and Dance*, <https://www.orff.de/en/orffr-schulwerk/> (preuzeto 22. 9. 2020.).
- L. L. (1954), „Glasbeni izraz otrok – ob nastavi prof. Bašičeve u Zagrebu“, *Ljudska pravica*, 14. 11. 1954.
- LEDERER, Ana (2003), *Redatelj Tito Strozzi*, Zagreb: Meandar.
- LETICA, Marina (2005), „Škola danas“, u: *Glazbeno učilište Elly Bašić 1965. – 2005.*, Nataša Perak Lovričević (ur.), Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić, 73.
- LETICA, Marina (2014), „Elly Bašić: Za cjelovitog čovjeka“, u: *Vjerujem svakom djetetu, tekstovi iz ostavštine Elly Bašić*, Marina Letica i Nataša Perak Lovričević (ur.), Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić, 24-26.

- LETICA, Marina (2017), „Odgoj kroz glazbu“, u: *Što, kako i zašto? Vodič kroz posebnosti FMP*, Marina Letica (ur.), Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić, 9-20.
- LETICA, Marina (2017), „Predgovor urednice“, u: *Što, kako i zašto? Vodič kroz posebnosti FMP*, Marina Letica (ur.), Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić, 4.
- LHOTKA, Fran (1948), *Harmonija I*, Zagreb: Nakladni zavod Hrvatske.
- LHOTKA, Fran (1948), *Harmonija II*, Zagreb: Nakladni zavod Hrvatske.
- LORKOVIĆ, Radovan (2011), „Evgenij Vaulin, Marijan Feller i ostali zaboravljeni klavirski pedagozi“, *Tonovi*, god. 26 (1), br. 57., Zagreb: Hrvatsko društvo glazbenih i plesnih pedagoga, 103-105.
- LORKOVIĆ, Radovan (2011), „Sjećanja na Stanislava Stražnickog“, *Tonovi*, god. 26 (1), br. 57., Zagreb: Hrvatsko društvo glazbenih i plesnih pedagoga, 105-106.
- LORKOVIĆ, Radovan (2012), *Melita Lorković (1907 – 1987)*, Zagreb: Jakša Zlatar.
- LORKOVIĆ, Radovan (2013), „Nikola Glassl – hrvatski skladatelj? Europljanin? Jedno i drugo?“, *Tonovi*, god. 28 (1), br. 61., Zagreb: Hrvatsko društvo glazbenih i plesnih pedagoga, 125-126.
- LUKŠIĆ, Gordana (1968), „Prodoran međunarodni uspjeh jugoslovenskih avangardnih muzičko pedagoških kretanja“, *Bilten Zavoda za prosvjetno pedagoško službu Ljubljana*, VI, br. 3.
- M. M. (1954), „Manifestacija naprednega glasbenoga pouka“, *Slovenski poročevalec*, 1. 9. 1954.
- MAGDALENIĆ, Miroslav (1961), *Solfeggio na osnovu narodnog muzičkog izričaja*, Zagreb: Muzička naklada.
- MAGDALENIĆ, Miroslav (1963), „Zoltán Kodály kao muzički pedagog“, *Muzika i škola*, br. 1, Zagreb: Udruženje muzičkih pedagoga Hrvatske, 11-15.
- MANASTERIOTTI, Višnja (1962), *Zbornik pjesama i igara za djecu, priručnik muzičkog odgoja*, Zagreb: Školska knjiga.
- MARAS, Denis (1982), *Muzičko stvaralaštvo u okviru razredne nastave u osnovnoj školi*, Sarajevo: Muzička akademija u Sarajevu, 2.
- MARKOVAC, dr. Pavao (1957), „Radnička muzika“, u: *Izabrani članci i eseji*, Zagreb: Hrvatski glazbeni zavod., 34-58.
- MARKOVIĆ, Božidar (1952), *Put u sretan život*, Zagreb: Štamparski zavod Ognjen Prica.

MATIJEVIĆ, Milan (1999), *Alternativne škole*, Zagreb: UNA-MTV i Institut za pedagoški istraživanja.

MEYER, Leonard B. (1986), *Emocije i značenje u muzici*, Beograd: Nolit.

MIČIJA PALIĆ, Martina (2019), *Pijanistice zagrebačke sredine s kraja 19. i prve polovine 20. stoljeća u svjetlu suvremenoga pijanizma i glasovirske pedagogije*, doktorska disertacija, Zagreb: Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.

MIČIJA PALIĆ, Martina, VASILJ, Denis (2014), „Integracija glazbe u program obveznog predškolskog odgoja i obrazovanja – male škole“, u: *Pedagogija, obrazovanje i nastava*, Neven Hrvatić, Anita Lukenda, Slavica Pavlović, Vedrana Spajić Vrkaš, Mario Vasilj (ur.), Mostar : Fakultet prirodoslovno-matematičkih i odgojnih znanosti Sveučilišta u Mostaru, 309-315.

MIČIJA PALIĆ, Martina, VASILJ, Denis (2015), „Nastavni planovi i programi predškolskoga glazbenog obrazovanja u Republici Hrvatskoj – implementacija u praksi, u: *Istraživanja glazbenih paradigmi djetinjstva, odgoja i obrazovanja*, Diana Atanasov Piljek, Tamara Jurkić Sviben (ur.), Zagreb: Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 304-315.

MIHAJLOVIĆ TIMAKIN, Evgenij (1997), *Klavirska pedagogija*, Zagreb: Naklada Jakša Zlatar.

MILANKOVIĆ, Bogdan, ŠPIRIĆ, Slobodan (1967), RIHTMAN, Cvjetko, u: *Muzička enciklopedija*, 3. sv., Krešimir Kovačević (ur.), Zagreb: Jugoslavenski leksikografski zavod, 204.

MILKOVIĆ, Dragan (1990), LERCH, Richard, u: *Znameniti i zaslužni Hrvati*, Dragan Milković (ur.), Zagreb: August Cesarec, 112.

MILKOVIĆ, Ivana (2018), *Kronološki popis obrazovnih dokumenata pregledanih u svrhu sastavljanja povijesnoga popisa za lekturu preporučenih naslova u hrvatskoj osnovnoj školi*, <http://bibrich.ufzg.hr/wp-content/uploads/2018/11/Popis-obrazovnih-dokumenata.pdf> (preuzeto 1. 4. 2020.).

MINISTARSTVO znanosti i obrazovanja (2017), *Nacionalni kurikulum za umjetničko obrazovanje*, <https://mzo.gov.hr/UserDocsImages//dokumenti/Obrazovanje/NacionalniKurikulum/NacionalniKurikulumi//Nionalni%20kurikulum%20za%20umjetni%C4%8Dko%20obrazovanje.pdf> (preuzeto 3. 7. 2020.), 11.

MIROŠEVIĆ, Josip (1966), „Novi putevi u muzičkom školstvu“, *Školski vjesnik*, XVI, br. 5-6, 22-29.

- MONTESSORI, Maria (2000), *Il Metodo della Pedagogica Scientifica applicato all'educazione infantile nelle Casa dei Bambini*, Rome: Opera Nazionale Montessori.
- MONTESSORI, Maria (2003), *Dijete: tajna djetinjstva*, Jastrebarsko, Naklada Slap.
- MRDULJAŠ, Igor, ŠKRABALO, Ivo (1983), BAŠIĆ, Relja, u: *Hrvatski biografski leksikon*, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, <http://hbl.lzmk.hr/clanak.aspx?id=1444> (preuzeto 22. 4. 2019.).
- MUNIĆ, Sandra, PERAK LOVRIČEVIĆ, Nataša (2005), *Popis djelatnika*, u: *Glazbeno učilište Elly Bašić 1965. – 2005.*, Nataša Perak Lovričević (ur.), Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić, 114-115.
- MUNJIZA, Emerik, LUKAŠ, Mirko (2006), “Pedagoško-psihološko osposobljavanje učitelja u visokoškolskim institucijama”, *Odgojne znanosti*, vol. 8, br. 2, Zagreb: Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 361-383.
- NAGY, Milan (1981) „Odjel za gudačke instrumente i gitaru (VI)“, u: *Muzička akademija u Zagrebu 1921 – 1981.*, Koraljka Kos (ur.), Zagreb: Muzička akademija u Zagrebu, 51-64.
- NOLA, Danica (1987), *Dijete i kreativnost*, Zagreb: ČGP Delo, OOUR Globus.
- NJIRIĆ, Nikša (1983), BAŠIĆ, Mladen u: *Hrvatski biografski leksikon*, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, <http://hbl.lzmk.hr/clanak.aspx?id=1441> (preuzeto 22. 4. 2019.).
- NJIRIĆ, Nikša (1983), BENIĆ, Vladimir, u: *Hrvatski biografski leksikon*, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, <http://hbl.lzmk.hr/clanak.aspx?id=1725> (preuzeto 16. 4. 2019.).
- OPAŠIĆ, Lea (2019), *Provođenje glazbenih aktivnosti u suvremenoj odgojno obrazovnoj praksi*, završni rad, Petrinja: Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet, 13.
- OSTROVSKII, Aron (1975), „Содержание“, u: *Muzikaljnoe vospitanje v stranah socializma*, Aron Ostrovskii (ur.), Leningrad: Музыка.
- PANIĆ, Vladislav (1989), *Psihološka istraživanja umetničkog stvaralaštva*, Beograd: Naučna knjiga.
- PASTUOVIĆ, Nikola (2012), *Obrazovanje i razvoj*, Zagreb: Institut za društvena istraživanja u Zagrebu i Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.
- PAULIG, Peter (1996), „Predgovor“ u: *Montesori ili Waldorf?*, Zagreb: Educa, 9-11.
- PAVLOVIĆ, Milivoj (1925), „Dečji crteži sa jedne izložbe dečjih radova“, preštampano iz *Priloga za Psihologiju Deteta*, sv. 2, god. 1., 1-16.

- PERAK LOVRIČEVIĆ, Nataša (2005), „Nova škola u Mlinarskoj (1965.-2005.)”, u: *Glazbeno učilište Elly Bašić 1965. – 2005.*, Nataša Perak Lovričević (ur.), Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić, 63-69.
- PERIĆ KEMPF, Bosiljka (1998), GEIGER EICHHORN, Antonija, u: *Hrvatski biografski leksikon*, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, <http://hbl.lzmk.hr/clanak.aspx?id=6724> (preuzeto 2. 5. 2019.).
- PERROT, Michelle (2009), *Moja povijest žena*, Zagreb: Ibis grafika.
- PESEK PETTAN, Albinca (2013), “Metodološki sustavi glazbenog odgoja u osnovnoj školi”, *Tonovi*, br. 8 (2), Zagreb: Hrvatsko društvo glazbenih i plesnih pedagoga, 3-11.
- PETROVIĆ, Miša (2017), *S decom od jutra do sutra. Pedagogija u praksi*, Zemun: Anagram studio.
- PHILIPPS, Silvija (2003), *Montessori priprema za život: odgoj neovisnosti i odgovornosti*, Jastrebarsko: Naklada Slap.
- PIKEC, Valentina (2016), *Waldorfska škola u digitalnom dobu*, diplomski rad, Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet.
- PINTAR, Marijana, VRBANIĆ, Vilena (2013), LHOTKA KALINSKI, Ivo, u: *Hrvatski biografski leksikon*, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, <http://hbl.lzmk.hr/clanak.aspx?id=11776> (preuzeto 23. 4. 2019.).
- PINTAR, Marijana (2009), KLEPAČ, Rudolf, u: *Hrvatski biografski leksikon*, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, <http://hbl.lzmk.hr/clanak.aspx?id=216> (preuzeto 23. 2. 2019.).
- PINTAR, Marijana (2013), KRPAN, Vladimir, u: *Hrvatski biografski leksikon*, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, <http://hbl.lzmk.hr/clanak.aspx?id=11404> (preuzeto 7. 4. 2020.).
- PLAVŠA, Dušan (1955), „Muzički izraz djeteta“, u: *Nin*, 30. 1. 1955.
- PLAVŠA, Dušan (1958), „Elly Bašić: Sedam nota – sto divota“, *Savremeni akordi*, br. 5-6.
- POLIĆ, Branko (1992), “Antonija Geiger-Eichhorn i Leopold Godowski“, *Tonovi*, god. 7 (2), Zagreb: Hrvatsko društvo glazbenih i plesnih pedagoga, 47-52.
- POVIJAČ CEROVEC, Iva (2017), *Povezanost Petra Guberine i Elly Bašić u uporabi brojalica*, diplomski rad, Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Muzička akademija i Filozofski fakultet.
- POZAJIĆ, Mladen (1977), ŠPILER, Miroslav, u: *Muzička enciklopedija*, 3. sv., Krešimir Kovačević (ur.), Zagreb: Jugoslavenski leksikografski zavod, 575.
- POZAJIĆ, Mladen (1977), TRUDIĆ, Božidar, u: *Muzička enciklopedija*, 3. sv., Krešimir Kovačević (ur.), Zagreb: Jugoslavenski leksikografski zavod, 609.

- POŽGAJ, Joža (1953), „Problem funkcionalnih metoda solfeggia“, *Muzičke novosti*, god. 1., broj 6., Zagreb: Muzička naklada, 2-4.
- POŽGAJ, Joža (1953), „Još nekoliko riječi o 'Funkcionalnoj metodi'“, *Muzičke novosti*, god. 1., broj 7., Zagreb: Muzička naklada, 5-7.
- POŽGAJ, Joža (1961), „Što donose novi udžbenici muzičkog odgoja“, *Školske novine*, br. 26, 5.
- POŽGAJ, Joža (1970), „Neki bitni elementi u obrazovanju nastavnika muzike za osnovne škole“, *Muzika*, god. XV/4, 145-151.
- POŽGAJ, Joža (1975), *Metodika glazbenog odgoja u osnovnoj školi*, Zagreb: Prosvjetni sabor Hrvatske.
- POŽGAJ, Joža (1988), *Metodika nastave glazbene kulture u osnovnoj školi*, Zagreb: Školska knjiga..
- PRANJIĆ, Marko (2001), *Pedagogija*, Zagreb: Hrvatski studiji Sveučilišta u Zagrebu.
- PRANJIĆ, Marko (2011), „Homerove odgojne vrijednosti“, *Društvena istraživanja: časopis za opća društvena pitanja*, Vol. 20, No. 1 (111), 249-267.
- PRANJIĆ, Marko (2013), *Nastavna metodika u riječi i slici*, Zagreb: Sveučilište u Zagrebu. Hrvatski studiji.
- PRANJKO, Klara (2009), KLAJČIĆ, Bratoljub, u: *Hrvatski biografski leksikon*, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, <http://hbl.lzmk.hr/clanak.aspx?id=211> (preuzeto 1. 7. 2019.).
- PREBANDA, Milan (1957), „Muzički kolektiv Više pedagoške škole u Sarajevu ocijenio metodu Elly Bašić kao negativnu i neprihvatljivu“, *Muzika i škola*, br. 1-2., 4-5.
- PUŽEVSKI, Valentin (1996), „Škola je bila i ostaje kulturno središte svoje sredine“, *Napredak: časopis za pedagošku teoriju i praksu*, Zagreb: Hrvatski pedagoško-književni zbor, 154-165.
- R. F. (1954), „Uspjeh funkcionalne metode prof. Elly Bašić“, *Vjesnik*, XV, 8. 4. 1954.
- RADOIČIĆ KRALJEVIĆ, Smiljana (1978), „Prilog proučavanju muzičkog odgoja i obrazovanja u Splitu“, *Kulturna baština*, No.7–18, 97-101.
- RAKIJAŠ, Branko (1959), „Mišljenje inspektora za muzički odgoj“, *Vjesnik u srijedu*, god. 8, br. 393, 11. 11. 1959.
- RAKIJAŠ, Branko (1961), *Muzički odgoj djeteta*, Zagreb: IP 'Školska knjiga'.
- RAKIJAŠ, Branko (1983), BAŠIĆ, Elly, u: *Hrvatski biografski leksikon*, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, <http://hbl.lzmk.hr/clanak.aspx?id=1433> (preuzeto 3. 8. 2019.).
- REINERS, Lennart (1971), „Barn, musik och fantasi av professor Elly Bašić“ u: *MUSIK – kultur*, NR 3, Gårdsbog: Bromma, 10-12.

REINERS, Lennart (1971), „Musik i Kråkvinkel och i Kroatien“, u: *MUSIK – kultur, NR 3*, Gårdsbog: Bromma, 4-5.

RENKO, Ksenija (1985), „Prodor u dječju psihu“, *Sudentski list*, broj 894 – 28. 5. 85, 14-15.

REPUBLIKA HRVATSKA Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, (2006), *Nastavni plan i program Funkcionalne muzičke pedagogije za srednju školu*, Zagreb: Music Play.

REPUBLIKA HRVATSKA Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, (2006), *Nastavni planovi i programi predškolskog i osnovnog obrazovanja za glazbene i plesne škole*, Zagreb: Music Play.

REPUBLIKA HRVATSKA Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, (2006), “Nastavni plan i program za osnovnu školu funkcionalne muzičke pedagogije”, u: *Nastavni planovi i programi predškolskog i osnovnog obrazovanja za glazbene i plesne škole*, Zagreb: Hrvatsko društvo glazbenih i plesnih pedagoga, 181-297.

REPUBLIKA HRVATSKA Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, (2006), *Nastavni plan i program za srednje glazbene i plesne škole*, Zagreb: Music Play.

REPUBLIKA HRVATSKA Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, (2008), *Nastavni planovi i programi za srednje glazbene i plesne škole*, Zagreb: Hrvatsko društvo glazbenih i plesnih pedagoga.

REPUBLIKA HRVATSKA Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, (2008), “Nastavni plan i program Funkcionalne muzičke pedagogije (FMP) za srednju školu”, u: *Nastavni planovi i programi za srednje glazbene i plesne škole*, Zagreb: Hrvatsko društvo glazbenih i plesnih pedagoga, 299-507.

REUTER, Fritz (1962), *Grundlagen der Musikerziehung*, Leipzig: VEB Breitkopf & Härtel.

RIBANOVIĆ, Srdjan (1967), “Zakaj jedina v Jugoslaviji? Centralna funkcionalna muzička škola u Zagrebu”, u: *Bilten Zavoda za prosvetno pedagoško službo Ljubljana I, V*, br. 4, 39-45.

RIBBING, Marianne (1983), „Lyckad studieresa till Zagreb“, *Musik-kultur*, No 3 – 1983., 9-10.

ROJKO, Pavel (1982), *Psihološke osnove intonacije i ritma*, Zagreb: Muzička akademija, Croatia concert.

ROJKO, Pavel (2005), “Postoji li funkcionalna glazbena pedagogije?”, *Tonovi*, 45/46, 109-114.

ROJKO, Pavel (2011), “Quousque tandem...FMP?”, *Tonovi*, god. 26 (1), 65-84.

RUDAN, Pavao [S. a.], "Iz retrospektive – kako smo osmislili i stvorili suvremenu antropologiju u Hrvatskoj", u: *25 godina Instituta*, <https://inantro.hr/wp-content/uploads/2018/11/iz-retrospektive-final.pdf> (preuzeto 8. 1. 2020.).

RUDOLF PERKOVIĆ, Dina (2005), „Funkcionalna muzička pedagogija – u ideji i razradi“, u: *Glazbeno učilište Elly Bašić 1965. – 2005.*, Nataša Perak Lovričević (ur.), Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić, 30-39.

RUSSELL-SMITH, Geoffrey (1967), „Introducing Kodály Principles into Elementary Teaching“, *Music Educators Journal*, 72 (6), 43-4.

RUŽA, Dada (2008), „Glazbena škola u Varaždinu kao nositeljica kontinuiteta glazbenog života grada u posljednjem razdoblju svojeg djelovanja (1936. – 2008.)“, u: *Radovi Zavoda za znanstveni rad Varaždin 19.*, Miroslav Šicel (ur.), Zagreb-Varaždin: Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, 105-125.

SAKAČ, Branimir (1953), „Kritika kao umjetničko djelo“, *Muzičke novosti*, god. 1., broj 6., Zagreb: Muzička naklada, 1.

SARAČEVIĆ, Sead (1959), „Sedam nota – sto divota“, *Vjesnik u srijedu*, 22. 4. 1959.

SCHAEFER, Claudia, (2015), *Poticanje djece prema odgojnoj metodi Marije Montessori*, Zagreb: Goldem marketing – Tehnička knjiga.

SCHULZ-BENESCH, Günter (1961), *Der Streit um Montessori*, München: Herder.

SEIT Marielle, HALLWACHS, Ursula (1997), *Montessori ili Waldorf?*, Zagreb: Educa.

SIKAVICA, Ana (2018), *Nacionalni programi obrazovanja kroz umjetnost na području Republike Hrvatske od 1945. do 2017. godine sa studijom slučaja Ruksak (pun)kulture*, diplomski rad, Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Akademija dramske umjetnosti.

SINKOVIĆ, Marijan (1959), „Dva fronta u muzičkoj pedagogiji – spor oko jedne rasprodane knjige“, *Vjesnik u srijedu*, 14. 10. 1959.

SINKOVIĆ, Marijan (1959), „Jedan (nepotreban) spor u našoj muzičkoj pedagogiji“, *Telegram*, 7. 10. 1960., 11.

SMAILOVIĆ, Avdo (1971), *Teorijsko-didaktički osnovi muzičkog vaspitanja*, Sarajevo: IGKRO Svjetlost, OOUR Zavod za udžbenike, 7.

SPITZER, Manfred (2018), *Digitalna demencija*, Zagreb: Ljevak.

STAHULJAK, Zlatko (1983), ARANY, Dragutin, u: *Hrvatski biografski leksikon*, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, <http://hbl.lzmk.hr/clanak.aspx?id=815> (preuzeto 22. 4. 2019.).

- STEINER, Rudolf (2019), *Cjelovito poznavanje čovjeka kao temelj pedagogije*, Zagreb: Antropozofsko društvo Hrvatske Marija Sofija.
- STEVANOVIĆ, Marko (2003), *Nastavnik odgajatelj umjetnik*, Varaždinske Toplice: Tonimir.
- STRPIĆ, Dag (2010), "Mladen Čaldarović – 1916-2010", *Pregled*, god. LI, broj 3, Sarajevo: Univerzitet u Sarajevu, 313-315.
- SUĆESKA LIGUTIĆ, Radojka (2005), „Sve što ste oduvijek željeli znati o Funkcionalnoj muzičkoj pedagogiji“, *Tonovi*, 45/46 (20), 99-108.
- SUĆESKA LIGUTIĆ, Radojka, DEVČIĆ, Irena (2005), "Funkcionalna muzičke pedagogije – škola u funkciji razvoja djeteta", *Tonovi*, 45/46 (20), 90-98.
- SUĆESKA LIGUTIĆ, Radojka (2005), „Sve što ste oduvijek željeli znati o Funkcionalnoj muzičkoj pedagogiji“, u: *Glazbeno učilište Elly Bašić 1965. – 2005.*, Nataša Perak Lovričević, (ur.), Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić, 40-51.
- SUPEK, Iva (1960), "Neka iskustva u muzičkom odgoju", *Školske novine*, broj 23, 3.
- SUPEK, Rudi (1959), "Uvodni tekst", u: *Sedam nota sto divota*, Zagreb: Školska knjiga, 5-7.
- SUPEK, Rudi (1979), *Mašta*, Zagreb: Sveučilišna naklada Liber.
- SUPEK, Rudi (1987), „O kreativnosti djece“, u: *Dijete i kreativnost*, Livija Kroflin, Danica Nola, Antonija Posilović i Rudi Supek (ur.), Zagreb: Globus Zagreb, 17-63.
- SUPIČIĆ, Ivan (2006), *Estetika europske glazbe*, Zagreb: Školska knjiga.
- SUTLIĆ, Korana (2020), „Glazbeno učilište Elly Bašić“, *Jutarnji list*, 5. 3. 2020., <https://www.jutarnji.hr/globus/Globus-kultura/glazbeno-uciliste-elly-basic-globus-donosi-detalle-kako-je-bivsa-vojna-bolnica-u-vlaskoj-uz-pomoc-novca-iz-eu-pretvorena-u-modernu-glazbenu-skolu/10057498/> (preuzeto 11. 6. 2020.).
- SUZUKI, Shin'ichi (2002), *Odgoj s ljubavlju*, Zagreb: Centar za glazbenu poduku d. o. o.
- SVALINA, Vesna (2017), „Glazbeni umjetnik danas – umjetnik i/ili glazbeni pedagog“, u: *Glazbena pedagogija u svjetlu sadašnjih i budućih promjena 5*, Sabina Vidulin (ur.), Pula: Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, 447-470.
- ŠABAN, Ladislav (1981), „Odjel za klavir, orgulje i harfu (V)“, u: *Muzička akademija u Zagrebu 1921 – 1981.*, Koraljka Kos (ur.), Zagreb: Muzička akademija u Zagrebu, 37 – 49.
- ŠABAN, Ladislav (1982), *150 godina Hrvatskog glazbenog zavoda*, Zagreb: Hrvatski glazbeni zavod.
- ŠICEL, Miroslav (1993), DELORKO, Olinko, u: *Hrvatski biografski leksikon*, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, <http://hbl.lzmk.hr/clanak.aspx?id=4511> (preuzeto 2. 8. 2019.).

- ŠKRABALO, Ivo (1983), BERKOVIĆ, Zvonimir, u: *Hrvatski biografski leksikon*, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, <http://hbl.lzmk.hr/clanak.aspx?id=1803> (preuzeto 17. 4. 2019.).
- ŠULENTIĆ BEGIĆ, Jasna, BEGIĆ, Amir (2017), „Stjecanje metodičke kompetencije studenata glazbene pedagogije“, u: *2. međunarodni znanstveni i umjetnički simpozij o pedagogiji u umjetnosti - Komunikacija i interakcija umjetnosti i pedagogije*, Tihana Škojo (ur.), Osijek: Umjetnička akademija u Osijeku, 99-112.
- ŠVAR, Danilo (1954), “Manifestacija naprednega glasbenega pouka”, *Slovenski poročevalac*, 1. IX 1954.
- TENKKO, Lisa, URHO, Ellen (1971), „Funktionella musikskolan i Zagreb“, u: *MUSIK – kultur, NR 3*, Gårdsbog: Bromma, 6-9.
- TEPIĆ, Jadranka (2005), *E. J. Dalcroze: Eurhythmics*, diplomski rad, Sarajevo: Muzička akademija u Sarajevu.
- TEŽAK, Stjepko (1991), „Put u treće tisućljeće“, *Vjesnik*, 29. rujan 1991., 14.
- TILJAK, Dina, HALUZA, Marica, MUNIĆ, Sandra, LUČIĆ, Kristina (2005), “Popis maturanata”, u: *Glazbeno učilište Elly Bašić 1965. – 2005.*, Nataša Perak Lovričević (ur.), Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić, 116-119.
- TILJAK, Dina (2005), *Elly Bašić – tragovi i vizije. Pokušaj približavanja jednom fenomenu glazbene kulture*, diplomski rad, Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Muzička akademija.
- TOMAŠEK, Andrija (1954), „Kritika odnosa“, *Narodni list*, 12. 9. 1954.
- TOMAŠEK, Andrija (1954), „Muzički izraz djeteta“, *Narodni list*, 12. 2. 1954.
- TOMAŠEK, Andrija (1955), *Deset godina Gradske muzičke škole u Zagrebu 1945.-1955.*, Zagreb: Gradska muzička škola.
- TOMAŠEK, Andrija (1968), “Muzička škola Pavao Markovac”, u: *Razvoj muzičkog školstva u SR Hrvatskoj 1788. – 1968.*, Tomašek, Andrija (ur.), Zagreb: Hrvatski školski muzej, 55.
- TOMAŠEK, Andrija (1968), “Privatne muzičke škole u Zagrebu”, u: *Razvoj muzičkog školstva u SR Hrvatskoj 1788. – 1968.*, Tomašek, Andrija (ur.), Zagreb: Hrvatski školski muzej, 54.
- TOMAŠEK, Andrija (1968), “Rajonske muzičke škole u Zagrebu”, u: *Razvoj muzičkog školstva u SR Hrvatskoj 1788. – 1968.*, Tomašek Andrija (ur.), Zagreb: Hrvatski školski muzej, 55.
- TRNAVAC, Nedeljko (1983), *Dečja igra*, Gornji Milanovac: Dječje novine.
- TUKSAR, Stanislav (1992), “Elly Bašić – nagrada ‘I. Filipović’ za životno djelo”, *Tonovi*, 7 (1), 49.
- TUKSAR, Stanislav (2000), *Kratka povijest hrvatske glazbe*, Zagreb: Matica Hrvatska.

- TUKSAR, Stanislav (ur.), (2002), *Muzička akademija: 80 godina*, Zagreb: Muzička akademija Sveučilišta u Zagrebu.
- TUKSAR, Stanislav (2005), „Elly Bašić“, u: *Glazbeno učilište Elly Bašić 1965. – 2005.*, Nataša Perak Lovričević, (ur.) Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić, 8-9.
- TURKALJ, Nenad (1954), „Gdje počinje muzička kultura“, *Narodni list*, 15. 1. 1954.
- VASILJ, Denis (2015), „Elly Bašić – žena i djelo“, *Ellymanija*, br. 5., Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić, 16-23.
- VASILJ, Denis (2015), „Usklađenost instrumentalne i teorijske nastave u osnovnoj glazbenoj školi“, u: *Poučavanje umjetnosti u 21. stoljeću*, Težak, Dubravka (ur.), Zagreb : Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 246-265.
- VASILJEVIĆ, Zorislava (1975), „Solfeggio u našim muzičkim školama“, *Muzika*, XX, 3/4, 88-96.
- VASILJEVIĆ, Zorislava (1991), *Metodika nastave solfeđa I*, Beograd: Univerzitet umetnosti.
- VRINJANIN, Stanka (1955), „Povodom izložbe Muzički izraz djeteta“, u: *Naša deca*, II. 1955., Beograd.
- VOGEL, Detlev (2001), *Montessori-Erziehung – wie geht das?*, Freiburg: Herder.
- VON HENTIG, Hartmunt (2008), *Što je obrazovanje*, Zagreb: Educa.
- VUKOJEVIĆ, Zrinka (2016), *Dramski postupci u metodičkom oblikovanju nastave hrvatskoga jezika u nižim razredima osnovne škole*, doktorski rad, Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet.
- WAGNER, Aleksandra (1990), „Što je glazbi škola?“, *OKO*, br. 8, 19. 4. 1990., 31.
- WEBER, Zdenka (1995), *Recepcija glazbe Claudea Debussyja u Hrvatskoj 1918.–1940.*, Zagreb: Nakladni zavod Matice Hrvatske.
- ŽGANEC, Vinko (1963), „Metrika i ritmika u versifikaciji narodnog deseterca“, u: *Narodna umjetnost: hrvatski časopis za etnologiju i folkloristiku*, Vol. 2 No. 1, 3-35.
- ŽUBRINIĆ, Maja (2019), *Popis maturanata Glazbenog učilišta Elly Bašić od 2008. do 2019.*, Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić.
- ŽUPANOVIĆ, Lovro (1980), *Stoljeća hrvatske glazbe*, Zagreb: Školska knjiga.
- ŽUPANOVIĆ, Lovro (1989), „Opis skladateljstva hrvatskoga glazbenika Ive Prišlina (1902 – 1941)“, u: *Musicological Annual XXV*, Barbo Matjaž (ur.), Ljubljana: Oddelek za muzikologijo Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani, 167-186.
- *** (1943), „Privatna glasbena škola u Zagrebu“, *Sv. Cecilija*, god. 37., br. 1., 34.

- *** (1954), “Obisk znane hrvatske glazbene pedagoginje”, *Ljubljanski dnevnik*, 25. 3. 1954.
- *** (1954) „Očuvajte stvaralačko u djetetu“, *Vjesnik*, 10. 5. 1954.
- *** (1954), „Pred stvaranje izložbe 'Muzički izraz djeteta'. Svako dijete ima pravo na muzičku kulturu, *Vjesnik*, XV, 28. 8. 1954.
- *** (1954), “Predsjednik Tito posjetio četiri izložbe otvorene povodom Svjetskog kongresa za zaštitu djece”, *Borba*, 30. 8. 1954.
- *** (1954), “Titov boravak u Zagrebu”, *Vjesnik*, XV, 30. 8. 1954.
- *** (1957), „Djeca – muzički stvaraoci“, *Plavi vjesnik*, 15. 2. 1957.
- *** (1957), „Muzika - doživljaj“, *Žena*, 1957., br. 11.
- *** (1957), „Ritam – izraz slobodnog djeteta“, *Žena*, 1957., br. 10.
- *** (1958), „Malo je djece bez sluha“, *Vjesnik*, 21. 8. 1958.
- *** (1958), „Prvi susreti s muzikom“, *Vjesnik*, 7. 8. 1958.
- *** (1958), „Svi, a ne samo talenti“, *Večernji vjesnik*, 12. 3. 1958.
- *** (1959), „Oproštajna 'Muzička srijeda' održana u Studentskom domu I“, *Vjesnik*, 11. 5. 1956.
- *** (1959), „Postoje li zaista dva fronta? Polemika o muzičkom odgoju“, *Vjesnik u srijedu*, 11. 11. 1959.
- *** (1959), Zakon o osnovnoj školi, *Prosvjetni vjesnik*, 12 (8), 77-78.
- *** (1970), „Aktiv nastavnika Splitskih osnovnih škola poziva na diskusiju“, *Muzika*, god. IV, br. 1, 43-46.
- *** (1970), “Nachrichten aus dem Orff-Institut“, u: *Orff-Schulwerk Informationene Nr. 8*, Salzburg: Orff-Institut ander Akademie Mozarteum, 12-15.
- *** (1972), „Elly Bašić: za cjelovitog čovjeka“, *Telegram*, br. 37, 16. 6. 1972.
- *** (1972), “Opći nastavni plan i program osnovne škole”, *Prosvjetni vjesnik*, 25 (2-3): 21-32.
- *** (1972), “Opći i nastavni plan osnovne škole”, u: *Naša osnovna škola odgojno-obrazovna struktura*, Zagreb: Zavod za unapređivanje osnovnog obrazovanja, Školska knjiga, 17-22.
- *** (1972), “Studenti se žale na profesora”, *Oslobođenje*, 10. juni 1972., 7.
- *** (1974), „Musiiki – tehokas terapia“, *Turum Sandmat*, 7. 3. 1974., 18.
- *** (1977), CVETKO, Dragutin, u: *Muzička enciklopedija*, 1. sv., Krešimir Kovačević (ur.), Zagreb: Jugoslavenski leksikografski zavod, 386.

- *** (1984), „Plan i programi odgoja i osnovnog obrazovanja – Jezično-umjetničko područje: I. – IV. razred osnovne škole“, *Vjesnik Republičkog komiteta za prosvjetu, kulturu, fizičku i tehničku kulturu SR Hrvatske*, 4 (3), 27-46.
- *** (1984), „Plan i programi odgoja i osnovnog obrazovanja – Jezično-umjetničko područje: V. – VIII. razred osnovne škole“, *Vjesnik Republičkog komiteta za prosvjetu, kulturu, fizičku i tehničku kulturu SR Hrvatske*, 4 (3), 70-97.
- *** (1986), „Nastavni plan i program Funkcionalne osnovne muzičke škole“, u: *Vjesnik Republičkog komiteta za prosvjetu, kulturu i tehničku kulturu SR Hrvatske*, godina VI, broj 5, 17. lipnja.
- *** (1987), „Republički Seminar plana i programa Funkcionalne osnovne muzičke škole“, *Školske novine*, broj 15, godina XXXVII, 7. 4. 1987., 4.
- *** (1988), „Dječja mašta – vječna tajna“, *Školske novine*, broj 34 (1836), 25. 10. 1988., 8.
- *** (2003), „Povijest HDS-a“, u: *Službena internetska stranica Hrvatskog društva skladatelja*, <http://www.hds.hr/o-nama/povijest-hds-a/> (preuzeto 5. 8. 2019.).
- *** (2004), *Rezultati razredbenog postupka u prvom roku za prijem u 1. godinu studija u ak. god. 2004./2005.*, Zagreb: Sveučilište u Zagrebu. Muzička akademija, 1-8.
- *** (2005), *Rezultati razredbenog postupka u prvom roku za prijem u 1. godinu studija u ak. god. 2005./2006.*, Zagreb: Sveučilište u Zagrebu. Muzička akademija, 1-10.
- *** (2006), „Dekani Muzičke akademije u Sarajevu 1955-2005“, u: *50 godina Muzičke akademije u Sarajevu*, Vinko Krajtmajer, Ivan Čavlović i dr. (ur.), Sarajevo: Muzička akademija u Sarajevu, 136-146.
- *** (2006), „Diplomirani studenti Muzičke akademije“, u: *50 godina Muzičke akademije u Sarajevu*, Vinko Krajtmajer, Ivan Čavlović i dr. (ur.), Sarajevo: Muzička akademija u Sarajevu, 170-190.
- *** (2006), „Muzička akademija u proteklih 50 godina“, u: *50 godina Muzičke akademije u Sarajevu*, Vinko Krajtmajer, Ivan Čavlović i dr. (ur.), Sarajevo: Muzička akademija u Sarajevu, 18-59.
- *** (2006), „Nastavnici i saradnici – kronološki“, u: *50 godina Muzičke akademije u Sarajevu*, Vinko Krajtmajer, Ivan Čavlović i dr. (ur.), Sarajevo: Muzička akademija u Sarajevu, 162-166.
- *** (2006), „Nastavnici i saradnici u stalnom radnom odnosu“, u: *50 godina Muzičke akademije u Sarajevu*, Vinko Krajtmajer, Ivan Čavlović i dr. (ur.), Sarajevo: Muzička akademija u Sarajevu, 149-154.

- *** (2006), „Naučno-istraživačka i izdavačka djelatnost“, u: *50 godina Muzičke akademije u Sarajevu*, Vinko Krajtmajer, Ivan Čavlović i dr. (ur.), Sarajevo: Muzička akademija u Sarajevu, 124-131.
- *** (2006), *Nastavni plan i program za osnovnu školu*. Zagreb: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa.
- *** (2006), *Rezultati razredbenog postupka u prvom roku za prijem u 1. godinu studija u ak. god. 2006./2007.*, Zagreb: Sveučilište u Zagrebu. Muzička akademija, 1-11.
- *** (2007), *Rezultati razredbenog postupka u prvom roku za prijem u 1. godinu studija u ak. god. 2007./2008.*, Zagreb: Sveučilište u Zagrebu. Muzička akademija, 1-11.
- *** (2008), *Rezultati razredbenog postupka u prvom roku za prijem u 1. godinu studija u ak. god. 2008./2009.*, Zagreb: Sveučilište u Zagrebu. Muzička akademija, 1-12.
- *** (2009), *Rezultati razredbenog postupka u prvom roku za prijem u 1. godinu studija u ak. god. 2009./2010.*, Zagreb: Sveučilište u Zagrebu. Muzička akademija, 1-9.
- *** (2010), *Rezultati provjere dodatnih provjera posebnih znanja, vještina i sposobnosti abecedno*, Zagreb: Sveučilište u Zagrebu. Muzička akademija, 1-5.
- *** (2011), *Nastavni planovi na I. ciklusu studija*, Sarajevo: Muzička akademija u Sarajevu, <http://www.mas.unsa.ba/sites/default/files/Nastavni%20plan%2C%20I%20ciklus%20studija.pdf> (preuzeto 19. 9. 2019.).
- *** (2011), *Rezultati provjere dodatnih provjera posebnih znanja, vještina i sposobnosti abecedno*, Zagreb: Sveučilište u Zagrebu. Muzička akademija, 1-5.
- *** (2012), *Pregled rezultata ispita provjere specifičnih znanja, vještina i sposobnosti za upis u 1. godinu preddiplomskih studijskih programa*, Zagreb: Sveučilište u Zagrebu. Muzička akademija, 1-10.
- *** (2013), *Pregled rezultata ispita dodatne provjere znanja, vještina i sposobnosti za upis u 1. godinu integriranih programa*, Zagreb: Sveučilište u Zagrebu. Muzička akademija.
- *** (2014), *Izvešće predstojnika o rang listi prijavljenih pristupnika za upis u 1. godinu integriranih programa*, Zagreb: Sveučilište u Zagrebu. Muzička akademija, 1-12.
- *** (2015), *Dox 2015 Zag*, http://zagrebdox.net/hr/2015/program/retrospektive/hrvatski_glazbeni_dokumentarci/mur_bur (preuzeto 11. 10. 2019).
- *** (2015), *Pregled rezultata ispita provjere specifičnih znanja, vještina i sposobnosti za upis u 1. godinu integriranih studijskih programa*, Zagreb: Sveučilište u Zagrebu. Muzička akademija, 1-5.

*** (2016), *Pregled rezultata ispita provjere specifičnih znanja, vještina i sposobnosti za upis u 1. godinu integriranih studijskih programa*, Zagreb: Muzička akademija. Sveučilište u Zagrebu, 1-5.

*** (2017), *Pregled rezultata ispita provjere specifičnih znanja, vještina i sposobnosti za upis u 1. godinu integriranih studijskih programa*, Zagreb: Muzička akademija. Sveučilište u Zagrebu, 1-4.

*** (2018), *Pregled rezultata ispita provjere specifičnih znanja, vještina i sposobnosti za upis u 1. godinu integriranih studijskih programa*, Zagreb: Muzička akademija. Sveučilište u Zagrebu, 1-3.

*** (2018), *Školski kurikulum Glazbenog učilišta Elly Bašić za školsku godinu 2018./2019.*, Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić,
http://www.ellybasic.hr/wp-content/uploads/2018/10/kurikulum_2018-2019.pdf (preuzeto 1. 4. 2020.).

*** (2019), *Pravilnik o postupku utvrđivanja rang liste prijavljenih pristupnika za upise u 1. godinu integriranih preddiplomskih i diplomskih sveučilišnih programa*, Zagreb: Muzička akademija. Sveučilište u Zagrebu.

*** (2019), *Pregled rezultata ispita provjere specifičnih znanja, vještina i sposobnosti za upis u 1. godinu integriranih studijskih programa*, Zagreb: Muzička akademija. Sveučilište u Zagrebu, 1-3.

*** [S. a.], “Diplomski radovi Muzičke akademije u Sarajevu”, u: *Bibliografija doktorskih, magistarskih i diplomskih radova Muzičke akademije u Sarajevu*, Sarajevo: Muzička akademija.

*** [S. a.], *Europska udruga klavirskih pedagoga EPTA Hrvatska – O nama*, <https://www.epta-croatia.hr/hr/epta-udrug-a/o-nama> (preuzeto 3. 2. 2020.).

*** [S. a.], *Pedagoška akademija Slavonski Brod*, Slavonski Brod: Državni arhiv u Slavanskom Brodu (http://arhinet.arhiv.hr/details.aspx?ItemId=1_13423).

*** [S. a.] PIRKER, Pero, u: *Hrvatska enciklopedija*, <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=48389> (preuzeto 20. 8. 2019.).

*** [S. a.] *Povijest škole*, <http://glazbena-skola-pavla-markovca.hr/5-natjecanje-solo-pjevaca-qbruna-spilerq-2012.html#1-1-povijest-%C5%A1kole> (preuzeto 27. 1. 2020.).

*** [S. a.], *Povijest škole*, <http://gslavonskibrod.com> (preuzeto 18. 5. 2020.).

*** [S. a.], *Svenka Savić*, Wikivand, https://www.wikiwand.com/sh/Svenka_Savi%C4%87 (preuzeto 13. 2. 2020.).

6. ARHIVSKA GRADA

ARHIV GLAZBENOG UČILIŠTA ELLY BAŠIĆ

(OSTAVŠTINA ELLY BAŠIĆ/ O. E. B.)

AKTIV UFJUG Split (1974), *Dopis Dr. Stipi Šuvaru*, O. E. B., 1/19, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

AKTIV UFJUG Split (1974), *Dopis predsjedniku UFJUG Josipu Miroševiću*, O. E. B., 12/43, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

AMBRUŠ KIŠ, Ružica (1984), *Dopis drugu Mati Jergoviću*, O. E. B., 7/2, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

AMBRUŠ KIŠ, Ružica (1985), *Dopis dr Mati Jergoviću*, 10/2, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

AMBRUŠ KIŠ, Ružica (1991), *Prijedlog doc. Elly Bašić za dodjelu 'Nagrade grada Zagreba za 1990. godinu'*, O. E. B., 33/44, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

AMBRUŠ KIŠ, Ružica (1992), *Dopis Josipu Veršiću*, O. E. B., 19/31, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

AMBRUŠ KIŠ, Ružica (1993), *Dopis uredniku Školskih novina Ivi Klariću*, O. E. B., 7/18, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

AMBRUŠ KIŠ, Ružica (1994), *Projekt Konzervatorij Funkcionalne muzičke pedagogije*, O. E. B., 12/27, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

AMBRUŠ KIŠ, Ružica (1995), *Dopis GŠ Funkcionalne muzičke pedagogije Gradskom sekretarijatu za obrazovanje, kulturu i znanost*, O. E. B., 3/40, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

AMBRUŠ KIŠ, Ružica (1994), *Dopis Ministarstvu kulture i prosvjete*, O. E. B., 4/26, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

AMBRUŠ KIŠ, Ružica (1995), *Dopis GŠ Funkcionalne muzičke pedagogije ministrici Ljilji Vokić*, O. E. B., 22/40, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

AMBRUŠ KIŠ, Ružica (1995), *Dopis GŠ Funkcionalne muzičke pedagogije Gradskom sekretarijatu za obrazovanje, kulturu i znanost*, O. E. B., 3/40, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

ARANJEŠ, Elvira (1956), *Dopis Zavoda za unapređivanje nastave i općeg obrazovanja Elly Bašić iz 1956*, O. E. B., 14/32, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BABIĆ, Nikola (1969), *Scenarij kratkometražnog dokumentarnog filma Čiča 'Do' i čika 'So'*, O. E. B., 40/2, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-10.

BABIĆ, Ivo (1991), *Dopis doc. Elly Bašić s priloženim materijalima*, O. E. B., 20/36, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BABIĆ, Ivo (1991), *Dopis prof. Elly Bašić*, O. E. B., 20/36, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1930), *Plan i program „Beethoven“ škole*, O. E. B., 13/40, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1938), *Obavijest roditeljima o otvaranju dječjeg tečaja*, O. E. B., 17/36, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1941), *List za podatke o učenicima Muzičke škole Beethoven*, O. E. B., 12/31, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1945), *Dopis Elly Bašić ravnateljstvu Državne realne gimnazije u Kninu iz 1945.*, O. E. B., 14/6, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1945), *Obrazloženje načina rada u muzičkoj školi „Beethoven“ kao dodatak Nastavnom planu*, O. E. B., 12/32, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1946), *Čitanka za početnički solfeggio*, O. E. B., 32/7, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1946), *Odgovor Lhotki*, O. E. B., 4/14, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-17.

BAŠIĆ, Elly (1947), *Članak na zidnim novinama u dječjem tjednu Gradske muzičke škole Zagreb iz 1947.*, O. E. B., 28/6, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1948), *Izveštaj o godišnjim ispitima it teorijskih predmeta na Muzičkim tečajevima I. rajona*, O. E. B., Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1948), *Izveštaj o godišnjim ispitima iz teorijskih predmeta na Muzičkim tečajevima VI. rajona*, O. E. B., Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1948), *Osvrt na godišnje ispite iz teorijskih predmeta na I. i VI. rajonu*, O. E. B., Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1948), *Početnica za solfeggio*, O. E. B., Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1948), *Pogovor iz Početnice za solfeggio*, O. E. B., Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 130-132.

BAŠIĆ, Elly (1948), *Rukopis iz mape Kalendar*, O. E. B., 2/26, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-8.

BAŠIĆ, Elly (1948), *Solfeggio za I. razred dječji*, Zagreb; Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1948), *Vježbe za solfeggio za odrasle*, Zagreb; Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1949), *Rukopis iz mape Kalendar*, O. E. B., 2/26, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-8.

BAŠIĆ, Elly (1950), *Rukopis iz mape Kalendar*, O. E. B., 2/26, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-11.

BAŠIĆ, Elly (1950), *Rukopis iz mape Teorija i praksa T - Do metode*, O. E. B., 11/44, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1950), *Rukopis teksta (radna verzija) 'Teorija i praksa Tonika Do metode'*, O. E. B., 11/44, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1952), *AKU – referati i spisak studenata*, O. E. B., 4/19, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1952), *Funkcionalna metoda*, O. E. B., 1/38, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-19.

BAŠIĆ, Elly (1952), *Rukopis iz mape Kalendar*, O. E. B., 2/26, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-25.

BAŠIĆ, Elly (1953), *Emisija za roditelje 'Da li moje dijete imade sluha?'*, O. E. B., Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1953), *Kalendar rada iz Početnice za solfeggio*, O. E. B., 32/7, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić. 93-97.

BAŠIĆ, Elly (1953), *Početnica za solfeggio*, O. E. B., 32/7, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1953), *Predgovor iz Početnice za solfeggio*, O. E. B., 32/7, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-3.

BAŠIĆ, Elly (1953), *Rukopis iz mape Kalendar*, O. E. B., 2/26, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-23.

BAŠIĆ, Elly (1953), *Tekt predavanja Elly Bašić u Muzeju za umjetnost i obrt*, O. E. B., 16/5, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-8.

BAŠIĆ, Elly (1954), *Dopis Savjetu za prosvjetu, nauku i kulturu grada Zagreba*, O. E. B., 2/12, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1954), *Scenarij radio-emisije Cin can Cvirgudan*, O. E. B. Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1954), *Scenarij radio-emisije Jakov Gotovac: Simfonijsko kolo*, O. E. B., Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1954), *Scenarij radio-emisije Pismo drugu doktoru*, O. E. B., Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1955), *Brojalice iz publike na Izložbi Beograd 1955*, O. E. B., 2/13, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1955), *Brojalice Kotor, Sarajevo, Cetinje 1955*, O. E. B., 4/13, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1955), *Citat Elly Bašić iz Promotivnog letka izložbe Muzički izrar djeteta u Beogradu 1955.*, O. E. B., 9/6, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1955), *Molba za odobrenje dopusta*, O. E. B., 9/18, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1955), *Pismo Vladimiru Bakariću*, O. E. B., 4/15, Zagreb: Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1955), *Podaci za list ocjenjivanja*, O. E. B., 27/2, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1956), *Brojalica – melografski problem dječjeg poetskog stvaralaštva*, O. E. B., 18/1, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1956), *Doživljaj muzike*, O. E. B., 5/35, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1956), *Elaborat o osnivanju Instituta za znanstvenu muzičku pedagogiju*, O. E. B., 14/37, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-7.

BAŠIĆ, Elly (1956), „*Obrazloženje ciljeva i principa muzičkog obrazovanja u osmogodišnjoj školi*“ u: *Nacrt nastavnog plana i programa nastave muzike*, O. E. B., 14/32, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-10.

BAŠIĆ, Elly (1956), *Pismo Relji Bašiću*, O. E. B., 30/21, Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1956), *Rukopis iz mape Kalendar*, O. E. B., 2/26, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-16.

BAŠIĆ, Elly (1956), *Tekst predavanja uz analizu praižvedbe opera Fidelio*, O. E. B., Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-2.

BAŠIĆ, Elly (1957), *Dopis Gradske muzičke škole o usklađivanju satova s radom Seminara*, O. E. B., 3/15, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1957), *Pismo majci I*, O. E. B., 30/21, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1957), *Pismo majci II*, O. E. B., 30/21, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1957), *Pismo Danici Noli*, O. E. B., 5/15, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-2.

BAŠIĆ, Elly (1957), *Pismo Milošu Žanku*, O. E. B., 12/30, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1957), *Rukopis iz mape Kalendar*, O. E. B., 2/26, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-16.

BAŠIĆ, Elly (1957), *Sedam nota sto divota*, Zagreb: Udruženje kompozitora lake muzike Hrvatske.

BAŠIĆ, Elly (1958), *Pismo Branku Smiljaniću*, O. E. B., 5/13, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1958), *Pismo Čaldaroviću*, O. E. B., 1/15, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-8.

BAŠIĆ, Elly (1958), *Pismo Jelki Đurić*, O. E. B., 5/13, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1958), *Rukopis iz mape Kalendar*, O. E. B., 2/26, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-16.

BAŠIĆ, Elly (1959), *Dopis Branki Furlan*, O. E. B., 1/19, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1959), *Dopis Slavku Goldsteinu*, O. E. B., 6/15, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1959), *Odgovor Elly Bašić UMPH*, O. E. B., 6/15, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-4.

BAŠIĆ, Elly (1959), *Utisci o studentima – slušačima 'Metodike'*, O. E. B., 11/37, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1960), *Dopis Cvjetku Richtmanu*, O. E. B., 2/37, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1960), *Dopis rektoru Muzičke akademije u Zagrebu*, O. E. B., 1/19, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1960), *Dopis Sekretarijatu za prosvjetu NO općine Medveščak*, O. E. B., 30/13, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1960), *Dopis Sekretarijatu za prosvjetu NO Općine Medveščak*, O.E. B., 10/15, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1960), *Osvrt Elly Bašić*, O. E. B., 19/14, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1960), *Scenarij dječje emisije Ajde da vam pričam o muzici*, O. E. B., 20/37, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1961), *Dodatak natječajnoj dokumentaciji*, O. E. B., 5/38, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1961), *Dogovor o satnici*, O. E. b., 12/62, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1961), *Dopis drugu Čaldaroviću*, O. E. B., 5/38, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1.

BAŠIĆ, Elly (1961), *Dopis Miroslavu Špileru*, O. E. B., 5/38, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1961), *Dopis Pirkeru*, O. E. B., 13/13, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-2.

BAŠIĆ, Elly (1961), *Dopis rektoru Muzičke akademije u Sarajevu Miroslavu Špileru*, O. E. B., 5/38, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1961), *Dopis Savjetu za prosvjetu NRH*, O. E. B., 13/13, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1961), *Dopis Sekretarijatu za prosvjetu NO općine Medveščak*, O. E. B., 11/15, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1961), *Izlaganje na III. seminaru Saveza muzičkih pedagoga Jugoslavije u Ljubljani*, O. E. B., 6/45, 33/39, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-4.

BAŠIĆ, Elly (1961), *Izlaganje o FM na Seminaru Zavoda za školstvo*, O. E. B., 13/40, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-15.

BAŠIĆ, Elly (1961), *Natječajna dokumentacija Elly Bašić za radno mjesto nastavnika Muzičke akademije u Sarajevu*, O. E. B., 5/38, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1961), *Oprečni napadaji – FM*, O. E. B., 3/44, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, !.

BAŠIĆ, Elly (1961), *Prijava za mjesto stalnog nastavnika*, O. E. B., 2/11, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1961), *Štampa o mojem radu*, O. E. B., 5/38, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-3.

BAŠIĆ, Elly (1961), *Tekst izlaganja 'Funkcionalna metoda u muzičkoj nastavi'*, O. E. B., 13/40, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-15.

BAŠIĆ, Elly (1961), *Zapisi Elly Bašić o FM*, O. E. B., 5/44, Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić, 1-4.

BAŠIĆ, Elly (1962), *Dopis Miroslavu Špileru*, O. E. B., 19/29, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1962), *Dopis Muzičkoj akademiji o terminima rada i satnici*, O. E. B., 19/37, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1962), *Dopis rektoratu Muzičke akademije u Sarajevu*, O. E. B., 4/22, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1962), *Dopis Savjetu za naučni rad*, O. E. B., 19/29, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1962), *Dopis Školskoj knjizi*, O. E. B., 19/29, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1962), *Dopuna dopisa 24. X. 1962.*, O. E. B., 10/62, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1962), *Elaborat o osnivanju Funkcionalne muzičke škole, srednje kadrovske sa nižom školom i Isturenim odjelima pri osnovnim školama*, O. E. B., 12/27, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1962), *Honorarni satovi*, O. E. B., 12/62, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1962), *Mišljenje u vezi izrade Elaborata o pedagoškom i psihološkom obrazovanju budućih nastavnika gimnazije i stručnih škola*, O. E. B., 12/38, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-4.

BAŠIĆ, Elly (1962), *Pismo Dragotinu Cvetku*, O. E. B., 2/38, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1962), *Pismo drugu Barbariću*, O. E. B., 6/11, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-4.

BAŠIĆ, Elly (1962/63), *Scenarij radio-emisije 'Uvodna plesna muzika'*, O. E. B., Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1962/63), *Scenarij radio-emisije 'Valcer'*, O. E. B., Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1963), *Dopis Zavodu za školstvo grada Zagreba*, O. E. B., Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1963), *Dopis Zavodu za unapređenje školstva NR BiH*, O. E. B., 21/33, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1963), *Prijava za seminar*, O. E. B., 24/13, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1963), *Program Funkcionalne muzičke škole*, O. E. B., 1/35, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1963), *Skripta za Muzičke akademije Intonacija I*, O. E. B., 7/48, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1963), *Slučaj Prebanda*, O. E. B., 22/33, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1963), *Zahtjev za odobrenje dopusta za eksperimentalni rad*, O. E. B., 24/13, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1964), *Kajdanka Intonacija I*, O. E. B., 7/48, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1964), *Metodika muzičke nastave I, 1963/64*, O. E. B., 11/32, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1964), *Muzikološko-istraživalački radovi dječje kreativnosti*, O. E. B., 12/30, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1964), *Osvrt na izvještaj prosvj. savjetnika J. Popovačkog o Seminaru 'Funkc. metode'*, O. E. B., 15/13, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1964), *Pismo Mariji Valjalo*, Zagreb: Osobno arhiv Marije Valjalo.

BAŠIĆ, Elly (1964), *Prijava za konkurs Republičkog fonda za naučni rad Sarajeva*, O. E. B., 12/30, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1964), *Prijedlog za proučavanje programa*, O. E. B., 8/32, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1964), *Skripta Intonacije I Dur – Mol*, O.E. B., 3/46, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1964), *Skripta za Muzičke akademije Intonacija II*, O. E. B., 7/48, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1965), *Molba Okružnom sudu u Zagrebu za registraciju FMŠ*, O. E. B., 2/29, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1965), *Osnivanje Funkcionalne muzičke škole*, 20/39, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1966), *Dokument Elly Bašić – Curriculum vitae* iz prijave teme doktorske disertacije „Razvojne i obrazovne mogućnosti stvaralačke sposobnosti djece u dobi od 8 – 14

godina kroz muzički odgoj“ koju Elly Bašić šalje 6. 12. 1966. Državnom sekretarijatu za visoko i stručno školstvo u Berlinu, O. E. B. 14/18, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1966), *Dopis dekanu Muzičke akademije u Sarajevu*, O. E. B., 11/30, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1966), *Kajdanka Intonacija II*, O. E. B., 7/48, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1966), *Muzikološko-istraživački radovi dječje kreativnosti, dječje muzikalne dispozicije i dječje estetske osjetljivosti*, O. E. B., 11/30, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-7.

BAŠIĆ, Elly (1966), *Prijava za konkurs Republičkom fondu za naučni rad*, O. E. B., 11/30, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1966), *Prijava za promociju teme doktorske disertacije Elly Bašić*, O. E. B., 14/18, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1966), *Specifikacija honorara i rashoda*, O. E. B., 11/30, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1967), *Curriculum vitae Elly Bašić*, O. E. B., 2/38, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-5.

BAŠIĆ, Elly (1967), *Dopis Paulu Michelu (24. 2. 1967.)*, 14/18, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1967), *Dopis Werneru Buschu (24. 2. 1967.)*, 14/18, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1967), *Dopis Werneru Buschu (15. 8. 1967.)*, 14/18, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1967), *Izložba Muzički izraz djeteta Bratislava*, O. E. B., 14/31, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1967), *Stvaralački rad. Improvizacija*, O. E. B., 9/36, Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić, 1-22.

BAŠIĆ, Elly (1967), *Tekstovi i komentari djece uz crteže i glazbene doživljaje*, O. E. B., 41/6, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-30.

BAŠIĆ, Elly (1967), *Zapis sjednice Savjeta FMŠ*, O. E. B., 4/34, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-5.

BAŠIĆ, Elly (1968), *Mapa s prijepisima*, O. E. B. 10/30, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1968), *Metodika muzičke teorije*, O. E. B., 7/41, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1968), *Metodika postavljanja intervala*, O. E. B., 9/41, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-11.

BAŠIĆ, Elly (1968), *Povijesni razvoj Funkcionalne muzičke škole u Zagrebu*, O. E. B., 22/39, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1969), *Dopis Funkcionalnoj muzičkoj školi*, O. E. B., 4/23, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1969), *Metodika muzičke teorije*, O. E. B., 7/41, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-48.

BAŠIĆ, Elly (1969), *Metodika teorije*, O. E. B., 9/41, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1969), *Okvirni prijedlog programa za predmet Opšte muzičko obrazovanje /Solfeggio i Teorija muzike/ u osnovnoj školi SR BiH*, O. E. B., 16/15, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1969), *Prijedlog za proučavanje programa Harmonije i Kontrapunkta Republičkom prosvjetno-pedagoškom zavodu Sarajevo*, O. E. B., 16/15, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1969), *Scenarij Dječja kreativnost – I emisija*, O. E. B., 5/30, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1969), *Scenarij Dječja kreativnost - III emisija*, O. E. B., 5/30, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-8.

BAŠIĆ, Elly (1970), *Dijete – glazba – imaginacija*, O. E. B., 25/6, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-3.

BAŠIĆ, Elly (1970), „Likovni odraz doživljaja muzike – jedna od mogućnosti otkrivanja psihičkih trauma kod djece“, u: *Kongresni materijal I Međunarodnog kongresa muzikoterapije u socijalnoj psihijatriji u Zagrebu*, O. E. B., 11/20, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-5.

BAŠIĆ, Elly (1970), *Novi prepis rada Zadaci i perspektive u istraživanju dječjeg stvaralaštva*, O. E. B., 1/6, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-10.

BAŠIĆ, Elly (1970), *Tekst izlaganja 'Likovni odraz doživljaja muzike – jedan od mogućnosti otkrivanja psihičkih trauma kod djece'*, O. E. B., Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-6.

BAŠIĆ, Elly (1970), *Tekst predavanja 'Dijete – glazba – imaginacija'*, O. E. B., 25/6, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-3.

BAŠIĆ, Elly (1970), *Tekst predavanja The Child – Music – The Imagination (strojopis)*, O. E. B., 36/6, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1970), *Zadaci i perspektive u istraživanju dječjeg stvaralaštva*, O. E. B., 1/6, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-10.

BAŠIĆ, Elly (1971), *Music as a Means for the Liberation of Personality*, O. E. B., 4/33, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-5.

BAŠIĆ, Elly (1971), *Primjedbe na Zapisnik sjednice nastavnčkog Vijeća od 19. IV 72.*, O. E. B., 10/30, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1971), *Tekst izlaganja 'Glazba kao sredstvo oslobađanja ličnosti'*, O. E. B., 16/20, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-4.

BAŠIĆ, Elly (1972), *Dopis Muzičkoj akademiji o novonastaloj situaciji, 7. 11. 1972.*, O. E. B., 6/32, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-22.

BAŠIĆ, Elly (1972), *Odgovori na postavljena pitanja Komisije Muzičke akademije*, O. E. B., 12/30, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-7.

BAŠIĆ, Elly (1972), *Problematika muzičke pedagogije danas*, O. E. B., 18/15, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-5.

BAŠIĆ, Elly (1972), *Zapisi od Karkoschke Vis /72*, O. E. B., 24/1, Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly, DOMLJAN, Žarko, HRŠAK, Vera, LUKŠIĆ, Gordana, MIROŠEVIĆ, Josip (1972), *Zapisnik Komisije za stručni pregled izložbenog materijala 'Muzički izraz djeteta' s Kongresa u Moskvi 1970.*, O. E. B., 3/20, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-3.

BAŠIĆ, Elly (1973), *Popis članaka, polemika, studija, radova i izlaganja*, O. E. B., 30/39, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-5.

BAŠIĆ, Elly (1973), *Program Dječjeg instrumentarija*, O. E. B., 5/27, 7/23, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-2.

BAŠIĆ, Elly (1974), *Dopis Liisi Matiila Oūkari, rektorici Muzičkog instituta u Finskoj (Kankaanpää)*, O. E. B., 1/34, Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1974), *Funkcionalna metoda – seminari*, O. E. B., 16/39, Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-3.

BAŠIĆ, Elly (1974), *Pismo drugu Sinkoviću*, O. E. B., 12/43, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1974), *Pismo Zori Vasiljević 10. 12. 1974.*, O. E. B., 1/44, Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1974), *Podaci radova doc. Elly Bašić na području Muzičke pedagogije za godinu 1974.*, O. E. B., 12743, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1975), *Dopis Institutu za narodnu umjetnost*, O. E. B., 19/33, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1975), *Dopis Marijanu Sinkoviću*, O. E. B., 12/43, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1975), *Dopis podpredsjedniku grada Zagreba Borisu Doganu*, O. E. B., 12/43, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1975), *Dopis Štefi Špiljak*, O. E. B., 12/43, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1975), *Igra – mašta – zbilja*, u: *Bilten XV Jugoslavenskog festivala djeteta Šibenik 1975.*, 130-135.

BAŠIĆ, Elly (1975), *Pismo Doz. Wolfgangu Stummeu*, O. E. B., Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1975), *Pismo Zori Vasiljević*, O. E. B., 1/44, Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1975), *Pismo Zorislavi Vasiljević*, O. E. B., 3/43, Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1975), *Pismo Zorislavi Vasiljević 8. 9. 1975.*, O. E. B., 1/44, Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1975), *Rukopis iz mape Humboldt-Universität Berlin, 1966/1967.*, O. E. B., 14/18, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1977), *Dopis drugu Bernardiću – Savjet za kulturu, prosvjetu i fizičku kulturu Republike Hrvatske*, O. E. B., 9/28, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1977), *Nastavni plan i program srednje Funkcionalne muzičke škole*, O. E. B., 10/28, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1977), *Prijedlog Plana i programa nastave srednje Funkcionalne muzičke škole*, O. E. B., Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1978), *Analiza poslanih zapisa dječjih brojalica*, O. E. B., 29/40, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1978), *Dopis Birthe Trærup*, O. E. B., 29/40, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1978), *Funkcionalna muzička pedagogija – šta je to?*, O. E. B., 12/9, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1979), *Eksperimentalni i istraživački znanstveni radovi i prikazi rada*, O. E. B., 15/38, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1979), „Pokret na glazbu – glazba pokreće“, *Anali kliničke bolnice 'Dr. M. Stojanović'. Musicoterapia*, vol. XVIII, br. 2., O. E. B. 37/2, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 105-112.

BAŠIĆ, Elly (1979), *Projekt Funkcionalne muzičke škole u Zagrebu*, O. E. B., 12/33, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1979), *Tekst za knjigu Dijete i kreativnost*, O. E. B., 20/31, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1979), *U spontanom stvaralaštvu 'dječja etimologija' je prije 'zvuk' i 'zvučnost' – nego značenje (strojopis)*, O. E. B., 24/20, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1979), *Zapis Elly Bašić na kopiji naslovnice Anala Kliničke bolnice 'Dr. M. Stojanović'*, O. E. B., Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly, KLIMA, Josip, KRPAN, Vladimir (1979), *Dopis Republičkom odboru Međunarodne godine djeteta*, O. E. B., 1/24, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1980), *Die psychologische Bedingtheit der Funktion des Abzählreime und der kreative Durchbruch von Metrik und Form der Standardlyrik*, O. E. B., 14/26, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-10.

BAŠIĆ, Elly (1980), *Eksperimentalni i istraživački znanstveni radovi i praktični prikazi rada*, O. E. B., 12/43, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-6.

BAŠIĆ, Elly (1980), *Elly Bašić – rukopisi*, O. E. B., 6/26, H, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1980), *Korekcije rada 'Psihološka uvjetovanost' za objavljivanje u časopisu Umjetnost i dijete*, O. E. B., 14/26, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1980), *Dopis Branku Rakijašu Podatci za Hrvatski biografski leksikon*, O. E. B., 9/25, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1980), *Dopis drugu Palčoku*, O. E. B., 6/28, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1980), *Dopis Društvu folklorista Hrvatske*, O. E. B., 26/20, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1980), *Dopis Dunji Rihtman*, O. E. B., 11/27, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1980), *Eksperimentalni i istraživalački znanstveni radovi i praktični prikaz rada*, O. E. B., 30/39, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-5.

BAŠIĆ, Elly (1980), *Istraživanja i radovi na području muzikoterapije*, O. E. B., Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1980), *Plan i program nastave solfeggia i teorije kroz 10 razreda niže i srednje muzičke škole – vertikalni kontinuitet. Elaborat za Jugoslavenski susret Muzičkih akademija*, O. E. B., 2/26, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1980), *Popis predavanja, referata i seminara (1948-1980)*, O. E. B., 7/25, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-8.

BAŠIĆ, Elly (1980), *Sažetak rada 'Liječenje pomoću muzike u tradicijama mediteranskih zemalja'*, O. E. B., 26/20, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1980), *Seminari Funkcionalne metode*, O. E. B., 16/39, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-3.

BAŠIĆ, Elly (1980), *Skica rasporeda Izložbe 1980*, O. E. B. 21/46, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1980), *Spiel der Phantasie – das Bedürfnis des Kindes*, O. E. B., 14/26, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ; Elly (1980), *Spisak rukopisa Elly Bašić*, O. E. B., 6/26, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-2.

BAŠIĆ, Elly (1980), *Tekst izlaganja Dječje brojalice danas i uzroci njihove kreativne atrofije*, O. E. B., 11/27, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-5.

BAŠIĆ, Elly (1980), *Upitnik*, O. E. B., 9/25, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1980), *Uvodno obrazloženje Projekta Izložbe 'Muzički izraz djeteta II'*, O. E. B., 21/46, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-6.

BAŠIĆ, Elly, KOVAČEVIĆ, Edo (1980), *Detaljni (globalni) financijski predračun*, O. E. B., 4/33, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1981), *Brojalice Novi Sad 1981.*, O. E. B., 3/13, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-53.

BAŠIĆ, Elly (1981), *Dopis Ljerki Čavić*, O. E. B., 7/39, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1981), *Dopis Republičkom Komitetu za prosvjetu, kulturu i fizičku kulturu*, O. E. B., Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1981), *Izveštaj Obrazovnom Centru za kulturu i umjetnost o broju sati stručnih predavanja Elly Bašić u Funkcionalnoj muzičkoj školi 15. 7. 1981.*, O. E. B., 17/28, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1981), *Prijava referata Elly Bašić za XXVIII Kongres SUFJ u Crnoj Gori*, O. E. B., 10/16, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1981), *Tekst izlaganja Dinamizam stvaralačke mašte poslijeratne generacije djece Crne Gore*, O. E. B., 6/27, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-5.

BAŠIĆ, Elly (1981), *Tekst izlaganja Narodno stvaralaštvo u odgoju i obrazovanju – izazov za analiziranje i razmišljanja*, O. E. B., 6/27, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-5.

BAŠIĆ, Elly (1982), *Dopis drugu Maliću (Školska knjiga)*, O. E. B., 14/34, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1982), *Dopis Jovanu Vukmanoviću*, O. E. B., 6/27, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1982), *Dopis Nadi Majanović*, O. E. B., 37/21, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1982), *Dopis Stipi Šuvaru 8. 3. 1982.*, O. E. B., 5/41, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1982), *Igra kolo naokolo I*, O. E.B., 3/28, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-4.

BAŠIĆ, Elly (1982), *Igra kolo naokolo II*, O. E.B., 3/28, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-7.

BAŠIĆ, Elly (1982), *Igra kolo naokolo III*, O. E.B., 3/28, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-6.

BAŠIĆ, Elly (1982), *Igra kolo naokolo IV*, O. E.B., 3/28, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-10.

BAŠIĆ, Elly (1982), *Mišljenje o 'Izveštaju o izradbi, doradi i javnoj raspravi prijedloga nastavnog programa glazbene kulture za osnovne škole i osnove srednjeg obrazovanja'*, O. E. B., 7/16, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-6.

BAŠIĆ, Elly (1982), *Pismo Zdenki Šnajder predsjednici Radne grupe za reformu predškolskog odgoja*, O. E. B., 20/32, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1982), *Ponovljeni tisak referata prof. Elly Bašić 'Dječje stvaralaštvo na otoku Hvaru (1953-79)'*, O. E. B., 15/20, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1982), *Rukopisi*, O. E. B., 10/26, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-4.

BAŠIĆ, Elly (1982), *Skica i upute – za koncepciju nastavnog programa za 'muzički odgoj', odnosno 'muzičku kulturu' u osnovnoj školi*, O. E. B., 11/2, 3/1, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-5.

BAŠIĆ, Elly (1982) *Zapis brojilica u tekstu predavanja Elly Bašić 'Dječje stvaralaštvo na otoku Hvaru'*, O. E. B., 37/21, Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1983), *An Encounter with Gypsy Children (Summary)*, O. E. B., 1/44, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1983), *Dopis drugu Draganu Zlatkoviću, direktoru Doma kulture 'Ivo – Lola Ribar'*, O. E. B., 29/40, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1983), *Dopis Novačiću, prosvjetnom savjetniku Republičkog Zavoda za školstvo*, O. E. B., 4/22, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1983), *Dopuna pisma kolegama Funkcionalne muzičke škole*, O. E. B., 17/28, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1983), *Izveštaj Mirjani Muršec Graovac o broju sati Seminara za nastavnike teoretskih predmeta Funkcionalne muzičke škole 9. 2. 1983.*, O. E. B., 17/28, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1983), *Kultura umjetnosti I i II*, O. E. B., 14/41, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1983), *Objavljeni radovi*, O. E. B., 7/26, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-6.

BAŠIĆ, Elly (1983), *Pismo Dušanu Plavši*, O. E. B., 8/42, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1983), *Pismo kolegama Funkcionalne muzičke škole*, O. E. B., 17/28, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-7.

BAŠIĆ, Elly (1983), *Pismo Svenki Savić 15. 8. 1983.*, O. E. B., 4/25, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1983), *Referat na Osnivačkoj skupštini Udruženja za unapređivanje Funkcionalne muzičke pedagogije u Zagrebu 1. 3. 1983.*, *Društveno – znanstveni značaj unapređivanja Funkcionalne muzičke pedagogije*, O. E. B., 23/38, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1983), *Rukopis iz mape Kalendar*, O. E. B., 2/26, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1984), *Dopis drugarici Miličević*, O. E. B., 1/24, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1984), *Dopis drugu Mati Jergoviću*, O. E. B., 7/2, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1984), *Dopis drugu Novačiću uz dva priložena materijala*, O. E. B., 4/22, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1984), *Dopis prof. Pertev N. Borstavu*, O. E. B., 14/32, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1984), *Dopis s dodanim tekstom Plana i programa FMP drugu Novačiću*, O. E. B., 4/22, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1984), *Izveštaj Mirjani Muršec Graovac o broju sati Seminara za nastavnike teoretskih predmeta Funkcionalne muzičke škole 5. 3. 1984.*, O. E. B., 17/28, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1984), *Izveštaj Mirjani Muršec Graovac o broju sati Seminara za nastavnike teoretskih predmeta Funkcionalne muzičke škole 30. 6. 1984.*, O. E. B., 17/28, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1984), *Korekcije teksta programa FMP za IV razred*, O. E. B., 4/22, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1984), *Najava programa izložbi i ciklusa predavanja 'Čovjek – kada je još bio velik'*, O. E. B., Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1984), *Nastavni program muzičkog odgoja FMP od I – VIII razreda osnovne škole*, O. E. B., 1/35, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1984), *Objašnjenja u vezi Nastavnog plana i programa FMP*, O. E. B., 4/22, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1984), *Prijava za sudjelovanje na Konferenciji u Stockholmu 1985.*, O. E. B., 16/32, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1984), *Rukopis Muzikolog na dječjem igralištu*, O. E. B., 1/22, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-8.

BAŠIĆ, Elly (1984), *Službene pozivnice za uvodno predavanje Izložbe*, O. E. B., Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1985), *Brojalica – komunikacija na dvojezičnim područjima dječjeg igranja (nelektorirani tekst i sažetak rada)*, O. E. B., 20/17, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-6.

BAŠIĆ, Elly (1985), *Der Abzählreim – die Kommunikation des Zweisprachigen Kinderspielraumes (nelektorirani tekst, vlastiti prijevod)*, O. E. B., 20/7, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1985), *Dopis Aleksandri Wagner*, O. E. B., 15/32, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1985), *Dopis drugu Mati Jergoviću*, O. E. B., 10/2, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1985), *Dopis drugu Mati Jergoviću*, O. E. B., 4/22, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1985), *Dopis Gordani Milićević*, O. E. B., 1/24, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1985), *Dopis Jagodi Martinčević*, O. E. B., 1/24, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1985), *Dopis Naimi Balić*, O. E. B., 17/38, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1985), *Dopis Nori Berzheim*, O. E. B., 17/32, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1985), *Dopis prosvjetnom savjetniku Branku Dolenecu*, O. E. B., 1/22, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1985), *Dopis Stjepanu Novačiću 18. 3. 1985.*, O. E. B., 4/22, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1985), *Dopis Stjepanu Novačiću 25. 3. 1985.*, O. E. B., 3/1, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1985), *Dopis UUFMP Draganu Jovanoviću, predsjedniku Saveza udruženja muzičkih pedagoga Jugoslavije*, O. E. B., 10/2, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1985), *Dopis UUFMP Naimi Balić*, O. E. B., 16/32, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1985), *Dopis Zavodu za PPS grada Zagreba i Zajednice općine Zagreb*, O. E. B., 7/33, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1985), *Funkcionalna muzička pedagogija – afirmacija i uspjesi*, O. E. B., 1/43, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-11.

BAŠIĆ, Elly (1985), *Ispitivanja i radovi na području muzikoterapije*, O. E. B., 30/17, Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1985), *Izveštaj – kolovoz, rujan 1985.*, O. E. B., 1/43, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-13.

BAŠIĆ, Elly (1985), *Međusobni utjecaji podunavskih zemalja na dječje igre, posebno na dječje brojalice (Institucionalizam – usmeno stvaralaštvo)*, O. E. B., 12/20, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1985), *Neposredni odjeci mojih predavanja na Visokoj muzičkoj školi u Stuttgartu*, O. E. B., Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1985), *Pismo Darku Vađiću*, O. E. B., 1/24, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1985), *Pismo drugu Pavlovu*, O. E. B., 1/24, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1985), *Pismo Dušanu Plavši*, O. E. B., 1/24, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1985), *Pismo Niceu Fracilu*, O. E. B., 1/24, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1985), *Pismo Nikoli Bubli*, O. E. B., 1/24, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1985), *Pismo Nori Berzheim*, O. E. B., 17/32, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić

BAŠIĆ, Elly (1985), *Pismo prof. dr. Mihailu Pavlovu*, O. E. B., 1/24, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1985), *Pismo Vigu i Oneidi Löfcrantz*, O. E. B., 16/22, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1985), *Popis prisutnih na seminaru*, O. E. B., 7/33, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1985), *Predavanja – referati*, O. E. B., 30/39, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-3.

BAŠIĆ, Elly (1985), *Predavanja – referati – seminari*, O. E. B., 30/39, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-10.

BAŠIĆ, Elly (1985), *Prijedlog UUFMP o tematskim predavanjima Elly Bašić*, O. E. B., 1/24, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1985), *Sažetak predavanja*, O. E. B., 7/33, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić

BAŠIĆ, Elly (1985), *Sažetak predavanja Međusobni utjecaji podunavskih zemalja na dječje igre, posebno na dječje brojalice (Institucionalizam – usmeno stvaralaštvo)*, O. E. B., 26/17, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1985), *Tekst izlaganja Elly Bašić*, O. E. B., 4/22, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1985), *Tekst izlaganja 'Sinkretizam u muzikalnom izražavanju djeteta'*, O. E. B., 9/20, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-8.

BAŠIĆ, Elly (1986), *Dopis Blaženki Zorić*, O. E. B., 1/24, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1986), *Dopis dekanu Pedagoške akademije*, O. E. B., 1/24, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1986), *Dopis dr. Breitenfeldu*, O. E. B., 1/22, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1986), *Dopis Dr Hermi Kraus-Delpin*, O. E. B., 1/24, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1986), *Dopis dr. Vesni Vidović*, O. E. B., 1/22, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1986), *Dopis Dunji Rihtman Šotrić*, O. E. B., 6/33, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1986), *Dopis Eduardu Klainu*, O. E. B., 1/22, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1986), *Dopis Elly Bašić Jugoslavenskom koordinacijskom odbora za rehabilitaciju u psihijatriji*, O. E. B., 8/33, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1986), *Dopis Igoru Cvetku*, O. E. B., 1/24, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1986), *Dopis Ismetu Cariću – predsjedniku JUKO-a*, O. E. B., 8/33, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1986), *Dopis Nori Berzheim*, O. E. B., 17/32, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1986), *Dopis prof. Branku Rajšteru*, O. E. B., 1/24, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1986), *Pismo Selmi Koluder-Ferović*, O. E. B., 1/24, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1986), *Prijava Zavodu za duševno zdravlje – doktoru Kleinu*, O. E. B., 1/22, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1986), *Rukopisi i materijali predavanja Elly Bašić u Funkcionalnoj muzičkoj školi*, O. E. B., 4/16, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1986), *Sažetak rada 'Das J'accuse des Kindes (Wissen wir, was das ist – ein Kind?)'*, O. E. B., Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1986), *Stručni Projekt Republičkog seminara novog Nastavnog plana i programa Funkcionalne osnovne muzičke škole*, O. E. B., 1/24, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1986), *Tekst predavanja Djetetov J'accuse (Znamo li što je to – dijete?)*, O. E. B., 1/22, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1986), *Tekst predavanja na Muzičkoj akademiji u Sarajevu*, O. E. B., 6/33, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1987), *Definitivni tekst Programa Seminara Novog nastavnog plana i programa Funkcionalne muzičke škole*, O. E. B., 1/43, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1987), *Dopis Jakobu Ježu*, O. E. B., 1/41, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1987), *Dopis Mati Jergoviću 17. 1. 1987.*, O. E. B., 1/43, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1987), *Dopis Radonji Vučekoviću, prosvjetnom savjetniku Republičkog Zavoda za unapređivanje školstva Crne Gore*, O. E. B., 1/1, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1987), *Dopis UUFMP Mati Jergoviću 17. 1. 1987.*, O. E. B., 1/43, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1987), *Dopis UUFMP Mati Jergoviću 14. 2. 1987.*, O. E. B., 1/43, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1987), *Popis upisanih maturanata FMS na visokoškolskim glazbenim institucijama*, O. E. B., Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1987), *Stručni Projekt programa Republičkog seminara novog Nastavnog plana i programa Funkcionalne osnovne muzičke škole*, O. E. B., 1/43, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1987), *Tekst rada Muzikalna potka u likovnom i govornom izražavanju spontanog djeteta (strojopis)*, O. E. B., 34/15, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-50.

BAŠIĆ, Elly (1988), *Dopis Zavodu za istraživanje folkloru, Instituta za filologiju i folkloristiku*, O. E. B., 2/13, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1988), *Pismo kolegi Zemcovkom*, O. E. B., 4/29, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1989), *Izađimo iz kule bjelokosti – pomognimo razvoju djetetove muzikalnosti*, O. E. B., 18/20, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1989), *Prijedlog ciklusa predavanja za Muzičku Akademiju u Zagrebu*, O. E. B., 17/31, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1990), *Dopis Odboru za pripremu promjena u odgojno-obrazovnom sistemu*, O. E. B., 11/6, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1990), *Elaborat u vezi promjena muzičkog školstva*, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1990), *Lektorirani tekst rada 'So-la-so-mi' glasanje djece – glasanje sportskih navijača*, O. E. B., 8/20, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-6.

BAŠIĆ, Elly (1990), *Objavljeni izvorno istraživačko-znanstveni radovi o problemu 'kreativnost'*, O. E. B., 25/20, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-4.

BAŠIĆ, Elly (1990), *Prijedlog autorskog Elaborata*, O. E. B., 2/8, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-8.

BAŠIĆ, Elly (1990), *Prijedlog o reformi muzičkog školstva*, O. E. B., 2/8, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1990), *Tekst poslan Ivi Klariću za objavljivanje u Školskim novinama*, O. E. B., 13/41, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1991), *Dopis Gradskom sekretarijatu za obrazovanje, kulturu i znanost*, O. E. B., 31/31, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1991), *Dopis Hrvoju Vrgoču, direktoru Zavoda za školstvo*, O. E. B., 33/31, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1991), *Dopis Josipu Miroševiću i Josipu Veršiću*, O. E. B., 20/36, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1991), *Program Kultura umjetnosti I i II*, O. E. B., 14/41, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 62-64.

BAŠIĆ, Elly (1992), *Prijedlog osuvremenjivanja nastave na području glazbe u osnovnoj školi*, O. E. B., 26/21, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1994), *Dopis Blaženki Zorić*, O. E. B., 4/37, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly (1994), *Projekt Konzervatorija Funkcionalne muzičke pedagogije*, O. E. B. 12/27, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly [S. a.], *Bilješke Elly Bašić*, O. E. B., 17/3, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly [S. a.], *Diplomirani studenti Teoretsko-nastavničkog otdjeka Muzičke akademije u Sarajevu*, O. E. B., 4/8, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-2.

BAŠIĆ, Elly [S. a.], *Fr. Reuter izvodi*, O. E. B., 12/40, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly [S. a.], *Izdanja udžbenika – prilog 13*, O. E. B., Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly [S. a.], *Kultura umjetnosti I i II*, O. E. B., 14/41, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 62-64.

BAŠIĆ, Elly [S. a.], *Prijedlozi reforme osnovnih, srednjih muzičkih škola i Muzičke akademije*, O. E. B., 2/8, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-6.

BAŠIĆ, Elly [S. a.], *Problem ritma u našoj muzičkoj nastavi*, O. E. B., 32/4, 11/44, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-17.

BAŠIĆ, Elly [S. a.], *Scenarij emisije Stvaralačke sposobnosti djeteta*, O. E. B., 4/30, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly [S. a.], *Svrha Izložbe*, O. E. B., 4/16, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-25.

BAŠIĆ, Elly [S. a.], *Teze za godišnji ispit iz Metodike muzičke nastave*, O. E. B., 16/34, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly [S. a.], *Uvodna plesna muzika*, O. E. B., Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Elly [S. a.], *Valcer III emisija*, O. E. B., Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAŠIĆ, Relja (1998), *Suglasnost o korištenju imena Elly Bašić*, O. E. B., Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BAUER, Antun (1957), *Dopis Elly Bašić*, O. E. B., 1/19, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

Beglić, Mira (1972), „Dobar izbor za Lido“, *Vjesnik*, 6. 8., O. E. B., 45/2, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BELAN, Branko (1970), „Hrvatska filmska bilanca 1969.“, *Telegram*, 30. 1., O. E. B., 45/2, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 21-22.

BERGHOFER, Mladen (1963), *Pismo Elly Bašić*, O. E. B., 12/30, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BERZHEIM, Nora (1985), *Dopis Elly Bašić 22. 5. 1985.*, O. E. B., 17/32, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BERZHEIM, Nora (1985), *Dopis redakciji Musik und Bildung*, O. E. B., 17/32, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BEZIĆ, Jerko (1956), *Članak Otroške ispovedi – zanimiva otkritja prof. E. Bašićeve*, iz Ljubljanskog dnevnika, O. E. B., 9/6, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BEZIĆ, Jerko (1985), *Poziv Elly Bašić za sudjelovanje na znanstvenom skupu*, O. E. B., 23/17, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BEZIĆ, Jerko, RAJKOVIĆ Zorica (1991), *Dopis Komisiji Skupštine grada Zagreba za odlikovanja i druga javna priznanja*, O. E. B., Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-5.

BEZIĆ, Jerko, RAJKOVIĆ Zorica (1991), *Prikaz znanstvenog i etnomuzikološkog rada doc. Elly Bašić iz Zagreba, na temu Dječja kreativnost i spontana kreativnost odraslih*, O. E. B., Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BIOČIĆ, Jasminka (1961), *Mi – mlađa generacija – želimo mirno raditi!*, O. E. B., 2/43, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-4.

BIOČIĆ, Jasminka (1982), *Pismo Elly Bašić 13. 10. 1982.*, O. E. B., 8/42, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BIRKELUND, Poul (1972), *Glazbeni život i njegove ustanove u Danskoj*, O. E. B., 15/18, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-11.

BIŠICKY, Tonka (1955), *Dopis Primjedbe na satnicu*, O. E. B., 23/13, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BLAŽENČIĆ, Ante (1964), *Izjava o radu seminara Funkcionalne metode*, O. E. B., 21/39, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BLAŽENČIĆ, Ante (1965), *Obavijest o Seminaru Funkcionalne metode III*, O. E. B., Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BLUM, Matusija (1963), *Rješenje o promicanju Elly Bašić*, O. E. B., 5/38, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BLUM, Matusja (1972), *Rješenje o prestanku radnog odnosa Elly Bašić*, O. E. B., 3/38, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BONUŠ, František (1967), *Pismo Elly Bašić*, O. E. B., 35/29, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BONUŠ, František (1967), *Tekst iz Knjige utisaka Izložbe Muzički izraz djeteta u Bratislavi*, O. E. B., 11/1, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BOUSSET, Neihart (1971), *Poziv na predavanje Elly Bašić (prijevod)*, O. E. B., 17/40, 14/11, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BOUSSET, Neihart (1971), „Prilog razvoju novih muzičko-pedagoških koncepcija“, *Musik*, 2-7/1, O. E. B., 14/11, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BRAJOMIR, Zora (1961), *Izveštaj o ocjenama studenata Metodike*, O. E. B., 10/35, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BREITENFELD, Darko (1986), *Dopis Elly Bašić*, O. E. B., 1/22, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BRESGEN, Cesar (1972), *Stvaralački glazbeni odgoj*, O. E. B., 15/18, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-7.

BRKNJAČ, Marta (1963), *Dopis UMPH drugarici Elly Bašić*, O. E. B., 3/44, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BUBLE, Nikola (1985), *Dopis Elly Bašić 14. 9. 1985.*, O. E. B., 1/24, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BUBLE, Nikola (1985), *Dopis Elly Bašić 4. 10. 1985.*, O. E. B., 1/24, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BUSCH, Werner (1967), *Dopis Wenera Buscha Elly Bašić (6. 5. 1967.)*, O. E. B., 13/18, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BUSCH, Werner (1967), *Dopis Wenera Buscha Elly Bašić (7. 6. 1967.)*, O. E. B., 13/18, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BUSCH, Werner (1967), *Dopis Wenera Buscha Elly Bašić (27. 6. 1967.)*, O. E. B., 13/18, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BUSCH, Werner (1967), *Dopis Wenera Buscha Elly Bašić (21. 9. 1967.)*, O. E. B., 13/18, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

BUZALA, Aleksandar (1967), *Razmatranje Statuta Funkcionalne muzičke škole*, O. E. B., 4/23, Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić.

B. M. (1970), “Mali lonac malog čovjeka”, *Vjesnik*, 2. 3., O. E. B., 45/2, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

CARIĆ, Ismet (1986), *Dopis o imenovanju Elly Bašić*, O. E. B., 23/33, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

CERIC, Ismet (1986), *Dopis Jugoslavenskog koordinacijskog odbora za rehabilitaciju u psihijatriji Elly Bašić*, O. E. B., 23/33, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

CIVIDINI, Ante (1940), *Razvoj i sustav suvremene pedagogike*, O. E. B., 31/29, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

CVETKO, Igor (1986), *Dopis Elly Bašić*, O. E. B., 1/24, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

ĆEMALOVIĆ, Narcisa (1974), *Dopis Zavodu za unapređivanje osnovnog obrazovanja SR Hrvatske*, O. E. B., 12/24, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

ĆEMALOVIĆ, Narcisa (1974), *Dopis Zavodu za unapređivanje osnovnog obrazovanja SR Hrvatske 25. 11. 1974.*, O. E. B., 12/43, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

ĆEMALOVIĆ, Narcisa (1974), *Dopis UFJUG*, O. E. B., 12/43, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

ĆEMALOVIĆ, Narcisa (1976), *Rješenje o upisu učenika, organizaciji i izvođenju nastave programa srednjoškolskog obrazovanja*, O. E. B., Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

ĆEMALOVIĆ, Narcisa (1976), *Rješenje za otvaranje srednje škole 1976.*, O. E. B., Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

ĆEMALOVIĆ, Narcisa (1979), *Poziv Elly Bašić na sjednicu Komisije za odgoj i obrazovanje*, O. E. B., 14/33, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

ČOLAKOVIĆ, Stella (1960), „Drugi savezni muzički seminar u Zadru“, u: *Muzika i škola*, godina V, broj 3-4, O. E. B., 3/39, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 35-38.

ĆUBELA, Vesna (1976), *Pismo profesoru Krajtmajeru*, O. E. B., Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

ĆUBELA, Vesna (1990), *Pismo prof. Bašić*, O. E. B., 4/17, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

DEBELJAK, Margarita (1973), *Dopis Elly Bašić s izvješćem o radu po Funkcionalnoj metodi*, O. E. B., 2/34, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

DEDINSKA, Lenka (1967), „Na osjećajnoj žici“, *Kulturny život*, br. 47., O. E. B., 33/29, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

DIZDAR, Zoja (1972), *Zapisnik Komisije za ispitivanje opravdanosti pritužbi*, O. E. B., 10/30, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-13.

DIZDAR, Zoja (1972), *Zapisnik Komisije za ispitivanje pritužbi studenata II, III i IV godine*, O. E. B., 10/30, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-12.

DJURAŠEVIĆ, Mirko (1966), *Funkcionalnost u muzičkom odgoju specijalne škole*, O. E. B., Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-11.

DOMLJAN, Žarko (1984), *Dopis UUFMP Mati Jergoviću*, O. E. B., 10/2, 4/22, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

DOMLJAN, Žarko (1989), *Dopis UUFMP doc. Elly Bašić*, O. E. B., 29/15, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

DREŽANČIĆ, Zorka (1960), „Pretškolsko dijete i muzika“, u: *Društvo i vaspitanje*, broj 1 1960., O. E. B., 9/6, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 18-20.

- DROBAC, Jelena (1959), *Dopis Udruženja muzičkih pedagoga Hrvatske*, O. E. B., 1/19, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.
- DUNDJERSKI, Bojana (1961), „Savjetovanje o metodama solfeggia u Jugoslaviji“, *Muzika i škola*, god. VI, broj 3-4-5, O. E. B., 4/39, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 40-42.
- ĐURIĆ, Tomislav (1992), *Odluka o imenovanju Elly Bašić za počasnog člana HDF*, O. E. B., 19/36, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.
- ELSCHEKOVA, Alica (1967), *Tekst iz Knjige utisaka Izložbe Muzički izraz djeteta u Bratislavi*, O. E. B., 11/1, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.
- ELSCHEKOVA, Alica (1968), „Novi putevi muzičkog odgoja u Jugoslaviji“, *Slovenska hudba*, br. 3/1968., O. E. B., 9/1, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1.
- ERCEG, D. (1965), „Osnovano udruženje funkcionalaca“, *Vjesnik*, 2. IX, O. E. B., 3/43, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić
- FELLER, Marian (1943), *Izveštaji izaslanika prosvjete sa ispita u školi „Beethoven“*, O. E. B., 26/40, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.
- FEROVIĆ, Selma (1963), *Uvodna predavanja Metodike muzičke nastave I*, O. E. B., 9/36, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.
- FEROVIĆ KOLUDER, Selma (1975), *Emocionalno i analitičko slušanje glazbe*, O. E. B., 31/40, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.
- FEROVIĆ, Selma (1975), *Pismo Elly Bašić*, O. E. B., 23/1, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.
- FEROVIĆ, Selma (1985), *Metodika muzičkog vaspitanja (odgoja)*, O. E. B., 1/24, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.
- FEROVIĆ, Selma (1990), *Uslovi efikasnog studiranja – Muzička akademija u Sarajevu*, O. E. B., 3/24, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.
- FEROVIĆ, Selma [S. a.], *Zahtjevi na klauzulnom radu koji se odnose na Metodiku muzičke nastave*, O. E. B., Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-2.
- FILIPOVIĆ, S. (1953), „Da li je još uvijek opravdan monopol u izdavanju udžbenika“, u: *Borba*, 13. 11. 1953., O. E. B., 17/43, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.
- FRISCHENSCHLAGER, Michael (1972), *Bečka gudačka škola – tradicija i sadašnjost*, O. E. B., 15/18, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-11.
- FURLAN, Branka (1959), *Dopis Elly Bašić*, O. E. B., 1/19, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.
- GENEVA, Elena (1972), *Glazbeno obrazovanje u Bugarskoj*, O. E. B., 15/18, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-9.

GLIGO, Nikša (1985), *Dopis Elly Bašić*, O. E. B., 1/22, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

GLUECIGIANN (1971), *Tekst iz Knjige utisaka posjeta učesnika Međunarodnog simpozija muzikoterapije FMŠ*, O. E. B., 19/1, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 13.

GLUVIĆ, Tomislav (1959), "Nov način muzičkog obrazovanja učenika", u: *Prosvjetni list* 15. IV. 1959., O. E. B., 9/6, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

GOLOB, Vlado (1959), *Vsi smo muzikalni!*, O. E. B., 9/6, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

GOLOB, Vlado, SMILJANIĆ, Branko, POKAZ, Franjo i dr.(1961/62), *Dopuna 'Izjavi' od šk. g. 1961/62.*, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1.

GORTAN, Milan (1961), *Dopis Milanu Prebandi*, O. E. B., 33/39, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

GRGOŠEVIĆ, Zlatko (1962), *Pismo Elly Bašić*, O. E. B., Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

GRUJIČIĆ, Aleksandar (1972), *Zapisnik sjednice Vijeća nastavnika Muzičke akademije u Sarajevu, 19. 4. 1972.*, O. E. B., 10/30, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-7.

GRUŠOVNIK, Srećko (1960), *Knjiga utisaka Seminara FM III*, O. E. B., 21/33, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-5.

HALUZA, Marija (1991), *Recenzija udžbenika Elly Bašić 'Sedam nota sto divota'*, O. E. B., 4/18, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

HARREN, Gerhart (1975), *Grandlagen der Musikpsychologie*, Stuttgart: Fisher Verlag, O. E. B., Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

HAS, Zvonimir (1962), *Dopis Narodnom odboru općine Medveščak*, O. E. B., 25/40, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

HDGPP (2016), *Posebna nagrada Glazbenom učilištu Elly Bašić za svečani koncert povodom 50. obljetnice*, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

HILSCHO, Ulrike (1984), *Poziv Elly Bašić za predavanje o FMP*, O. E. B., , Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

HOLJEVAC, Većeslav (1955), *Pozivnica Elly Bašić za primanje povodom podjele nagrada prosvjetnim radnicima*, O. E. B., 9/18, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

IVANČAN, Ivan (1981), *Poziv članovima Društva folklorista Hrvatske*, O. E. B., Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

IVKOVIĆ, Dragica (1962), *Rješenje o imenovanju komisije za polaganje stručnih ispita pri Muzičkoj akademiji u Sarajevu*, O. E. B., Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

JEPSON, Olu Birgit (1981), *Pismo doc. Elly Bašić*, O. E. B., 1/17, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

JERGOVIĆ, Mato (1984), *Dopis muzičkim školama i nastavnicima solfeggia*, O. E. B., 4/22, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

JERGOVIĆ, Mato (1984), *Dopis UUFMP*, O. E. B., 10/2, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

JERGOVIĆ, Mato (1985), *Poziv Zavoda za prosvjetno-pedagošku službu SR Hrvatske Elly Bašić*, O. E. B., 20/21, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

JERGOVIĆ, Mato (1987), *Poziv za sudjelovanje Inicijalnom republičkom seminaru o uvodjenju novog Plana i programa Funkcionalne muzičke pedagogije*, O. E. B., 1/43, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

JURAS, Josip (1993), *Rješenje Vlade Republike Hrvatske o dodjeli novčane nadoknade Elly Bašić*, O. E. B., 33/44, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

KADOIĆ, Mira (1981), *Izještaj o novonastalom stanju u razredima nakon preseljenje u novu zgradu*, O. E. B., 4/42, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

KALIN, Boris (1991), *Poziv na trodnevno savjetovanje u Zagrebu*, O. E. B., 20/36, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

KARKOSCHKA, Erhard (1968), *Tekst iz Knjiga utisaka Darmstadt*, O. E. B., Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

KELLER, Wilhelm (1975), *Pismo Elly Bašić*, O. E. B., Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić.

KLARIĆ, Ivo (1991), „Kako izaći iz rekreativne pauze?“, *Školske novine*, broj 26-27, 18. 6., O. E. B., Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

KLEIN, Eduard (1980), *Dopis Elly Bašić*, O. E. B., 1/22, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

KOLUDER, Selma (1964), *Predavanja Metodike muzičke nastave I*, O. E. B., 9/36, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

KOLUDER, Selma (1970), *Zapisnik sastanka studenata teoretskog odsjeka Muzičke akademije u Sarajevu*, O. E. B., 13/31, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

KOROŠEC ŽIŽEK, Jana (1970), „Funkcionalna metoda Elly Bašićeve“, u: *Zbornik Pedagoške akademije v Mariboru 1960 – 1970*, Maribor: Založba obzorja Maribor, 353-356., O. E. B., 1/43, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

KOROŠEC, Janja (1984), *Pismo Elly Bašić, 11. 6. 1984.*, O. E. B., 1/24, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

- KOVAČEVIĆ, Krešimir (1953), "Fran Lhotka", *Muzičke novosti*, god. 1., broj 6., O. E. B., 11/30, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.
- KRAJTMAJER, Vinko (1975), *Pismo prof. Bašić*, O. E. B., 16/15, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.
- KRAJTMAJER, Vinko (1978), *Folklorna muzika, njen tretman i primjena u muzičkoj nastavi*, Sarajevo: Osobni arhiv Esada Šumana, 11.
- KRAJTMAJER, Vinko (1985), *Dopis drugu Mati Jergoviću*, O. E. B., 10/2, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.
- KRALJEVIĆ, Mirko, BIOČIĆ, Jasminka, ŠTEFANEC, Edita i dr. [S. a.], *Dopis Odjeljenju NOS i Zavodu za unapredjenje školstva SR BiH*, O. E. B., 9/6, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.
- KRPETA, Slavko (1966), *Dopis o imenovanju članova Savjeta FMŠ*, O. E. B., 4/23, Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić.
- KRSTINIĆ, M. (1963), *Rješenje o provođenju muzičkog odgoja po funkcionalnoj metodi prof. Elli Bašić*, O. E. B., 4/23, Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić.
- KRUŠČIĆ, Vlado (1991), *Dopis Gradskom sekretarijatu za obrazovanje, kulturu i znanost*, O. E. B., 32/31, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.
- KUČUKALIĆ, Zija (1971), *Poziv Elly Bašić – članu komisije*, O. E. B., 9/31, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.
- KUNC, Božidar (1944), *Izveštaji izaslanika prosvjete sa ispita u školi „Beethoven“*, O. E. B., 26/40, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.
- LAJOVIC, L. (1954), *Recenzija u Ljubljanskom dnevniku 'Veliki uspeh Funkcionalne metode prof. Bašićeve'*, O. E. B., 9/6, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.
- LEKIĆ, Ivan (1957), *Dopis Elly Bašić*, O. E. B., 5/15, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.
- LEKO, Ivan (1956), *Dopis Zavoda za unapređivanje nastave i općeg obrazovanja Elly Bašić*, O. E. B., 14/32, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.
- LEKO, Ivan (1959), *Dopis Školskoj knjizi*, O. E. B., 1/19, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.
- LERCH BAŠIĆ, Elly (1943), *Vježbe za solfeggio u svim dur-tonalitetima*, O. E. B., 20/7, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.
- LEŠNIK, Rudi (1986), *Poziv Elly Bašić za gostujuće predavanje*, O. E. B., 10/24, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

LHOTKA, Fran (1943), *Izveštaji izaslanika prosvjete sa ispita u školi „Beethoven“*, O. E. B., 26/40, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

LHOTKA, Fran (1952), *Uvjerenje o diplomskom ispitu Elly Bašić*, O. E. B., 9/25, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

LICUL, Ferdo (1972), *Dopis Zavodu za fizikalnu medicinu i rehabilitaciju Kliničke bolnice Dr. Mladen Stojanović*, O. E. B., 39/2, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

LORKOVIĆ, Melita (1942), *Izveštaji izaslanika prosvjete sa ispita u školi „Beethoven“*, O. E. B., 26/40, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

LÖFCRANTZ, Vido (1985), *Pismo Elly Bašić*, O. E. B., 16/22, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

LUČIĆ, Franjo (1961), *Dopis Elly Bašić*, O. E. B., 1/19, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

LUKŠIĆ, Gordana (1968), „Prodoran međunarodni uspjeh jugoslovenskih avangardnih muzičko pedagoških kretanja“, *Bilten Zavoda za prosvjetno pedagoško službo Ljubljana*, VI, br. 3., O. E. B., 7/1, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-7.

MAČEK, Ivo (1959), *Dopis Udruženja muzičkih umjetnika Hrvatske Elly Bašić*, O. E. B., 9/28, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

MAGAŠIĆ, A., (1955), *Dopis o imenovanju komisije za sastavljanje plana i programa Odjela za zbornice pjevače*, O. E. B., 22/3, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

MAGAŠIĆ, Anica (1959), *Dopis Školskoj knjizi*, O. E. B., 1/19, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

MAGDALENIĆ, Miroslav (1954), *Analiza sveukupnog rada i stanje u Đačkom domu drž. muzičke škole*, O. E. B., 30/13, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

MALETIĆ, Ana (1955), *Rukopis iz Knjige utisaka*, O. E. B., 2/18, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

MALJAT, Maja (1964), *Funkcionalna muzička škola – program*, O. E. B., 1/35, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 5.

MARKOVIĆ, Božidar (1954), *Rukopis iz Knjige utisaka*, O. E. B., 2/18, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 4.

MARKOVIĆ, Vladimir (1972), *O potrebi naučnog prilaza pitanju izbora budućih profesionalnih muzičara*, O. E. B., 15/18, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-9.

MARTINČEVIĆ LIPOVČAN, Jagoda (1983), „...djetetu – muzika!“, *Vjesnik*, 1983., O. E. B., 9/6, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

- MATKO, Ž. (1971), *Dopis Zagrebfilma Elly Bašić*, O. E. B., 14/11, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.
- MATKOVIĆ, Lucija (1961), *Dopis Upravnom odboru sindikalne podružnice Muzičke škole Pavao Markovac*, O. E. B., 17/36, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.
- MAZALOVIĆ, Muhamed (1978), „Problemi nastave solfeđa u muzičkim školama“, *Prosvjetni list*, god. XXXIII, br. 557, O. E. B., 26/38, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.
- MICHEL, Paul (1975), *Pismo Elly Bašić*, O. E. B., Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić.
- MICHELAZZI, Luciano (1960), *Dopis Elly Bašić*, O. E. B., 2/20, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.
- MILIĆEVIĆ, Gordana (1984), *Dopis Elly Bašić, 5. 10. 1984.*, O. E. B., 1/24, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.
- MILIĆEVIĆ, Gordana (1984), *Dopis Elly Bašić, 2. 11. 1984.*, O. E. B., 1/24, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.
- MIRK, Vasilije (1959), „Ob slovenski izdaji udžbenika Elly Bašićeve“, u: *Glasilo društva glasbenih pedagogov Slovenije*, V. 1959., O. E. B., Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.
- MIROŠEVIĆ, Josip (1961), “Sporni udžbenik muzičkog školstva. Elly Bašić ‘Sedam nota sto divota’”, u: *Slobodna Dalmacija*, 15. 2. 1961., O. E. B., Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.
- MIROŠEVIĆ, Josip (1966), *Izvadak iz I sjednice Savjeta Udruženja funkcionalaca Jugoslavije*, O. E. B., 11/40, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-2.
- MIROŠEVIĆ, Josip (1966), *Izvadak iz zapisnika I sjednice UFJUG*, O. E. B., 1/43, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.
- MIROŠEVIĆ, Josip (1966), „Novi putovi u muzičkom školstvu“, *Bilten*, O. E. B., 18/39, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.
- MIROŠEVIĆ, Josip (1966), *Popis članova Inicijativnog odbora UFJUG*, O. E. B., 11/40, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-3.
- MIROŠEVIĆ, Josip (1969), *Metodika Teorije muzike. Izvodi iz predavanja prof. Elly Bašić*, O. E. B., 9/41, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-31.
- MIROŠEVIĆ, Josip (1970), *Dopis Republičkom Zavodu za unapređivanje prosvjete, kulture i fizičke kulture o testiranju muzičkog odgoja*, O. E. B., 1/19, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1.
- MIROŠEVIĆ, Josip (1971), *Mišljenje na prijedlog Nastavnog plana i programa glazbenog odgoja na osnovnoj školi*, O. E. B., 14/34, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-8.

MIROŠEVIĆ, Josip (1971), *Mišljenje Udruženja funkcionalaca Jugoslavije o prijedlogu Plana i programa glazbenog odgoja za osnovne škole*, O. E. B., 14/34, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

MIROŠEVIĆ, Josip (1972), *Pismo drugu Josipu Brozu Titu*, O. E. B., 11/38, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-3.

MIROŠEVIĆ, Josip (1972), *Dopis Vladimiru Kranjčeviću*, O. E. B., 30/15, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-5.

MIROŠEVIĆ, Josip (1972), *Odgovor na citirani napis u Oslobođenju*, O. E. B., 1/38, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

MIROŠEVIĆ, Josip (1974), *Dokument Udruženja funkcionalaca Jugoslavije kojim se predlaže Republičkom Savjetu za prosvjetu i kulturu Hrvatske Republičkog fonda „Ivan Filipović“ u Zagrebu Elly Bašić za nagradu za životno djelo*, O. E. B., 33/44, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

MIROŠEVIĆ, Josip (1974), *Dopis UFJUG Vladimiru Pezzi, zamjeniku Rep. sekretara za prosvjetu, kulturu i fiz. kulturu*, O. E. B., 12/43, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-4.

MIROŠEVIĆ, Josip (1975), *Dopis Narcisi Čemalović, podsekretaru Republičkog Savjeta za prosvjetu, kulturu i fizičku kulturu*, O. E. B., 12/43, Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

MIROŠEVIĆ, Josip (1975), *Dopis Stipi Šuvaru, sekretaru Republičkog Savjeta za prosvjetu, kulturu i fizičku kulturu*, O. E. B., 12/43, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

MIROŠEVIĆ, Josip (1975), *Dopis UFJUG Vladimiru Pezzi, zamjeniku sekretara Republičkog Savjeta za prosvjetu, kulturu i fizičku kulturu, 24. VI. 1975.*, O. E. B., 12/43, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

MIROŠEVIĆ, Josip (1975), *Dopis SIZ za prosvjetu Hrvatske*, O. E. B., 1/43, 4/22, Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić, 1-2.

MIROŠEVIĆ, Josip (1975), *Dopis UFJUG Peri Obrenoviću, direktoru Zavoda za unapređivanje osnovnog obrazovanja grada Zagreba*, O. E. B., 5/20, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

MIROŠEVIĆ, Josip (1975), *Dopis UFJUG prof. Dr. Paulu Michelu*, O. E. B., Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić.

MIROŠEVIĆ, Josip (1975), *Dopis UFJUG prof. Wilhelmu Kelleru*, O. E. B., Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić.

MIROŠEVIĆ, Josip (1984), *Dopis predsjedništvu UUFMP*, O. E. B., 7/2, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

- MIROŠEVIĆ, Josip (1992), *Recenzija udžbenika 'Sve ljestvice miljenice'*, O. E. B., 18/7, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-2.
- MIROŠEVIĆ, Josip, VERŠIĆ, Josip (1975), *Dopis Stipi Šuvaru*, O. E. B., 12/43, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.
- MIŠEV, Simeon (1982), *Pismo Elly Bašić*, O. E. B., 8/42, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.
- MIŠEV, Simeon (1983), *Dopis Elly Bašić*, O. E. B., 8/42, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.
- MÖLLER, Renate (1971), „Primjerna muzička škola u Jugoslaviji“, *Musik*, 2-71, O. E. B., 17/40, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 2-3.
- MUHIN, E. (1978), *Dopis Funkcionalnoj muzičkoj školi*, O. E. B., 25/38, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.
- MUHVIĆ, Zlatko (1971), *Mišljenje o rukopisu Sve ljestvice miljenice*, O. E. B., 4/22, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.
- M. Đ. (1969), „Čiča Do i čika So“, *Večernji list*, 31. 3., O. E. B., 45/2, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.
- M. P. (1971), „Ljetna škola muzičke pedagogije“, *Vjesnik*, 29. 7., O. E. B., 9/31, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.
- NAMETAK, Alija (1969), *Zapisnik sjednice Nastavničkog Vijeća Muzičke akademije u Sarajevu*, O. E. B., 12/37, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.
- NATANSON, Tadeusz (1980), *Dopis prof. Elly Bašić*, O. E. B., 4/22, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.
- NAZAIKINSKI, E. V. (1972), *Oblikovanje glazbenog djela od zamisli skladatelja do doživljaja slušatelja*, O. E. B., 15/18, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-2.
- NEŠIĆ, Milan (1972), *Dopis uredniku 'Oslobođenja'*, O. E. B., 11/38, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.
- NEŠIĆ, Milan (1972), *Materijal za članak predsjednika UFJUG-a bosanskohercegovačkoj štampi povodom članaka koji su izašli u štampi ove Republike sa napadima na prof. Elly Bašić i Funkcionalnu muzičku pedagogiju uopšte*, O. E. B., 13/42, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-4.
- NEUMANN, Oto (1954), *Nova metoda u radu solfeggia*, O. E. B., 5/39, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

NEUMANN, Oto (1955), „Praktični rezultati rada po Funkcionalnoj metodi prof. Elly Bašić u Muzičkoj školi u Sisku“, *Suvremeni akordi*, O. E. B., 5/39, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

NOLA, Danica (1979), *Dnevni red 1. sjednice Komisije za kulturu Republičkog odbora*, O. E. B., 14/33, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

NOLA, Danica (1979), *Dnevni red sjednice Komisije za kulturu Republičkog odbora održane u listopadu 1979.*, O. E. B., 14/33, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

NOLA, Danica (1979), *Poziv Elly Bašić*, O. E. B., 14/33, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

NOLA, Danica (1980), *Dnevni red sjednice Komisije za kulturu Republičkog odbora*, O. E. B., 1/33, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

NONVEILLER, Haris (1992), *Recenzija prijedloga udžbenika 'Sve ljestvice miljenice'*, O. E. B., 20/6, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-4.

OBRADOVIĆ, Marija (1961), *Obavijest o seminaru Funkcionalne muzičke pedagogije*, O. E. B., Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

OBRENOVIĆ, Pero (1985), *Obavijest o seminaru FMP svim muzičkim školama*, O. E. B., 7/33, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

OBRENOVIĆ, Pero (1985), *Poziv na stručnu suradnju Elly Bašić*, O. E. B., 7/33, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

OKRAJNI ODBOR DRUŠTVA GLASBENIH PEDAGOGOVA (1960), *Nekaj principielnih pripome i polemiki o Funkcionalnoj metodi*, O. E. B., 4/22, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

OSTROVSKI, Aleksandar (1965), *O prevladavnu ljestvične inercije percepciji i intoniranju suvremene muzike*, O. E. B., 18/32, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-22.

OSTROVSKI, Aron (1975), *Posveta Elly Bašić od Arona Ostrovskog u zborniku Muzikaljnoe vospitanje v stranah socializma*, O. E. B., 12/43., Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

PALČOK, Zoran (1979), *Obavijest članovima Društva folklorista Hrvatske*, O. E. B., 6/28, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

PALČOK, Zoran (1980), *Dopis članovima DFH – svima*, O. E. B., 26/20, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

PALČOK, Zoran (1980), *Saopćenje članovima Društva folklorista Hrvatske*, O. E. B., 10/46, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

PAPIĆ, Radivoj (1967), “Muzika svakom čovjeku”, *Oslobođenje*, 21. 5., O. E. B., 9/6, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

PARAĆ, Frano (1992), *Recenzija rukopisa udžbenika 'Sedam nota sto divota' za IV i V razred osnovne škole i 'Sve ljestvice miljenice' za V i VI razred*, O. E. B., 21/6, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

PARAĆ, Frano, NONVEILLER, Haris, VUK, Miroslav (1992), *Recenzija Prijedloga osuvremenjivanja nastave na području glazbe u osnovnoj (pučkoj) školi*, O. E. B., 6/18, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

PAŠIĆ, Feliks (1970), "Četvrto veče: bez lošeg filma", *Borba*, 7. 3., O. E. B., 45/2, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

PAVIČIĆ, Olga (1977), *Dopis prof. Elly Bašić*, O. E. B., 20/28, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

PAVLOV, Mihailo (1985), *Dopis pododbora za posebne metodike Enciklopedije odgoja i obrazovanja Elly Bašić*, O. E. B., 1/24, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

PAVLOV, Mihailo (1985), *Pismo Elly Bašić 7. 11. 1985.*, O. E. B., 1/24, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

PAVLOV, Mihailo (1985), *Popis odrednica za Enciklopediju odgoja i obrazovanja*, O. E. B., 1/24, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

PAVLOV, Mihailo (1986), *Pismo kolegini Bašić*, O. E. B., 1/24, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

PEIĆ, Josip (1967), *Uvod u metodiku muzičke nastave*, O. E. B., 7/24, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-44.

PETTAN, Hubert (1954), *Zapisnik II. redovite glavne skupštine Udruženja pedagoga muzičkih škola Hrvatske*, O. E. B., 17/14, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

PILAV, Ismet (1962), *Referat i diskusija*, O. E. B., 5/44, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

PLAVŠA, Dušan (1958), *Pismo Elly Bašić*, O. E. B., 2/43, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

PLAVŠA, Dušan (1960), *Dopis uredniku časopisa Telegram*, O. E. B., 27/13, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

PLAVŠA, Dušan (1960), *Odgovor ili pilatsko pranje ruku*, O. E. B., 27/13, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-3.

PLAVŠA, Dušan (1960), *Pismo Elly Bašić*, O. E. B., 27/13, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

POSTL BOŽIĆ, Gertrude (1967), *Račun troškova prevoda*, O. E. B., 14/18, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

POŽGAJ, Eva (1991), *Pismo Elly Bašić*, O. E. B., 26/31, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

POŽGAJ, Joža (1970), Kopija teksta "Neki bitni elementi u obrazovanju nastavnika muzike za osnovne škole", *Muzika*, godina XV, broj 4, O. E. B., Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 150.

PREBANDA, Milan (1961), *Dopis Muzičkoj akademiji u Sarajevu*, O. E. B., 17/36, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

PREBANDA, Milan (1961), *Dopis Zavodu za unapredjenje školstva NRBiH*, O. E. B., 17/36, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-3.

PREBANDA, Milan (1961), „Muzički kolektiv Više pedagoške škole u Sarajevu ocijenio metodu Elly Bašić kao negativnu i neprihvatljivu“, *Muzika i škola*, br. 1-2., O. E. B., 4/22, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 32-33.

PRSTAČIĆ, Miroslav (1983), *Poziv Elly Bašić na predavanje i program liječenja glazbene terapeutkinje Dr. Schulz-Vulf*, O. E. B., 38/2, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

PRSTAČIĆ, Miroslav (1983), *Poziv Elly Bašić na prikaz glazbenoterapijskog rada u klubu liječenih alkoholičara*, O. E. B., 38/2, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

PRSTAČIĆ, Miroslav (1983), *Poziv Elly Bašić na sastanak Udruženja za unapređenje liječenja glazbom*, O. E. B., 38/2, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

PRSTAČIĆ, Miroslav (1983), *Poziv Elly Bašić na sjednicu Upravnog odbora Udruženja za unapređenje liječenja glazbom*, O. E. B., 38/2, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

PRSTAČIĆ, Miroslav (1983), *Poziv Elly Bašić na Stručno-znanstveni skup Udruženja za unapređenje liječenja glazbom*, O. E. B., 38/2, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

PRSTAČIĆ, Miroslav (1984), *Poziv Elly Bašić na predavanje u Udruženju za unapređenje liječenja glazbom*, O. E. B., 32/2, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

PRSTAČIĆ, Miroslav (1984), *Poziv Elly Bašić na predavanje 'Glazbenoterapija, rekreacija i okupaciona terapija u psihijatriji'*, O. E. B., 1/1, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

RADAN, Aleksije (1972), *Zapisnik Komisije za ispitivanje pritužbi studenata*, O. E. B., 10/30, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-4.

RADIĆ, Olga (1990), *Poziv na Seminar I, za voditelje Funkcionalnih muzičkih vrtića*, O. E. B., 30/31, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

RAJKOVIĆ, Zorica (1991), *Prikaz znanstvenog etnomuzikološkog rada doc. Elly Bašić iz Zagreba, na temu Dječja kreativnost i Spontana kreativnost odraslih*, O. E. B., 24/3, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

RAKIJAŠ, Branko (1959), *Dopis Školskoj knjizi*, O. E. B., 2/43, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

RAUSAVLJEVIĆ, Milan (1958), *Rješenje o prvoj periodskoj povišici*, O. E. B., 5/13, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

REDARSTVENO RAVNATELJSTVO u Zagrebu (1940), *Uredovna svjedodžba Bašić Mladena*, O. E. B., 15/6, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

REIĆ, Marija (1973), *Dopis Komisiji za izradu statuta*, O. E. B., 31/15, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

REPUBLIKA HRVATSKA Područni ured grada Zagreba (1994), *Rodni list Gabrijele Lerch*, O. E. B., 15/6, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

RIBANOVIĆ, Srđan (1967), *Zašto jedina u Jugoslaviji? Centralna funkcionaln muzička škola u Zagrebu* (prijevod sa slovenskoga), O. E. B., 6/1, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-9.

RIHTMAN ŠOTRIĆ, Dunja (1985), *Dopis Elly Bašić*, O. E. B., 1/24, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

RIHTMAN, ŠOTRIĆ, Dunja (1985), *Dopis profesorici Bašić*, O. E. B., 6/33, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

ROMANIĆ, Teodor (1971), *Rješenje o obrazovanju komisije za pripremne radove oko otvaranja centra za vanredno studiranje u Tuzli*, O. E. B., 9/31, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

RUNZE, Klaus (1971), *Pismo za prof. Bašić od 21. 1. 1971.*, O. E. B., 25/2, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

RUNZE, Klaus (1972), *Pismo za prof. Bašić od 30. 1. 1972.*, O. E. B., 25/2, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

RUNZE, Klaus (1972), *Pismo za prof. Bašić od 25. 3. 1972.*, O. E. B., 25/2, , Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

RUNZE, Klaus (1972),), *Pismo za prof. Bašić od 26. 4. 1972.*, O. E. B., 25/2, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

SAGNER, Martin (1954), *Rukopis iz Knjige utisaka*, O. E. B., 2/18, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

SAVEZ KOMPOZITORA JUGOSLAVIJE (1950), *Obračun autorskih honorara za 1950.*, O. E. B., 13/34, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

SAVIĆ, Svenka (1983), *Pismo Elly Bašić 10. juni 1983.*, O. E. B., 4/25, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

SAVIĆ, Svenka (1983), *Pismo Elly Bašić 26. VIII 1983.*, O. E. B., 4/25, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

SCHNITTER, Gerhard (1980), *Pismo Elly Bašić 24. 4. 1980.* (prijevod), O. E. B., 5/34, 9/6, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

SEDAK, Eva (1985), *Pismo Elly Bašić 26. 9. 1985.*, O. E. B., Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

SEGLER, Helmut (1985), *Pismo Elly Bašić 28. 2. 1985.*, O. E. B., Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

SIMIĆ, Mirko (1961), *Izvod iz izvještaja o održanom času Metodike muzičke nastave*, O. E. B., 5/38, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

SIMIĆ, Mirko (1961), *Poziv Elly Bašić*, O. E. B., 19/37, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

SIMIĆ, Mirko (1962), *Raspored Elly Bašić*, O. E. B., 19/37, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

SINKOVIĆ, M. (1964), „Od sedam nota do funkcionalne muzičke škole“, *Vjesnik*, 27. 9., O. E. B., 9/6, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

SIROTKOVIĆ, Jodimir (1962), *Dopis Savjeta za naučni rad Elly Bašić*, O. E. B., 19/29, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

SLIŠKO, Ružica, PAVIĆ, Anica, ADIEMUNIĆ, Hejder, VERŠIĆ, Josip (1972), *Pismo Elly Bašić*, O. E. B., 6/44, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

SLIŠKOVIĆ, Ante [S. a.], *Dopis UFJUG (BiH) Pedagoškom savjetu BiH*, O. E. B., 4/22, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

SLIJEPČEVIĆ, Jasminka (1972), *Čudna koincidencija, tekst za 'Osobođenje'*, O. E. B., 3/38, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-3.

SLIJEPČEVIĆ, Jasminka (1972), *Tražimo mjesto pod suncem*, O. E. B., 11/38, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-4.

SMILJANIĆ, Branko (1958), *Pismo Elly Bašić*, O. E. B., 5/13, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

SOCIJALISTIČKA REPUBLIKA HRVATSKA (1989), *Program Funkcionalne muzičke pedagogije od IV – VII razreda*, O. E. B., 27/6, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 3.

STEHMAN, Jacques (1972), *Djelovanje Muzičke omladine u Belgiji*, O. E. B., 15/18, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-5.

STIJELJA, Neva (1991), *Prijedlog doc. Elly Bašić za dodjelu 'Nagrade grada Zagreba za 1990. godinu'*, O. E. B., 33/44, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

SUPEK, Iva (1959), "Seminar Funkcionalne metode u Mariboru", u: *Školske novine*, 30. X 1959., O. E. B., 9/6, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

SUPEK, Ivana (1968), *Satnica rada*, O. E. B., 4/23, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-3.

SUPEK, Ivana (1969), *Dopis Elly Bašić*, O. E. B., 4/23, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

SUPEK, Ivana (1970), *Rad s djecom nedovoljno razvijenog glazbenog sluha*, O. E. B., 27/40, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

SUPEK, Ivana (1976), *Obrazloženje potrebe srednje muzičke škole*, O. E. B., Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

SUPEK, Iva (1995), *Kako je nastajala Funkcionalna muzička škola u Zagrebu*, O. E. B., Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

SUPEK, Rudi (1954), „Muzika i crtež u dječjem izrazu“, *Savremeni akordi*, 11 – 12, O. E. B., 21/27, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 125-127, 138.

SUPEK, Rudi (1959), *Društvena nedozrelost – ili nešto mnogo gore?*, O. E. B., 9/47, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-5.

SUPEK, Rudi (1971), *Recenzija rukopisa Elly Bašić Sve ljestvice miljenice*, O. E. B., 1/19, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

ŠIPAK, Helena (1971), *Dopis Zavodu za unapređivanje osnovnog obrazovanja SR Hrvatske*, O. E. B., 14 /34, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

ŠOLJAN BAKARIĆ, Marija (1979), *Obavijest članovima Republičkog odbora za MGD UN 79*, O. E. B., 10/33, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

ŠPILER, Miroslav (1960), *Ugovor o honorarnoj službi Elly Bašić*, O. E. B., Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

ŠPILER, Miroslav (1961), *Dopis o izboru Elly Bašić u zvanje docenta*, O. E. B., 11/15, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

ŠPILER, Miroslav (1962), *Dopis Elly Bašić*, O. E. B., 4/12, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

ŠPILER, Miroslav (1964), *Poziv Elly Bašić*, O. E. B., 25/42, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

ŠPILJAK, Anka (1966), *Dopis o imenovanju članova Savjeta FMŠ*, O. E. B., 4/23, Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić.

ŠTAKA, Ana (1970), „Geneza nasilja“, *Oslobođenje*, 7. 3., O. E. B., Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

- ŠVARA, Danilo (1954), *Članak iz fascikla Izvještaj sa Savjetovanja direktora muzičkih škola u Sarajevu 1958.*, O. E. B., 5/13, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.
- TABAK, Josip (1971), *Citati iz prevoda švedske publikacije MUSIKKULTUR Nr3/1971*, O. E. B., 12/43, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-2.
- TADIĆ, Rad (1955), *Tekst iz Knjige utisaka Izložbe 'Muzički izraz djeteta' u Beogradu*, O. E. B., Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.
- THIES, Emily P. (1954), *Rukopis iz Knjige utisaka* (prijevod s engleskog), O. E. B., 2/18, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 8.
- TOMAŠEK, Andrija (1959), *Dezinformatorska rabota*, O. E. B., 3/12, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-5. (kasnije izašao u Telegramu)
- TOMERLIN, Vladimir (1977), *Prijedlog organizacije Centra za umjetničko obrazovanje*, O. E. B., 26/29, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.
- TRÆRUP, Birthe (1972), *Sažetak rada 'Skakati Twist'*, O. E. B., 13/23, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.
- TRÆRUP, Birthe (1978), *Dopis Elly Bašić*, O. E. B., 29/40, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.
- TRÆRUP, Birthe (1978), *Zapisi brojalica Prizrenska Gora 1963.-1969.*, O. E. B., 29/40, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-33.
- TRÆRUP, Birthe (1993), *Pismo Elly Bašić*, O. E. B., Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.
- TUREL, Mirjana (1965), *Dopis Centralnoj Funkcionalnoj muzičkoj školi*, O. E. B., 9/6, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.
- TUREL, Mirjana (1966), *Dopis Elly Bašić*, O. E. B., 9/6, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.
- TURKOVIĆ, Hrvoje (1969), „Eh, kolikog li Zagrebfilmo-jada“, *Studentski list*, 16. 12., O. E. B., 45/2, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.
- UFJUG (1971), *Muzikološke studije i radovi, eksperimentalna ispitivanja i javni prikazi rada Funkcionalne muzičke pedagogije*, O. E. B., 16/29, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-7.
- UFJUG (1971), *Priložena dokumentacija o razvoju i kretanju Funkcionalne muzičke pedagogije*, O. E. B., 18/38, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-8.
- UFJUG (1972), *Radovi naših članova i neki planirani radovi*, O. E. B., 12/43, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-7.

UFJUG, Aktiv Split (1974), *Dopis predsjedniku UFJUG prof. Josipu Miroševiću*, O. E. B., 12/43, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-3.

ULBRICH, Marcus (1968), *Izveštaj o Kongresu za novu muziku i muzički odgoj, u Darmstadtu 1. – 6. april 1968.*, O. E. B., 6/40, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

UMPH (1953), *Prijedlog za uredbu o muzičkim školama*, O. E. B., 22/13, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

UMPH (1954), *Izveštaj Plenuma UMPH*, O. E. B., 22/13, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

UMPH (1959), “Sedam nota – sto divota”, u: *Muzika i škola*, god. IV, 3., O. E. B., 19/20, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 50-55.

UNGARO, D., (1967), “Pobjeda 'prevratničkih' metoda“, *Vjesnik*, 19. 12., O. E. B., 9/6, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

URHO, Ellen (1973), *Pismo Elly Bašić 10. 10. 1973.*, O. E. B., 12/43, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

URHO, Ellen (1973), *Pismo Elly Bašić 6. 11. 1973.*, O. E. B., 12/43, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

URHO, Ellen (1974), *Pismo Elly Bašić 6. 6. 1974.*, O. E. B., 12/43, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

URHO, Ellen (1974), *Pismo Elly Bašić 15. 7. 1974.*, O. E. B., 12/43, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

USKOKOVIĆ (1964), *Konkurs za finansiranje naučnoistraživačkog rada*, O. E. B., 10/30, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

VADIĆ, Darko (1985), *Pismo Elly Bašić*, O. E. B., 1/24, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

VALJALO, Marija (1967), *Dopis o stručnim seminarima UFJUG*, O. E. B., 27/39, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-3.

VALJALO, Marija (1969), *Dopis Gradskoj zajednici obrazovanja*, O. E. B., Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

VALJALO, Marija (1971), *Mišljenje i zaključak Nastavničkog vijeća o Prijedlogu novog plana i programa glazbenog odgoja za osnovne škole*, O. E. B., 14/34, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

VALJALO, Marija (1972), *Dopis Gradskoj zajednici za financiranje*, O. E. B., Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

VALJALO, Marija (1973), *Dopis Elly Bašić*, O. E. B., 32/15, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

VALJALO, Marija (1974), *Dopis Sekretarijatu za obrazovanje, kulturu i fizičku kulturu*, O. E. B., Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

VALJALO, Marija (1976), *Dopis Lidiji Kutevi*, O. E. B., 20/28, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

VALJALO, Marija (1977), *Poziv na prikaz rada škole*, O. E. B., 20/28, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

VALJALO, Marija (1978), *Dopis Fakultetu muzičke umetnosti i organizacionom odboru takmičenja 'Solfeggio 78'*, O. E. B., 1/18, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

VALJALO, Marija (1978), *Dopis prof. Josipu Završkom*, O. E. B., 1/19, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

VALJALO, Marija (1980), *Dopis Republičkom odboru UN 79*, O. E. B., 12/33, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

VASILJEVIĆ, Zorislava (1974), *Pismo Elly Bašić 12. 3. 1974.*, O. E. B., 1/44, Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić.

VASILJEVIĆ, Zorislava (1974), *Pismo Elly Bašić 20. 10. 1974.*, O. E. B., 1/44, Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić.

VASILJEVIĆ, Zorislava (1974), *Pismo Elly Bašić 13. 11. 1974.*, O. E. B., 1/44, Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić.

VASILJEVIĆ, Zorislava (1975), *Pismo Elly Bašić 13. 7. 1975*, O. E. B., 1/44, Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić.

VASILJEVIĆ, Zorislava (1974), *Solfeggio u našim muzičkim školama*, O. E. B., Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić.

VERŠIĆ, Josip (1985), *Dopis Elly Bašić*, O. E. B., 1/24, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

VERŠIĆ, Josip (1991), *Dopis profesorici Elly Bašić*, O. E. B., 20/36, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

VIDOVIĆ, Vesna (1986), *Dopis doc. Elly Bašić*, O. E. B., 1/22, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

VOJNOVIĆ, Zdenko (1953), *Dopis direktora Muzeja za umjetnost i obrt u Zagrebu iz 1953.*, O. E. B., 1/43, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

VRANEK, Ivan (1965), *Dopis Inicijativnom odboru Osnivačke skupštine Udruženja Funkcionalaca*, O. E. B., 4/1, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

Z. A. (1956), Članak „Dosada mi je muzika bila strana“, *Studentski list*, XI, 4., O. E. B., 9/6, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

ZASTAVNIKOVIĆ, Radojka (1964), *Zapis predavanja Historija muzičke pedagogije Elly Bašić*, O. E. B., 20/40, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

ZASTAVNIKOVIĆ, Radojka (1964), *Prijepis zapisa predavanja Historije muzičke pedagogije Elly Bašić*, O. E. B., 20/40, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

ZASTAVNIKOVIĆ, Radojka (1965), *Prijepis zapisa predavanja Metodike muzičke nastave Elly Bašić*, O. E. B., 10/38, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

ZAVRŠKI, Jopip (1962), *Pismo Elly Bašić*, O. E. B., Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

ZAVRŠKI, Josip (1964), „Pravo lice Razgovora o muzičkim početnicama“, *Bojište i mišljenja*, 18. 12., O. E. B., 12/43, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

ZLATKOVIĆ, Dragan (1982), *Dopis iz 1982.*, O. E. B., 8/42, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-3.

ZOVKO, Gojko (1985), *Obavijest članovima Komisije za unapređivanje odgojno-obrazovnog procesa*, O. E. B., 15/41, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

*** (1935), *Program Raspored javne priredbe Muzičke škole*, O. E. B., 2/10, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

*** (1936), *Plakat Muzičke škole „Beethoven“*, O. E. B., 17/36, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

*** (1937), *Promotivni letak za otvaranje novih tečajeva Srednjoškolskog korepetitorija*, O. E. B., Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

*** (1939), *Dokument Ministarstva prosvjete Razjašnjenje i upute*, O. E. B., 7/23, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

*** (1940), *Godišnja svjedodžba Relje Prišlina*, O. E. B., 15/6, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

*** (1940), *Uredovna svjedodžba Mladena Bašića*, O. E. B., 15/6, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta u Zagrebu.

*** (1942), *Godišnja svjedočba Prišlin Lerch Relje*, O. E. B., 15/6, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

*** (1945), rukopis *Obrazloženje načina rada u muzičkoj školi „Beethoven“ kao dodatak Nastavnom planu i programu*, O. E. B., 12/32, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

*** (1946), *Izveštaj Muzičke škole u Zagrebu za školsku godinu 1945 – 1946*, O. E. B., 6/13, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

- *** (1947), *Članak iz Narodnih novina Godišnji ispiti u Gradskoj muzičkoj školi*, O. E. B., 5/12, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta u Zagrebu.
- *** (1948), *Izveštaj Gradskog Narodnog odbora u Zagrebu o osnivanju gradskih muzičkih škola*, O. E. B., Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.
- *** (1948), *Rješenje Gradskog Narodnog odbora u Zagrebu o osnivanju tri Gradske niže muzičke škole*, O. E. B., Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.
- *** (1950), *Obračun autorskih honorara Elly Bašić iz 1950.*, O. E. B., 13/34, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.
- *** (1950), *Prvi stručni tečaj za rukovodioce i instruktore folklornih grupa*, *Vjesnik*, 28. 10. 1950., O. E. B., Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 2.
- *** (1951), *Nastavni plan i program za osmogodišnje škole i niže razrede gimnazije*, Zagreb: Školska knjiga, O. E. B., Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.
- *** (1952), „Jedna novost u nastavi solfeggia“, *Vjesnik*, XIII, 15. 6. 1952.
- *** (1952), „Prikaz nove metode nastave solfeđa“, *Borba*, 9. 4. 1952.
- *** (1952), *Zapisnik Konferencije Republičkog Savjeta za prosvjetu, nauku i kulturu*, O. E. B., 28/2, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.
- *** (1954), *Članak iz Vjesnika Uspjeh 'Funkcionalne metode' – prof. Elly Bašić (8. 4. 1954.)*, O. E. B., 9/6, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.
- *** (1954), *Članak iz Vjesnika 'Ideje jedne izložbe' (11. 4. 1954.)*, O. E. B., 9/6, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.
- *** (1954), *Članak iz Narodnog lista Medicina i muzički odgoj djeteta*, 22. 9. 1954., O. E. B., 2/12, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.
- *** (1954), *Knjiga utisaka s Izložbe Muzički izraz djeteta*, O. E. B., 2/18, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-8.
- *** (1954) „Prvi kontakt s muzikom“, *Vjesnik*, 25. 4. 1954., O. E. B., Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.
- *** (1954), *Radovi i dokumenti za Udruženje muzičkih pedagoga*, O. E. B., 22/13, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.
- *** (1954) „Svako dijete ima sluh“, *Vjesnik*, 18. 4. 1954. O. E. B., Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.
- *** (1955), *Plan rada komisija*, O. E. B., 22/3, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.
- *** (1955), *Program svečane javne priredbe Gradske muzičke škole u Zagrebu*, 26. 5. 1955., O. E. B., 27/2, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

- *** (1955), *Promotivni letak izložbe Muzički izraz djeteta u Beogradu*, O. E. B., 9/6, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.
- *** (1955), *Zapisnik Udruženja muzičkih folklorista Hrvatske, 22. 4. 1955.*, O. E. B., 17/15, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.
- *** (1956), „Ciklus predavanja u studentskom domu“, *Vjesnik*, 11. 5. 1956., O. E. B., Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.
- *** (1956), *Elaborat o nastavnom planu i programu nastave muzike na osmogodišnjim školama*, O. E. B., 14/32, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.
- *** (1956), *Prijedlog plana i programa nastave muzike u obaveznoj osmogodišnjoj školi*, O. E. B., 29/2, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 2-30.
- *** (1956), *Vabilo Zaveza prijatelja mladine Slovenije*, O. E. B., 9/6, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.
- *** (1958), *Elaborat za reformu nastave u općeobrazovnim školama*, O. E. B., 14/32, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.
- *** (1958), *Nastavni plan i program za osnovne škole. Osnovna škola – programatska struktura*, Zagreb: Zavod za unapređivanje školstva NR Hrvatske, O. E. B., Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.
- *** (1959), *Knjiga utisaka Seminara FM III*, O. E. B., Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-6.
- *** (1960) *Nastavni plan i program za osnovnu školu*, *Prosvjetni vjesnik* 13 (5), O. E. B., Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 65-71.
- *** (1960), *Zaključci Plenuma slušača 'Funkcionalne metode II'*, O. E. B., 21/33, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-3.
- *** (1961), *Konkurs za nastavnike i saradnike*, O. E. B., 5/38, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.
- *** (1961), *Narudžbenica Školske knjige*, O. E. B., 31/13, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.
- *** (1961), *Program tribine 5 minuta poslije 8*, O. E. B., 9/6, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.
- *** (1962), *Rješenju o mjesečnoj plaći*, O. E. B., 9/25, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.
- *** (1964), *Knjiga utisaka posjeta FMŠ*, O. E. B., 19/1, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

- *** (1964), *Program priredbe Funkcionalne muzičke škole*, O. E. B., Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić,
- *** (1965), *Dopis UFJUG Gradskoj skupštini grada Zagreba, Sekretarijatu za prosvjetu i kulturu*, O. E. B., 22/39, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.
- *** (1965), *Izvyještaj rada škole za šk. godinu 1964/65*, O. E. B., 12/42, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.
- *** (1965), *Pismo potpore Udruženja funkcionalaca Jugoslavije Gradskoj skupštini grada Zagreba*, O. E. B., 1/39, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.
- *** (1965,) *Rješenje o osnivanju Funkcionalne muzičke škole*, O. E. B., 4/23, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.
- *** (1966), *Knjiga utisaka posjeta FMŠ*, O. E. B., 19/1, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.
- *** (1966), *Konkurs za finansiranje naučno-istraživačkih radova SR BiH*, O. E. B., 11/30, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.
- *** (1966), *Popis članova Inicijativnog odbora Udruženja funkcionalaca Jugoslavije*, O. E. B., 14/5, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.
- *** (1966), *Popis članova Savjeta FMŠ*, O. E. B., 4/23, Zagreb: Glazbeno učilište Elly Bašić.
- *** (1966), *Predlog nacrtu Pravilnika Udruženja funkcionalaca Jugoslavije*, O. E. B., 14/5, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.
- *** (1967), *Knjiga utisaka posjeta FMŠ*, O. E. B., 19/1, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.
- *** (1967), *Prijevod zapisa završne diskusije Seminara u Bratislavi*, O. E. B., 37/29, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-4.
- *** (1967), *Program Međunarodnog seminara dječjeg plesno-muzičkog stvaralaštva u Bratislavi*, O. E. B., 9/6, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.
- *** (1967), “Raritet vrijedan pažnje”, *Pravda*, 21. 11., O. E. B., 36/29, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-3.
- *** (1968), „Članak o Elly Bašić“, *Nedeljne informativne novine*, 22. 1., O. E. B., Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.
- *** (1968), *Knjiga utisaka Darmstadt*, O. E. B., Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.
- *** (1968), *Knjiga utisaka posjeta FMŠ*, O. E. B., 19/1, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.
- *** (1968), *Osvrt na Izložbe 'Muzički izraz djeteta'*, O. E. B., 7/38, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-12.

- *** (1968), „Uspjeh funkcionalne metode u SR Njemačkoj“, *Večernji list*, 27. 4., O. E. B., 9/6, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.
- *** (1969), *Posebni cjenik br. 32*, O. E. B., 12/16, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-3.
- *** (1969), *Prijepis sa magnetofonske vrpce uvodnog predavanja Dr.-a Rudi Supeka 'O dječjoj kreativnosti'*, O. E. B., 6/43, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-9.
- *** (1969), *Statut Funkcionalne muzičke škole u Zagrebu*, O. E. B., 20/20, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta u Zagrebu.
- *** (1969), *Ugovor Zagreb filma i Elly Bašić*, O. E. B., 45/2, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.
- *** (1970), *Izvodi iz sovjetske štampe*, O. E. B., 30/7, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.
- *** (1970), „Jedan trenutak s Nikolom Babićem“, *Borba*, 11. 2., O. E. B., 45/2, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.
- *** (1970), *Knjiga utisaka posjeta učesnika I. Međunarodnog kongresa muzikoterapije FMŠ*, O. E. B., 19/1, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.
- *** (1970), *Kongresni materijal I Međunarodnog kongresa muzikoterapije u socijalnoj psihijatriji u Zagrebu*, O. E. B., 11/20, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.
- *** (1970), *Promotivni letak filma Mur-bur*, O. E. B., 4/38, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.
- *** (1971), *Izvodi iz Knjige utisaka Funkcionalne muzičke škole* (prijevod s engleskog), O. E. B., 30/7, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.
- *** (1971), *Knjiga utisaka posjeta učesnika Međunarodnog simpozija muzikoterapije FMŠ*, O. E. B., 19/1, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.
- *** (1971), “Kod kuće i u inozemstvu”, *Igas sző*, 22, 8., Uzgorod, SSSR Mađarska, O. E. B., Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.
- *** (1971), *Osvrt Obrazovnog i dokumentarnog filma USA za škole, javne knjižnice i za obrazovanje odraslih na film Mur-bur*, Carousel Film Inc. 1501 Broadway, N. Y., O. E. B., 14/11, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.
- *** (1971), *Program I. Kongresa muzičkog školstva Njemačke*, O. E. B., Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.
- *** (1971), *Program 'I. Deutscher Kongres für Musiktherapie'*, O. E. B., 37/2, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1.
- *** (1972), “Elly Bašić: za cjelovitog čovjeka”, *Telegram*, br. 37, 16. 6. 1972.

- *** (1972), *Izvodi iz diskusije na simpoziju 'Glazbeni odgoj – danas'*, O. E. B., 15/18, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-12.
- *** (1972), *II Medjunarodni susret Muzičkih akademija u Rovinju 28. i 29. listopada 1972*, O. E. B., 15/18, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-3.
- *** (1972), *Materijal za članak predsjednika UFJUG-a bosanskohercegovačkoj štampi*, O. E. B., 13/42, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.
- *** (1972), *Program II međunarodnog susreta muzičkih akademija*, O. E. B., 15/18, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.
- *** (1972), *Program izložbe 'Mehr Spiel am Klavier – wie Kinder es sehen'*, O. E. B., 25/2, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.
- *** (1972), *Zapisnik sjednice Vijeća nastavnika Muzičke akademije u Sarajevu*, O. E. B., 3/38, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-3.
- *** (1973), *Pismo Jasminki Biočić*, O. E. B., 5/44, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.
- *** (1974), „Musiikkiterapia vaihtoehdoksi vaikeuksissa olevia autettaessa“, *Satakunnan Kansa*, 6. VIII 1974., O. E. B., Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.
- *** (1974), *Podaci radova doc. Elly Bašić na području Muzičke pedagogije za godinu 1974.*, O. E. B., 12743, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.
- *** (1974), *Najava Međunarodnog Seminara muzikoterapije u Finskoj*, O. E. B., 12/43, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.
- *** (1974), *Program Međunarodnog Seminara muzikoterapije u Finskoj*, O. E. B., 12/43, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.
- *** [Nadica] (1975), *Pismo Elly Bašić*, O. E. B., 12/43, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.
- *** (1976), *Pismo prof. Vinku*, O. E. B., Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.
- *** (1979), *Zapisnik konstituirajuće sjednice Republičkog odbora*, O. E. B., 10/33, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.
- *** (1981), *Poziv za sudjelovanje na 8. svjetskom Kongresu socijalne psihijatrije*, O. E. B., Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.
- *** (1981), *Program 28. Kongres Saveza udruženja folklorista Jugoslavije*, O. E. B., 6/27, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.
- *** (1982), *Dopis Elly Bašić*, O. E. B., 8/42, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.
- *** (1982), *Program rada 29. Kongresa Saveza udruženja folklorista Jugoslavije*, O. E. B., 37/21, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-16.

- *** (1982), „Muzikoterapija pomaže psihoanalizi“, *Vikend*, br. 704, 29. 1. 1982., O. E. B., 30/2, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.
- *** (1983), *Uspješno studijsko putovanje u Zagreb* (prijevod), O. E. B., 24/38, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-2.
- *** (1984), *Dopis Elly Bašić s tekstom referata RO 'Boško Buha'*, O. E. B., 1/24, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.
- *** (1984), Plan i programi odgoja i osnovnog obrazovanja – Jezično-umjetničko područje: I. – IV. razred osnovne škole, *Vjesnik Republičkog komiteta za prosvjetu, kulturu, fizičku i tehničku kulturu SR Hrvatske*, 4 (7), 70-97.
- *** (1984), Plan i programi odgoja i osnovnog obrazovanja – Jezično-umjetničko područje: V. – VIII. razred osnovne škole, *Vjesnik Republičkog komiteta za prosvjetu, kulturu, fizičku i tehničku kulturu SR Hrvatske*, 4 (7).
- *** (1984), *Promotivni materijali Staatinstitut für Frühpädagogik*, O. E. B., 17/32, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.
- *** (1985), *Conference Schedule*, O. E. B., 16/32, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 12-23.
- *** (1985), *Popis prisutnih na Seminaru FMP*, O. E. B., 7/33, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.
- *** (1985), *Posebne metodike (Područje V)*, O. E. B., 1/24, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.
- *** (1985), *Program rada I jugoslavenskog seminara o provodjenju novog nastavnog programa likovna kultura*, O. E. B., 19/21, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.
- *** (1985), *Program znanstvenog skupa Glazbeno stvaralaštvo naroda i narodnosti (narodnih manjina) i etničkih grupa*, O. E. B., 19/7, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.
- *** (1985), *Stavovi i prijedlozi Komisije za unapređivanje odgojno-obrazovnog procesa (zapisnik)*, O. E. B., 15/41, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.
- *** (1985), *Štampa o znanstveno-istraživačkom, stručnom i pedagoškom radu Elly Bašić*, O. E. B., 30/39, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-6.
- *** (1985), „2000 stručnjaka iz cijelog svijeta“, *Vjesnik*, 5. X, O. E. B., 1/22, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.
- *** (1986), *Promotivni letak 9. Međunarodnog kongresa grupne muzikoterapije*, O. E. B., 1/22, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.

- *** (1988), „Program kongresa“, u: *Abstracts of the 12th International Congress of the Anthropological and Ethnological Sciences (Collegium Antropologicum, 12, Supplement 2, 1988: i-vi)*.
- *** (1989), *Nastavni plan i program Solfeggia i Metodike muzičke nastave Muzičke akademije u Sarajevu (korekcije Elly Bašić)*, O. E. B., 2/24, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.
- *** (1990), *Istraživanja i radovi prof. Elly Bašić na području muzikoterapije*, O. E. B., 13/40, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-3.
- *** (1990), *Program i predavači Seminara za voditelje Funkcionalnog muzičkog vrtića I*, O. E. B., 30/31. Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.
- *** (1990), *Zapis snimke intervjua Elly Bašić*, O. E. B., 14/31, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-5.
- *** (1992), *Propagandni letak Glazbenog studija Zagrebačkog kazališta mladih*, O. E. B., 11/32, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.
- *** (1994), *Elaborat o osnivanju Konzervatorija Funkcionalne muzičke pedagogije*, O. E. B., 4/26, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.
- *** (1996), *Programna knjižica 1. međunarodnog violončelističkog natjecanja Antonio Janigro*, O. E. B., 14/29, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.
- *** (1997), *Zapis predavanja dr. Tarika Muranovića u FMŠ*, O. E. B., 14/27, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-17.
- *** (2002), *Matična knjiga upisanih učenika Glazbenog učilišta Elly Bašić 17/IV*, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić.
- *** (2002), *Matična knjiga upisanih učenika Glazbenog učilišta Elly Bašić 11/IV*, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić
- *** [S. a.], *Istraživanja i radovi na području muzikoterapije*, O. E. B., 12/43, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-3.
- *** [S. a.], *Pravilnik srednje muzičke škole 'Pavao Markovac'*, O. E. B., 4/23, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-14.
- Knjiga utisaka s Izložbe Muzički izraz djeteta*, O. E. B., 2/18, Zagreb: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić, 1-8.

ARHIV GLAZBENE ŠKOLE PREGRADA

HORVAT, Rudolf (2005), *Odluka o osnivanju Osnovne glazbene škole Pregrada*, Pregrada: Arhiv Glazbene škole Pregrada.

KAPAC, Vilmica, TRAMIŠČAK, Petra (2008), *Statut Glazbene škole Pregrada*, Pregrada: Arhiv Glazbene škole Pregrada.

ARHIV GLAZBENE ŠKOLE SLAVONSKI BROD

ALINJAK, Antun (1954), *Rješenje o otvaranju Niže muzičke škole Slavonski Brod*, Slavonski Brod: Arhiv Glazbene škole Slavonski Brod.

JANJIĆ, Želimir (2008), *Rješenje o početku rada srednje glazbene škole Slavonski Brod iz 2008.*, Slavonski Brod: Arhiv Glazbene škole Slavonski Brod.

ARHIV HGZ

*** (1921), *Izveštaj Hrvatske zemaljske glazbene škole u Zagrebu za školsku godinu 1920. – 1921.* Zagreb: Arhiv Hrvatskog glazbenog zavoda.

*** (1922), *Izveštaj Kraljevskog konzervatorija u Zagrebu za školsku godinu 1921. – 1922.*, Zagreb: Arhiv Hrvatskog glazbenog zavoda.

*** (1923), *Izveštaj Kraljevske muzičke akademije u Zagrebu za školsku godinu 1922. – 1923.*, Zagreb: Arhiv Hrvatskog glazbenog zavoda.

*** (1924), *Izveštaj Kraljevske muzičke akademije u Zagrebu za školsku godinu 1923. – 1924.*, Zagreb: Arhiv Hrvatskog glazbenog zavoda.

*** (1925), *Izveštaj Kraljevske muzičke akademije u Zagrebu za školsku godinu 1924. – 1925.*, Zagreb: Arhiv Hrvatskog glazbenog zavoda.

*** (1926), “Imenik slušača visoke škole kr. muzičke akademije”, u: *Izveštaj Kraljevske muzičke akademije u Zagrebu za školsku godinu 1925. – 1926.*, Zagreb: Arhiv Hrvatskog glazbenog zavoda, (21-24).

*** (1927), „Javne priredbe u školskoj godini 1926. – 1927.“, u: *Izveštaj Državne muzičke akademije u Zagrebu za školsku godinu 1926. – 1927.* Zagreb: Arhiv Hrvatskog glazbenog zavoda, (28-33).

*** (1928), *Izveštaj Državne muzičke akademije za školsku godinu 1927. – 1928.*, Zagreb: Arhiv Hrvatskog glazbenog zavoda.

*** (1929), *Izveštaj Državne muzičke akademije u Zagrebu za školsku godinu 1928. – 1929.* Zagreb: Arhiv Hrvatskog glazbenog zavoda.

*** (1940), *Izveštaj Akademije glazbe i kazališne umjetnosti u Zagrebu za školsku godinu 1939.-40.*, Zagreb: Arhiv Hrvatskog glazbenog zavoda.

*** (1946), *Izveštaj Gradskog Narodnog odbora u Zagrebu*, br. 1., Zagreb: Arhiv Hrvatskog glazbenog zavoda.

*** [S. a.], *Gradski Narodni Odbor u Zagrebu*, br. 1., *Gradska muzička škola*, Zagreb: Arhiv Hrvatskog glazbenog zavoda.

ARHIV INSTITUTA ZA ETNOLOGIJU I FOLKLORISTIKU

BAŠIĆ, Elly (1954/55), *Brojalice i rugalice; Materijal sa izložbe Muzički izraz djeteta, Beograd – Zagreb, 1954 – 1955.*, IEF, rkp N 195, Zagreb: Arhiv Instituta za etnologiju i folkloristiku.

ARHIV MUZIČKE AKADEMIJE U ZAGREBU

*** (1927), *Nacional Elly Prišlin Lerch za 1927/1928 godinu*, Arhiv Muzičke akademije u Zagrebu.

*** (1940), *Nacijonal Prišlin Lerch Elly za 1940/1941 godinu*, Arhiv Muzičke akademije u Zagrebu.

*** (1943), *Odsuda izrečena u razvodnoj parnici br. 764/42, Dosje Dore Gušić-Feller*, Zagreb: Arhiv Muzičke akademije.

ARHIV MUZIČKE AKADEMIJE U SARAJEVU

*** [S. a.], „Diplomski radovi Muzičke akademije u Sarajevu”, u: *Bibliografija doktorskih, magistarskih i diplomskih radova Muzičke akademije u Sarajevu.*

ARHIV NACIONALNE I SVEUČILIŠNE KNJIŽNICE U ZAGREBU

BAŠIĆ, Elly (1948), *Groteskna suita za klavir*, Zagreb: Arhiv Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu.

HRVATSKI DRŽAVNI ARHIV

*** (2006), Ministarstvo prosvjete Narodne Republike Hrvatske, u: *Nacionalni arhivski informacijski sustav*, Zagreb: Hrvatski državni arhiv, http://arhinet.arhiv.hr/details.aspx?ItemId=3_8619 (preuzeto 5. 8. 2019.).

OSOBNİ ARHIV ANE LEDERER

*** (1953), *Indeks nepoznatog studenta Akademije kazališne umjetnosti iz 1952/53*. Zagreb: Osobni arhiv Ane Lederer.

OSOBNİ ARHIV DENIS VASILJ

BAŠIĆ, Elly (1976), *Sedam nota sto divota*, Zagreb: Osobni arhiv Denis Vasilj.

*** (1974), *Plakat Ljetne škole Funkcionalne muzičke pedagogije na Visu*. Zagreb: Osobni arhiv Denis Vasilj.

*** (1980), *Upisnica Indeks Maras Denis*, Zagreb: Osobni arhiv Denis Vasilj.

OSOBNİ ARHIV DUBRAVKA ŠEFA

ŠEF, Dubravko (2001), „Glazbeno školstvo u Slavonskom Brodu“, *Elaborat o osnivanju glazbene škole*, Slavonski Brod: Osobni arhiv Dubravka Šefa.

ŠEF, Dubravko (2020), „Tablični prikaz broja učenika glazbene struke (glazbenik – teoretski smjer) po školskim godinama“, *Elaborat o osnivanju glazbene škole*, Slavonski Brod: Osobni arhiv Dubravka Šefa.

OSOBNİ ARHIV IVANKE JANČ

ŠPOLJARIĆ, Mirta [S. a.], *Od niže škole do nezaobilaznog sudionika glazbenog i kulturnog života grada*, Slavonski Brod: Osobni arhiv Ivanke Janč.

*** [S. a.], *Franjo Pokaz (1905. – 1979.) – ravnatelj od 1954. do 1970.*, Slavonski Brod: Ostavština Ivane Janč.

OSOBNI ARHIV ESADA ŠUMANA

KRAJTMAJER, Vinko (1978), *Folklorna muzika, njen tretman i primjena u muzičkoj nastavi*, Sarajevo: Osobni arhiv Esada Šumana.

OSOBNI ARHIV MARIJE VALJALO

BAŠIĆ, Elly (1963), *Dopis prof. Mariji Valjalo*, Zagreb: Osobni arhiv Marije Valjalo.

BAŠIĆ, Elly (1963), *Pismo Mariji Valjalo*, Zagreb: Osobni arhiv Marije Valjalo.

RANOGAJEC, Josip (1963), *Poziv na Seminar Funkcionalne muzičke metode u muzičkoj nastavi*, Zagreb: Osobni arhiv Marije Valjalo.

BAŠIĆ, Elly (1964), *Pismo Mariji Valjalo*, Zagreb: Osobni arhiv Marije Valjalo.

BLAŽENČIĆ, Ante (1964), *Poziv na Seminar Funkcionalne muzičke metode u muzičkoj nastavi*, Zagreb: Osobni arhiv Marije Valjalo.

SUPEK, Ivana (1968), *Osnovna škola muzičkog smjera. Prijedlog za razmatranje*, Zagreb: Osobni arhiv Marije Valjalo, 1-11.

SUPEK, Ivana (1995), *Kako je nastajala glazbena škola Funkcionalne muzičke pedagogije: Prilog proučavanju*, Zagreb: Osobni arhiv Marije Valjalo, 1-13.

SUPEK, Ivana (1998), *Napomena o Elaboratu Osnovna škola muzičkog smjera*, Zagreb: Osobni arhiv Marije Valjalo.

SUPEK, Ivana (1998), *Napomena razmatranju 'Kako je nastajala glazbena škola Funkcionalne muzičke pedagogije'*, Zagreb: Osobni arhiv Marije Valjalo.

VALJALO, Marija (1977), *Govor Marije Valjalo na svečanoj sjednici FMŠ*, Zagreb: Osobni arhiv Marije Valjalo, 1-3.

OSOBNI ARHIV MARTINE MIČIJE PALIĆ

KAPAC, Vilmica (2008), *Suglasnost poglavarstva grada Pregrada na Statut Glazbene škole Pregrada*, Zagreb: Osobni arhiv Martine Mičije Palić.

*** (2009), *Godišnji plan i program rada za školsku godinu 2009./2010.*, Pregrada: Osobni arhiv Martine Mičije Palić.

OSOBNI ARHIV RELJE BAŠIĆA

BARTULAC, Mirko (1993), dokument Narodnog sveučilišta "Ivan Meštrović" iz Valpova *Podatci o Richardu Lerchu*, Zagreb: Osobni arhiv Relje Bašića.

BAŠIĆ, Elly (1993), *Upitnik za biografiju*, Zagreb: Osobni arhiv Relje Bašića.

PETEK, Ksenija (1998), *Prijava činjenice smrti*, Zagreb: Osobni arhiv Relje Bašića.

STRAŽINSKI, Stanislav (1934), *Potvrda o primitku honorara*, Zagreb: Osobni arhiv Relje Bašića.

VAULIN, Evgenij (1933), *Dopis upraviteljici Muzičke škole Beethoven*, Zagreb: Osobni arhiv Relje Bašića.

*** (1929), *Svjedodžba osposobnica Elly Lerch Prišlin*, Zagreb: Osobni arhiv Relje Bašića.

*** (1930), *Članak iz ženskog časopisa Svijet iz 1930.*, Zagreb: Osobni arhiv Relje Bašića.

*** (1936), *Obavijest o Muzičkoj školi Beethoven iz časopisa Svijet iz 1936.*, Zagreb: Osobni arhiv Relje Bašića.

*** (1936), *Plakat Muzičke škole Beethoven iz 1936.*, Zagreb: Osobni arhiv Relje Bašića.

*** (1938, 1941), *Fotografije učenika i nastavnika Muzičke škole Beethoven*, Zagreb: Osobni arhiv Relje Bašića.

*** (1938), *Indeks predavanja Elly Prišlin Lerch*, Zagreb: Osobni arhiv Relje Bašića.

*** (1943), *Plakat Glazbene škole Beethoven za školsku godinu 1943/43.*, Zagreb: Osobni arhiv Relje Bašića.

*** (1954), *Plakat izložbe Muzički izraz djeteta u Zagrebu 1954.*, Zagreb: Osobni arhiv Relje Bašića.

*** (1994), *Rodni list Gabrijele Lerch*, Zagreb: Osobni arhiv Relje Bašića.

*** [S. a.], *Promotivni letak Muzičke škole Beethoven*, Zagreb: Osobni arhiv Relje Bašića.

*** [S. a.], *Fotografija Muzičke škole Beethoven na adresi Zrinjski trg 3*, Zagreb: Osobni arhiv Relje Bašića.

*** [S. a.], *Fotografije nastave Muzičke škole Beethoven u stanu na adresi Ilica 34/II*, Zagreb: Osobni arhiv Relje Bašića.

7. KAZIVANJA

AMBRUŠ KIŠ, Ružica (2020), *Razgovor s Ružicom Ambruš Kiš* vodila Denis Vasilj 8. travnja 2020.

AMBRUŠ KIŠ, Ružica (2020), *Razgovor s Ružicom Ambruš Kiš* vodila Denis Vasilj u svibnju 2020.

BAŠIĆ, Elly (1984), *Stručno predavanje Elly Bašić za nastavnike* održano u Funkcionalnoj muzičkoj školi u Zagrebu u ožujku 1984.

BAŠIĆ, Elly (1986), *Razgovor s Elly Bašić* vodila Denis Vasilj u veljači 1986. godine u stanu gdje se odvijala nastava Muzičke škole "Beethoven" (Ilica 34/II).

BAŠIĆ, Elly (1986), *Stručno predavanje Elly Bašić za nastavnike* održano u Funkcionalnoj muzičkoj školi u Zagrebu u veljači 1986.

BAŠIĆ, Elly (1986), *Stručno predavanje Elly Bašić za nastavnike* održano u Funkcionalnoj muzičkoj školi u Zagrebu u ožujku 1986.

BAŠIĆ, Nika (2020), *Razgovor s Nikom Bašić* vodila Denis Vasilj u travnju 2020.

BAŠIĆ, Relja (2015), *Razgovor s Reljom Bašićem*, sinom Elly Bašić vodila Denis Vasilj u ožujku 2015. godine u stanu gdje se odvijala nastava Muzičke škole „Beethoven“ (Ilica 34/II).

GABRIĆ, Vanja (2020), *Razgovor s Vanjom Gabrić* vodila Denis Vasilj u svibnju 2020.

HALUZA, Marija (2018), *Razgovor s Marijom Haluzom* vodila Denis Vasilj u travnju 2018.

HALUZA, Marija (2019), *Razgovor s Marijom Haluzom* vodila Denis Vasilj u siječnju 2019.

HALUZA, Marija (2020), *Razgovor s Marijom Haluzom* vodila Denis Vasilj u travnju 2020.

HALUZA, Marija (2020), *Razgovor s Marijom Haluzom* vodila Denis Vasilj u svibnju 2020.

JAGODIĆ, Mirela (2020), *Razgovor s Mirelom Jagodić* vodila Denis Vasilj u svibnju 2020.

JANČ, Ivanka (2020), *Razgovor s Ivankom Janč* vodila Denis Vasilj u svibnju 2020.

KEMPF, Davorin (2020), *Razgovor s Davorinom Kempfom* vodila Denis Vasilj u svibnju 2020.

KRAJTMAJER, Ljerka (2020), *Razgovor s Ljerkom Krajtmajer* vodila Denis Vasilj u svibnju 2020.

KRPAN, Vladimir (2020), *Razgovor s Vladimirom Krpanom* vodila Denis Vasilj u veljači 2020.

LJUBETIĆ, Ksenija (2020), *Razgovor s Ksenijom Ljubetić* vodila Denis Vasilj u svibnju 2020.

MIČIJA PALIĆ, Martina (2020), *Razgovor s Martinom Mičijom Palić* vodila Denis Vasilj u svibnju 2020.

PERAK LOVRIČEVIĆ, Nataša (2020), *Razgovor s Natašom Perak Lovričević* vodila Denis Vasilj u svibnju 2020.

POLIĆ, Branko (2012), *Razgovor s Brankom Polićem* vodila Denis Vasilj 19. 10. 2012.

RUDOLF PERKOVIĆ, Dina (2020), *Razgovor s Dinom Rudolf Perković* vodila Denis Vasilj u svibnju 2020.

ŠEF, Dubravko (2020), *Razgovor s Dubravkom Šefom* vodila Denis Vasilj u svibnju 2020.

TAVČAR, Aida (2020), *Razgovor s Aidom Tavčar* vodila Denis Vasilj u svibnju 2020.

VALJALO, Marija (2020), *Razgovor s Marijom Valjalo* vodila Denis Vasilj u ožujku 2020.

VALJALO, Marija (2020), *Razgovor s Marijom Valjalo* vodila Denis Vasilj u travnju 2020.

VASILJ, Denis (2020), *Dopis Mariji Marjanović, višoj stručnoj suradnici za društvene djelatnosti i upravljanje imovinom grada Pregrade*, Zagreb: mail poslan 30. svibnja 2020.

ŽUBRINIĆ, Maja (2020), *Razgovor s Majom Žubrinić* vodila Denis Vasilj u svibnju 2020.

8. PRILOZI

POPIS PRILOGA:

- Prilog 1. *Rodni list Elly Bašić/Gabrijele Lerch iz 1994.*
- Prilog 2. *Nacijonal Elly Prišlin Lerch za 1927/1928 godinu*
- Prilog 3. *Dopis Elly Bašić ravnateljstvu Državne realne gimnazije u Kninu iz 1945.*
- Prilog 4. *Uvjerenje o diplomskom ispitu Elly Bašić iz 1952.*
- Prilog 5. *Svjedodžba osposobnica Elly Lerch Prišlin iz 1929.*
- Prilog 6. *Indeks predavanja Elly Prišlin Lerch iz 1938.*
- Prilog 7. *Nacional Prišlin Lerch Elly za 1940/1941 godinu*
- Prilog 8. *Indeks predavanja Elly Prišlin Lerch iz 1938.*
- Prilog 9. *Uredovna svjedodžba Mladena Bašića iz 1940. izdana za sklapanje braka*
- Prilog 10. *Dopis Wenera Buscha Elly Bašić od 7. 6. 1967.*
- Prilog 10a. *Prijevod Dopisa Wenera Buscha Elly Bašić*
- Prilog 11. *Dopis Wenera Buscha Elly Bašić od 27. 6. 1967.*
- Prilog 11a. *Prijevod Dopisa Wenera Buscha Elly Bašić*
- Prilog 12. *Dopis Wenera Buscha Elly Bašić od 21. 9. 1967.*
- Prilog 12a. *Prijevod Dopisa Wenera Buscha Elly Bašić*
- Prilog 13. *Plakat Muzičke škole Beethoven iz 1936.*
- Prilog 14. *Članak iz ženskog časopisa Svijet iz 1930.*
- Prilog 15. *Promotivni letak Muzičke škole Beethoven*
- Prilog 16. *Fotografija Muzičke škole Beethoven na adresi Zrinjski trg 3*
- Prilog 17. *Plakat Muzičke škole Beethoven iz 1936.*
- Prilog 18. *Obavijest o Muzičkoj školi Beethoven iz časopisa Svijet, 1936.*

- Prilog 19. *Dokument Ministarstva prosvjete Razjašnjenja i upute upravi Muzičke škole Beethoven iz 1939.*
- Prilog 20. *Plakat Glazbene škole Beethoven za školsku godinu 1943/44.*
- Prilog 20a. *Fotografije nastave Muzičke škole Beethoven na adresi Ilica 34/II.*
- Prilog 21. *Fotografije učenika i nastavnika Muzičke škole Beethoven.*
- Prilog 22. *Godišnja svjedodžba Relje Prišlina iz 1940.*
- Prilog 23. *Godišnja svjedodžba Prišlin Lerch Relje iz 1942.*
- Prilog 24. *Potvrda o primitku honorara Stanislava Stražnickog iz 1934.*
- Prilog 25. *Dopis Evgenija Vaulina upraviteljici Muzičke škole Beethoven iz 1933.*
- Prilog 26. *Program svečane javne priredbe Gradske muzičke škole u Zagrebu, 26. 5. 1955.*
- Prilog 27. *Naslovnica izdanja Groteskne suite za klavir Elly Lerch-Bašić*
- Prilog 28. *Obračun autorskih honorara Elly Bašić iz 1950.*
- Prilog 29. *Naslovnica i impresum Početnice za solfeggio iz 1948.*
- Prilog 30. *Kalendar rada iz Početnice za solfeggio iz 1953.*
- Prilog 31. *Članak na zidnim novinama u dječjem tjednu Gradske muzičke škole Zagreb iz 1947.*
- Prilog 32. *Indeks nepoznatog studenta Akademije kazališne umjetnosti iz 1952/53.*
- Prilog 33. *Dopis direktora Muzeja za umjetnost i obrt u Zagrebu iz 1953.*
- Prilog 34. *Promotivni letak izložbe Muzički izraz djeteta u Beogradu 1955.*
- Prilog 35. *Plakat izložbe Muzički izraz djeteta u Beogradu 1955.*
- Prilog 36. *Pozivnica Elly Bašić za primanje povodom podjele nagrada prosvjetnim radnicima iz 1955.*
- Prilog 37. *Dopis Zavoda za unapređenje nastave i općeg obrazovanja Elly Bašić iz 1956.*
- Prilog 38. *Dopis Zavoda za unapređivanje nastave i općeg obrazovanja Elly Bašić iz 1956.*
- Prilog 39. *Korice i naslovnica 1. izdanja Sedam nota sto divota iz 1957.*
- Prilog 39a. *Naslovnica 11. izdanja Sedam nota sto divota iz 1976.*

- Prilog 40. *Dopis Branke Furlan iz 1959. Gradska knjižnica Zagreb*
- Prilog 41. *Kalendar rada iz udžbenika Sedam nota sto divota iz 1959.*
- Prilog 42. *Dopis Novinsko izdavačkog poduzeća Edit iz 1960.*
- Prilog 43. *Dopis Sekretarijatu za prosvjetu NO općine Medveščak iz 1961.*
- Prilog 44. *Dopis Peri Pirkeru iz 1961.*
- Prilog 45. *Dopis o izboru Elly Bašić u zvanje docenta iz 1961.*
- Prilog 46. *Dopis Elly Bašić Muzičkoj akademiji iz 1962.*
- Prilog 47. *Elaborat o osnivanju Funkcionalne muzičke škole iz 1962.*
- Prilog 48. *Prikaz strukture Funkcionalne muzičke škole iz Elaborata*
- Prilog 49. *Rješenje o provođenju muzičkog odgoja po funkcionalnoj metodi prof. Elli Bašić iz 1963.*
- Prilog 50. *Program priredbe Funkcionalne muzičke škole u Osnovnoj školi Gračani 1964.*
- Prilog 50a. *Program priredbe Funkcionalne muzičke škole u Osnovnoj školi Gračani 1964.*
- Prilog 51. *Ploča na ulazu u Funkcionalnu muzičku školu u Mlinarskoj 25*
- Prilog 52. *Plakat Ljetne škole Funkcionalne muzičke pedagogije na Visu iz 1974.*
- Plakat 52a. *Predložak plakata međunarodne Ljetne škole funkcionalaca u Visu 1974.*
- Plakat 52b. *Predložak plakata međunarodne Ljetne škole funkcionalaca u Visu 1974.*
- Prilog 52c. *Tekst iz Večernjeg lista 29. 7. 1971. o međunarodnoj Ljetnoj školi na Visu*
- Prilog 53. *Plakat i program Međunarodnog seminara u Bratislavi iz 1967.*
- Prilog 54. *Program Kongresa za novu muziku i muzički odgoj u Darmstadtu iz 1968.*
- Prilog 55. *Fotografija i tekst iz članka Večernjeg lista 16. 7. 1970.*
- Prilog 56. *Fotografija u članku časopisa Borba 11. 2. 1970.*
- Prilog 57. *Izvodi iz sovjetske štampe 1970.*
- Prilog 58. *Naslovnica časopisa MUSIK-kultur iz 1971.*
- Prilog 58a. *Članak o Funkcionalnoj muzičkoj školi u Zagrebu u časopisu MUSIK-kultur, 1971.*

- Prilog 59. *Program 1. njemačkog Kongresa muzikoterapije u Berlinu 1971.*
- Prilog 59a. *Program predavanja Elly Bašić na 1. njemačkom Kongresu muzikoterapije 5. lipnja 1971.*
- Prilog 60. *Izvodi iz Knjige utisaka Funkcionalne muzičke škole 1971.*
- Prilog 61. *Rješenje o prekidu radnog odnosa na Muzičkoj akademiji u Sarajevu 27. 10. 1972.*
- Prilog 62. *Impresum knjige Über Improvisation iz 1973.*
- Prilog 62a. *Sadržaj knjige Über Improvisation iz 1973.*
- Prilog 63. *Najava Međunarodnog Seminara muzikoterapije u Finskoj 1974.*
- Prilog 63a. *Program Međunarodnog Seminara muzikoterapije u Finskoj 1974.*
- Prilog 64. *Notni zapis Davorina Kempfa u doktorskoj disertaciji*
- Prilog 65. *Posveta Elly Bašić od Arona Ostrovskeg u zborniku Muzikaljnoe vospitanje v stranah socializma 1975.*
- Prilog 66. *Program rada 29. Kongresa Saveza udruženja folklorista Jugoslavije u Hvaru 1982.*
- Prilog 67. *Članak Erharda Karkoschke o predavanju Elly Bašić u Stuttgartu iz 1985.*
- Prilog 68. *Dopis Nore Berzheim redakciji Musik+Bildunga 15. 4. 1985.*
- Prilog 69. *Program znanstvenog skupa Glazbeno stvaralaštvo naroda i narodnosti (narodnih manjina) i etničkih grupa održanog u Zagrebu 22-24. srpnja 1985.*
- Prilog 70. *Program 28. Conference International Council for Traditional Music Conference Schedule u Helsinkiju 1985.*
- Prilog 71. *Dopis o imenovanju Elly Bašić za stručnog suradnika Jugoslavenskog koordinacionog odbora za rehabilitaciju u psihijatriji 1986.*
- Prilog 72. *Preliminaran program 9. Međunarodnog kongresa grupne psihoterapije u Zagrebu 1986. na njemačkom jeziku*
- Prilog 73. *Članak u Školskim novinama 1987. o održanom Republičkom seminaru o uvođenju novog Nastavnog plana i programa Funkcionalne osnovne muzičke škole*
- Prilog 74. *Programna knjižica 1. međunarodnog violončelističkog natjecanja Antonio Janigro u Zagrebu 1996.*

Prilog 74a. *Počasni odbor 1. međunarodnog violončelističkog natjecanja Antonio Janigro u Zagrebu 1996.*

Prilog 75. *Suglasnost Relje Bašića iz 1998.*

Prilog 76. *Rješenje o otvaranju Niže muzičke škole Slavonski Brod iz 1954.*

Prilog 77. *Tablični prikaz broja učenika srednje glazbene škole Slavonski Brod od 1980. do 2000.*

Prilog 78. *Rješenje o početku rada srednje glazbene škole Slavonski Brod iz 2008.*

Prilog 79. *Opće odredbe Statuta Glazbene škole Slavonski Brod iz 2019.*

REPUBLIKA HRVATSKA

ŽUPANIJA GRAD ZAGREB
 PODRUČNI URED. CENTAR

Taksa naplaćena u iznosu
 od 1100 HRD po Tbr. 114
 Uredbe o administrativnim
 taksama.

RODNI LIST

U maticu rođenih matičnog područja ZAGREB - Sveti Marko
 za godinu 1908 izvršen je pod rednim brojem 1202 dana 19.08.1908.
 upis činjenice rođenja:

IMBG

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

PODACI O DIJETETU	Ime	GABRIJELA		Spol:	ŽENSKI
	Prezime	LERCH			
	Dan, mjesec, godina i sat rođenja	03./treći/ rujan 1908.			
	Mjesto rođenja	Zagreb			
	Narodnost:	///	Državljanstvo:	///	

PODACI O RODITELJIMA		OTAC		MAJKA	
	Ime	RIKARD		DOROTEJA	
	Prezime (za majku i djevojačko prezime)	LERCH		LERCH r. Conrid	
	Narodnost	///	///	///	
	Državljanstvo	///	///	///	

Primjedbe i naknadni upisi:

Zaključila brak 07.08.1941. sa Mladenom Bašić
 i pri tome uzela prezime BAŠIĆ.

Presudom Okružnog suda Zagreb broj 747/53 od
 21.04.1953. brak sa Mladenom Bašić je razveden.
 Zagreb, 30.06.1953. Matičar: esih v.r.

Brojčana oznaka: 223-02-04-017-1898
 Ubroj: 251-02-03-01

Zagreb, 09.02.1994.
 (mjesto i datum)

Matičar:

D. Karlović

Prilog 1. Rodni list Gabrijele Lerch iz 1994. (izvor: Osobni arhiv Relje Bašića).

Kr. Muzička Akademija u Zagrebu.

620

VISOKA ŠKOLA.

Zimski ~~ljetni~~ semestar škol. god. 1927-1928.

U koju se godinu odnosno semestar upisuje?
 (imajući brojku koja označe godinu, a arapskim
 semestrom)

Dan upisa 10. listopada 1927.

Odlo: pedagoški kabin

Glavni predmet:

Broj glavnog kataloga:

NACIJONAL

Ime i prezime slušača:

Elly Prištin Lerch

Kada se rodio, kojega dana, mjeseca i godine?	3. 9. 1908.		
Gdje je zavičajan, u kojoj općini, kotaru, županiji, zemlji?	Štrmska		
Gdje je zavičajan, u kojoj općini, kotaru, županiji, zemlji?			
Koje je vjeroispovijesti?	n. kat.		
Koji mu je materinski jezik?	njemački		
Ime	Elly Prištin		
Zvanje i zanimanje	nema. muz.		
Prebivalište	Zg. t.		
Ako otac ne živi, ime stala i prebivalište			
Stan slušača (ulica i broj kuće):	Mrazovića 9. III.		
Dokazala, iz kojih izvodi pravo na upis (materni, izdan kojega dana, mjeseca, godine i pod kojim brojem):	9. 10. 1926.		
Ima li stipendija ili potporu, iz koje zaklade, od koga, u kojem iznosu, te dan, mjesec, godina i broj davalca sredstva, kojim iz podrijetla:			
Predavanja i vježbe za koje se prijavio	Broj sati/odjela	Ime profesora	Potvrda polaska predavanja (ili ime slušača)
Klavis	1	Leobrichhorac	—
Komorna muzika	4	Fabry	
Žor	2	Šušter	
Flauta		Vratović	

Depuše se upis:

Vlastoručni potpis slušača:

Rektor
 [Signature]

60 — Elly Prištin Lerch

Prilog 2. Nacijonal Elly Prištin Lerch za 1927/1928 godinu. (izvor: Arhiv Muzičke akademije u Zagrebu).

RAVNATELJSTVU DRŽAVNE REALNE GIMN -
KNIN

Moj bivši suprug Ivo Prišlin profesor na real.gimnaziji u Kninu bio je g. 1941. u samom mjestu Kninu navodno ubijen od četnika. Kako bi moj sadanji suprug moje dijete iz prvoga braka htio posiniti to mi je kao prilog dokumentima nužno potrebno da dobijem podatke o gore navedenom slučaju. Uljudno molim Naslov da mi potrebite podatke dostavi, sa eventualnom naznakom svjedoka, koji bi o prof. Ivi Prišlinu potanje znali.

U Nadi hitnoga rješenja bilježim sa

U Zagrebu, 5.XII.1945.

S,F,-S.N.

Elly Lerh-Bašić
Prof. Građske muzičke škole
Zagreb, Trg N. 17.

Prilog 3. *Dopis Elly Bašić ravnateljstvu Državne realne gimnazije u Kninu iz 1945.* (izvor: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić u Zagrebu).

MUZIČKA AKADEMIJA U ZAGREBU
Broj: 572 1952

U V J E R E N J E

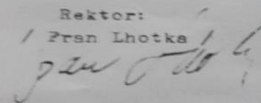
Elly Bašić, rođena 3.IX.1908 u Zagrebu absolvirala je u junu 1929 god.VI / posljednji / semestar pedagoškog odjela Visoke škole Muzičke akademije. Pošto te godine taj odjel nije imao svog diplomskog ispita, to se uspješno završeni VI.semestar smatrao završetkom studija na tom odjelu.

SMRT FAŠIZMU - SLOBODA NARODU !

U Zagrebu, 20.V.1952

Rektor:

Fran Lhotka

Prilog 4. *Uvjerenje o diplomskom ispitu Elly Bašić iz 1952.* (izvor: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić u Zagrebu).

Broj 227.
U. z. broj 23/1929.

Svjedodžba osposobnica

za učiteljsku službu glasoviranja na ženskim učiteljskim,
ženskim građanskim i strukovnim školama.

Gospođa Elly Lerch udata Prišlin Gabrijska, rođ.
dne 3. septembra 1908. u Zagrebu; rođ.
mo-katoličke vjeroispovijesti, svršila
je godine 1924. II. dvorazrednu trgovačku
školu u Zagrebu (zaključni ispit);
učila je glasovir u Dr. Meksičkoj akademiji u
Zagrebu
do godine 1929. (svršila pedagoški odio)

uz ostale propisane obligatne predmete.
Mjeseca juna — 1929, podvrgla se učiteljskom
ispitu iz glasoviranja u smislu naredbe od 25. II. 1912. broj
25. 996 pa se na temelju odobrene domaće
i klauzurne radnje i današnjega usmenoga ispita proglašuje:

= sposobnom =

za obučavanje u glasoviranju na ženskim učiteljskim, ženskim građanskim i
strukovnim školama uz upotrebljavanje hrvatsko-srpskoga nastavnoga jezika.

U Zagrebu dne 26. juna 1929.

Kr. ispitno povjerenstvo za ispitivanje kandidata i kandidatkinja
za učiteljstvo glazbe.

Predsjednik ispitnoga povjerenstva
Prof. V. R. Ruzić

Članovi ispitiivači:
Prof. Predslav Stanić
Frano Buzan
Stanislav Ruzić

Prilog 5. Svjedodžba osposobnica Elly Lerch Prišlin iz 1929. (izvor: Osobni arhiv Relje Bašića).

Drž. Muzička Akademija u Zagrebu.
VISOKA ŠKOLA.

**INDEKS
PREDAVANJA**

in Bašić

Gosp.: Elly Prišlin Lerch

Rođen 3. septembra godine 1908.

Upisan kao redoviti slušač u Drž. Muzičkoj
Akademiji u Zagrebu:

U odjelu:	Kada?	Potpis rektora:
Muzika - kompozicija	1. X. 1938.	<i>Relje Bašić</i>
" "	5. X. 1939	<i>Relje Bašić</i>
" "	10. X. 1940	<i>Frano Bugarić</i>

Slika posjednika

Vlastoručni potpis:

Elly Prišlin Lerch

Prilog 6. Indeks predavanja Elly Prišlin Lerch iz 1938. (izvor: Osobni arhiv Relje Bašića).

Akademija glazbe i kazališne umjetnosti

U koju se godinu odnosno semestar upisuje?
(rimskim brojem neka označe godinu, a arapskim semestar)

V. 9.

VISOKA ŠKOLA

Zimsko poljeće škol. god. 1940/1941.
Ljetno

Odio: *muzički*

Glavni predmeti: *Kompozicija*

63

NACIONAL

Prezime i ime slušača:

Prišlin Lerch Elly

Kada se rodio, kojega dana, mjeseca i godine:	<i>3. IX. 1909.</i>		
Mjesto rođenja, banovina, država:	<i>Zagreb</i>		
Gdje je zavičajan, u kojoj općini, srezu, banovini, državi:	<i>Sarajevo</i>		
Koje je vjeroispovjesti:	<i>rel.</i>		
Koji mu je materinski jezik:	<i>hrv.</i>		
Ime	oca (ako je i pokojni) i majke, ako otac ne živi	<i>+ St. Richard Lerch</i>	
Zvanje i zanimanje		<i>ni minist. muzički</i>	
Prebivalište	<i>Dora, Zagreb</i>		
Ako otac ne živi, ime, stariš i prebivalište skrbnika:			
Stan slušača (ulica i broj kuće):	<i>Guđulčića 7</i>		
Dokazala, iz kojih izvodi pravo na upis (ulice, tadaš. brojna dca, mjeseca, godine i pod kojim brojem)	<i>istako</i>		
Ima li stipendiju ili potporu, od koga, u kojem iznosu, te dan, mjesec, godina i broj dostava ulazke, kojom je podjeljiva?			
Predavanja i vježbe za koje se je prijavio	Broj sedjeljnih sati	Ime profesora	Primjedba
<i>Kompozicija</i>	<i>2</i>	<i>prof. Bogdan</i>	
<i>Stingivanajska obara II</i>	<i>2</i>	<i>prof.</i>	
<i>Organo</i>	<i>1</i>	<i>prof. Ljubić</i>	
<i>2. hit</i>	<i>1</i>	<i>Mladen Porajac</i>	

Dan upisa *10. I*

1940

Dopušta se upis:

Rektor:

fr. Bogdan ✓

Vlastoručni potpis slušača:

Elly Lerch Prišlin

Prilog 7. Nacional Prišlin Lerch Elly za 1940/1941 godinu (izvor: Arhiv Muzičke akademije u Zagrebu).

Br. 85

DRŽ. MUZIČKA AKADEMIJA U ZAGREBU.
VISOKA ŠKOLA.Odio: *Mu**Elly Prišlin Lerch*upisao je u ^{zimskom}~~ljetnom~~ semestru

godine 1938

Predavanje i ime nastavnika	Broj sati na nedjelju		Potvrda upisa po nastavniku
	predavanje	vježbe	
Fuga			} <i>Frano Dugan</i>
prof. Dugan	2		
Kompozicija			
prof. Dugan	2		} <i>Frano Dugan</i>
Kontrapunkt			
prof. Dugan	6		
Dirigiranje I.			} <i>Ant. Dobro</i>
prof. Štolha	2		
Stariji folklor			} <i>Ant. Dobro</i>
prof. Dobrović	1		
Vokalne partiture			} <i>Ant. Dobrović</i>
prof. Dobrović	1		
Metodika solo pjevanja			} <i>Reiser</i>
prof. Reiser	1		
Orgulje			} <i>Lucić</i>
prof. Lucić	2		
Historijski seminar			} <i>Stranišky</i>
prof. Stranišky	2		
Instrukcija o svježini muzičke			} <i>Šušteršič</i>
prof. Šušteršič	2		

Sest. 28/4 1939.

Potvrda nastave o polasku predavanja i vježbi

*Frano Dugan**Ant. Dobro**Ant. Dobrović**Reiser**Lucić**Stranišky**Šušteršič*

Billeg.

Prilog 8. Indeks predavanja Elly Prišlin Lerch iz 1938. (izvor: Osobni arhiv Relje Bašića).

REDARSTVENO RAVNATELJSTVO
U ZAGREBU

Svjed. broj

4192

1940

Uredovna svjedodžba

Kojom se sa strane ovog Redarstvenog ravnateljstva potvrđuje, da je *Basio Mladen - Traup* zanimanjem *student*
rodjen-a god. *1917* u *Zagrebu*
državljan-ka *Kraljevine Jugoslavije*
sa zavičajnim pravom u općini *Zagreb* dobrog
moralnog vladanja za vrijeme njegovog-njenog boravka na području grada Zagreba
kroz vrijeme *vol. rođjenja ob. stani*

Ova se uredovna svjedodžba izdaje molitelju-~~ku~~ kao prilog njegovoj-~~joj~~
molbi za *potrebi kod sklapanja braka*

U Zagrebu, dne

25 rujna

1940

Po ovlaštenju ravnatelja redarstva:

Teo Stjepanović

Prilog 9. Uredovna svjedodžba Mladena Bašića iz 1940. izdana za sklapanje braka (izvor: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić u Zagrebu).

INSTITUT FÜR MUSIKERZIEHUNG
DER PÄDAGOGISCHEN FAKULTÄT
DER HUMBOLDT-UNIVERSITÄT ZU BERLIN

108 Berlin, den 7.6.1967
Am Kupfergießen 5
Telefon 20 02 71 App. 21/27, 20 18 48
Bankverbindung: Deutsche Notenbank Berlin
Konto Nr. 11 27 600-1

An Frau
Elly B a s i c

S a r a j e v o
Musikakademie

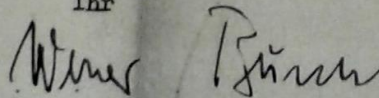
Jugoslavien
=====

Sehr geehrte Frau Basic!

Ende Mai war ich im Staatssekretariat für das Hoch- und Fachschulwesen. Dort habe ich zur Kenntnis genommen, daß Ihr Antrag auf Ablegung einer Promotion in der Deutschen Demokratischen Republik eingetroffen ist. In einem mündlichen Gespräch wurde mir von dem Vertreter des Staatssekretariats, Herrn Grampp, die mündliche Zusicherung gegeben, daß Sie in der Deutschen Demokratischen Republik am Institut für Musikerziehung zu Berlin promovieren können. Gleichzeitig wurde mir versichert, daß ich diese mündliche Zusage auch schriftlich bestätigt zugeschickt bekomme. Zu meinem großen Bedauern ist diese schriftliche Bestätigung bisher bei mir noch nicht eingetroffen. Ich nehme an, daß dieses durch Zeitgründe verhindert worden ist. So wollen Sie bitte diesen ersten mündlichen Zwischenbescheid zur Kenntnis nehmen, der für mich und auch für Sie noch nicht bindend sein kann. Ich werde mich um die schriftliche Bestätigung auch weiterhin kümmern und gebe Ihnen zu der gegebenen Zeit einen telegrafischen Bescheid.

Für die freundlichen Grüße, die Sie mir durch Herrn Thorbeck bestellen ließen, möchte ich Ihnen recht herzlich danken. Ich verbleibe mit dem Ausdruck vorzüglicher Hochachtung

Ihr

(Prof. Dr. habil. Werner Busch)
Institutsdirektor

Prilog 10. Dopis Wenera Buscha Elly Bašić od 7. 6. 1967. (izvor: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić u Zagrebu).

INSTITUT ZA GLAZBENO OBRAZOVANJE
PEDAGOŠKOG FAKULTETA
SVEUČILIŠTA HUMBOLDT U BERLINU

Berlin, 7. 6. 1967.

Gđa Elly Bašić
Muzička akademija
Sarajevo

Poštovana gđo Bašić,

Koncem svibnja bio sam u Državnom sekretarijatu za visoko i strukovno obrazovanje gdje sam saznao da je zaprimljen Vaš zahtjev za polaganje doktorata u DRNJ. Predstavnik Sekretarijata gosp. Grampp usmeno mi je dao pristanak da možete doktorirati na Institutu za glazbeno obrazovanje u Berlinu. Također sam dobio usmeno obećanje da će mi taj usmeni pristanak biti poslani u pisanom obliku. Na moju veliku žalost još uvijek nisam dobio nikakvu pisanu potvrdu. Pretpostavljam da je uzrok tome vrijeme. Stoga Vas molim da primite na znanje tu prvu usmenu odluku koja još nije obvezujuća ni za mene niti za Vas. Ja ću i dalje nastojati dobiti pisanu potvrdu, te Vam u dato vrijeme poslati odgovarajući brzojav.

Srdačno zahvaljujem na ljubaznim pozdravima koje ste mi poslali preko gosp. Thorbecka.

S dubokim poštovanjem,

W. Busch, direktor Instituta

Prilog 10a. *Prijevod Dopisa Wenera Buscha Elly Bašić.*

13/18

INSTITUT FÜR MUSIKERZIEHUNG
DER PÄDAGOGISCHEN FAKULTÄT
DER HUMBOLDT-UNIVERSITÄT ZU BERLIN

108 Berlin, den 27.6.1967
Am Kopeigraben 5
Telefax 20 02 71 App. 21/27. 20 18 48
Bankverbindung: Deutsche Notenbank Berlin
Konto Nr. 11 27 600/1

An Frau
Elly Bašić
Dozent der Musikakademie

Z a g r e b
Illica 34

Jugoslavien

Sehr geehrte Frau Bašić!

In Nachgang zu einem Telegramm, das ich Ihnen vor einiger Zeit abgeschickt habe, möchte ich nunmehr bezugnehmend auf ein Schreiben des Staatssekretariats für das Hoch- und Fachschulwesen vom 7.6.1967 mitteilen, daß Sie die Genehmigung erhalten, am Institut für Musikerziehung der Humboldt-Universität zu Berlin zu promovieren. Ich bitte Sie sehr höflich, mir umgehend Vorschläge zu unterbreiten, wie wir die Fortführung Ihrer Arbeit gemeinsam beraten können. Ich wäre Ihnen für eine umgehende Nachricht sehr dankbar.

Mit dem Ausdruck vorzüglicher Hochachtung

Werner Busch

(Prof. Dr. habil. Werner Busch)
Institutsdirektor

Prilog 11. Dopis Wenera Buscha Elly Bašić od 27. 6. 1967. (izvor: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić).

INSTITUT ZA GLAZBENO OBRAZOVANJE
PEDAGOŠKOG FAKULTETA
SVEUČILIŠTA HUMBOLDT U BERLINU

Berlin, 27. 6. 1967.

Gđa Elly Bašić
Docentica Muzičke akademije
Zagreb

Poštovana gđo Bašić,

Nastavno na brzjav koji sam Vam nedavno poslao želim Vas, na temelju dopisa Državnog sekretarijata za visokoškolsko i strukovno obrazovanje od 7. 6. 1967, obavijestiti da Vam je odobreno polaganje doktorata na Institutu. Ljubazno Vas molim da mi odmah pošaljete svoje prijedloge kako bismo se posavjetovali o predavljanju Vašeg rada.

Unaprijed zahvaljujem na žurnom odgovoru.
Prof. dr. habil. Werner Busch, direktor instituta

Prilog 11a. *Prijevod Dopisa Wenera Buscha Elly Bašić.*

13/R
INSTITUT FÜR MUSIKERZIEHUNG
DER PÄDAGOGISCHEN FAKULTÄT
DER HUMBOLDT-UNIVERSITÄT ZU BERLIN

108 Berlin, den 21.9.1967
Am Kupfergraben 5
Telefon 21 02 71, App. 26/29, 30/18 48
Bankverbindung
Deutsche Notenbank Berlin, Kto.-Nr. 11 27 400 7

Frau
Doc. Elly Bašić

Z a g r e b
Ilica 34
Jugoslaviya

Sehr geehrte Frau Bašić!

Ich habe ihren lieben Brief vom 15. August 1967 erhalten und bedanke mich für die freundliche Einladung. Zu meinem großen Bedauern muß ich Ihnen jedoch mitteilen, daß ich vorläufig eine Reise nach Jugoslawien nicht unternehmen kann. Auch ist es mir leider nicht möglich, an der Konferenz in Bratislawa teilzunehmen. Neben meinem Amt als Direktor des Instituts für Musikerziehung bin ich auch Prodekan der Pädagogischen Fakultät und habe insbesondere in dieser Amtstätigkeit viele dienstliche Verpflichtungen wahrzunehmen. Ich bitte Sie für mein Verhalten um Ihr wohlwollendes Verständnis. Auf Grund dieser gegebenen Tatsache hielte ich es doch für angebracht, wenn Sie es ermöglichen könnten, zu Anfang des nächsten Jahres in der Form eines Studienaufenthaltes mich in Berlin zu besuchen. Im Interesse des Gelingens Ihrer eigenen Sache würde ich diese Kontaktnahme für sehr wertvoll halten. Nach meiner bisherigen Übersicht könnte es vielleicht möglich sein, daß ich Sie im nächsten Jahr einmal besuchen kann. Ich bitte Sie sehr höflich um eine Rückantwort.

Mit dem Ausdruck vorzüglicher Hochachtung

(Prof. Dr. habil. Werner Busch)
Institutsdirektor

Prilog 12. Dopis Wenera Buscha Elly Bašić od 21. 9. 1967. (izvor: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić u Zagrebu).

INSTITUT ZA GLAZBENO OBRAZOVANJE
PEDAGOŠKOG FAKULTETA U BERLINU
SVEUČILIŠTA HUMBOLDT U BERLINU

Berlin, 21. 9. 1967.

Gđa doc. Elly Bašić

Zagreb

Poštovana gđo Bašić,

Primio sam Vaše ljubazno pismo od 15. kolovoza 1967. i zahvaljujem se na prijateljskom pozivu.

Međutim, na moju veliku žalost moram Vam javiti da u dogledno vrijeme ne mogu putovati u Jugoslaviju, a nažalost, nisam niti u mogućnosti sudjelovati na konferenciji u Bratislavi. Naime, osim što sam direktor Instituta za glazbeno obrazovanje, ja sam i prodekan Pedagoškog fakulteta, pa imam mnogo službenih obveza u tim aktivnostima. Molim Vas stoga za dobronamjerno razumijevanje.

S obzirom na ovakvo stanje stvari, smatrao sam prikladnim, ako je to Vama moguće, da početkom sljedeće godine dođete k meni u Berlin u okviru studijskog posjeta. Smatram da bi takav kontakt bio vrlo vrijedan za uspjeh Vašeg cilja. Mislim da bi možda bilo moguće da i ja Vas jednom posjetim sljedeće godine.

Ljubazno Vas molim da mi odgovorite.

Prof. dr. Werner Busch, direktor instituta

Prilog 12a. *Prijevod Dopisa Wenera Buscha Elly Bašić.*

KONCESIONIRANA PRIVATNA

MUZIČKA ŠKOLA

U ZAGREBU

(vl. ELLY LERCH)

ODOBRENA PO MIN. PROSVJE-
TE OD 25. VII. 1930. P. BR. 21820.

ZRINJSKI TRG 3 I. kat

TELEFON 84-60

YBAM PERRO, ZAGREB

Prilog 13. Plakat Muzičke škole Beethoven iz 1936. (izvor: Osobni arhiv Relje Bašića).

NOVA MUZIČKA ŠKOLA

Odobrenjem ministarstva prosvjete pod br. 21820 od 31. VII. 1930. otvara gdja Elly Lerch I. godinu svoje Muzičke škole u Zagrebu (Jelačićev trg 8., II. kat), gdje se uče sva glazbala, kao i solo pjevanje.

Prilog 14. Članak iz ženskog časopisa *Svijet* iz 1930. (izvor: Osobni arhiv Relje Bašića).

Muzička škola u Zagrebu potpuno odgovara za uspjeh svojih đaka, koji su — bez obzira na dobu života — podvrgnuti jednakom stručnom i disciplinarnom nadzoru.

Muzička škola u Zagrebu podijeljuje svojim đacima na svršetku svake školske godine svjedočbu o uspjehu i sposobnosti u pojedinim predmetima, koje temelje na ispitima, položenim pod predsjedanjem izaslanika Ministarstva Prosvjete.

Muzička škola u Zagrebu sastavljena je iz nastavničkog zbora, koji je svojim kvalifikacijama kod odobrenja ove škole predložen Ministarstvu Prosvjete na uvid.

Muzička škola u Zagrebu dijeli se na:

- a) Nižu glazbenu školu
- b) Srednju glazbenu školu
- c) Višu glazbenu školu

Muzička škola u Zagrebu uvela je do danas ove predmete:

1. Glavni predmeti:
 - a) Klavir,
 - b) Violina,
 - c) Violončelo,
 - d) Solo - pjevanje,
 - e) Oboa i
 - f) Kompozicija

2. Obligatni obvezatni predmeti:

- a) Solfeggio,
- b) Teorija,
- c) Harmonija,
- d) Kontrapunkt,
- e) Historija muzike,
- f) Nauk o muzičkim formama

U Muzičkoj školi u Zagrebu, vrši se poduka u svakom glavnom predmetu (instrumentu) 2 puta tjedno, a isto tako u svakom obligatno-teoretskom predmetu, koji se obavlja u skupnim kursovima.

Muzička škola u Zagrebu ubire za svoj rad sljedeće honorare:

1. Za redovite dake

- a) Niža škola Din 200— mjesečno
- b) Srednja škola „ 250— „

za sve predmete, bez obzira na broj obligatnih predmeta.

2. Za izvanredne dake

- a) Za glavni predmet Din 200— mjes.
- b) Za sporedni predmet „ 100— „
- c) Za glav. i spor. predmet „ 250— „

Upisnina iznaša Din 50— za cijelu godinu.

U Muzičkoj školi u Zagrebu postoje i odjeli za korepeticiju u Solo-pjevanju, te posebni pedagoški odjeli.

Upisi prošlogodišnjih te novo pridobitih đaka vrše se od 1. rujna dalje. Početak predavanja započinje 8. rujna.

Sve ine informacije dobiju se usmeno u uredovno vrijeme u upravi Muzičke škole u Zagrebu,

Jelačićev trg broj ~~12~~ II. kat. 8. II. kat.

Uredovno vrijeme svakim danom od 9—12 sati prije podne te od 3—6 sati poslije podne, a nedjeljom i blagdanom od 10—12 sati prije podne.

TISKARINERAD, ZAGREB, GORNJOLICEM 38

KONCESIONIRANA PRIVATNA

MUZIČKA ŠKOLA

U ZAGREBU

JELAČIĆEV TRG BR. 12 II. B II.

Muzička škola u Zagrebu odobrena je otpisom Ministarstva Prosvjete od 3. VII. 1931. p. br. 21820. te stoji pod nadzorom Prosvjetnog Ministarstva u Zagrebu.

Muzička škola u Zagrebu sastoji iz klavirskih, orkestralno-instrumentalnih, vokalnih, teoretskih te historičko-muzičkih odjeljenja, u kojima se odgaja muzički podmladak od prvoga početka do potpunomašnje muzičke zrelosti.

Muzička škola u Zagrebu prima redovite i izvanredne dake. Dok su redoviti daci podvrgnuti pohanjanju obligatnih teoretskih predmeta — solfeggio, teorija, harmonija, kontrapunkt, historija muzike, nauk o muzičkim formama — izvanredni daci mogu biti oprošteni od toga te pohanjanju samo predavanja u odabranom glavnom predmetu.

Prilog 16. *Fotografija Muzičke škole Beethoven na adresi Zrinjski trg 3 (izvor Osobni arhiv Relje Bašića).*

Prilog 17. *Plakat Muzičke škole Beethoven iz 1936.* (izvor: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić).

NAŠE UMJETNICE

Kad bi brinete znale.....

Gđja Fritzi Vall
pedagoškinja i umjet-
nica plesa u Zagrebu;
lijevo i desno scene iz
njevinih plesova

Gđja Mercedes Goritz-Pavelić, naša mla-
da zagrebačka umjet-
nica nastupa po prvi
puta u jednoj solo

plesnoj večeri dne 11. o. m. u Narodnom kazalištu u Zagrebu. Kada se je Mercedes Goritz-Pavelić, poznata studijska i samostalna rada u inozemstvu vratila u domovinu, osnovala je zagrebačku Komornu plesnu grupu, koju je kod lanjskog nastupa publika i kritika srdačno primila. Program, uz glazbenu pratnju poznatog glazbenika Božidara Kunca, pokazuje mnogostranost nadarenosti mlade umjetnice. Izvodit će plesove po glazbi Bacha, Regera, Chopina, Albeniza, Gade-a, zatim Beetho-

Plesna kreacija gdje Mercedes

vena, Correllia i Scarlattia. Završetak programa posvećen je domaćim narodnim motivima po skladbama klavirnog umjetka, u kojem će Božidar Kunc odigrati vlastitu kompoziciju »Improvizacije na narodnu popjevku«, pleše Mercedes Goritz-Pavelić još dva plesa B. Kunca i to »Predvečerje« i »Razigranost« iz

Goritz-Pavelić Foto Dabac

Garantirano
bez sode i kemijskih
boja.

ELIDA SPECIAL ŠAMPON

BRUNETAFLOR

ciklusa »U poljima«. U ova dva plesa doći će najbolje do izražaja slavenski temperament mlade umjetnice. — Gđja Elly Lerch, kao upraviteljica svoje škole za sve instrumente i solo pjevanje, vodi ju uspješno već šestu godinu. Škola je odobrena po min. prosvjete te imade pravo javnosti (Zrinjski trg 3). Produkcije ove škole su javne te su sve dosadanje pokazale vanredne uspjehe kod djece do 11. godine kao i kod odraslijih učenik-

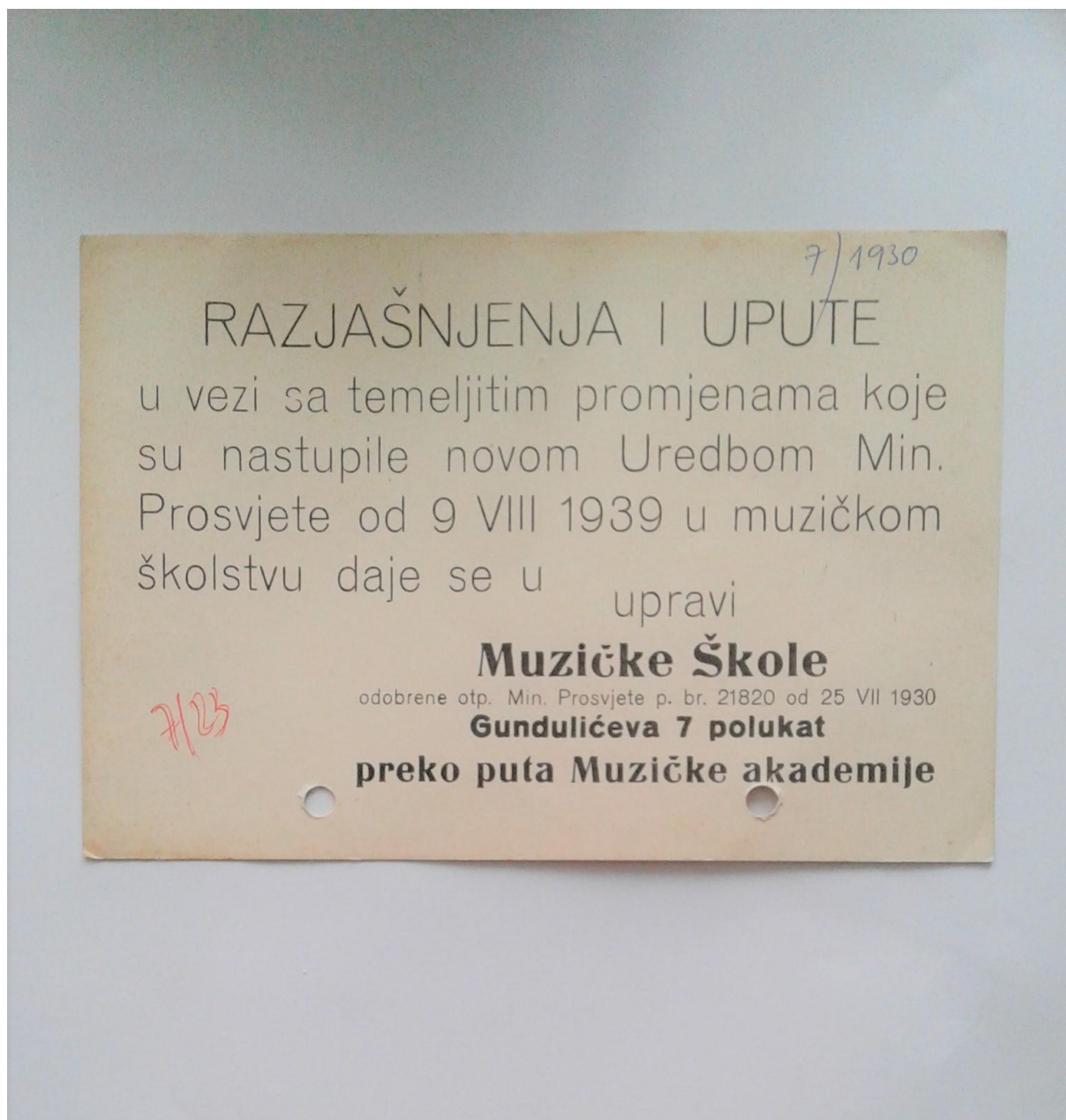

Gđja M. Goritz-Pavelić Foto Kaufmann

Gđja Elly Lerch Foto Kaufmann

Prilog 18. Obavijest o Muzičkoj školi Beethoven iz časopisa Svijet, 1936. (izvor: Osobni arhiv Relje Bašića).

Prilog 19. Dokument Ministarstva prosvjete Razjašnjenja i upute upravi Muzičke škole Beethoven iz 1939. (izvor: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić u Zagrebu).

GLAZBENA ŠKOLA
U SVOJIM NOVIM
PROŠIRENIM PROSTORIJAMA
ILICA 34 desno stubište
XIV. školska godina

Nastava po naučnoj osnovi Hrv. Drž. Konservatorija.
 Predmeti: Glas. ir, Violina, Violoncello, Solopjevanje, Duhaća
 glasbala, Solfeggio, Teorija, Harmonija, Kontrapunkt, Nauka
 forme, Poviest glasbe. Kompozicija, Instrumentacija, Dirigiranje.

PREDAJU GG. PROFESORI:

Mladen Bašić	J. Lhotka - Kalinski
Antonio Janigro	B. Papandopulo
E. Lerch - Bašić	Stjepan Šulek

Upisi i obavijesti dnevno od 10-12^h i 4-6^h sati.

Prilog 20. Plakat Glazbene škole Beethoven za školsku godinu 1943/44. (izvor: Osobni arhiv Relje Bašića).

Prilog 20a. Fotografije nastave Muzičke škole Beethoven na adresi Ilica 34/II. S lijeva na desno: Evgenij Vaulin, Antonio Janigro, Marian Feller i Milan Sachs (izvor: Osobni arhiv Relje Bašića).

Prilog 21. *Fotografije učenika i nastavnika Muzičke škole Beethoven.* Prema kazivanju Relje Bašića gornja fotografija snimljena je 1938. u prostoru škole u Gundulićevoj 7, a donja 1941. godine u dvorištu Ilice 34 (izvor: Osobni arhiv Relje Bašića).

„MUZIČKA ŠKOLA” U ZAGREBU

ODOBRENA PO MINISTARSTVU PROSVJETE P. BR. 21820 OD 25. JULA 1930.

Br. 23

Godišnja svjedodžba

Relja Prišlin

rođen *14* dne *veljače* *1930* u *Zagrebu*

učeni *k I* razreda *nije* škole, dobiva za školsku godinu *1939/40*

ovu svjedodžbu:

Marljivost: *dostatna*

Glavni predmet: <i>violina</i>	Uspjeh: <i>vrlo dobar</i>	Opaska: Učeni <i>k I</i> prelazi u <i>I 2 sem.</i> razred <i>nije</i> škole.
Sporedni predmeti: <i>Solfeggio I</i>	Uspjeh: <i>odličan</i>	
Obavezna vježbanja:	Uspjeh:	

U Zagrebu, dne *28* lipnja *1940*

Predsjedao ispitu muz. škole:

Ravnatelj:

Nastavnik glavnog predmeta:

Harold Otakar *E. Lj. Pralj* *Dobronji Gudevit*

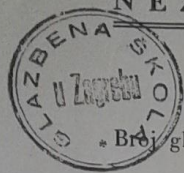
Izaslanik Banske vlasti:

OCJENE:

I. za uspjeh u naučima:	II. za marljivost:
5. odličan	4. neumorna
4. vrlo dobar	3. postojana
3. dobar	2. dostatna
2. slab	1. nedostatna

Prilog 22. Godišnja svjedodžba Relje Prišlina iz 1940. (izvor: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić)

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA

Srednja i pripravna glazbena škola

Broj glav. imenika

1942. 192.

GODIŠTNJA SVJEDOČBA

Prištin Lerch Relje, sin *ktf. Ivan*,
 rođen *17. rujna* 1920. u *Zagrebu*,
 kotar *Zg.*, država *Nezavisna Država Hrvatska*
 vjere *kat.*, uči je u ovoj školi škol. god. 1942.
 put *prvi* (*III*) razred i pokaza ovaj uspjeh:

Glavni predmet	
<i>Violina</i> <i>veoma dobar (2)</i>	Vladanje: <i>uzorno</i>
Obvezni predmeti	
Solfeggio	Učeni je
Teorija s glazbenim diktatom <i>veoma dobar (2)</i>	<i>veoma dobar</i>
Harmonija	uspjehom svrši <i>prvi</i>
Kontrapunkt	razred.
Glazbeni oblici	<i>prve škole</i>
Povijest glazbe	
Poznavanje glazbala	
Glasovir	
Orkestar, zbor	
Komorna glazba	

Izosta *3* sata, od toga neizpričanih

Broj poslovnika

U *Zagreb* *20. 10.* 1942.

Ravnatelj
srednje i pripravne glazbene škole:

Profesor glavnog predmeta:

Mladen Bašić *Dobronji Guderit*

Ocjene za uspjeh u naučima: izvistan (1), veoma dobar (2), dobar (3), dovoljan (4), nedovoljan (5).
 Za vladanje: uzorno (1), pohvalno (2), dobro (3), slabo (4).

Prilog 23. Godištnja svjedočba Prištin Lerch Relje iz 1942. (izvor: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić)

Potvrdujem primitak
od knj. 500. - (petstotina)
u ime honorara za predviđenu
ispitivanja u Muzičkoj školi,
(U Zagrebu, 23. juna 1934
Stanislav Stražnicki)

Prilog 24. Potvrda o primitku honorara Stanislava Stražnickog iz 1934. (izvor: Osobni arhiv Relje Bašića).

Zagreb, 16. VIII. 1933.

Gospodji

Elli Lerch-Prišlin
upraviteljici muzičke škole
u Zagrebu

Kako sam obavezan da početkom ove školske godine preuzmem na Muzičkoj akademiji potpuni razred, ne preostaje mi vremena za rad na Vašem cij. zavodu.

Javljaajući Vam to, molim, da uredite prema vlastitom nahodjenju pitanje nastavnika za klavir.

Zahvaljujući Vam na pažnji koju ste mi dosad iskazivali, molim Vas, da i ovim prilikom primite izraz mojega

odličnog poštovanja

Evgenij Vaulin

Prilog 25. Dopis Evgenija Vaulina upraviteljici Muzičke škole Beethoven iz 1933. (izvor: Osobni arhiv Relje Bašića).

GRADSKA MUZIČKA ŠKOLA U ZAGREBU

ZAJEDNICA DOMA I ŠKOLE

DVORANA HRVATSKOG GLAZBENOG
ZAVODA

CETVRTAK, 26. V. 1955
POČETAK u 20 SATI

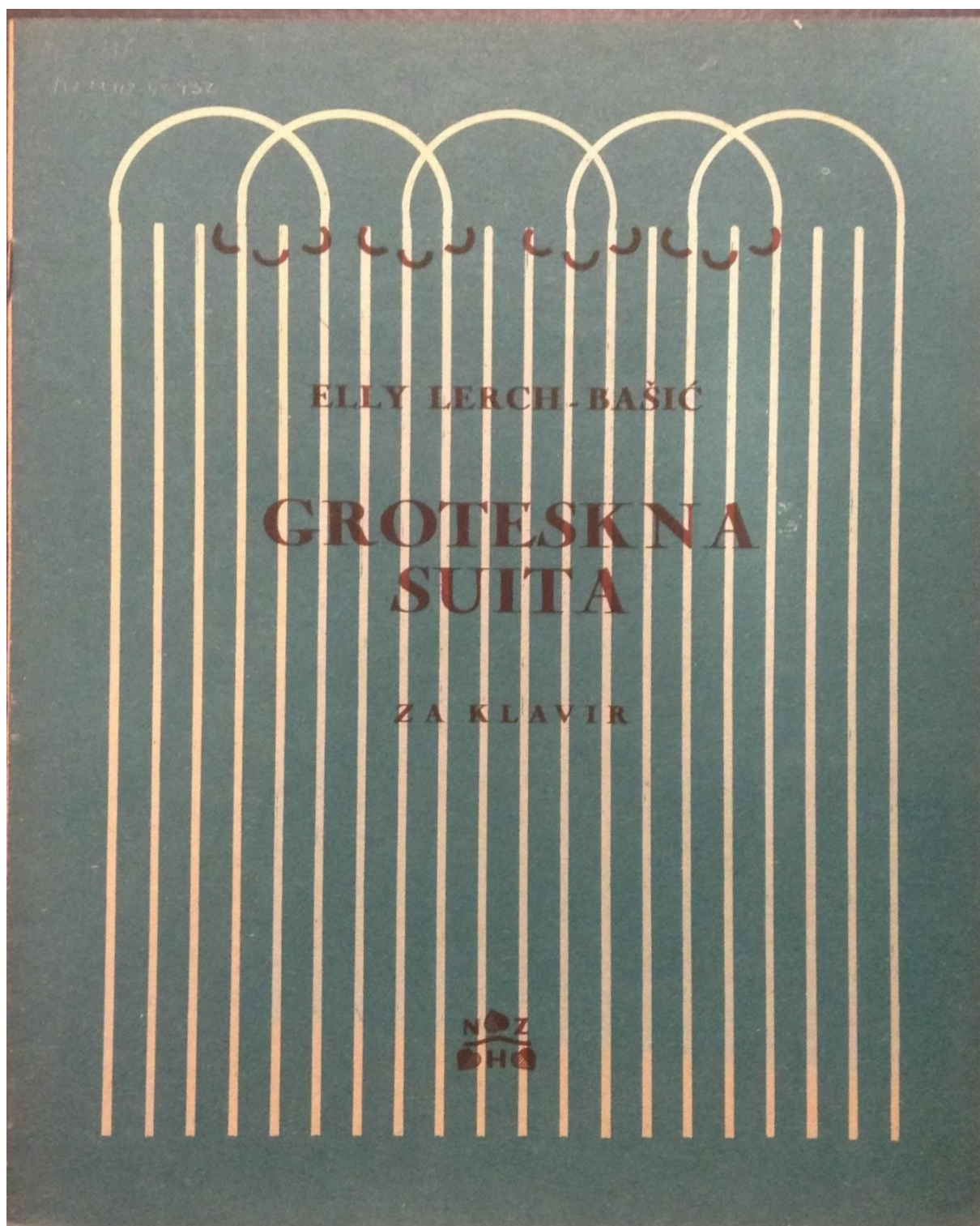
U POVODU DESETE GODIŠNJICE OSLOBOĐENJA
I DESETE GODIŠNJICE DJELOVANJA ŠKOLE

SVEČANA JAVNA PRIREDBA

Program

1. J. HAYDN: Dječja simfonija
Allegro
Menuetto — Trio
Allegro
2. L. v. BEETHOVEN: Škotske pjesme (Scotch Songs)
Terceti, dueti i soli uz pratnju klavira, violine i violoncella.
1. Lochnagar, tercet za sopran, tenor i bas
2. Vjerni Johnie, za alt solo
3. Vojnička, za bas solo
4. Irska krv, za bas solo
5. Moj dragi je Charlie, tercet za sopran, alt i bas
6. Zbogom za navijek, za tenor solo
7. Lov na vukove, duet za tenor i bas
8. Moj vjerni Patrick, za sopran solo
9. Duncan Gray, tercet za sopran, tenor i bas
Izvođe: Žapčić Zdenka, sopran, IV. S.
Jandroković Vjera, alt, II. S.
Kalmeta Božidar, tenor, II. S.
Pandur Petar, bas, II. S.
Jagodić Davorin, klavir, III. S.
Juračić Dubravka, violina, IV. S.
Stojanović Josip, violoncello, III. S.
3. J. S. BACH: Koncert za klavir i gudački orkestar u f-molu
Allegro moderato
Largo andante
Allegro con fuoco
Solist Feöcze Beatrice, II. S.
4. W. A. MOZART: Koncert za klavir i orkestar u d-molu
Allegro
Romanza
Rondo
Solist Pleslić Ljerka, IV. S.
- SUDJELIJU: Mali orkestar Gradske muzičke škole — dirigent
prof. Dragan Gürtl (toč. 1)
Orkestar Gradske muzičke škole u sklopu simfonijskog orkestra
»Pavao Markovac« — dirigent prof. Tihomil Vidošić (toč. 3 i 4)
- NASTAVNICI: Prof. Bišicky Tonka (toč. 4)
Prof. Borčić Marija i Gürtl Dragan (toč. 2)
Prof. Majer Maša (toč. 3)

Prilog 26. Program svečane javne priredbe Gradske muzičke škole u Zagrebu, 26. 5. 1955.
(Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić).

Prilog 27. Naslovnica izdanja *Groteskne suite za klavir* Elly Lerch-Bašić (izvor: Arhiv Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu).

САВЕЗ КОМПОЗИТОРА ЈУГОСЛАВИЈЕ
 ЗАВОД ЗА АУТОРСКО - ПРАВНУ ЗАШТИТУ
 ЦЕНТРАЛА
 Телефон 22-768 — Тек р-н 1031-9033021
 БЕОГРАД — Балканска 4/IV — Пошт. факс 687

Хрватска

Обрачун ауторских хонорара за год. 1950

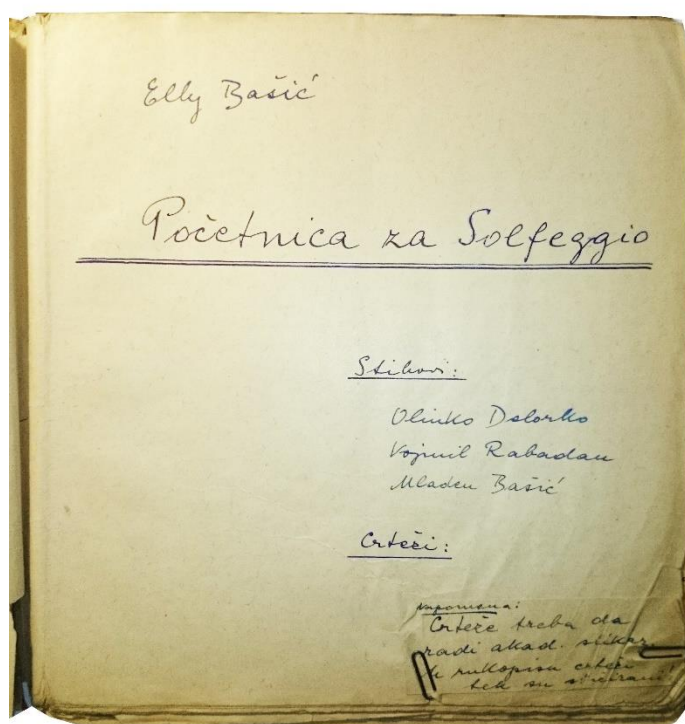
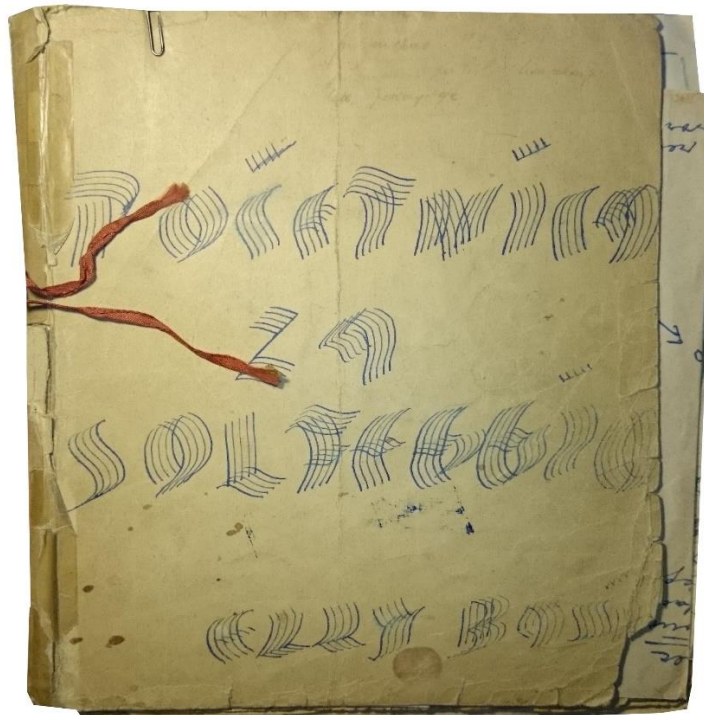
Презиме и име Башић Ели

Ред. бр.	НАСЛОВ ДЕЛА (састав муз. напојења)	Основни поен	Припадајући поен горе означеном	Број изведби	Припадајући број поена	ИЗНОС		ПРИМЕДБА
						Динара	Укупно поена	
1	Басница - фокс (гл. мел.)	4	4	1	4			
2	Гротескна свита (гл.)	120	120	2	240			
					244	83,-		
	Вредност поена 0,34							

ук. Караџић I^о II. 1719 — 2000, 23-V-551

Prilog 28. *Обрачун ауторских хонорара Elly Bašić iz 1950.* (izvor: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić)

Prilog 29. Naslovnica i impresum Početnice za solfeggio iz 1948. (izvor: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić).

METODA TONIKE DO

"FUNKCIONALNA METODA"

RADNI SAT	STRANA UČEBNIKA	GRADIVO	STRANA UČEBNIKA	GRADIVO
RUJAN				
1.	1. 2. 3.	Do - So	1. 2. 3.	Do - So
2.	4. 5.	Notus primo	4. 5.	Notus primo
3.	6. 7.	"Dah"	6. 7.	"Dah"
4.	7. 8. 9.	Pomiciui kljue, $\$$	7. 8. 9.	Pomiciui kljue, $\$$
5.	10.	Do ₂	10.	Do ₂
LISTOPAD				
1.	11.		11.	
2.	12.	Neutralni slog	12.	Neutralni slog
3.	13. 14.	Mi	13. 14.	Ma
4.	14. 15.		14. 15.	
5.	15. 16.		15. 16.	"Telefon"
6.				
7.	17. 18.	Dvoglasje, Ligatura	17. 18.	Dvoglasje, Ligatura
8.	19. 20. 21.	Ritam	19. 20. 21.	Ritam

Prilog 30. Kalendar rada iz Početnice za solfeggio iz 1953. (izvor Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić).

28/6

Gradska muzička škola Zagreb
Zidne novine u dječjem tjednu 1 - 8.VI 1947.

"Do svoje desete godine dijete zahtjeva zabavu, i taj je njegov zahtjev biološki zakonit. Ono se želi igrati, ono se igra svime i upoznaje svijet svoje okoline najprije i najlakše u igri i kroz igru."

M.Gorki

Naši su to "maljuškani" kojima pripada ovaj tjedani. Naši mali drugovi, koji sa ~~mnogi~~ ponešto straha i mnogo radoznalosti svakog rujna dolaze k nama na "prijemni" da onda pred našim očima sazriju do I, II, -- pa sve tamo do VI solfeggia, od prazne žice, do Violinskog koncerta, od postavljanja ruke - do Mozartove sonate, od rumenih obraščića do prvih neobrijanih brkova.

Naši "maljuškani", koji nam se sa toliko povjerenja, a istodobno i toliko sumnjičavosti povjeravaju. Sa povjerenjem jer smo tako jaaako, jako veliki i moćni, a sumnjičavo, upravo jer smo tako veliki i moćni.

Gotovo bez obrane stoje oni pred nama, ti mali naši prijatelji; jer šta su sve te njihove sitne laži i zaoblajenja dužnosti, neki glasni uzvik na krivom mjestu ili smijeh za vrijeme radne ozbiljnosti, - kakove li su to slabe obrane na naš prepad u njihovo carstvo igre. On ~~w~~ maljuškan - još je jučer pleo niti iz sunčane zrahe za ormu svome konjičku, a danas već da svu svoju pažnju ustremi na svoj 5-ti prst.

Razumijmo to! Ne ljutimo se kada on nepažljivo postavlja ruku, jer je ono u onome trenu moguće u svojoj zaobljenoj šačici vidjelo tunel, kroz koji eto upravo tutnji željeznica, koja ga nosi do nakraj svijeta.

Volimo ih - te "maljuškane", darujmo im radost! Ne, - neće nam to oni stotruko vratiti - ne očekujmo to - najdivniji je dar dječje dobe da tako bezazleno prima što mu se daje. Podajmo mu radost, - mi - veliki i toliko moćni. Pomognimo mu, da jednom kasnije u toplom sjećanju prošapće "Imao sam lijepo djetinjstvo".

E.B.

Prilog 31. Članak na zidnim novinama u dječjem tjednu Gradske muzičke škole Zagreb iz 1947. (izvor: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić).

Zimski [Hiberno] semestar [Lepidus] [Aestivo] (semestr)		nastavne godine 19 52 / 53 anni schol.)		Odzjel Odjelak <i>Gluma</i>				
Ime nastavnika (Nomen magistri)	Naslov predmeta (Index lectionum)	Koliko sati na nedjelju (quot horae per hebdom.)		Nastavnik (Magister)	potvrđuje testatur)	Uspjeh na pojedinačnim ispitima (Singularum examinum eventus)		Potvrda Rektorata o upisu i druge bilješke (Inscriptionem rector testatur, Aliae notae)
		preda- vanja (lectio- num)	vježbi (exerci- tationum)			iz predavanja (lectionum)	iz vježbi (exerci- tationum)	
DR. BRANKO GAVELLA	GLUMA	14		P				
DR. BARTOLOV KLAIC	HRVATSKI	2	2	Klaic				
DR. SLAVKO ZATUŠIĆ	POVIJEST SVJ. KAZALIŠTA	2		Zatušić				
DR. RAIHOVIĆ KOMBOL	SVJETSKA KNJIŽEVNOST	2		Kombol				
DR. JOSEIP ŠKAVIĆ	JUGOSLAVENSKA KNJIŽEVNOST	2		Škavić				
DR. RUDOLF SUPEK	PSIHOLOGIJA	3		Suppek				
PROF. B. GRIJEVARIĆ	ENGLJSKI	2		B. Grievarić				
PROF. ELLY BAEVIĆ	MUZIČKO OBRAZOVANJE	3		Baević				
PROF. KRAMERŠEK	MAŽEVANJE	3		Krameršek				
PROF. KRAMERŠEK	GIMNASTIKA	3		Krameršek				

Prilog 32. Indeks nepoznatog studenta Akademije kazališne umjetnosti iz 1952/53. (izvor: Osobni arhiv Ane Lederer).

Muzej za umjetnost i obrt, Zagreb

Trg Maršala Tita 10 · Telefon 34-316

Broj: 838-1953.

Zagreb, dne 25.VIII.1953.

Predmet: Suradnja na izložbi "Dječjih crteža" moli se.-

Prof. B a š i ć E l l y

Z a g r e b
Ilica 34.

U dogovoru s kolegom Edom Kovačevićem čast mi je zamoliti Vas za pomoći i suradnju pri izložbi "Dječjih crteža" koja će se pod Kovačevićevim rukovodstvom održati u ovom muzeju tokom rujna ove godine. Poznavajući Vaše iskustvo upravo na pitanjima dječjeg likovnog izraza, molimo ako biste mogli za vrijeme izložbe održati bilo jedno predavanje o toj temi u predavaonici našega muzeja, bilo napisati za dnevnu štampu koji članak o tom problemu. Stojimo Vam razumljivo na raspoloženju za svaku potrebnu informaciju u vezi s tom priredbom i s Vašim potrebama pri sudjelovanju.

Zbog naše orijentacije izvolite nas obavijestiti o svojoj odluci. Primate izražaj drugarskog poštovanja

Smrt fašizmu - Sloboda narodu!

Direktor muzeja:
Prof. Vojnović Zdenko

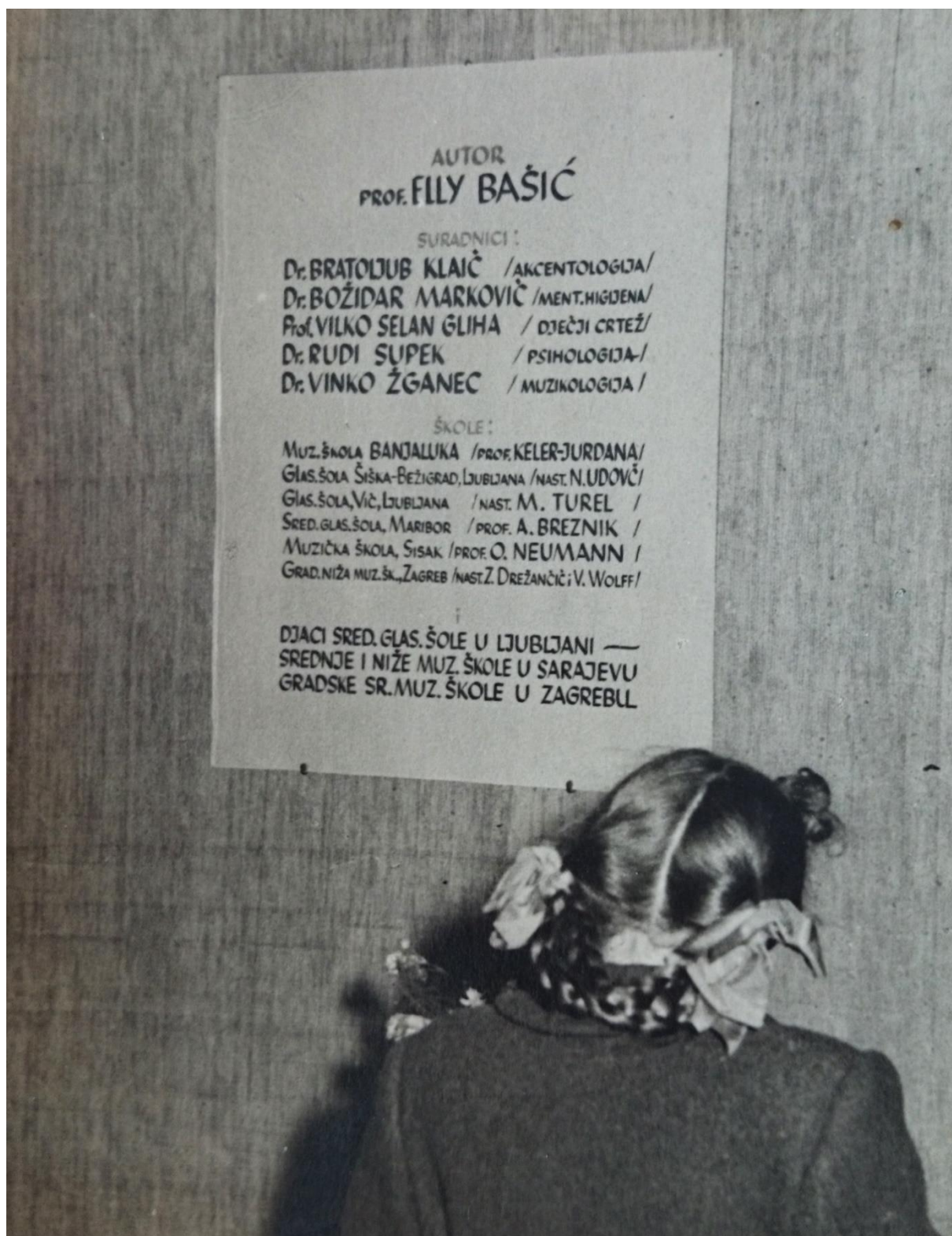

Ujinić

Prilog 33. Dopis direktora Muzeja za umjetnost i obrt u Zagrebu iz 1953. (izvor: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić).

Prilog 34. Promotivni letak izložbe *Muzički izraz djeteta u Beogradu 1955.* (izvor: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić).

Prilog 35. Plakat izložbe *Muzički izraz djeteta u Beogradu 1955.* (izvor: Osobni arhiv Relje Bašića).

Predsjednik
Narodnog odbora grada Zagreba
Veseluo Koljevac

poziva Bašić Elly, prof.

da izvoli prisustvovati primanju

koje će se održati dne 17. XII - od 18^h - 20^h

u prostorijama „Doceci“, Katarinski trg 6

povodom podjele nagrada prosvjetnim radnicima
medicinama

Prilog 36. Pozivnica Elly Bašić za primanje povodom podjele nagrada prosvjetnim radnicima iz 1955. (izvor: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić).

NARODNA REPUBLIKA HRVATSKA
SAVJET ZA PROSVJETU

Zavod za unapređenje nastave i
općeg obrazovanja

K broju: 2342/1956.

Predmet: Nacrt plana i programa muzičkog
odgoja na osmogodišnjoj obaveznoj
školi - poziv na sastanak Komisije.-

ELLY BAŠIĆ*,
profesor na Gradskoj muzičkoj školi

Z a g r e b
Ilica br.34

U vezi dopisa ovoga Zavoda broj 2342/1956. od 19.IX.1956.
kojim smo od Vas, kao člana Komisije, zatražili mišljenje o posljednjoj
redakciji teksta programa za muzički odgoj na osmogodišnjoj školi, molim
Vas, da izvolite prisustvovati sastanku Komisije, koji će se održati
u petak, 7.ov.mj. u 12,15 sati u prostorijama Zavoda.

Obavještavamo Vas, da je Zavod primio dosadašnje mišljenje
prof. Branke Rakijske, s kojim ćemo Vas upoznati na sastanku.

SMRT FAŠIZMU - SLOBODA NARODU!

Zagreb, 6.XII.1956.

Za Zavod:

/ Elvira Kranjčević/
Elvira Kranjčević

Prilog 37. Dopis Zavoda za unapređenje nastave i općeg obrazovanja Elly Bašić iz 1956. (izvor: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić).

NARODNA REPUBLIKA HRVATSKA
SAVJET ZA PROSVJETU

14/32

Zavod za unapređenje nastave i općeg obrazovanja

Broj: 4306 / 1956.

PREDMET: Elaborat o nastavnom planu i programu nastave
muzike na osmogodišnjim školama.-

drugarici

ELLY BAŠIĆ,
profesoru na Građskoj muzičkoj školi

Zagreb

Trg žrtava fašizma 9

U prilegu šaljem Vam kopiju elaborata, upućenog Saveznom
zavodu za proučavanje školskih i prosvjetnih pitanja, kao i prepise ma-
terijala, koje su, tokom godine, izradili pojedini članovi Komisije za
sastavljanje programa muzičke nastave.

Zavod za unapređenje nastave NRH zahvaljuje Vam se na nar-
ljivej suradnji i stručnoj pomoći prigodom izradivanja programa za muzi-
čku nastavu na osmogodišnjim školama.

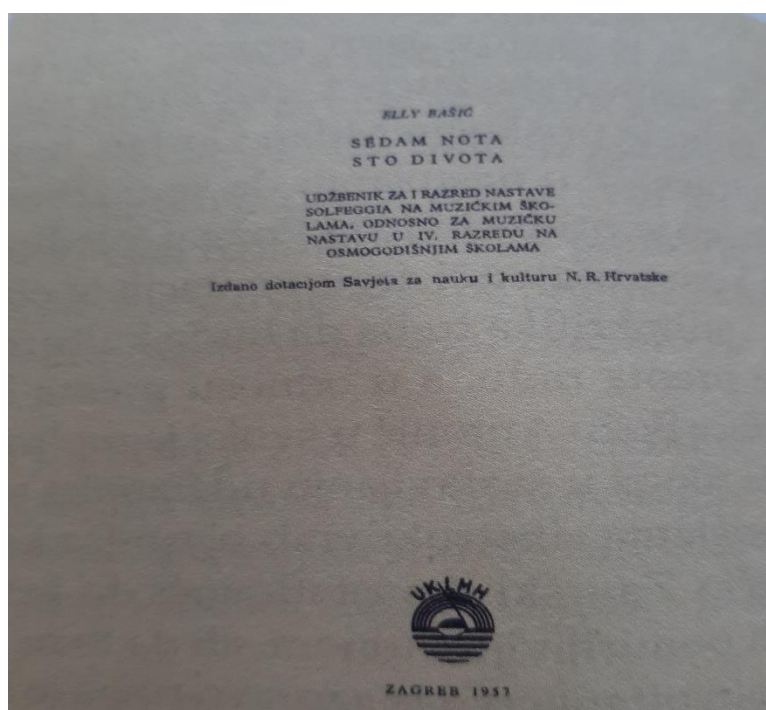
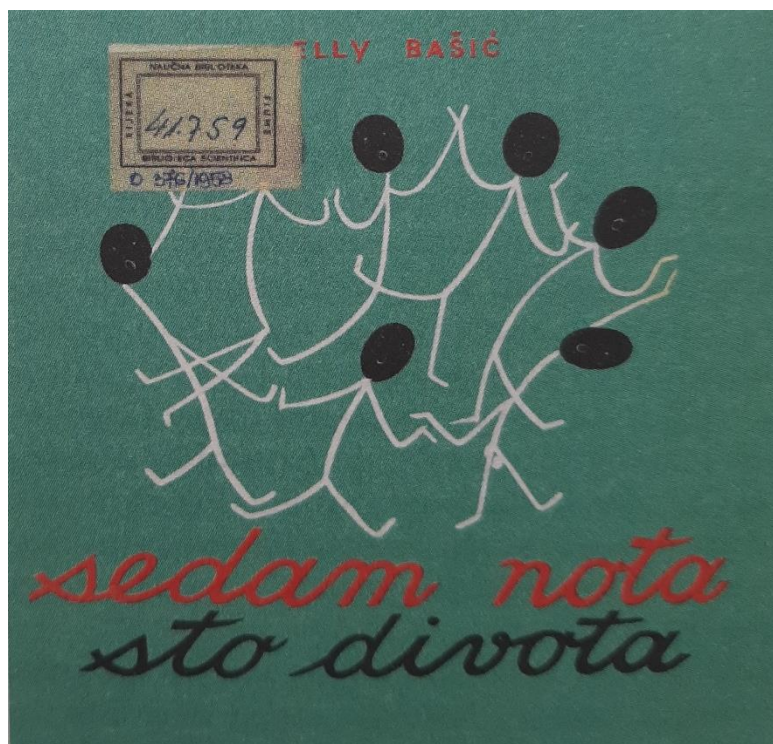
SMRT FAŠIZMU - SLOBODA NARODU!

Direktor:
/ Ivan Leko /

Prilozi!

Prilog 38. Dopis Zavoda za unapređivanje nastave i općeg obrazovanja Elly Bašić iz 1956. (izvor: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić).

Prilog 39. Korice i naslovnica 1. izdanja *Sedam nota sto divota* iz 1957. (izvor: DURAKOVIĆ, Lada (2019), *Glazba kao odgojno sredstvo u formiranju 'socijalističkog čovjeka': nastava glazbe u osnovnim školama u Hrvatskoj (1945-1965)*, Zagreb: Hrvatsko muzikološko društvo, 56.).

Prilog 39a. Naslovnica 11. izdanja *Sedam nota sto divota* iz 1976. (izvor: Osobni arhiv Denis Vasilj).

GRADSKA KNJIŽNICA
ZAGREB
ROOSEVELTOV TRG 4 (Novinarski dom)
TELEFON 39-554

Zagreb, 20. V. 1959.

Poštovana drugarice Bašić,

Vašu knjigu "Sedam nota sto divota" nabavili smo za Dječji odjel Gradske knjižnice ne zbog toga što se upotrebljava u muzičkim školama kao udžbenik, - čak to prilikom nabave nismo ni znali da će se upotrebljavati kao udžbenik -, nego zbog toga što je to jedna od rijetkih knjiga, koja na pristupačan način obrađuje osnove muzičkog odgoja djece.

Naše narodne biblioteke, pa tako i dječje, u principu ne nabavljaju udžbenike, ali djela koja imaju određenu vrijednost i bez obzira na to što se upotrebljavaju kao udžbenici, kao na pr. Zoologija Brehma ili Životinjski svijet Lui-Dolenec, Kostić: Između igre i hemije, Kampuš: Stoljeća govore i t.d., takve knjige nabavljamo, jer one ne zastaraju i ne prestaju se čitati i onda kad se prestaju upotrebljavati kao udžbenici. vašu knjigu "Sedam nota sto divota" nabavili smo upravo iz toga razloga i to tim radije što sa muzičkog područja imamo vrlo malo knjiga, koje mogu djeca čitati.

Uz srdačan pozdrav

Branke Furlan

Prilog 40. Dopis Branke Furlan iz 1959. Gradska knjižnica Zagreb (izvor: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić).

KALENDAR RADA

IX

Osnovna škola			Muzička škola	
Radni sat	Strana udžbenika	Gradivo	Strana udžbenika	Gradivo
1.	8,9.	»Do—So«	8,9,10.	»Do—So«
2.	10,11.		11,12.	Notno pismo
3.	12,13.	Notno pismo, »Dah«	13,14.	»Dah«
4.	13,14.		14,15,16.	Pomični ključ,
5.	14,15,16.	Pomični ključ, 	17.	»Do ₂ «

X

1.	17.	»Do ₂ «	18.	
2.	18.		19.	Neutralni slog
3.	19.	Neutralni slog	20,21.	»Ma«
4.	20.	»Ma«	21,22.	
5.	20,21.		22,23.	»Telefon«
6.	21,22.			
7.			24,25.	Dvoglasje, Ligatura
8.	23.	»Telefon«	26,28.	Ritam

Prilog 41. *Kalendar rada iz udžbenika Sedam nota sto divota iz 1959.* (izvor: Osobni arhiv Denis Vasilj).

120

ATTIVITÀ
GIORNALISTICA
DELL'USPLJ

RIJEKA • PULA • KOPER

RIJEKA, RADE KONČARA 44/V
 Brojevi: EDIT - Tek. rač. 433-702/3-1110 - Post. prel. 118

Rijeka, 24. IX. 1960

Br. 72 Naš znak: Km F.n.

PREDMET Sedam nota- sto divota.-
Traži se ustupanje autor-
skog prava.- Prof. ELI BAŠIĆ

Z a g r e b

U našem izdavaškom planu za tekuću 1960. god. predviđeno je, između ostalog, objavljivanje Vašeg udžbenika za nastavu muzike u IV. i V. razredu osnovne škole " SEDAM KOTA - STO DIVOTA " .

S toga potrebno je da se udžbenik prevede na talijanski jezik, obzirom da je namjerjen djeci talijanske manjine, koja pohađaju naše manjinske škole u Rijeci i Istri.

U vezi sornjeg uljudno Vas molimo da nam ustupite autorsko pravo, te da nam dozvolite da pomenuti udžbenik prevedemo i stampamo na talijanskom jeziku za upotrebu u našim manjinskim školama.

Medjutim, obzirom na to da se udžbenik koristiti talijanski učenici, pretpostavljamo da se bito potrebno da se udžbenik prilagodi za takvu svrhu, te da se eventualno p istome izvrše neke izmjene. Ujedno predlažemo da se udžbenik upotpuni s našim narodnim istarskim motivima, koji bi posno izvršio, u sarovoru s Vama, naš prevodilac.

Na osnovu izloženog molimo Vas da nam javite da li nam ustupate autorsko pravo, te da li se načelno slažete s našim prijedlozima.

U tom oteokivanju drugarski Vas pozdravljamo.

"EDIT"
 NOVINSKO IZDAVAČKO PODUZEĆE
 RIJEKA

Direktor:
 (Luciano Michelazzi)
Michelazzi

Prilog 42. Dopis Novinsko izdavačkog poduzeća Edit iz 1960. (izvor: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić).

Elly Bašić,
Seminar - Saveza
muz. pedagoga Jugosl.
u Ljubljani

!..IX.1961.

11/15

Sekretarijatu za prosvjetu
N.O.- općine M e d v e š č a k

Molim, da mi Naslov naknadno odobri prisustvovanje na Seminaru, koji je organiziran po Savezu muzičkih pedagoga Jugoslavije - u Ljubljani, od 15. - 19. jula o.g.

Iz priloženog prospekta je vidljivo, da su teme predavanja bile - upravo one komponente u nastavi muzike, koje kao autor borim kroz svoju "Funkcionalnu metodu" /stvaralačke komponente kod djetetovog odgoja, sinteza raznorodnih umjetnosti u muzičkom odgoju, igra u mus. odgoju, it.d./.

Kako se istovremeno održavalo i savezne "savjetovanje o selfeggiu" - na kojemu se trebalo donijeti zaključke o "novim postavkama", - a kako se se dosadanjá grupa muz. pedagoga u Udruženju - koja se uporno bori protiv "Funkcionalne metode" - spremala, da tamo i opet "obračuna" sa pedagoškim stavom, koji kroz svoju metodu zastupam, - bilo je - ne sam meni, nego i zbog cjelokupnog usmjeravanja diskusija, i stvaranja zaključaka na osnovu njih, dakle - za muzičku pedagogiju uopće, važno, da ovom seminaru i savjetovanju prisustvujem.

Pošto sam tek u posljednjem trenutku bila obaviještena o tome, da se u Ljubljani - preko "zagrebačke grupe" - sprema - i opet - napada na moj rad i "FM" - to mi je bilo prekasno, da pravovremeno zamolim Naslov za odobrenje putnih troškova i dnevnica, jer ~~ja~~ se službenici, zbog godišnjeg odmora - nisu više sastajali.

Zbog toga, ja sam bila otišla u Ljubljanu na vlastiti trošak, i ovim putem molim naknadu za svoje troškove. Napominjem, da sam - od preko 150 učesnika bila jedina, koja sam deputovala o svom trošku.

Zahvaljujem na riješenju,

prilog: prospekt
seminara.

Elly Bašić

Primjedba; službenik sam 4/2 grupe. U Ljubljanu sam otputovala 12.VI u 16.30 s., a vratila se 20.VII. u 12.s. Autobusna karta iznosi 2 po 800.-Din.

Prilog 43. Dopis Sekretarijatu za prosvjetu NO općine Medveščak iz 1961. (izvor: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić).

ne, on još li Metodiku uopće nije ni počeo predavati, /decembar!/-
dok ja Metodiku ne smijem raditi, - a daci su bez nastave!
Trebalo se sjetiti i toga, da ja ovih dana imudem raspravu na sudu, u
Sarajevu, - zahvaljujući upravo Antonićevoj kampanji!
Molim Vas - ~~vredite to~~ - jer je to već sramotno!

2. Odlazim u Sarajevo!

Izabrana sam za docenta iz "Metodike" na Muzičkoj Akademiji!

Pod ovim sramotnim uvjetima, u kojima živim u Zagrebu - ovo mi je o-
gromna moralna satisfakcija!

Idem iz mog grada. Ovo smatram svojom emigracijom, - i debaklom svih
naših zajedničkih nastojanja, da u Zagrebu mogu da opstojim.

Ipak - nezamisljivo mi je i strahovito bolno - da prelomim sa Zagrebom.
Ona kombinacija - da paralelno sa Sarajevom vodim i u Zagrebu školu -
po svojim koncepcijama - moguće je ipak provedivo!

Ovisi samo o Vama.

Kako odmah moram odgovoriti Akademiji u Sarajevu - to bih prije toga
željela s Vama govoriti. Na mojoj školi, a niti drugdje u Zagrebu -
ne želim, da se još znađe o mom imenovanju -, prije nego s Vama sve
dogovorim.

Molim Vas, da me u subotu, ili u ponedjeljak primite. /Ostavite mi
vijest kod Olge/.

Hvala Vam puno za sve

Elly Bašić

Broj: 1606-61

1301/61

Drugarica
Elly Bašić,
profesor
Muzičke škole,
Z A G R E B

Obavještavamo Vas da je Uprava ove Akademije na svojoj sjednici od 23.ov.mj. razmotrila Vašu prijavu na konkurs za docenta predmeta Metodika muzičke nastave i izabrala Vas u zvanju docenta spomenutog predmeta, s tim da preuzmete i dio nastave iz predmeta Intonacija.

Davjet Akademije na svojoj sjednici od 24.o.mj. potvrdio je ovaj izbor.

Čestitajući Vam na izboru, molimo Vas da nas obavijestite kada možete nastupiti dužnost.

REKTOR MUZIČKE AKADEMIJE,
red.prof.Miroslav Špiler

M. Špiler

Prilog 45. *Dopis o izboru Elly Bašić u zvanje docenta iz 1961.* (izvor: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić).

Elly Bašić
Termini rada, i
satnica

19/37

10/1962

druga verzija
(korigirana)

M U Z I Č K A A K A D E M I J A
S a r a j e v o

Pred nekoliko dana prihvaćena je po Isvršnom Vijeću NR Hrvatske, moj Elaborat o reformi muzičkog školstva, sa prijedlogom jednog posv. novog, modernog tipa muzičke škole /niže i srednje/.

S time u vezi pozvana sam od NR Hrvatske, da odmah pristupim organizaciji triju škola ovakvog tipa, na tri razna punkta Hrvatske, kao ogledne muzičke škole najsvremenijeg tipa, realizirane u potpunosti prema mojem elaboratu. Te bi škole bile pod mojim umjetničko-pedagoškim vodstvom, s time, da za takav tip školstva odgojim i potrebne suvremene pedagoške kadrove.

Za taj rad biti će mi potrebno, da sam u čestom kontaktu sa ovim školama u NR Hrvatskoj, tim više, što će one služiti i za sticanje iskustava provođenja suvremenih pedagoških ideja i koncepcija u pedagoškoj praksi, a uvek traženja puteva za reformu umjetničkog školstva.

Zbog toga molim Upravu Akademije, da bi mi omogućila, da svoj raspored sati na samoj Akademiji podessim tako, da bi izbor satova od mjesec dana, održala u 20 dana koncentriranije, dok bih svaki mjesec 10 dana prevela na terenu u NR Hrvatskoj.

Ja sam u principu izvidila situaciju, obzirom na studente, i ovdje ne će biti niti kakvih poteškoća, niti problema. Molim s toga Upravu, da mi pomogne svoju veliku mogućnost, da doprinesem reformi muzičkog školstva i modernizaciji naše muzičke nastave - mogu sprovesti u djelo.

U Sarajevu, 24. X. 1962.

Elly Bašić

Prilog 46. Dopis Elly Bašić Muzičkoj akademiji iz 1962. (izvor: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić).

Elly Bašić

B22

E l a b o r a t

"FUNKCIONALNE MUZIČKE ŠKOLE"

Srednje kadrovske, sa nižom školom

i

Isturenim odjelima - pri osnovnim školama

Zagreb, maj 1962.

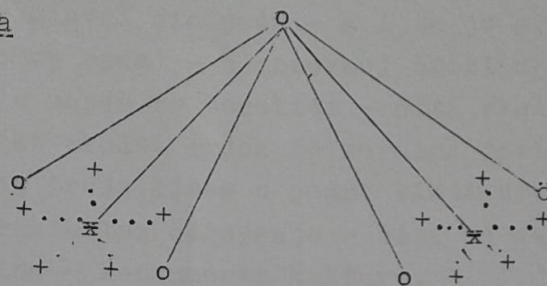
Prilog 47. *Elaborat o osnivanju Funkcionalne muzičke škole iz 1962.* (izvor: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić).

Struktura
"Funktionalne
muzičke škole"

CENTRALNA MUZIČKA ŠKOLA

Osnovna škola

Osnovna škola

LEGENDA:

- ⊠ - razredna nastava (kolektivna)
solfeggio i slično
- o - individualna nastava:
klasični instrumenti
- + - grupni rad (poluindividualna nastava): vanškolske aktivnosti

Materijalni
plan

Na "isturenim odjelima" to jest na osnovnoj školi, redoviti nastavnik te škole radit će - kao i do sada, razrednu nastavu od IV odnosno V razreda na dalje, a time, da će mu se nastavni program podesiti prema cjelini koncepcije, - dakle, umjetnički kvalitetnije. Osim toga, isti će nastavnik na račun budžeta svoje matične škole održati toliko i one vrste vanškolske aktivnosti, koliko je to dužan u odnosu na svoje radno mjesto. Sva ostala nastava na osnovnoj školi, to jest - razredna nastava od I - III razreda, grupna i individualna nastava, pada na budžet Centralne muzičke škole, pošto su svi ostali nastavnici, službenici muzičke škole. Učenici će za nastavu, koja prevazilazi redovni nastavni plan osnovne škole - platiti minimalni honorar (ukoliko se radi o grupnom planu), koji će ovdje uglavnom pokrivati trošak tako, da će ova vrsta rada -

Prilog 48. Prikaz strukture Funkcionalne muzičke škole iz Elaborata (izvor: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić).

P R E P I S

SOCIJALISTIČKA REPUBLIKA HRVATSKA
REPUBLIČKI SEKRETARIJAT ZA ŠKOLSTVO
I OBRAZOVANJE

Broj: 06-2909/1
Zagreb.

*Prilog
B211*

Republički sekretarijat za školstvo i obrazovanje RH
Hrvatske donosi na temelju člana 96. Zakona o osnovnoj školi

R J E Š E N J E

Na osnovnoj školi Gračani u Zagrebu može se provoditi mu-
zički odgoj po funkcionalnoj metodi prof. Elly Bašić uz proširenje
nastave muzičkog odgoja za dva sata tjedno u svim razredima osnovne
škole.

Nastavni plan i program za ostale preimete ostaje neizmje-
njen.

O b r a z l o ž e n j e

Zavod za školstvo grada Zagreba, školski odbor osnovne
škole Gračani i prof. Elly Bašić stavili su prijedlog, da se u
svrhu unapređenja muzičkog odgoja omogući prof. Elly Bašić, da na
navedenoj osnovnoj školi organizira nastavu muzičkog odgoja uz odgoj-
ni princip i pedagoški postupak prema koncepcijama, koje će omogućiti
svoj djeci viši nivo opće muzičkog obrazovanja.

Republički sekretarijat za školstvo i obrazovanje razmotrio
je ovaj prijedlog, te je na temelju člana 96. Zakona o osnovnoj ško-
li riješio kao u dispozitivu.

S E K R E T A R :
M. Krstinić, v.r.

O tom obavijest:

1. Osnovnoj školi Gračani,
2. Općini Medveščak - odjel za društvene službe,
3. Zavodu za školstvo grada Zagreba.

Žig:

—REPUBLIKA REPUBLIKA HRVATSKA
SAVJET ZA PROSVJETU

Da je gornji prepis vjeren originalu tvrdi i ovjerava:

v.d. UPRAVITELJ ŠKOLE
[Signature]

Prilog 49. Rješenje o provođenju muzičkog odgoja po funkcionalnoj metodi prof. Elly Bašić iz 1963. (izvor: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić).

OSNOVNA ŠKOLA GRAČANI
Z A G R E B

PROGRAM PRIREDBE FUNKCIONALNE MUZIČKE ŠKOLE

1. R. Schumann : Mala kompozicija
izvede : Jablan, Šivak, Benić - slobodni ples
uz klavir : prof. Marije Valjalo
2. Uvodna riječ : prof. Marija Valjalo
3. W.A. Mozart : Prizniski dan
Očeva peruka
izvede : Osobni ženski zbor pod vodstvom
prof. Marije Valjalo
4. R. Schumann : Bagatella
izvede Branka Sekula, blokflauta
uz klavir : sastav. Olga Petanjek
5. Tirk : Allegro moderato
izvede : Branka Filipović, klavir
6. A. Rouil : Igrač
Mali Kinez
izvede Branka Mihalinčić, klavir
7. R. Schumann : Pjesma kosača
izvede učenici na blokflautama
uz klavir : sastav. Olga Petanjek
8. Griegjilov : Vojnici
E. Babić : Uspavanka iz " Griegjilove suite "
R. Matz : Tika - teka
izvede Domagoj Perišić, klavir
9. Lhotka-Kalinski : Djevojčice oko bunara
izvede učenici slobodnog plesa
uz klavir : Marije Basch
10. R. Schumann : Redestan seljak
izvede duo stanke Kos - Desir Logavić, harmonika
11. F. Schubert : Igra cvijeta, leptira i bunbara
izvede : Vinček, Konjić, Varga - slobodni ples
uz klavir : prof. Marije Basch
12. Čolić : Tužna pjesma
izvede Elizabeta Kretefil, violina
uz klavir : prof. Marija Valjalo
13. F. Zurech : Ringe-ringe-ringe
izvede : Vlasta Kresala i prof. Mirjana Vinček, kl.
14. F. Zurech : Jutarnja pjesma
Večernja pjesma
izvede : Nada Zoiš i prof. Mirjana Vinček, klavir

Prilog 50. Program priredbe Funkcionalne muzičke škole u Osnovnoj školi Gračani 1964.
(Osobni arhiv Marije Valjalo).

15. Mojkar : Moderato
Moderato cantabile
izvedli: Mirna Krossala i prof. Mirjana Vinsek, klavir
16. R. Schumann : Vojniški marš
izvedli: Desir Logović, harmonika
17. Berneš : Vojska pjesma
izvedli tako: Ben, Benić, Mihelić, harmonika
18. W.A. Mozart : Majka pjesma
izvedli: koreški ženski zbor pod vodstvom prof. Marije Valjalo
19. R. Schumann : Mala kompozicija
izvede učenici slobodnog plesa
na klavir prof. Marije Basch

NASTAVNICI :

prof. MARIJA VALJALO / zbor /

prof. MIRJANA VISEK / klavir /

nastav. VLADO IVANČIĆ / violina /

nastav. LJERKA BUNTIĆ / harmonika /

nastav. OLGA PRIBANJEK / blokflauta /

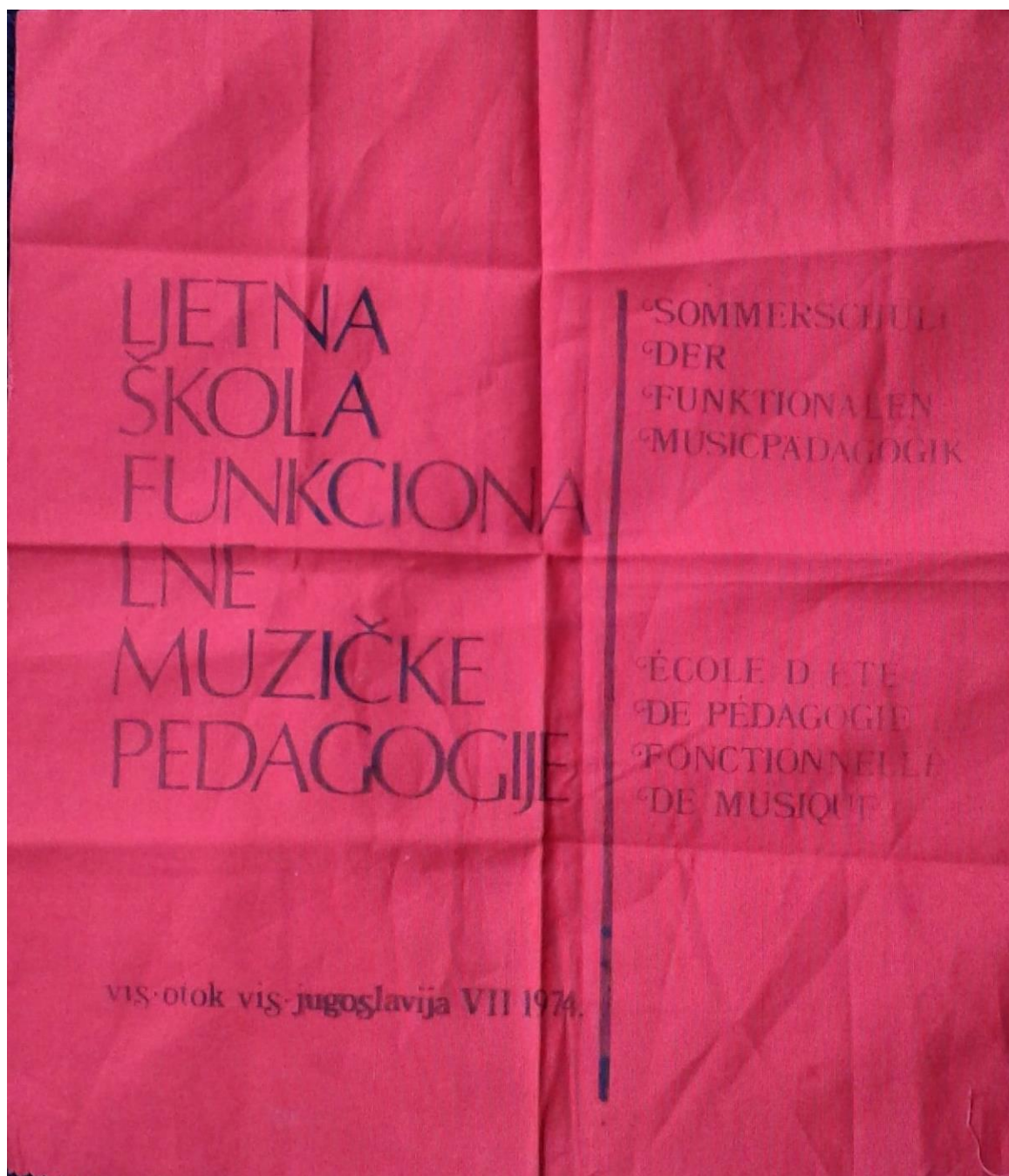
nastav. MILANA BROŠIĆ / slobodni ples /

prof. MARIJA BASCH /korepetitor za slobodni ples /

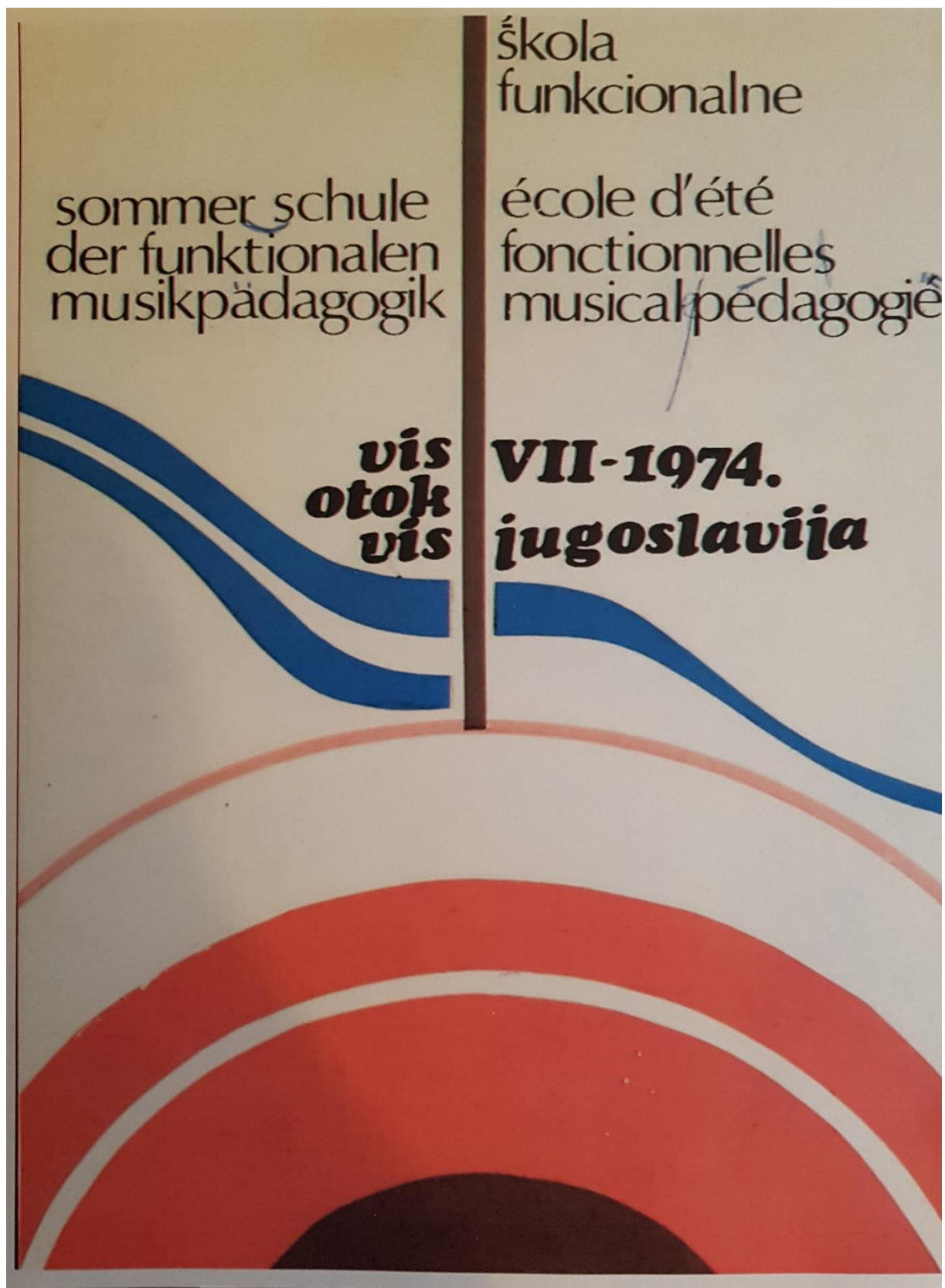
Prilog 50a. Program priredbe Funkcionalne muzičke škole u Osnovnoj školi Gračani 1964. (Osobni arhiv Marije Valjalo).

Prilog 51. Ploča na ulazu u Funkcionalnu muzičku školu u Mlinarskoj 25.

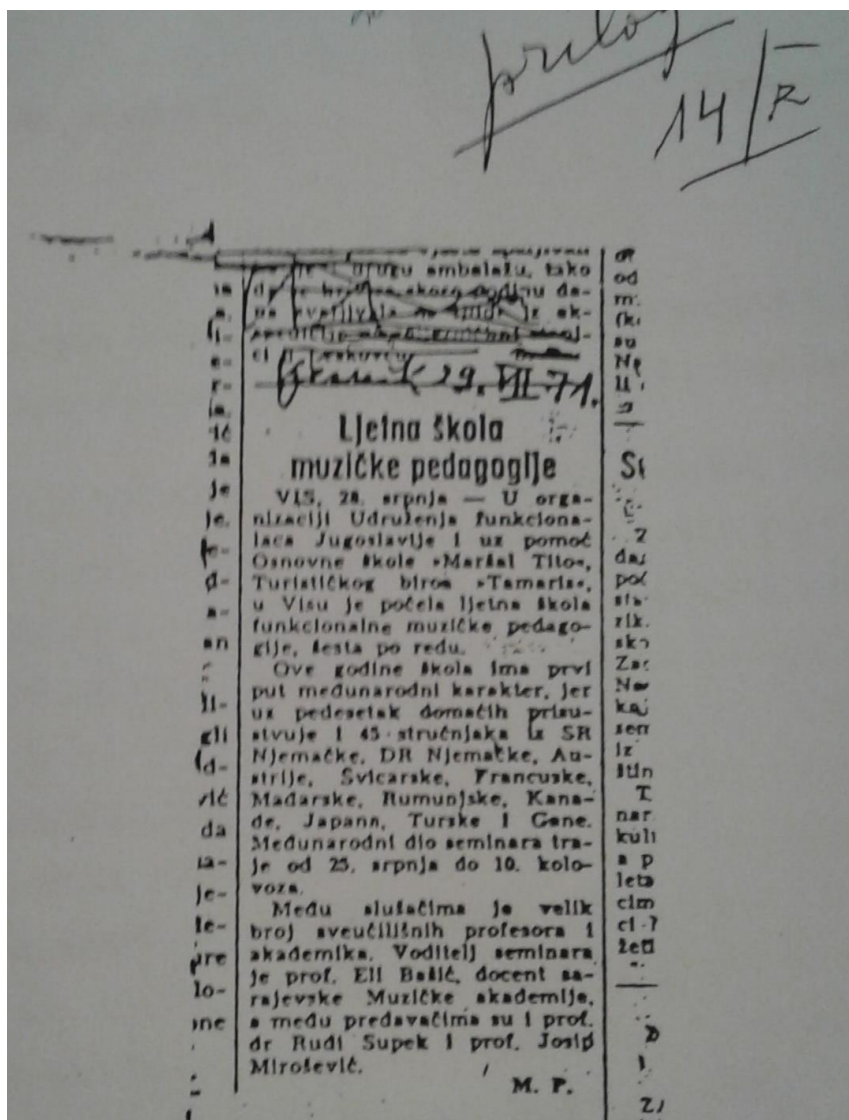
Prilog 52. Plakat Ljetne škole Funkcionalne muzičke pedagogije na Visu iz 1974. (izvor: Osobni arhiv Denis Vasilj)

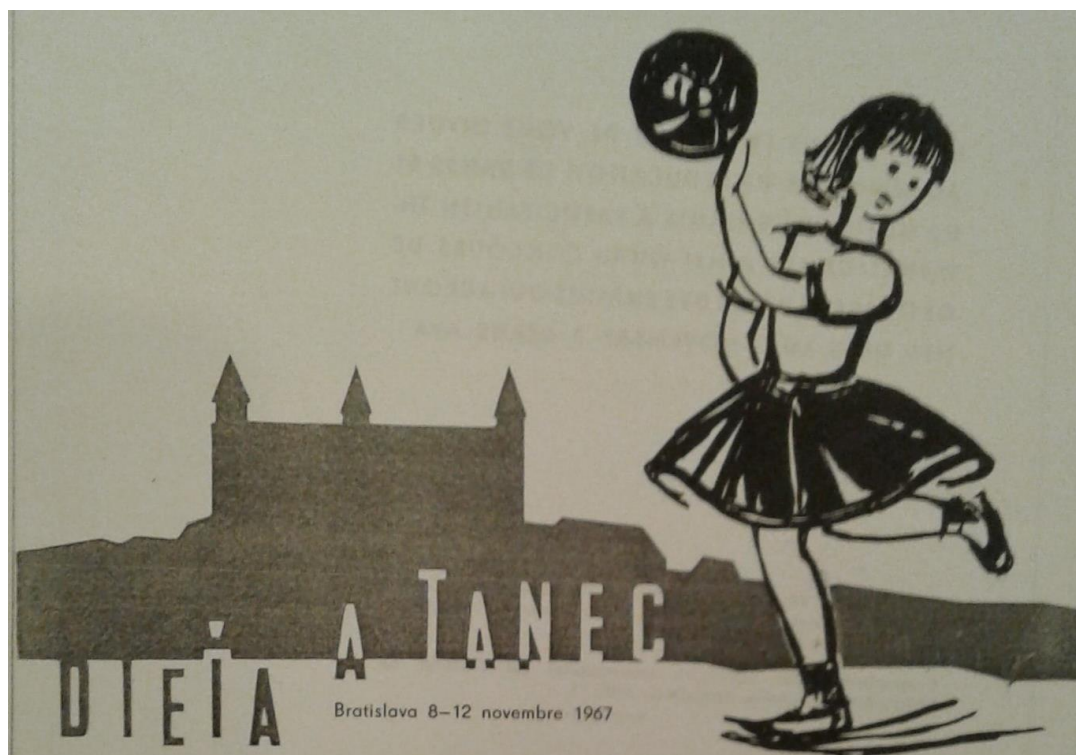
Prilog 52a. Predložak plakata međunarodne Ljetne škole funkcionalaca u Visu 1974. (izvor: Osobni arhiv Tihomila Kreitmayera).

Prilog 52b. Predložak plakata međunarodne Ljetne škole funkcionalaca u Visu 1974. (izvor: Osobni arhiv Tihomila Kreitmayera).

Prilog 52c. Tekst iz Večernjeg lista 29. 7. 1971. o međunarodnoj Ljetnoj školi na Visu (izvor: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić).

SÉMINAIRE	REVUE DE COMPETITION
<p>Le 10 novembre (vendredi) 8,30-12,00 h Analyse de la revue des concours (introduction à la discussion: Cyril Zálešák, Tchécoslovaquie)</p> <p>14,00-18,00 h Communication: Jarmila Jeřábková, Tchécoslovaquie: Importance de l'accès psychologique correct à l'éducation des plus jeunes - démonstration</p>	<p>Le 10 novembre (vendredi) 19,00-21,00 h Spectacle des meilleurs groupes de danse</p>
<p>Le 11 novembre (samedi) 14,00-18,30 h Visite de l'Exposition des documents concernant la communication de Mme Elly Bašič „Expression créative de l'enfant”</p> <p>Communication: Elly Bašič, Yougoslavie „Éducation musicale fonctionnelle et son utilisation”</p>	
<p>Le 12 novembre (dimanche) 9,00-12,00 h Discussion Conclusion</p>	

Prilog 53. Plakat i program Međunarodnog seminara u Bratislavi iz 1967. (izvor: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić).

Studium und Gestaltung Neuer Musik durch Gruppenimprovisation

Die instrumentale Gruppenimprovisation hat heute auf pädagogischem wie auf künstlerischem Gebiet sehr an Bedeutung gewonnen. Eigene Versuche heranwachsender Menschen im Umgang mit neuen Klängen und Rhythmen können helfen, die Kluft zu überbrücken, die heute noch zwischen vielen Hörern und dem neuen Musikschaffen besteht. Die Interpretation neuer zeitgenössischer nur ungenau notierbarer Kompositionen ist mit neuen improvisatorischen Elementen durchsetzt.

In dem Kursus sollen die Teilnehmer durch Klangexperimente und durch Gestaltungsversuche mit ametrischen Rhythmen und neuen Formprinzipien zu einem „handwerklichen“, bewußten Hören Neuer Musik geführt werden.
Fr 16:45, Hörsaal 75

Studium und Gestaltung Neuer Musik durch instrumentale Kollektivimprovisation

Praktische Vorführung der Gruppe Lilli Friedemann mit Einbeziehung von Teilnehmern des Lehr, Seminars.

Methodik

Dozent: Fr. E. Basic, Zagreb

Aufbau einer Funktionalen Methode

Gehörentwicklung ist noch nicht musikalische Entwicklung.

Das Recht des Kindes, auch in der Schule Kind zu sein.

Über den Verbalismus; Das Dur – Die Paare

Über das Musikerlebnis; Das Moll – Die neuen Modi

Rhythmus ist eine Natureigenschaft, die durch die Pädagogik schwierig wurde.

Progressive Entwicklung der Improvisationsanfänge.

Das Schöpferische im Kinde; Prädisposition – Entwicklungsmöglichkeiten – Fehler der Erwachsenen

Die Spontanität der Improvisation auf technisch schwierigen Instrumenten.

Fragenbeantwortungen.

Die – Fr 15.00 – 16.30, Hörsaal 84

Probleme und Aufgaben des Pianisten heute

Dozent: Prof. Goebels, Detmold

Die – Fr 15.00 – 16.30, Hörsaal 82

1. Wege und Möglichkeiten des sinnvollen Übens
2. „Der neue Busoni“ – Einführung in die neuerschienene „Klavierübung“ (Ed. Br. & H.)
3. Zur Notation der Klaviermusik in Geschichte und Gegenwart
4. Musikalische Grafik, grafische Musik – Probleme serieller Klaviermusik.

Das Seminar versucht die Vielfalt der Aufgaben und Probleme des heutigen Pianisten zu umreißen und an konkreten Beispielen darzustellen. Beginnend mit den einfachsten „Handgriffen“ einer verantwortungsbewußten Klavierpflege, worin auch eine Anleitung zum Stimmen enthalten ist, bis zur Deutung und sachgerechten Ausführung aleatorischer Klaviermusik (Pousseur: Charakteres.) möchten Ansätze entwickelt werden, die eine bewußte Weiterentwicklung ermöglichen. (Die Notenausstellung hält mehrere Exemplare des „neuen Busoni“ bereit.)

Außerdem Vorträge von Dozenten aus dem Ausland.

Die Zeiten werden durch Anschlag bekanntgegeben.

Prilog 54. Program Kongresa za novu muziku i muzički odgoj u Darmstadtu iz 1968. (izvor: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić).

Ne postoje
djeca bez
sklonosti
za muziku

KULTURNI ŽIVOT

KADAR IZ FILMA »ČIČA DO I ČIČKA SO«

»Čiča Do i čička So«

Ovih dana mladi režiser Nikola Babić završio je snimanje svog prvog kratkometražnog filma. Naslov Babićevog filma je »Čiča Do i Čička So«, snimatelj je bio Ivica Rajković, scenarij je napisao sam režiser. Film je snimljen u produkciji »Zagreb-films«.

Film je snimljen u koloru u Osnovnoj školi u Grunima. Režiser Babić filmom želi potkrijepiti tvrdnju da ne postoje djeca bez sklonosti za muziku.

D. M.

VEČERNJI LIST, priručnik 31. VII 1970.

Prilog 55. Fotografija i tekst iz članka Večernjeg lista 16. 7. 1970. (izvor: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić).

Novo ime: Nikola Babić, na snimanju filma »Mur-bur«

Prilog 56. *Fotografija u članku časopisa Borba 11. 2. 1970.* (izvor: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić).

(Prevod)

I Z S O V J E T S K E Š T A M P E

" Kérpáti igaz szó" Užgorod, SSSR

26.VIII - 1970.

.....Izvanredno dragocjen je poduhvat koji su prikazali jugoslovenski muzički pedagozi, zastupajući metodiku Elly Bašić, zagrebačkog profesora, koja nastoji realizirati kompleksni estetski odgoj"....

"Igaz szo'" - Užgorod, SSSR

22. VIII 1971.

U ZEMLJI I INOSTRANSTVU

"Posebno bih volio isteknuti našu vezu sa jugoslovenskim muzičkim naučnikom Elly Bašić,koje je izrečila jednu veoma interesantnu metodu muzičkog odgoja. Nova metoda, koje je dobila naslov Funkcionalna, danas već uživa veliki ugled u svijetu. Dobili smo jedan kratki film o ovoj metodi, koji je sa velikim uspjehom prikazan u Rigi, Talinnu, Kijevu i Moskvi. Ova metoda počiva na povezanosti muzike i crteža.

Arpà István, dirigent
profesor na stručnoj muzičko-
umjetničkoj školi u Užgorodu

Iz pisma prof. Arpà István-a 28.4.71.prof. Elly Bašić

" Naši studenti pišu diplomske radove o Vašoj metodi....."

**MUSIK
KULTUR
NR 3
1971**

UR INNEHÅLLET:

- Ledare: Vårt behov av arbetsglädje
- Musik i Jugoslavien
- NMPU i Århus
- Musikskolan i Katrineholm
- Presentation av RSM
- Recensioner

Årgång 35

Prilog 58. Naslovnica časopisa *MUSIK-kultur* iz 1971. (izvor: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić).

Funktionella musikskolan i Zagreb

av Liisa Tenkko och Ellen Urho

"Vi kämpar för det mänskliga i musikfostran. Musiken är till för barnet, inte tvärtom. Barnen måste få följa sin egen naturliga utvecklingsrytm. Är det rätt att fordra likadana prestationer av alla barn på lika lång tid? Är det rätt att på grund av resultaten stämpla några som bra, några som dåliga när det kanske är fråga om deras individuella utvecklingsrytm? Skapar vi inte på detta sätt panik och hämningar trots att musiken borde frigöra? Är det rätt att bestämma barnets musikaliska begåvning på basen av några ögonblicks test och därmed kanske avgöra hela dess framtid?"

Dessa ord härstammar från *Elly Bašić*, Jugoslaviens musikreformator. Hennes tankar har inte förblivit vid enbart ord. Hennes livsgärning har bestått i att skapa en skolorform och slutligen en egen skola, "den funktionella musikskolan", vilken hösten 1970 påbörjade sitt sjätte läsår och vars verksamhet grundar sig på resultaten av många års, ja t. o. m. många decenniers försöks- och forskningsarbete. Författarna till denna artikel hade tillfälle att i oktober 1970 i Zagreb bekanta sig med professor Bašićs arbete och idéer.

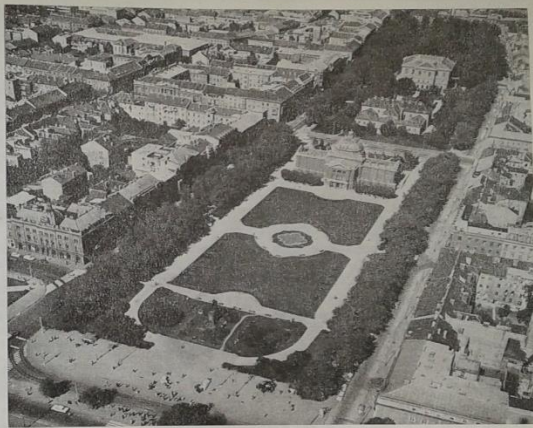
Elly Bašić var radikal och revolutionär redan före första världskriget. Hon lämnade som ung musikstuderande Zagrebs musikakademi då hon hade fått nog av att studera teori för teorins egen skull. Tillsammans med några likatänkande unga grundade hon en egen musikskola, som fick namnet "Beethovenskolan", "eftersom vi

ansåg att inte heller Beethoven hade tolererat sådan undervisning". Skolan hann verka 16 år före kriget. Kriget avbröt arbetet och skingrade vännerna.

Då freden återställdes, ombads Elly Bašić av staten att återuppta sin avbrutna verksamhet. Så började det mångåriga försöks- och forskningsarbetet. Till Bašićs arbetsgrupp hörde konstnärer, musikforskare och psykologer. Det första synliga resultatet var den år 1954 öppnade utställning som väckt stor uppmärksamhet, och som ännu cirkulerar runt världen.

Först framställs barnet — från födseln till förskoleåldern — lekande och fritt. Redan efter det första skolåret kan man emellertid iaktta en förändring. Fantasin har utarmats. Efter bilderna som visar barnet vid ankomsten till skolan delar sig utställningens bildmaterial: den ena delen visar barnet i dess egen omgivning, särpräglad och skapande. Den andra visar barnet format av skolan, sådant vi väntar oss att det skall vara. Utställningen slutar med två bilder: "Sådant är barnet" och "Sådant har vi gjort barnet".

Bašićs utställning påvisar bl. a. två fakta i samband med musikfostran. Att barnet sjunger falskt betyder inte att det är omusikaliskt. På samma sätt, om barnet inte hör rätt — och alltså i vårt tycke inte har s. k. musiköra — behöver det inte heller nödvändigtvis vara ett tecken på omusikalitet.

Tre gröna torg (Tomislav, Strössmayer och Nikola Zrinjski) bildar tillsammans en grön oas i storstaden Zagreb. Här ligger bl. a. Zagrebs Konsthall och jugoslaviska Konst- och Vetenskapsakademierna.

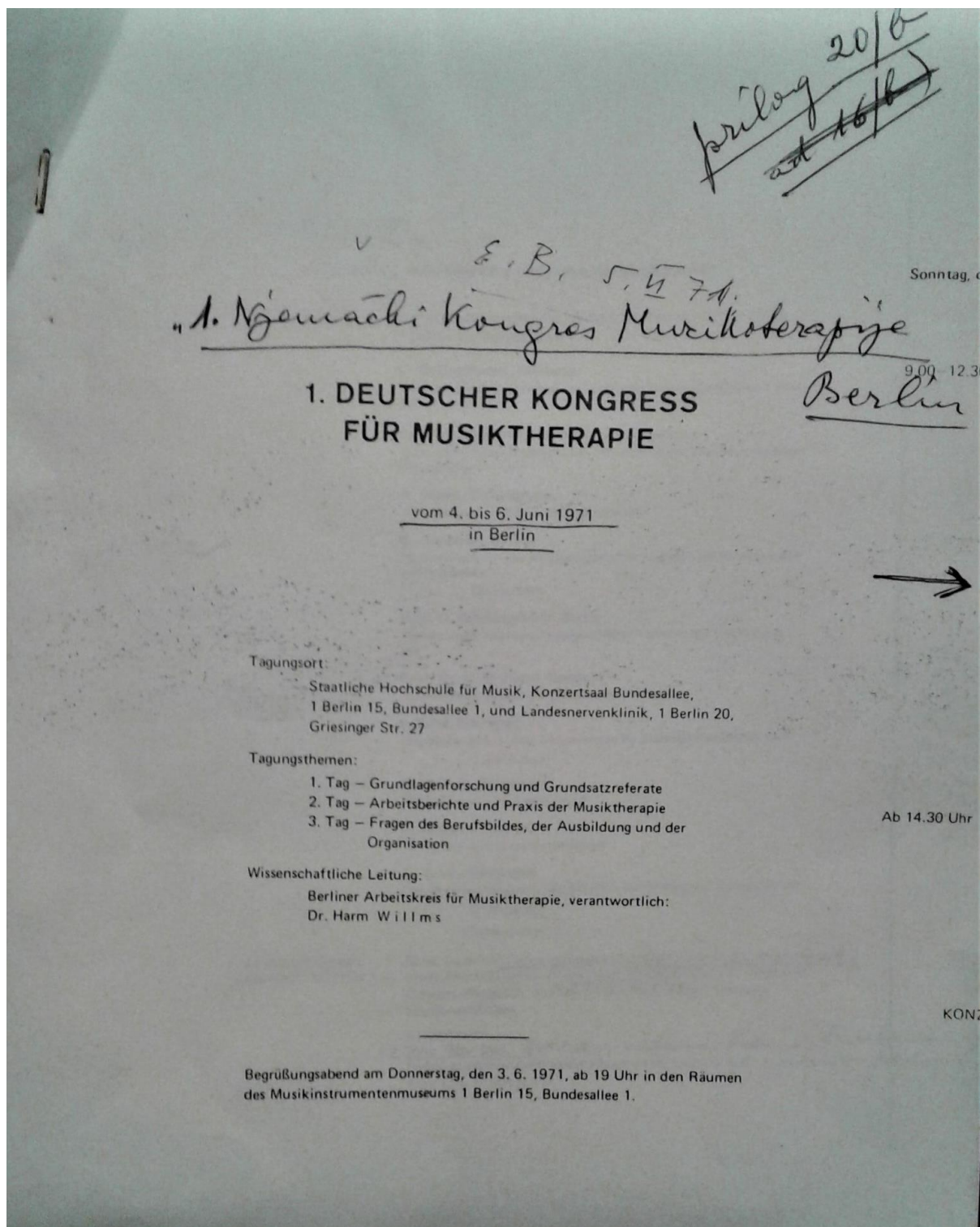
Vid tiden för utställningens öppnande pågick en skolreform i Jugoslavien, och utställningen påverkade musikundervisningen i den nya grundskolan. Tidigare hade endast de elever som enligt lärarens åsikt hade röst och gehör fått delta i sången. Efter reformen sjunger alla i klassen. Likaså hade det tidigare endast funnits körer med goda sångare. Nu grundades körer i alla klasser vid sidan av de uppträdande körer, så att alla kunde delta. "Det är fel att påstå, att en individ inte har musiköra", säger Bašić. "Vi säger, att örat är mer eller mindre utvecklat. Det du inte kan, får du inte heller göra, var

tidigare den allmänna inställningen i musikundervisningen och barnens entusiasm avtog. Resultatet är t. ex. att våra konsertsalar stätt halvtomma. Låt oss ta ett motsvarande fall från den fysiska fostrans område. Ingen av oss förbjuder väl ett barn att leka med boll om det av ett eller annat skäl — kanske på grund av sin svaga kondition — har svårt att leka. Är det inte snarare så, att vi ger ett dylikt barn den största och vackraste bollen för att uppmuntra det?

Men vad har vi gjort i musiken?", fortsätter Bašić.

"Vi säger redan från början: Du får inte eftersom du

Prilog 58a. Članak o Funkcionalnoj muzičkoj školi u Zagrebu u časopisu MUSIK-kultur, 1971. (izvor: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić).

Prilog 59. Program 1. njemačkog Kongresa muzikoterapije u Berlinu 1971. (izvor: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić).

Samstag, den 5. Juni 1971

Tagesthema: Arbeitsberichte und Praxis der Musiktherapie.

9.00–12.00 Uhr

Konzertsaal Bundesallee, Staatliche Hochschule für Musik,
1 Berlin 15, Bundesallee 1

K. Reißberger, Salzburg,

"Versuch einer Übersicht musiktherapeutischer Bemühungen innerhalb Europas"

Dr. H.-G. Jaedicke, Hahnenklee-Bockswiese,

"Über den Einbau musikalischer Elemente in den psychosomatischen Therapieplan"

D. Geller, Tiefenbrunn,

"Musikerleben und Bildnerisches Gestalten"

G. Hengesch, Berlin,

"Erfahrungen mit der improvisatorischen Methode bei Musiktherapie mit Psychosen"

Diskussion

Prof. G. Schmetztorff, Berlin

"Erfahrungen mit musiktherapeutischer Arbeit in der Kinderpsychiatrie"

Prof. Dr. H. Wolfgart, Bochum,

"Musikalische Arbeit mit behinderten Kindern"

I. Zöfel, Stuttgart,

"Musiktherapie in einer Sonderschule für bildungsschwache Kinder"

Diskussion

W. Klaiber, Schorndorf,

"Musiktherapie im Strafvollzug"

G. Uhlmann, Berlin,

"Musiktherapie in der Gerontologie"

E. Krack, Göttingen,

"Musikeinzeltherapie in Kombination mit analytischer Einzeltherapie"

Diskussion

Mittagspause

14.30–17.30 Uhr

- ✓ Sonderseminar "Improvisation und Kreativität in der Musiktherapie"
- ✓ unter Mitwirkung von Frau Prof. Elly Bašić, Lilli Friedemann, Georges Hengesch, Verena Keller, Prof. Alfred Schmölz, Dr. Harm Willms.

Kurzreferate

- ✓ Film "Mur-Bur" → dokumentarischer Film "Funktions- und Gruppenimprovisationspraktikum unter Leitung von Frau Lilli Friedemann. *mus. pedagogij*

Prilog 59a. Program predavanja Elly Bašić na 1. njemačkom Kongresu muzikoterapije 5. lipnja 1971. (izvor: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić).

ČLANOVI MEĐUNARODNOG SIMPOZIJA MUZIKOTERAPIJE
ZAGREB 1971. X

IZVODI IZ KNJIGE UTISAKA FUNKCIONALNE MUZIČKE ŠKOLE

Prevod sa engleskog

prevod

1) Moje je iskustvo bilo vrlo dragocjeno.
Djeca su reagirala neobično relaksirano.
Najiskrenije vam zahvaljujem na svemu što ste mi omogućili
da vidim i čujem.
Želio bih da plodove tog lijepog stabla može uživati što
veći broj djece.

Pozdrav iz zemlje Biblije

2.10.71.

GLUECKMANN, IZRAEL

2) U srdačnoj povezanosti
2.10.1971.g.

Prof. G. SCHMIDTSTORFF
/Savezna Republika Njemačka

3) Neću propustiti nit jednu priliku da o ovim postavkama iz-
vještavam. U takvim uvjerenjima leži budućnost.

ALBERTINE WESECKY
Muzikoterapija
Beč, *mentra stud. Mus. Ak.*

4) Kao i prošle godine i opet je to bio nezaboravan doživljaj

Dr. HARM WILMS
Berlin, *šef Landesnerven*
Klinika

5. Za ovaj nezaboravan doživljaj bi vam se jako srdačno željeli
zahvaliti.

INGEBORG /Muzikoterapija
i FILIP FORMANN-RADL /kom-
pozitor i pisac, Beč

6) To je bio najljepši školski sat koji sam ikada doživjela.
Mnogo hvala!

ILSE CASTELLIZ, docent
Muzičke akademije
Beč, Muzikoterapija

7) Srdačna hvala i s najboljim željama za uspješan daljnji rad.

Dr. WALIRAND SIOCH,
Dortmund

Prilog 60. Izvodi iz Knjige utisaka Funkcionalne muzičke škole 1971. (izvor: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić).

Broj: 12294-72.

Na osnovu člana 278. tačka 8., a u vezi sa članom 211. Statuta Muzičke akademije u Sarajevu broj 486/2-71 i zaključka Savjeta radne zajednice Akademije od 25. oktobra 1972. godine, donosi se

R J E Š E N J E

1. Usvaja se zahtjev BAŠIĆ ELLY, docenta Akademije za prestanak radnog odnosa sa istupnim rokom od 6 (šest) mjeseci. Istupni rok počinje teći 1. novembra 1972. godine tako da imenovanoj prestaje radni odnos 30. aprila 1973. godine;
2. Drugarica Elly Bašić se razriješava dužnosti odnosno radnih obaveza u Akademiji 31. oktobra 1972. godine;
3. Imenovana ima pravo na lični dohodak do 30. aprila 1972. godine

O b r a z l o ž e n j e

Svojim zahtjevom od 11. oktobra 1972. godine drugarica Elly Bašić je saopštila Akademiji da želi prestati sa radom u Akademiji sa istupnim rokom koji je predviđen Statutom. Savjet radne zajednice na sjednici od 25. oktobra 1972. godine razmatrao je zahtjev imenovane i isti usvojio s tim da se razriješi dužnosti odnosno radnih obaveza sa 31. oktobrom 1972. godine, a da joj se isplaćuje lični dohodak za vrijeme istupnog roka.

Na osnovu izloženog rješeno je kao u dispozitivu.

Ovo rješenje je pravosnažno i izvršno.

DOSTAVITI:

1. Imenovanoj,
2. Računovodstvu Akademije,
3. U dosije imenovane,
4. Arhivi

PREDSJEDNIK AKADEMIJE:
Blum Matusja

Prilog 61. Rješenje o prekidu radnog odnosa na Muzičkoj akademiji u Sarajevu 27. 10. 1972. (izvor: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić).

BAUSTEINE
FÜR MUSIKERZIEHUNG UND MUSIKPFLEGE

SCHRIFTENREIHE

B 21

Über Improvisation

HERAUSGEGEBEN VON WOLFGANG STUMME

mit Beiträgen von

Elly Bašić, Zagreb - Cesar Bresgen, Salzburg
Rainer Glen Buschmann, Dortmund - Lilli Friedemann, Hamburg
Hans Haselböck, Wien - Erhard Karkoschka, Stuttgart
Alfred Koerppen, Hannover - Günther Noll, Bonn
Wolfgang Stumme, Essen

B. SCHOTT'S SÖHNE · MAINZ
Schott & Co. Ltd., London · Schott Music Corp., New York

Prilog 62. *Impresum knjige Über Improvisation iz 1973.* (izvor: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić).

INHALT

Wolfgang Stumme: Zur Vorliegenden Schrift	7
Alfred Koerppen: Improvisation und Komposition	9
Hans Haselböck: Überlegungen zur Orgel improvisation ..	22
Cesar Bresgen: Improvisation und Folklore	30
Rainer Glenn Buschmann: Über Improvisation im Jazz und ihre Lehrbarkeit	39
Elly Bašić: Improvisation als schöpferische Mitteilung	46
Lilli Friedemann: Begegnungen mit der Gruppenimprovi- sation	64
Günther Noll: Zur Didaktik der musikalischen Improvi- sation (in der allgemeinbildenden Schule)	72
Wolfgang Stumme: Improvisation in der musikalischen Laien- und Fachausbildung	81
Erhard Karkoschka: Komposition - Improvisation	95
Günther Noll: Bibliographie zur Improvisation	102
Die Autoren:	127

Prilog 62a. *Sadržaj knjige Über Improvisation iz 1973.* (izvor: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić).

TODISTUS

on osallistunut Kankaanpään Musiikkiopiston järjestämään, kansainväliseen musiikkiterapiaseminaariin, joka pidettiin 4.–10. 8. 1974 Ikaalisissa.

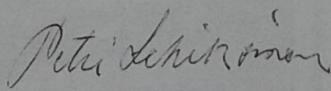
Kurssin aikana perehdyttiin musiikkiterapian teorian ja käytännön työmenetelmiin.

Luennoitsijoina ja ryhmien ohjaajina toimivat:

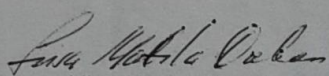
Elly Bašić
Albertine Wesecky
Petri Lehikoinen
Kivi Lydecken

Toivo Pihkanen
Inkeri Simola-Isaksson
Ellen Urho
Riitta Vainio
Kaarina Virolainen

IKAALISISSA 10. 8. 1974

Petri Lehikoinen
Kurssin johtaja

Liisa Mattila-Oukari
Kankaanpään Musiikkiopiston rehtori

Prilog 63. Najava Međunarodnog Seminara muzikoterapije u Finskoj 1974. (izvor: Arhiv glazbenog učilišta Elly Bašić).

MUSIIKKITERAPIAKURSSI

Kansainvälinen musiikkiterapiaseminaari järjestetään
04...10.08.1974 Ikaalisissa.

Seminaarin luennoitsijoiksi saapuvat prof. Elly Bašić
(Jugoslavia) ja Albertine Wesecky (Itävalta) sekä kotimaasta
mm. prof. Toivo Pihkanen, tri Kivi Lydecken, maisteri Ellen
Urho, mus.op. Inkeri Simola-Isaksson, tait. Riitta Vainio
ja maisteri Petri Lehikoinen.

Meillä on ilo kutsua Teidät ko. kurssille!

Osanotto- ja ilmoittautumismaksu on yhteensä 120 mk, josta
40 mk maksetaan kutsukirjeen saavuttua. Täyshoito (aamukahvi+
2 aterialla) kahden hengen huoneissa kurssiajalta on yhteensä
285 mk hengeltä. Kankaanpään Musiikkiyhdistys ry:n postisiirto-
tilin no 1463 16-7.

Kurssipaikka on Ikaalisten terveyskylpylä. Oheisena mm. mat-
kustusohjeita.

PÄIVÄJÄRJESTYS

<u>Sunnuntai 04.08.74</u>	<u>Lauantai 10.08.74</u>
Saapuminen 13-17	Yhteenvetoja
Päivällinen 17	Keskusteluja
Yhteinen ilta	Päätöslounas 12.00
	Kurssinpäätös 12.45

Maanantai-perjantai 05...09.08.74

9.00 -10.30	Wesecky
11.00-12.30	Bašić
12.30-13.30	Lounas
13.30-14.15	1 Ryhmätyötä -Petri Lehikoinen
14.30-15.15	2 " -Riitta Vainio
15.15-15.45	Kahvi
15.45-16.30	3 Ryhmätyötä -Ellen Urho & Inkeri Simola-Isaksson (perj. Pihkanen)
16.45-17.30	4 " -muut luen- noitsijat
17.30-18.30	Päivällinen
19.15-20.15	Sauna

Iltaohjelma

Ryhmätyöskentely on "kiertävä". Edellä olevaan päiväjärjestyk-
seen voidaan tilanteiden mukaan tehdä muutoksia.

Mahdolliset lisäkyselyt kirjallisina osoitteella

Rehtori Liisa Mattila-Oukari

Kankaanpään musiikkiopisto

38700 KANKAANPÄÄ

MITTERNACHT

Ein junges Mädchen (*Funkcionalna muzička škola*, Zagreb), *Mitternacht*. (Schriftbild: D. Kempf)

Einfache und stilisierte dekorative Kunst von Andy Warhol beruht auf der Wiederholung eines Elementes / Motivs. Durch das Translationsverfahren geht die Individualität des Motivs verloren, besonders wenn es sich um eine Person handelt. Das vervielfältigte Porträt von Marilyn Monroe ist ein schönes Beispiel für das stilisierte *pop-art* Design.³⁷⁶

Symmetrie der Reime kann auch als translative Symmetrie interpretiert werden. Z. B.: *Terzina Dantesca* - als eine Kette von Reimen - ist mit einem Ornament zu vergleichen (das z. B. im Fries eines griechischen Tempels fließt):

CANTO I

«Nel mezzo del cammin di nostra vita
mi ritrovai per una selva oscura,
ché la diritta via era smaritta.
Ahi quanto a dir qual era `e cosa dura,
esta selva selvaggia e espra e forte
che nel pensier rinova la paura!
Tant'è amara che poco e piu morte;
Ma per trattar del ben ch'ì vi trovai,
Diro de l' altre cose ch'ì v'ho scorte.
Io non so ben ridir com'ì v' entrai:»
Usw...

Dante Alighieri: *La Divina Commedia, Inferno* (ein Fragment).³⁷⁷

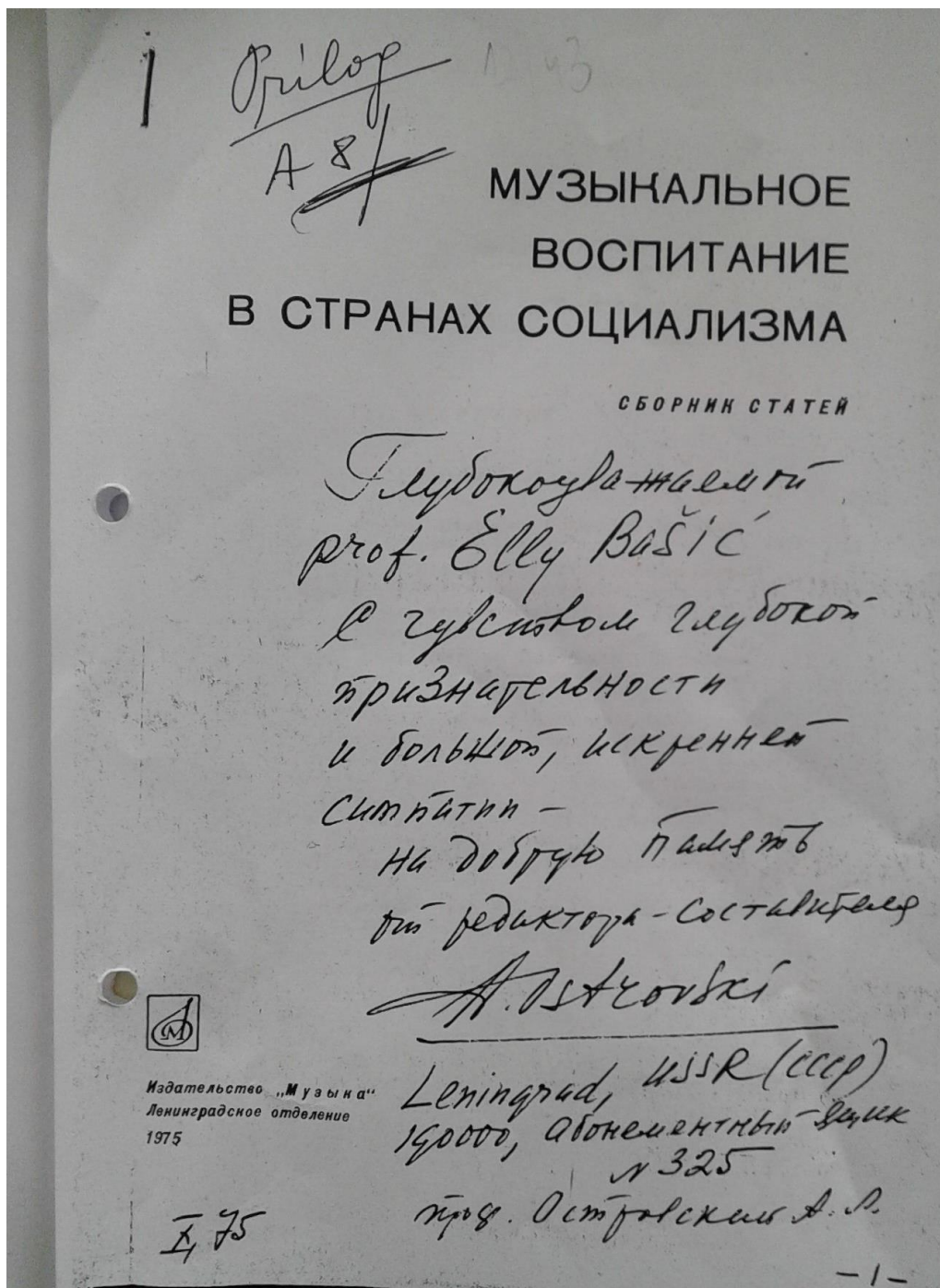
In der organischen Natur tritt die translative Symmetrie (Metamerie) selten regelmäßig auf. Es folgen einige Beispiele, die Hermann Weyl in seinem Buch *Symmetrie* präsentierte.³⁷⁸

1. Ein Ahornsproß
2. Ein Sproß von *Angraecum distichum* (Translation + longitudinale Gleitspiegelung)
3. Der mittlere Teil des Skolopenders (Translation + longitudinale Spiegelung)

³⁷⁶ Vgl.: E. H. Gombrich, *The Sense of Order. A study in the psychology of decorative art*, Phaidon Press, London 1984, Part Two: *The Perception of Order*, S. 152, Andy Warhol: Marilyn Monroe, 1963 (Öl auf Leinwand, 205,5 x 169,5 cm).

³⁷⁷ Aus: Dante Alighieri, *La Divina Commedia, Inferno*, Grandi classici, I edizione Oscar grandi classici, Oscar Mondadori, Milano 1991, S. 1.

³⁷⁸ Vgl.: Hermann Weyl, *Symmetrie*, Birkhäuser Verlag, Basel 1955, S. 56-57.

Prilog 65. Posveta Elly Bašić od Arona Ostrovskog u zborniku Muzikaljnoe vospitanje v stranah socializma 1975. (izvor: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić).

PROGRAM RADA

Subota, 16. 10.

- 8.00 C Otvaranje kongresa i pozdravni govori
8.30 — 13.00 C Prva tema: FOLKLOR OTOKA I PRIOBALJA
SREDNJE DALMACIJE

Usmeno narodno stvaralaštvo

- Maja BOŠKOVIĆ — STULLI, Zagreb: O usmenim pričama na Hvaru
Josip KOVAČIĆ, Zagreb: Evropski značaj viške balade o Judi
Marija KLEUT, Novi Sad: Senjski uskoci u usmenoj epskoj tradiciji Hvara
Aiša ALIČIĆ, Sarajevo: Narodne pjesme otoka Hvara sa muslimanskom tematikom
Mirjana ZAVIŠIN, Novi Sad: Počasnice u delu Petra Hektorovića
Munib MAGLAJLIĆ, Sarajevo: Prvi poznati pjesnik sevdalinke — O pjesničkom okušavanju na splitskom pazaru u XVI stoljeću

Hvarski kulturni i književni krug

- Josip GRBELJA, Zagreb: Usmeno-narodna i pučka tradicija u hvarskom kulturnom i književnom krugu
Ilija DRAKULIĆ, Ogulin: Bugarštica »Kraljević Marko i brat mu Andrijaš« i epska štokavska tradicija
Miroslav PALAMETA, Stolac: Folklorna i druga prožimanja Hvara i južne Hercegovine
Mirjana STEFANOVIĆ, Novi Sad: Ritmička struktura osmerca u »Bolskoj rukoveti stare lirike hrvatske«
16.00 — 19.30 C Prva tema: FOLKLOR OTOKA I PRIOBALJA
SREDNJE DALMACIJE

Glazba, ples, dječje stvaralaštvo

- Elly BAŠIĆ, Zagreb: Dječje stvaralaštvo na otoku Hvaru (1953-79)
Ivan Ivančan, Zagreb: Plesni običaji srednjedalmatinskog primorja i otoka
Jerko BEZIĆ, Zagreb: Vokalna i vokalnoinstrumentalna folklorna glazba otoka Hvara
Ankica PETROVIĆ, Sarajevo: Kulturološka i muzička analiza pasionskog napjeva »Gospin plač« na otoku Hvaru
Krešimir GALIN, Zagreb: Folklorna glazbala sa otoka Hvara u Etnografskom muzeju u Zagrebu
Nikola BUBLE, Trogir: Slojevitost vokalne folklorne glazbe u gradu Trogiru i Donjim Kaštelima od druge polovice 19. stoljeća do naših dana
Maja POVRZANOVIĆ, Zagreb: Zašto i kako istraživati dalmatinsko klapsko pjevanje (Nacrt interdisciplinarnog istraživanja)
20.30 Folklorna večer (ljetna pozornica »Veneranda«, u slučaju kiše Hvarsko kazalište)

Prilog 66. Program rada 29. Kongresa Saveza udruženja folklorista Jugoslavije u Hvaru 1982. (izvor: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić).

Prilog
A 16

Elan begann, stellte der Mittwoch einen „neuralgischen Punkt“ dar. Es zeigten sich in allen Gruppen Ermüdungserscheinungen. Es mußten neue weiterführende Impulse von den Musikern kommen, Fortschritte und neue Ziele mußten sichtbar werden. Wo das nicht geschah, drehte sich das Geschehen nur noch im Kreise. Erst am Freitag kam eine neue zusätzliche Motivation hinzu: als es galt, die Präsentation der Gruppen in der „Tatlichkeit“ im kleinen Saal der Tonhalle vorzubereiten. War auch der organisatorische Aufwand beträchtlich, so gehörte doch diese Abschluß-Präsentation zum Erfreulichsten und Anregendsten der ganzen Woche. Alle Schüler, Lehrer, Musiker und Rundfunk-Redakteure konnten Resümee ziehen, vergleichen und sehen, was die anderen gemacht hatten. Erst jetzt wurde auch die Vielfalt der Möglichkeiten sichtbar und hörbar, und für die Schüler bekam die Woche einen sinnvollen Abschluß.

Natürlich darf man von einer Woche nicht zu viel erwarten. Sie hat bestimmt nicht die musikalischen Gewohnheiten der Schüler umkrempeln können – fraglich, ob das überhaupt erstrebenswert und sinnvoll wäre. Aber das Projekt hat den Schülern vielfältige neue Erfahrungen im Umgang mit Musik gebracht, die sie nach eigenem Bekunden auch für sich privat nutzbar machten. Den Lehrern gab die Woche die Möglichkeit, Komponisten und praktischen Musikern über die Schulter zu schauen, Anregungen für die eigene Arbeit mitzunehmen. Nach Meinung aller Beteiligten soll das Projekt beim nächsten Rheinischen Musikfest 1985 in Duisburg fortgeführt werden. Die Planung dafür hat schon begonnen.

Ulrich Holzhausen

Elly Bašić sprach an der Stuttgarter Musikhochschule

Die Ergebnisse ihrer jüngsten Forschungen auf dem Gebiet der Kreativitätsphänomene von Kindern aller Altersstufen bis zu Erwachsenen bot Prof. Elly Bašić in vier Vorträgen am 2. und 3. November 1984. Ein Vergleich von Abzählreimen mehrerer Völker und verschiedenen Regionen Europas bildet die Grundlage für eine umfassende Analyse der oft verblüffenden Identität in Klang, Rhythmik, Motorik, in der Rolle der Zahl und der psychologischen Zielstre-

bigkeit auf den abschließenden Clou („... und du mußt raus“). Z. B. zeigt das freie Umgehen mit Zahlen eindeutig, daß diese wie auch viele Wörter zwar semantische Bedeutung haben, aber teilweise oder ganz nur wegen ihres Klangs und Rhythmus verwendet werden: Worttext-Musik, lange vor den Avantgardisten der sechziger Jahre.

Noch eindrucksvoller: Kinder – in einzelnen Altersgruppen – haben unvorbereitet ihren Spielplatz zu zeichnen. Nach mehreren Wochen dieselbe Aufgabe, jetzt so, wie sie ihn gern hätten, wenn sie Erwachsene wären. Und schließlich nach längerer Zeit wiederum dasselbe, aber so, wie sie ihn sich vorstellen jetzt, als Kinder, nicht als Erwachsene. Daß sich diese drei Stufen trotz unterschiedlichen Talents und Ansatzens so einheitlich ausbilden, so präzise Interpretation zulassen, ja erzwingen, gibt zu denken. Ebenso die phantastische Steigerung der Ausdrucksmittel und des Gedankenreichtums ausnahmslos bei jedem Kind in der dritten Stufe.

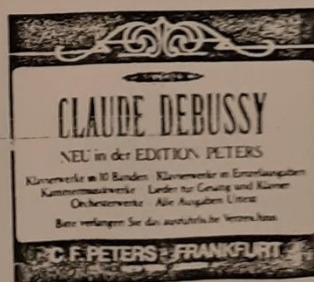
Die kaum noch für möglich gehaltene Steigerung der Verblüffung – mehr noch, des Einblicks in unentdeckte, ungeahnte Bereiche einer künstlerischen Welt von einer Vielfalt, Subtilität und einem Niveau, wie ihn auch der einigermaßen eingeweihte Berichterstatter buchstäblich für unmöglich gehalten hätte – bringt eine andere Versuchsreihe, diesmal mit Beteiligung von Erwachsenen Spontan unvorbereitet und, wie bei allen Versuchen, ohne jede weitere Information, sind drei Phantasiewörter farbig zu malen: „taram – baram – beza.“ Hier kommt zur erwarteten bildnerischen Phantasie etwas ganz Unerwartetes, die Selbstkritik der Kinder. Sie äußert sich meist im wiederholten Verbessern, Übermalen als Unzufriedenheit mit der eigenen Lösung, aber auch in verbalen Erklärungen beim Abgeben des Blattes, etwa in der Bitte, da und dort müsse der Erwachsene hinschreiben, was es sein soll, weil der kleine Autor mit der Position seiner Objekte nicht mehr einverstanden sei. Solches und gelegentliche Wiederholung der Aufgabe nach längerer Zeit bestätigen, daß die kindliche Vorstellung unfaßbar präzise ist!

Spätere Versuchsreihen mit derselben, aber sinnvoll variierten Aufgabe (z. B. Verdoppelung der Elemente; Verkürzen als „Demusikalisieren“ bis auf „ba—be“; verbale Äußerungen des Probanden über seine Vorstellungen) zwingen einen jedoch, auch über psychologisch und in bildender Kunst Unerfahrenen, zum Nachdenken: Was ist Musik für den immer ganzheitlich erlebenden Menschen; wie ist die musikalische Anlage zu entwickeln und, vor allem, womit wird sie mit Sicherheit gestört, wenn nicht zerstört? Eine Antwort ist nach allem unbe-

zweifelbar: weit verbreitete Usancen des üblichen Musikunterrichts sind sehr genau falsch, verkehrt. Andere Antworten gab Bašić mit einigen Grundthesen ihres Musikunterrichts: Neue Definition von „leicht“ und „schwer“ (mit Beispielen); Einbeziehen bildnerischer Äußerungen, nicht nur neben musikalischen, sondern beide gänzlich mit- und ineinander; vielseitige Anregungen, aber keinerlei Druck auf die Kinder; keine Unterscheidung von „Musikalischen“ und „Unmusikalischen“, vor allem nicht aufgrund von Vorsingen; nicht sauber singen können ist kein Anzeichen von schlechtem Gehör und dieses auch kein Kriterium für Musikalität, weil wir beides, Gehör und Musikalität, noch ganz und gar nicht voll verstehen; Musikunterricht vor allem für Kinder heißt zugleich Lernen-Wollen von ihnen, Erforschen ihrer Fähigkeiten.

Wenn man Frau Bašić und ihre Arbeiten längere Zeit kennt, so gründete noch vor dem letzten Krieg ihre eigene Musikhochschule in Zagreb und war 12 Jahre lang als Professor an der Staatlichen Musikhochschule Sarajevo tätig, teilweise in führenden Positionen ihrer Fachgruppe –, dann versteht man ihren jüngsten Erfolg: in den Schulprogrammen der neuen Schulreform des Kroatischen Ministeriums für Erziehung und Kultur wird ihrer „Funktionalen Musikpädagogik“ eine besondere Stellung eingeräumt. In unserer Bundesrepublik hat es zwar schon einige Initiativen in diese Richtung gegeben, aber sie bleiben zu oft auf einzelne Persönlichkeiten beschränkt, bleiben zu schnell in alten Praktiken stecken. Zugegeben, die Arbeiten von Bašić sind als fachübergreifende und wohl mehr noch wegen ihrer Selbständigkeit und Originalität für den traditionell erzogenen Pädagogen irgendwie schwierig, liegen abseits – wann werden wir endlich erkennen, daß es unsere althergebrachten Praktiken sind, die wirklich abseits liegen und abzulegen sind?

Erhard Karkoschke

133

"MUSIK UND BILDUNG" Heft 2 Februar 1985.

Erhard Schöff, Mainz,

Prilog 67. Članak Erharda Karkoschke o predavanju Elly Bašić u Stuttgartu iz 1985. (izvor: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić).

Staatsinstitut für Frühpädagogik

Direktor: Dr. Dr. W. E. Fthenakis

Staatsinstitut für Frühpädagogik Arabellastraße 1/III D-8000 München 81

IFP

D-8000 München 81
Arabellastraße 1/III
Im Zentrum für Bildungsforschung
Telefon (089) 9214 3174

9214-2411

→ Nora Berzheim
Ref. Musik und Bewegung

An den
Schott-Verlag
Redaktion "Musik+Bildung"

15.4.1985

Weihergarten
Postfach 3640
D-6500 Mainz 1

Betrifft: "Musik+Bildung", 2/85, Bericht Seite 133
Erhard Karkoschka: Elly Basic sprach an der Stuttgarter
Musikhochschule

Der informative Bericht von Herrn Karkoschka macht mich sehr
neugierig auf den gesamten Vortrag von Frau Basic und auf ihre
Forschungsergebnisse.

Darf ich Sie bitten, ein Manuskript dieses Vortrags dem Institut
für Frühpädagogik zur Verfügung zu stellen, gleichfalls die Adresse
der Referentin uns mitzuteilen? Wir sind an Kontakten mit Frau
Basic interessiert.

Falls Sie als Redaktion mir diesen Wunsch nicht erfüllen können,
bitte ich Sie, das Schreiben an Herrn Karkoschka weiterzuleiten
in der Hoffnung, daß er uns Manuskript und Adresse zukommen lassen
kann.

Besten Dank! Freundliche Grüße!

Nora Berzheim

Prilog 68. *Dopis Nore Berzheim redakciji Musik+Bildunga 15. 4. 1985.* (izvor: Arhiv
Glazbenog učilišta Elly Bašić).

Rudolf PIETSCH, Beč	Glazbena djelatnost Mije Stojšića, svirača iz sela Stinjaki - prilog istraživanju tradicionalne instrumentalne glazbe Gradišćanskih Hrvata
Julijan STRAJNAR, Ljubljana	Uloga ljudske glasbe Slovencev zunaj matične domovine (Dosedanje delo Sekcije za glasbeno narodopisje ISN ZRC SAZU)
Elly BAŠIĆ, Zagreb	Brojčica - komunikacija na dvojezičnim područjima dječjeg igranja
Maria WALCHER, Beč	Istraživanje folklorne glazbe u Južnom Tirolu (Val Venosta, Italija)

Srijeda, 24. srpnja 1985, 9 - 13 h

Andrijana GOJKOVIĆ, Beograd	Muzika jugoslovenskih Roma
Katalin KOVALCSIK, Budimpešta	Uloga romske tradicije u folklornoj glazbi naroda istočne Evrope
Bahtir SHEHOLLI, Priština	Albanska vokalna i instrumentalna tradicija na Kosovu
Ankica PETROVIĆ, Sarajevo	Tradicija i kompromisi u muzičkom izrazu Sefardskih Jevreja u Bosni

* * *

Organizator - ZAVOD ZA ISTRAŽIVANJE FOLKLORA
41 000 Zagreb, Socijalističke revolucije 17/IV, P.P. 975
telefon: (041) 440-880, 410-617

Yoditelj - Jerko BEZIĆ, znanstveni savjetnik Zavoda za istraživanje folklor

Suorganizatori skupa - Komisija za kulturne veze s inozemstvom Republičkog komiteta za prosvjetu, kulturu, fizičku i tehničku kulturu i Turistički savez grada Zagreba

Održavanje skupa financijski su pomogli Republička samoupravna interesna zajednica kulture SR Hrvatske i samoupravne interesne zajednice kulture iz ostalih republika i pokrajina SFRJ.

Jezici zasjedanja su engleski i njemački.

Na znanstvenom skupu bit će u prodaji zbornik navedenih radova prevedenih na engleski uz sažetke na jezicima naroda i narodnosti Jugoslavije.

Prilog 69. Program znanstvenog skupa *Glazbeno stvaralaštvo naroda i narodnosti (narodnih manjina) i etničkih grupa održanog u Zagrebu 22-24. srpnja 1985.* (izvor: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić).

Monday, August 5

16.00–18.00 Paper session 16.

Chair: Oskar Elsček (Czechoslovakia)

Pirkko Moisala (Finland): Music change through folk music instrument.

Warren R Pickney (USA): The saxophone and musical innovation in the modern jazz period.

Nora Yeh (USA): Pipa: its historical perspectives and recent development.

Jinko Katsumura (Japan): Innovation in Musical Instruments after the Meiji Restoration.

16.00–17.30 Paper session 17.

Chair: Gita Sellmann (Sweden)

Joann Kealiinohomoku (USA): Dance as non-acoustic music.

Lisbet Torp (Denmark): Electric Boogie and Break Dance – seen in the light of traditional men's dances.

Anca Giurchescu (Denmark): Power and charme – Interaction of young men and girls in traditional settings in Transsylvania.

20.00–21.30 AV-session 4.

Arthur Simon (FRG): An Ancestor Feast of the Toba-Batak in Northern Sumatra. Film.

Tuesday, August 6

9.00–10.30 Paper session 18.

Chair: Ann-Mari Häggman (Finland)

Carl Rahkonen (USA): The traditional and not so traditional kantele playing styles of contemporary Finland.

Ludvik Bielawski (Poland): Rhythm systems in the Baltic area.

Tuesday, August 6

Christina I Jaremko (USA): Baltic ballads of the Singing Bone: Prototype or oicotype.

9.00–10.30 Paper session 19.

Chair: Gen'ichi Tsuge (Japan)

George Dimitri Sawa (Canada): Instrument making in the 14th century, Herat, Afghanistan.

Tilman Seebass (USA): Musical instruments in Indonesia: making, naming and using them.

Dale A Olsen (USA): The flutes of Eldorado: Musical guardian spirit effigies of the Tairona and Sinu civilizations of ancient Colombia.

10.30–11.00 Break. Coffee & tea.

11.00–12.30 Paper session 20.

Chair: Adelaide Reyes-Schramm (USA)

C Merrill-Mirsky (USA): Schoolyard games in Los Angeles ethnic communities.

Ricardo D Trimillos (USA): Music and ethnic identity: strategies for the overseas Filipino youth population.

Elly Basic (Yugoslavia): In defense of the child's creative imagination.

12.30–14.00 Lunch.

14.00–15.30 Paper session 21.

Chair: Ola Kai Ledang (Norway)

Elsie Dunin (USA): South Slavic/American youth performance ensembles (dance and music).

Prilog 70. Program 28. Conference International Council for Traditional Music Conference Schedule u Helsinkiju 1985. (izvor: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić).

JUGOSLAVENSKI KOORDINACIONI ODBOR ZA REHABILITACIJU U PSIHIJATRIJI

J U K O

Sekcije: - za muzikoterapiju - za likovnu terapiju - za radnu terapiju - za profesionalnu rehabilitaciju - za fizičko-rekreativnu terapiju
za društveno-kreativne aktivnosti - Komisije za stručni i naučno-istraživački rad

Sjedište: Psihijatrijska bolnica Vrapče, Zagreb
Bolnička 32, tel. 574-455
Ziro račun: JUKO, Zagreb, br. 30107-678-8290

Broj: sl.

Zagreb, 18.III 1986.

Prof. ELI BAŠIĆ

Z a g r e b

Ovime vas obaviještavamo da ste na prijedlog predsjednika komisije za muzikoterapiju - prim.dr.D.Paunić, imenovani za stručnog saradnika JUKO-a.

Nadamo se da ćete i dalje saradjevati na unapredjenju i razvijanju glazbene terapije unutar naše organizacije.

Uz drugarski pozdrav!

Sekretar:
Sabljak Zlatko

Predsjednik:
Prim.dr.Ismet Cerić

Prilog 71. Dopis o imenovanju Elly Bašić za stručnog suradnika Jugoslavenskog koordinacionog odbora za rehabilitaciju u psihijatriji 1986. (izvor: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić).

INTERNATIONALE VEREINIGUNG
FÜR GRUPPENPSYCHOTHERAPIE

9. INTERNATIONALER KONGRESS
FÜR GRUPPENPSYCHOTHERAPIE

1. INTERNATIONALES TRAININGSINSTITUT
FÜR GRUPPENPSYCHOTHERAPIE

22. – 29. AUGUST 1986, ZAGREB, JUGOSLAWIEN

VORLÄUFIGES PROGRAMM

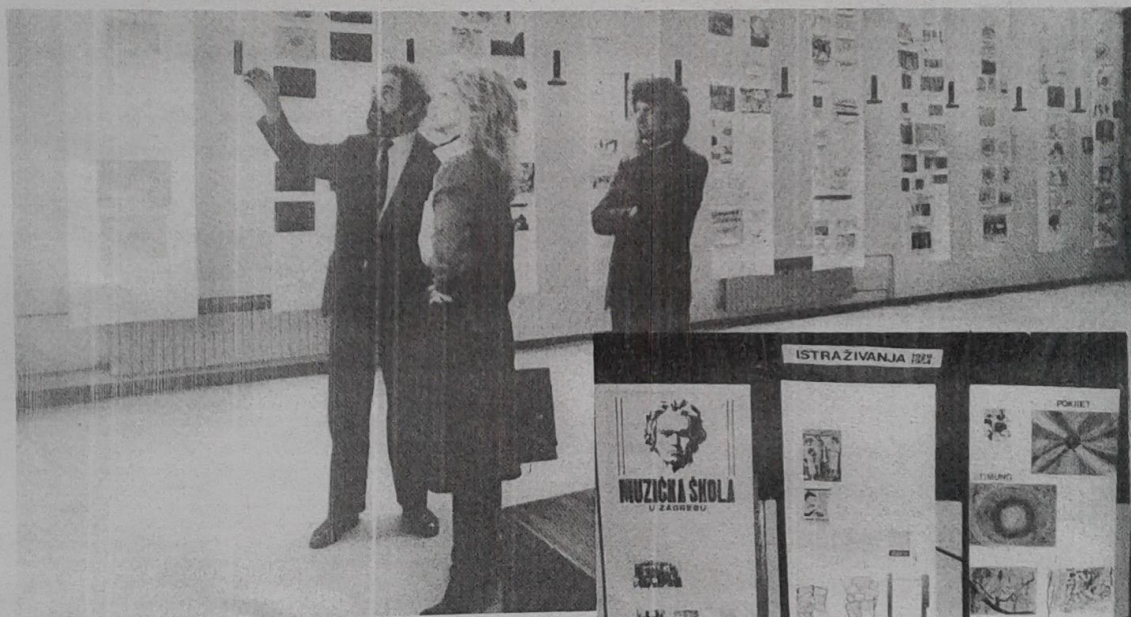
Prilog 72. Preliminaran program 9. Međunarodnog kongresa grupne psihoterapije u Zagrebu 1986. na njemačkom jeziku (izvor: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić).

aktualnosti

UZ INICIJALNI REPUBLIČKI SEMINAR O UVO-
ĐENJU NOVOG PLANA I PROGRAMA FUNKCIO-
NALNE OSNOVNE MUZIČKE ŠKOLE

PSIHO-TEST ZA ŠKOLU

Metodička iskustva iz muzičkih škola trebalo bi prenijeti u redovnu. To bi oplemenilo školu u svim aspektima, jer društvo ne traži kreativnost samo u ovom već i u svim drugim područjima

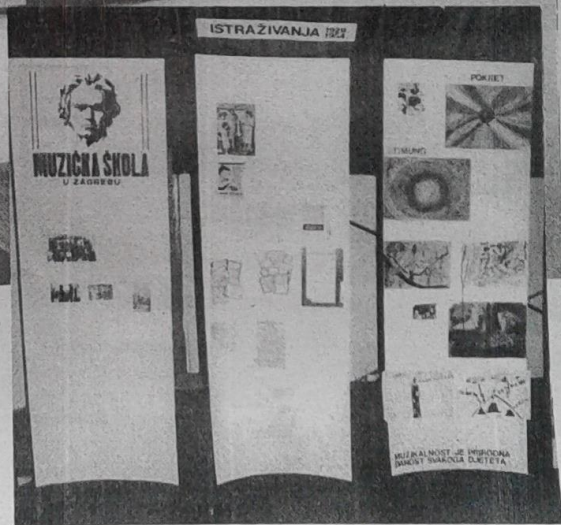

E. R. TANAY: «IGRA I OSVJEŠTAVANJE, OBLIKOVNO I AUDITIVNO MIŠLJENJE U SINKRETIČNOM JEDINSTVU, PRISUTNI SU KAO TRAJNA VRIJEDNOST DJEČJEG SVIĐETA...»

U organizaciji Zavoda za prosvjetno-pedagošku službu SR Hrvatske u Zagrebu je, u «Školskoj knjizi», nedavno održan inicijalni republički seminar o uvođenju novog nastavnog plana i programa Funkcionalne osnovne muzičke škole. Seminar je otvorio Ivan Herceg, pomoćnik direktora Republičkog zavoda za PPS, a zanimljivom i uspješnom trodnevnom skupu, koji je vodio Stjepan Novčić, republički savjetnik za glazbeni odgoj i obrazovanje, prisustvovali su profesori osnovnih i srednjih muzičkih škola, profesori Muzičke akademije u Zagrebu, profesori pedagoških fakulteta i predstavnici PPS-a iz nekih drugih republika. Cilj seminara je bio da se nastavnici upoznaju s pro-

tetu mora biti individualan. Tradicionalna škola kaska za takvim prilazom. A sve dok to ne shvatimo, imat ćemo izlete čas prema nadarenima, čas prema hendikepiranima, borit ćemo se za ono što je u svijetu davno već poznato. Mijatović kvalitetu funkcionalne muzičke pedagogije vidi upravo u nepostojanju prijemnog ispita, što je i pedagoški i humano opravdano.

Metodička iskustva iz muzičkih škola trebalo bi prenijeti u redovnu, to bi oplemenilo školu u svim područjima, jer društvo ne traži kreativnost samo u ovom nego i u svim drugim područjima. To bi morao biti valjan razlog i za cijeli spektar programa koji se danas u svijetu i uvode. Dobro vodenje škole, bez obzira na

IZLOŽBA JE ORGANIZIRANA U SURADNJI S UDIJELJENIM ZA UINAPREĐIVANJE FUNKCIONALNE MUZIČKE PEDAGOGIJE

ti, po kriterijima «odraslog», u razvojne kategorije «težina». Zatim će odgoj i škola sve te raznorodne elemente ponovno «spajati», to jest, provesti «sintezu», koja će na kraju dati puno siromašniji kreativni rezultat od onog koji je u djetetu već prije latentno postojao, u njegovu spontanom, cjelovitom izražavanju. I to u svakom djetetu, naglašava E. Bašić jer se dijete tako boga-

rij s nekim novijim ili manje znanim dječjim kompozicijama jugoslavenskih autora: Avramovskog, Babića, Bašićeve, Despića, Lipovseka i Miletića.

Opći je dojam da su učenici, od najmlađih do najstarijih, pokazali iznimnu spontanost i radost muziciranja, ne samo instrumentalne već i teorijske nastave (solfeggio i teorija). Na pitanje kako solfeggio

Prilog 73. Članak u Školskim novinama 1987. o održanom Republičkom seminaru o uvođenju novog Nastavnog plana i programa Funkcionalne osnovne muzičke škole (izvor: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić).

Prvo
M E Ā U N A R O D N O
V I O L O Ń E L I S T I Ć K O N A T J E C A N J E

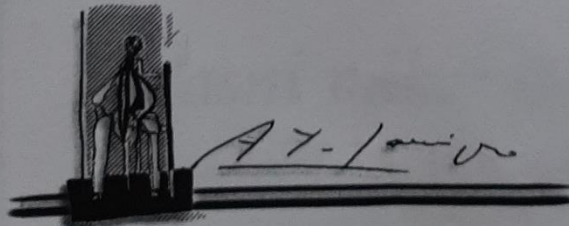
ANTONIO JANIGRO

First
I N T E R N A T I O N A L
V I O L O N C E L L O C O M P E T I T I O N

ZAGREB, CATEGORY V KATEGORIJA
February 19-25 veljaće 1996

Hrvatska

Croatia

ORGANIZATOR/MANAGEMENT • KONCERTNA DIREKCIJA ZAGREB • 10000 ZAGREB • TEL. +385 (0)1 41 01 28; +385 (0)1 41 01 34 • FAX +385 (0)1 44 90 22

Prilog 74. Programna knjižica 1. međunarodnog violončelističkog natjecanja Antonio Janigro u Zagrebu 1996. (izvor: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić).

*Počasni odbor ==
Honorable Board*

- MSTISLAV ROSTROPOVIĆ
- DAVID GERINGAS
- SIEGFRIED PALM
- STJEPAN ARANJOŠ
- ELLY BAŠIĆ
- BOŽO BIŠKUPIĆ
- URLICH BRACHER
- DORA GUŠIĆ
- DAMIR JANIGRO
- IVICA KOSTOVIĆ
- IVO MAČEK
- ANDRO MOHOROVIČIĆ
- IVICA MUDRINIĆ
- TONKO NINIĆ
- STEFANO PASSAGGIO
- KRISTIJAN PETROVIĆ
- MARIJAN ŠUNJIĆ
- ZLATKO VITEZ
- LJILJA VOKIĆ

3

Prilog 74a. *Počasni odbor 1. međunarodnog violončelističkog natjecanja Antonio Janigro u Zagrebu 1996.* (izvor: Arhiv Glazbenog učilišta Elly Bašić).

RELJA BAŠIĆ

Ilica 34
ZAGREB

**GLAZBENA ŠKOLA
FUNKCIONALNE MUZIČKE
PEDAGOGIJE**

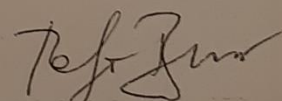
Mlinarska 25
ZAGREB

I Z J A V A

kojom ja **RELJA BAŠIĆ** iz Zagreba, Ilica 34

dajem suglasnost da glazbena škola Funkcionalne
muzičke pedagogije nosi ime moje pokojne majke doc.
Elly Bašić.

U Zagrebu: 24.06.1998.

Relja Bašić

12

PRIJEPISI

NARODNA REPUBLIKA HRVATSKA
NARODNI ODBOR GRADSKJE OPĆINE SLAV. BROD
SAVJET ZA PROSVJETU I KULTURU

U Sl. Brodu, 30. VIII. 1954 g.

Broj: 10520/1954 g.

Na temelju 51.25 Zakona o Narodnim odborima gradova i gradskih općina u vezi saglasnosti Savjeta za prosvjetu, nauku i kulturu NR Hrvatske Zagreb broj 3292 od 28.V.1954 g. NOGO-e Slav. Brod na današnjoj sjednici donosi slijedeće

R J E Š E N J E

1. Otvara se Niža muzička škola na području gradske općine Slav. Brod
2. Neposredno rukovodstvo nad ovom školom vrši Narodni odbor gradske općine preko Savjeta za prosvjetu i kulturu
3. Nastavnički kadar i tehničko osoblje postavlja Narodni odbor gradske općine na prijedlog Savjeta za prosvjetu i kulturu, a sastoji se iz slijedećeg osoblja:
 - a/ direktora škole
 - b/ tri stalna nastavnika
 - c/ tajnika škole
 - d/ čistačica
4. Direktora škole postavlja Narodni odbor gradske općine putem natječaja i to osoblje koje po svojim stručnim kvalifikacijama odgovaraju sa ovu školu
5. Niža muzička škola nalazi se na budžetu NOGO-e u Sl. Brodu
6. Sav inventar koji se nalazi na upotrebi kod današnjeg muzičkog tečaja predaje se na daljnje rukovanje Nižoj muzičkoj školi.
7. Ovo rješenje sprovješće u život Savjet za prosvjetu i kulturu Sl. Brod.

Smrt fašizmu - Sloboda narodu!

O tome obavijest:

Načelnik:
Alinjak Antun v.r.

1. Niža muzička škola Sl. Brod
2. Savjet za prosvjetu i kulturu ovdje
3. Arhiva ovdje.

Za tačan prijepis jamči
Upravitelj:
prof. Franjo Pokaz

Franjo Pokaz

Prilog 76. Rješenje o otvaranju Niže muzičke škole Slavonski Brod iz 1954. (izvor: Arhiv Glazbene škole Slavonski Brod).

Učenci upisani u šk. godinu	Broj upisanih učenika	Napustili	Završili	Upisali studij glazbe na MA ili Pedagoškom fakultetu	Upisali Drugi studij	Nepoznato
1980/81	11	-	11	9	2	-
1981/82	12	1	11	8	3	-
1982/83	10	3	7	5	1	1
1983/84	15	2	13	11	1	1
1984/85	-	-	-	-	-	-
1985/86	11	-	11	9	-	2
1986/87	4	1	3	2	-	1
1987/88	10	2	8	5	1	2
1988/89	10	1	9	7	2	-
1989/90	8	2	6	5	1	-
1990/91	9	-	9	8	1	-
1991/92	8	2	6	5	-	1
1992/93	-	-	-	-	-	-
1993/94	12	-	12	9	1	2
1994/95	7	-	7	7	-	-
1995/96	4	-	4	3	1	-
1996/97	4	-	4	4	-	-
1997/98	6	-	6	6	-	-
1998/99	6	1	5	5	-	-
1999/00	7	-	7	7	-	-
Ukupno	154	15 (9,74%)	139 (90,26%)	115 (82,73%)	14 (10,07%)	10 (7,19%)

Prilog 77. Tablični prikaz broja učenika srednje glazbene škole Slavonski Brod od 1980. do 2000. (izvor: Osobni arhiv Dubravka Šefa).

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO ZNANOSTI, OBRAZOVANJA I ŠPORTA

KLASA: UP/1-602-02/08-05/00006

URBROJ: 533-09-08-0006

Zagreb, 7. srpnja 2008.

Na temelju Članka 3. Pravilnika o načinu i postupku za utvrđivanje uvjeta za početak rada srednje škole (Narodne novine, broj: 50/92 i 53/92), a u povodu zahtjeva Glazbene škole Slavonski Brod Ministarstvo donosi

RJEŠENJE

Odobrava se Glazbenoj školi Slavonski Brod, početak izvođenja programa za stjecanje srednje stručne spreme za zanimanja Glazbenik teorijskog smjera, Glazbenik glasovirač, Glazbenik gitarist, Glazbenik flautist, Glazbenik violinist, Glazbenik harmonikaš i Glazbenik pjevač.

Obrazloženje

Osnovna glazbena škola Ivan Zajc Slavonski Brod uputila je 25. ožujka 2008. godine zahtjev za odobrenjem početka izvođenja programa srednjoškolskog obrazovanja za zanimanja Glazbenik teorijskog smjera, Glazbenik glasovirač, Glazbenik gitarist, Glazbenik flautist, Glazbenik violinist, Glazbenik harmonikaš i Glazbenik pjevač.

U postupku koji je prethodio ovom Rješenju, a temeljem priložene dokumentacije i uvida članova Povjerenstva, utvrđeno je da podnositelj zahtjeva ispunjava uvjete propisane Člankom 3. Pravilnika o načinu i postupku utvrđivanja uvjeta za početak rada srednje škole, pa je riješeno kao u izreci.

Poluka o pravnom lijeku

Ovo Rješenje u upravnom postupku je konačno. Protiv ovog Rješenja nezadovoljna stranka može pokrenuti upravni spor kod Upravnog suda Republike Hrvatske u roku od 30 dana od dana primitka Rješenja.

OSNOVNA GLAZBENA ŠKOLA
"Ivan Zajc"
SLAVONSKI BROD

Primiteno	15.07.2008
Klasifikacijska oznaka	602-01-01/08-01
Urednik	2178-01/08-01-114
Dostaviti:	

1. Glazbena škola Slavonski Brod, Vukovarska 1, 35000 SLAVONSKI BROD
2. Ured državne uprave u Brodsko-posavskoj županiji, Službi za društvene djelatnosti, Petra Krešimira IV br. 1, 35000 SLAVONSKI BROD
3. Brodsko-posavska županija, Upravnom odjelu za društvene djelatnosti, zdravstvo i socijalnu skrb, Petra Krešimira IV br. 1, 35000 SLAVONSKI BROD
4. Agenciji za odgoj i obrazovanje, Badalićeva 24, 10000 ZAGREB
5. Agenciji za stručno obrazovanje, Lastovska 23, 10000 ZAGREB
6. Uprava za inspeksijske poslove i upravni nadzor, ovdje
7. Pismohrana, ovdje

Prilog 78. Rješenje o početku rada srednje glazbene škole Slavonski Brod iz 2008. (izvor: Arhiv Glazbene škole Slavonski Brod).

DAN ŠKOLE

Članak 7.

- (1) Škola ima Dan škole.
- (2) Dan škole obilježava se u mjesecu svibnju, a nadnevak se određuje godišnjim planom i programom rada.

ZASTUPANJE I PREDSTAVLJANJE

Članak 8.

- (1) Školu zastupa i predstavlja ravnatelj ili osoba koju ravnatelj za to pisano opunomoći.
- (2) U slučaju parničnog ili upravnog spora između Škole i ravnatelja Školu zastupa predsjednik školskog odbora ili osoba koju on pisano opunomoći.

I. DJELATNOST

DJELATNOST I PROGRAMI

Članak 9.

- (1) Djelatnost Škole je izvođenje:
 - Nastavnog Plana i programa srednje glazbene škole Funkcionalne muzičke pedagogije u četverogodišnjem trajanju;
 - Nastavnog Plana i programa Funkcionalne muzičke pedagogije za osnovnu glazbenu školu;
 - Predškolskog glazbenog odgoja Funkcionalne muzičke pedagogije.
- (2) U obavljanju djelatnosti Škola izvodi ove programe:
 1. Program srednjeg glazbenog obrazovanja u četverogodišnjem trajanju čijim se završavanjem stječe srednja stručna sprema i stručni naziv: glazbenik klavirist, glazbenik violinist, glazbenik gitarist, glazbenik flautist, glazbenik harmonikaš, glazbenik pjevač, glazbenik teorijskog smjera i glazbenik tamburaš.
 2. Program osnovnog glazbenog obrazovanja u šestogodišnjem trajanju, za temeljne predmete: klavir, gitara, violina, flauta, harmonika i tambura.
 1. Predškolski glazbeni odgoj Funkcionalne muzičke pedagogije u trajanju od dvije godine.

(1) Djelatnost iz stavka 1. ovoga članka Škola obavlja kao javnu službu, u skladu sa Zakonom o umjetničkom obrazovanju.

IZVOĐENJE PROGRAMA

Članak 10.

- (1) Programe iz članka 9. stavka 2. Škola izvodi prema nacionalnom kurikulumu za predškolski odgoj, opće i obvezno i srednjoškolsko obrazovanje, posebnom kurikulumu umjetničkog obrazovanja, nastavnom planu i programu Funkcionalne muzičke pedagogije i školskom kurikulumu.
- (2) Ostvarivanje programa Škola prezentira na umjetničkim priredbama i manifestacijama.

9. POPIS GRAFIKONA

Grafikon 1. *Maturanti Funkcionalne muzičke škole prema upisu na muzičke akademije u zemlji i inozemstvu od 1978. do 1987.*

Grafikon 2. *Broj maturanata GŠ Slavonski Brod u pojedinim godinama od 1984. do 2003.*

Grafikon 3. *Maturanti Glazbene škole Slavonski Brod prema upisu na visokoškolske institucije od 1984. do 2001.*

Grafikon 4. *Broj maturanata GU Elly Bašić u pojedinim godinama od 1980. do 2019.*

Grafikon 5. *Udio studenata muzičkih akademija u broju maturanata GU Elly Bašić od 1980. do 2019.*

Grafikon 6. *Maturanti GU Elly Bašić od 1980. do 2019. (prema upisanoj vrsti studija na muzičkim akademijama).*

10. ŽIVOTOPIS AUTORICE

Denis Vasilj, rođena je 6. travnja 1962. godine u Splitu, gdje je završila osnovnoškolsku i srednjoškolsku naobrazbu te Glazbenu školu Josip Hatze. Godine 1982. diplomirala je glazbenu teoriju i glazbenu pedagogiju na Muzičkoj Akademiji u Sarajevu. Tijekom svih godina studiranja dobitnica je nagrade Hasan Brkić za najboljeg studenta Univerziteta u Sarajevu, te dobitnica nagrade Muzičke omladine BiH za najbolju skladbu 1982. godine. Iste godine počinje raditi u Obrazovnom centru za kulturu i umjetnost OOUR Muzičke škole kao profesor glazbeno-teorijskog odjela Funkcionalne glazbene škole u Zagrebu. Tijekom svoje pedagoške karijere radi i kao vanjski suradnik (nastavnik) u nekoliko glazbenih i općeobrazovnih škola, u British International School of Zagreb i na Poslovnom veleučilištu Zagreb.

Uz nastavnički rad, djeluje i kao edukatorica pri raznim projektima i radionicama, kao glazbena urednica na filmu i televiziji, stručna suradnica u izdavačkoj kući, osnivačica Glazbene učionice Deni-ton, organizatorica umjetničkih manifestacija, autorica i izvođačica glazbe, umjetnička voditeljica vokalnog ansambla, predsjednica i članica žirija raznih festivala i programa, urednica knjiga i glazbenih izdanja. Sudjeluje na mnogobrojnim stručnim usavršavanjima istaknutih svjetskih glazbenih pedagoga, te stručnim vijećima.

Danas je zaposlena kao profesorica glazbeno-teorijskih predmeta i voditeljica područnog odjeljenja Glazbene škole Zlatka Balokovića te predavačica na Poslovnom veleučilištu Zagreb (Studij Menadžmenta i produkcije u kulturi, kolegij Menadžment glazbene umjetnosti). Od 1995. godine do danas, u sklopu vlastitog eksperimentalno-istraživačkog i praktičnog rada „Metodika vokalne tehnike u popularnoj glazbi“ podučava vokalnoj tehnici pjevače različitih glazbenih izričaja: profesionalne pjevače, pjevače amatere i scenske umjetnike te surađuje u njihovim glazbeno-scenskim projektima. Od 2013. godine u suradnji s predstojnicom Katedre za estetsku fonetiku i ortoepiju hrvatskoga jezika Filozofskog fakulteta u Zagrebu prof. dr. sc. Gordanom Varošanc-Škarić radi na istraživanju kvalitete pjevačkog glasa.

Studij nastavlja na poslijediplomskom doktorskom studiju kroatologije na Hrvatskim studijima Sveučilišta u Zagrebu, a uže područje njezina znanstvenog interesa je glazbena pedagogija, vokalna pedagogija, glazbena umjetnost i menadžment u glazbi.

Članica je Hrvatskog društva glazbenih teoretičara, Udruge za promicanje Funkcionalne glazbene pedagogije, Hrvatske glazbene unije i Hrvatskog društva glazbenih i plesnih pedagoga Hrvatske.

POPIS ZNAČAJNIJIH RADOVA

MIČIJA PALIĆ, Martina, VASILJ, Denis (2014), „Integracija glazbe u program obveznog predškolskog odgoja i obrazovanja – male škole“, u: *Pedagogija, obrazovanje i nastava*, Neven Hrvatić, Anita Lukenda, Slavica Pavlović, Vedrana Spajić Vrkaš i Mario Vasilj (ur.), Mostar: Fakultet prirodoslovno-matematičkih i odgojnih znanosti Sveučilišta u Mostaru, 309-315.

VASILJ, Denis (2015), „Usklađenost instrumentalne i teorijske nastave u osnovnoj glazbenoj školi“, u: *Poučavanje umjetnosti u 21. stoljeću*, Dubravka Težak (ur.). Zagreb: Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 246-265.

MIČIJA PALIĆ, Martina, VASILJ, Denis (2015), „Nastavni planovi i programi predškolskog glazbenog obrazovanja u Republici Hrvatskoj implementacija u praksi“, u: *Istraživanja glazbenih paradigmi djetinjstva, odgoja i obrazovanja*, Diana Atanasov Piljek, i Tamara Jurkić Sviben (ur.), Zagreb: Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 304-315.

HALUZA, Marija (2016), *Solfeggio*, Denis Vasilj (ur.), Zagreb: Društvo za promicanje Funkcionalne muzičke pedagogije.

VASILJ, Denis (2016), „Glazbeno opismenjavanje – predmet usklađenosti instrumentalne i teorijske nastave“, u: *Pedagogija, obrazovanje i nastava*, Neven Hrvatić, Anita Lukenda, Slavica Pavlović, Vedrana Spajić Vrkaš i Mario Vasilj (ur.), Mostar: Fakultet prirodoslovno-matematičkih i odgojnih znanosti Sveučilišta u Mostaru, 687-696.

MIČIJA PALIĆ, Martina, VASILJ, Denis (2020), *Glazbena škola Zlatka Balokovića 1970.-2020.*, Denis Vasilj, Martina Mičija Palić (ur.), Zagreb: Glazbena škola Zlatka Balokovića.